

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR

Polyák Zsuzsanna

A Nemzetközi Kodály Társaság története 1975-től
napjainkig

Neveléstudományi Doktori Iskola

A Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Zsolnai Anikó

Elméleti és Történeti Pedagógiai Doktori Program

Programvezető: Prof. Dr. Németh András

Témavezető: Prof. Dr. Bodnár Gábor

DOI: 10.15476/ELTE.2023.052

Budapest, 2023

Köszönetnyilvánítás

A PhD képzés során és doktori disszertáció elkészültében számos személy és szervezet támogatásáért tartozom köszönettel. Elsőként témavezetőmnek, Prof. Dr. Bodnár Gábornak, aki elvállalta a kutatás vezetését és végig támogatott a munka folyamán. Köszönet illeti továbbá az Elméleti-történeti Pedagógia Program vezetőjét, Prof. Dr. Németh Andrást és a Történeti, Elméleti és Összehasonlító Pedagógiai Kutatócsoport tagjait: Dr. Baska Gabriellát, Dr. Garai Imrét, Dr. Sáska Gézát, Dr. Szabó Zoltán Andrást, Prof. Dr. Szabolcs Évát, Dr. Vincze Beatrixot, valamint doktorandusz hallgatóit szakmai és személyes támogatásukért. Köszönöm műhelyvita opponenseimnek, Dr. Golnhofer Erzsébetnek és Dr. Pethő Villónak a dolgozat elkészítéséhez megfogalmazott észrevételeiket.

Hálával tartozom munkahelyemnek, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Intézete vezetőségének és munkatársainak, akik végig támogattak a doktori fokozat megszerzésében, valamint Kecskeméti Kodály Intézetért Alapítványnak, amely segítséget nyújtott a PhD képzés első két évében.

Köszönöm továbbá a Nemzetközi Kodály Társaság Elnökségének hozzájárulását a Társaság történetének feltárásához. Külön köszönöm a Társaság egykori és jelenlegi ügyvivő titkárainak, Vandulek Lilinek, Patakiné Sztana Ágnesnek és Molnár-Litvai Krisztinának a segítségét, és hogy lehetővé tették az IKS Irodájában őrzött iratok áttekintését.

Szőnyi Erzsébet†, Eősze László†, Gilbert De Greeve, Michalis Patseas, Dr. James Cuskelly, Dr. Jerry Jaccard, Dr. Lois Choksy, Jeanette Panagapka, Angela Tilly, Margaret Oliver, Mary Place és Erdei Péter személyes emlékeik megosztásával járultak hozzá az írásos dokumentumokból megalkotható történet árnyalásához, jobb megértéséhez. Köszönöm Matthias Funkhausernek a zenepedagógia-történeti beszélgetéseket és hogy megismertetett Philipp Mayring tartalomelemző módszerével.

Végül köszönöm családom támogatását, amelyre mindig számíthattam a munka folyamán.

Kecskemét, 2023. március 26.

Tartalom

I. BEVEZETÉS.....	12
1. 1. A témaválasztás indoklása	12
1. 2. Kutatási kérdések, irányok.....	14
1. 3. A kutatás forrásai és módszerei.....	14
1. 3. 1. A kutatás módszerei.....	14
1. 3. 2. A kutatás forrásai.....	16
1. 3. 3. Limitációk	19
1. 3. 3. 1. Hiányzó források	19
1. 3. 3. 2. Episztemológia és módszertani limitációk	20
1. 4. A disszertáció felépítése.....	21
II. AZ IKS LÉTREJÖTTÉNEK ELŐZMÉNYEI – A KODÁLY-KONCEPCIÓ NEMZETKÖZI ELTERJEDÉSE.....	23
2. 1. Kodály Zoltán szerepe	23
2. 1. 1. Kodály Zoltán nemzetközi szerepvállalása a zenepedagógia terén	23
2. 1. 2. Kodály írásai idegen nyelveken	29
2. 2. Az International Society for Music Education (ISME) világkonferenciái	30
2. 3. EXPO '67.....	33
2. 4. Korai adaptációk	34
2. 5. Kodály-programok és Kodály társaságok az IKS alapítása előtt.....	35
2. 5. 1. Kodály System Study Society	36
2. 5. 2. Kodály Esztétikai Nevelési Intézet	36
2. 5. 3. Kodály Musical Training Institute (KMTI).....	37
2. 5. 4. Deutsche Kodály-Gesellschaft e. V.....	38
2. 5. 5. Kodály Institute of Canada (KIC)	39
2. 5. 6. Kodály Education Society of Australia	40
2. 5. 7. Organization of American Kodály Educators (OAKE)	41
2. 5. 8. Egyéb Kodály-programok	44
2. 6. Magyarországi továbbképzések külföldiek számára	44
2. 6. 1. Külföldiek által kezdeményezett magyarországi tanulmányi programok.....	45
2. 6. 1. 1. Kodály Fellowship Program – „Ringer-csoportok”	45
2. 6. 1. 2. A KMTI hallgatóinak továbbképzése	46
2. 6. 2. Magyar szervezésű képzések külföldiek számára.....	47
2. 6. 2. 1. Dunakanyar Nyári Egyetem, Esztergom	47

2. 6. 2. 2. Nemzetközi Kodály Szeminárium, Kecskemét.....	49
2. 6. 2. 3. Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet, Kecskemét.....	50
2. 7. Győri Országos Zenei Nevelési Konferenciák	51
III. AZ I. KODÁLY NEMZETKÖZI SZIMPÓZIUM	55
3. 1. A szimpózium előkészítése	55
3. 2. A szimpózium	60
IV. AZ IKS MEGALAPÍTÁSA ÉS A II. NEMZETKÖZI KODÁLY SZIMPÓZIUM... 65	
4. 1. Az IKS megalapítását és a II. Nemzetközi Kodály Szimpóziumot előkészítő munkálatok.....	65
4. 1. 1. Az IKS magyarországi székhelyének jóváhagyása	66
4. 1. 2. Az IKS alapszabályának kidolgozása.....	68
4. 1. 2. 1. Szőnyi Erzsébet alapszabály-tervezete, 1973. december	69
4. 1. 2. 2. Alexander Ringer alapszabály-tervezete, 1974. február.....	71
4. 1. 2. 3. KKI alapszabály-tervezete, 1974. március.....	72
4. 1. 2. 4. Ringer „ellentervezete”, 1974. június.....	74
4. 1. 2. 5. A KKI tervezete a Ringerrel való egyeztetés után, 1974. július.....	76
4. 1. 2. 6. KKI és Ringer találkozása után módosított tervezet, 1975. január	77
4. 1. 2. 7. A Draft No. 4, April 1975	78
4. 1. 2. 8. A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya – 1975 nyara	79
4. 1. 3. Az IKS működésének megalapozása	79
4. 1. 3. 1. A Társaság jogállása, felügyelő szervének kijelölése.....	80
4. 1. 3. 2. Alapítási és működési költségek biztosítása.....	81
4. 1. 4. A II. Nemzetközi Kodály Szimpózium szervezése és szakmai programja	83
4. 1. 4. 1. A Szimpózium helyszínének kijelölése	83
4. 1. 4. 2. A II. Nemzetközi Szimpózium Magyar Előkészítő Bizottsága	85
4. 1. 4. 3. A szimpózium szakmai programja	88
4. 1. 5. Az alakuló közgyűlés	91
4. 1. 5. 1. A KKI előzetes elképzelései	91
4. 1. 5. 2. Az „oaklandi csoport” egyeztetése	93
4. 1. 5. 3. A közgyűlés	94
4. 1. 5. 4. Az Igazgatótanács első ülése	97
4. 1. 6. „Van Nemzetközi Kodály Társaságunk? – Igen, de...”	97
V. DEANNA HOERMANN ELNÖKSÉGE.....	99
5. 1. Az első elnöki ciklus: 1975–1979.....	99

5. 1. 1. Az Igazgatótanács tagjai.....	99
5. 1. 2. Az IKS működésének előkészítése, elkezdése	100
5. 1. 3. Az IKS szakmai tevékenysége	109
5. 1. 3. 1. Az IKS népszerűsítése és tagtoborzás	109
5. 1. 3. 2. Munkabizottságok	110
5. 1. 4. Kiadványok	113
5. 1. 4. 1. Bulletin of the International Kodály Society	113
5. 1. 4. 2. Egyéb kiadványok	114
5. 1. 5. Szervezeti tagság: Nemzeti Kodály társaságok és intézmények.....	114
5. 1. 5. 1. Újjonnan létrejött nemzeti Kodály társaságok	115
5. 1. 6. Programok, rendezvények.....	119
5. 1. 7. Szimpóziumok	119
5. 1. 7. 1. III. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1977, Kanada	121
5. 1. 7. 2. IV. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1979, Ausztrália.....	124
5. 1. 8. Összegzés	127
5. 2. A második elnöki ciklus: 1979–1983.....	129
5. 2. 1. Az Igazgatótanács tagjai.....	129
5. 2. 2. Az IKS működése.....	130
5. 2. 2. 1. Alapszabály-módosítás.....	130
5. 2. 2. 2. Választási szabályzat	132
5. 2. 2. 3. Nemzeti Kodály társaságok affiliációja.....	133
5. 2. 3. Nemzeti Kodály Társaságok	135
5. 2. 3. 1. Association Kodály de Belgique	135
5. 2. 3. 2. Kodály Mexicana A. P.	135
5. 2. 3. 3. Suomen Kodály-seura	136
5. 2. 3. 4. British Kodály Society	136
5. 2. 3. 5. Schweizerisches Kodály Institut	137
5. 2. 4. Szakmai tevékenység	137
5. 2. 4. 1. Munkabizottságok tevékenysége.....	137
5. 2. 4. 2. Ösztöndíj program	140
5. 2. 5. Kiadványok	141
5. 2. 6. Programok, rendezvények.....	142
5. 2. 6. 1. Singing Youth International.....	142
5. 2. 6. 2. Kodály-centenárium, London.....	143

5. 2. 6. 3. Kodály-centenárium, Budapest	144
5. 2. 7. Szimpóziumok	145
5. 2. 7. 1. V. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1981, Japán	145
5. 2. 7. 2. VI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1983, Belgium.....	147
5. 2. 7. Összegzés	149
VI. TANIMOTO KAZUYUKI ELNÖKSÉGE 1983–1990.....	151
6. 1. Az első elnökségi ciklus 1983–1987.....	151
6. 1. 1. Az Igazgatótanács tagjai.....	151
6. 1. 2. Az IKS működése.....	152
6. 1. 3. Nemzeti Kodály társaságok.....	153
6. 1. 3. 1. L’Antenne Pédagogique Kodály és L’Association “Kodály-France” .	154
6. 1. 3. 2. Dansk Kodály Selskab.....	155
6. 1. 3. 3. Kodály Society of the Philippines	155
6. 1. 3. 4. Irish Kodály Society	156
6. 1. 4. Szakmai tevékenység	156
6. 1. 4. 1. Segélyprogram [Aid Program]	156
6. 1. 4. 2. Ösztöndíj-program.....	157
6. 1. 4. 3. Munkabizottságok tevékenysége.....	157
6. 1. 5. Kiadványok	158
6. 1. 6. Programok, rendezvények.....	159
6. 1. 6. 1. Singing Youth International, 1986.....	159
6. 1. 7. Szimpóziumok	160
6. 1. 7. 1. VII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1985, Egyesült Királyság.....	160
6. 1. 7. 2. VIII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1987, Magyarország.....	162
6. 1. 8. Összegzés	164
6. 2. A második elnökségi ciklus 1987–1990 (1991).....	166
6. 2. 1. Az Igazgatótanács tagjai.....	166
6. 2. 2. Az IKS működése.....	166
6. 2. 2. 1. A választási szabályzat módosítása	167
6. 2. 2. 2. Tanimoto lemondása.....	168
6. 2. 3. Új nemzeti tagok	168
6. 2. 3. 1. The Kodály Circle of the Polish Section of ISME	168
6. 2. 3. 2. Elliniki Etaireia Kodály.....	169
6. 2. 3. 3. Zhōngguó Yīnyuè Jiā Xiéhuì Kēdáyī Xuéhuì	169

6. 2. 3. 4. Kodály Society of Taiwan és Taiwan Kodály Society.....	170
6. 2. 4. Szakmai tevékenység	170
6. 2. 4. 1. Ösztöndíj-program.....	170
6. 2. 4. 2. Munkabizottságok tevékenysége.....	171
6. 2. 5. Kiadványok	172
6. 2. 6. Programok, rendezvények.....	172
6. 2. 6. 1. Singing Youth International, 1989.....	172
6. 2. 7. Szimpóziumok	173
6. 2. 7. 1. IX. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1989, Görögország.....	173
6. 2. 7. 2. X. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1991, Kanada.....	175
6. 2. 8. Összegzés	176
VII. JEAN SINOR ELNÖKSÉGE 1991–1999.....	178
7. 1. Az első elnökségi ciklus (1991–1995).....	178
7. 1. 1. Az Igazgatótanács tagjai.....	178
7. 1. 2. Az IKS működése.....	179
7. 1. 2. 1. Tagtoborzás.....	180
7. 1. 2. 2. Az Igazgatótanács tagjainak feladatmegosztása.....	181
7. 1. 2. 3. Az Alapszabály és szabályzatok	181
7. 1. 2. 4. A Schweizerisches Kodály Institut javaslatai IKS szakmai és szervezeti átalakítására, 1993–1995	183
7. 1. 2. 5. Új ügyvezető titkár	190
7. 1. 3. Nemzeti tagok	191
7. 1. 3. 1. British Kodály Academy – Kodály Center of London – Kodály Institute of Britain	192
7. 1. 3. 2. A „svájci affér”	193
7. 1. 3. 3. A nemzeti tagok affiliációs szerződése.....	195
7. 1. 4. Szakmai tevékenység	197
7. 1. 4. 1. Ösztöndíj program.....	197
7. 1. 4. 2. Kiadványok	198
7. 1. 5. Programok, rendezvények.....	198
7. 1. 5. 1. Singing Youth International, 1994.....	198
7. 1. 5. 2. Tudományos verseny [Scholarly Competition].....	199
7. 1. 6. Szimpóziumok	200
7. 1. 6. 1. XI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1993, USA	200

7. 1. 6. 2. XII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1995, Olaszország.....	202
7. 1. 7. Összegzés	203
7. 2. A második elnökségi ciklus (1995–1999).....	205
7. 2. 1. Az Igazgatótanács tagjai.....	205
7. 2. 2. Az IKS működése.....	206
7. 2. 2. 1. Az IKS bírósági bejegyzése és Alapszabály-módosítás	208
7. 2. 2. 2. Szimpóziumi kézikönyv	212
7. 2. 2. 3. Jean Sinor halála.....	213
7. 2. 2. 4. Az IKS honlapja	213
7. 2. 3. Nemzeti tagok	214
7. 2. 3. 1. Sociedade Kodály do Brasil	214
7. 2. 3. 2. Sociedad Liszt-Kodály de España.....	214
7. 2. 3. 3. Hangug Kodály Hyeobhoe	215
7. 2. 3. 4. Asociación Kodály del Perú	215
7. 2. 4. Szakmai tevékenység	215
7. 2. 4. 1. Ösztöndíj-program.....	215
7. 2. 5. Kiadványok	216
7. 2. 6. Programok, rendezvények.....	217
7. 2. 7. Szimpóziumok	217
7. 2. 7. 1. XIII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1997, Fülöp-szigetek.....	217
7. 2. 7. 2. 14. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1999, Magyarország.....	218
7. 2. 8. Összegzés	221
VIII. GILBERT DE GREEVE ELNÖKSÉGE 1999–2011	222
8. 1. Az első elnökségi ciklus (1999–2003).....	222
8. 1. 1. Az Igazgatótanács tagjai.....	222
8. 1. 2. Az IKS működése.....	223
8. 1. 2. 1. Tagtoborzás.....	225
8. 1. 2. 2. Alapszabály-módosítás	226
8. 1. 2. 3. IKS Foundation – Friends of the International Kodály Society	226
8. 1. 3. Nemzeti tagok	227
8. 1. 3. 1. Studio Kodály Genève.....	227
8. 1. 3. 2. „La Voix de Kodály en France”	228
8. 1. 4. Szakmai tevékenység	228
8. 1. 4. 1. Ösztöndíj program.....	228

8. 1. 5. Kiadványok	229
8. 1. 5. 1. Music should belong to everyone.....	229
8. 1. 5. 2. An Ode For Music	229
8. 1. 5. 3. Who's who, 2000, 2003.....	230
8. 1. 5. 4. Jubilee CD	231
8. 1. 6. Programok, rendezvények.....	231
8. 1. 6. 1. IKS 25 – jubileumi hangverseny	231
8. 1. 7. Szimpóziumok	232
8. 1. 7. 1. XV. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2001, Finnország.....	232
8. 1. 7. 2. XVI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2003, Ausztrália	234
8. 1. 8. Összefoglalás.....	236
8. 2. A második elnökségi ciklus (2003–2007).....	238
8. 2. 1. Az Elnökség tagjai.....	238
8. 2. 2. Az IKS működése.....	239
8. 2. 2. 1. Tagtoborzás.....	239
8. 2. 2. 2. Az Alapszabály és szabályzatok	239
8. 2. 3. Nemzeti tagok	241
8. 2. 4. Szakmai tevékenység	242
8. 2. 4. 1. László Vikár Forum for Folk Music Research	242
8. 2. 4. 2. Ösztöndíj-program.....	243
8. 2. 5. Kiadványok	244
8. 2. 5. 1. Music, a Universal Language.....	244
8. 2. 5. 2. IKS Bulletin Digitális Archívum.....	245
8. 2. 6. Programok, rendezvények.....	245
8. 2. 6. 1. IKS 30 – jubileumi hangverseny	245
8. 2. 7. Szimpóziumok	246
8. 2. 7. 1. XVII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2005, Egyesült Királyság... 246	
3. 2. 7. 2. 18. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2007, USA.....	248
8. 2. 8. Összegzés	250
8. 3. A harmadik elnökségi ciklus (2007–2011)	251
8. 3. 1. Az Elnökség tagjai.....	251
8. 3. 2. Az IKS működése.....	251
8. 3. 3. Nemzeti tagok	252
8. 3. 4. Szakmai tevékenység	252

8. 3. 4. 1. Fórumok	252
8. 3. 4. 2. Ösztöndíj program	253
8. 3. 5. Kiadványok	253
8. 3. 6. Programok, rendezvények.....	254
8. 3. 7. Szimpóziumok	254
8. 3. 7. 1. 19. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2009, Lengyelország	254
8. 3. 7. 2. 20. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2011, Ausztrália.....	255
8. 3. 8. Összefoglalás.....	257
IX. MICHALIS PATSEAS ELNÖKSÉGE 2011–2015	258
9. 1. Michalis Patseas elnöksége.....	258
9. 1. 1. Az Elnökség tagjai.....	258
9. 1. 2. Az IKS működése.....	259
9. 1. 2. 1. Alapszabály-módosítás	260
9. 1. 2. 2. Denise Bacon Endowment	262
9. 1. 3. Nemzeti tagok	262
9. 1. 4. Szakmai tevékenység	263
9. 1. 4. 1. Fórumok	263
9. 1. 4. 2. Ösztöndíj program	263
9. 1. 4. 3. International Katalin Forrai Award.....	264
9. 1. 5. Kiadványok	264
9. 1. 6. Programok, rendezvények.....	265
9. 1. 7. Szimpóziumok	265
9. 1. 7. 1. XXI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2013, Magyarország.....	265
9. 1. 7. 2. XXII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2015, Egyesült Királyság...	267
9. 1. 8. Összefoglalás.....	269
X. JAMES CUSKELLY ELNÖKSÉGE 2015–2019	270
10. 1. James Cuskelly elnöksége	270
10. 1. 1. Az Elnökség tagjai.....	270
10. 1. 2. Az IKS működése.....	271
10. 1. 2. 1. Alapszabály-módosítások	272
10. 1. 2. 2. Szabályzatok módosítása.....	274
10. 1. 3. Nemzeti tagok	275
10. 1. 4. Szakmai tevékenység	275
10. 1. 4. 1. Fórumok	275

10. 1. 4. 3. Ösztöndíj program.....	276
10. 1. 5. Kiadványok	276
10. 1. 6. Programok, rendezvények	276
10. 1. 7. Szimpóziumok	277
10. 1. 7. 1. XXIII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2017, Kanada.....	277
10. 1. 7. 2. XXIV. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2019, Malajzia	279
10. 1. 6. Összefoglalás.....	280
XI. AZ IKS NAPJAINKBAN ÉS ÖSSZEFOGLALÁS.....	281
11. 1. Jerry L. Jaccard elnöksége 2019–	281
11. 1. 1. Az Elnökség tagjai.....	281
11. 1. 2. Az IKS működése.....	282
11. 1. 3. Tagság.....	283
11. 1. 4. Szakmai tevékenység	283
11. 1. 4. 1. Fórumok	283
11. 1. 4. 2. Ösztöndíj program	284
11. 1. 4. 4. Kiadványok.....	284
11. 1. 5. Programok, rendezvények	284
11. 1. 6. Szimpóziumok.....	285
11. 1. 6. 1. XXV. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2021, Lengyelország	285
11. 1. 6. 2. XXVI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2023, USA.....	286
11. 1. 7. Összefoglalás.....	287
11. 2. International Kodály Society, 1975-től napjainkig	287
11. 2. 1. Az IKS tagsága számokban	289
XII. AZ IKS SZAKMAI FÓRUMAI.....	290
12. 1. Nemzetközi Kodály Szimpóziumok és az IKS Bulletin.....	290
12. 2. A kutatás módszerei és limitációi.....	292
12. 2. Bulletin of the International Kodály Society	294
12. 2. 1. Történeti áttekintés, a tudományos folyóirat létrehozásának folyamata....	294
12. 2. 2. Szerkesztőség	295
12. 2. 3. A Bulletin felépítése, rovatai	297
12. 2. 3. 1. Tematikus sorozatok, ünnepi számok	298
12. 2. 4. Az IKS Bulletin tartalomelemzése	300
12. 2. 4. 1. A vizsgálat kérdései, mintája és módszerei	300
12. 2. 4. 2. Az adatbázis felépítése	301

12. 2. 4. 3. Eredmények.....	303
12. 3. Nemzetközi Kodály Szimpóziumok tartalomelemzése	312
12. 3. 1. A vizsgálat kérdései, mintája és módszerei	313
12. 3. 2. Az adatbázis felépítése	314
12. 3. 3. Eredmények.....	315
12. 4. Következtetések	326
12. 4. 1. A tartalomelemzés eredményei	326
12. 4. 2. Hiányok és lehetőségek.....	330
12. 5. Bibliometria helyett	333
12. 6. Limitáció.....	334
XIII. AZ IKS ESZMEI ALAPJAI.....	335
13. 1. Az IKS eszmei alapjai: Kodály zenepedagógiai koncepciója.....	335
13. 1. 1. A kutatás kérdései, mintája és módszerei	336
13. 2. Kodály Zoltán jelenléte az IKS Bulletinben	337
13. 2. 1. Kodály Zoltán írásainak közreadása	337
13. 2. 2. Kodály-idézetek a címlapon.....	339
13. 2. 3. Az IKS Bulletinben idézett Kodály-szövegek.....	340
13. 2. 3. 1. Az idézetek forrásai	340
13. 2. 3. 2. Az idézetek téma szerinti megoszlása	343
13. 2. 3. 3. Következtetések.....	346
13. 3. Koncepció, módszer, filozófia?	346
13. 3. 1. Szóhasználat.....	347
13. 3. 2. Definíciók.....	349
13. 3. 3. Következtetések.....	351
13. 4. A Kodály-koncepció alkalmazásának kérdései a mindenkori társadalmi és szakmai keretek között.....	356
13. 4. 1. Mi tette a szerzők számára vonzóvá a Kodály-koncepciót, milyen probléma megoldására találták alkalmasnak?.....	356
13. 4. 2. A szerzők Kodály-képe	358
13. 5. Kihívások, nehézségek – válaszok és feladatok	359
13. 5. 1. Eredmények és következtetések.....	362
13. 5. 1. 1. Társadalmi-környezeti tényezők	362
13. 5. 1. 2. Oktatási környezet.....	368
13. 5. 1. 3. Zenepedagógiai környezet.....	371

13. 5. 1. 4. A Kodály-koncepció megvalósításával kapcsolatos kihívások	374
13. 5. 2. Az „ezredforduló fordulata”	382
13. 5. 2. 1. Trendek	382
13. 5. 2. 2. A forrástanulmányokról	386
13. 5. 2. 3. Következtetések	386
XIV. ÖSSZEFOGLALÁS	390
14. 1. További lehetséges kutatási irányok	390
14. 2. Összegzés	390
IRODALOMJEGYZÉK	392
1. Monográfiák, periodikában megjelent írások	392
2. Online források	419
3. Konferenciaprogramok	424
4. Audiovizuális dokumentumok	426
5. Jogszabályok	427
6. Jegyzőkönyvek	427
6. 1. Elnökségi ülések jegyzőkönyvei	427
6. 2. Közgyűlések jegyzőkönyvei	432
7. Levéltári források	434
FÜGGELÉK	454
1. Az IKS tiszteletbeli (címzetes) tagjai és megválasztásuk éve	454
2. Ösztöndíjasok évenkénti és országonkénti megoszlása	456
3. IKS tagok származási országai 1975–2021	458
4. A statisztikai elemzéshez (12. fejezet) használt kódkészlet	460
4. 1. Bulletinben megjelent cikkek besorolása tematikus kategóriákba	460
4. 2. Szimpóziumi előadások besorolása tematikus kategóriákba	464
5. Bulletinben megjelent Kodály-írások	466
6. Leggyakrabban idézett Kodály-esszék és eredeti angol nyelvű megjelenése	468

I. BEVEZETÉS

1. 1. A témaválasztás indoklása

A Nemzetközi Kodály Társaság (International Kodály Society – a továbbiakban: IKS) 1975. augusztus 11-én alakult Kecskeméten, azzal a céllal, hogy Kodály Zoltán szellemi örökségének ápolása iránt elkötelezett személyek – elsősorban zenészek, zenepedagógusok – nemzetközi szervezete legyen.

A budapesti székhelyű IKS intézményi és egyéni tagjai révén jelentős szerepet tölt be a 2016 decemberében a világörökség részének és 2017 márciusában Hungaricumnak nyilvánított „Kodály-i elveken alapuló zenei nevelési gyakorlat” nemzetközi elismertetésben, továbbadásában, megújításában. Ebben a formában a magyar kulturális örökség szempontjából is fontos missziót végez.

Az IKS történetéről még nem készült tudományos igényvel írt munka, a személyes visszaemlékezések töredékesek, és bár számosak, legtöbbször a kezdeti évekre korlátozódnak (Szőnyi, 1979; Vikár, 1985; Hein, 1992; Bacon, 1993; De Greeve, 2013; Eősze, 2015; Jaccard, 2016). Jelen kutatás e hiány pótlására törekszik.

A kutatás elsődleges célja, hogy a magyar zenepedagógus szakma képviselőinek figyelmét felhívja az IKS léteire és tevékenységére, bekapcsolja azt a szakmai köztudatba. Zenei, zeneoktatási folyóirataink időről időre beszámolnak a Társaság rendezvényeiről, de a nemzetközi Kodály-adaptáció eredményeire való tudományos reflektálásra alig találunk példát az elmúlt évekből. A diskurzushoz adalékul szolgál, hogy a *Parlando* folyóirat az utóbbi években, Tóth Teréz munkásságának köszönhetően több alkalommal közölt magyar fordításban IKS tagoktól írásokat, illetve velük készült interjúkat (Tóth, 2018; Tóth & De Greeve, 2018; Cuskelly, 2019b; De Greeve, 2020; Jaccard, 2022).

Az IKS-nek 2021-ben 23 magyar tagja volt, az 50 éves múltira visszatekintő Nemzetközi Kodály Szimpóziumokon előadók száma 77 fő, de közülük egynél több alkalommal csak 25 fő adott elő – azaz ennyien vettek részt rendszeresen a Kodály-koncepció nemzetközi recepciójának dedikált fórumon.

„A Nemzetközi Kodály Társaság, amely második évtizedébe lépve számos országból származó tagságával tanúsítja, hogy Kodály Zoltán pedagógiai filozófiája egyetemes megközelítést kínál a zeneoktatás számára, amely a különböző nemzetközi adaptációk kulturális sokszínűségének köszönhetően egyre gazdagabbá válik” (Mary Alice Hein, in: Vikár, 1985, p. 81).

Ebből a nemzetközi „gazdagodásból” mennyi jut vajon vissza Magyarországra?

Az IKS tevékenysége, elkötelezettsége, az általuk tapasztalt kihívások, lehetőségek és feladatok inspirációt nyújthatnak a hazai, deklaráltan Kodály-szellemiségű zeneoktatási filozófia és gyakorlat újraértelmezéséhez, fejlesztéséhez. Az igényt igazolják az elmúlt években megjelent kutatások, amelyek az ének-zene tantárgy szülők és diákok körében is negatív megítélését tárták fel (összefoglalja: Janurik & Józsa, 2016).

A történet megírásának másodlagos célja, hogy hozzájáruljon a szervezet és tagsága identitásának erősítéséhez. Ennek legfőbb indoka, hogy a zenepedagógusi képzésüket teljes egészében saját országuk intézményeiben végzett, pályájukat nemrégiben – vagy ezután – kezdő ún. „Kodály tanároknak” [„Kodály educators”], illetve a magyar zenepedagógiával most ismerkedő külföldi zenészeknek, pedagógusoknak már nincs személyes élménye az IKS létrejöttét elősegítő, azt szükségessé tevő folyamatokról, kezdeményezésekről. László János (2003) érvelése szerint „a történelem tudása egy olyan reprezentációs forma, ami a csoportidentitás fenntartásában nélkülözhetetlen”, ugyanakkor a csoportidentitás a csoport – és az általa képviselt értékek, célok – fennmaradásában nélkülözhetetlen:

„Kollektív identitáson, vagyis a Mi-azonosságon azt a képet értjük, amit a csoport önmagáról fest, s amellyel a tagok azonosulnak. A kollektív identitás azonosulás kérdése a részt vevő egyének részéről: «önmagában» nem létezik, hanem csak mindig annyiban, amennyiben egyesek hitet tesznek mellette. Ereje attól függ, mennyire él elevenen a csoporttagok tudatában, mennyire képes motiválni a gondolkodásukat és a cselekvésüket” (Assmann, 1992/2004, p.131).

A Társaság 2023-ben 48 éves, amely megközelítőleg a Jan Assmann meghatározott kommunikatív emlékezet „kritikus küszöbének” felel meg (Assmann, 1992/2004, p. 51). A mostani az utolsó korszak a teljes generációváltás előtt, amikor még jelen vannak a Társaság alapítói, a köznyelvben „Kodály-módszer” néven elterjedt zenepedagógia első külföldi adaptálói; az ő tanítványaik, valamint a fiatal zenetanárok képviselői.

Az IKS volt az első magyarországi „nemzetközi nem kormánysszervezet” is, így korai története művelődéspolitikai-történeti jelentőséggel bír. Bár a dolgozat nem művelődéspolitikai irányultságú, a Kádár-korszakban a nemzetközi civil szervezet létrehozásának körülményei, a kormánysszervek annak kulturális propaganda célokra való felhasználási törekvéseinek – és ezek kudarcának – leírása információkkal szolgálhat a korszak kulturális és politikai folyamatainak kutatói számára.

1. 2. Kutatási kérdések, irányok

A kutatás átfogó kérdése a Kodály elvein alapuló zeneoktatás nemzetközi intézményesülésének beteljesítő Nemzetközi Kodály Társaság létrehozásának folyamatára, illetve a szervezet szándékolt és ténylegesen megvalósított mozgásterének, lehetőségeinek feltérképezésére irányult, amely összefüggött az IKS mindenkori identitásának értelmezésével:

Milyen módon és milyen feltételek-korlátok között képes a szervezet a küldetésnyilatkozatában és alapszabályában¹ meghatározott feladatokat – „Kodály Zoltán nevéhez kapcsolódó zenei, pedagógiai és kulturális eszmék terjesztése az egész világon” – elvégezni?

A kutatás felépítését az alábbi irányok határozták meg:

- Az IKS megalakulásához vezető szakmai előzmények
- Az IKS megalakulásának körülményei az alapítók és a magyar kormányzati szervek szemszögéből – Az I. és II. Nemzetközi Kodály Szimpózium (1973, 1975)
- A magyar kormányzati szervek társadalompolitikai, kulturális diplomáciai és ideológiai szempontjai és az IKS
- Az IKS tevékenysége, sikerei, nehézségei az egyes elnökök tevékenysége alatt
- Az IKS szakmai fórumai: Nemzetközi Kodály Szimpóziumok előadásai és a *Bulletin of the International Kodály Society* (közkeletű rövidítéssel és a továbbiakban: IKS Bulletin) elemzése: publikáló/előadó szerzők nemzetisége, szakmai háttere; az előadások/írások témái
- A Kodály-koncepció értelmezése és a Kodály-közösséget érintő kihívások, feladatok, lehetőségek, illetve ezek időbeli változásai

1. 3. A kutatás forrásai és módszerei

1. 3. 1. A kutatás módszerei

A kutatás első részében a történettudomány hagyományait követve a forráselemzés módszerét alkalmaztam (Shafer, 1980; Mason, McKenney & Copeland, 1997; zenei

¹ International Kodály Society. (2019). *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya*. IKSArch. (Mivel számos, különböző forrásból származó, részben még fel nem dolgozott dokumentumot felhasználtam, az egységes és következetes hivatkozási stílus érdekében a dolgozatban a levéltári anyagok esetében is az APA7 hivatkozási stílust követtem.)

nevelésre specifikusan: Turrentine; 1973; Mark, 1985; Heller, 1998), amelyet az IKS egykori vezetőségi tagjaival készített interjúk egészítettek ki (Seidman, 2002).

A dolgozat második és harmadik része az *IKS Bulletin* és a *Nemzetközi Kodály Szimpózium* kvalitatív tartalomelemzését foglalja össze. Az IKS két szakmai fórumának sajátosságait bemutató második rész konkrét kutatási kérdései (az egyes fórumokra vonatkozó specifikus kérdéseket a releváns részeknél sorolom fel, ld. 12. 2. 4. 1. és 12. 3. 1.):

1. Hogyan alakult ki a Bulletin mai arculata? Hogyan épült fel a szimpóziumok programja?
2. Kik voltak a leggyakrabban publikáló szerzők? Kik voltak a leggyakoribb előadók?
3. A szerzők/előadók mely ország képviselői? Milyen szakmai háttérrel rendelkeztek? Mekkora az IKS vezetőségi tagok aránya?
4. Hogyan alakult a férfi és női szerzők aránya? Hogyan változott a társszerzős írások/előadások száma?
5. A szimpózium/konferencia előadások milyen arányban jelentek meg a Bulletinben is?
6. Milyen mértékben vannak jelen Kodály-életmű különböző aspektusai: zenetudomány, etnomuzikológia, zeneszerzés, zenepedagógia?
7. Melyek a főbb témák és milyen azok aránya és időbeli megoszlása?
8. Vannak-e azonosítható hiányok, amelyek esetleg újabb kutatási irányokat jelentenek a Kodály-koncepció szellemében dolgozók számára?

A harmadik részben a Kodály-koncepció IKS által közvetített értelmezését vizsgáltam az alábbi konkrét kérdések nyomán:

1. Írásaik alapján adott korban milyen Kodály-koncepció értelmezések jellemzik az IKS tagságát? Mikor milyen elemeit hangsúlyozzák?
 - a. Kodály Zoltán jelenléte az IKS Bulletinben: mely írásai jelentek meg; mely írásait idézik a szerzők és az idézetek milyen témákat ölelnek fel?
 - b. Hogyan definiálják a Kodály-koncepciót? Mely elemeit hangsúlyozzák?
2. Hogyan próbálják a Kodály-koncepciót aktualizálni-újraértelmezni a mindenkori társadalmi és szakmai elvárásoknak megfelelően?

- a. Mi tette a szerzők számára vonzóvá a Kodály-koncepciót, milyen probléma megoldására találták alkalmasnak?
 - b. Milyen kihívásokat, nehézségeket azonosítanak és ezekre milyen válaszokat adnak?
 - c. Milyen feladatokat határoznak meg a Kodály szellemében dolgozó nemzetközi közösség számára?
3. Tapasztalhatók-e időbeli változások az egyes témák között?

A kutatás során Mayring (2014; 2022) nyolclépéses Kvalitatív Tartalomelemzés [Qualitative Content Analysis] modelljének lépéseit követtem, amelyet részletesen a 12. 2. 4.; 12. 3. és 13. 1. fejezetekben mutatok be:

1. Konkrét kutatási kérdések megfogalmazása
2. Kutatás elméleti háttérének rögzítése
3. Kutatási terv (dizájn) definiálása
4. A minta és mintavétel lépéseinek definiálása
5. Adatgyűjtés és elemzés módszerei, pilotkutatás
6. Kutatás elvégzése, eredmények bemutatása a kutatási kérdések nyomán
7. Eredmények megvitatása a minőségi kritériumok figyelembevételével
8. Az eredmények implikációi, gyakorlati jelentősége

1. 3. 2. A kutatás forrásai

Az IKS története csak rendkívül töredékesen van jelen mind a hazai, mind a nemzetközi szakirodalomban, míg számos releváns dokumentumot egymástól földrajzilag távollévő archívumok feldolgozott vagy feldolgozatlan állományában őriznek. Mindez megnehezítette a disszertációhoz felhasznált forrásanyag összegyűjtését.

Az IKS alapítását megelőző és azt elősegítő folyamatokról, a Kodály-koncepció nemzetközi adaptálásának első évtizedeiről számos forrás állt rendelkezésre: monográfiák, disszertációk, tanulmányok, újság- és folyóiratcikkek, visszaemlékezések, amelyek tájékoztatnak a külföldi intézményesülés folyamatáról, még ha nem is célzottan az a témájuk. Az IKS-hez hasonlóan a nemzetközi intézményesülés történetéről sem készült idáig tudományos összefoglaló munka.

A tudományos írások többsége PhD disszertáció: Stone (1971) a Kodály- és Orff-pedagógiai amerikai fogadtatása kapcsán részletezte a korai Kodály-képzéseket

Amerikában; Tacka (1982) az első ilyen képzőintézmény, a Kodály Musical Training Institute alapítójának, Denise Baconnek életműve tárgyalásakor mutatta be az adaptációt és az Intézet létrehozását. Kite (1985) az alig 10 évvel korábban életre hívott Organization of American Kodály Educators történetét tekintette át, amelynek alapítása egyidőben zajlott az IKS-ével, részben azonos személyek által. Kéri (2008) kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet történetét feldolgozó disszertációjában a Kodály-szimpoziumok kapcsán írt az Intézet és az IKS kapcsolatáról. Liu (2008) a Kodály-koncepció tajvani elterjedésének bemutatásakor érintette a tajvani Kodály társaság létrehozását, amely az IKS tagszervezete volt. Mattingly (2016) az IKS alelnöki tisztségét is betöltő Forrai Katalin életrajzában tért ki az IKS-ben végzett munkásságára. Funkhauser (2021) a magyar és amerikai zenei tananyag összehasonlító elemzését vezette be a Kodály-koncepció nemzetközi – és célzottan amerikai – elterjedésével.

Szőnyi visszaemlékezéseiben (Szőnyi, 1979) és életrajzában (Jaccard, 2016) szintén beszámolt a korai külföldi adaptációkról, amelyek az IKS alapításához vezettek. Eősze László (2015) önéletrajza fregmentáltan, de több időszakban kitért az IKS aktuális problémáira, amelynek 1975–1995 között volt ügyvezető titkára. Az IKS fennállásának 20 évfordulójára kiadott *Reflections on Kodály* (Vikár, 1985) kötet szerzői elsősorban saját országukról és személyes emlékeikről számoltak be, az IKS-ről kevés információ található a könyvben és az is főként az alapításra vonatkozik.

Az egyes nemzeti Kodály-szervezetek esetében a szakdolgozatok és disszertációk mellett egy-egy visszaemlékező magánkiadású vagy kéziratban maradt írásai állnak rendelkezésre, mint a német Kodály társaságot alapító Conrad W. Mayer (2007), vagy a kanadai szervezetet létrehozó Mae Daly (2013) esetében.

A brit Kodály társaságot alapító Vajda Cecília életéről 2020-ban jelent meg monográfia (Shenton, 2020). A Magyar Kodály Társaság 40 évét ünneplő kötetben szintén voltak írások az IKS alapításáról (Márkusné Natter-Nád, 2018).

A rendelkezésre álló nyomtatott források többsége az IKS Bulletinjében, illetve a nemzeti Kodály társaságok kiadványaiban megjelent beszámoló. Ezek között ritka az IKS történetét áttekintő írás még a saját folyóiratában is, és jobbára egy-egy évfordulóhoz kötődnek („The IKS is 20 years old”, 1995; Hoermann; 2005).

Az IKS alapításáról több napilap hírt adott, illetve a zenei-zenepedagógiai folyóiratok rendszeresen írtak a nemzetközi vonatkozású eseményekről, többek között az International Society for Music Education konferenciáiról és az IKS szimpóziumairól.

A közreadott források mellett a levéltárakban őrzött anyagok jelentették a történeti kutatás fő forrásait. Az IKS saját irattára mellett jelentős iratmennyiség állt rendelkezésemre a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézete Archivumában őrzött különgyűjteményekben (Nemesszeghyné Szentkirályi Márta, Forrai Katalin, Kokas Klára, Vajda Cecília, Jean Sinor, Szőnyi Erzsébet, Ittész Mihály), valamint a Kodály Intézet irattárában. A Magyar Nemzeti Levéltárban a Kulturális Kapcsolatok Intézete (KKI) fondjaiban találtam releváns dokumentumokat, amelyek az IKS alapítását és kezdeti működését mutatták be a magyar kormányzervek szempontjából. A KKI 1980-as évek eleje utáni anyaga hiányzik a Levéltárból – saját tapasztalatomat László Szabolcs (2022) megerősíti –, így ezek a források nem álltak rendelkezésre.

További információval szolgáltak archív felvételek, dokumentumfilmek (Takács, 1970; Smalley, 1974; Apró, 1982; Kékesi & Papp, 2018).

A Társaság történetéről nem kaphattam teljes képet az alapításában, működésében meghatározó szerepet játszó személyes emlékei, elbeszélései nélkül. Ezek forrásai egyrészt a megjelent írott és audiovizuális dokumentumok, de ezeket kiegészítendő, a kutatás során félig strukturált interjúkat készítettem Szőnyi Erzsébettel, Eősze Lászlóval, Erdei Péterrel, az IKS korábbi elnökeivel: Gilbert De Greeve-vel, Michalis Patseas-szal, James Cuskelly-vel, ill. jelenlegi elnökével, Jerry L. Jaccarddal. Lois Choksy és Jeannette Panagapka egykori pénztáros-titkárok e-mailben válaszolták meg kérdéseimet:

- Hogyan került kapcsolatba a Kodály koncepcióval?
- Ki(k) volt(ak) a meghatározó tanára(i), kik nyújtották számára inspirációt?
- Miért csatlakozott az IKS-hez?
- Miben látja az IKS létjogosultságát? Feladatát?
- Milyen javaslatai lennének a szervezet működésével kapcsolatban?
- Mik voltak a célkitűzései, amikor elvállalta a posztot?
- Mit tart a legnagyobb eredményének, kudarcának?²

² ELTE Kutatásetikai Bizottság kutatósetikai engedélyének száma: 2019/178 (jóváhagyva: 2019. 05. 07).

1. 3. 3. Limitációk

1. 3. 3. 1. Hiányzó források

A kutatás eredményeképpen megalkotott történet érvényességét befolyásolják a rendelkezésre nem álló források. Ezek egy része elveszett vagy ismeretlen helyen van (pl. a KKI iratanyaga 1980 után, vagy a 2020-ban elhunyt Eősze László dokumentumai), mások lelőhelye ismert ugyan (pl. az International Society for Music Education és a Kodály Center of America archívuma a Maryland-i Egyetem Archívumában, vagy Alexander Ringer hagyatéka az Illinois-i Egyetem könyvtárában), de a földrajzi távolság miatt nem volt lehetőségem kutatni a gyűjteményekben.

Az IKS és tagszervezetei együttműködéséről adatokat tartalmaznak az utóbbiak saját kiadású hírlevelei, folyóiratai, de ezek csak törekékesen álltak rendelkezésemre, emellett nyelvi korlátok nehezítik feldolgozásukat.

A jövőben továbbá előkerülhetnek és/vagy hozzáférhetővé válhatnak olyan dokumentumok, amelyek árnyalhatják a dolgozatban leírtakat, esetleg új kutatási irányokat és értelmezési keretet nyitnak.

A tagság és a nemzeti Kodály-szervezetek nem IKS-tagjai körében tervezett online kérdőíves felmérés eredménytelen volt az alacsony válaszadási hajlandóság miatt, így tagoktól származó információkkal nem rendelkezem.

Az interjúk esetében figyelembe kellett vennem, hogy bár a mai történetírás már nem vonja kétségbe a személyes visszaemlékezések létjogosultságát, azonban „ezek a dokumentumok nem élveznek különösen szilárd episztemológiai státuszt abban a merész törekvésben, hogy belőlük volna kikristályosítható valamiféle objektív történetírás” (Ehmann, 2003). A kutatás során nem a hagyományos értelemben vett oral history (élettörténeti interjú) módszert alkalmaztam, mégis az interjúk, de a korábban hasonló módon készített, utóbb nyomtatásban megjelent visszaemlékezések elemzése kapcsán is felmerültek az oral history mint kutatási módszerrel kapcsolatos hátrányok, veszélyek: hiányos, részrehajló adatokat szolgáltat, vagy esetleg elhallgat részleteket (vö.: Vértesi, 2004). A visszaemlékező által elmondott narratíva maga is utólagos konstruálási folyamat eredménye, amely szintén korlátozza annak érvényességét.

Az egykori Elnökségi tagokkal felvett szóbeli, egyéni interjúk a levéltári és szakirodalmi forráskutatást követték és egészítették ki, ezáltal a források egymást ellenőrizték, hitelesítették. Az interjúk elsősorban a dokumentumokban nem szereplő adatok, események, személyes életutak, szubjektív vélemények megismerését segítették,

amelyek attitűdökről, személyes filozófiákról, az IKS melletti elköteleződés indokairól nyújtottak információt.

1. 3. 3. 2. Episztemológia és módszertani limitációk

A kutatás posztpozitivisták szemléletét követi, amely elfogadja, hogy a kutató elméletei, hipotézisei, háttérismeretei és értékítéletei befolyásolhatják megfigyeléseit és megállapításait, valamint, hogy a társadalmi valóság – és a múlt eseményei – a források, módszerek, lehetőségek és magának a kutatónak limitációi miatt tökéletlenül ismerhető csak meg. Elkötelezett az objektivitás mellett, de reflektál a kutatás korlátjaira, amelyek a választott módszerekből és a kutató személyes elfogultságából adódhatnak (Phillips & Burbules, 2000, p. 29–43; Robson & McCartan, 2016, p. 23–24; Mayring, 2022, p. 21).

Az első részben összegzett történeti kutatás kapcsán Szabolcs (2011, p. 90) nyomán az alábbi korlátokat kellett figyelembe vennem:

- a múlt rekonstruálása csak töredékes lehet, függ a rendelkezésre álló forrásoktól hozzáférhetőségétől, illetve megbízhatóságáról;
- a múlt rekonstruálásakor elénk táruló kép érvényességének egzakt megvizsgálására nincs lehetőség;
- az emberi viselkedésnek, a múlt történelmi modellezésének a folyamata nemcsak egyféle módon mehet végbe, azaz a kutató szubjektumának (háttértudásának, attitűdjének, egyéni érdeklődésének stb.) is függvénye;
- a múlt értelmezése a jelen gondolati anyagával történik.

Az ily módon létrehozott narratíva nem „teljesen független a megismerő személyiségétől” (Gyáni, 2010, p. 14.), jelen esetben a kutatási kérdéseket megfogalmazó, a rendelkezésre álló szövegek (írott, szóbeli és audiovizuális források) elemzését végző, és ezekből a történeti elbeszélést megalkotó kutatótól. Ebből adódóan nem tarthat igényt az egyedüli lehetséges értelmezés címére. Az általam választott narratíva szervezettörténeti irányultságú, a fent megnevezett limitációk figyelembevételével objektivitásra törekszik és elsődlegesen írott forrásokra támaszkodik. A dokumentumok képet adnak megvalósult vagy tervezett eseményekről, esetleg az azokkal kapcsolatos rögzített véleményekről, de a résztvevők személyes tapasztalatairól, saját szerepükről, emlékezetükről csak részlegesen tájékoztatnak. Az általam készített interjúk elsődleges célja az írott források értelmezésének segítése, az

azokban szereplő információ kontextusba helyezése volt, nem az interjúalanyok eseményekhez való viszonyát és az emlékeikből megalkotott történeti narratívát vizsgálta.

A második és harmadik részben ismertetett tartalomelemzésben a kutatás érvényességének fő limitációja abból ered, hogy minden szövegelemzés – olvasás és kategóriaállítás – tartalmaz értelmező mozzanatot, a kategóriák létrehozása és az elemek besorolása, illetve az eredmények értelmezése függ a kutató döntéseitől. Ez a jelen dolgozat esetében különösen kiemelendő, mert a legtöbb kategorizálási lépésnél nem volt olyan adatforrás (mások által szerzői kulcsszavak, adatbázisok, külső kódolók), amelyeket ún. személyi triagulációhoz használhattam volna, azaz több nézőpont bevonásával a kvalitatív vizsgálat szubjektivitásával járó torzító hatások minimalizálását szolgálta volna (Sántha, 2017, p. 35).

Esetemben a meghatározó szubjektív elköteleződés, hogy elvekben és szakmailag érdekelt vagyok a Társaság és az általa képviselt eszme és tevékenység fennmaradásában. Ezt az elfogultságot ötvözve az objektivitásra törekvés szándékával, igyekszem a rendelkezésre álló források alapján minél hitelesebb képet nyújtani az IKS működését befolyásoló folyamatokról, hogy azok ismeretében eredményesen nézzünk szembe a jelen és jövő kihívásaival, lehetőségeivel.

Az IKS-nek 2015 óta vagyok tagja, irányításában, tevékenységének szervezésében nem veszek részt, bár 2021-ben és 2023-ban az Elnökség felkérésére a Választási Bizottság elnöke voltam. Az Elnökség 2017. március 20-án kelt levelében engedélyt adott a Társaság történetét feltáró kutatásra.

1. 4. A disszertáció felépítése

A dolgozat a kutatás három fő irányának megfelelő részről áll, amely a Társaság küldetésnyilatkozatából adódott:

„A Társaság fő célja a [1] Kodály Zoltán nevéhez kapcsolódó zenei, pedagógiai és kulturális eszmék terjesztése az egész világon, általában a zene érdekében és különösen az ifjúság nevelésének előmozdítása céljából. A Társaság [2] nemzetközi fórum mindazok számára, akik [3] a magyar mester zeneszerzői, tudományos és pedagógiai elgondolásainak szellemében tevékenykednek.”³

³ International Kodály Society. (2019). *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya*. IKSArch.

A megjelölt részeknek megfelelően az I. rész (2–11. fejezet) a Társaság történetét mint a „Kodály-i eszmék terjesztése az egész világon” célkitűzés érdekében végzett intézményes tevékenységet és az azzal kapcsolatos kihívásokat, lehetőségeket mutatja be. A 2–3. fejezet a szervezet létrehozásához vezető folyamatokat tekinti át, a 4–11. szervezettörténeti megközelítést követve az egyes elnöki ciklusok alatt egységes struktúrában írja le az IKS tevékenységét: az Igazgatótanács/Elnökség tagjai, az IKS működése, tagsága, munkacsoportjai, kapcsolatrendszere nemzeti tagszervezeteivel és tágabb szakmai-politikai környezetével, valamint szakmai tevékenysége (programok, kiadványok, rendezvények, szimpóziumok).

A II. rész (12. fejezet) az IKS szakmai fórumainak – a *Bulletin of the International Kodály Society* folyóirat és a *Nemzetközi Kodály Szimpózium* – bemutatása során a „nemzetközi fórum” funkció kerül előtérbe.

A III. rész (13. fejezet) a Kodály-koncepció értelmezésével kapcsolatos diskurzusokat tárja fel a Társaság folyóiratában, hogy tartalmat adjon „a magyar mester [...] elgondolásainak szellemében” végzett munka mibenlétének.

II. AZ IKS LÉTREJÖTTÉNEK ELŐZMÉNYEI – A KODÁLY-KONCEPCIÓ NEMZETKÖZI ELTERJEDÉSE⁴

2. 1. Kodály Zoltán szerepe

2. 1. 1. Kodály Zoltán nemzetközi szerepvállalása a zenepedagógia terén

Kodály Zoltán aktív szerepet vállalt zenepedagógiai koncepciójának nemzetközi terjesztésében, illetve a magyar zeneoktatás külföldi megismertetésében, különösen 1960 után. Hadas Miklós (1993, p. 194–196) Kodály kultúrpolitikai stratégiájának változásaként értelmezi a nemzetközi fellépéseket: miután Kodály rájött, hogy eredeti programját Magyarországon nem tudja megvalósítani, nyíltabban érdeklődött a nemzetközi kapcsolatok megteremtése és ápolása iránt. Ezek lehetővé tették számára és tanítványai számára, hogy tanítását külföldön közvetlenül terjesszék. A nemzetközi eredményeket és kapcsolatokat ezután érvként használhatták fel a magyar zeneoktatás javításáért folytatott törekvésükben.

Ezzel párhuzamosan a „Nyugat felé nyitás” és a Kádár-rezsim áhított nemzetközi legitimációjának igényével fellépő kormányzat is hamar felismerte Kodály külföldi kapcsolatrendszerének és elismertségének, valamint a magyar zenepedagógia népszerűsítésének kulturális diplomáciai jelentőségét, így ez utóbbi sikereit igyekeztek saját eredményükként beállítani. 1968-ban, a kecskeméti Ének-Zenei Általános Iskola Kodály Zoltán nevének felvételét ünneplő rendezvényén Lugossy Jenő művelődésügyi miniszterhelyettes egyértelművé tette, hogy *„a kodályi életmű, s benne az énekpedagógiai örökség a szocialista Magyarország kultúrkinccse. Megőrzését, gondozását és továbbfejlesztését nem elszórt kis egyéni akciók, hanem a művelődési kormányzat által irányított és anyagilag is bőkezűen támogatott szervezett tevékenység biztosítja. Így lesz a jövőben is!”* (Lugossy, 1968, p. 8 – kiemelés: P. Zs.)

Péteri Lóránt (2007, főként p. 130–136) és László Szabolcs (2019, 2022) írásaikban részletesen elemzik Kodály és munkatársai külföldi útjainak, a Magyarországra érkező zenepedagógusok tevékenységének, illetve az utazásokat, szakmai programokat koordináló szervezetek, mint a Kulturális Kapcsolatok Intézete és az IREX kulturális diplomáciai vonatkozásait. Ez utóbbi két szervezet az IKS alapítását előkészítő folyamatokban is szerepet játszott, amelyekre a III. és IV. fejezetekben visszatérek.

⁴ A fejezetből részletek megjelentek angol nyelven a *Historia i education*-ban (Polyák & Bodnár, 2021).

A levelezések alapján Kodály pedagógiai elképzeléseiről már 1936 januárjában tervezett beszélni Angliában a BBC műveiből válogatást sugárzó adásában, de erre egy síbaleset miatt nem került sor (Kodály, 2002a, p. 257). Végül tíz évvel később, az egykori tanítványa, Seiber Mátyás által 1946. október 9-én, Londonban készített interjú során beszélt az angol tonic solfa magyarországi adaptálásának állapotáról külföldi közönségnek (Kodály, 1964/2007a, p. 194–196).

Ugyanebben az évben december 1-jén részt vett az Amerikai Zeneszerzők Szövetsége [League of Composers] találkozóján New Yorkban, ahol *A komoly zene* [!] népszerűsítése című előadásában (Kodály, 1946/2007a, p. 197–200) kifejtette az iskola, illetve az óvoda szerepét a komolyzene befogadására alkalmas közönség nevelésében, hangsúlyozta az éneklés, a zenei tevékenységben való aktív részvétel és az azt lehetővé tevő zenei írás-olvasás fontosságát, valamint kiemelte a zenetanárok és a zenetanárképzés szerepét.

Ezen megnyilvánulásai azonban csak érintőlegesen kapcsolódtak a zenepedagógiához, bár már itt is észrevehető Kodály holisztikus kulturális programja, amelyben az egyes elemek egymásra épülnek és/vagy összefüggenek.

Az első kifejezetten művészetoktatással kapcsolatos nemzetközi feladatára 1948 májusában került sor, amikor szakértőként meghívást kapott az UNESCO *The Arts in General Education* [Művészetek a közoktatásban] munkacsoport találkozójára, Párizsba. A nemzetközi munkacsoport célja az volt, hogy gyakorlati útmutatásokat fogalmazzon meg, amelyekkel világszerte támogatni lehetne művészeti nevelést a közoktatásban (Munroe, 1956, p. 151–152).

Kodály az 1960-as évektől kezdve az IKS alapításában később fontos szerepet játszó személlyel kapcsolatba került.

Kase Ruriko (加勢瑠璃子 vagy 加勢るり子, 1926–2010) zongoraművész és zenepedagógus 1965-ben érkezett, és négy hónapig volt Kodály magántanítványa (Moharos, 1984, p. 44), majd 1966-ban ösztöndíjasként a Zeneakadémián tanult, és részt vett az első Dunakanyar Nyári Egyetemen 1967-ben. *Kodály System Study Society* (コダールイシステム研究会 Kodály Sisutemu Kenkyûkai⁵) néven 1965-ben önálló csoportot alapított, amely elsősorban zongoraoktatással foglalkozott. Rendszeresen látogatott zenetanár csoportokkal Magyarországra, illetve az 1981-es IKS szimpóziumon (Szapporó) bemutató-foglalkozást tartott.

⁵ A japán tulajdonnevek átírásakor az Kunrei-shiki gyakorlatát követem, amelyet az ISO 3602 is előír, kivéve Kodály nevét, amelyet eredeti formájában hagyok.

A japán műfordító és zenepedagógus Hani Kyôko (羽仁協子, 1929–2015), akinek történész édesapja, Hani Gorô ismerte Kodályt, a zeneszerző javaslatára jött Magyarországra 1958-ban, miután a Lipcsei Konzervatóriumban végzett karmesteri tanulmányokat. Zenetanulás helyett azonban az ELTE-n vállalt lektori állást, emellett japán nyelvet tanított és műfordítóként dolgozott. Nem volt Kodály közvetlen tanítványa, és saját bevallása szerint a zenepedagógia magyarországi tartózkodása utolsó szakaszában kezdte foglalkoztatni. 1967-ig Magyarországon maradt, és ez idő alatt nemcsak Kodály kulturális programját ismerte meg, hanem számos neves zenepedagógust, akik annak megvalósításán dolgoztak, többek között Szőnyi Erzsébetet, Nemesszeghyné Szentkirályi Mártát és Forrai Katalint (Hidasi & Vihar, 2018). Forrai Katalin így írt róla Péter Miklósnak címzett beszámolójában: *„Kodály elméleti pedagógiai munkáinak áttanulmányozása döbbsentette rá arra, hogy csak a japán-magyar zenepedagógiai kapcsolatok szorosra fűzésével tudja a képzőművészetben oly fejlett, de a zenei nevelés területén elmaradott japán zenei nevelést megújítani.”*⁶

A későbbi IKS elnök, Tanimoto Kazuyuki (谷本一之, 1932–2009) népzene-történész, a Hokkaidói Egyetem professzora szintén személyesen ismerte Kodályt. 1963-ban az MTA Népzene-kutató Csoportjánál járt tanulmányúton és egy előadása a Hokkaido szigetén őshonos ainu nép zenéjéről felkeltette Kodály érdeklődését. 1965-ben Tanimoto elküldte Kodálynak az általa gyűjtött és szerkesztett ainu népzene-gyűjteményt (Nihon Hôshô Kyôkai, 1972), amelyből Kodály 47 dallamot feldolgozott a *77 kétszólamú énekgyakorlatok* sorozatban (Tanimoto, 1987, Kodály, 1967/2007c).⁷

Mary Helen Richards (1921–1998), amerikai zenepedagógus 1958-ban vette fel a levélkapcsolatot magyar zenepedagógusokkal és iskolákkal. Kodály válaszul elküldte az 1. és 2. osztályos magyar általános iskolai énekeskönyveket, amelyek alapján Richards elkezdte kidolgozni saját könyvének, a majdani *Threshold to music*-nak (Richards, 1964) tábláit. Személyesen 1962 áprilisában egy családi európai körutazás során látogatott el Budapestre és megnézett több iskolát – köztük egy ének-zenei általános iskolát –, valamint találkozott Szőnyi Erzsébettel. Néhány hónappal későbbi visszatértekor személyesen megvitatta Kodállal készülő énekkönyvének terveit, amelyekről a *Music Educators Journal* 1963 június-júliusi számában beszámolt, érintve az amerikai adaptáció

⁶ Forrai, K. (1969, február 25). [Levél Péter Györgynek]. Forrai (International papers 1. doboz, 1968 other mapp), KIArch.

⁷ Bartalus Ilona 1982-ben készült *Legyen a zene mindenkié!* című dokumentumfilmjének hatodik részét teljes egészében a Kodály-koncepció japán recepciójának szentelte. A filmben Tanimoto Kazuyuki, Kase Ruriko és Hani Kyôko is szerepelt (Apró, 1982).

kihívásait (Richards, 1963). Kodály tanácsai meghatározták további szemléletét: 1. a zenetanításnak a népzeneire kell építenie, amelyek a nyelv jellemzőit is hordozzák; 2. tanulmányozni kell a nyelv mozgását és az angol-amerikai népdalokra nagyon jellemző felütést, amely a magyarokban nem létezik; 3. a gyermekeket kultúraspecifikusan (országspecifikusan) kell tanítani; 4. a gyerekeknek minden nap énekelniük kell (Richards et al., 2007, p. 83–86). Richards az 1960-as évek végén elkezdte saját módszerét fejleszteni Education Through Music (ETM) néven. Bár nem vett részt a nemzetközi Kodály-közösség tevékenységében, könyve és módszertani bemutatói számos amerikai és kanadai zenepedagógust ismertettek meg Kodály koncepciójával, akik bekapcsolódtak az IKS munkájába.

A Kodály-művek iránt érdeklődő francia Jacquotte Ribière-Raverlat (1936–2022) 1964-ben az *International Society for Music Education* (ISME) Budapesten rendezett világkonferenciáján látottak nyomán kezdett el érdeklődni a kórusnevelés és a magyar zenepedagógia iránt. Az 1965/66-os tanévet Magyarországon töltötte, az alatt megismerte Kodályt és sok munkatársát, valamint részt vett a Kodály otthonában tartott baráti kamaraének összejöveteleken (Vikár, 1985, p. 186–193). A Magyarországon szerzett tapasztalatait a *L'éducation musicale en Hongrie* (Rivière-Raverlat, 1967) című könyvében foglalta össze, amelyhez Kodály írt előszót (Kodály, 1967/2007c, p. 223). 1970-től Montréalban tanított és segítette a francia-kanadai Kodály-adaptációt.

Az amerikai származású kanadai zeneszerző, népdalgyűjtő és karnagy Richard Johnston (1917–1997), a University of Toronto zenei fakultásának munkatársa 1964 elején érkezett egyhónapos tanulmányútra Magyarországra. Személyesen találkozott Kodállal, majd 1965-től nyári kurzusokat szervezett, hogy a kanadai közönséget megismertesse Kodály koncepciójával. 1966 nyarára meghívta Kodályt az ún. MacMillan Lectures tartására, amelynek Kodály eleget tett. Johnston húsz évvel később *Kodály in North America* (1986) címmel közreadta az előadások és beszélgetések szövegét más, észak-amerikai előadásokkal együtt, köztük az általa készített interjút is. Richards később az IKS-t előkészítő bizottság tagja lett.

Szintén Kodályhoz kapcsolódik a *Kodály Fellowship Program* (ún. „Ringer-csoportok”), amelyet az amerikai zenetudós és zenepedagógus Alexander Ringer (1921–2002) kezdeményezésére járt ki a magyar hatóságoknál (Ringer, 1971, 1976; Vikár, 1985, p. 194–206; László, 2019). Ringer a Nemzetközi Népzenei Tanács tagjaként 1963 óta ismerte Kodályt és 1964-es magyarországi látogatása után aktívan dolgozott a Kodály-koncepció amerikai és izraeli megismertetésén. Kodály Szőnyit az [1966] szeptember 21-

én, Washingtonból küldött levelében értesítette arról, hogy „*komolyra fordul, hogy odaküldenek [a Zeneakadémiára] 10 embert tanulni*”, majd a felvételi vizsga és tananyag fordítását kérte, mert „*Ringer nov. ben Pestre jön, addig okvetlen kell*”.⁸ Az első csoport 1968-as érkezését azonban Kodály már nem érte meg. (A csoportokról a 2. 6. 1. 1. alfejezetben lesz még szó.) Ringer szintén IKS-t előkészítő bizottság tagjául választották 1973-ban.

Kodályt 1961-ben az *International Society for Music Education (Zenei Nevelés Nemzetközi Társasága*, hivatalos rövidítéssel és a továbbiakban: ISME) alelnökévé, majd 1964-ben tiszteletbeli elnökévé választották. Ezzel a tisztséggel egy időben egy másik szervezet, az *International Folk Music Council (Nemzetközi Népzenei Tanács)* elnöke is volt 1961-től haláláig (az itt kifejtett tevékenységéről ld. Stockmann, 1985). Ezen tisztségeknek és kapcsolatoknak köszönhetően 1964 nyarán mindkét szervezet Magyarországon tartotta nemzetközi konferenciáját. Az *International Folk Music Council* 1964. augusztus 17–25. között rendezett összejövetelének résztvevőit – köztük Alexander Ringert – személyesen elkísérte a kecskeméti Ének-zenei Általános Iskolába, ahol bemutatták a magyar ének-zenei iskolák eredményeit (Kodály, 1964/2007c, p. 126).

Az ISME tiszteletbeli elnöke címet az 1964. június 16 és július 3. között Budapesten megrendezett konferencián kapta meg, amelynek szervezésébe, lebonyolításába aktívan bekapcsolódott (Kodály, 1964/2007c, p. 125).

1965 júniusában Benjamin Britten vendégeként az Aldeburgh-ban rendezett fesztiválon vett részt, ezalatt nyilatkozott a BBC-nek (riporter: William Murphy), amely magyarul *Zenei nevelés, zenei általános* címmel jelent meg (Kodály, 1967/2007c, p. 132–136). Az út során meglátogatta Yehudi Menuhin nem sokkal korábban létesített zeneiskoláját, ahová 1967 elején Kodály ajánlásával érkezett Vajda Cecília karnagy, a British Kodály Society [Brit Kodály Társaság] majdani megalapítója.

Aldeburgh-ba Kodállyal tartott Andor Ilona és leánykara, akikkel a hónap végén a Columbia cég lemezfelvételt készített (Eősze, 1977, p. 279). Ez a lemez jutott el 1968-ban az ausztrál Deanna Hoermannhoz, aki a kórus hangzásától inspirálva egy évvel később ellátogatott Magyarországra és később részt vett az IKS létrehozását előkészítő munkálatokban, majd a Társaság első elnöke lett 1975-ben.

⁸ Kodály, Z. (1966, szeptember 21). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

Szintén 1965 nyarán a Dartmouth College (Hanover, New Hampshire) vendége, ahol közönségtalálkozó, kerekasztal-beszélgetés és önálló előadások keretében beszélt zeneszerzésről, népdalgyűjtésről és zenei nevelésről (Kodály, 1965/2007c, p. 139–148).

1966 áprilisában Párizsban a Jeunesses Musicales kongresszusán vett részt, ahol a szervezők őt és Szőnyi Erzsébetet felkérték, hogy az 1967-ben Montreálban rendezendő világkiállításon egy hónapon keresztül mutassák be a magyar zenepedagógiát (Kodály, 1967/2007c, p. 154–157).

1966-os észak-amerikai körútján (Toronto, Evanston, Stanford, Ann Arbor, Interlochen, New York, Washington) számos előadást tartott zenepedagógiai és népzenei témákban. Dániel Ernő (1918–1977), Egyesült Államokban élő magyar zongoraművész vele készített interjúja során a Mary Helen Richardsnak adott tanácsokhoz nagyon hasonlóan, de immár a nagy nyilvánosságnak foglalta össze a nemzetközi adaptációval kapcsolatos véleményét és útmutatását: *„Ezek a tankönyvek kifejezetten a magyar körülmények figyelembevételével készültek. Ha e rendszert más országokban alkalmazzák, akkor mindenhol ki kell egészíteni az ottani sajátos motivikával és zenei háttérrel”* (Kodály, 1966/2007c, p. 193).

1966. augusztus 18–26. között tiszteletbeli elnökként, több tanítványával együtt jelen volt az ISME világkonferenciáján a Michigan állambeli Interlochenben. Dmitrij Kabalevskij így emlékezett vissza 1976-ban: *„Kodály nagy aktivitással kapcsolódott be az interlocheni konferencia munkájába. Nagyszerű előadást tartott a népdal szerepéről a tanulók zenei nevelésében. Szinte minden találkozón és koncerten részt vett, rengeteg emberrel találkozott, beszélgetett velük, megosztotta velük gondolatait és tapasztalatait. Ő volt a konferencia szíve és lelke. Kétségtelen, hogy végtelen energiájával és az ügy fontosságába vetett szilárd hitével, amelynek ő és munkatársai egész életüket szentelték, még évekig sok résztvevőt inspirált”* (Kabalevsky, 1976, p. 14).

1967-ben az amerikai Stanfordban tervezett előadásokon, a Montréálban rendezett EXPO-n, illetve a magyar zenepedagógiai gyakorlat hazai bemutatását célul kitűző esztergomi Dunakanyar Nyári Egyetemen szintén számítottak jelenlétére, azonban az év március 6-án bekövetkezett halála miatt erre már nem kerülhetett sor.

2. 1. 2. Kodály írásai idegen nyelveken

Ezeknek az „inspiráló” személyes találkozásoknak fontos szerepük volt, mert akkoriban Kodálynak kevés írása volt elérhető idegen nyelveken, különösen zenepedagógiai témában. Zenetudományi tanulmányai és az *Utam a zenéhez: Öt beszélgetés Lutz Besch-sel* [Mein Weg Zur Musik] (1966) című könyv németül jelentek meg (magyarul: Kodály, 1969). Az *Österreichische Musikzeitschrift* 1966 novemberi száma közreadta hosszabb cikkét a magyar zeneoktatásról (Kodály, 1966/2007c, p. 219–220).

Életében alig jelent meg írása angolul, ezek népzene kutatásról szóltak vagy zenekritikák voltak (vö. Kodály, 2007c, p. 687–720). Az ISME folyóirata, az *International Music Educator* közölte 1964-es köszöntőjét és 1966-os előadását is *Folk Song in Hungarian Music Education* címmel (McCarthy, 2004, p. 39). A *Music Educators Journal*-ban jelent meg a torontói MacMillan Lecture Series keretében elmondott előadása, a *Folk Song in Pedagogy* (Kodály, 1967).

Korábbi önálló füzetek után 1962-től kezdve a Boosey & Hawkes kiadó *Kodály Choral Method* címmel sorozatban adta ki Kodály pedagógiai kompozícióit (a *Visszatekintés* 3. kötetében magyar fordítása: *A karéneklés iskolája*). Jelenlegi tudásom szerint ez a „Kodály-módszer” kifejezés első megjelenése, bár Kodály koncepciójának összegző meghatározása ebben a formában csak 1964 után terjedt el.⁹ Ezek a füzetek gyakran elhagyták Kodály elő- és utószavait, és csak szerkesztői bevezetővel jelentek meg: a 21 pedagógiai kompozíciógyűjteményből 14-nek volt elő- és/vagy utószava, de az angol nyelvű füzetek közül csak 7 tartalmazta ezeket. Emiatt a külföldi pedagógusok nem kaptak teljes képet azok kontextusáról és helyükről Kodály átfogó kulturális programjában (vö. L., 1964).

1966-ban Kodály írta az előszót a Sándor Frigyes által szerkesztett *Musical Education in Hungary* (Kodály, 1966/2007c, p. 152; Sándor, 1975) című kötethez, amely áttekintést adott a magyar zeneoktatás minden szintjéről. A könyvet angol, spanyol, olasz, német, japán, francia nyelven is kiadták, és az egyik legtöbbször idézett forrássá vált a nemzetközi adaptáció első évtizedeiben. Ádám Jenő: *Módszeres énektanítás* (1944) című tanári kézikönyvének angol kiadásában (*Growing in Music with Moveable Do*) szerepelt Kodály

⁹ Köteles (2020) Dániel Ernőné Scípiades Katinka nyomán az elnevezést Mary Helen Richardsnak tulajdonítja, legalábbis Amerikában. Richards 1963-ban számolt be 1962-es magyarországi tapasztalatairól (Richards, 1963), és ebben az írásában előfordulnak a „Kodály-rendszer” [Kodály system], „Kodály módszere” [Kodaly adapted his method] kifejezések.

előszava is, a magyar helyzetre vonatkozó utolsó mondat nélkül, de ez utóbbi kötet nem vált széleskörben ismertté (Ádám, 1971).

Írásainak első angol nyelvű gyűjteménye, a *The Selected Writings of Zoltán Kodály* 1974-ben jelent meg,¹⁰ így azok kivételével, akik vagy személyesen hallhatták Kodályt, vagy ismerték a magyar nyelvet és hozzájutottak Kodály írásaihoz (gyűjteményes kiadásai: *A zene mindenkié*, 1954; *Visszatekintés*, I–II, 1964), a külföldi úttörők csak közvetítőkön és értelmezéseiken keresztül ismerhették meg a koncepció alapelveit.

2. 2. Az International Society for Music Education (ISME) világkonferenciái

Az ISME 1953-ban az UNESCO és az International Music Council által rendezett *Nemzetközi konferencia a zene szerepéről és helyéről a fiatalok és felnőttek oktatásában* keretében jött létre (McCarthy, 2004). Céljának egykoron a zenei nevelés mint az általános nevelés szerves részének támogatását tűzte ki, amely máig az ISME egyik legfontosabb feladata. Jelenleg érvényben lévő alapszabálya alapján a Társaság feladata, hogy a világon minden ember számára népszerűsítse zenetanulást és oktatást, támogassa a zenepedagógusok szakmai fejlődését, és elősegítse a különböző kultúrák változatos zenei gyakorlatának tanítását.¹¹

Az ISME által rendezett világkonferenciák – különösképpen az 1964-ben Budapesten zajlott találkozó – meghatározó jelentőségűek voltak abban, hogy a világ zenepedagógusai megismerkedtek a magyar zeneoktatás eredményeivel: „*Kodály Zoltán az ISME tiszteletbeli elnöke lett, Szőnyi Erzsébetet pedig beválasztották a vezetőségbe (ezt a tisztséget tíz évig töltötte be). De a legfontosabb az volt, hogy ez a konferencia Magyarországot felhelyezte a térképre, a zenei nevelés egyik vezető országává tette” (Jaccard, 2016, p. 114 – kiemelés: P. Zs.).*

Az ISME konferenciák résztvevői első ízben Ádám Jenőtől hallhattak a magyar zenepedagógiáról 1958-ban, Koppenhágában. A hazai zeneoktatás történetéről és jelenéről, valamint Kodály Zoltán gondolatairól német nyelven elmondott előadása angolul jelent meg a konferenciakötetben (Ádám, 1958b). Részvétele nem keltett nagy visszhangot Magyarországon, az eseményről az újságok és folyóiratok alig írtak, kivéve

¹⁰ A japán nyelvű válogatás 1980-ban *Kodály Zoltán no kyōiku sisō to zissen* (Kodály, 1980), a német nyelvű összeállítás 1983-ban *Wege zur Musik* (Kodály, 1983) címmel jelent meg.

¹¹ International Society for Music Education. (2018, július 19). *International Society for Music Education Constitution*. Elérés: 2018, január 18., forrás:

https://www.isme.org/sites/default/files/documents/Constitution%20-2019%20July%202018_0_4.pdf

Ádámnak a Muzsika folyóiratban megjelent beszámolóját, amely szerint a magyar zeneoktatás a legjobb rendszerek közé tartozik, bár sokat tanulhatunk másoktól is. Azt is megjegyezte, hogy több zenei tankönyv mintha az ő módszertani könyvéből és a Kodálllyal az iskolák számára szerkesztett tankönyveiből merített volna ihletet (Ádám, 1958a). Illusztrációnak Klari Fredborg, magyar származású, Dániában élő zenepedagógus 1955-ben kiadott könyveiből közöltek egy képet (Fredborg, 1955), de ezen kívül más olyan adaptációt nem sikerült azonosítanom ebből az időszakból, amely bizonyíthatóan magyar tankönyvek alapján készült volna. Ugyanakkor a londoni *Times* 1959 eleji beszámolójában szerepel utalás az ének-zenei iskolába látogató és a gyerekek zenei tudásától „megrázott” skót vendégekre, valamint a Kodály–Ádám tankönyvekre, így elképzelhető, hogy korábban is történtek átvételek a magyar mintából, anélkül, hogy Kodályra vagy a magyar zenepedagógiára utaltak volna („A Times a magyar zenekultúra eredményeiről”, 1959).

A konferenciáról és Ádám előadásáról azonban beszámolt az amerikai zenetanárok országos szervezetének, a Music Educators’ National Conference-nek lapja, a *Music Educators’ Journal* (Lawler, 1958),¹² valamint a *Christian Science Monitor* nevű amerikai újság, amely felkeltette Mary Helen Richards érdeklődését a magyar zeneoktatás iránt (Köteles, 2020).

Az 1961-es bécsi ISME világtalálkozón Ádám Jenő mellett Szőnyi Erzsébet is jelen volt. Ekkor merült fel egy budapesti konferencia lehetősége, amelyre a hivatalos meghívást az 1963-as tokiói ISME-konferencián Szőnyi adta át az ISME elnökségének. Tette mindezt saját kezdeményezésére, mert elutazása előtt a szóbeli támogatás ellenére nem kapta meg a végső engedélyt a magyar hatóságoktól, s a kormányzati jóváhagyásról már csak hazaértekor értesült (Jaccard, 2016, p. 113).

A budapesti nemzetközi tanácskozás 1964. június 16 és július 3. között tartott a Magyar Népköztársaság Művelődésügyi Minisztériuma és a Magyar Zeneművészek Szövetsége szervezésében, Kodály Zoltán védnökségével.¹³ Témája a huszadik század zenéje és a zeneoktatás volt. Minden nap bemutató órákkal kezdődött, amelyek illusztrálták, hogyan alkalmazható a magyar rendszer minden korosztályban és szinten az óvodától a felsőoktatásig. Délelőtt és délután iskolai kórusok és zenekarok adtak rövid hangversenyeket. A rendezvényt széles médiaérdeklődés kísérte, az újságok szinte

¹² A cikk nem ismertette az előadásokat, azonban a 18. oldalon közölt képek egyikén Ádám Jenő is látható.

¹³ International Society for Music Education. (1964). 6. Nemzetközi Zenei Nevelési Konferencia – „A 20. század zenéje és a zenei nevelés”, 1964. július 26 – július 3, Budapest. [Programfüzet]. Szőnyi, KIArch.

naponta beszámoltak az eseményekről, és később a nemzetközi sajtóvisszhangról is közreadtak egy válogatást (Magyar Zeneművészek Szövetsége, 1965). Egon Kraus, az ISME főtitkára záró gondolataiban a magyar énekes általános iskolai rendszert az egész világ számára követendőnek nevezte, valamint a zenepedagógusok és a kortárs zeneszerzők közötti szoros kapcsolatok elősegítését javasolta („Befejeződött az ISME konferenciája”, 1964).

A széleskörű nemzetközi elismerést azonban az 1966-os interlocheni világkonferencia hozta meg. A 45 országból érkező, megközelítőleg ezer résztvevővel¹⁴ megrendezett konferencián Magyarországot öt küldött képviselte, valamint jelen volt Kodály és felesége (Szőnyi, 1979, p. 163–169). A magyar előadások több témát érintettek: Szőnyi Erzsébet: *A kortárs zene helye a zeneoktatásban*; Nemesszeghy Márta – Forrai Katalin – Szabó Helga – Kokas Klára: *A Kodály-módszer alkalmazása óvodai és általános iskolai szinten*; Kodály Zoltán: *Az autentikus népdal szerepe a zenei nevelésben*.¹⁵ A résztvevők megkaphatták az ének-zenei általános iskolák számára készült tanterv angol nyelvű fordítását, valamint Kodály *Hegyi éjszakák* című kórusművének kottáját. Az ezt követő években számos zenepedagógus érkezett hosszabb-rövidebb időre Magyarországra, hogy az itt tapasztaltakat a saját országuk viszonyaira adaptálva vezesse be.

1968-ban a Győri Leánykar és karnagyuk, Szabó Miklós csatlakozott a franciaországi Dijonban megrendezett ISME-konferenciára utazó magyar küldöttséghez, és a konferencia gyakorlati szekcióiban kétszer is tartottak bemutatót, illusztrálva a magyar kórusnevelés eredményeit (Péter, 1968).

Az 1970-ben Moszkvában megrendezett 9. ISME konferencián volt a legtöbb magyar küldött, összesen közel 150 fő; köztük Szőnyi Erzsébet, Nemesszeghy Szentkirályi Márta, Forrai Katalin, Szabó Helga, Mihályi Gyuláné, Sárai Tibor és Sugár Rezső zeneszerzők, valamint két énekkar (Lukin, 1971). Az ISME közgyűlésén a választások eredményeként Szőnyi Erzsébet az ISME alelnöke lett, amely tisztséget 1974-ig töltötte be.

Az ISME-konferenciákról és egyéb külföldi „portyákról” Szőnyi Erzsébet és társai rendszeresen beszámoltak *Az ének-zene tanítása* és a *Parlando* zenepedagógia folyóiratok lapjain. Szőnyi külföldi útjairól kötet is megjelent 1979-ben, *Öt kontinensen*

¹⁴ Párkayné Szabó (1966) összesen hatszáz főt említett.

¹⁵ International Society for Music Education. (1966). *Seventh International Conference on the Role and Place of Music in the Education of the Youth and Adults, August 18 to 16, 1966, Interlochen, MI.* [Programfüzet]. Szőnyi, KIArch.

a zene szolgálatában címmel, amely 1974-ig tartalmaz élménybeszámolókat (Szőnyi, 1979).

A későbbi ISME-konferenciákon (Tunisz, Perth, Montreux, London, ON) kevesebb magyar előadó volt, bár a „Kodály-módszer” gyakran kapott saját szekciót a főbb zenepedagógiai koncepciók és gyakorlatok között. 1970-től kezdődően külföldi adaptálók is beszámoltak eredményeikről ezekben a szekciókban.

1978-ban Forrai Katalint az ISME igazgatótanácsa tagjának választották. Ez a pozíció lehetővé tette, hogy kezdeményezze az *Early Childhood Music Education Commission* [Koragyermekkorai Zenei Nevelés Bizottság] megalapítását, amely 1980-ban jött létre és 1986-ban Kecskeméten tartotta szemináriumát. Forrai 1988 és 1990 között az ISME elnöke volt, mindmáig az egyetlen magyar, aki ezt a címet viselte (Mattingly, 2016, p. 85–92).

Természetesen nem ez volt az egyetlen út, amelyen a külföldi zenepedagógusok kapcsolatba kerültek a magyar zeneoktatással, azonban a világméretű érdeklődést ezek a 600–1000 fő részvételével megrendezett találkozók keltették fel.

2. 3. EXPO '67

A magyar zenepedagógia nemzetközi bemutatásának további jelentős eseménye volt az 1967-ben Montréalban rendezett világkiállítás. A Kodályt és Szőnyit a Jeunesses Musicales 1966-os kongresszusán hívták meg az EXPO-ra, amelynek *Ember és zene* nevű pavilonja az öt világhírű zenepedagógiai rendszert mutatta be kanadai gyermekekkel végzett gyakorlati foglalkozások során. Orff, Ward, Martenot, Kodály és Suzuki pedagógiájának bemutatására egy-egy hónapot szántak a szervezők, a magyar zenepedagógia július végétől augusztus végéig szerepelt a programban. Kodály halála után Takács Lászlóné, a Zeneművészeti Főiskola igazgatóhelyettese, Szőnyi Erzsébet és főiskolai hallgatói képviselték az országot, a Művelődésügyi Minisztérium anyagi támogatásával.

Naponta nagyjából 1500 fő látogatta a magyar pavilont, és mivel minden nap más anyagot dolgoztak fel, számos visszatérő hospitálójuk a teljes hónapban követte a foglalkozásokat, köztük a kanadai Pierre Perron, aki az IKS első igazgatóságának tagja lett 1975-ben. Munkájukról Szőnyi részletesen beszámolt a *Parlando* 1968 márciusi számában (Szőnyi, 1968). Az EXPO mellett a magyar delegáció szerepelt még a kanadai rádióban, a kanadai magyarok Hungaria Egyesületében és a montréalai pedagógiai

intézetben. Québec városában az ottani zenetanárok és szakfelügyelőknek adtak elő, valamint a Boosey & Hawkes kiadó számára Kodály pedagógiai műveiből készítették hangfelvételt. A 15 főből álló hallgatói csoport tagja volt Erdei Péter, aki két évvel később egyik alapítója lett az első amerikai Kodály intézetnek, a Kodály Musical Training Institute-nek.

2. 4. Korai adaptációk

A bibliográfiák és könyvtári gyűjtemények nyomán fellelt legkorábbi, kinézetében és felépítésében az Ádám–Kodály: Énekes könyveket (1948) idéző, *Kom og syng* című külföldi tankönyvet Klari Fredborg, magyar származású, Dániában élő énekes, zenepedagógus és karvezető írta 1955-ben (Fredborg, 1955). Leánykori nevén Sebestyén Klári, a Kodály-tanítvány Kerényi György baráti köréhez tartozott, 1936-ban ment férjhez és költözött Dániába, azonban később is tartotta a kapcsolatot a Kodály-koncepció külföldi terjesztésében szerepet vállalókkal.

Az első külföldiek által készített adaptáció 1964-ből való, az észt Heino Kaljuste zenepedagógus nevéhez fűződik. Kaljuste részt vett a budapesti ISME-konferencián, és Kodály adott neki a bezúzás előtt saját pincéjébe menekített Kodály–Ádám tankönyvekből. Kaljuste ezek nyomán, Riho Päts zeneszerzővel együttműködve készítette el a *Jo-le-mi* zenei tankönyveket, amelyek mind szerkezetükben, mind illusztrációikban hasonlítottak a magyar tankönyvekre, és amelyeket a magyar mintára létrehozott ének-zenei általános iskolákban használtak (Lugossy, 1966; Selke, 2008).

Ugyancsak 1964-ben jelent meg Mary Helen Richards *Threshold to Music* című könyve, amelynek mintái szintén a Kodálytól kapott magyar tankönyvek voltak (Richards et al., 2007).

Az elkövetkező években egyre több országban jelentek meg hasonló kiadványok, s 1965-től kezdődően (Japán, USA) sorra alakultak a nemzeti Kodály közösségek és intézetek.

A kezdeti adaptációkat megfigyelve három fő minta rajzolódik ki:

- 1) Külföldön élő magyar zenepedagógusok kezdtek el a magyar módszer szerint tanítani, írtak könyveket, hoztak létre kurzusokat, illetve Kodály társaságot, intézetet (pl. Darázs Árpád, Dániel Ernőné Scípiades Katinka, Vajda Cecília, Promonti Erzsébet, Finta Gábor és Beatrix).

- 2) Külföldi zenepedagógusok kezdtek el érdeklődni a magyar zenepedagógia iránt, majd hosszabb-rövidebb magyarországi tartózkodás után, esetleg magyar mestertanárok segítségével alakítottak ki saját országukban „Kodály-programot” (többek között: Denise Bacon, Lois Choksy, Mae Daly, Deanna Hoermann, Betsy Moll, Gilbert De Greeve). Ez volt a leggyakoribb út azoknál, akik később a nemzeti Kodály társaságokban vagy az IKS-ben szerepet vállaltak. Ebben megjelenhet az elköteleződés, hogy idáig elhozta őket a lelkesedés, ill. otthon ők lehettek a „hiteles” és kapcsolatokkal rendelkező „expert”-ek.
- 3) Mások, mint Hani Kyôko, aki először tanulni jött Magyarországra, és csak később kezdett el érdeklődni a rendszer japán adaptálása iránt; vagy Heino Kaljuste és Mary Helen Richards, akik a magyar oktatásból és tankönyvekből merítettek ihletet, esetleg kezdetben Kodály vagy Szőnyi tanácsát kérték, de saját anyagot és rendszert fejlesztettek ki anélkül, hogy rendszeresen segítséget kértek volna magyar szakemberektől.

Az adaptációk közös jellemzője, hogy a Kodály-koncepció Magyarországon kívül máshol nem vált kizárólagos zenepedagógiai gyakorlattá, hanem megmaradt „kísérleti és lokális kezdeményezésnek” (Rainbow, 1979, p. 11), egynek a választható és egymással versengő vagy egymást kiegészítő zenepedagógia koncepciók közül.

A korai adaptálók vagy 1) lefordítottak anyagokat, vagy akár egész könyveket a magyar nyelvből, mint Hani Kyôko, Deanna Hoermann, Vajda Cecília, mielőtt kidolgozták a sajátjukat; vagy 2) összegyűjtöttek anyagokat a saját országukból, majd a kodályi elveket és/vagy a módszertant ezekhez igazították, mint például Erdei Péter és Denise Bacon az Egyesült Államokban vagy Jacquotte Ribière-Raverlat Franciaországban.

Az 1973-ban rendezett I. Nemzetközi Kodály Szimpóziumon már 16 ország képviseltette magát, amely utal a Kodály-koncepció akkori elterjedésére.

2. 5. Kodály-programok és Kodály társaságok az IKS alapítása előtt

Már 1966-ban tartottak Kodály-koncepciónak szentelt rövid nyári kurzusokat – például a korábban említett kurzus a Stanford Egyetemen 1966-ban és 1967-ben –, azonban 1968-tól Kodály intézetek és egyetemi programok is alakultak az érdeklődő pedagógusok számára, mélyreható képzés szándékával. Céljuk egyrészt az volt, hogy felhívják a figyelmet erre a tanítási filozófiára és módszerre, másrészt az, hogy kielégítsék

a már meglévő érdeklődést. Az IKS Bulletin 1976-os számában – mindössze 13 évvel az 1964-es ISME világkonferencia után – tizenkét, akkor már működő Kodály-programról vagy intézetről jelent meg beszámoló a világ különböző országaiból.

2. 5. 1. Kodály System Study Society (Kodály Sisutemu Kenkyûkai, コダーイシステム研究会)

Kase Ruriko Kodály-rendszert tanulmányozó társasága 1965-ben jött létre és az egyik első külföldi intézmény volt, amelyet a Kodály-koncepció terjesztése érdekében hoztak létre.¹⁶ Kase 1969-ben már kétszáz fős Kodály-szemináriumot rendezett („Magyar könyvek, magyar zene Japánban”, 1969). Az olykor zeneiskolaként, stúdióként említett intézmény elsősorban zongoraoktatással foglalkozott, de tevékenységéről kevés adat áll rendelkezésre (Hollós, 1986). A *Kodály System Study Society* az IKS helyi intézményi tagja volt a 2000-es évek elejéig.

2. 5. 2. Kodály Esztétikai Nevelési Intézet [Kodály Geizyutu Kyôiku Kenkyûzyo, コダーイ芸術教育研究所]¹⁷

A másik japán Kodály-intézet Hani Kyôko Kodály Esztétikai Nevelési Intézete volt Tokióban, amelyet húgával, saját vagyonából alapított 1968-ban. Hani Kyôko hazájába való visszatérése után is kiterjedt levelezést folytatott magyar zenepedagógusokkal, többek között Szőnyi Erzsébettel, Forrai Katalinnal és Nemesszeghy Mártával. Hani az évek során számos magyar könyvet, tantervet, interjút fordított le, hogy a japán iskolák és óvodák pedagógusai jobban megismerjék a Kodály-koncepciót, így Kodály, Forrai, Szőnyi írásait, a Sándor Frigyes által szerkesztett *Zenei nevelés Magyarországon* kötetet, a magyar óvodai nevelés tervét, de számos szépirodalmi művet is. 1968-tól nyaranta magyar zenetanárokat és óvodapedagógusokat hívott meg bemutató órákra, előadásokra, illetve japán óvónőkből, tanárokból álló csoportok számára szervezett magyarországi tanulmányutakat. A gyakorlati foglalkozások mellett Hani számos dalgyűjteményt és módszertani segédletet adott ki.

¹⁶ A HanOnKen-nek rövidített Hangarî Ongaku Kyôiku Kenkyûkai [ハンガリー音楽教育研究会, Magyar Zenepedagógiai Társaság] már 1965–1966 táján már működött, de nevén és a létezés tényén kívül más adatot nem találtam róla (Itô, 2022).

¹⁷ Más, japánról szó szerinti fordításban: Kodály Művészeti Nevelési Intézet (vö. Hidasi & Vihar, 2018, p. 305). A dolgozatban az Intézet által használt hivatalos levélfejlén magyarul szereplő nevet használom.

A ma is működő Kodály Esztétikai Nevelési Intézet elsősorban óvónők továbbképzésére, oktatási segédletek kiadására fókuszál, valamint évekig ösztöndíjasokat küldött Magyarországra tanulni.

A Hani Kyôko által 1989-ben létrehozott, magyarországi székhelyű Hani Alapítvány elsősorban óvodapedagógiával foglalkozik, és nem kapcsolódik a nemzetközi Kodály-mozgalomhoz.

2. 5. 3. Kodály Musical Training Institute (KMTI)

Az első amerikai szervezet a Kodály Musical Training Institute (KMTI) [Kodály Zenei Képző Intézet] volt Wellesley-ben (Massachusetts), amelyet Denise Bacon (1920–2013) zongoraművész-zenetanár és Erdei Péter (1944–) magyar karnagy és zenepedagógus alapított 1969-ben a Ford Alapítvány anyagi támogatásával (Tacka, 1982; Bacon, 1993; Kéri, 2008).

Denise Bacon Mary Helen Richards közvetítésével 1965-ban ismerkedett meg Kodálllyal a Dartmouth College-ban rendezett *Congregation of the Arts* rendezvényen, majd egy évvel később az interlocheni ISME konferencián újra találkoztak. Ekkor Bacon már tervezte magyarországi tanulmányútját, amelyre az 1967/68-as tanévben került sor. Az itt töltött év után felkérte a Zeneakadémián akkor végzett Erdei Pétert, hogy tartson vele az Egyesült Államokba, hogy segítse a Kodály-koncepció amerikai adaptálását. Az Intézet szervezése mellett részállásban mindketten tanítottak Bacon korábbi munkahelyén, a Dana Hall School of Music-ban. Az ottani diákok közül Bacon és Erdei által tanított „pilot class” 1970-ben magyarországi látogatásra jött, amelyről dokumentumfilm készült *Let's Sing Together* címmel (Takács, 1970).

Kezdetben Nemesszeghy Mártával és Kodályné Péczely Saroltával szorosan együttműködve hozták létre a tanári továbbképzést, valamint kutatásokat folytattak, hogy megfelelő tananyagokat dolgozzanak ki amerikai iskolák számára. Az intézet céljait a 1) Kodály-módszerben járatos tanárok képzésében; 2) amerikai tanterv kidolgozásában, valamint 3) a Kodály-módszer hatásait vizsgáló oktatási kutatások végzésében határozták meg (Turner, 1976, p. 25).

Az Intézet fontos szerepet töltött be mind az amerikai, mind a kanadai „Kodály-tanárok” képzésében, a mozgalom terjesztésében, emellett az egyik fő amerikai kapcsolattartó volt a magyar kormányzattal. Bacon az 1969-es nyári kurzusukat „történelmi jelentőségűnek” nevezte, amelynek mintegy 150 résztvevője között számos,

később az amerikai és kanadai Kodály-mozgalomban meghatározó személy volt (Vikár, 1985, p. 24, a kurzusról ld. Kokas, 1970).

A KMTI célcsoportja iskolai énektanárok és diákok voltak, egyszerre végeztek kísérleti programokat, gyakorlati oktatást iskolákban, Kodály-tanárokat képeztek ki, nyári kurzusokat szerveztek, valamint 1970-től kezdve egy-egy tanévre hallgatókat küldtek a Zeneakadémiára (Tacka, 1982).

1970-ben a Dana Hall Glee Club leánykar részt vett az esztergomi Dunakanyar Nyári Egyetemen és a kecskeméti I. Nemzetközi Kodály Szemináriumon.

Bacon fontos alapelve volt, hogy legyenek mestertanárok Kodály hazájából az Intézetben, így az 1990-es évekig számos neves magyar zenetanár tanított náluk hosszabb-rövidebb ideig: Erdei Péter, Erdei Péterné, Kokas Klára, Gábor Lilla, Serényi Emma, Katanics Mária, Igó Lenke, Horváth János, Hegyi Erzsébet, Vendrei Éva, Klembala Géza, Nemes Klára, Szabó Helga, Thész Gabriella, Komlós Katalin. Mellettük több magyar zenepedagógus oktatott vagy előadott a KMTI nyári kurzusain. A *Tribute to Many Hungarians* című füzetben Bacon 39 olyan zenészt és zenepedagógust sorolt fel, akik valamilyen módon inspirálták őt (Bacon, 2002).

A KMTI volt a legfőbb minta az 1970-as kecskeméti Kodály-szemináriumhoz és az 1973-ban alapított Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézethez, amelynek igazgatásával Erdei Pétert bízták meg (Kéri, 2008, p. 20.).

A vezetőségben kialakult feszültségek miatt 1977-ben Bacon elhagyta a KMTI-t, és Kodály Center of America (KCA) néven új intézményt alapított, szintén Wellesley-ben.¹⁸ A KMTI 1980-ban áthelyezte székhelyét Hartfordba (Connecticut), majd 1993-ban összeolvadt az Ohio állambeli Capital University Kodály programjával. A KCA 1995-ben Providence-be (Rhode Island) költözött. 1999 után elsősorban történeti archívumként funkcionált a Bacon halálával bekövetkezett 2013-as megszűnéséig¹⁹ (Bacon, 2007).

2. 5. 4. Deutsche Kodály-Gesellschaft e. V.

A német Kodály társaságot Conrad W. Mayer (1931–?)²⁰ alapította Freiburgban 1972-ben. Mayer egyik kollégájától, majd később Egon Kraus ISME elnöktől hallott a Kodály-koncepcióról. Kodály művei nyomán az 1960-as évek végétől munkálkodott a kodályi

¹⁸ Bacon, D. (1977). *Statement of Facts Concerning the KMTI Crisis March 23-April 21*. Szőnyi, KIArch.

¹⁹ A KMTI és KCA dokumentumaiból néhány doboznyi a kecskeméti Kodály Intézetbe, míg a gyűjtemény nagyobb része az University of Maryland (College Park, MD, USA) archívumába került.

²⁰ Mayer 2007 és 2010 között hunyt el, de a pontos évszámot nem sikerült kiderítenem.

elvek és a magyar zenepedagógia adaptálásán a Német Szövetségi Köztársaságban. 1971-ben tanulmányútra jött, hogy „forrásnál tanulmányozza” a magyar gyakorlatot és a Dunakanyar Nyári Egyetemnek visszatérő látogatója volt (Mayer, 2007; Moharos, 1984, p. 108).

Mayer kéziratban maradt *Mein Weg zu Kodály und mit Kodály* című 2007-es memoárjában részletesen beszámolt a Német Kodály Társaság megalapítását megelőző iskolai munkájáról, az 1972-es első Német Kodály Konferencia szervezéséről, illetve a Kodály-koncepció meghonosításának elsősorban ideológiai okokból eredő nehézségeiről. Mayer középiskolai énektanárként és karvezetőként dolgozott, általános és középiskolák részére tanterveket, módszertani kiadványokat készített, és a Kodály-Gesellschaft tagjai is főként iskolai énektanárok voltak. A Társaság célja a meglévő zeneoktatási intézmények közötti kapcsolat koordinálása és újak alapításának elősegítése, az iskolai zenei oktatás és továbbképzés szerves összekapcsolása a Kodály-koncepció jegyében (Mayer, 2007).

A freiburgi Kodály-Gesellschaft a 2000-es évek elején megszűnt, majd 2011-ben müncheni székhellyel újjáalakult.

2. 5. 5. Kodály Institute of Canada (KIC)

A Kodály Institute of Canada (KIC) [Kanadai Kodály Intézet] 1973-ban jött létre, Mae Daly (1928–2017) munkájának eredményeként. Az énekművész és zenetanár Daly Bartalus Ilona 1969-es torontói nyári tanfolyamán találkozott először a magyar zeneoktatással. Bartalus javaslatára elvégzett egy kurzust a Denise Bacon vezette KMTI-ben, majd részt vett az 1972-es kecskeméti Kodály-szemináriumon. Az 1977/78-as tanévet Kecskeméten, a Kodály Intézetben töltötte.

A kétéves előkészítő munka után megalapított Kodály Institute of Canada gyorsan növekvő tagsága tankerületek munkatársaiból, iskolák vezetőségéből, egyetemi oktatókból és zenetanárokból állt. Megalapításakor az alábbi célokat tűzték ki: 1) tananyag és módszerek kidolgozása angol és francia nyelven a kanadai zenepedagógia számára az autentikus Kodály-koncepció alapján; 2) a koncepció értékét vizsgáló kutatás előmozdítása; 3) a kanadai-magyar kulturális csereprogramok ösztönzése a Kodály-koncepció előmozdítása érdekében (Daly, 2013). További fontos szerepe volt, hogy erősítse a magyar-kanadai kulturális kapcsolatot, valamint segítse magyar zenetanárok meghívását, munkavállalását olyan a kanadai tankerületekben, egyetemeken, ahol

érdeklődnek a Kodály-koncepció iránt. 1976-tól *Alla breve* címmel folyóiratot adnak ki, amely kezdetben évente kétszer, újabban évente egyszer jelenik meg, és amelyben a közösséggel kapcsolatos híreket és peer-reviewed tanulmányokat adnak közre.

Az Intézet 1986-ban átalakult *Kodály Society of Canada*-vá [Kanadai Kodály Társaság]. Napjainkban közel 500 tagja és négy regionális alszervezete van: British Columbia, Alberta, Ontario (KSO) és Nova Scotia.²¹

2. 5. 6. Kodály Education Society of Australia

Az ausztráliai Kodály társaság alapítója, Deanna Hoermann 1969-ben járt először Magyarországon, miután 1968-ban hallotta Andor Ilona Kodály Zoltán Leánykarának lemezét, és meg akarta ismerni a kórus hangzását és intonációját eredményező módszerüket. Az ausztráliai magyar konzul közvetítésével felvette a kapcsolatot Gulyás György karnaggal, aki meghívta a Debrecenben 1969-ben tartott szolfézsversenyre. A rendezvényen Hoermann megismerkedett a zsűrit vezető Szőnyi Erzsébettel és Nemesszeghyné Szentkirályi Mártával, akivel annak 1973-as haláláig tartó baráti és munkakapcsolatot alakított ki. Munkájuk középpontjában Nemesszeghyné tanári kézikönyvének fordítása és ausztrál viszonyokra adaptálása volt. A könyv *The Teacher's Manual for Márta Nemesszeghy's Children's Song Book* címmel 1973-ban jelent meg, nem sokkal Nemesszeghyné halála után (Hoermann, 1973). A szolfézsversenyen találkozott a tanévet Magyarországon töltő amerikai Lois Choksyval és Sr. Mary Alice Heinnal (Vikár, 1985, p. 104–109).

Hoermann 1974-ben megalapította a Kodály Education Society of Australia-t. A Társaság céljának Kodály Zoltán esztétikai és pedagógiai tanításainak és módszereinek megértését és alkalmazásának elősegítését tűzte ki. Előadásokat, bemutatókat, workshopokat, valamint nyári kurzusokat szerveztek, amelyekre magyar tanárokat is felkértek.

1974 júliusától kezdődően rendszeren adtak ki folyóiratot, amelynek címe kezdetben követte a szervezet nevének változásait: *The Kodály Journal* (1974–1975), *Keia: The Kodály Journal* (1976–1980), *Bulletin of the Kodály Education Institute of Australia* (1981–1985) *Bulletin of the Kodály Music Education Institute of Australia* (1987–2004); *Australian Kodály Bulletin* (2005–2008); *Australian Kodály Journal* (2009–2012). A

²¹ *Kodály Society of Canada*. (2023). Kodály Society of Canada. Elérés: 2018, január 18., forrás: <https://www.kodalysofcanada.ca/>

folyóirat azóta megszűnt, az Intézet működésével kapcsolatos híreket a honlapon teszik közzé.

A társaság mai nevét, a Kodály Music Education Institute of Australia-t (KMEIA) [Ausztráliai Kodály Zenei Nevelési Intézet] 1987-ben vette fel, ma leginkább Kodály Australia néven szerepelnek. Mára nyolc regionális alszervezete és ezernél több tagja van, így az egyik legaktívabb Kodály-szervezet a világon. Országos konferenciát két évente tart. A szervezet által nyújtott Australian Kodály Certificate hároméves részképzése az egyetlen nemzeti szinten akkreditált Kodály-alapú tanárképző program Ausztráliában.²²

Hoermann 1973-tól részt vett az IKS alapítását elkészítő ötfős munkacsoportban, majd 1975-ben az IKS első elnöke lett.

2. 5. 7. Organization of American Kodály Educators (OAKE)

Az Organization of American Kodály Educators (OAKE) [Amerikai Kodály Pedagógusok Szervezete] formálisan 1974. március 23-án alakult, de a hivatalos alakuló konferenciát 1975 februárjában tartották (Kite, 1985, p. 1; 59). Érdekesség, hogy az 1976-os IKS Bulletinben a világban működő számos Kodály-szervezet tevékenységéről szóló beszámolóknak nem találkozunk az OAKE-vel.

Az OAKE létrehozását előkészítő munkálatokat már az 1973-as Nemzetközi Kodály Szimpózium alatt kezdték, de az első hivatalos lépéseket a *Music Educators' National Conference*, az amerikai zenetanárok országos szervezetének 1974-es anaheimi (Kalifornia) éves gyűlésének idején vitatták meg. A rendezvényen jelen volt Szőnyi Erzsébet és tudatta a résztvevőkkel, hogy a magyar kormány jóváhagyta és anyagilag támogatja az IKS budapesti létrehozását.²³

A Lois Choksy (1923–) vezette „Kodály-ülésre” meghívott alapítók közül korábban többen jártak Magyarországon és később részt vettek az IKS előkészítésében és munkájában.

Chosky 1963-ban, a kaliforniai Santa Barbarában dolgozó egykori Ádám Jenő-tanítványtól, Dániel Ernőné Scípiades Katinkától (1913–2010)²⁴ tanult a Kodály-

²² *Kodály Music Education Institute of Australia*. (2023). Kodály Music Education Institute of Australia. Elérés: 2018, január 18., forrás: <https://kodaly.org.au/>

²³ Szőnyi, E. (1974). *Jelentés az amerikai zenetanárok anaheimi országos konferenciájáról* [a Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Osztály részére]. Szőnyi, KIArch.

²⁴ Dániel Ernőné 1960-ban emigrált az Egyesült Államokba, hogy gyermekeivel kövesse az 1948 óta Amerikában élő zongoraművész férjét. 1961-től rendszeresen tartott előadásokat és foglalkozásokat Kaliforniában (Bonnin, 2008)

konceptióról, annak Baltimore-ban tartott egyhetes kurzusán (Solis, 1973, p. 23; Vikár, 1985, p. 44–50). Dániel javaslatára részt vett az 1968-as Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetemen, ahol Szőnyi Erzsébet egészéves tanulmányútra hívta. A meghívást követően az 1969/70-es tanévet a Zeneakadémián töltötte. Hazatérte után előbb az Egyesült Államokban, majd 1981-től Kanadában munkálkodott a Kodály-alapú tanárképzés fejlesztésén. 1974-től kiadott könyvei – *The Kodály Method* (1974/1988), a *The Kodály Context* (1981), a *The Kodály Method, II: Folksong to masterwork* (1999) – máig a Kodály-alapú tanárképzés alapművei Amerikában.

Sr. Mary Alice Hein (1924–2016), a Holy Names College Kodály-programjának és az I. Nemzetközi Kodály Szimpóziumnak majdani megszervezője 1970 nyarán, az International Research and Exchange Board (IREX) támogatásával érkezett Budapestre, hogy forrásánál tanulmányozza a magyar zenepedagógiát és tanárképzést, az akkor már szerveződő Kodály-program tantervének kidolgozásához.

Lauren Abernethy (1938–2019) Mary Helen Richards munkatársaként többször járt Magyarországon. Személyesen 1966-ban találkozott Kodálllyal a stanfordi nyári kurzuson. Az IKS-ben nem töltött be tisztséget, de az IKS egyik ún. „élethosszig tartó tagja” [life-member] és 1986–1988 között az OAKE elnöke volt (Foster Griffin, 2019).

Sr. Lorna Zemke volt az első külföldi, aki mind szakdolgozatát, mind doktori disszertációját (Zemke, 1973) a Kodály-konceptióról írta. Ez utóbbi néhány fejezete rövidített formában 1974-ben *The Kodály concept: its history, philosophy, and development* címmel jelent meg (Zemke, 1984/1977). Zemke a Santa Barbarában működő San Roque Elementary School fiatal énektanára volt, amikor 1965-ben megismerkedett Dániel Ernónéval, majd a Dániel házaspáron keresztül találkozott Kodálllyal a zeneszerző 1965-ös és 1966-os amerikai útjai során. 1970-ben többhónapos tanulmányútja során részt vett a Dunakanyar Nyári Egyetemen, majd Budapesten hospitált iskolai és zeneakadémiai órákon. Magyarországon megismerkedett az akkor szintén itt tanuló Lois Choksy-val és Mary Alice Heinnal. 1971-től a Manitowoc-i (Wisconsin) Silver Lake College zenei tanszékén dolgozott, ahol Amerikában az első BA Kodály-programot indították 1973-ban, míg MA szinten 1974-ben kezdődött az oktatás (Vikár, 1985, p. 234–240). Az 1980-as és 1990-es években a Silver Burdett kiadó tankönyvsorozatához írt Kodály curriculumokat, illetve Dániel Ernóné módszertani könyveit szerkesztette. Érdeklődése később a kora gyermekkori és születés előtti zenei nevelés felé fordult.

Stephen Jay, az OAKE első elnöke nem járt ugyan Magyarországon az OAKE alapuló ülése előtt, de 1965-ben az 1956-os emigráns Darázs Árpáddal (1922–1986) közösen,

Sight and Sound címmel módszertani könyvet írtak.²⁵ Jay részt vett az IKS 1975-ös alapító szimpóziumán Kecskeméten.

Jelen volt még az ülésen Alexander Ringer és a Kodály Fellowship Programban részt vett három protezsáltja, valamint a meghívottak között szerepelt Denise Bacon, aki nem tudott elmenni a találkozóra.

Bár nem tudott jelen lenni, meghívott volt a szintén későbbi OAKE elnök, Elisabeth (Betsy) McLaughlin Moll (1948–), aki 1967-ben Mary Helen Richardson keresztül találkozott Szőnyivel és a Kodály-konceptióval a stanfordi nyári egyetemen. 1967 és 1969 között Magyarországon tanult, többek között Szőnyi Erzsébettől, Forrai Katalintól és Nemesszeghyné Szentkirályi Mártától (Vikár, 1985, p. 134–142). Visszatérte után egyetemi oktatóként dolgozott az bloomingtoni Indiana University-n, a texasi Sam Houston State University-n és Pittsburgh-i Duquesne University-n. Az utóbbi évekig rendszeresen járt Magyarországra, Forrai Katalin halála után hónapokat töltött Forrai kéziratok hagyatékának rendszerezésével, mielőtt az a kecskeméti LFZE Kodály Intézet Archívumába került volna.

Mollt-t az OAKE alapítóülésén Duquesne University-i kollégája és a KMTI egykori hallgatója, Christine Kunko Jordanoff (1948–) helyettesítette, aki 1972-ben tanult Magyarországon.

Az OAKE alapító konferenciáját megelőzően, és annak előkészítéseként, Moll és Kunko szerkesztésében már 1974 márciusában elindult a *Kodály Envoy* című folyóirat, amely máig a szervezet hivatalos lapja.

A szervezet céljait az amerikai Kodály-követők közötti kommunikáció elősegítésében, fórumok működtetésében, a multikulturális amerikai zenei örökség ápolásában, a zeneoktatás és azon belül Kodály-konceptiójának népszerűsítésében határozták meg (Kite, 1985, p. 56).

Az ország népességszámából adódóan az OAKE a legtöbb taggal rendelkező Kodály-szervezet napjainkban. Kiadványok (folyóirat és szakkönyvek, módszertani segédanyagok) publikálása, éves országos konferencia szervezése mellett Kodály Certificate Program keretében hitelesíti a szervezet kritériumainak megfelelő tanárképző programokat és koordinálja a regionális divíziók tevékenységét és kapcsolattartását.

²⁵ Darázs Árpád 1956-ban emigrált Amerikába. Róla és a *Sight and Sound* könyvről részletesen ld. Kiss, 2007. Darázs Árpádról és kórusáról 1974-ben *The Singing Hands* címmel dokumentumfilm is készült (Smalley, 1974).

2. 5. 8. Egyéb Kodály-programok

Az IKS Bulletin első számában Franciaországból (Ribière-Raverlat, 1976), Olaszországból (Liani, 1976), Szovjetunióból – Észtország, Lettország (Weiss, 1976), Csehszlovákiából (Složil, 1976) közöltek még beszámolókat kurzusokról, programokról, ezek mögött azonban egy-egy személy vagy kis csoport munkája állt, nem hivatalos Kodály-szervezet.

2. 6. Magyarországi továbbképzések külföldiek számára

A külföldi képzések és intézetek mellett 1964, de főként 1966 után nagy számban jöttek külföldi zenepedagógusok az országba, Forrai Katalin óvodai zenei foglalkozásaira, a kecskeméti és budapesti zenei általános iskolákba, valamint Szőnyi Erzsébet zeneakadémiai óráira. A Zeneakadémián 1969-ben szervezték meg a Nemzetközi Kapcsolatok Osztályát, amely a külföldi érdeklődők tanulmányait, látogatásait szervezte (Szabó, 2001, p. 3).

Ösztöndíjakat, például az International Research & Exchanges Board (IREX), államközi csereprogramját, valamint Alexander Ringer észak-amerikai és izraeli zenepedagógusoknak szóló *Kodály Fellowship Program-ját* [Kodály Ösztöndíj Program] is felajánlották azoknak, akik hosszabb időt szerettek volna Magyarországon tölteni. Mások egyéni támogatóknak köszönhetően, vagy önköltségen érkeztek.

A növekvő érdeklődés két hazai nyári tanfolyam, az esztergomi Dunakanyar Nyári Egyetem és a kecskeméti Nemzetközi Kodály Szeminárium, valamint a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet létrejöttét segítette elő, annak érdekében, hogy a magyar zeneoktatást Magyarországon, közvetlenül tapasztalják meg az érdeklődők.²⁶

Ezek a programok maguk is hozzájárultak a Kodály-koncepció további megismertetéséhez, népszerűsítéséhez.

²⁶ A Zeneakadémiára látogató csoportok vagy egyéni hallgatók és a számukra felajánlott programokról nem áll rendelkezésre összefoglaló munka, és ezen alkalmak összegyűjtése és tárgyalása meghaladja a disszertáció kereteit és céljait.

2. 6. 1. Külföldiek által kezdeményezett magyarországi tanulmányi programok

2. 6. 1. 1. Kodály Fellowship Program – „Ringer-csoportok”

Az Alexander Ringer által kezdeményezett *Kodály Fellowship Program* – amelyre csak „Ringer-csoportként” hivatkoztak²⁷ – a National Endowment for the Arts közel 100.000 dolláros támogatásából indult el. Ringer 1964-es magyarországi útja után meggyőzte neves hegedűművész barátját, Isaac Sternt, hogy 1965-ös budapesti koncertje alkalmával látogasson meg iskolákat, hogy meggyőződjön az itteni zeneoktatás eredményeiről. Stern az ügy mellé állt, amely nagyban segítette, hogy a kezdeményezés megkapta a szükséges anyagi támogatást. Magyar részről Kodály aktívan részt vett a szervezésben, bürokráciai problémák esetén személyesen intézkedett (Ringer, 1971, 1976; Vikár, 1985, p. 194–206).

A programnak nem szigorúan vett módszertani képzés volt a célja, hanem a kiválasztott 8-10 tanár és tanárjelölt számára holisztikus kulturális, zenei és pedagógiai program nyújtása. A program két részből állt: a tanév első felét a Zeneakadémián szolfézsórákkal, előadások hallgatásával, módszertani felkészítéssel, intenzív magyar nyelvtanulással²⁸ és hospitálással töltötték, míg a második félévben vidéki iskolákban tapasztalt tanárok irányításával tanítási gyakorlatot végeztek, iskolánként 3-4 fős csoportokban. A program szakdolgozat írásával zárult. Az eredeti tervek²⁹ alapján a résztvevők két hónapot töltöttek volna a Zeneakadémián felkészüléssel, azonban szolfézsstudásuk a várakozások alatt volt, ezért az időszakot négy hónapra bővítették (Stone, 1971, p. 87). A gyakorlati tanítást Székesfehérváron és Kecskeméten végezték. Az első tízfős csoport 1968 szeptemberében érkezett, köztük Eugenia (Jean) Trinajstic Sinor majdani IKS elnök és az IKS szimpóziумain többször előadó Constance (Connie) Foss More is.

A hazatérők közül többen a New Havenben (Connecticut) akkor kezdődő kísérleti programban találtak állást: Denise Bacon és Erdei Péter pilot osztályának 1969-es nevelési konferencián tartott sikeres bemutatója után a tankerület vezetői szerették volna meghonosítani a Kodály-programot iskoláikban, viszont tanáraik nem voltak, míg Ringer állást keresett frissen hazatérő ösztöndíjasainak. Bacon közvetítésével így találkozott

²⁷ Bacon, D. (1971, február 10). [Levél Nemesszeghyné Szentkirályi Mártának]. Nemesszeghyné, KIArch.

²⁸ Előzetesen a csoport az Indiana University-n vett magyar nyelvórákat (Stone, 1971, p. 87).

²⁹ 1968/69 *Kodály Fellowship Program iratok*. (1968–1969). Szőnyi, KIArch.

kereslet és kínálat New Havenben, amely helyszín nem szerepelt Ringer előzetes terveiben.³⁰

Az első csoportot két további követte az 1971/72-es tanévben és az 1975/76-ös tanévben, akik esetében már elvárás volt a New Haven-i programban való részvétel (Ringer, 1976). A három csoport tagjai közül többen töltöttek be tisztségeket az OAKE-ben, de az IKS vezetőségében Jean Sinor kivételével nem vettek részt. Sinor az 1997-es Nemzetközi Kodály Konferencián elmondott visszaemlékezésében utalt arra, hogy a csoportokból kevesen járultak hozzá a „nemes célhoz”, az amerikai zenetanítás megreformálásához, amely Ringer számára talán csalódást jelentett (Sinor, 1999, p. 125).

Ringer izraeli tanárok számára is szeretett volna hasonló programot kialakítani, de a kezdeményezés nem vezetett tartós eredményre, nem alakult ki az amerikaihoz hasonló együttműködés a két ország zenepedagógusai között, amelyhez hozzájárult, hogy Magyarországnak 1967 és 1989 között nem volt teljes körű diplomáciai kapcsolata Izraellel (Kovács, 2019).

2. 6. 1. 2. A KMTI hallgatóinak továbbképzése

A KMTI kezdettől fogva céljának tekintette, hogy a náluk végző hallgatók legalább egy tanévet eltöltsenek Magyarországon. Az első háromfős csoport programja főként a kecskeméti ének-zenei iskolában való hospitálásból, Szőnyi Erzsébet zeneakadémiai szolfézsóráin való részvételből és nyelvtanulásból állt. Idővel Nemesszeghyné irányításával tanítottak is.³¹

Tacka (1982, p. 80) beszámolt olyan magyar kormányzati tervekről, hogy az 1970-es évek elején Zeneakadémia keretében létrehozzanak egy Kodály módszertani központot, amelynek Kodályné, Szőnyi és Nemesszeghyné lettek volna a vezetői. A tervezett központ a KMTI partnereként koordinálta volna a hazánkban tanuló külföldi hallgatók tevékenységét. A javaslat idején, kezdeti stádiumában ugyan, de már folyamatban volt a Kodály Intézet szervezése Kecskeméten, így ez a központ nem valósult meg.

A második, 1971 szeptemberében érkező, öt főből álló csoport esetében Szőnyi javasolta, hogy a Ringer-csoporthoz hasonlóan szervezzék a KMTI hallgatóinak programját, hogy az előző csoport heti egynapos szolfézsoképzése helyett több időt tölthessenek a Zeneakadémián. Bacon támogatta a javaslatot, a két csoport együttes

³⁰ Ringer, A. L. (1969). [Fellowship program proposal]. Szőnyi, KIArch.

³¹ *Külön megegyezés a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola (Magyarország) és a „Kodály” Zenei Továbbképző Intézet Wellesley (Mass.) között az 1970-71. évre.* (1970). Nemesszeghyné, KIArch.

jelenléte okozta túlterhelés elkerülése miatt 1971. február 10-én kelt levelében javasolta, hogy az első félévet töltsék a KMTI hallgatói Kecskeméten, így a Kodály Iskola a második félévben fogadhatja a Ringer-csoportot.³²

Nemesszeghyné 1973-as halálával, majd a kecskeméti Kodály Intézet 1975-ös létrehozásával, a KMTI hallgatói ez utóbbiban folytattak tanulmányokat 1977-ig. Miután Bacon elhagyta a KMTI-t, a két intézmény között megszakadt a formális kapcsolat (Kéri, 2008, p. 70).

2. 6. 2. Magyar szervezésű képzések külföldiek számára

2. 6. 2. 1. Dunakanyar Nyári Egyetem, Esztergom

Az esztergomi Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetemet 1965–2005 között minden nyáron megrendezték, hogy magas szintű kultúrtörténeti, művészeti és tudományos kurzusokat, valamint turisztikai és szórakozási lehetőségeket biztosítson külföldiek és magyarok számára egyaránt. Az első két rendezvény 1965-ben és 1966-ban Bartók Béla művészetéről szólt, majd 1967-től kezdve az akkor már Kodály-módszerként ismertté vált magyar zenei nevelési rendszer lett a témája (Moharos, 1984; Stipkovits, 2017).

A nyári egyetem szakmai vezetője Szőnyi Erzsébet volt, és az évek folyamán számos, a Kodály-koncepció nemzetközi adaptálásában és az IKS megalapításában szerepet játszó személy megfordult a kurzusokon: Richard Johnston Kanadából, Denise Bacon, Lois Choksy és Lauren A. Abernethy az Egyesült Államokból, Alois Složil Csehszlovákiából, Hani Kyôko és Kase Ruriko Japánból, Conrad W. Mayer Németországból, Jacqueline Ribière-Raverlat Franciaországból, valamint Geoffry Russell-Smith, aki Kodály számos pedagógiai és kórusművének angol fordítója volt.

Az 1967-es megnyitó beszédet Kodály Zoltán mondta volna, aki a résztvevőkkel együtt tervezett Kecskemétre, az Ének-zenei Általános Iskolába utazni. Szőnyi abban az évben mondott köszöntőjében felidézte utolsó találkozását Kodállal, három nappal a halála előtt, és hangsúlyozta: a nyári egyetem Kodály régi tervének megvalósulása, hogy Magyarországon olyan fórumot hozzanak létre, *„hogy külföldi barátaink a helyszínen, hazánkban, tanulmányozhassák munkánkat, kötött és szervezett keretek között, színes*

³² Bacon, D. (1971, február 10). [Levél Nemesszeghyné Szentkirályi Mártának]. Nemesszeghyné, KIArch.

programmal, lehetőséget adva a személyi kapcsolatok minél közvetlenebb kialakítására.”^{33 34}

Érdekesség, hogy a korai levelezésben felmerült: Ádám Jenő nyissa meg a rendezvényt Kodály Zoltánné védnökségével, illetve Ádám javasolta, hogy a Kodályék pincéjében őrzött Ádám–Kodály: *Énekeskönyvek*-ből – amelyek korábban számos külföldi adaptációt inspiráltak – adjanak a résztvevőknek. Lévén, hogy sem Kodályné, sem Ádám neve nem szerepelt az esztergomi konferenciák programjában, feltételezhető, hogy a könyvajándék kiosztására sem került sor.³⁵

Az első hét évben a program neves magyar zenepedagógusok különböző témájú előadásából, módszertani órákból, énekes általános iskolai bemutató órákból (leggyakrabban Kecskeméten), koncertekből és fakultatív magyarországi kirándulásokból állt.

Minden nyári egyetem más-más téma köré szerveződött. Az első három (1967–1969) a magyarországi zenepedagógia különböző aspektusait (énekalapú oktatás, hangszeres oktatás, kórusok és kórusmozgalom szerepe) mutatta be *Zeneoktatás Magyarországon* közös cím alatt. A következő években az előadások témája a zenetanítás pszichológiai haszna (1970), a népzene és a kortárs zene (1971), a zenei anyanyelv (1972), az iskola szerepe a zenei műveltség fejlesztésében (1973) volt. 1972-ben Szőnyi Erzsébet *Dallam, ritmus és többszólamúság a nemzetközi adaptációkban* című előadása volt a Dunakanyari Nyári Egyetemen az első célzott összegzés a Kodály-koncepció külföldi alkalmazásáról. Ezt megelőzően minden előadás a magyar zenéről és zeneoktatásról szólt. 1973-ig összesen 36 zenepedagógus, zeneszerző, zenetudós adott elő, hogy a magyar zenei és zenepedagógiai kultúra teljes spektrumát bemutassák.

1974-től az előadások és bemutató órák helyett délelőtti gyakorlati oktatásra váltottak a szervezők, ének-zenei általános és középiskolák diákjainak bevonásával. A résztvevőket a délelőtti foglalkozásokra nyelvek szerint csoportosították: német, angol, francia, olasz és spanyol nyelvek szerint, amelyeket délutánonként közös beszélgetések követtek (Moharos, 1984).

2005-ös 40 éves jubileumig összesen közel 4000 hallgató vett részt a nyári egyetemen, amely az utolsó alkalom volt. Ezután a kecskeméti Nemzetközi Kodály Szeminárium

³³ Szőnyi, E. (1968). *Welcome speech*. Szőnyi, KIArch.

³⁴ Ádám Jenő visszaemlékezése alapján ő sugallta Kodálynak, hogy külföldi útjaik helyett Magyarországra hívják az érdeklődőket (Székely, 2008, p. 8).

³⁵ Moharos, J. (1967). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

maradt az egyetlen magyarországi nyári egyetem a Kodály-koncepció iránt érdeklődő külföldiek számára.

A kutatási témához kapcsolódó további adat, hogy eredetileg az IKS megalapítását is az 1975-ös nyári egyetem keretében tervezték, azonban arra végül a kecskeméti Nemzetközi Kodály Szemináriummal együtt tartott II. Nemzetközi Kodály Szimpóziumon került sor.

2. 6. 2. 2. Nemzetközi Kodály Szeminárium, Kecskemét

Az 1970 óta két évente³⁶ megrendezett és máig működő Nemzetközi Kodály Szeminárium gondolata 1969-ben az amerikai Kodály Musical Training Institute programjának kialakítása során merült fel, Kodályné Péczely Sarolta és Nemesszeghyné Szentkirályi Márta kezdeményezésére.

A KMTI által szervezett foglalkozások és éves tanfolyam nyújtotta az ötletet és a mintát is mind a Kecskeméten létrehozandó Kodály Intézet, mind az idővel annak szervezésében megvalósuló Kodály Szemináriumok felépítéséhez, tematikájához (Kéri, 2008). Az eredeti tervek alapján 1969-től szervezett nyári kurzusokat páratlan években a KMTI-ben, páros években Kecskeméten rendezték volna. Ez az időbeosztás 1974-ig működött, amikor újra Wellesley-ben tartották a nyári szemináriumot (Bacon, 1993, p. 40), részben Nemesszeghyné 1973-as halála miatt, részben, mert az akkor már szerveződő, de még el nem készült kecskeméti Kodály Intézet nem tudta fogadni a rendezvényt. A kurzus 1975 nyarán került vissza Kecskemétre.

Az első két Kodály Szeminárium (1970, 1972) házigazdája a Kodály Zoltán Énekzenei Általános Iskola volt. A programok kialakítását, illetve a szervezési munkálatokat Kodályné végezte, Nemesszeghyné és Ittész Mihály segítségével. A kurzuson Erdei Péter, Forrai Katalin, Hamvas Anikó, Hegyi Erzsébet, Herboly Ildikó, Ittész Mihály, Kistétényi Melinda, Kokas Klára, Szabó Helga, Szabó Miklós, Szesztay Zsoltot, Ugrin Gábor, Vajda Cecília tanítottak. A Kodály Iskola három tanára (Nemesszeghyné, Czeizner Katalin, Vörös István) tartott bemutató foglalkozásokat. A plenáris előadók Bónis Ferenc, Dobszay László, Eősze László, Forrai Katalin, Kokas Klára, Lendvai Ernő, Szőnyi Erzsébet, Vargyas Lajos és Székácsné Vida Mária voltak, akik a Kodály-életmű különböző aspektusairól beszéltek. A hangversenyek fellépői között találjuk a Denise Bacon és Erdei Péter leánykarát, a Dana Hall Glee Clubot, valamint Kodály egykori

³⁶ Az első három alkalom éve: 1970, 1972, 1975.

magántanítványát, az angol Cynthia Jolly-t, aki Kistétényi Melinda kíséretével önálló dalestet adott. Az első szemináriumon közel 200 fő vett részt (Szesztay, 1970).

A szeminárium alapításakor kijelölt célja „1) külföldi érdeklődők számára lehetőséget biztosítani egy alapvetően gyakorlati jellegű tanfolyam keretében a Kodály-koncepció megismerésére; 2) továbbképzési alkalmat teremteni magyar énektanárok számára” (Kéri, 2008, p. 112). A kurzusok a zenei képességek komplex és intenzív fejlesztését szolgáló szolfézsórákból, módszertani műhelymunkákból, bemutató órákból, kóruspróbákból, zenetörténeti, zenepedagógiai, népzenei előadásokból álltak, ebédidőben és este koncertekkel kiegészítve.

A szemináriumok szerkezeti felépítése az eltelt évek alatt nem sokat változott az első két alkalomhoz képest, bár a szeminárium hossza 2011-re a kezdeti egy hónapról fokozatosan kéthetesre rövidült. Az 1990-es évektől a Kodály Szeminárium keretein belül a magyar énektanárok továbbképzése háttérbe szorult,³⁷ kivéve az alkalmanként a szemináriummal egybeeső „Színes húrok” [Colourstrings] vonós hangszeretanárok számára meghirdetett továbbképzést, valamint az utóbbi években a plenáris előadások elmaradtak.

A Nemzetközi Kodály Szemináriumot 2020-tól kezdve minden nyáron megrendezik, a 2020–2021-es világvárvány miatt azokban az években online. Az így szerzett tapasztalatok nyomán a 2022-es szeminárium offline és online programot is kínált a résztvevők számára.

Az 1975-ös 3. Kodály Szemináriummal párhuzamosan zajlott a 2. Nemzetközi Kodály Szimpózium, amelynek keretében megalakították a Nemzetközi Kodály Társaságot. A tervek szerint a nyári szimpózium egyik kiemelt programja lett volna a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet ünnepélyes megnyitása, azonban arra csak 1975 szeptemberében került sor (Kéri, 2008, p. 117).

2. 6. 2. 3. Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet, Kecskemét

A kecskeméti székhelyű nemzetközi Kodály Intézet alapítása már 1969-ben szóba került, megnyitására azonban 1975 szeptemberéig várni kellett. 2022-ig az éves tanfolyamok hallgatóinak száma meghaladja az 1500-at, míg a szemináriumoknak közel

³⁷ A szemináriumi kurzusokon magyarok is részt vehetnek, nincs azonban célzottan számukra szervezett program. A magyar zenetanároknak a Kodály Intézet tanév közben szervez akkreditált továbbképzéseket az ország számos pontján.

4500 résztvevője volt, több mint 50 országból. Továbbra is a Kodály-alapú zeneoktatás központi intézménye a világban.

A Kodály Intézet 1973–2005 közötti történetét Kéri Laura (2008) feldolgozta doktori disszertációjában, így a dolgozatban csak az IKS-szel való kapcsolatát említem.

Azzal, hogy az érintettek 1975-ös Kodály szimpózium és az IKS megalapításának helyszínéül Kecskemétet választották, a két szervezet között tartós kapcsolatot hoztak létre. E kapcsolat mára sokrétű: a Kodály Intézet tanárai, munkatársai és hallgatói közül többen fontos tisztségeket töltöttek és töltenek be az IKS-ben és nemzeti Kodály-társaságokban, elismert IKS-tagok működtek közre előadóként és vendégtanárként a Kodály Intézet kurzusain; az IKS „Sarolta Kodály Scholarship” néven ösztöndíjat nyújt az Intézetben tanulmányokat folytató hallgatók számára, valamint közös rendezvényeket is szerveznek.

A Kodály Intézet, szemináriumaival egy időben és ahhoz kapcsolódva, 1975 után az IKS további három Nemzetközi Kodály Szimpóziumnak (1987, 1999, 2013) volt szervezője.

2. 7. Győri Országos Zenei Nevelési Konferenciák

Az IKS szempontjából az 1971 nyarán tartott II. Országos Zenei Nevelési Konferencia és az azzal kapcsolatos kudarcok kiemelt jelentőségűek. Későbbi visszaemlékezések alapján részben ez a konferencia inspirálta az 1973-as I. Nemzetközi Kodály Szimpóziumot, amely az IKS alapítását készítette elő (Szőnyi, 1979, p. 303; Márkusné Natter-Nád, 2020, p. 187). A nemzetközi Kodály-adaptáció témája kezdettől fogva jelen volt a konferencián, elsősorban Szőnyi Erzsébet beszámolóinak köszönhetően, illetve több, a majdani IKS megalapításában szerepet játszó külföldi zenepedagógus is részt vett az első három alkalommal.

A magyar zenetanárok szakmai továbbképzését és szakmai kapcsolatok építését célzó győri zenei nevelési konferenciák ötlete 1967 elején merült fel, részint az 1964-es budapesti ISME világkonferencia hatására, részint Győr város kulturális életének fellendítése céljából (Várszeginé Gáncs, 2010).

Az első konferenciát – hagyományteremtő szándékkal – 1968. június 16–22. között tartották, ötletgazdája, fő szervezője és irányítója Nagy Miklós, a Zeneművészeti Szakközépiskola, a zeneiskola igazgatója, valamint a Városi Tanács Művelődési Osztálya vezető munkatársa, titkára Czigliényi László volt. Szőnyi Erzsébet tanácsadóként segítette

munkájukat. A 1983-ig háromévente megrendezett konferencia 1983 és 2010 között szünetelt, de azóta újra működik: 2021-ben a kilencedik országos találkozót tartották.

Szőnyi már az 1968-as konferencián fontosnak tartotta, hogy „zenei nevelésünk exportjáról” értesüljenek a hazai zenepedagógusok. A konferencia záróülésén elmondott összefoglalójában amerikai, francia, kanadai, szovjet, osztrák zenepedagógiai konferenciák mellett külön beszélt arról, hogy „mi az, amit nálunk a külföldi keres, mi az, amit elismer és tovább akar vinni”, valamint szorgalmazta, hogy „a közjó és nemzetközi hírnevünk érdekében el kell fogadnunk a magyar zenei nevelésnek Kodály-módszer néven való terjedését”. Példának a japán, szovjet (komi, litván, észt, grúz), angol, kanadai, amerikai adaptációs kezdeményezéseket hozta fel (Szőnyi, 1980).

A Kisalföld 1968. június 23-i számának címlapján Szőnyi Erzsébet és Denise Bacon fotója illusztrálta a konferenciáról készült beszámolót (G., 1968), de ekkor még külföldiek nem adtak elő a rendezvényen. Szőnyi Szirmai Györgynének, a Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Osztálya vezetőjének írt, 1970. november 29-én kelt levele alapján az első konferencia záró plenáris ülésen a résztvevők lelkesen fogadták az ötletet, hogy a következő, 1971-re tervezett összejövetelre a „Kodály-módszert” saját országukban bevezető zenetanárokat is meghívjanak, bár erről a megjelent konferencia-beszámolók nem tájékoztatnak.³⁸

A II. Országos Zenei Nevelési Konferencia előzetes tervezete³⁹ és Szőnyi fennmaradt kéziratok jegyzetei alapján kilenc külföldi előadót kértek volna fel délelőtti plenáris előadások megtartására: Hani Kyôko (Japán), Egon Kraus (NSZK), Denise Bacon (USA), Alois Složil (Csehszlovákia), Pavel Weis⁴⁰ (Szovjetunió–Komi Köztársaság), Heino Kaljuste (Szovjetunió–Észtország), Margaret Holden (Anglia), Jacqueline Ribière-Raverlat (Franciaország) és Ann Osborn (Kanada). Továbbá bemutatták volna a Denise Bacon tanítványainak 1970-es magyarországi látogatását dokumentáló, *Let's Sing Together* című filmet (Takács, 1970). A kéziratok feljegyzések összesen 29 személy nevét tartalmazzák Európa és a Szovjetunió számos országából, valamint az USA-ból, Kanadából, Japánból és Argentínából, akik előadóként vagy önköltségen érkező

³⁸ Szőnyi, E. (1970, november 29). [Levél Szirmai (!) Györgynének, Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Osztály]. Szőnyi, Kearch.

³⁹ Szőnyi, E. (1971). *Zenei nevelés a technika évszázadában, II. Országos Zenei Nevelési Konferencia, Győr, 1971. június 13–19. (tervezet)*. Szőnyi, Kearch.

⁴⁰ Pavel Filippovics Weis (Павел Филиппович Вейс, 1905–1982) magyar születésű orosz zenetudós. Angol nyelvű anyagokban *Paul/Pavel Weiss*-ként szerepel, magyarokban időnként Weisz Pálként, barátainak küldött magyar nyelvű leveleit „Pali”-ként írta alá. A dolgozatban a hivatalos magyar dokumentumokban és nyomtatott cikkekben szereplő átírást – Pavel Weisz – használom.

meghívott résztvevőként jelen lettek volna a konferencián. A dokumentumok alapján kirajzolódik Szőnyi szándéka, hogy a hazai rendezvényt nemzetközi találkozóvá bővítse, amely kölcsönösen erősítené a Kodály-koncepció szellemében működő munkát világszerte: a magyarok tanulhatnának a külföldi adaptáció tapasztalataiból, illetve szembesülnének a példamutatás felelősségével, míg a vendégek közvetlenül ismerkedhetnének a magyar gyakorlattal.

A nagyívű tervek töredéke valósult csak meg 1971-ben, elsősorban a Művelődésügyi Minisztérium negatív hozzáállása miatt. A Minisztérium iratai között talált, 1970. október 8-án érkezett feljegyzésből kiderült, hogy a Minisztérium munkatársai – köztük a Szőnyi által megszólított Szirmai Györgyné – elleneztek a külföldi előadók meghívását. Indoklásként felhozták, hogy a külföldi Kodály-adaptáció bemutatása nem szolgálja konferencia deklarált célját, a magyar zenetanárok továbbképzését. A Minisztérium képviselői kifogást emeltek továbbá a tervezett szekcióvezetők személye, a kirándulások, a Pannonhalmán tartandó orgonahangverseny, de magának a konferencia – általuk „semmitmondó”-nak nevezett – témája (*Zenei nevelés a technika századában*) ellen is, és igyekeztek a rendezvényt a szocialista ideológia terjesztésének szolgálatába állítani. Címjavaslatuk *Az iskolai zenei nevelés helyzete társadalmunkban* volt, szekciótémaként a zenei nevelés szerepe a világnézeti, erkölcsi és esztétikai nevelésben; az ifjúsági szervezetek és mozgalmak (KISZ, Magyar Úttörők Szövetsége) zenepedagógiai eredményei és feladatai; az V. Nevelésügyi Kongresszus, az MSZMP KB ifjúságpolitikai határozatának zeneoktatási anyagokra való lebontása a X. Pártkongresszus anyagának figyelembe vételével; valamint Bartók és Beethoven évfordulós megemlékezése került a listára. Megemlítették továbbá, hogy a Zenepedagógiai Szakosztály – Szőnyi Erzsébet kivételével – támogatta Szirmainé fenti javaslatait.

A meghívandó külföldi előadók közül mindössze négy fő – Weisz, Kaljuste, Bacon és Ribière-Raverlat – jelenlétét hagyták jóvá, míg a többiek részvételét kifejezetten helytelenítették. A feljegyzéshez mellékelte, Nagy Miklósnak küldendő válaszban javasolták, hogy a külföldi adaptációról Szőnyi beszéljen egy órát, emellett megfigyelőnek eljöhessen 1-2 külföldi, akik 10-15 perces hozzászólásban kiegészíthetik az elhangzottakat (*aláhúzás az eredetiben – P. Zs.*).⁴¹

A konferencia végül többnyire a Művelődésügyi Minisztérium ajánlásait valósította meg: a hivatalos programból teljesen kikerültek a külföldi előadók, csak a programfüzet

⁴¹ II. Országos Zenei Nevelési Konferencia (1970, október 8). (HU-MNL-OL-XIX-I-4-ss Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Főosztály, 1964–1973, 30. doboz, ügyiratszám: 44.689), MNL.

5. oldalán egy lapalji megjegyzés említi, hogy számítanak jelenlétükre.⁴² Helyet kaptak viszont a Minisztérium által javasolt témák és elfogadták a címmódosítást. Feltehetően kompromisszumos megoldásként, a kiadott programtól eltérő eseményekről külön lap tájékoztatta a résztvevőket, és abban szerepelt Pavel Weisz és Denise Bacon előadása és a filmvetítés, valamint Szőnyi Erzsébet felolvasta a Ribière-Raverlat által küldött összefoglalót. A Parlando később teljes egészében közölte a két külföldi előadó konferencián elmondott szövegét (Bacon, 1971; Weiss, 1971).

Az 1974–1983 között tartott konferenciákon már csak egy-egy magyar előadása foglalta össze a nemzetközi adaptáció eredményeit, olykor utalva arra, hogy a szélesebb hazai nyilvánosság keveset tud róluk:

*„Míg az évek során a magyar zenei nevelés eredményeit külföldön terjesztettük, a kölcsönhatás elve alapján nekünk magunknak is volt alkalmunk idegen országok zenei nevelési struktúrájába betekinteni, módszereiket megismerni, eredményeiket, hibáikat számba venni. Erre azonban már nem bizonyult elég rugalmasnak a hazai sajtó,⁴³ éppen ezért látszik nagyon fontosnak, hogy itt és most, a győri 5. országos konferencián a szakmai közönségnek néhányan számot adjanak tapasztalataikról, éppen a «hagyomány és újítás» jegyében, a XX. századi korszerű zeneoktatás szemlélése céljából”.*³⁵

Szőnyi egy későbbi megjegyzése szerint a kormányzat az 1971-es konferencia után kijelentette, hogy több külföldit nem fognak meghívni, mert szerintük a magyar zenetanároknak „nem fontos, mit mondanak a külföldiek” (Jaccard, 2016, p. 132).⁴⁴ A döntéssel elveszett annak az esélye, hogy a konferencia nemzetközi szekciókkal és közvetlen tapasztalatcserével bővüljön, ezáltal gazdagítva mind a hazai, mind a külföldi Kodály-koncepción alapuló zeneoktatási gyakorlatot. A Kodály-követők saját fórumának létrejöttével az igény is csökkent: az 1974-ben tartott III. Országos Zenei Nevelési Konferencia tapasztalatainak összefoglalásakor Szőnyi már beszámolhatott az 1973-as I. Nemzetközi Kodály Szimpózium sikeréről és a Nemzetközi Kodály Társaság 1975-re tervezett megalapításáról.⁴⁵

⁴² II. Országos Zenei Nevelési Konferencia, Győr, 1971 [Programfüzet]. (1971). Szőnyi, KIArch.

⁴³ Szőnyi, E. (1980). *Összefoglaló* [Kézirat]. Szőnyi, KIArch.

A helyzet iróniája, hogy a szerkesztett összefoglaló Parlando 1980/12 számában megjelent közlésekor ez a bekezdés kimaradt (Szőnyi, 1980).

⁴⁴ Az 1974-es konferenciára érdeklődő vendégként ellátogatott az akkor Magyarországon tartózkodó Alexander Ringer, de előadást nem tartott.

⁴⁵ Szőnyi, E. (1974). *A konferencia tapasztalatainak összefoglalása*. Szőnyi, KIArch.

III. AZ I. KODÁLY NEMZETKÖZI SZIMPÓZIUM [FIRST KODÁLY INTERNATIONAL SYMPOSIUM]⁴⁶

3. 1. A szimpózium előkészítése

„Az elkötelezettség mértéke, amellyel mi itt dolgozunk, nem csak a zeneoktatás színvonalát fogja befolyásolni az elkövetkező években, hanem magát az életminőséget is.”⁴⁷

Az 1973. augusztus 1–15 között Oaklandben (Kalifornia) tartott I. Nemzetközi Kodály Szimpózium megrendezése, illetve vele együtt az IKS megalapítása Szőnyi Erzsébet és az oaklandi Holy Names College oktatója, Sr. Mary Alice Hein ötlete nyomán valósult meg az 1970-es évek elején. Hein így emlékezett vissza később: *„Amikor felvettem Szőnyi Erzsébetnek egy kétnemzetiségű [bi-national] konferencia lehetőségét Magyarország és az Egyesült Államok között, meglepő kérdéssel találtam szemben magam: «Miért ne legyen egy nemzetközi szimpózium?» Valóban, miért ne?»* (Vikár, 1985, p. 79)

Az I. Kodály Nemzetközi Szimpóziumot közel kétéves előkészítő munka előzte meg, amelyben amerikai és magyar szakemberek mellett szerepet játszottak az államközi csereprogramokat intéző kormányzati szervezetek is.

Hein a két évvel korábban alapított International Research and Exchanges Board (IREX) [Nemzetközi Kutatás és Tudományos Csere Tanácsa] ösztöndíjasaként 1970/71-ben járt Magyarországon. Az IREX-et 1968-ban elit amerikai egyetemek hozták létre New York székhellyel, az American Council of Learned Societies [Amerikai Tudós Társaságok Tanácsa], a Social Science Research Council [Társadalomtudományos Kutatás Tanácsa] és a Ford Foundation támogatásával.⁴⁸

Előzménye az Inter-University Committee on Travel Grants [Egyetemközi Utazási Ösztöndíj Bizottság] volt, amely 1958-ban⁴⁹, az Eisenhower és Hruscsov által 1958 januárjában megkötött, Lacy-Zarubin megállapodás néven is ismert Agreement on

⁴⁶ A második szimpóziумtól kezdve nevezték Nemzetközi Kodály Szimpóziumnak [International Kodály Symposium].

⁴⁷ Choksy, L. (1973). *Report of the First Kodály International Symposium (Oakland, California, August 1–15, 1973)*. Szőnyi, KIArch. – Részlet Jack Schaeffer megnyitó-beszédéből.

⁴⁸ Our history. (é. n.). IREX. Elérés: 2023. január 10., Forrás: <https://www.irex.org/our-history>

⁴⁹ Richmond (2003, p. 21) 1956-ra datálja az *Inter-University Committee on Travel Grants* létrejöttét, amely 1956-tól szervezett csereprogramokat, míg a szervezet 1958–1966 között keletkezett kéziratos anyagát őrző Columbia University archívuma 1955-re teszi a szervezet alapítását, amely első csereprogramját 1958-ban kezdte meg.

Exchange in Cultural, Technical and Educational Fields [Megállapodás a kulturális, műszaki és oktatási területen folytatott cserekapcsolatokról] nyomán az amerikai-szovjet cserekapcsolatok bonyolításának hivatalos szervezete lett (László, 2019; Boon, 2021).

1956 lényeges év a program előtörténetében: Hruscsov 1956 februárjában az SZKP XX. kongresszusán meghirdette a „békés együttélés” politikáját, míg Eisenhower az év márciusában aktualizált nemzetbiztonsági irányelvei említik a kulturális cserekapcsolatokat, mint a Nyugatról alkotott negatív propaganda hathatós ellensúlyozóját, illetve a nagyhatalmak közötti béke fenntartásának eszközét (Boon, 2021). Az eredetileg Columbiában létrehozott Committee 1960-ban áttette központját az Indiana University-re, ahol 1968-ig, az IREX-be beolvadásáig működött. Az IREX az Egyesült Államok és a Szovjet blokk (Szovjetunió és Kelet-Európa) közötti kulturális csereprogramokat koordinálta, bár hivatalos hatásköre nem korlátozódott csak erre a régióra.

Ösztöndíjasaként az IREX felkérte Heint, hogy magyarországi tartózkodása alatt segítsen további együttműködések kialakítani itteni partnerekkel (Szőnyi, 1979, p. 303). Hein tudta, hogy a szervezet nemcsak tanulmányutakat, hanem *Collaborative Projects Grant* programja révén közös rendezvényeket is támogat. Innen eredt egy amerikai-magyar szeminárium⁵⁰ gondolata, amelyet Szőnyi – akkor már a győri II. Országos Zenei Nevelési Konferencia nemzetköziesítésének kudarc tapasztalatával – terjesztett ki a világ számos országában működő Kodály-programok képviselőire.

Az IREX partnere a magyar állam képviselőjében a Kulturális Kapcsolatok Intézete (KKI) volt.⁵¹ Az Intézetet 1949-ben hozták létre a nemzetközi kulturális kapcsolattartás és propaganda központi intézményeként. Ebben a minőségében intézte a Magyarországra érkező külföldi zenepedagógusok és más érdeklődők programját, tartotta a kapcsolatot a külföldi Kodály-szervezetekkel, valamint engedélyezte a magyar szakemberek külföldi utazásait.⁵² A nemzetközi szimpózium megvalósításához ezért a szervezőknek meg kellett nyerniük a KKI (és a Művelődésügyi Minisztérium) támogatását.

⁵⁰ Ekkor még szemináriumként utaltak rá. 1972-től jelent meg a levelezésben a szimpózium szó és Hein 1972 nyarától kezdte el használni a hivatalos *Kodály International Symposium* levélformát.

⁵¹ A magyar-amerikai kulturális diplomáciai kapcsolatokat kutató László Szabolcs tanulmányaiban részletesen bemutatta az IREX és a KKI együttműködését, annak kulturális diplomáciai jelentőségét, éppen az amerikai és magyar Kodály-mozgalmat használva példaként (László, 2019), valamint írt a KKI 1960–70-es évekbeli működéséről (László, 2021), ezért a disszertációban a továbbiakban csak az IKS szempontjából lényeges eseményekre, folyamatokra térek ki.

⁵² Kosztricz, A. (2015). *A Kulturális Kapcsolatok Intézete*. ArchivNet. Elérés: 2023. január 18., forrás: https://www.archivnet.hu/politika/a_kulturalis_kapcsolatok_intezete.html Elérés: 2023.01.16.

Hein személyesen találkozott a KKI igazgatójával, Rosta Endrével (1909–1997), és az amerikai helyszín mellett az alábbi érveket hozta fel: Kodály és más magyar zenepedagógusok korábbi amerikai és kanadai látogatásai már megalapozták az érdeklődést; az amerikai pedagógusokat érdekelné a más országokban folyó Kodály-adaptációs munka; egy nagyobb létszámú magyar küldöttség révén a résztvevők viszonylag rövid idő alatt átfogó képet kaphatnának a magyar zeneoktatásról. Az anyagi fedezetet amerikai szervezetek biztosítanák, és a Holy Names College külön költség nélkül képes az összes küldöttet elszállásolni (Vikár, 1985, p. 79–80). Hein dátumot nem említ, de Szőnyi egy papírcetlire írt kézíratos megjegyzése alapján 1971 áprilisában került sor a találkozóra.⁵³

Az IREX képviselőjében John P. C. Matthews⁵⁴ (1929–2010), a kelet-európai tudományos csereprogramok igazgatója járt el. 1971 szeptemberében a KKI-hoz érkezett tárgyalásokra, és találkozott Szőnyi Erzsébettel, hogy a benyújtandó pályázatról egyeztessenek. A találkozó helyszínére és dátumára szintén egy papírcetlire írt megjegyzés, illetve Hein 1971. 10. 14-én kelt levele alapján következtethetünk: 1971. 09. 27., [Hotel Duna] Intercontinental. Matthews támogatta és tanácsaival segítette a kezdeményezést, valamint az IREX nevében 1972 nyarára budapesti előkészítő tárgyalást javasolt a szervezőbizottság számára.⁵⁵

A pályázatból nem volt példány az általam hozzáférhető gyűjteményekben és a KKI Magyar Nemzeti Levéltárban őrzött dokumentumaiban. Matthews 1971. 11. 02-án Szőnyinek írt levele alapján Hein „hat nappal ezelőtt”, tehát 1971. 10. 26-án nyújthatta be az IREX-hez.⁵⁶ Hein a 10.000 dolláros támogatás elnyeréséről 1972. 01. 08-én kelt levelében értesítette Szőnyit, amely összeg a kelet-európai delegáltak útiköltségét fedezte.

A fokozatosan összeálló szervezőbizottság amerikai tagjai Denise Bacon, Lois Choksy, Sr. Mary Alice Hein, Norman E. Weeks⁵⁷ és Sr. Lorna Zemke voltak; a magyarok részéről Forrai Katalin, Hamvas Anna, Nemesszeghyné Szentkirályi Márta, Szőnyi

⁵³ IREX [levelezés] (1971–1973). Szőnyi, KArch.

A Magyar Nemzeti Levéltárban sem találtam a találkozóra vonatkozó iratot.

⁵⁴ John P. C. Matthews a müncheni Szabad Európa Rádió munkatársa volt az 1950-es években. Az 1956-os magyar forradalom nyomán – főként az Egyesült Államok képmutatása miatt – kiábrándult a Szabad Európa Rádióból és visszatért az USA-ba, de élete végéig kapcsolatban maradt a régióval (Matthews, 2007, p. XXVIII). Az 1956-os forradalomról szóló könyve, *Explosion: The Hungarian Revolution of 1956* 2007-ben jelent meg. 1968-ban az akkori IREX igazgató felkérte, hogy vezesse a kelet-európai csereprogramot.

⁵⁵ Hein, M. A. (1971, október 14). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KArch.

⁵⁶ Matthews, J. P. C. (1972, november 2). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KArch.

⁵⁷ A Seattle-i Tankerület felügyelője, karvezető. 1966-ban részt vett Kodály és Szőnyi Stanfordban tartott kurzusán és a Kodály-koncepció elkötelezett terjesztője lett. Az OAKE alapító tagja.

Erzsébet (a szimpózium elnöke) és Szabó Helga vettek részt a munkában. Tanácsadóként Wolfgang E. Kuhn, a Stanford University zenei tanszékének vezetője, Albert A. Renna, San Francisco School Board [tankerület] zenei igazgatója és George L. White volt megnevezve. John Bice, a Boosey & Hawkes pedagógiai tanácsadója és a kiadó a szimpózium népszerűsítésével támogatta a szervezést.

A szervezőbizottság 1972. augusztus 5–10. között találkozott Budapesten és Kecskeméten. A személyes találkozásokról nem találtam feljegyzéseket, csak egy kecskeméti fényképet, de Hein Szőnyi kérésére⁵⁸ elküldött, 1973. 01. 25-én kelt összefoglalója⁵⁹, Szőnyi Vajna Mártának (MM) írt levele⁶⁰ és Hein (Vikár, 1985, p. 80) visszaemlékezése alapján a résztvevők:

1. Megfogalmazták az 1973. augusztus 1–15. között tartandó szimpózium kettős célját:
 - lehetőséget adni arra, hogy a Kodály zenepedagógiai elvei alapján eredményesen tanító zenetanárok nemzetközi fórumon cserélhessenek tapasztalatot;
 - az amerikai zenetanárok érdeklődését még jobban felkelteni a Kodály Zenei Nevelési Koncepció iránt, miközben megismerik a nemzetközi eredményeket.
2. Meghatározták a szimpózium résztvevőinek három kategóriáját:
 - meghívott delegáltak/küldöttek: a Kodály-pedagógia megvalósításában országukban kiemelkedő eredményeket elért előadók
 - tiszteletvendégek: jeles zenepedagógusok, kormányzati és egyéb támogató szervezetek képviselői
 - megfigyelők: a szimpózium közönsége.
3. Meghatározták a szimpózium két hetének három szakaszát:
 - augusztus 1–5: csak a meghívott delegátusok számára szervezett programok
 - augusztus 5–10: nyilvános szimpózium
 - augusztus 10–15: csak a meghívott delegátusok számára szervezett tanácskozások.⁶¹

⁵⁸ Szőnyi 1973. 01. 17-én küldött levelében a hivatalos kiutazási dokumentumok beszerzéséhez, illetve a magyar hatóságokkal való tárgyalásokhoz kérte a szervezés állásáról szóló jelentést. Szőnyi utalt arra, hogy Lovas György a Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Osztályáról és Vajna Márta a Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályáról rendszeresen kérdezősködnek a szimpózium szervezéséről, Szőnyi hatásköréről, a résztvevők személyéről; továbbá arra, hogy akadnak problémák KKI és a MM közötti ügymenetben.

Szőnyi, E. (1973, január 17). [Levél Sr. Mary Alice Heinnak]. Szőnyi, KIArch.

⁵⁹ Hein, M. A. (1973, január 25). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

⁶⁰ Szőnyi, E. (1973, január 1). [Levél Vajna Mártának, Művelődésügyi Minisztérium Nemzetközi Kapcsolatok Főosztály]. Szőnyi, KIArch.

⁶¹ Ezek az ülések készítették elő az IKS és az OAKE megalapítását.

4. Kecskeméten találkoztak Kodályné Péczely Saroltával, meghallgatták javaslatait és felkérték tiszteletbeli elnöknek. Kodályné felvetette, hogy hívják meg Andor Ilona Kodály Leánykarát a rendezvényre, amelyet a szervezők továbbítottak a Minisztérium és a KKI illetékesei felé. (Ez a kezdeményezés nem valósult meg.)
5. Találkoztak Lovas Györggyel, a Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Osztályának osztályvezető-helyettesével, aki támogatásáról biztosította a szervezőket.
6. Bemutatták a szimpózium Kecskeméten egyeztetett terveit Rosta Endrének, a KKI igazgatójának, valamint meghívták tiszteletvendégnek és felkérték, hogy a magyar állam képviselőjében köszöntse a résztvevőket.⁶²

A meghívott delegátusoknak a felkérőlevelet 1972 augusztusában⁶³ elküldték, a tervezett előadások leadási határidejét 1973. február 1-jében határozták meg. Az előzetesen felkért 40 főből 13-an szerepeltek a Szőnyi által az 1971-es győri konferenciára meghívni kívánt külföldiek listáján, és sokuk járt már korábban Magyarországon.

Korábbi dokumentumokban nincs rá utalás, de az 1973 februárjában szétküldött brosúrába bekerült a tervezett eredmények közé a majdani IKS megalakítása:

„1. A konferencia jegyzőkönyvének kiadása, amely a Kodály-módszer már meglévő bibliográfiáját hiteles dokumentummal egészítené ki.

2. A Kodály zeneoktatási koncepció iránt érdeklődő zenepedagógusok nemzetközi szervezetének megalakítása.

3. További Kodály-konferenciák kezdeményezése nemzetközi szinten.”⁶⁴

A konferenciát megelőző két hétben (1973. 07. 16-tól) a Holy Names College Kodály nyári egyetemét is hirdetett, amelynek résztvevői csatlakozhattak a szimpózium hallgatóihoz.

⁶² Hein, M. A. (1973, január 25). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

A magyar fordítás részben a magyar delegáltak KKI-nak küldött jelentéséből származik. Szőnyi, E., Hamvas, A., Eősze, L., Lukin, L., Szabó, H., Forrai, K., Vikár, L., & Gabos, G. (1973). *Jelentés az I. Nemzetközi Kodály Szimpóziumról (1973 augusztus 1–15., Oakland, Kalifornia)*. Szőnyi, KIArch.

⁶³ Hein, M. A. (1972, augusztus 30). [Levél Forrai Katalinnak]. Forrai (IKS doboz, 1973 mappa), KIArch.

⁶⁴ *First Kodály International Symposium, Summer 1973* [Brosúra] (1973). Holy Names College. Forrai (IKS doboz, 1973 mappa), KIArch. (aláhúzás – P.Zs.)

3. 2. A szimpóziium

A szimpóziiumot az 1972 augusztusában kidolgozott terveknek megfelelően, 1973. augusztus 1–15. között tartották, 16 országból közel 250 fő részvételével.

Augusztus 1–4. a küldöttek számára szervezett programokból állt: az első két napon megbeszélések, valamint a KKI által kiküldött Kodály-életmű fotókiállítás és a könyvbemutató standok összeállítása, a harmadik és negyedik napon kirándulások voltak (Lukin, 1973; Szőnyi, 1979, p. 307–308).

Az első nap megvitatták a szimpóziium kivitelezésével kapcsolatos technikai kérdéseket, míg az augusztus 2-i napirenden három fő pont szerepelt:

1. A szimpóziium célkitűzései
2. A szimpóziiummal kapcsolatos információk és inspiráció terjesztésének módjai és eszközei az egyes küldöttek befolyási körében: összejövetelek/konferenciák, tankerületek, média (sajtó, rádió, televízió) stb.
3. Kodály-tanárok nemzeti és a nemzetközi szervezeteinek megalakítása: jelölőbizottságok, szavazás, szabályzatok, vezetőségi és tagság pozíciók (elnök, alelnök, titkár, általános tagság).⁶⁵

A meghívott küldöttek közül nem ment el a Szovjetuniót képviselő észt Heino Kaljuste, a lett Alfreds Eidinš és Andrejs Krūminš, valamint Pavel Weisz, akik érdekében – Weisz kérésére⁶⁶ – Szőnyi még 1973 márciusában személyesen fordult Dmitrij Kabalevszkijhez.⁶⁷ A szovjet zeneszerző és tiszteletbeli ISME elnök közbenjárása eredményesnek bizonyult, Weisz, Kaljuste és Krūminš megkapták a kiutazási engedélyt a szovjet hatóságoktól, de a rendelkezésre álló dokumentumokból ki nem deríthető „rajtuk kívülálló okokból”⁶⁸ végül egyikük sem tudott részt venni a szimpóziiumon. Weisz és Kaljuste viszont elküldte előadását, amelyet távollétükben felolvastak (Szőnyi, 1979, p. 307).

⁶⁵ *Delegates' program July 31–August 5.* (1973). Szőnyi, KArch.

⁶⁶ Weiss, P. (1973, március 29). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KArch.

⁶⁷ Szőnyi, E. (1973, március 30). [Levél Dmitrij Kabalevszkijnek]. Szőnyi, KArch.

Dmitrij Kabalevszkij (1904–1987) a Szovjetunió elismert és többször kítüntetett zeneszerzője volt. Kodályhoz hasonlóan érdeklődött a zenepedagógia iránt, számos pedagógiai művet írt gyerekek számára. 1961-től az ISME vezetőségi tagja volt, majd Kodály halála után (öt évig üresen hagyva a pozíciót) ISME tiszteletbeli elnökévé választották 1972-ben. Szőnyi az ISME vezetőségi tagjaként személyesen ismerte.

⁶⁸ Szőnyi, E., Hamvas, A., Eöszé, L., Lukin, L., Szabó, H., Forrai, K., Vikár, L., & Gabos, G. (1973). *Jelentés az I. Nemzetközi Kodály Szimpóziiumról (1973 augusztus 1–15., Oakland, Kalifornia)*. Szőnyi, KArch.

Szőnyi (1979, p. 307) visszaemlékezése alapján Weisz és Kaljuste táviratban mondta le a szereplést. Az említett táviratokat azonban nem találtam meg a Kodály Intézet Archívumában őrzött, részlegesen feldolgozott Szőnyi-hagyatékban.

A szovjet delegáción kívül mindössze ketten hiányoztak: Jack Alexander, a West Hartford tankerület zenei igazgatója; valamint a szimpózium előtt alig három héttel, 1973. július 13-án elhunyt Nemesszeghyné Szentkirályi Márta. 1973. 05. 17-én kelt levelében az akkor a KMTI-ben tanító Kokas Klára⁶⁹ felajánlotta, hogy amennyiben Nemesszeghyné elküldi előadásának vázlatát, lefordítja és felolvassa a szimpóziumon, de erre nem került sor. A Kodály Iskola alapító igazgatójáról egyperces néma felállással emlékeztek meg Szőnyi nyitóbeszéde után.

Nem volt ott továbbá Rosta Endre sem, így a magyar államot hivatalosan nem képviselte senki a rendezvényen, amelyet a rendezők és vendéglátók nehezményeztek, különösen annak fényében, hogy fogadó országból az IREX igazgatóhelyettese (John P. C. Matthews), az Egyesült Államok Oktatási Minisztériuma művészeti és kulturális osztályának vezetője (Harold Arberg), a Ford Foundation zenei szekciójának vezetője (Richard Kapp), a Holy Names College igazgatója (Sr. Irene Woodward), valamint a Music Educators' National Conference [MENC, Amerikai Zenepedagógusok Társasága] elnöke (Jack Schaeffer) jelen volt, és az ünnepélyes megnyitón mindnyájan köszöntették a résztvevőket.^{70 71} A legmagasabb hivatali pozíciót betöltő magyar vendég a Zeneakadémia nemzetközi osztályának vezetője, Gabos Gáborné volt.

Az összes résztvevő számára nyitott szimpózium augusztus 5-én szabadtéri hangversennyel kezdődött. Felléptek Niklaus Wyss vezényletével a The San Francisco Symphony tagjai, műsorukon Kodály *Háry-szvit*-je és Bartók *Magyar képek* sorozata szerepelt. A zenekar a hangverseny második felében kiegészült a Darázs Árpád vezette The University of South Carolina Concert Choirral és együtt Kodály *Budavári Te Deum*-át adták elő (Kodály International Symposium Committee, 1973).

Az énekkar másnap, hétfőn este bemutató foglalkozást tartott, majd kedden önálló hangversenyt adott Kodály, Bárdos, Thompson és Gershwin műveiből és spirituálékból (Lukin, 1973, p. 21).

Az augusztus 9-i hangverseny szereplője a Holy Names College – már a szimpózium előtt két héttel elkezdett – nyári egyetemének hallgatóiból összeállt énekkar volt, akik

⁶⁹ Kokas, K. (1973, május 27). [Levél Nemesszeghyné Szentkirályi Mártának]. Nemesszeghyné, KIArch.

⁷⁰ Szőnyi, E., Hamvas, A., Eősze, L., Lukin, L., Szabó, H., Forrai, K., Vikár, L., & Gabos, G. (1973). *Jelentés az I. Nemzetközi Kodály Szimpóziumról (1973 augusztus 1–15., Oakland, Kalifornia)*. Szőnyi, KIArch.

⁷¹ Szőnyi, E. (1973, november 28). [Levél Rosta Endrének, Kulturális Kapcsolatok Intézete]. Szőnyi, KIArch.

Serényi Emma (1916–2000)⁷² vezetésével és Neszlényi Judit kíséretével Kodály: *Magyar miséjét* és más énekkari műveit adták elő.

A szimpózium augusztus 10-én tartott, Kodály-művekből álló záróhangversenyének fellépői hangszeres Kodály-kamaraművekkel Neszlényi Judit, Rejtő Gábor és Alice, Váry-László Ibolya, Oláh-Gyárfás Dezső magyar, illetve Alice és Eleonore Schoenfeld jugoszláv származású amerikai művészek voltak (Szőnyi, 1979, p. 309).

A szakmai program augusztus 6-án köszöntőbeszédekkel kezdődött, majd délután Eősze László: *The unity of Kodály's life work* [Kodály életművének egysége] című plenáris előadásával folytatódott. A délután másik előadása (Vikár László: *Folk Music Research and Music Education* [Népzene kutatás és zeneoktatás]) kezdte a küldöttek beszámolóinak sorát, a szimpózium során alkalmazott formában: 45-60 perces időszávonként egy előadás és az elhangzottakra reagáló, 3-4 előre kijelölt opponens [reactor] beszélgetése (Kodály International Symposium Committee, 1973). A megfigyelő státuszú résztvevők nem tehettek fel kérdéseket a vita során, amelyet később felrögtak a szervezőknek.⁷³

A nyitónap kivételével a napok felépítése azonos volt: népdaléneklés;⁷⁴ délelőttől estig előadások; könyvek, videó- és hangfelvételek bemutatása; és esti hangversenyek – augusztus 8. kivételével, amikor este népzenei kerekasztal-beszélgetés volt. Augusztus 7-én délelőtt tartottak egy *Research* című kerekasztal-beszélgetést, amely általános elméleti és módszertani bevezető után a Kodály-alapú zeneoktatás hatásvizsgálatának eredményeit mutatta be.

Összesen 26 előadás és azt követő vita hangzott el a világ különböző tájain végzett Kodály-adaptációkról. Bár előzetesen tervbe vették az előadások szövegének publikálását, a kötet nem készült el. A Szőnyi-hagyatékban fellelt néhány kéziratot leszámítva absztraktok sem állnak rendelkezésre, így az előadások tartalmáról csak az összefoglalók tájékoztatnak (Lukin, 1973; Szabó, 1974; Szőnyi, 1979).

⁷² A Ságvári Endre gimnázium énektanára, aki Mary Helen Richards meghívására érkezett először a Holy Names College-ra 1969-ben. (*A magyar módszer követői*, 1969) Az elkövetkező években egész tanéves tartózkodásra meghívták a főiskolára, ahol szimpózium idején is tartózkodott.

⁷³ Szőnyi, E. (1973). *First Kodály International Symposium, Final Sessions* [Szőnyi Erzsébet jegyzeteivel]. Szőnyi, KIArch.

⁷⁴ Hein 1973. 05. 23-án kelt körlevelében kérte az előadókat, hogy előadásuk szövegével együtt küldjenek két népdalt is, amelyet az előadásuk során, vagy a közös énekléskor felhasználhatnak. Tervbe vették ezek publikálását és egy autentikus népdalokból álló nemzetközi gyűjtemény kiadását is, de nincs tudomásom róla, hogy ez elkészült volna. Ezek a dalok vezették be az egyes előadásokat (Lukin, 1973, p. 20), és talán ezeket tanulták meg a reggeli népdaléneklések során.

Hein, M. A. (1973, május 29). [Levél a Kodály Nemzetközi Szimpózium résztvevőinek]. Szőnyi, KIArch.

Choksy a 1) tanárképzős és tanmenet-készítés; 2) a közismereteket tanító pedagógus helye a zenei tantervben, 3) a Kodály koncepciójú képzés hatásának tudományos kutatásának szükségessége; 4) a népzene gyűjtés és -elemzés; valamint 4) a fix és a mozgó (abszolút vagy relatív szolmizáció) használata a szolfézstanításban központi kérdésköröket azonosította és ezek nyomán ismertette röviden az előadások tartalmát. Végkövetkeztetéseit összefoglalva, a résztvevők minden alponthoz egyetértettek, hogy nagy előrelépések történtek az szimpóziumot megelőző években, de még sok munkára (és munkásra) lesz szükség a Kodály-koncepció világszintű sikeres megvalósításához. A szimpóziumon két, Kodály-tanárok számát növelő képzés indulását jelentették be hivatalosan: a kecskeméti Kodály Intézet megalapítását, valamint a Ford Foundation támogatásával a Holy Names College egyetemi szintre emelt Kodály-alapú tanárképző programját.⁷⁵

Az augusztus 10-én lezárult nyilvános szimpóziumot egy nap szünet követte, majd ismét zárt körben, a meghívott küldöttek között folyt tanácskozás a szimpózium tapasztalatairól és további teendőkről, előre kialakított kérdéssor nyomán, beiktatva egy délutáni kirándulást Stanfordba és az óriás mamutfenyőkhöz (Redwoods).⁷⁶ Ezek a kisebb csoportokban zajló és közös ülések készítették elő a későbbi szimpóziumok, illetve az IKS és az OAKE megalapítását.

Az elhangzottakról csak töredékes kéziratos megjegyzések és pársoros beszámolók maradtak fenn. A résztvevők Lois Choksy vezetésével megvitatták a nemzetközi és nemzeti Kodály társaságok által követendő alapelveket és célokat: Kodály-követők közötti kommunikáció és együttműködés elősegítése; fórum működtetése; a Kodály-koncepció által megkövetelt magasszintű zenei, pedagógiai és emberi elvárásoknak való megfelelés; a gyermekek esztétikai és zenei nevelése, a zenei és emberi továbbfejlődés iránti elkötelezettség, a kodályi „nagy Harmónia”-vízió⁷⁷ megvalósítása.⁷⁸

Egyetértés alakult ki arról, hogy a nemzeti társaságok minden érdeklődő felé nyitottak legyenek, míg a nemzetközi társaság meghívásos alapon vegye fel bizonyos, egyelőre meg nem határozott kritériumoknak megfelelő tagjait, köztük népzene kutatókat és zeneszerzőket is. A nemzetközi társaság székhelyének Magyarországot javasolták –

⁷⁵ Choksy, L. (1973). *Report of the First Kodály International Symposium (Oakland, California, August 1–15, 1973)*. Szőnyi, KIArch.

⁷⁶ Szőnyi, E. (1973). *First Kodály International Symposium, Final Sessions* [Szőnyi Erzsébet jegyzeteivel]. Szőnyi, KIArch.

⁷⁷ Utalás Kodály: *Bicinia Hungarica I* ajánlására (Kodály, 1937/2007a, p. 64).

⁷⁸ Szőnyi, E. (1973). *First Kodály International Symposium, Final Sessions* [Szőnyi Erzsébet jegyzeteivel]. Szőnyi, KIArch.

amennyiben ez nem lehetséges, akkor Kanada vagy az USA jöhet szóba. Lényegesnek gondolták azonban, hogy az állandó titkárság Magyarországra kerüljön.

A 1975-ös szimpóziumot Budapesten szerették volna tartani a Zeneakadémia megalapításának 100. évfordulóján, ahogy az az 1972-es tervekben szerepelt. Mivel a magyar kormányzatnak nem volt jelen képviselője, sem általa felhatalmazott személy, Szőnyinek – nem akarván megismételni az 1964-es ISME konferencia meghívásának eseményeit – nem állt módjában a szimpózium közönségének hivatalosan bejelenteni, hogy a következő találkozó Magyarországon lesz.⁷⁹

Az ülés végén titkos szavazással megválasztották az ötfős nemzetközi bizottságot, amely az elkövetkező években előkészítette az IKS megalapítását és a befogadó ország hatóságaival együttműködve kidolgozta alapszabályát. Tagjai: Szőnyi Erzsébet (elnök), Richard Johnston (Kanada), Alexander Ringer (USA), Deanna Hoermann (Ausztrália) és Margaret Holden (Egyesült Királyság). Nem volt hivatalosan a bizottság tagja és a levelezések nem említik, de visszaemlékezése alapján Lois Choksy is rendszeresen együtt dolgozott Ringerrel az alapszabály-tervezeteken.⁸⁰

A szimpózium zárásaként a küldöttek elfogadták az Alexander Ringer által benyújtott javaslatot, amely nyomán elkezdődött az IKS alapításához vezető kétéves munka:

„MINTHOGY az 1973. augusztus 14-én a Holy Names College-ban összegyűlt első Kodály Nemzetközi Szimpózium küldöttjei világméretű hatékony kommunikációs és együttműködési lehetőségek létrehozását kívánják,

SZÜLESSEN HATÁROZAT

ötfős bizottság választásáról, amelyet megbíznak minden olyan kérdés megvizsgálásával, amely a Kodály által inspirált oktatás ügyének dedikált nemzetközi szervezet lehetséges létrehozását érinti, és hogy az említett bizottság — legkésőbb 1974. március 1-jéig tegyen jelentést és megfelelő ajánlásokat a választó testületnek.”⁸¹

⁷⁹ Szőnyi, E. (1973, november 28). [Levél Rosta Endrének, Kulturális Kapcsolatok Intézete]. Szőnyi, KIArch.

⁸⁰ Choksy, L. (2020, augusztus 20). [Személyes kommunikáció].

⁸¹ Choksy, L. (1973). *Report of the First Kodály International Symposium (Oakland, California, August 1–15, 1973)*. Szőnyi, KIArch.

IV. AZ IKS MEGALAPÍTÁSA ÉS A II. NEMZETKÖZI KODÁLY SZIMPÓZIUM

4. 1. Az IKS megalapítását és a II. Nemzetközi Kodály Szimpóziumot előkészítő munkálatok

Az amerikai útról hazatérve a magyar küldöttek 1973. 09. 23-án kelt közös beszámolóban hivatalosan tájékoztatták a KKI-t az IKS előkészítő bizottságról hozott döntésről.⁸² A Oakland-i határozat alapján Szőnyi Erzsébet felvette a kapcsolatot a magyar államot képviselő KKI-val és elkezdték kidolgozni a leendő IKS alapszabályát. Ezzel egy másfél éves nemzetközi munka vette kezdetét, amelyben különböző csoportok érdekei, nézetei ütköztek, és amely a korabeli magyar kormányzati eljárás módjának is esettanulmányát adja.

A Rosta Endre KKI elnök 1974 februárjában Simó Jenő művelődésügyi miniszterhelyettesnek írt levele mellékleteként a magyar fél részére az alábbi feladatokat határozta meg, és szorgalmazta a két szervezet (KKI és a Művelődésügyi Minisztérium) összehangolt munkáját:

- „1/ Szervezeti szabályzat tervezetének elkészítése*
- 2/ A Társaság felügyelő szervének kijelölése /Művelődésügyi Minisztérium, vagy Kulturális Kapcsolatok Intézete/*
- 3/ Alapítási és működési költségek biztosítása*
- 4/ Főtitkár személyének kiválasztása*
- 5/ Ideiglenes szervezőbizottság tagjainak kijelölése⁸³*
- 6/ Titkárság szervezete megállapítása és gondoskodás elhelyezéséről /irodahelyiség, dologi felszerelés/”⁸⁴*

A továbbiakban a fenti főbb feladatok, valamint a II. Nemzetközi Kodály Szimpózium szervezése nyomán tekintem át az IKS megalapításához vezető folyamatokat.

⁸² Szőnyi, E., Hamvas, A., Eősze, L., Lukin, L., Szabó, H., Forrai, K., Vikár, L., & Gabos, G. (1973). *Jelentés az I. Nemzetközi Kodály Szimpóziumról (1973 augusztus 1–15., Oakland, Kalifornia)*. Szőnyi, K. Arch.

⁸³ A magyar rendezők részéről, akik elsősorban a II. Nemzetközi Kodály Szimpózium szakmai szervezését intézték.

⁸⁴ Rosta, E. (1974, február 21). [Levél Simó Jenőnek]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta), MNL.

4. 1. 1. Az IKS magyarországi székhelyének jóváhagyása

A Kodály szülőföldje és a magyar kultúra iránti szeretet és megbecsülés révén az oaklandi konferencia küldöttjei szorgalmazták, hogy a létrehozandó IKS székhelye Magyarországon legyen. Másik, csak belső körökben megemlített, prózaibb érv az volt, hogy amennyiben a magyar kormányzat elutasítaná az IKS-t, az más potenciális székhelyként felmerülő országok – főként az USA vagy Kanada – között rivalizálás alapja lehetne, hogy kinél legyen a Társaság és ki képviseli az „autentikus” Kodály-eszmét.⁸⁵

A kezdeményezést a KKI elnöke, Rosta Endre is támogatta, de elsősorban kultúrpolitikai érdekek miatt tartotta kezdettől fogva fontosnak, hogy székhelye Magyarországon legyen.⁸⁶

Érvelése szerint:

[1.] *„a társaság irányításában fokozottabb mértékben vehetnénk részt, mert a Kodály módszer szerint zenét oktató több mint 130 zenei tagozatú általános iskoláinknak, az általános- és középiskoláinknak tapasztalatai és világszerte elismert eredményei önmagukban jelentős hatást gyakorolhatnak a társaság működésére,*

[2.] *a Nemzetközi Kodály Társaság székhelyének magyarországi működésével országunkban tartandó nemzetközi értekezletek résztvevői számára könnyebben [sic!] válik érthetővé, hogy Kodály Zoltán vitathatatlan érdemei mellett csak a magyar szocialista kultúrpolitikával válhatott ez a módszer a zenei műveltség fejlesztésének és az egyéniség nevelésének pedagógiai eszközévé,*

[3.] *a Kodályról elnevezett zenepedagógiai módszernek, mint nemzetközi kulturális propagandaeszköznek más országok és külföldi intézmények útján [sic!] történő kisajátítását mindenképpen meg kell akadályozni, az erre irányuló törekvéseket el kell háritani,*

[4.] *a kecskeméti Kodály Intézet nemzetközi tevékenységének erősítéséhez jelentős mértékben járul hozzá, ha a Nemzetközi Kodály Társaság székhelye Magyarországon van”.*⁸⁷

Rosta Ernő Kornidesz Mihálynak, az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztály vezetőjének írt fenti előterjesztés-tervezetében aláhúzott részek

⁸⁵ Szőnyi, E. (1974, április 10). [Levél Rosta Endrének, Kulturális Kapcsolatok Intézete]. Szőnyi, KIArch.

⁸⁶ Rosta, E. (1973, december 28). [Levél Simó Jenőnek]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta). MNL.

⁸⁷ Rosta, E. (1974, március 5). [Levél Kornidesz Mihálynak, az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztály vezetőjének]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL. (– kiemelés: P. Zs.)

lényegében meghatározták a KKI és a munkában – olykor vonakodva – résztvevő egyéb szervezetek, mint a Művelődésügyi/Kulturális Minisztérium⁸⁸ álláspontját és érdekérvényesítő tevékenységét az egész folyamat során.

A Politikai Bizottság elé terjesztett és általa 1974. 03. 13-án jóváhagyott előterjesztésben rövidítve szerepel a Rosta által megfogalmazott szöveg:

„Célszerű lenne, hogy a Nemzetközi Kodály Társaság székhelye Magyarországon legyen:

a Társaság létrejötte, illetve magyarországi székhelye révén kedvezőbb lehetőségeink nyílnának zeneoktatási rendszerünk, zenekultúránk nemzetközi ismertetésére

fokozottabban biztosítható lenne, hogy működését politikai céljaink, érdekeink szerint befolyásoljuk; hogy elhárítsuk a kisajátítására irányuló nyugati igényeket.”⁸⁹

Az előkészítő munka során felmerülő, „a vizet a külföld malmára hajtó”⁹⁰ nehézségek miatt folyamatosan fennállt a veszély, hogy elvész az IKS fölötti magyar irányítás esélye, lévén „amennyiben a Társaság 1975-ben nem alakulna meg Magyarországon, több amerikai szervezet állna készen – egyesek hivatalos támogatással –, hogy a Társaságot amerikai székhellyel létrehozza”.⁹¹ Az érv többször előkerült az akadozó hivatali ügymenet sürgetése érdekében, amelyet nemcsak a KKI, de időnként Szőnyi is bevetett.

A Politikai Bizottság kedvező döntése jóváhagyta a magyar székhelyet és kezdeményezte a már megválasztott előkészítők mellé a hivatalos szervek által kijelölt magyar előkészítő bizottság létrehozását.⁹² Belső, *pro domo* feljegyzésben felkérték az

⁸⁸ „Boros elvtárs [Kulturális Minisztérium] tájékozódott, majd közölte, hogy a KM továbbra sem kíván foglalkozni sem a Társaság, sem a szimpózium ügyével.”

Péter, Gy. (1974, október 29). *Emlékeztető* [Mary Alice Hein látogatása]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.

⁸⁹ Takács, Gy. (1974, március 12). *Jegyzőkönyv a Politikai Bizottság 1974. március 12-i üléséről*. https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/pdfview2?file=static/documents/mszmp_mdp/HU_MNL_OL_M-KS_288_05_06320.pdf (Kornidesz Mihály előterjesztése, p. 221 – kiemelés P. Zs.)

⁹⁰ Szőnyi, E. (1974, szeptember 11). [Levél Rosta Endrének, Kulturális Kapcsolatok Intézete]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta). MNL.

⁹¹ Péter, G. (1974, november 5). *Feljegyzés az Elnökségnek – Tárgy: A II. Nemzetközi Kodály Szimpózium és a Nemzetközi Kodály Társaság*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.

⁹² Az IKS megalapulása után a budapesti székhelyet hivatalosan a Minisztertanács 1975. 08. 08-án kelt 3340/1975 számú határozata hagyta jóvá.

Aczél, Gy. (1975, augusztus 8). *A Minisztertanács 3340/1975.sz. Határozata A Nemzetközi Kodály Társaság megszervezéséről és támogatásáról* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1196 doboz, 15273 akta). MNL.

anaheimi MENC konferenciára induló Szőnyit, hogy ott tájékoztassa az amerikai érdeklődőket a határozatról.⁹³

A KKI-nak és a Művelődésügyi Minisztériumnak további bonyodalmat jelentett, hogy az IKS előkészítésével párhuzamosan zajlott az 1973-ban alapított kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet létrehozása. A két szervezet tevékenysége elkülönítésének problémája kezdettől fogva jelen volt a belső levelezésekben, mint arról az 1974 januárjában kelt feljegyzés tájékoztat:

„A jelenlegi helyzetben, amikor megalakult Kecskeméten a Kodály Intézet, időre van szükség ahhoz, hogy a már létrehozott Intézet és a most tervezett Társaság feladatait elválasszák egymástól”, majd személyi ellentétekre utal, amelyek *„nehezítik a két intézmény munkájának és feladatainak összehangolását).”⁹⁴*

A KKI azonban nem csak problémaként, hanem egymást erősítő lehetőségként is tekintett a két intézmény működésére. Ennek eredménye, hogy a II. Kodály Szimpóziumot és az IKS alakuló közgyűlését végül Kecskeméten tartották.

4. 1. 2. Az IKS alapszabályának kidolgozása

Az IKS 1975 augusztusában elfogadott, de az utána következő hónapokban kisebb mértékben még módosított alapszabályát hosszas tervezés előzte meg. Megnehezítette a munkát, hogy a szövegezésében különböző, egymástól nagyon eltérő jogrendszert alkalmazó országok képviselői vettek részt, akik kikérték saját jogi szakértőik tanácsait: a KKI Mélykúti Attilához,⁹⁵ a KKI Elnöki Főosztályának helyettes vezetőjéhez, míg az előkészítő bizottság – az ausztrál Deanna Hoermann közvetítésével – legtöbbször John Mackinolty-hoz (1926–2012), a University of Sydney jogi fakultásának dékánhelyetteséhez fordult. Mackinolty 1974-ben a Cambridge University-n töltötte szakmai szabadságát, így többször ellátogatott Magyarországra, illetve közvetlenül levelezett IKS ügyekben a KKI-t képviselő Polgár Endrével, hogy megpróbálják összehangolni a magyar és az angolszász jogrendet. Mackinolty az alapítás után még évekig segítette az IKS igazgatótanácsát.

⁹³ *Tennivalók a Nemzetközi Kodály Társaság ügyében /Pro domo/* (1974, március 13). XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.

⁹⁴ Lovas, Gy. (1974, január 15). *Feljegyzés Simó elvtárs részére*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta). MNL.

⁹⁵ A gépelt iratokban következetesen *Mélykúti*-ként szerepel, sajátkezű aláírása azonban mindig *Mélykúti*, így ez utóbbit használom.

Összesen nyolc, az alakuló közgyűlés előtt készült alapszabály-tervezetet sikerült azonosítanom.

4. 1. 2. 1. Szőnyi Erzsébet alapszabály-tervezete, 1973. december

Lovas György Simó Jenőnek, a művelődésügyi miniszterhelyettesnek írt feljegyzése⁹⁶ szerint Szőnyi 1973. 10. 31-én beszélt a KKI képviselőivel a létrehozandó IKS-ről. Az év decemberében átadott nekik egy alapszabály-tervezetet, amelyből nem találtam példányt a KKI iratai között, Szőnyi hagyatékában pedig csak egy dátum nélküli, magyar nyelvű, kézírással többször javított gépelt példány maradt fenn.⁹⁷

A létrehozandó társaság céljainak:

1. a Kodály-koncepció érvényesítését zenei és általános nevelésben,
2. nemzetközi fórum létrehozását,
3. a Kodály-koncepció gyakorlati alkalmazását elősegítő tudományos kutatás elősegítését, illetve
4. ilyen jellegű, meglévő kutatások eredményeinek terjesztését tűzte ki,
5. a tanárképzés elősegítése érdekében.

A célok elérését:

1. lokális és nemzetközi konferenciák szervezésével,
2. Bulletin (mint a szakmai kommunikáció eszköze) és egyéb szakmai anyagok publikálásával,
3. Kodály népzene-kutatói és zeneszerzői munkásságának hangsúlyozásával, amelyek elősegítik a pedagógiai munka során is hasznosítható népzenei kutatásokat, valamint ráirányítják a zeneszerzők figyelmét a zenepedagógiai kérdésekre,
4. a Magyarországra látogató, ill. külföldre utazó magyar zenepedagógusok munkájának támogatásával, előadások, tanfolyamok szervezésével, és
5. a világon működő Kodály társaságok és intézetekkel és egyéb zenepedagógiai szervezetekkel (pl. ISME) való együttműködés és további Kodály-szervezetek létrehozása szorgalmazása révén kívánta biztosítani.

⁹⁶ Lovas, Gy. (1974, január 15). *Feljegyzés Simó elvtárs részére*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta). Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.

⁹⁷ Szőnyi, E. (1974). *Alapszabályok [Nemzetközi Kodály Társaság]*. Szőnyi, KArch.

A tervezet kétféle tagságot határozott meg: rendes és tiszteletbeli tagok, az előbbiek közül alapító tagnak számítanak azok, akik részt vettek az oaklandi szimpóziumon. A tagság feltétele a megfelelő szakmai felkészültség és a Kodály szellemében végzett sikeres zenepedagógiai tevékenység. Kizáró ok, ha valaki olyan zenepedagógiai szervezet tagja, amelynek célkitűzései ellentétesek a Kodály-koncepció alapelveivel, bár a dokumentum konkrét példát nem említ. A jelentkezőnek két rendes tagtól kell ajánlást bemutatnia, és elfogadásáról az elnökség dönt, amely illeszkedik az IKS-t tervező oaklandi megbeszélés során kinyilvánított szándékhoz, hogy a nemzeti Kodály társaságoknak bárki tagja lehessen, viszont a nemzetközi Társaság válogatott tagsággal rendelkezzen. Az elnökség által felkért tiszteletbeli tag lehet olyan nemzetközi szinten kiemelkedő személy, aki jelentős szerepet játszott a kodályi elvek terjesztésében.

Megjegyzendő, hogy bár a Társaság a Kodály-életmű egészét szerette volna képviselni, az első tervezet aktív és sikeres *zenepedagógiai* tevékenységet írt elő a tagságra jelentkezők számára. Ez a tényező később nézeteltérések alapját képezte.

Az I. Kodály Nemzetközi Szimpózium szervezője, Sr. Mary Alice Hein (USA) 1972. 07. 03-án kelt, Forrai Katalinnak írt levelében így fogalmaz: „*egy ilyen nemzetközi találkozó megadja a feltételeket az ötletek szabad cseréjéhez, az erősségek kölcsönös megosztásához, és a Kodály Módszer pedagógiai elveinek különböző nyelvekre és kultúrákra történő adaptálásából szerzett tapasztalatok kreatív megvitatására*”.⁹⁸ Az 1974. 10. 16-án Péter Györgynek, a Kulturális Kapcsolatok Intézete főelőadójának írt levelében *Zenetanárok Kodály Társasága* [Kodály Society of Music Educators] néven említi a létrehozandó Társaságot, egyértelművé téve annak zenepedagógiai jellegét.⁹⁹

Mások, mint Ringer és Kodályné helytelenítették ezt a leszűkítő és egyoldalú célkitűzést. Kodály Zoltánné így vallott erről az 1977-es III. Nemzetközi Kodály Szimpózium megnyitó beszédében: „*kezdetben nem örültem, mert számomra úgy tűnt, mintha csak egy oldala lenne Kodály tevékenységének, és azért fogadtam el a posztot* [az IKS tiszteletbeli elnöke], *mert abban bíztam, hogy megváltoztathatom* [ezt a nézetet]” (Kodályné, 1977, p. 3). Amint látjuk majd, ez utóbbi nézet nyert támogatást, és az alapszabály-tervezetekben később folyamatosan bővítették a célkitűzést a

⁹⁸ Hein, M. A. (1972, július 3). [Levél Forrai Katalinnak]. Forrai (IKS doboz, IKS I. 1973 mappa), LFZE KIArch. (– kiemelés P. Zs.)

⁹⁹ Hein, M. A. (1974, október 16). *Péter Györgynek, a Kulturális Kapcsolatok Intézete főelőadójának*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL. – A levél hivatalos fordításában: *Kodály Zenei Nevelési Társaság*.

zenepedagógiáról „a Kodály Zoltán nevéhez kapcsolódó zenei, pedagógiai és kulturális eszmék” terjesztésére.¹⁰⁰

Az IKS irányító szervei a tagok által választott Igazgatótanács [Board of Directors, 2005-től Elnökségnek hívja az Alapszabály] (elnök, alelnökök, titkár, pénztáros), a Titkárság, valamint a tagok Közgyűlése. A magyarországi székhely miatt az elnökség egy tagjának magyarnak kell lennie. Az IKS hivatalos nyelvének Szőnyi az angolt és franciát, az évente kétszer megjelenő Bulletin nyelvének az angolt, franciát és magyart javasolta, esetleg kiegészítve a némettel.

A társaság működésének anyagi feltételeit a tagdíjak, állami és egyéb szervek (pl. IREX) támogatása, valamint konferenciák, képzések bevételeiből tervezte biztosítani.

Lovas György fent említett 1974. 01. 15-i jelentésében az alapszabály-tervezetet még „vitaalaprak” sem tekintette, mert „*nincs kellőképpen kidolgozva, a benne felsorolt feladatok zöme pedig a nemrégiben létrehozott Kodály Intézet teendőivel azonos*”.¹⁰¹ A feljegyzésből az is kiderült, hogy az 1974. januárjában Budapestre látogató Alexander Ringer sem ismerte ezt a tervezetet. A személyes konzultáció eredményeképpen készült a második, Ringer által fogalmazott *Preliminary Draft of Statutes*, amelyet 1974. 02. 05-én küldött el Szőnyinek és a KKI-nak.

4. 1. 2. 2. Alexander Ringer alapszabály-tervezete, 1974. február¹⁰²

Ringer igyekezett Szőnyi minél több javaslatát beemelni a tervezetbe, és kérte, hogy közvetítsen a KKI, valamint az előkészítő bizottság többi tagja között, akik addig nem vettek részt a munkában.

Lényeges változások Szőnyi tervezetéhez képest:

1. A célok közé hangsúlyosan bekerültek Kodály teljes életművére való utalások, amelynek kiemelt része esztétikai és nevelési koncepciója, de más Kodály-ihlette tevékenység is beletartozik, mint előadóművészet, zeneszerzés és tudományos kutatás.

2. Lényegesen lerövidítette a Tevékenység/feladatok pontot: mindössze a konferenciaszervezés és kiadványok publikálásának, terjesztésének segítése szerepelt, valamint a Bulletin közreadása a tagok közötti kommunikációs csatornaként.

¹⁰⁰ *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya* (1976). (Kodály Szimpóziumok 22. doboz). KIIArch.

¹⁰¹ Lovas, Gy. (1974, január 15). *Feljegyzés Simó elvtárs részére*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta). MNL.

¹⁰² Ringer, A. L. (1974). *Preliminary Draft of Statutes*. Szőnyi, KIIArch.

3. A legalább évente ülésező Igazgatótanács összetételét konkretizálta: elnök, két alelnök, pénztáros-titkár [secretary-treasurer], három további tag. Munkájukat magyarországi székhelyű általános titkár [executive secretary] segíti, aki hivatalból [ex officio] tagja az elnökségnek. A társaság ügyeit érintő kérdésekben a Közgyűlés [General Assembly] hoz határozatot.

4. A tiszteletbeli tagokat az Igazgatótanács egyhangú szavazásával lehet megválasztani.

5. Kikerült a tagsághoz szükséges aktív zenepedagógiai tevékenység, helyette a tágabb „*képzettség és Kodály által inspirált tevékenységekben való aktív részvétel*” (p. 3) igazolása szerepel. Taggá más tagok általi jelölés, vagy jelentkezés alapján válhat valaki, a kvalifikációt igazoló dokumentumok benyújtásával.

6. Kikerült a Kodály-koncepció alapelveivel ellentétes célkitűzésű szakmai szervezetekben való tagság kizáró tényező is.

7. Leglényegesebb kezdeményezése a Nemzetközi Tanács [International Council] létrehozása. A tervezet szerint az IKS szorgalmazná legalább tíztagú nemzeti tanácsok [National Councils] létrejöttét országonként, amelyek taglétszámuk alapján tizenöt főnként egy főt delegálnának a kétévente – a Kodály szimpózium idején – ülésező Nemzetközi Tanácsba. A Nemzetközi Tanács tanácsadó testületként működne az IKS Igazgatótanácsa mellett, alapvető politikát/irányelveket [policies], valamint az elé tárt konkrét terveket vagy tevékenységet érintő kérdésekben.

8. Ringer részletezte a finanszírozással kapcsolatos szabályokat: a tiszteletbeli tagok kivételével minden tag tagdíjat fizet, amelyet kétévente a Közgyűlés hagy jóvá az Igazgatótanács javaslata alapján. A tagságnak fizetnie kell a szimpóziumon való részvételért. Nem-tag személyek vagy szervezetek (pl. iskolák) előfizethetnek az IKS kiadványaira. Emellett szervezetek és egyének anyagi támogatását is fogadják.

9. Kibővítette az IKS lehetséges partnerszervezeteit: UNESCO, The International Music Council, The International Folk Music Council, The International Musicological Society, The International Society for Contemporary Music. Ugyanakkor nem szerepelteti a Szőnyi által említett ISME-t.

4. 1. 2. 3. KKI alapszabály-tervezete, 1974. március

Ringer tervezetével egyidőben, még annak kézhezvétele előtt elkészült a KKI magyar nyelvű tervezete, amelyet Ringer tervezetének érkezete után kis mértékben, de

módosítottak.¹⁰³ A KKI 1974. 03. 05-i ülése hagyta jóvá a szöveget, amelynek angol nyelvű nyersfordítását 1974. márciusában Polgár Endre juttatta el a MENC konferenciára induló Szőnyinek.¹⁰⁴

A tervezet lényeges eltéréseket tartalmaz a Ringer által küldött dokumentumhoz képest, bár néhány javaslatát beépítették:

1. A társaság céljai között csak a zenepedagógia szerepel, szemben a teljes Kodály szellemi hagyaték ápolásával,¹⁰⁵ bár a feladatok között később megjelenik, hogy Kodály tevékenységében „*elválaszthatatlan egymástól a zeneköltő, a zenepedagógus és a tudós*”. Bekerült viszont Ringertől „*A Társaság nemzetközi fórumot teremt mindazok számára, akik Kodály Zoltán szellemében tevékenykednek*” kiegészítés. A „szocialista szellemiséget” idézi a „*Kodály módszer minél hatékonyabbá váljék a fiatalság erkölcsi és szellemi nevelésének eszközévé*” kitétel, amelyet később töröltek.

2. A feladatok jóval kidolgozottabbak, mint Szőnyinél és Ringernél, és új tevékenységekként megjelent a közreműködés abban, hogy a Kodály-koncepció nemzetközileg minél szélesebb körben váljék a közoktatás részévé; illetve a Kodály zenepedagógiai módszerét alkalmazó zenei tagozatú iskolák és tanfolyamok támogatása. Ugyanakkor hiányzik a Bulletin közreadása.

3. A szervezeti egységeket a közgyűlésben, igazgatótanácsban (eredetileg *vezetőség*, de Ringertől átvették az igazgatótanács kifejezést), a titkárságban és a számviteli bizottságban határozták meg, leírták ezek taglétszámát és hatásköreit. Szőnyivel és Ringerrel ellentétben az elnök mellé öt elnökhelyettest javasoltak (nem két elnökhelyettest és három tagot, akik idővel az igazgató [director] címet kapták), valamint eredetileg 10 fős vezetőséget, de ez utóbbi kikerült a végső változatból.

4. Nem szerepel a tervezetben a Nemzetközi Tanács [International Council] létrehozása. Vélhetően Ringer ragaszkodott a testülethez, mert az ezzel kapcsolatos vita

¹⁰³ Rosta Simónak 1974. 02. 21-én küldte el a tervezetet, 02. 23-án kapta meg Szőnyitől a Ringer-féle változatot. A március 11-én fordításra küldött változatban több módosítás is van az első szövegtervezet képest. Találtam még egy ismertlen személy által ceruzás bejegyzésekkel módosított példányt is. Ezek a módosítások bekerültek a fordításra küldött példányba:

Pikler, K. (1974, március 11). [Levél Decsényi Józsefnek a Nemzetközi Kodály Társaság alapszabályáról]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta). MNL.

¹⁰⁴ Polgár, E. (1974). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-7/74). MNL.

¹⁰⁵ Ringernél, a KKI fordításában: „*a néhai Kodály Zoltán szellemi és művészi hagyatékát, különösen esztétikai és pedagógiai koncepcióit és terveit, valamint ezek megvalósítását*”

Ringer, A. L. (1974, március 6). *Nemzetközi Kodály Társaság Előzetes szabályzat-tervezet* [magyar fordítás]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta). MNL.

a nyár folyamán nyílttá vált. A Tanács ilyen formában való létrehozását egyébként a Ringer tervezetére 1974. 03. 05-én kelt levelében reagáló Richard Johnston is ellenezte, annak okán, hogy ez lehetőséget adna a népesebb országok dominanciájára a kisebbek rovására. Helyette a lakosságarányú összeállítást javasolta: 20 milliónál kevesebb lakosú országok öt, az annál népesebbek tíz főt delegálhassanak a Tanácsba.¹⁰⁶

5. Az IKS pénzügyeit részletezték: a Társaság vagyona készpénzből, követelésekből, ingó és ingatlan vagyontárgyakból tevődik össze. Bevételei tagdíjakból, belépési díjból, tevékenységéből adódó (konferencia, kiadványok), illetve támogatásokból,¹⁰⁷ adományokból állnak.

6. Újdonságként jelent meg a három főből és két póttagból álló Számviteli Bizottság [Committee of Auditors] szervezeti egység.

7. Az új tagok esetében négy elismert Kodály-szakértő ajánlását írták elő. Kikerült a tiszteletbeli tagok tagdíjmentességére vonatkozó kitétel.

8. A tervezetet záró vegyes rendelkezések között rögzítették, hogy a Társaság jogi személy, körpecsétjén a Nemzetközi Kodály Társaság szerepel, és a szabályzatban nem rögzített egyéb kérdésekben a 1970. évi 35. tvr. [törvényerejű rendelet az egyesületekről]¹⁰⁸ az irányadó, ez a kitétel viszont az angol nyelvű változatban nem volt benne. A Társaság nyelvének az UNESCO hivatalos nyelveit és a magyart tették meg.¹⁰⁹

A Szőnyinek átadott tervezetről megjegyezték, hogy az csak javaslat és igyekeznek figyelembe venni a felmerülő módosításokat, később azonban leszögezi a feljegyzés, hogy *„Természetesen kívánatos, hogy az alapszabályzat-tervezetet lehetőleg lényeges módosítás nélkül elfogadtassuk. Különösen fontosnak tartjuk, hogy a Társaságnak csak egyéni tagjai lehessenek, tehát nemzetközi szervezetek vagy más csoportok ne lehessenek kollektív tagok.”*

4. 1. 2. 4. Ringer „ellentervezete”, 1974. június

Ringer 1974. június 12-én Budapesten találkozott a KKI-t képviselő Polgár Endrével, hogy az általa készített tervezet (2) és a KKI változata (3), valamint az előkészítő

¹⁰⁶ Johnston, R. (1974, március 5). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

¹⁰⁷ Az eredeti változatban *állami támogatás* szerepelt, az *állami* szót azonban abban kézzel többször áthúzták.

¹⁰⁸ 1970. évi 35. tvr. [törvényerejű rendelet az egyesületekről]

(<http://jogiportal.hu/index.php?id=nx7ijjv6po6lyw2k&state=19890124&menu=view>)

¹⁰⁹ Az 1970-es években az UNESCO hivatalos és munkanyelvei az arab, kínai, angol, francia, orosz, spanyol voltak (<https://ask.un.org/faq/14463>). Feltűnő hiány a német nyelv, amely szerepelt Szőnyi és Ringer tervezeteiben, a KKI munkatársa azonban a Ringer-fordításban törlendőnek jelezte azt.

bizottság többi tagjának és jogászaiknak javaslatai nyomán kialakítsák a végleges szöveget. A Kálmán György készítette feljegyzés tanúsága szerint Ringer nem hozott kész szöveget, hanem a helyszínen egy korábbi változatot alakított át és diktált le Polgárnak, amelyet a KKI „ellentervezet”-nek minősített, amelyről jogászokkal és zenei szakemberekkel egyeztetnek majd.¹¹⁰

A megbeszélés során előkerült a Nemzetközi Tanács kérdése. Ringer Szőnyinek írt márciusi levelében a nemzeti szervezetek mellett a Nemzetközi Népzenei Tanácsban [International Folk Music Council] szervezett tapasztalatait hozta fel érveként, hogy az egyes nemzetek képviselői munkáját megkönnyítette, hogy nemzeti alszervezetek működnek a tagországban a Nemzetközi Népzenei Tanács fennhatósága alatt és hasznosnak érezte volna egy IKS alatt működő minőségbiztosító csoport alakítását az USA-ban.¹¹¹

A KKI elsősorban nem a nemzeti tanácsok létrehozását érezte problémának, hanem értelmezésükben a tagszervezetek méreteitől függő szavazati arányt (Ringer eredeti terveiben 15 főnként 1 delegált tag¹¹²), amely „nyilvánvalóan az USA és más nyugati országok domináló szerepét lennének hivatva biztosítani. Ringer ezzel kapcsolatos megjegyzései oda irányultak, hogy az Igazgató Tanács és a közgyűlés jogkörének csökkentése mellett a nemzetközi tanács hatásköre növekedjék”.¹¹³ Polgár ezért elutasította a kezdeményezést, és a Nemzetközi Tanácsra utaló megjegyzések végül nem kerültek be a *June 1974 Draft* kézírásos jelöléssel ellátott tervezetbe, csak a nemzeti tanácsok létrehozásának bátorítása.

Változások a 3. tervezethez képest:

1. A célkitűzés szövegében „*Kodály Zoltán nevéhez fűződő zenei-pedagógiai koncepciók világméretű terjesztése a zenei kultúra javára általában és különösen az ifjúság nevelésének előmozdítása érdekében*” szerepel, amely nem szorítkozik az előző változatban megfogalmazott zenepedagógia területére, valamint kihagyta/magába olvasztotta az erkölcsi-szellemi nevelésre vonatkozó megjegyzést.

¹¹⁰ Kálmár, Gy. (1974, június 21). *Feljegyzés Rosta elvtárs részére – Tárgy: Polgár Endre és Ringer megbeszélése*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹¹¹ Ringer, A. L. (1975, március 25). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

¹¹² Nincs rá utalás, hogy Ringer elfogadta-e Johnston javaslatát a lakosságárányos képviselőtről, de ez utóbbi esetben is jogos lett volna Polgár érvelése, hogy az a népesebb (nyugati) országoknak biztosított volna többlétszavazatot.

¹¹³ Kálmár, Gy. (1974, június 21). *Feljegyzés Rosta elvtárs részére – Tárgy: Polgár Endre és Ringer megbeszélése*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

2. A feladatok közül kikerültek a Kodály-koncepció közoktatásban való propagálására és a zenei általános iskolákra vonatkozó megjegyzések. Visszakerült viszont a Bulletin közreadása és a partnerszervezetek közé az ISME.

3. A tagságot egyéneken határozza meg (ld. a KKI egyik célkitűzése fentebb), akik a legalább két évente tartandó közgyűlésben egyszerű többséggel döntenek a Társaságot érintő kérdésekben.

4. Az Igazgatótanács teljes szavazati joggal rendelkező tagjaként megjelent az előző elnök [immediate past-president, későbbi magyar fordításokban időnként: közvetlen lelépő elnök] is.

5. A munkanyelvek ismét az angol, francia, illetve szükség esetén a magyar és német.

6. A tervezet két lényeges újdonsággal is szolgál:

- az IKS elnökség és közgyűlés közvetlen ellenőrzése alatt álló, azonos országokból származó IKS tagok alkotta nemzeti tanácsok létrehozása; illetve
- az IKS-en belül specifikus tevékenységi kör alapján szerveződő-szervezendő munkacsoportok [working committee] alakításának lehetősége.

7. Az új tagokat vagy a szervezőbizottság hívja meg (az IKS megalakítása előtt), vagy legalább két tag ajánlására az Igazgatótanács hagyja jóvá (megalapítás után). Immáron nem írják elő tevékenységet alátámasztó dokumentáció benyújtását. A tagság megszüntetése csak az érintett személy előzetes értesítése után, és az elnökség legalább 2/3 arányú szavazattöbbséggel meghozott döntése alapján lehetséges. A tervezet nem rendelkezik a tagság önkéntes felmondásáról, de rögzíti a tiszteletbeli tagok tagdíjmentességét.

A későbbi tervezetek – beleértve az alapuló közgyűlésen vitára és szavazásra bocsátott szöveget – sokat megtartottak ebből a változatból, bennük inkább csak kisebb rendelkezések, paragrafusok felcserélése, ki- és visszakerülése, valamint nyelvi javítások voltak.

4. 1. 2. 5. A KKI tervezete a Ringerrel való egyeztetés után, 1974. július–augusztus

A tervezetből nem találtam példányt sem a Levéltárban, sem a Szőnyi-hagyatékban, bár arra több levél utal. Rosta Endre Molnár Ferenc kulturális minisztériumi államtitkárnak írt levelében említette, hogy elkészült az új alapszabály-tervezet, amelyet

Szőnyi a napokban elküld az előkészítő bizottság tagjainak.¹¹⁴ Ennek némiképp ellentmond, hogy Péter György csak 1974. 07. 26-án juttatta el az amerikai „ellentervezet” angol és magyar változatát jogi véleményezésre a KKI Elnöki Főosztályának. Az erre a levélre írt kéziratot válasza Mélykúti Attilától 1974. 08. 03-án megállapította, hogy nincs benne magyar jogszabályba ütköző tétel, illetve javasolta a magyar és az amerikai tervezet összedolgozását.¹¹⁵ Vélhetően ez az összedolgozott tervezet került kiküldésre, de ezt a rendelkezésre álló dokumentumok alapján nem tudom igazolni.

4. 1. 2. 6. KKI és Ringer találkozója után módosított tervezet, 1975. január–február

1975 karácsonya után Ringer újra találkozott Polgár Endrével és Szőnyivel, hogy megvitassák az IKS alapszabály-tervezetét.¹¹⁶ A módosított szöveget Polgár 1975. 02. 20-án kelt levele mellékleteként küldte el az előkészítő bizottság tagjainak.¹¹⁷

A tervezetre talált legkorábbi utalás Mélykúti Attila 1975. 01. 20-i feljegyzése Polgár Endrének, arról, hogy az IKS alapszabály *januári* tervezetében nem talált jogi kifogást, de két potenciális problémára felhívta a figyelmet:

1. a tagdíjak kérdése, amelyet Mélykúti magasnak talált. Elképzelhető, hogy a Mélykútihoz eljuttatott tervezet vagy annak egy kísérődokumentuma tartalmazta a tagdíj összegét, amelyről Polgár 1975. 01. 06-án kelt feljegyzése alapján korábban belső egyeztetés folyt, de az a bizottsághoz eljuttatott változatban nem szerepelt;

2. a másik probléma az ellentmondás a nemzeti tanácsok – amelyek Mélykúti értelmezésében lehetnek jogi személyek – tagként való befogadása [affiliation] és a kitétel, hogy a Társaságnak csak egyéni tagjai lehetnek rendelkezések között. A szöveg ettől függetlenül bekerült a további változatokba és az alakuló ülésen elfogadott alapszabályba, de a Mélykúti által szóvá tett ellentmondást 1976 februárjában Gergely

¹¹⁴ Rosta, E. (1974, július 25). *Dr. Molnár Ferenc elvtársnak, kulturális minisztériumi államtitkár.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-13/74). MNL.

¹¹⁵ Péter, Gy. (1974, július 26). *Feljegyzés az Elnöki Főosztálynak.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-19/74). MNL.

¹¹⁶ A találkozóra Szőnyi egy kéziratot megjegyzése alapján 1974. 12. 28-án került sor, amelyet megerősít, hogy Ringer többször „szombaton” tartott megbeszélésre utalt.

Ringer, A. L. (1975, február 25). [Levél Polgár Endrének]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹¹⁷ Polgár, E. (1975, február 20). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

Miklós nagykövet, a Külügyminisztérium Kulturális Osztályának vezetője újra felvetette a hozzájuk véleményezésre küldött alapszabállyal kapcsolatban.¹¹⁸

További módosítás, hogy a szövegbe bekerült a Tiszteletbeli elnök pozíciója, amelyre a KKI képviselői már 1974 november végén felkérték Kodály Zoltánnét.¹¹⁹

Ringer válaszlevelében örömmel nyugtázta a *februári* tervezetet, csak néhány nyelvi javítást javasolt, illetve kitért az alapszabály módosítására vonatkozó rendelkezésekre, amelyben aggasztónak találta, hogy a szöveg látszólag lehetőséget ad arra, hogy az Igazgatótanács azelőtt elutasítson tagok felől érkező alapszabály-módosítási javaslatokat, hogy azt a közgyűlésen szavazásra bocsátanák. A kifogásolt részt oly módon szövegezte át, hogy „Az Alapszabályt a Közgyűlés kétharmados többséggel módosíthatja a tagsághoz legalább három hónappal a szavazást megelőzően benyújtott indítvány alapján. Kivételes körülmények között egy ilyen indítvány közvetlenül a közgyűlés elé terjeszthető, feltéve, hogy azt az Igazgatótanács megfelelően felmentette az előírt várakozási idő alól.”¹²⁰

A szöveget ebben a formában beépítették a következő változatokba.

4. 1. 2. 7. A Draft No. 4, April 1975¹²¹

Richard Johnston javaslatai az 1975 februári tervezethez március elején érkeztek a KKI-hoz, akik továbbküldték azokat a bizottság tagjainak. A KKI által készített *Draft No. 4* [4. számú tervezet] ugyan feltüntette Johnstont szerzőnek, de érdemben csak kevés helyen fogadta el módosításait.

Ringer néhány nappal a javaslatok kézhezvétele után írt Szőnyinek, és Johnston megjegyzéseit jobbra nyelvi jellegűnek tekintette, amelyek nem, vagy alig érintettek lényegi kérdéseket, ugyanakkor úgy vélte, a Vegyes rendelkezések között a *Budapesti Iroda* [Budapest Bureau] *Ügyvezető Irodára* [Executive Office] módosításával Johnston amellet foglalt állást, hogy ne legyen az alapszabályban rögzítve az IKS budapesti székhelye. A KKI ezt nem érezte problémának, lévén, hogy Szervezeti felépítésnél

¹¹⁸ Gergely, M. (1976, február 12). *Mélykúti [!] Attila elvtársnak, a Kulturális Kapcsolatok Intézete Elnöki Főosztálya h[elyettes] vezetőjének*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12. doboz, 45/E/75 akta, 1976/adm.1976). MNL.

¹¹⁹ Lőrinc, T. (1974, november 12). *Orbán László elvtársnak, kulturális miniszter*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-32/74). MNL.

¹²⁰ Ringer, A. L. (1975, február 25). [Levél Polgár Endrének]. (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹²¹ *Statutes of the International Kodály Society, Draft No. 4, April '75*. (1975, április 4). XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

Johnston nem javította a budapesti székhelyet (amely egyúttal megkérdőjelezi Ringer feltételezésének érvényességét), így átírták a szöveget, és Ringer előttük nem hozta szóba a kérdést.

Ringer másik kifogásolt pontja a tiszteletbeli tagokra vonatkozott, akik számára a tervezet immáron nem írta elő a Társaság céljai területén végzett kiemelkedő tevékenységet. Az IKS szándéka szerint kisszámú, de elkötelezett tagok számára létrehozott és általuk működtetett közösség, így a tiszteletbeli tagokat is hasonló szempontok alapján tartotta szükségesnek kiválasztani.

A tervezet végleges szövegezése és jóváhagyása 1975 májusában készült el, azonban néhány kérdést nyitva hagytak, hogy arról a Közgyűlés döntsön majd. Ilyen volt a hivatalból vezetőségi tag főtitkár a szavazati joga, illetve az alakuló közgyűlésen résztvevő és az alapszabályt elfogadó tagok szavazati joga, amely kritikus pont volt a KKI számára a szavazás „érdekeiknek megfelelő” alakulása – vagy inkább: alakítása – miatt.¹²² Erről az alakuló közgyűlés előkészítése és eseményei során lesz bővebben szó.

4. 1. 2. 8. A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya – 1975 nyara

Az előkészítési folyamat zárásaként a Draft No. 4 tervezetre érkezett visszajelzések¹²³¹²⁴ nyomán a nyár folyamán még kisebb módosításokat végeztek az alapszabály-tervezeten (visszakerült pl. a „Társaság céljai területén végzett kiemelkedő tevékenység” a tiszteletbeli tagok esetében), majd azt 1975. augusztusában a II. Kodály Szimpóziumon a közgyűlésen vitára és szavazásra bocsátották.

4. 1. 3. Az IKS működésének megalapozása

Az IKS alapszabályának kidolgozása mellett a KKI-nak meg kellett oldania az IKS magyarországi jogszabályoknak megfelelő szervezeti, technikai és anyagi feltételeinek biztosítását.

¹²² Rosta, E. (1975, május 22). *Feljegyzés az augusztus 5–13 tartandó nemzetközi Kodály Társaság alakuló közgyűlésének és II. szimpoziumjának előkészítésére tartott megbeszélésről*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹²³ Ringer, A. L. (1975, június 11). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

¹²⁴ Hoermann, D. B. (1975, június 13). [Levél Rosta Endrének]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

4. 1. 3. 1. A Társaság jogállása, felügyelő szervének kijelölése

Az egyik első eldöntendő kérdés az volt, hogy a leendő Társaság felügyeletét melyik hivatal lássa el: a KKI vagy a Művelődésügyi Minisztérium (MM). Rosta 1974 februárjában készített munkatervében még mindkét szerv esélyes volt, de a szintén általa benyújtott márciusi előterjesztésben már eldöntöttnek látszott, hogy a „*Társaság magyarországi ténykedése felett a felügyeletet a Kulturális Kapcsolatok Intézete gyakorolja a magyar jogszabályoknak megfelelően*”.¹²⁵

Azonban a későbbiekben is voltak – jobbára sikertelen – kezdeményezések a feladatok megosztására, amelyet a Minisztérium éppen a fenti idézetre hivatkozva utasított el. 1974 augusztusában Molnár Ferenc, az akkor már Kulturálisnak hívott Minisztérium (KM) államtitkára nem fogadta el azt a javaslatot, hogy az IKS nemzetközi szervezeti előfeltételeinek biztosítása a KKI; a Kodály szimpózium, valamint a Társaság titkárságának felállítása a Kulturális Minisztérium feladata lenne.¹²⁶ Az elutasításra válaszként Polgár Endre 1974. 08. 28-án kelt feljegyzésében kijelentette, hogy a „*pénzügyi és káder-problémákkal*” küzdő KKI egyedül nem tudja megszervezni a Társaság megalapítását, és „*az elhangzott ígéreteink és bejelentéseink után ez nemzetközi kultúrbotrány lenne*”.¹²⁷

A kérdést a KKI még 1975 januárjában sem tekintette lezártnak, bár utóbb elfogadták, hogy a KM csak a szimpózium szervezésében és lebonyolításában vállaljon szerepet, a Társaság létrehozásának és működésének támogatása a KKI hatáskörébe tartozzék.¹²⁸

Közvetlenül az IKS megalapítása után azonban újra előkerült, hogy bár a KKI a kijelölt felelős szerv, „*minden módon el kell érniünk, hogy a Kulturális Minisztérium a minisztertanácsi határozat megszövegezésétől függetlenül ugyancsak vegyen részt ebben a munkában*”, mert fontosnak tartották a KM szakmai, kultúrpolitikai irányítását, a szocialista országok zenepedagógusainak megszólítását, és – nem utolsó sorban –, mert:

¹²⁵ Rosta, E. (1974, március 5). *Kornidesz Mihálynak, az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztály vezetőjének*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.

¹²⁶ Péter, Gy. (1974, november 5). *Feljegyzés az Elnökségnek [Kulturális Kapcsolatok Intézete, II. Területi Főosztály] – Tárgy: A II. Nemzetközi Kodály Szimpózium és a Nemzetközi Kodály Társaság*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.

¹²⁷ Polgár, E. (1974, augusztus 28). *Feljegyzés – Tárgy: Témák az Orbán elvtárssal folytatandó megbeszéléshez* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.

¹²⁸ Rosta, E. (1975, július). *Előterjesztés a Minisztertanácsnak a Nemzetközi Kodály Társaság megszervezésére és támogatására*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

„*Minthogy a Társaság magyar vezetői részben a minisztérium irányítása alatt álló intézmények alkalmazottai, a minisztériumnak számos olyan befolyásolási eszköz áll rendelkezésére, mely a KKI esetében hiányzik*”.¹²⁹ Ez a befolyásolási eszközkészlet lett volna hivatott az IKS magyar kultúrpolitikai érdekeknek megfelelő működését biztosítani, bár az alapuló közgyűlés után nem volt nyoma volt a hivatalos szervek ilyen jellegű, aktív beavatkozásának.

Az IKS működésének elindítása során a KKI több hivattal tartott kapcsolatot. Mélykúti Rostának küldött, elsősorban jogi és pénzügyi kérdéseket, feladatokat taglaló 1975. 06. 12-i feljegyzése¹³⁰ szorgalmazta, hogy az alapszabály-tervezetet küldjék el a Társaság működésében érintett Minisztériumok felé. Az ügymenet bonyolultságának illusztrálására érdemes felsorolni a KKI által említett összes hivattal: Külügyminisztérium, Munkaügyi Minisztérium, Pénzügyminisztérium, Kulturális Minisztérium, Oktatási Minisztérium, Diplomáciai Testületeket Ellátó Igazgatóság; valamint időnként kikérték a Minisztertanács véleményét is.

Ez a feljegyzés rögzítette először az IKS szervezeti besorolását az ENSZ meghatározása alapján: „nemzetközi nem kormány szervezet” [international non-governmental organizations, mai szóhasználatban: NGO], amely az első ilyen volt Magyarországon (Eősze, 2015, p. 95).

4. 1. 3. 2. Alapítási és működési költségek biztosítása

A felügyeleti szerv meghatározása mellett a finanszírozás kérdéséről folyt még hosszas egyeztetés az érintett hivatalok között. Abban jobbra egyetértettek a felek, hogy kezdetben az IKS rászorul majd az állam támogatására, ameddig saját bevételeiből nem tudja fedezni működését.¹³¹ A KKI itt is kezdeményezte a Kulturális Minisztérium és az alá tartozó szakmai intézmények bevonását, kevés sikerrel.¹³² Polgár Endre 1975 áprilisában Aczél Györgyhöz, a Minisztertanács elnökhelyetteséhez fordult egy

¹²⁹ Polgár, E. (1975, augusztus 15). *Feljegyzés – Tárgy: A Nemzetközi Kodály Társaság működésének megindítása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-19/75). MNL. (– kiemelés P. Zs.)

¹³⁰ Mélykúti, A. (1975, június 12). *Feljegyzés: A Nemzetközi Kodály Társaság ügyében*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-11/1975). MNL.

¹³¹ Rosta, E. (1974, március 5). *Kornidesz Mihálynak, az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztály vezetőjének*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.

¹³² Rosta, E. (1974, július 25). *Dr. Molnár Ferenc elvtársnak, kulturális minisztériumi államtitkár*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-13/74). MNL.

államigazgatási döntés reményében, amely alapján a Pénzügyminisztériumtól megkaphatják az előkészítő munkához a szükséges anyagi forrásokat.¹³³

A finanszírozandó költségek tartalmazták a Titkárság irodájának fenntartását, a tervezett Bulletin előállítását, a magyar ügyvezető titkár és adminisztrátor bérét, a magyar tagok tagsági díját.¹³⁴ A titkár bére részben munkajogi kérdéseket is felvetett („egy vagy két magyar állampolgár egy nemzetközi szervezet alkalmazottja lesz”¹³⁵), amelyek főként az IKS alapítása után, a titkár személyének ismeretében kerültek előtérbe. A tagdíjak esetében a 2004/1966. /II.23./ Korm.hat. előírta, hogy az illetékes szervek fizetik a nemzetközi egyesületekben vagy szakmai szervezetek magyar tagjainak tagdíját,¹³⁶ de vita volt arról, hogy ezt a KKI vagy a KM rendezze-e. Végül ez a kötelezettség is a KKI-hoz került.^{137 138}

A külföldi tagdíjak beszedése idővel szükségessé tette a devizaszámla nyitásának engedélyezését, amely engedély megszerzésével az IKS szintén úttörő szervezet volt a Nemzetközi Súlyemelő Szövetség [International Weightlifting Federation] mellett (Eősze, 2015, p. 95).

A megszületett konszenzus értelmében a Pénzügyminisztérium a KKI költségvetésében biztosította az IKS működésének anyagi feltételeit. Az 1975. 09. 19-én kelt feljegyzés alapján a Pénzügyminisztérium 600.000 forintot bocsátott a KKI rendelkezésére a Társaság megalakulása utáni teendőkre.¹³⁹

¹³³ Rosta, E. (1975, május 14). *Dr. Orbán László elvtársnak*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹³⁴ Mélykúti, A. (1975, június 12). *Feljegyzés: A Nemzetközi Kodály Társaság ügyében*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-11/1975). MNL.

¹³⁵ Polgár, E. (1975, január 6). *Feljegyzés*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹³⁶ Aczél, Gy. (1975, augusztus 8). *A Minisztertanács 3340/1975.sz. határozata a Nemzetközi Kodály Társaság megszervezéséről és támogatásáról* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1196 doboz, 15273 akta). MNL.

¹³⁷ Mélykúti, A. (1975, augusztus 5). *Feljegyzés Rosta elvtársnak Nemzetközi Kodály Társaság megszervezésére és támogatására, vonatkozó minisztertanácsi előterjesztés folyó hó 6-i egyeztető ülésére*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹³⁸ Polgár, E. (1975, augusztus 15). *Feljegyzés – Tárgy: A Nemzetközi Kodály Társaság működésének megindítása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-19/75). MNL.

¹³⁹ *Feljegyzés a Nemzetközi Kodály Társaság megalakulása utáni teendőkről*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). (1975, szeptember 19). MNL.

4. 1. 4. A II. Nemzetközi Kodály Szimpózium szervezése és szakmai programja

4. 1. 4. 1. A Szimpózium helyszínének kijelölése

A szimpózium tervezése során három lehetséges helyszín merült fel: Budapest, Esztergom és Kecskemét. Szőnyi már 1974 májusában elkészítette a szimpózium előzetes programját, amelynek helyszíne az alapításának 100. évfordulóját ünneplő Zeneakadémia lett volna. A budapesti helyszínről végül vélhetően a lassú szervezési ügymenet miatt mondtak le az érintettek.

Miután 1974 októberéig nem történt érdemi előrehaladás, Szőnyi kezdeményezte, hogy a folyamatos késlekedés miatt veszélybe került szimpózium megrendezését a Dunakanyar Nyári Egyetem szervezői vegyék kézbe, és tartsák azt az 1975-ös nyári egyetemmel egyidőben.¹⁴⁰ Az erre vonatkozó hivatalos felkérést Polgár 1974. 11. 18-án küldte el Moharos Józsefnek, a TIT Komárom megyei Szervezete titkárának. Egy héttel később, 1974. 11. 25-én betegsége miatt Szőnyi írásban visszalépett a szimpózium szervező bizottságából, bár néhány hónapig még eljárta az ülésekre és segítette a munkát. Viszont Szőnyi visszalépése után már nem szerepelt több utalás az esztergomi helyszínről és Kecskemét került előtérbe.

A helyszínáthelyezés másik oka lehetett Kodály Zoltánné, aki Rosta 1974. 11. 30-án kelt kéziratos feljegyzése alapján elfogadta a tiszteletbeli elnökségre felkérést,¹⁴¹ egyetértett azzal, hogy Szőnyi jelöljék az IKS elnökének, illetve javaslatokat ígért olyan egykori Kodály-tanítványok és -követők tagságára, akik lehetővé tennék, hogy az IKS tevékenységét a pedagógián túl a teljes életműre kiterjesszék. Rosta megjegyezte még, hogy Kodályné „*maximálisan össze akarja kapcsolni a Társaság és az Intézet munkáját, anyagiakat is áldozna erre*”. Néhány nappal később az előkészítő bizottság titkárának Erdei Pétert, a Kodály Intézet igazgatóját jelölték, és december végén már eldöntött tényként szerepelt az iratokban a kecskeméti helyszín. Ringer a módosítást aggódva vette tudomásul, attól tartva, hogy „*Kecskemét [és a Kodály Intézet – P. Zs.] egyértelműen*

¹⁴⁰ Péter, Gy. (1974, október 15). *Feljegyzés – Tárgy: R. Johnston látogatása. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-25/74). MNL.*

¹⁴¹ A felkérésről 1974.11.11-én döntöttek az érintett hivatalok képviselői.

Péter, Gy. (1974, november 20). *Emlékeztető – Tárgy: Értekezlet a Nemzetközi Kodály Társaság megalakítása és a II Nemzetközi Kodály Szimpózium megrendezése ügyében. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.*

*monopolhelyzetbe akar kerülni, és lehet, nem tudunk ellene tenni semmit, legfeljebb búcsút inthetünk egy újabb irreális álomnak”.*¹⁴²

A meglévő dokumentumok és visszaemlékezések alapján nehéz rekonstruálni, mi volt a Szőnyi és Kodályné köre közötti, évekre visszanyúló ellentét tényleges alapja, amely miatt Ringer a saját elképzeléseik végét látta az IKS és a Kodály Intézet összekapcsolásában, de az ellentét ténye ismert volt mind a szervezésben résztvevők, mind a politikai szervek előtt – mint ahogy az is, hogy Ringer ez utóbbiakkal szemben szintén bizalmatlan volt.

Ringer emellett közvetlen érdekeit érezhette veszélyben a hozzá kötődő Kodály Fellowship Program és a Bacon-féle KMTI rivalizálása miatt, amelyet Rosta Orbán László kulturális miniszternek a szimpózium kezdete előtt írt feljegyzésében említett – név nélkül, de egyértelműen azonosítható módon –, és amely rivalizálásra a létrehozandó és korábbi KMTI alapító által vezetett Kodály Intézet, valamint az IKS hatással lehet. A KKI (és Szőnyi) véleménye ezért az volt, hogy mindenféle látszatot igyekezzenek elkerülni, hogy az IKS és a Kodály Intézet közül bármelyik intézmény a másik alárendeltje lenne, függetlenül egyidejű létrehozásuktól, de ez aligha nyugtatta meg az akkorra a KKI-val és Polgár Endrével megromlott viszonyba került, és az IKS függetlenségét a magyar kormány szervektől féltő Ringert.¹⁴³

A dokumentumokban explicit módon nem jelenik meg, de a 2011–2015 között IKS elnök elnök Michalis Patseas által említett és saját görögországi tapasztalatain alapuló aspektus, mely szerint az IKS nemzetközi jellege a hidegháború idején a kodályi alapokon nyugvó zenepedagógiát függetleníttette volna a kommunista ideológiától és diktatórikus államszervezetétől, illusztrálva annak kultúrafüggetlen alkalmazási lehetőségét és érvényességét,¹⁴⁴ szintén közrejátszhatott a KKI és az előkészítő bizottság közötti érdekellentétben. A magyar kormány szervek azt a szocialista eredményeket bemutató

¹⁴² Ringer, A. L. (1975, július 8). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

¹⁴³ Az ellentét kezdetét Ringer egy izraeli zenepedagógus szimpóziumra való meghívásának megtagadására vezette vissza. A zsidó származású és Holocaust-túlélő Ringer szívén viselte az izraeli zenepedagógia ügyét, ugyanakkor a szovjet érdekeltségi körbe tartozó országok a hatnapos háború miatt 1967. június 12-én megszakították a diplomáciai kapcsolatokat Izraellel, amely 1975-re még nem rendeződött (Kovács, 2019, p. 226). A Külügyminisztérium ezért nem járult hozzá izraeli delegátusok részvételéhez. Ringer válaszul az IKS magyarországi székhelyének újragondolását javasolta, amely szembement a KKI által sokszor hangoztatott és védeni kívánt saját kultúrpolitikai érdekeivel.

Polgár, E. (1974, december 18). *Emlékeztető [Kodály-szimpóziumra meghívandó külföldiek]*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.

Ringer, A. L. (1978, december 27). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

¹⁴⁴ Patseas, M. (2022, május 6). [Személyes kommunikáció].

kulturális propaganda funkciót szánták az IKS-nek, amelynek ellensúlyozására az alapítók létre akarták hozni azt.¹⁴⁵

Az IKS eszmei környezetét illetően nehezen állapítható meg az alapszabályt előkészítő nemzetközi bizottság álláspontja, amely nem volt olyan egyértelműen megfogalmazva, mint a tényleges működési előírások, illetve a KKI saját céljai belső anyagaiban. Referenciaként csak a Choksy által vezetett munkacsoport 1973-es célkitűzései szolgálnak.¹⁴⁶ Az viszont nyilvánvaló, hogy az IKS-t szűkkörű, elkötelezett tagokból álló, de külső szervektől független közösségként képzelték el, ahová új személyek csak régi tagok ajánlásával kapcsolódhattak be, amely biztosította volna a jelentkezők közötti szelekciót.

4. 1. 4. 2. A II. Nemzetközi Szimpózium Magyar Előkészítő Bizottsága

A szimpózium szakmai előkészítését a KKI és az Oktatási Minisztérium által hosszas késlekedés után, 1974 novemberében felkért magyar szakemberek, valamint az érintett hivatalok képviselői végezték. Az előkészítő bizottság kijelölése a KKI együttműködés-keresése és a Művelődésügyi/Kulturális Minisztérium jobbára attól való elzárkózásának újabb terepe volt.

Rosta már 1974. április végén időszerűnek tartotta és kezdeményezte a Művelődésügyi Minisztériumnál az IKS előkészítő bizottsága magyar tagozatának létrehozását,¹⁴⁷ majd júliusig várt, hogy szóvá tegye, „*még nem történt sajnós előrehaladás annak érdekében, hogy biztosítsuk a jövő évi budapesti Kodály-szimpózium kellő időben történő megszervezését.*”¹⁴⁸ Ismételten kérte az időközben átnevezett Kulturális Minisztériumot, hogy az alá tartozó zenei intézmények (Magyar Zeneművészek Szövetsége, Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, MTA Zenetudományi Intézet, kecskeméti Kodály Intézet, Zenei Versenyek Rendező Irodája) képviselőiből

¹⁴⁵ Vö.: Polgár, E. (1975, július 22). *Tervezet: Emlékeztető a Nemzetközi Kodály Társaság megalakulásával kapcsolatban.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL. (A releváns szövegrész idézve: p. 92.)

¹⁴⁶ „a Kodály-koncepció által megkövetelt magasszintű zenei, pedagógiai és emberi elvárásoknak való megfelelés; a gyermekek esztétikai és zenei nevelése, a zenei és emberi továbbfejlődés iránti elkötelezettség, a kodályi „nagy Harmónia”-jövőkép megvalósítása” (vö. p. 63). Szőnyi, E. (1973). *First Kodály International Symposium, Final Sessions* [Szőnyi Erzsébet jegyzeteivel]. Szőnyi, KArch.

¹⁴⁷ Rosta, E. (1974, április 30). *Művelődési Minisztérium Dr. Simó Jenő miniszterhelyettes elvtársnak.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-12/74). MNL.

¹⁴⁸ Rosta, E. (1974, július 25). *Dr. Molnár Ferenc elvtársnak, kulturális minisztériumi államtitkár.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-13/74). MNL.

hívjanak össze bizottságot az IKS alakuló ülésének és a szimpóziumnak a szervezésére. A KM megszólított államtitkára, Molnár Ferenc 1974. 08. 09-én kelt válaszában általánosságban zenei és zenepedagógiai szakembereket meghívását javasolta, amelyhez szívesen nyújtottak segítséget és részükről képviselőt is, de visszautasította, hogy az alájuk tartozó és egyébként is elfoglalt intézmények végezzék az előkészítő munkát, míg az alakuló ülés lebonyolítását a KKI feladatának tekintette.¹⁴⁹

A nyár és ősz folyamán a nemzetközi előkészítő bizottság több tagja, a kórusát elhozni tervező Darázs Árpád¹⁵⁰ és az IREX-szel tárgyaló Mary Alice Hein¹⁵¹ is felvette a kapcsolatot a KKI-val, hogy a szimpóziumról érdeklődjön és sűrűsse a munkát.

Az 1974. november elején készült feljegyzés taglalta a létrehozandó magyar bizottság tagjainak összeállítását és feladatait. Tagjai „Szőnyi Erzsébet és néhány elismert szaktekinély”, valamint Kodály Zoltánné legalább névleges tagként. Tervbe vették, hogy a bizottság később kijelölendő főtítkárából, valamint bizottságban a KM, a KKI és az Oktatási Minisztérium képviselőiből nem-hivatalos munkabizottságot alakítanak, amely *„előre meghatározná az előbbieken említett Magyar Előkészítő Bizottság feladatait, felhatalmazással és instrukciókkal látná el Szőnyi Erzsébetet, hogy a nemzetközi előkészítő bizottságban, majd az alakuló közgyűlésen milyen szakmai, politikai és személyi döntések elfogadására törekedjen”*,¹⁵² azaz a KKI által meghatározott módon alakítsa az IKS alapszabályának megfogalmazását, illetve a közgyűlés eseményeit.

A Szőnyi-vezette szimpózium-előkészítő bizottságba 1974. 11. 16-án küldött levelében Polgár Endre Vikár Lászlót, Kocsárné Herboly Ildikót, Kokas Klárát, Erdei Pétert, Forrai Katalint, Eősze Lászlót, Kontra Istvánt és Moharos Józsefet kérte fel. Az esztergomi helyszín vélhetően december eleji elvetése után Moharos már nem lett tagja a bizottságnak. Szőnyi – betegsége miatti visszalépése ellenére – 1975 februárjáig még

¹⁴⁹ Molnár, F. (1974, augusztus 9). *Rosta Endre elvtársnak, a Kulturális Kapcsolatok Intézete elnökének* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 120.859/1974). MNL.

¹⁵⁰ Darázs, Á. (1974, július 5). [Levél a Kulturális Kapcsolatok Intézete Zenei Főosztályának]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL

¹⁵¹ Hein, M. A. (1974, október 16). *Péter Györgynek, a Kulturális Kapcsolatok Intézete főelőadójának* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.

¹⁵² Péter, Gy. (1974, november 5). *Feljegyzés az Elnökségnek [Kulturális Kapcsolatok Intézete, II. Területi Főosztály] – Tárgy: A II. Nemzetközi Kodály Szimpózium és a Nemzetközi Kodály Társaság*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL. (– kiemelés, P. Zs.)

eljárt az ülésekre, de hivatalosan Eősze Lászlót nevezte ki maga helyett. Nem tisztázott, hogy Kokas Klára mikor és miért nem fogadta el a felkérést, de ő sem vett részt a munkában.

A Magyar Előkészítő Bizottság a szimpózium szakmai programjáért, valamint az alakuló ülés megszervezéséért volt felelős. A KKI-t és a Kulturális Minisztériumot Polgár Endre (akit időként Drexler Gábor helyettesített) és Lovas György (KM Művészetoktatási Osztály) képviselték, olykor – a napirend függvényében – kiegészülve egyéb minisztériumok vagy (fő)osztályok munkatársaival.

A Bizottság alakuló ülését 1974. 11. 25-ére hívták össze, de nem találtam nyomát, hogy valóban megtartották-e.¹⁵³ Az 1975. 12. 13-i összejövetelen is csak Polgár Endre, Péter Miklós (KKI), Lovas György, Szőnyi Erzsébet és Erdei Péter vettek részt.

A szimpózium megrendezéséig összesen kilenc bizottsági megbeszélésre volt utalás, beleértve a fent említett, csak kisebb körben tartott értekezletet, valamint volt két összejövetel a szimpózium idején, augusztus 6-án és 8-án. A találkozókraól jegyzőkönyvek nem maradtak fenn, a KKI megjegyzései mellett Forrai és Szőnyi töredékes, kéziratos jegyzetei tájékoztatnak az elhangzottakról, amelyek jobbára a meghívandó magyar és külföldi delegátusok, plenáris előadók, hangversenyek fellépői,¹⁵⁴ kiállítások, bemutatótanítások, filmvetítések, valamint a megvalósítás technikai részleteiről szóltak (meghívók kiküldése, helyszínek, tolmácsok, résztvevők szállása-utazása, kirándulás Kalocsára stb.). Az IKS létrehozását csak ritkán érintették.

Ez utóbbira példa, hogy az 1975. 06. 02-i értekezleten megállapodtak, hogy a szimpóziummal párhuzamosan tartott III. Kodály Szeminárium (1975. augusztus 3–16.) résztvevői meghallgatják a szimpózium előadásait, de az alakuló közgyűlésen nem vehetnek részt, míg a szimpózium delegáltjai elmehetnek a szeminárium keretében rendezett hangversenyekre. Fontosnak tartották még hangsúlyozni az elkülönítést, hogy az IKS nemzetközi szervezet, míg a Kodály Intézet magyar intézmény. Az 1975. februári tervekben a Kodály Intézet ünnepélyes megnyitása is a program része lett volna augusztus

¹⁵³ Polgár, E. (1974, november 16). *Forrai Katalin elvtársnőnek*. Forrai (IKS doboz, 1975 mappa), KIArch.

¹⁵⁴ Darázs Árpád 1974 nyara óta levelezett a KKI-val, hogy elhozza az 1973-as szimpóziumon nagy sikerrel fellépő kórusát, de ezt a KKI nem hagyta jóvá, még úgy sem, ha önköltségen utaztak volna. Az 1975 elején meghozott döntés értelmében egyetlen külföldi csoport sem jöhetett. Ez megakadályozta a Ringer-csoportok tagjaiból álló *New Haven Kodály Chamber Ensemble* eljutását is. Ringer, A. L. (1975, június 11). [Levél Polgár Endrének]. Szőnyi, KIArch.

6-án, de a résztvevők csak megtekintették az épületet, a hivatalos megnyitásra csak 1975 szeptemberében került sor.¹⁵⁵

Az 1975. 07. 29-i ülésen¹⁵⁶ még szóba került, hogy Denise Bacon, Wojciech Jankowski lengyel, illetve egy meg nem nevezett francia delegált, valamint a várt, nagyobb számú szovjet delegáció nem jön, amely a vezetőségválasztásnál problémát jelentett a KKI számára. Kabalevszkij már korábban lemondta a részvételt.¹⁵⁷

4. 1. 4. 3. A szimpózium szakmai programja

A II. Nemzetközi Kodály Szimpózium 1975. augusztus 5-én délután, az alapításának 100. évfordulóját ünneplő Zeneakadémián tartott plenáris előadásokkal, valamint Kodály műveiből adott hangversennyel vette kezdetét.¹⁵⁸

A vendégeket Rosta Endre, Pozsgay Imre kulturális miniszterhelyettes, Kodály Zoltánné, valamint Mary Alice Hein köszöntötte. A megnyitó előadást Ujfalussy József tartotta Kodály és a Zeneakadémia kapcsolatáról, amelyet Eősze László és Vargyas Lajos korreferátuma követett. A hangverseny első felében a Fővárosi Tanács Kodály Kórusa Andor Ilona vezényletével énekelt válogatást egyneműkarokból, a szünet után az Záborszky József és az I. István Gimnázium szimfonikus zenekara lépett fel. A megnyitó-ünnepség után a résztvevők buszokkal indultak Kecskemétre.

17 országból 52 külföldi (más kéziratban 59) és 54 magyar delegátus vett részt, valamint közel 50 megfigyelő. A magyar delegátusok többsége énektanár és zenei szakfelügyelő volt.¹⁵⁹

A szimpózium felépítése a többi napon közel azonos volt: reggel az erre az alkalomra összeállított *20 európai népdal [Twenty European Folksongs]* füzetből közös éneklést a külföldi delegátusok önálló előadásai követték a délelőtti folyamán. A déli órákban valamilyen kulturális programon vehettek részt a delegátusok (Kodály Intézet épületének bejárása, kiállítás megnyitó, hangverseny), délután pedig bemutató tanítások, plenáris előadások, valamint angol, francia, német és magyar nyelvek szerint csoportosított

¹⁵⁵ Forrai, K. (1973–1975). [Jegyzetfüzet – 1973, 1974, 1975 Wellesley, Bp]. Forrai (Naplók doboz), KIArch.

¹⁵⁶ A KKI emlékeztetőjében 1975.07.30-as dátum szerepel, Forrainál 07. 29.

¹⁵⁷ Kabalevsky, D. (1975, július 18). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹⁵⁸ II. Nemzetközi Kodály Szimpózium programja, 1975. augusztus 5–12. (1975). [Programfüzet]. Kodály Intézet.

¹⁵⁹ *Participants of the 2nd International Kodály Symposium.* (1975). Kodály Szimpóziumok (22. doboz), KIArch.

kerekasztal-beszélgetések voltak, amelyeken megvitatták a délelőtti előadásokat és a bemutató tanításokat.

A szakmai programban 27 előadás szerepelt, beleértve a budapesti ünnepségen elhangzottakat is. Az eseményről többször adtak hírt újságok („Nemzetközi Kodály-szimpozium”, 1975; „Nemzetközi Kodály-társaság alakult – székhelye Budapest”, 1975; „Nemzetközi Kodály Társaság alakult”, 1975), de a magyar zenei szaklapok közül csak a Muzsikában jelent meg részletes ismertetés Eősze Lászlótól (1975), amelyben „több, mint 30 előadásra” utalt és röviden összefoglalta tartalmukat. A programmal összevetve, Eősze előadóként említett olyan személyeket, akik nem szerepeltek a hivatalos programban önálló előadással, hanem egy-egy előadást követő hozzászólók voltak.

Az előadások többsége a Kodály-adaptációról szólt, az adott országban elért eredmények és nehézségek nyomán. A népzene-gyűjtés és a népdalok iskolai alkalmazása szintén gyakori téma volt, illetve szóba került még a hátrányos helyzetű diákok oktatása és a magyar zeneoktatási rendszer eredményeinek mérésére kidolgozott zenepszichológiai vizsgálat Laczó Zoltántól, amely megjelent magyarul *Az ének-zene tanítása* 1976/1 számában (Laczó, 1976).

A délutáni plenáris előadásokat neves magyar szakemberek és Ringer adták:

- Vikár László: *Nemzetközi összehasonlító népzenei elemzés*
- Laczó Zoltán: *Kodály Zoltán koncepciójának hatása a legújabb zenepszichológiai kutatások tükrében*
- Lukin László: *Kánon, imitáció, fuga Kodály vokális műveiben*
- Alexander Ringer: *Az amerikai Kodály Ösztöndíj Program tapasztalatai.*

A bemutatótanításokon igyekeztek a magyar zeneoktatás minden szintjéről példát hozni, hiányzik azonban a zenei középfokú (szakközépiskola) és a felsőoktatás (énektanár vagy zeneművész képzés).¹⁶⁰ A bemutató tanítások a szimpóziummal párhuzamosan tartott Kodály-szeminárium részét képezték, de a szimpózium résztvevői is megtekinthették őket. Pedagógusok és csoportjaik:

- Forrai Katalin – Csobánc utcai Óvoda csoportja (Budapest)

¹⁶⁰ Ezt fontosnak tartom kiemelni, mert máig Magyarország az egyetlen, ahol felmenő rendszerben szisztematikusan alkalmazzák a Kodály-koncepciót. A legtöbb országban megrekedt az alapfokú oktatásban, esetleg tanárképzésben módszertani tárgyként. Egyetemi szintű képzésre példa a Suzanne Könings és kollégái vezetésével néhány éve kezdett Kodály-koncepció alapú reform a zeneelmélet-oktatásban a Hágai Királyi Zeneakadémián (Kékesi & Papp, 2018, 51–53. perc).

- Hamvas Anna – Alsó-erdősori ének-zenei általános iskola alsó tagozatos csoportja, Karczagi Gyuláné és a „Mákvirág” együttes közreműködésével (Budapest)
- Szabó Helga – Pákozdi téri „Hunyadi János” ének-zenei általános iskola felső tagozatos csoportja (Budapest)
- Rozgonyi Éva – a kecskeméti Kodály Iskola gimnáziumi csoportja
- Lakatos Istvánné – kalocsai ének-zenei általános iskola csoportja
- Czeizner Katalin – a kecskeméti Kodály Iskola 5. és 6. osztályos csoportja, akiket az utolsó napon a szimpózium résztvevői tanítottak.

A napközbeni hangversenyeken fellépett az Ugrin Gábor vezette Ifjú Zenebarátok Központi Kórusa; az ÉDOSZ Szilágyi Erzsébet Nőikara M. Katanics Mária vezényletével; Szabó Miklós Győri Leánykara; valamint a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola diákjai. A szimpózium résztvevői számára lehetővé tették továbbá, hogy meghallgassák a szeminárium esti hangversenyeit: augusztus 7-én a Tátrai-vonósnégyes játszott, míg 11-én kortárs magyar kamarazenei koncert volt.

Augusztus 10-én a résztvevők Kalocsára kirándultak, ahol a helyi ének-zenei iskolában bemutatótanítást, valamint az iskolai néptánc szakkör előadását tekintették meg. A program részeként ellátogattak még a helyi Népművészeti Házba, valamint borkóstolóra Izsákra. Nem szerepelt a gépelt programban, de ezen a napon este kezdődött el az IKS alakuló közgyűlése is.

4. 1. 5. Az alakuló közgyűlés

4. 1. 5. 1. A KKI előzetes elképzelései

A KKI a belső iratai alapján¹⁶¹ az alábbi célokat szándékozta elérni az IKS alakuló közgyűlésén:

1) a főtítkár szavazati jog nélkül legyen a vezetőség tagja (azt már a 1974-es előterjesztésben javasolták, hogy magyar személyt nevezzenek ki a posztra)

2) az IKS székhelye Budapesten legyen

3) „A közgyűlési szavazás érdekünkben álló eredményének elérésére” az alapszabály és a személyi kérdésekben:

- a társaság elnöki tisztségének magyar kézben tartása, amelyre Szőnyit gondolták a legalkalmasabb személynek, de ő betegsége miatt nem vállalta, így később elfogadták amerikai elnök lehetőségét
- az egyik alelnök szocialista országból származzon
- a közgyűlésen kapjon szavazati jogot minden olyan résztvevő, aki az alapszabály értelmében tag lehetne, függetlenül attól, hogy részt vett-e az oaklandi szimpóziumon. Ez a kitétel lehetőséget adott volna a KKI-nak, hogy a meghívni kívánt szovjet és más szocialista országokból érkező, valamint az általuk kijelölt magyar résztvevők (akik számára a Kulturális Minisztérium irányításával előzetes budapesti felkészítést terveztek) együttesen szavazattöbbséget alakítsanak ki az alapszabályról és az igazgatósági pozíciókról való szavazás során. Ez veszélybe került, amikor néhány nappal a szimpózium előtt kiderült, hogy a szovjet delegáció nem érkezik meg
- igyekezzenek elérni, hogy Szőnyi és Johnston távollétében ne a nemzetközi bizottság jelen lévő két tagja, Ringer és Hein legyenek a fő irányítók, mert

¹⁶¹ Rosta, E. (1974, március 5). *Kornidesz Mihálynak, az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztály vezetőjének*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta). MNL.

Rosta, E. (1975, május 22). *Feljegyzés az augusztus 5–13 tartandó nemzetközi Kodály Társaság alakuló közgyűlésének és II. szimpoziumjának előkészítésére tartott megbeszélésről*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

Polgár, E. (1975, július 11). *Feljegyzés – Tárgy: Kodály Szimpózium és Társaság*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

Körner, T. (1975, július 30). *Emlékeztető*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-19/75). MNL.

Polgár, E. (1975, augusztus 14). *Jelentés – Tárgy: A Nemzetközi Kodály Társaság megalakulása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

könnyen befolyásolhatták a közgyűlés alakulását. Helyette javasolták, hogy elismert magyar szaktekintélyek (Vikár László, Eősze László, Forrai Katalin) vegyék kézbe a kezdeményezést, mert a KKI képviselői ezt nem teheték meg a kormányservek beavatkozásának vádjá nélkül

- a „megfelelő” jelölőbizottság megválasztatása, hogy az Igazgatótanács tagjainak jelölőlistája lehetőleg az előzetesen javasolt személyekből álljon
- az alapszabályba kerüljön be, hogy szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata döntsön; vegyék fel az oroszot mint munkanyelvet; pontosítsák a titkár feladatkörét és a kilépés feltételeit; jöjjön létre Számviteli Bizottság; illetve jogi személyek is lehessenek szavazati jog nélküli pártoló tagok
- ugyanakkor nem ragaszkodtak az eljárási elképzeléseikhez, ha egyébként is elérhetőnek látták fő céljaikat, viszont javasolták, hogy először a vezetőséget, majd egy általános alapszabály-tervezetet fogadjanak el, gondolván arra az eshetőségre, hogy amennyiben a részletekről elhúzódná a vita, vagy számukra „kedvezőtlen irányt venne”, akkor az időhiányra hivatkozva a tervezet jóváhagyását szorgalmaznák ideiglenes alapszabályként, amelyet a következő közgyűlésen fogadnának el.

4) Előzetes személyi javaslatok:

- Elnök: Szőnyi visszalépése után belső irataikban előzetesen felmerült Eősze László, Alexander Ringer és Denise Bacon neve, de a közgyűlés idején álláspontjuk az volt, hogy amennyiben a szavazati joggal rendelkező delegátusok elfogadják, hogy Eősze Lászlót titkárnak, Kodály Zoltánnét díszelnöknek jelöljék, illetve az egyik alelnöki pozíció szocialista küldöttnek jusson, akkor a KKI beleegyezik „nyugati” elnökjelöltekbe. A titkár hatásköre és feladatai miatt ennek a pozíciónak magyar kézben tartását az alakuló közgyűlést megelőzően már fontosabbnak tartották.¹⁶²
- Alelnök: Alexander Ringer és Denise Bacon közül az elnöknek meg nem választott automatikusan az egyik alelnök lehetne, míg a másik alelnöknek szocialista jelöltet állítanának: Dmitrij Kabalevszkijt vagy Pavel Weiszt. Bacon és

¹⁶² Marjai József államtitkár a véleményezésre megküldött szövegre reagálva egyesben belefoglalta volna az alapszabályba, hogy a titkár mindenkor magyar legyen. Mélykúti, A. (1975, augusztus 5). *Feljegyzés Rosta elvtársnak Nemzetközi Kodály Társaság megszervezésére és támogatására, vonatkozó minisztertanácsi előterjesztés folyó hó 6-i egyeztető ülésére* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati servek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

Kabalevszkij nem vett részt a szimpóziumon, így őket távollétükben nem jelölhették.

- Igazgatók: Deanne Hoermann, Hani Kyôko, Richard Johnston, majd Szönyivel való egyeztetés után: Mary Alice Hein, Denise Bacon és Deanne Hoermann.
- Pénztáros-titkár: lehetőleg európai (francia) legyen, Szőnyi Jacquotte Ribiere-Raverlat-t jelölte a posztra.
- Ügyvezető titkár: Erdei Péter, majd a Kodály Intézettel való összefonódás látszatának elkerülése érdekében: Vikár László, később: Eősze László.

A közgyűlést levezető elnök személyére szintén Szőnyitől kértek tanácsot, aki az amerikai Stephen Jayt vagy a japán Tanimoto Kazuyukit nevezte meg.

A sokat hangoztatott kultúrpolitikai célok legpontosabb megfogalmazása – és a minél több szocialista országból származó vezetőségi tag megválasztásának indoklása – Polgár Endre 1975. 07. 22-én kelt tervezetéből származik:

„Az illetékes magyar intézmények igen nagy jelentőséget tulajdonítanak a magyarországi székhelyű Nemzetközi Kodály Társaság megalakulásának és biznak abban, hogy az tevékenysége során az oktatásnak és nevelésnek ezen igen fontos területén hasznos munkát fog végezni és hogy ez a tevékenység lehetővé tegye majd – nem utolsó sorban a Társaság rendszeresen megjelenő folyóirata, kiadványai, kiállításai és összejövetelei révén – a szocialista nevelésügy és zenepedagógia eredményeinek ismertetését a kapitalista országokban, ezáltal is bizonyítva a szocializmus eredményeit, humanizmusát egy olyan világban, ahol a kapitalista országokban éppen az oktatás és a kultúra került napjainkban mély válságba.”¹⁶³

4. 1. 5. 2. Az „oaklandi csoport” egyeztetése

A több részletben, augusztus 10-én és 11-én tartott közgyűlést megelőzően kisebb körben már augusztus 6-án és 8-án (magyar előkészítő bizottság), illetve augusztus 9-én (oaklandi csoport) folytak egyeztetések, amelyekről csak rövidebb feljegyzések maradtak fenn. A KKI képviselőjében Polgár Endre mindegyiken részt vett, és a szimpózium után

¹⁶³ Polgár, E. (1975, július 22). *Tervezet: Emlékeztető a Nemzetközi Kodály Társaság megalakulásával kapcsolatban.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

részletesen beszámolt róluk jelentésében, a KKI szemszögéből.¹⁶⁴ A közgyűlésről és az azt követő igazgatótanácsi ülésről már rendelkezésre áll jegyzőkönyv.

Az alakuló ülést megelőző napokban viták folytak arról, hogy kik legyenek a Társaság alapító tagjai, akik részt vehetnek és szavazhatnak az alapító közgyűlésen. Ringer kezdeményezésére augusztus 9-én este összeült az oaklandi résztvevők közül jelenlévők csoportja, beleértve a végül ott személyesen részt nem vevő Pavel Weiszt is. Forrai és Polgár feljegyzései alapján az ülésen megvitatták a Kodály Társasággal kapcsolatos nézeteket, egyeztettek a közgyűlés időpontjáról, napirendjéről és résztvevőiről, valamint javaslatokat gyűjtöttek még az alapszabályhoz, anélkül, hogy szavaztak volna róla.

4. 1. 5. 3. A közgyűlés

A közgyűlést vasárnap este kezdték el és – Forrai bejegyzése alapján – éjfélig tartott.¹⁶⁵ A közgyűlés első részében csak az oaklandiak, illetve meghívott magyar delegáltak vettek részt. Az ülés napirendjére a választásokig elnöklő Ringer a 1) Társaság létrehozásának kinyilvánítását; 2) az Alapszabály megvitatását és elfogadását, amelyről 3) bekezdésenként szavaznak; valamint 4) az Igazgatótanács tagjait kijelölő a jelöltállító bizottság létrehozását javasolta, miután beszámolt a nemzetközi előkészítő bizottság által 1973 nyarától végzett munkáról. Újra előkerült a közgyűlésen résztvevők kilétének kérdése. Polgár véleménye szerint a Ringerhez közel álló csoport tagjai azt szerették volna elérni, hogy csak azok tehesék ezt meg, akik ott voltak az oaklandi szimpóziumon, amely biztosította volna, hogy az ő elképzeléseik nyerjenek szavazattöbbséget. Végül abban egyeztek meg, hogy az oaklandi csoport adja az IKS alapját, de a magyarok mindegyike részt vehet a közgyűlésen.

A jegyzőkönyv alapján az ülésen Pavel Weisz javasolta az orosz nyelv felvételét a munkanyelvek köze, illetve kérték a Számviteli Bizottság tevékenységének tisztázását.¹⁶⁶

Az összes delegátus, illetve Polgár Endre (hozzászólási joggal, de szavazati jog nélkül) részvételével tartott közgyűlés 21:20-kor vette kezdetét. Az 1. pont (IKS létrehozása) megszavazása után azonban csak az alapszabály 4. bekezdéséig jutottak el. A többi napirendi pontra, illetve az Igazgatótanács megválasztására másnap, összesen négy részletben került sor.

¹⁶⁴ Polgár, E. (1975, augusztus 14). *Jelentés – Tárgy: A Nemzetközi Kodály Társaság megalakulása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹⁶⁵ Forrai, K. (1975). [Jegyzetfüzet – IKS II, III, IV. Kodály Szimpózium]. Forrai (Naplók doboz), KIArch.

¹⁶⁶ International Kodály Society. (1975, augusztus 1–11). *Official Minutes [General Assembly]*. IKSArch.

4. 1. 5. 3. 1. Az alapszabállyal kapcsolatos módosítások

A nemzetközi előkészítő bizottság és a KKI által vitára bocsátott alapszabálytervezeten több módosítást eszközöltek még a közgyűlésen:

1. A Társaság céljainak meghatározásába új elemekként bekerültek az alább megjelölt részek:

„A Nemzetközi Kodály Társaság fő célja a Kodály Zoltán nevéhez kapcsolódó zenei, pedagógiai és kulturális eszmék terjesztése az egész világon, általában a zene érdekében és különösen az ifjúság nevelésének előmozdítása céljából a nemzetek közötti kölcsönös megértés és barátság szolgálatában. A Társaság nemzetközi fórumként szolgál mindazok számára, akik a magyar mester zeneszerzői, tudományos és nevelői¹⁶⁷ elgondolásainak szellemében tevékenykednek.”¹⁶⁸

2. Az Elnök helyettesítésének kérdése kapcsán vita folyt arról, hogy az alelnökök között legyen-e hierarchia és az 1. számú alelnök vegye át szükség esetén az elnök hatáskörét, ezt azonban leszavazták és a döntést az Igazgatótanács kezébe adták, hogy kijelölje az elnök helyettesítésének módját, amennyiben a megválasztott elnök nem tudná ellátni feladatát.

3. Alapszabályba foglalták, hogy mind a Társaság, mind az ügyviteli iroda [Executive office] székhelye Budapest (vö. Johnston korábbi javaslatával).

4. Kihúzták a szövegből a Bulletin nyelvére vonatkozó kitétel. Forrai jegyzetei¹⁶⁹ alapján ennek eldöntését az Igazgatótanács döntésére bízták, ezt azonban nem rögzíti a szöveg.

5. Lehetővé vált szavazati joggal nem rendelkező, de anyagi forrást nyújtó, ún. támogató szervezetek státusz, amelyek elfogadásáról a Közgyűlés dönt.

6. A tagság megszüntetése pont szövegébe a tagságról való lemondás esete is bekerült, nemcsak annak Igazgatótanács általi felfüggesztése.

7. Részletezték a Titkárság feladatait: *„a Társaság tevékenységének általános megtervezése, a költségvetési tervet elkészítése, a közgyűlési határozatok előkészítése és azok gyakorlati végrehajtása”.*

8. Polgár Endre javaslata nyomán rögzítették, hogy a Számviteli Bizottság feladata a Társaság pénzügyeinek ellenőrzése és arról beszámolás a Közgyűlés számára.

¹⁶⁷ A *teacher* szót *educator*-ra cserélték. A magyarban a *pedagógiai* változott *nevelői*-re.

¹⁶⁸ *Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya* [tervezet]. (1975). Forrai (IKS doboz, 1975 mappa), KIArch.

¹⁶⁹ Forrai, K. (1975). [Jegyzetfüzet – IKS II, III, IV. Kodály Szimpózium]. Forrai (Naplók doboz), KIArch.

4. 1. 5. 3. 2. Az Igazgatótanács választása

Az Alapszabály elfogadása után az előkészítő bizottság javaslatot tett a jelölőbizottság tagjaira, akik a kora délután folyamán összeállították az Igazgatótanács tagjaira jelöltek listáját. A bizottság jelöltjeit a Közgyűlés változtatás nélkül elfogadta: Eősze László (a jelölőbizottság elnöke), Klari Fredborg (Dánia), Stephen Jay (USA), Hanna Piliczowa (Lengyelország) és Pierre Perron (Kanada).

Nem volt jelölhető olyan személy, aki nem volt jelen a szimpóziumon, amely ellehetlenítette a KKI előzetes terveiben szereplő Denise Bacon és Dmitrij Kabalevszkij jelölését. Az elnöki pozícióra Alexander Ringer mellé a bizottság nehezen talált másik jelöltet, míg végül Deanna Hoermann-t terjesztették fel. A Közgyűlés elfogadta a jelöltek listáját, viszont annyi módosítást tettek, hogy önálló jelöltekként szerepeltessék az általános igazgatókra eredetileg két-két, regionálisan csoportosított jelöltet, amely biztosította volna, hogy legalább egy fő képviseli az adott régiót (1. Csehszlovákia–Szovjetunió; 2. Kanada; 3. Magyarország). Ez a módosítás azt eredményezte, hogy a szavazáson a szovjet blokk jelöltjei (Alois Složil és Pavel Weisz) nem kaptak elég szavazatot, hogy az Igazgatótanácsba kerüljenek. A szocialista országokat csak magyarok képviselték, ráadásul nagy arányban, ami miatt később okkal érezte Ringer, hogy a létrejött IKS nem nemzetközi társaság, hanem magyar, külföldi tagokkal.¹⁷⁰

A szavazatszedő és -számláló bizottság tagjai Klari Fredborg (elnök), Hanna Piliczowa, Forrai Katalin, Conrad Mayer, Csík Miklós és Tanimoto Kazuyuki voltak.

A 70 érvényes szavazó általi választás eredményeként az IKS első vezetőségének összetétele:

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné

Elnök: Deanna Hoermann

Alelnökök: Vikár László, Erdei Péter

Pénztáros-titkár: Mary Alice Hein

Igazgatók: Rozgonyi Éva, Pierre Perron, Davide Liani (Olaszország).

A választás után az Igazgatótanács átvette a közgyűlés irányítását. A fennmaradt időben megegyeztek a 20 USD összegű tagsági díjban, illetve megválasztották a Számviteli Bizottság tagjait: Sr. Lorna Zemkét, Alois Složilt, Betsy Mollt, és póttagjait: Stephen Jayt és Péter Miklóst. Polgár Endre a KKI nevében biztosította a résztvevőket,

¹⁷⁰ Ringer, A. L. (1976, március 31). [Levél Eősze Lászlónak]. Szőnyi, KIArch.

hogy a magyar kormányzati szervek anyagilag támogatják az IKS működésének elkezdését. Tiszteletbeli tagságot kapott Nemesszeghyné Szentkirályi Márta (posztumusz) és Dmitrij Kabalevszkij. Kanada és Olaszország képviselői felajánlották, hogy a következő szimpóziumot országukban tartásuk.

4. 1. 5. 4. Az Igazgatótanács első ülése

Az újonnan megválasztott vezetőség másnap, augusztus 12-én tartotta rövid első ülését, amelyen Polgár Endre szintén jelen volt. Öt főbb kérdést kellett megvitatniuk: ügyvezető titkárrá választották Eösze Lászlót; döntöttek a *Bulletin of the International Kodály Society* létrehozásáról és az abban használható nyelvekről (angol, francia, magyar, német, olasz); javasolták sajtóközlemény írását az IKS létrejöttéről magyar és külföldi folyóiratokba, valamint egyeztettek a Társaság jogi helyzetének tisztázásáról, főként a Magyarországon nem ismert pénztáros-titkár feladatkör kapcsán.

4. 1. 6. „Van Nemzetközi Kodály Társaságunk? – Igen, de...”

A különböző érdekek ütközése, valamint a külföldi és a magyar résztvevők közötti kölcsönös bizalmatlanság számos konfliktust szült az alakuló ülésen. Az érvek és ellenérvek a jegyzőkönyvben nincsenek rögzítve, csak az utólagos beszámolók és levelek alapján alkothatunk képet róluk.

Polgár Endre a nehézségekért Alexander Ringert és néhány amerikai és kanadai követőjét tette felelőssé (később a jelen nem lévő Szőnyit is), akik – akárcsak a KKI – igyekeztek az IKS alapszabályát és vezetőségének összetételét saját elképzeléseiknek megfelelően alakítani. Véleménye szerint Ringer a közgyűlés „részhajló és szabályellenes viselkedésű” elnökeként elvesztette a delegátusok támogatását, és végül ez vezetett ahhoz, hogy a szavazáson nagy arányban leszavazták Hoermann ellenében. Polgár összességében elégedett volt az Igazgatótanács összetételével, lévén abban több ország és csoportosulás képviselve volt, bár a szocialista országokat csak a magyarok képviselték.¹⁷¹

A külföldi delegátusok ugyanakkor érzékelték a KKI manipulációs törekvéseit és nehezményezték, hogy számukra ismeretlen, „kétes zenei képzettségű” magyar

¹⁷¹ Polgár, E. (1975, augusztus 14). *Jelentés – Tárgy: A Nemzetközi Kodály Társaság megalakulása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

zenetanárok irányított, egységes szavazóblokként aláásták a demokratikus közgyűlés és választás lehetőségét. Stephen Jay OAKE-elnöktől hazatérte után a *Milwaukee Journal* közölt interjút, amelyben elítélően nyilatkozott arról, hogy politikai és személyi harcok áldozatává vált az IKS (Joslyn, 1975).¹⁷²

Az alakuló ülés eljárás módja ellen tiltakozó, illetve a megszavazott Alapszabályt és Igazgatótanácsot álláspontjuk szempontjából vereséggént megélők közül ketten, Alexander Ringer¹⁷³ és a belga zongoraművész Gilbert De Greeve be sem léptek az újonnan alakult Társaságba, míg a többiek, például Lois Choksy, akitől a címbeli idézet származik, úgy döntöttek, maradnak, és belülről próbálják meg az általuk megfelelőnek gondolt irányba terelni az IKS működését (Márkusné Natter-Nád, 2020, p. 274–275). De Greeve 1977-ig, Ringer 1982-ig távolmaradt az IKS-től.

Az újonnan megválasztott Igazgatótanács, különösképpen Eősze László ügyvezető titkár, valamint a szervezetet felügyelő KKI feladata ezután az IKS irodájának kialakítása és a Társaság működésének elkezdése volt, amelyről közvetlenül szimpózium után elkezdődött az egyeztetés.

¹⁷² A cikkért évekkel később levélben bocsánatot kért Szőnyi Erzsébettől, arra hivatkozva, hogy kontextusából kiragadott és erősen torzított formában jelentek meg az akkori csalódottságában elmondottak.

Jay, S. (1977, február 15). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

¹⁷³ Ringer emellett az Egyesült Államokba visszatérve „*jelentette a Ford Alapítványnak és az IREX-nek, hogy nézete szerint helytelen lenne az újonnan létrejött társaságot anyagilag támogatni*”.

Polgár, E. (1975, október 27). *Feljegyzés – Tárgy: Nemzetközi Kodály Társaság*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-23/75). MNL.

V. DEANNA HOERMANN ELNÖKSÉGE

5. 1. Az első elnöki ciklus: 1975–1979

5. 1. 1. Az Igazgatótanács tagjai

Elnök: Deanna Hoermann (Ausztrália)

Alelnök: Erdei Péter (Magyarország)

Alelnök: Vikár László (Magyarország)

Pénztáros-titkár: Sr. Mary Alice Hein (USA)

Igazgató: Pierre Perron (Kanada)

Igazgató: Davide Liani (Olaszország)

Igazgató: Rozgonyi Éva (Magyarország)

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Eősze László (Magyarország)

Deanna Hoermann az IKS elnöksége mellett az általa alapított Kodály Music Education Institute of Australia működésében is aktív szerepet vállalt, emellett az Metropolitan West Region of the New South Wales Department of Education [Új-Dél-Wales Oktatási Hivatal] munkatársaként 1972–1985 között longitudinális kutatást végzett az általa fejlesztett Kodály-alapú általános iskolai zeneoktatási program, a *Developmental Music Program* eredményeiről (Hoermann & Herbert, 1979; Carroll, 2011).

Erdi Péter (1944–) karnagy és zenepedagógus, Denise Bacon vezette KMTI egyik létrehozója, az IKS alapítótagja volt. Az Egyesült Államokból hazatérte után, 1974-ben a kecskeméti Kodály Intézet igazgatójának nevezték ki, amely pozíciót 2008-ig töltötte be. Csak az IKS első négy évében volt az Igazgatótanács tagja, utána Ittész Mihály (1938–2018) 1993-as alelnökké választásáig a Kodály Intézetnek nem volt képvisellete az IKS vezetőségében. Az a szándék tehát, hogy a Kodály Intézet munkáját összekapcsolják a nemzetközi Társaságéval, a vezetőség szintjén tartósan nem valósult meg, ugyanakkor idővel, más formában több együttműködés létrejött a két szervezet között.

Vikár László (1929–2017) zenetudós, népzenekutató, Kodály Zoltán egykori tanítványa és munkatársa, szintén az IKS alapítótagja volt. Négyéves kihagyással (1979–1983) 1993-ig töltötte be az IKS alelnöki posztját.

A pénztáros-titkár Sr. Mary Alice Hein (1922–2016), az I. Kodály Nemzetközi Konferencia szervezője 1983-ig végezte a pénzügyekért felelős titkár feladatait, amelyeket a későbbiekben részletezek.

A három általános igazgató közül a kanadai Pierre Perron volt az egyetlen, aki részt vett az oaklandi konferencián is, míg Davide Liani és Rozgonyi Éva csak a kecskeméti szimpóziumon váltak az IKS alapító tagjaivá.

Pierre Perron (1935–2017) Kanadában végzett BA tanulmányai után az oaklandi Holy Names College Kodály MA programjának, majd a Zeneakadémiának lett hallgatója. 1979-ig volt az Igazgatótanács tagja. Megválasztása idején a Québec állami oktatási hivatal munkatársa volt, 1981-től a Dalhousie University (Halifax, Nova Scotia) zenepedagógiai tanszékének tanszékvezetője lett, emellett a kanadai állami rádióban (CBC Radio) zenepedagógiai műsorokban népszerűsítette a Kodály-koncepciót („New Honorary Member: Pierre Perron”, 2009).

Davide Liani (1921–2005) olasz zeneszerző és karnagy 1970-ben a velencei Conservatorio di Musica Benedetto Marcello di Venezia karének tanárának nevezték ki, és elégedetlen lévén a diákok alapfokú zenei tudásával, új módszertant keresett, így talált rá Kodály műveire. 1972 nyarán Kodály pedagógiai kompozícióinak angol fordítójával, Geoffrey Russell-Smith-szel való londoni találkozója után felvette a levélkapcsolatot Szőnyi Erzsébettel. Levelének kettős célja volt: az olasz kórusok körében Kodály-műveinek népszerűsítése, amelynek érdekében egyrészt érdeklődött az olasz szövegű művek iránt, illetve kezdeményezte magyar vagy más nyelvű dalszövegek olasz nyelvre fordítását. A másik célja pedig személyes találkozás kérése Szőnyivel, hogy a Kodály-koncepciót alaposabban megismerhesse.¹⁷⁴ 1973-ban Velencében énekes iskolát alapított kezdők számára, illetve maga is komponált zenepedagógiai műveket.¹⁷⁵ A majdani *Società Italiana Kodály* megalapítója.

Rozgonyi Éva (1940–) karnagy, zenepedagógus 1971–1973 között a KMTI oktatója, az IKS vezetőségébe választásának idején a kecskeméti Kodály Iskola igazgatója volt. 1983-ig maradt az Igazgatótanács tagja, ugyanebben az évben visszatért korai pedagógusi munkának helyszínére, Szegedre, ahol a Tömörkény István Zeneművészeti Szakközépiskolában kezdett tanítani (Hartyányi, 2013).

5. 1. 2. Az IKS működésének előkészítése, elkezdése

Az 1975. 08. 11-i közgyűlésen megválasztott Igazgatótanács első megbeszélését másnap, augusztus 12-én tartotta, de a rendelkezésre álló rövid idő alatt csak az ügyvezető

¹⁷⁴ Liani, D. (1972, július 27). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

¹⁷⁵ Davide Liani. (2022). In *Wikipedia*. https://it.wikipedia.org/wiki/Davide_Liani

titkár személyéről, a *Bulletin of the International Kodály Society* folyóirat létrehozásáról és az abban használt nyelvekről, az IKS létrejöttéről hírt adó sajtóközleményről, illetve a Társaság jogi környezete tisztázásának szükségességéről döntöttek.¹⁷⁶

Az IKS felügyeletét és támogatását a KKI látta el, amely folyamatosan egyeztetett a többi érintett Minisztériummal és egyéb kormányzervekkel: elsősorban a Kulturális Minisztériummal, illetve a Külügyminisztérium alá tartozó Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatósággal.

A Diplomáciai Testületet Ellátó Irodát (DTEI) a Külügyminisztérium Protokoll Osztályának egyik alszerveként 1954-ben hozták létre, hogy a Budapesten akkreditált diplomáciai képviselők működési feltételeiről gondoskodjon, beleértve a számukra biztosított épületek, de külföldi szervek magyar állampolgárságú alkalmazottainak ügyeit is (Sáringer, 2018, p. 453). Az IKS megalakulása idején már Igazgatóságnak hívták, és csak egy ügyben volt érintett: az irodahelyiség biztosítása, lévén, hogy a 51/1974. (XII. 30.) MT rendelet a magyar állampolgárok külföldi munkáltatók alkalmazásába lépésének szabályairól már nem írt elő a nemzetközi szervezetekbe delegált magyarok részére külön munkavállalási engedélyt,¹⁷⁷ így az nem érintette az IKS alkalmazásában álló személyeket: Eősze László ügyvezető titkárt, Cseh-Szombathy Lászlóné adminisztrátort, Horváth József könyvelőt és Kurcsinka Gabriella gazdasági titkárt.¹⁷⁸ (Eősze, 2015, p. 96–97).

Első lépésként az IKS-nek a magyarországi működés jogosságát igazoló hivatalos értesítést kellett kapnia, amely nélkül nemcsak bankszámlát nem nyithatott, de a DTEI-vel sem vehette fel a kapcsolatot az irodahelyiség ügyében.¹⁷⁹ Ezt az értesítést csak 1975. 11. 19-én, Nagy Miklós KKI elnökhelyettes aláírásával kapták meg.¹⁸⁰

¹⁷⁶ International Kodály Society. (1975.08.12). *The first Board meeting of the International Kodály Society*. IKSArch.

¹⁷⁷ Mélykúti, A. (1975, június 12). *Feljegyzés: A Nemzetközi Kodály Társaság ügyében*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-11/1975). MNL.

¹⁷⁸ International Kodály Society. (1976, január 5–7). *Official minutes: taken down at the Executive Committee Meeting of the International Kodály Society*. IKSArch.

¹⁷⁹ Mélykúti, A. (1975, október 13). *Feljegyzés a II. területi főosztálynak a Nemzetközi Kodály Társaság ügyében*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹⁸⁰ Nagy, M. (1975, november 19). *Lakatos Ernő elvtársnak, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala elnökhelyettesének*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12 doboz, 45/E/1975 akta). MNL.

A KKI munkatársai már a szimpózium lezárulta után elkezdtek összegyűjteni az IKS működésének megindításához elvégzendő feladatokat.¹⁸¹ Nehezítette a munkájukat, hogy a közgyűlésen és az igazgatótanácsi ülésen készített jegyzőkönyvek, de a megszavazott Alapszabály sem állt rendelkezésükre. Az üléseken személyesen résztvevő Polgár Endre 1975. 08. 15-én kelt tájékoztatója szerint a legsürgetőbb feladatok az iroda kialakítása és berendezése, a szükséges irodaszerek és bélyegző vásárlása, a munkaügyi és pénzügyi kérdések tisztázása, valamint a Bulletin kiadásához sajtóengedély beszerzése voltak.

Az első elnöki ciklus során a későbbi működés megalapozásának folyamatát a „Társaság megalakulása utáni teendőkről” 1975. 09. 19-én tartott KKI ülésen hozott a döntések nyomán összegzem.¹⁸²

1. „A jegyzőkönyvek hiányában azokat és az alapszabályt rekonstruálni kell, és ezek, valamint a Külügyminisztérium és a Pénzügyminisztérium javaslatai alapján Polgár és Mélykúti elkészítik az alapszabály végleges szövegét.”

A feladat hosszú ideig húzódott, amint a probléma megoldását sürgető 1975. 10. 27-én kelt feljegyzésből is kiderül. A dokumentum egyúttal figyelmeztetett arra, hogy „a közgyűlésen számosan magnetofonnal felszerelve vettek részt, ezenkívül jegyzőkönyv is készült, az ott elfogadott szöveg megváltoztatása nemzetközi kihatású veszéllyel jár”.¹⁸³

Hogy ténylegesen voltak-e ilyen célkitűzéseik, nem tudható, de Polgár augusztus 8-i feljegyzése említette, hogy „a tárcák részéről az alapszabály-tervezet módosítására vonatkozó javaslatok¹⁸⁴ jelentős részét nem lett volna helyes vagy nem volt lehetséges az alakuló közgyűlés elé terjeszteni, bár ezek közül számos olyan van, mellyel egyetértünk. Javaslom, hogy újból vizsgáljuk ezeket meg abból a szempontból, hogy a magyar

¹⁸¹ Rosta, E. (1975, augusztus 13). *Feljegyzés*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1128 doboz, 8452 akta). MNL.

¹⁸² *Feljegyzés a Nemzetközi Kodály Társaság megalakulása utáni teendőkről* (1975, szeptember 19). XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹⁸³ Polgár, E. (1975, október 27). *Feljegyzés – Tárgy: Nemzetközi Kodály Társaság*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-23/75). MNL.

¹⁸⁴ Mélykúti, A. (1975, augusztus 5). *Feljegyzés Rosta elvtársnak Nemzetközi Kodály Társaság megszervezésére és támogatására, vonatkozó minisztertanácsi előterjesztés folyó hó 6-i egyeztető ülésére*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL:

vezetősségi tagok instruálása stb. révén hogyan lehetne céljainkat részben vagy egészében elérni."¹⁸⁵

A december folyamán, illetve 1976 februárjában még érkeztek módosítási javaslatok mindkét fent nevezett minisztériumtól, de ezek nem kerültek be az 1976 januárjában az Igazgatósági ülésen jóváhagyott,¹⁸⁶ és 1976 nyarán az IKS Bulletinben megjelent hivatalos Alapszabályba, amely megegyezett az 1975 augusztusában elfogadott szöveggel („Statues of the International Kodály Society”, 1976).

2. „A tagok névjegyzékét össze kell állítani.”

Alapító tagnak számítottak az oaklandi vagy a kecskeméti szimpózium küldöttjei, a megfigyelői státuszú résztvevők nem. Azok, akik csak Oaklandben voltak jelen, postai úton tudtak nyilatkozni arról, hogy elfogadják-e a tagságot.

3. „Meg kell határozni a Társaság tevékenységének tartalmát túl az alapszabályban foglalt feladatokon.”

A feladatok kijelölését az Igazgatótanácsra bízta (ld. 5. 1. 3. alfejezet), azzal a kitételrel, hogy ha azok nem fedik le az IKS Alapszabályban foglalt célkitűzéseinek összességét, akkor a KKI (is) készít munkatervet az alapítás előtti szempontok figyelembevételével: a Társaság működése és a magyar zenepedagógia viszonya; a kecskeméti Kodály Intézettel való kapcsolat; a szocialista országoknak a Társaságban való szerepe és a Társaság nemzetközi tevékenysége. Fontosnak tartották külön kiemelni, hogy az IKS célja Kodály Zoltán teljes életművének népszerűsítése, amelyet nem lehet csak a zenepedagógiára szűkíteni.

4. „A Társaság kapcsolatai más nemzetközi szervezetekkel”

A KKI által említett UNESCO-n túl az IKS vezetősége kereste a kapcsolatot más szakmai szervezetekkel is, mint a Kórusok Országos Tanácsa (KÓTA),¹⁸⁷ ISME, International Music Council [IMC, Nemzetközi Zenei Tanács] és a International Folk Music Council, de kevés sikert értek el. Az UNESCO-hoz három alkalommal (1976,

¹⁸⁵ Polgár, E. (1975, augusztus 15). *Feljegyzés – Tárgy: A Nemzetközi Kodály Társaság működésének megindítása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-19/75). MNL.

¹⁸⁶ International Kodály Society. (1976, január 5–7). *Official minutes: taken down at the Executive Committee Meeting of the International Kodály Society*. IKSArch.

¹⁸⁷ 1990-től: Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége

1977, 1978) fordultak, hogy ismerjék el a Társaságot „kölcsonös tájékoztatási kapcsolat” [mutual information relationship]¹⁸⁸ kategóriájú partnerként, mire 1978. 07. 10-i keltezéssel megkapták az elutasító választ.¹⁸⁹ Az első elnöki ciklus végére lemondtak az egyéb nemzetközi zenei szervezetekben való tagságról.¹⁹⁰

Másik partneri lehetőség az ún. pártoló tagság volt, amelyre az Alapszabály V. (2) pontja lehetőséget adott. A KKI képviselőjében Rosta Endre 1976. 11. 10-én számos magyar zenei intézménynek és szervezetnek kiküldte a felkérést pártoló tagként való belépésre, amely felkérésnek néhányan eleget tettek. Az Országos Filharmónián kívül nem ismert, hogy kik kapták meg Rosta eredeti felkérését, de a második elnöki ciklus elején, 1980-ban támogatóként szerepelt az Állami Operaház, az Országos Filharmónia, a Magyar Kodály Társaság, a Kodály Intézet és a Zeneműkiadó.

Eősze László 1977-ben a Boosey & Hawkes és az Universal Edition kiadókhöz fordult, hogy felkérje őket támogató tagnak. A Boosey & Hawkes 1977-ben támogató tag volt, az Universal Edition esetében a felkérés eredményéről nincs adat.¹⁹¹ Ezek a pártoló szervezetek anyagi támogatást nyújtottak, de kevésbé tekinthetők szakmai kapcsolatoknak. Az IKS nemzetközi kapcsolatai elsősorban a saját tagságába tartozó nemzeti Kodály társaságok és intézetek lettek.

5. „Tisztázni kell az ügyvezető titkár helyzetét.”

A KKI a vonatkozó bekezdésben itt elsősorban a munkaügyi és felügyeleti kérdésekre utal, amelyek sajátos problémája, hogy nemzetközi szervezet alkalmazásában álló magyar állampolgárokról van szó, ráadásul az IKS volt a Magyarországon bejegyzett első nemzetközi nem-kormányzati szervezet (NGO), így nem volt kialakított jogi és ügyviteli gyakorlat a működésére. Bár a KKI elfogadta a Zeneműkiadó művészeti vezetőjeként dolgozó Eősze László kinevezését és a Társaság elindításával kapcsolatos feladatokban rendszeresen együttműködött vele, másodállású munkavállalásának engedélyeztetését

¹⁸⁸ A kategória két feladatot írt elő a tagok számára: tájékoztatják tevékenységükről az UNESCO-t annak érdekeltiségébe tartozó területeken, illetve saját tagjaikkal megismertetik az UNESCO tevékenységét. UNESCO. (1984). *Directives concerning UNESCO's relations with international non-governmental organizations (119 EX/INF. 5)*. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000059524>

¹⁸⁹ Eősze, L. (1978, július 26). [Levél Vikár Lászlónak]. Forrai (Vikár László dokumentumai), KIArch.

¹⁹⁰ International Kodály Society. (1979, január 3–5). *Official minutes of the 5th Board Meeting of the International Kodály Society, January 3-5, 1979. Budapest*. International Kodály Society Archívum.

¹⁹¹ Eősze, L. (1977, március 24). [Levél Vikár Lászlónak]. Forrai (Vikár László dokumentumai), KIArch.

Rosta Ernő csak 1976. 02. 11-én kelt levelében kérvényezte a Kiadói Főigazgatóság vezetőjétől.¹⁹²

A titkár feladat- és hatáskörének kijelöléséről már az IKS megalapítását megelőzően is voltak egyeztetések, de ezek – ahogy a későbbiek – jobbra a titkár és a magyar hatóságok közötti együttműködésről szóltak, kevés konkrétummal:

„A Titkár feladata a magyar érdekek következetes képviselése az igazgatósági üléseken.

Ugyancsak feladata ezen érdekek folyamatos egyeztetése a baráti országok érdekelt intézményeivel, ill. a KKI felkérése az ilyen egyeztetés kellő formában történő kezdeményezésére a KÜM [Külügyminisztérium], Kulturális Minisztérium, stb. útján.”¹⁹³

Vagy:

„az ügyvezető titkár a Társaság működésének szakmai, vagy szakkérdéseit folyamatosan konzultálja a Kulturális Minisztérium Művészetoktatási Osztályával, a Társaság szervezeti, szervezési, politikai, gazdasági kérdéseiben a KKI-val álljon összeköttetésben.”¹⁹⁴

Az Alapszabály csak általánosságban szabályozta az elnökből, előző elnökből, két alelnökből és ügyvezető titkárból álló Titkárság feladatait: *„a Társaság tevékenységének általános megtervezése, a költségvetési tervzet elkészítése, a közgyűlési határozatok előkészítése és azok gyakorlati végrehajtása.*”¹⁹⁵

Emiatt a kormányzervek fontosnak tartották volna a feladatok pontos leírását,¹⁹⁶ ugyanakkor a döntést az Igazgatótanácsra hagyták, majd annak meghozatala után tudomásul vették, hogy a kialakított *„szabályozáson nem tudunk ugyan változtatni, de legalább az érdekeink szerinti működést tudnánk befolyásolni*”.¹⁹⁷

¹⁹² Rosta, E. (1976, február 11). [Levél Gábor Viktornak, a Kiadói Főigazgatóság vezetőjének]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12 doboz, 45/E/1975 akta). MNL.

¹⁹³ Polgár, E. (1975, június 30). *Emlékeztető* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok, XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹⁹⁴ *Feljegyzés a Nemzetközi Kodály Társaság megalakulása utáni teendőkről.* (1975, szeptember 19). XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

¹⁹⁵ *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya* (Kodály Szimpóziumok, 22. doboz). (1976). KIArch.

¹⁹⁶ Polgár, E. (1975, szeptember 15). *Feljegyzés – Tárgy: Nemzetközi Kodály Társaság* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8452-14/75). MNL.

¹⁹⁷ Mélykúti, A. (1976, október 11). *Észrevételek Miss Mary Alice Hein dr. Eősze Lászlóhoz írt 1976. szeptember 7-i levelére.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 44 doboz). MNL.

Tovább bonyolította a kérdést a Magyarországon ismeretlen pénztáros-titkár [secretary-treasurer] pozíciója és feladatainak elkülönítése az ügyvezető titkárétól. Az Igazgatótanács – John Mackinolty 1975. 10. 01-én küldött tájékoztatása nyomán¹⁹⁸ – az 1976 januári ülésén jelölte ki a hatásköröket.

Az ügyvezető titkár feladatai:

- felügyeli az IKS bankszámláit (valuta és forint)
- vezeti az irodát
- kapcsolatot tart a szimpóziumokat előkészítő bizottságokkal és a közgyűléssel
- felelős a jegyzőkönyvek elkészítéséért, az ülések megszervezéséért, valamint az Igazgatótanács és a Közgyűlés határozatainak végrehajtásáért
- felelős a Bulletin kiadásáért
- felelős az egyes tagokkal, nemzeti társaságokkal és nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatfelvételért és -tartásért.

A pénztáros-titkár munkáját rugalmasan kezelték és egyelőre az ügyvezető titkár által küldött negyedéves jelentések értékelésében, valamint az Igazgatótanács tagjainak az értékelés eredményéről való értesítésében határozták meg, amelyet később kiegészítettek a tagtoborzás feladatával.¹⁹⁹

6. „A Társaság titkársága helyiségének kérdését meg kell oldani.”

Mivel Deanna Hoermann elnök nem tudott közvetlenül részt venni a munkában, a vezetőség magyar tagjai pedig elmondása szerint nem kooperáltak vele,²⁰⁰ Eősze egyedül maradt az IKS mindennapi munkájának és az iroda kialakításának gondjával (Eősze, 2015, p. 97).

Többhavi levelezés után az IKS 1976 márciusában foglalhatta el a DTEI által számukra kijelölt, Karinthy Frigyes út 17. szám alatti irodát, amely 20 éven át otthont adott a Társaságnak.²⁰¹

¹⁹⁸ Mackinolty, J. (1975, október 1). *International Kodály Society: Duties and functions of the secretary-treasurer and the executive secretary*. Szőnyi, KIArch..

¹⁹⁹ International Kodály Society. (1976, január 5–7). *Official minutes: taken down at the Executive Committee Meeting of the International Kodály Society*. IKSArch.

²⁰⁰ Polgár, E. (1975, október 27). *Feljegyzés – Tárgy: Nemzetközi Kodály Társaság. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-23/75)*. MNL.

²⁰¹ Eősze, L. (1977). *Tájékoztató a Nemzetközi Kodály Társaság helyzetéről*. IKSArch.

7. „*Ki kell alakítani a pénzkezelés, pénzügyi nyilvántartás, utalványozás és a pénzügyi ellenőrzés módját és szabályait.*”

A Pénzügyminisztérium 1976 végéig 600.000 Ft támogatást biztosított az IKS munkájának megindításához a KKI költségvetésén belül. Bankszámla híján a kifizetés azonban késett, ezért kezdetben Eörszének önköltségen kellett finanszíroznia a Társasággal kapcsolatos kiadásokat. A KKI emiatt kezdeményezte, hogy kiadásainak fedezésére átmenetileg egy meghatározott összeget utaljanak ki a támogatás terhére.²⁰² Eörszének idővel további titkári feladata lett, hogy rendszeresen emlékeztesse a KKI-t a magyar tagdíjak, valamint az IKS számára megítélt költségvetési támogatás átutalására.²⁰³

A szükséges engedélyek beszerzése után a Társaság két bankszámlát nyitott: forint-, illetve devizaszámlát, ez utóbbival egyedülálló volt a magyar kulturális élet akkori szereplői között (Eösze, 2015, p. 95). Rendelkeztek továbbá egy amerikai bankszámlával is, amelyet a pénztáros-titkár felügyelt.

Az IKS bevételei tagdíjakból, szimpóziumi részvételi díjakból, kormányzati és egyéb személyektől, szervezetektől kapott támogatásokból, illetve kis mértékben kiadványaik értékesítéséből álltak és állnak ma is. Az akkori hatályos magyar jogszabályok értelmében az IKS magyar tagjainak tagdíját az illetékes minisztériumnak kellett finanszíroznia – esetükben a Kulturális Minisztériumnak²⁰⁴ –, amely azonban a KKI felelősségének tekintette a fizetési kötelezettséget. A KKI az első évben befizette a tagdíjakat, de utána megpróbálta a munkáltatókra vagy magukra a tagokra hárítani azt. A magyar zenetanároknak azonban nem állt módjukban az évi 20 amerikai dollárt kifizetni, így a KKI még további két éven át – a Magyar Kodály Társaság létrejöttéig – átvállalta a tagsággal járó költségeket.

Hasonló volt a helyzet a többi szocialista országban is, amelyek képviselői már az alakuló ülés után közölték, hogy nem tudják a tagdíjat fizetni. A KKI arra számított, hogy országaik hivatalos szervei esetükben is rendezik majd azt, ezért vélhetően csalódottan vették tudomásul – és tollal hangsúlyosan megjelölték – Mary Alice Hein 1976. január-

²⁰² Drexler, G. (1975, október 28). *Emlékeztető*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta). MNL.

²⁰³ Eösze, L. (1978, január 4). [Levél Orosz Lászlónak]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1233 doboz, 15355 akta, 588/KM/1978). MNL.

²⁰⁴ „*Lovas György elvtárs szerint bizonyára a Kulturális Minisztérium fogja a magyar tagok helyett kifizetni a tagdíjakat.*”

Polgár, E. (1975, szeptember 15). *Feljegyzés – Tárgy: Nemzetközi Kodály Társaság* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8452-14/75). MNL.

szeptemberre vonatkozó pénzügyi beszámolójában, hogy szocialista országokból senki nem fizetett.²⁰⁵ Kultúrpolitikai érdekeik azt kívánták volna, hogy az IKS-nek a „tőkés” országok mellett szocialista országokból is legyenek tagjai, ezért lehetőségeik függvényében igyekeztek népszerűsíteni azt, illetve kérték a Kulturális Minisztériumot, hogy támogassa őket ebben a munkában, pl. *„intézkedjen, hogy a szocialista országok kulturális minisztereinek értekezletén vessék fel a problémát”*.²⁰⁶ Mindez csekély eredményre vezetett: az elnöki ciklus végén, 1979-ben 305 fizető tagból mindössze 23 származott nem magyar szocialista országból. Ez megfosztotta a KKI-t attól a lehetőségtől, hogy a szocialista zenepedagógiai sikereit bemutató propagandára használja az IKS-t.

A tagdíjak finanszírozása mellett a KKI éves támogatást is adott az IKS-nek, amely 100 E Ft-ról 1981-ben 75 E Ft-ra csökkent. Ezután többször nem találkozunk a KKI névvel a pénzügyi jelentéseken. Mivel a KKI 1980 utáni iratai nem állnak rendelkezésre, nem tudható, hogy később mennyire vettek részt az IKS működésének ellenőrzésében, de a vezetőségi jegyzőkönyvek és az egymással folytatott levelezések sem említik a KKI-t. A magyar kormányzati szervek közül elsődleges partnerük a Kulturális Minisztérium lett, de Eősze László elmondása alapján az 1980-as években már nem szenteltek különösebb figyelmet az IKS-nek az állami támogatás folyósításán túl.²⁰⁷

8. *„A magyar tagozat megalakulásának kérdését egyelőre csak vessük fel, de megoldásának szempontjait és módjait vitassuk meg később.”*

Az IKS Alapszabály IV. (3) pontja szorgalmazta a tagok által kezdeményezett nemzeti tanácsok létrehozását saját országukban és azok befogadását az IKS-be. A KKI számított arra, hogy idővel több ilyen létrejön, ezért már rögtön az IKS megalapítása után felvetette, hogy a magyar befolyás növelése érdekében létre kellene hozni hazai tanácsot is.

Rosta 1976 novemberében a kulturális és az oktatásügyi miniszternek javasolta a magyar országos tanács megalakítását:

²⁰⁵ Mélykúti, A. (1976, október 11). *Észrevételek Miss Mary Alice Hein dr. Eősze Lászlóhoz írt 1976. szeptember 7-i levelére*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 44 doboz). MNL.

²⁰⁶ *Emlékeztető a Nemzetközi Kodály Társaság tevékenységéről folytatott megbeszélésről*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1233 doboz, 15355 akta). (1978). MNL.

²⁰⁷ Eősze, L. (2019, szeptember 18). [Személyes kommunikáció].

„Várható, hogy ezek a társaságok [az akkor már létező Kodály-szervezetek], mint országos tanácsok kérni fogják elismerésüket a Nemzetközi Kodály Társaságtól. Ha ez megtörténik, ez befolyásuk lényeges gyarapodását fogja jelenteni. Ennek ellensúlyozására javaslom, hogy Polinszky elvtárs²⁰⁸ tegyen lépéseket a magyar Országos Kodály Társaság megalakítására és ennek megtörténte után kérjük az Országos Társaság elismerését a Nemzetközi Kodály Társaságtól.”²⁰⁹

Részben ez a kezdeményezés vezetett a majdani Magyar Kodály Társaság 1978-as létrehozásához.

5. 1. 3. Az IKS szakmai tevékenysége

Az egy-egy elnöki ciklus folyamán végzett szakmai tevékenységet az IKS vezetősége által meghatározott főbb célkitűzések és az Alapszabályban meghatározott feladatok nyomán mutatom be. Az Alapszabály III. bekezdés (Működés és hatáskör) 2. pontja szerint: „a Társaság nemzetközi, országos és regionális értekezleteket patronálhat; támogathatja tagjait a Társaság munkájához kapcsolódó anyagok kiadásával és terjesztésével, kiadhat könyveket és egyéb anyagokat, köztük a Társaság közleményeit, amely a tájékoztatás eszközeként szolgál a tudományos kutatás, zeneszerzés, előadás és zeneoktatás, valamint a Társaság munkájával összefüggő egyéb ügyekben.”²¹⁰

5. 1. 3. 1. Az IKS népszerűsítése és tagtoborzás

Az IKS tevékenységének szélesebb körű megismertetése, valamint a működését biztosító tagdíj-bevételek miatt a mindenkori vezetőség egyik fő feladata a tagok számának növelése. A tagtoborzás az IKS identitásának fontos kérdését vetette fel: az alapítók eredeti célkitűzésének szellemében zárt és kiválasztott csoport saját fóruma legyen, vagy szélesebb körben nyitott közösség, amelyhez a csatlakozás csak a leendő tag döntésén és elköteleződésén múlik.²¹¹

Az IKS első Alapszabálya a tagság elnyeréséhez az IKS két tagjának javaslatát, valamint az Igazgatótanács jóváhagyását írta elő, így a vezetőség ennek szellemében igyekezett kialakítani a tagtoborzó munkát: az IKS-ról szóló angol és francia nyelvű

²⁰⁸ Polinszky Károly (1922–1998), 1974–1980 között oktatásügyi miniszter.

²⁰⁹ Rosta, E. (1976, november 10). *Dr. Polinszky Károly elvtársnak*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12. doboz, 45. akta, 45/E/1976). MNL.

²¹⁰ *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya*. (1976). (Kodály Szimpóziumok 22. doboz), KIArch.

²¹¹ A kérdést 1993-ban a teljesen nyílt tagság kinyilvánítása döntötte el.

információs röplap készítésének az 1977-es igazgatósági ülésen nekiláttak,²¹² emellett a felhívták a tagság figyelmét, hogy saját kezdeményezésükre is ajánlhatnak tagokat és népszerűsíthetik az IKS-t a Kodály-koncepció iránt érdeklődő ismerőseik körében.²¹³ Ugyanakkor már 1977 nyarán felmerült, hogy célszerű-e két ajánláshoz kötni a tagfelvételt. Ekkor még nem módosították az Alapszabályt (erre csak 1981-ben került sor), de megegyeztek, hogy az egy ajánlással rendelkező tag második ajánlása – és egyben tagságának jóváhagyása – származhat az Igazgatótanácstól. Az ajánlás mindössze az ajánló tagok nevéből és címéből állt, amelyet fel kellett tüntetni a jelentkezési lapon.

1977 januárjában bevezették az „élethosszig tartó tagság” [life membership] lehetőségét, 500 USD összeggel, amelyet abban az évben két fő fogadott el.²¹⁴

A korai Nemzetközi Kodály Szimpóziumokon való részvételnek még nem volt feltétele az érvényes IKS tagság, a rendezvény egyben tagtoborzó funkciót is betöltött. A csatlakozni vagy a tagságot megújítani vágyók számára a szimpóziumok idején külön tagsági regisztrációs pultot állítottak fel.

5. 1. 3. 2. Munkabizottságok

Az IKS Alapszabályának IV/3. pontja rendelkezett a munkabizottságok létrehozásának lehetőségéről, amelyet a Közgyűlésnek kellett jóváhagynia. A tematikus érdeklődés alapján formálódó munkabizottságok [working committees] alakítása 1977 elején került szóba, majd az 1977-es szimpózium idején tartott igazgatósági ülésen döntöttek létrehozásukról, amelyet a Közgyűlés megerősített.²¹⁵

Igyekeztek Kodály tevékenységének minden aspektusára létrehozni egy-egy csoportot, de javasoltak közül a *Zenetudományi [Musicology Committee]* csoport ötletét elvetették, míg a *Módszertani [Methodology Committee]* munkabizottság alakítását a vezetésére kiszemelt Szőnyi válaszáig elnapolták. Végül ez utóbbi sem alakult meg, de Szőnyi neve szerepelt a Társaságot bemutató szórólapon mint *általános módszertani tanácsadó* [general advisor on methodology].²¹⁶

²¹² International Kodály Society. (cca. 1977). *International Kodály Society* [brosúra]. KIArch.

²¹³ International Kodály Society. (1977, január 4–6). *Official minutes of the Third Board Meeting of I.K.S.* KIArch.

²¹⁴ International Kodály Society. (1977). *Summarized minutes from tape, recorded at the 2nd General Assembly of the IKS, 11 August 1977, Wolfville, N. S. Canada.* Forrai (Vikár László dokumentumai), KIArch.

²¹⁵ Uo.

²¹⁶ International Kodály Society. (1977). *International Kodály Society* [brosúra]. KIArch.

A létrejött négy szakmai munkabizottság és vezetője:

- *Népzenei munkabizottság [Folk Song Committee]* – Dr. Vikár László

Célja az népdalok iskolai oktatásában való használatának népszerűsítése volt. A tagok egy része az International Folk Music Councilnak is tagja volt, így azokon a konferenciákon is lehetőségük volt találkozni, illetve bemutatni eredményeiket.²¹⁷

- *Kutatási munkabizottság [Research Committee]* – Florence Caylor (Kanada)

A kezdetben jólszervezett munkacsoport négy célkitűzést határozott meg alakulásakor: 1) a Kodály-kutatók és az IKS számára útmutató és a tudományos színvonal megítélésre alkalmas *kutatási modell* kidolgozását; 2) segítség nyújtását alapvető *kutatási problémák kiküszöböléséhez*, amelyek akadályozzák egyes nemzetközi kutatások általános elfogadását (pl. korreláció és okozat különbsége); 3) *kutatók segítségét*; és 4) a Holy Names College-ben működő *kutatókönyvtár* fejlesztését.²¹⁸

- *Kiadási munkabizottság [Publication Committee]* – Eősze László

Feladata a különböző kiadványok (főként a Bulletin) készítésének kezdeményezése és a kapcsolódó munkálatok koordinálása. Eősze László mellett Vikár László vett még részt a Bulletin szerkesztői munkájában. A munkacsoportra a létrehozása után alig volt hivatkozás, ahogyan általuk küldött jelentés sem ismert, így valószínűleg hivatalos munkacsoport formájában nem működött, amelyet megerősít, hogy később csak három munkabizottságról adtak tájékoztatást a hírlevelekben.²¹⁹

- *Előadóművészeti munkabizottság [Performance Committee]* – Erdei Péter

A munkacsoport az IKS által megrendelt zeneművekért (elsősorban gyermekkarra és időnként zeneszerző-verseny formájában), valamint kórusversenyek és hangversenyek megrendezéséért volt felelős.²²⁰ Az első ciklusban két zeneszerzőt, Kocsár Miklóst és Mimiya Michiot kérték fel karművek írására, amelyeket az 1979-es IKS szimpózium keretében mutattak be („Society News”, 1977).

²¹⁷ Vikár, L. (1980). [Folk music committee report]. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1979 mappa), KIArch.

²¹⁸ Caylor, F. B. (1977, november 14). *Committee report [IKS Research Committee]*. Forrai (Vikár László dokumentumai), KIArch.

²¹⁹ Az IKS-ről készült 1978-as tájékoztató, amely felsorolja a munkacsoportokat és tagjaikat, a Kiadói Munkacsoportról nem írt.

Tájékoztató a Nemzetközi Kodály Társaságról. (1978, december 14). Forrai (Vikár László dokumentumai), KIArch.

²²⁰ Erdei, P. (1978, február 10). *Report on the activities of the Performing Committee.* Forrai (Vikár László dokumentumai), KIArch.

A *Kiadási munkacsoport* esetében – Eőszén kívül – nem ismert, kik voltak a tagjai (az 1978-as beszámoló 2 tagot említ, így vélhetően az akkori szerkesztőtárs, Vikár László lehetett a másik), de a többi csoport 8–13 főből állt alakulásakor.

További, de nem szakmai feladatra létrehozott munkabizottság a ma is működő *Jelöltállító munkabizottság* [*Nominating Committee* – később: *Election Committee*] intézménye, amelyet először 1979-ben hívtak össze a Társaság megalakulása óta tartandó első választás előkészítésére. A háromtagú Jelöltállító bizottságot az IKS tagjaiból az Igazgatótanács kéri fel az esedékes választás évében vagy az azt megelőző évben. Feladata, hogy tagok által javasolt személyekből összeállítsa a vezetőségben megüresedő pozíciókra a választható jelöltek listáját. Röviddel az 1979-es választás előtt készült el a *Választási szabályzat* [*Election By-law*] tervezete az eljárás lebonyolítására, a rendelkezésre álló idő azonban kevésnek bizonyult arra, hogy ennek szellemében rendezzék a választást. Hoermann következő elnöki ciklusának (1979–1983) ezért egyik legfontosabb feladata lett a szabályzat kidolgozása.

A bizottságok tagságába a vezetők hívtak meg munkatársakat, akik számára kezdetben nem volt feltétel az IKS tagság. Az első két csoport többnyire az IKS vezetőségének irányítása nélkül végezte munkáját, míg a Kiadói és Előadóművészeti bizottság az IKS által szervezett projektek végrehajtásában vett részt. Tevékenységükhöz szükség esetén kisösszegű támogatást kaptak az IKS egyébként alacsony költségvetéséből, és évente kellett jelenteniük az Igazgatótanácsnak és a tagságnak.

A tematikusan szervezett munkacsoportok az IKS identitáskeresésének érdekes szegmensei. Létrehozásuk mögött sejthető az akkori vezetőség szándéka, hogy az IKS aktívan bevonja tagjait és szorgalmazza az égisze alatt zajló tudományos és előadóművészeti tevékenységet, ezáltal szélesebb körben igyekezzon hatást gyakorolni világ zenei és zeneoktatási folyamataira, de legalábbis a Kodály-koncepció iránt érdeklődő országokban, illetve érdekelt volt ennek a területnek tágításában. Saját szervezetén belül az azonos érdeklődésű tagok számára szervezett kereteket próbált biztosítani a nemzeteken átívelő együttműködéshez. Az így létrehozott tudásanyag tartalmat nyújthatott a Bulletin és egyéb kiadványok számára, a zeneművek megrendelése és előadása révén pedig mind a kóruséneklést – mint a Kodály-koncepció egyik fontos elemét –, mind a Társaságot népszerűsíthették.

5. 1. 4. Kiadványok

5. 1. 4. 1. Bulletin of the International Kodály Society

Az IKS tudományos aspektusát bemutatni hivatott, 1976-tól kezdődően félévente megjelenő²²¹ *Bulletin of the International Kodály Society* folyóirat [közkeletű rövidítéssel és a továbbiakban: *IKS Bulletin*] az Alapszabály alapján „a tájékoztatás eszközeként szolgál a tudományos kutatás, zeneszerzés, előadás és zeneoktatás, valamint a Társaság munkájával összefüggő egyéb ügyekben”.^{222 223}

Az Igazgatótanács az első ülésén elhatározta, hogy a Bulletin az IKS tudományos aspektusának bemutatására szolgáljon, ne hírlevél szerepet töltsön be,²²⁴ míg második találkozásakor, 1976 januárjában megegyezett abban, hogy csak a mindenkor érvényes tagsággal rendelkezők kapják azt meg külön díj fizetése nélkül, míg a nem IKS tagok és intézmények előfizethettek rá.²²⁵

A folyóirat sajtóengedélyének megszerzése érdekében Nagy Miklós 1975. 11. 19-én kelt levélben tájékoztatta Lakatos Ernőt, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala elnökhelyettesét az IKS létrejöttéről, valamint arról, hogy a Bulletin megjelentetésével kapcsolatban Eősze László hamarosan keresni fogja őket, és kérte a kérelem támogatását.²²⁶ Eősze és a Tájékoztatási Hivatal közötti kommunikációról további dokumentumot nem sikerült fellelnem, de az engedélyt megkapták. A Bulletin első száma 1976 nyarán jelent meg és azóta folyamatosan működik.

Az IKS Bulletin részletes bemutatására, illetve tartalmának többszemponútú elemzésére a dolgozat XII. és XIII. fejezeteiben kerül sor. A továbbiakban ezért a folyóiratra a Társaság történetének áttekintésekor nem térek ki.

²²¹ 1976-ban egy, 1977-ben egy duplaszám jelent meg.

²²² *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya.* (1976). (Kodály Szimpóziumok, 22. doboz), KIArch.

²²³ A jelenleg érvényben lévő Alapszabály (2019) megfogalmazásában: „[a Társaság] támogathatja tagjait a Társaság munkájához kapcsolódó anyagok kiadásával és terjesztésével, kiadhat könyveket, CD-ket és egyéb anyagokat, köztük a Társaság közleményeit, amelyek révén elősegíti a kommunikációt a tudományos kutatás, a zeneszerzés, az előadóművészet, a zenetanítás, valamint a Társaság munkájával kapcsolatos más ügyek terén.” Nemzetközi Kodály Társaság. (2019). *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya.* IKSArch. (p. 1)

²²⁴ International Kodály Society. (1975, augusztus 12). *The first Board meeting of the International Kodály Society.* IKSArch.

²²⁵ International Kodály Society. (1976, január 5–7). *Official minutes: taken down at the Executive Committee Meeting of the International Kodály Society.* IKSArch.

²²⁶ Nagy, M. (1975, november 19). *Lakatos Ernő elvtársnak, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala elnökhelyettesének* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12 doboz, 45/E/1975 akta). MNL.

5. 1. 4. 2. Egyéb kiadványok

A rendszeresen megjelenő Bulletin mellett az IKS egyéb kiadványokat is készített, illetve tervezett, de az első elnöki időszakban csak a Bulletin jelent meg, a többi tervformában maradt. Az egyik első kiadványterv a Kodály-életművel kapcsolatos publikációk bibliográfiája lett volna, amely már 1976-ben felmerült,²²⁷ azonban később sem készült el.

Hasonló sorsra jutott a Társaság évkönyve [Yearbook] is, amely gondolathoz az International Folk Music Council gyakorlata (évi két Közlemények és egy Évkönyv) adta az ihletet, de 1977 után már nem került szóba többet a kiadása.

5. 1. 5. Szervezeti tagság: Nemzeti Kodály társaságok és intézmények

Az IKS első Alapszabálya IV/3. pontja rendelkezett az IKS irányítása alatt álló *nemzeti tanácsok [national councils]* létrehozásának támogatásáról és azok IKS-be befogadásáról, szavazati jog nélkül. A *nemzeti tanács* kifejezést gyakorlatban nem használták és az eredeti terveknek megfelelő tanácsok sem jöttek létre. A nekik szánt funkciók jelentős részét a nemzeti Kodály társaságok töltik be saját lokális tevékenységük során. Az ún. *nemzeti intézményi tagok [national institutional bodies, röviden: national bodies]* azonban eltérnek az IKS irányítása alatt álló nemzeti tanácsoktól, lévén lehetnek függetlenek az IKS-től. Az Alapszabály előkészítésének korai szakaszában Alexander Ringer éppen az amerikai nemzeti Kodály társaság, az OAKE működését helytelenítve szorgalmazta az IKS szervezetébe tartozó nemzeti tanácsok létrehozását (ld. 4. 1. 2. 4.). A státuszt tehát nem a már létező vagy ezután létrehozandó Kodály társaságok számára tervezték, ugyanakkor ez utóbbiakra nem volt utalás az IKS korai alapszabályaiban, amely okozhatta azt, hogy a nemzeti tanács mibenlétét átértelmezve, IV/3. pontot a *nemzeti tagokra* vonatkoztatták és eképpen is hívták őket, majd ez a gyakorlat állandósult.

1977-ben döntöttek arról, hogy a nemzeti Kodály társaságok 50 USD tagdíj fejében válhatnak az IKS tagjaivá, és folytak diskurzusok a szerepükről, ugyanakkor az irányelvek és szabályzatok kidolgozása a következő elnöki ciklusra maradt.²²⁸ Az egyes országokban működő Kodály intézetek *helyi intézményi tagok [corporate vagy institutional members]* lehetnek.

²²⁷ International Kodály Society. (1976, január 5–7). *Official minutes: taken down at the Executive Committee Meeting of the International Kodály Society*. IKSArch.

²²⁸ International Kodály Society. (1977, január 4–6). *Official minutes of the Third Board Meeting of I.K.S.* IKSArch.

Az IKS és a *nemzeti tagok* kapcsolata az IKS identitásának és hatáskörének másik fontos kérdése volt kezdetben és napjainkban is. A hatáskör problémájával korán, már 1976 januárjában szembesült a vezetőség, amikor Conrad W. Mayer az IKS nevét használva, de az Igazgatótanács jóváhagyása nélkül hirdetett meg Deutsche Kodály-Gesellschaft programokat. A vezetőség amellet döntött, hogy felhívják Mayer figyelmét a nemzeti tagok jogaira, de megállapították, hogy alaposabban ki kell dolgozni a rájuk vonatkozó irányelveket, lévén az IKS számítottak rájuk bizonyos feladatokban, amelyeket jellegéből adódóan nem tudott elvégezni, például kurzusok, hangversenyek, vagy adott ország zenei életének támogatása a helyi igények és sajátosságok figyelembevételével.²²⁹

A kapcsolat mibenlétének meghatározásakor az IKS előtt két út állt: 1) szigorúan értelmezze az Alapszabály IV/3. pontját, amely szerint az nemzeti tanácsok (így a nemzeti tagok) az IKS vezetőség és Közgyűlés irányítása/útmutatása alatt tevékenykednek; vagy 2) azokra partnerként tekint, de nem gyámkodik felettük.

A másik dilemma a feladatmegosztásból adódott: 1) az IKS fórum és/vagy tanácsadó-eszmei irányító szerepet töltsön-e be, ráhagyva a gyakorlati munkát az egyéni, nemzeti és intézményi tagokra (ld. fent); vagy 2) maga is végezzen-e önálló szakmai tevékenységet.

5. 1. 5. 1. Újronnan létrejött nemzeti Kodály társaságok

Az IKS alakítása előtti Kodály Társaságok és intézmények mellett 1975–1979 között több új szervezet jött létre, amelyek hosszabb-rövidebb ideig működtek és kapcsolatban álltak az IKS-szel.

5. 1. 5. 1. 1. Centro Studi Musicali Metodo Kodály

A majdani *Associazione Italiana Kodály per l'Educazione Musicale* (AIKEM) [Olasz Kodály Zenepedagógiai Társaság] előzményét Giovanni Mangione (1930–1999) olasz zongoraművész, muzikológus és zenepedagógus hozta létre 1975-ben Firenzében.²³⁰

Mangione 1974-ben jelentette meg első könyvét a Kodály-koncepcióról *La pedagogia della musica secondo Zoltán Kodály* (Mangione, 1974/2007) címmel, amely több

²²⁹ International Kodály Society. (1976, január 5–7). *Official minutes: taken down at the Executive Committee Meeting of the International Kodály Society*. IKSArch.

²³⁰ Storia della associazione. (é. n.). *AIKEM - Associazione Kodály Italiana per l'Educazione Musicale*. Elérés: 2023. január 12., forrás: <https://www.aikem.it/storia.html>

utánnomást is megélt. A második, részben önéletrajzi ihletésű könyvének a *La riscoperta della musica attraverso il metodo Kodály* (Mangione, 1981), azaz *A zene újrafelfedezése a Kodály-módszerrel* címet adta, utalván arra, hogy már gyakorló zenészként és zenepedagógusként is mennyit tanult Kodály gondolataiból és a rájuk épülő zenepedagógiai módszerből (Bon, 1999). A kötetéről az IKS Bulletinben Szőnyi írt recenziót (Szőnyi, 1981a).

Mangione 1974-ben magyarországi ösztöndíjat kapott, 1978-ban már az IKS tagjai között szerepel, de csatlakozásának éve nem ismert. A Centro Studi Musicali Metodo Kodály szemináriumokat, rövid kurzusokat szervezett, de tevékenysége főként Firenze környékére korlátozódott. 1995-ben Mangione volt a Kodály szimpózium szervezőbizottságának elnöke, ugyanakkor a Centro Studi Musicali Metodo Kodály, de 1996-ig utódja, az AIKEM sem vált az IKS szervezeti tagjává.

5. 1. 5. 1. 2. L'Association Kodály

A párizsi székhelyű L'Association Kodály [(Francia) Kodály Társaság] hivatalos létrehozásának dátuma 1976. 10. 27.,²³¹ alapítója Jacquotte Ribière-Raverlat volt. A társaság rövid ideig működött (1983/1984-ig) és egy-egy szeminárium rendezésén kívül kevés információt találtam tevékenységéről.²³² Ribière-Raverlat 1983. 03. 27-én kelt levelében ismeretlen okból az IKS tagságtól is visszalépett,²³³ bár 1985-ben elfogadta a felkérést, hogy írjon az IKS által kiadott *Reflections on Kodály* kötetbe (Vikár, 1985). Az 1990-es évek végén újra találkozunk nevével a tagok között.

5. 1. 5. 1. 3. Societá Italiana Kodály

Az 1977 decemberében létrehozott Olasz Kodály Társaság alakuló ülését a Centro Studi Musicali Metodo Kodály épületében tartották. Első elnöke Davide Liani, míg ügyvezető titkára Giovanni Mangione lett, székhelye Velencében volt. Alapításakor meghatározott céljai: a zeneoktatás megújítása érdekében Kodály-koncepcióval kapcsolatos konferenciák, találkozók és tanfolyamok szervezése, az az olasz népzene

²³¹ Rosta, E. (1976, november 9). *Szarka Károly elvtársnak* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12. doboz, 45. akta, 45/E/1976). MNL.

²³² Klein, M. (1980). *Dr. Meruk Vilmosnak, KKI első elnökhelyettesnek*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1263 doboz, 15092 akta). MNL.

²³³ Ribière-Raverlat, J. (1983, március 27). *[Levél Eősze Lászlónak]*. Forrai (IKS doboz, IKS 1983 board meeting mappa), KIArch.

hagyományainak pedagógiai hasznosítása; kapcsolatok kialakítását olaszországi és külföldi társaságokkal és intézményekkel, valamint a központi és helyi állami hatóságokkal a kodályi programban rejlő lehetőségek kihasználása érdekében (Mangione, 1978, p. 32).

A Società Italiana Kodály az 1980-as években az IKS szervezeti tagja volt, de az 1990-es évben már nem szerepelt a nemzeti tagok listáján. Tevékenységéről kevés dokumentum maradt fent. 1996-ban újra csatlakozását kérte az IKS akkori vezetőségétől, de az általuk felajánlott helyi intézményi – és nem nemzeti – tagságot nem fogadták el. Vélhetően nem sokkal később megszűnt a Társaság.

5. 1. 5. 1. 4. Nihon Kodály Kyôkai [日本コダーイ協会]

A Japán Kodály Társaság 1978-ban Tanimoto Kazuyuki elnökletével jött létre Szapporóban és máig aktív. Tagsága a japán pedagógusok széles köréből áll, óvónőktől egyetemi tanárokig, emellett számos regionális csoportja van, amelyek saját foglalkozásokat, képzéseket szerveznek. A Társaság évente tartja országos találkozóját, valamint saját folyóiratot ad ki, amelyben rendszeresen tájékoztatja a tagságát az IKS eseményeiről, illetve a Bulletinben megjelent tanulmányokból is közölnek japán nyelvű fordításokat.²³⁴

5. 1. 5. 1. 5. Magyar Kodály Társaság

A Magyar Kodály Társaság 1978-as létrehozását közel kétéves szervezés és egyeztetés előzte meg. A Társaság és az IKS viszonya annyiban különleges, hogy – külföldi Kodály szervezetekkel ellentétben – a Magyar Kodály Társaság létrehozását az IKS tette szükségessé, egyfajta adminisztrációs „kiskapuként”. Eősze és Szőnyi visszaemlékezései alapján az IKS vezetősége szabályellenesnek minősítette, hogy a KKI fizeti a magyarok tagdíját, bár az megfelelt az akkor hatályos magyar jogszabályoknak (Márkusné Natter-Nád, 2020, p. 247–253). Eősze ezért kezdeményezte a magyar nemzeti

²³⁴ *Nihon Kodály Kyôkai.* (2023). Nihon Kodály Kyôkai. Elérés: 2023. január 18., forrás: <http://kodaly.jp/>

tagszervezet létrehozását, amely kifizetheti tagjai IKS tagságát is.²³⁵ A Magyar Kodály Társaságnak nyújtott állami támogatás egy része így az IKS működését fedezte.²³⁶

A visszaemlékezések azonban nem térnek ki arra, hogy a KKI – saját szempontjait érvényesítendő – maga is kezdeményezte az IKS magyar tagozatának létrehozását, amelyről korábban már volt szó (ld. 5. 1. 2. (8) alpont), legfeljebb annyiban, hogy Rosta Endre „igen pozitív, tevőleges részt vállalt” (Márkusné Natter-Nád, 2020, p. 247). Eősze másik fő szövetséges Pozsgay Imre (1933–2016) kulturális miniszter lett, aki később az IKS-t is segítette (Eősze, 2015, p. 98).²³⁷

Fennmaradt dokumentumok hiányában nehezen rekonstruálható, hogyan zajlott a Társaság létrehozása, de valószínűsíthető, hogy esetében sikeresen találkozott a szükség és a politikai akarat. Amellyel nem számoltak, az a „szakma” ellenállása volt, akik közül Eősze a Magyar Zeneművészek Szövetségét és a Kulturális Minisztérium „illetékes elvtársait” nevezte meg, akik értetlenül fogadták, hogy miért kellene Kodály társaságot létrehozni, amikor Bartók társaság sincs²³⁸ (Eősze, 2015, p. 97).

A Magyar Kodály Társaságot hivatalosan 1977. 06. 14-én alapították, de alakuló ülését csak 1978. 05. 10-én tartották. Első elnöke Szokolay Sándor volt, akit Bónis Ferenc, Szőnyi Erzsébet és Ittész Mihály, Kertész Attila követett, jelenlegi elnöke: Vas Bence.

A létrehozás körülményei és indoka ellenére valós, aktív közösségként működik kezdettől fogva: előadásokat, szakmai találkozókat, konferenciákat, hangversenyeket, kirándulásokat, megemlékezéseket szerveznek. Napjainkban számos regionális tagcsoporttal is rendelkezik. *A Magyar Kodály Társaság Hírei* című folyóirata a Társaság megalakulása óta folyamatosan, negyedévente jelenik meg, amelyben rendszeresen beszámolnak az IKS eseményeiről is (Márkusné Natter-Nád, 2018).

²³⁵ Hosszú időn át bevett, de nem kötelező gyakorlat volt, hogy a nemzeti Kodály társaságok összegyűjtötték az IKS tagdíjakat, és egyszerre utalták át az IKS magyar, ausztrál, vagy amerikai bankszámlájára. Az OAKE például még napjainkban is felajánlja az IKS tagság kiegészítő opciót az újonnan regisztráltak vagy tagságukat megújítók számára.

²³⁶ Rónai, R. (1977, június 20). *Dr. Pozsgay Imre elvtársnak*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1233 doboz, 15355 akta, 7029/7/1977). MNL.

²³⁷ Pozsgay, I. (1979, január 3). *Meruk Vilmos elvtársnak, a Kulturális Kapcsolatok Intézete, elnökhelyettese*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1236 doboz, 15086 akta). MNL.

²³⁸ Megjegyzendő: a *Liszt Ferenc Társaság* még Liszt életében megalakult és 1973 óta egyesületként működött, tehát nem lett volna példánélküli egy zeneszerzői életmű ápolására létrehozandó szervezet.

5. 1. 6. Programok, rendezvények

Az IKS anyagi lehetőségeinek és együttműködő partnereinek függvényében számos projektet kezdeményezett az évek folyamán. Az első elnökségi ciklus alatt a vezetők elsősorban az IKS működésének alapjait igyekeztek kidolgozni, így kevesebb lehetőségük volt program- és projektötletek megvalósítására.

Néhány kisebb eseményen azonban részt vettek magyar képviselői: 1976. 12. 16-án rövid ünnepség keretében megkoszorúzták a Kodály emléktábláját a Köröndön,²³⁹ ahol Eősze László megemlékezése mellett a budapesti Kodály Zoltán Ének-Zenei Általános Iskola kórusa énekelt M. Katanics Mária vezényletével („Koszorúzások Kodály Zoltán emlékére”, 1976). Rövid sajtóhír tájékoztat arról, hogy 1976 decemberében Kodály-estet tartottak az IKS nevében („Műsorok”, 1976). 1977 februárban az IKS és a Fotóművészek Szövetsége védnökségével rendezték meg Vámos László: *Pillanatképek Kodály Zoltán életéből* című fotókiállítását a Fészek Klubban („[Vámos László Kodály Zoltánról készített felvételeit...]”, 1977), illetve 1977. 06. 14-én a IV. Győri Zenei Nevelési Konferencián Eősze László ismertette az IKS tevékenységét.²⁴⁰

5. 1. 7. Szimpóziumok

A kétévente megrendezett Nemzetközi Kodály Szimpózium az 1977-es harmadik alkalomtól kezdődően az IKS saját rendezvényévé vált, bár a gyakorlati szervezést és rendezést mindig erre kialakított munkacsoport végzi az Igazgatótanács szakmai támogatásával. A munkacsoportot gyakran a fogadó ország nemzeti Kodály társasága adja, de ez nem kötelező érvényű: többször előfordult, hogy egyetemek vagy az IKS ún. *helyi intézményi tagjai* [affiliated local institutional members] rendezték a szimpóziumot, pl. Magyarországon a Kodály Intézet (1987, 1999, 2011), és nem a Magyar Kodály Társaság.

A külföldi szervezők sokszor kihasználták az országukba érkező magyar zenetanárok adta lehetőséget és a szimpóziumot összekötötték helyiek számára tartott kurzusokkal, ahogyan az első két szimpózium idején is volt, de ezek a tanfolyamok nem tartoztak az IKS hatáskörébe.

²³⁹ Eősze, L. (1976, november 30). [Levél Ujfalussy Józsefnek]. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), KIArch.

²⁴⁰ *IV. Országos Zenei Nevelési Konferencia, Győr, 1977.* (1977). [Programfüzet]. Szőnyi, KIArch.

A szimpóziumok szervezésére az 1990-es években kidolgoztak egy ún. *Kézikönyvet [Handbook]*, előtte az IKS nem rendelkezett formális útmutatóval. Erdei Péter 1976. májusában készített *Vázlatok a Nemzetközi Kodály Társaság III. Nemzetközi Szimpóziumának programjához*²⁴¹ című dokumentuma azonban számos általános útmutatást tartalmazott:

- naponta legfeljebb egy plenáris előadás a társaság egészét érintő kérdésekről és több, párhuzamosan zajló kisebb csoportos műhelyfoglalkozás legyen
- ez utóbbiak javasolt témái: népzene, műzene, módszertan, Kodály zenepedagógiai művei és azok kapcsolata az európai műzenéhez, Kodály zeneszerzői munkássága különböző aspektusokból vizsgálva, énekkari vezénylés, kislétszámú hangszeres tanfolyam és Kodály hangszeres műveinek előadása
- a közös éneklések ne csak népdalokból, hanem karművekből is álljanak
- filmvetítések előre bekért felvételekből
- legalább négy hangverseny Kodály zeneszerzői életművének több oldalát érintő műsorokkal.

A javaslat utolsó pontjában leszögezi az elkövetkező néhány szimpózium szervezésének fő irányelveit:

*„A programban szereplő témákat, ill. előadásokat a Társaságnak kell megszabnia, valamint a beérkezett anyagokat elfogadnia. A végleges program részletes elkészítésében a fogadó ország képviselőin kívül a Társaság igazgató-tanácsából választott kisebb közösség vegyen részt. A Társaság díszelnöke és elnöke együttesen hagyja jóvá a programot.”*²⁴²

Az IKS Igazgatótanácsa az 1980-as évek második felétől lemondott a program összeállításának privilégiumáról, és azt teljes egészében a szervezőkre bízta, de rendelkezik a program jóváhagyásának jogával.

Egy-egy elnökségi mandátum alatt két Kodály szimpóziumot tartanak, a másodikon a Közgyűlés új Igazgatótanácsot is választ.²⁴³ A választási szabályok nem zárják ki a meglévő Igazgatótanács újraválasztását, amennyiben a tagság vagy a Jelöltállító munkabizottság jelöli őket, de az IKS eddigi történetében eddig nem volt rá példa, hogy teljesen változatlan összeállításban folytatta volna a következő ciklust a vezetőség.

²⁴¹ Erdei, P. (1976, május 11). *Vázlatok a Nemzetközi Kodály Társaság III. Nemzetközi Szimpóziumának programjához*. Forrai (Vikár László dokumentumai), KIArch.

²⁴² Uo.

²⁴³ Az 1989-ben elfogadott választási szabályzat értelmében 1991-től csak az Igazgatótanács tagjainak feléről tartanak egyszerre szavazást, viszont azóta minden szimpóziumot választás előz meg.

5. 1. 7. 1. III. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1977, Kanada

A Kodály-követők harmadik nemzetközi találkozásának két esélyes helyszíne merült fel 1975-ben: Olaszország és Kanada, Davide Liani olasz, illetve Pierre Perron kanadai igazgatók meghívására. 1976 tavaszán az Igazgatótanács Kanada mellett döntött.

Az 1977. augusztus 7–14. között tartott rendezvénynek a Wolfville (Nova Scotia) székhelyű Acadia Univeristy adott otthont, szervezője és házigazdája a Kodály Institute of Canada volt. A szimpózium címét a kodályi „*Music belongs to everyone*” [„*A zene mindenkié*”] gondolat adta.²⁴⁴ Az első két szimpóziumnak még nem volt külön jelmondata, a címadás ettől a szimpóziumtól kezdve vált gyakorlattá.

A rendezvényen 158 teljes résztvevő mellett 160 fő részidős regisztráló is volt, összesen 14 országból (Szőnyi, 1977).

A szimpózium programja reggeli plenáris előadásokból, bemutatótanításokból, önálló előadásokból, kerekasztal-beszélgetésekből, audiovizuális bemutatókból, napközbeni rövidebb és esti koncertekből, közös éneklésből és néptáncból áll. A résztvevők emellett megtekinthették a KKI által küldött Kodály-fotókból összeállított kiállítást és egy Kodályról szóló filmet. A nyomtatott programban nem szerepelt, így csak Forrai Katalin saját programfüzetébe tett kéziratot bejegyzéséből derült ki, hogy levetítették a Darázs Árpádról és kórusáról szóló, *The singing hands* című dokumentumfilmet is. A szakmai tanácskozás augusztus 12-ig tartott, 13-án Halifax-be kirándultak a résztvevők, az utolsó napot pedig konferencia értékelésének szánták, amelyen csak a szervezők (Kodály Institute of Canada és az IKS vezetősége) vettek részt.

A szakmai program sok ponton megvalósította Erdei javaslatait. Mindössze négy plenáris előadás szerepelt, ezek közül három Kodály-életművéhez kapcsolódott: Eősze Lászlóé Kodály zongoraműveiről, Ittzés Mihályé Kodály pedagógiai gyakorlatairól, míg Lendvai Ernőé Kodály zeneszerzői munkásságáról szólt. A negyedik plenáris előadó, a francia fül-orr-gégész Alfred A. Tomatis az általa kidolgozott és Tomatis-terápiaként is ismert „Audio-Psycho-Phonology” [audio-pszicho-fonológia] alternatív gyógmódról és abban a zene szerepéről beszélt. Lendvai kivételével a plenáris előadások átirata később megjelent az IKS Bulletin 1977/1-2 és az 1978/2 számában (Ittzés, 1977; Eősze, 1978; Tomatis, 1978).

²⁴⁴ *III International Kodály Symposium, August 7–14, 1977.* (1977). [Programfüzet]. Acadia University.

A Kodály-pedagógia alkalmazását a zenetanítás különböző szintjein alkalmanként 1-1 órás, párhuzamos műhelyfoglalkozások keretein belül mutatták be a szimpózium első két napján. A foglalkozások vezetői:

- kora gyermekkor: Forrai Katalin
- általános iskola: Hamvas Anna
- középiskola: Szabó Helga
- egyetem: Alexander Farkas (magyar származású amerikai zongorista és zenepedagógus)
- A közös éneklések immáron karénekként jelentek meg a programfüzetben és naponta más irányította őket: Gordon Kushner (Kanada), Davide Liani, Usugi Keiji (Japán), valamint Ugrin Gábor.

Nyolc önálló előadás mellett hat kerekasztal-beszélgetés volt, valamint voltak cím nélküli ún. „audiovizuális bemutatók” különböző országokból. A Kodály-koncepció adaptációja mellett az érintett témák között megjelentek a technológia alkalmazásában rejlő pedagógiai lehetőségek (pl. projektor vagy rádió), valamint a zenei nevelés pszichológiai hatásai. Az utolsó szakmai napon (augusztus 12-én) két kerekasztal-beszélgetést szenteltek a szakos [music specialist] és a nem-szakos [classroom teacher] tanárok képzésének.

Nem kaptak szerepet azonban a hangszeres tanárok, akikre Erdei utalt a javaslatai között.

A szervezők bemutatótanítások keretében igyekeztek illusztrálni az országukban elért eredményeket, a korosztály azonban csak óvodától az általános iskola 6. osztályáig terjedt, hiányzott a középiskola, a felsőoktatás és a hivatásos zenészképzés.

A programot számos hangverseny színesítette. Ezek némelyike délelőtti „minikoncert” volt, amelyeken Kodály-művek hangzottak el. Az esti hangversenyek műsora nincs részletezve, csak fellépőik ismertek. Az „*Hommage à Kodály*” című nyitóhangversenyen (augusztus 7.) a szimpóziumot megelőző háromhetes nyári egyetem hallgatóiból álló Takács Miklós²⁴⁵ által felkészített kórus énekelt. Voltak kóruskoncertek (*The Children's Choir of Baltimore, Young Acadia Singers, Omiya City Kodály Choir*), szóló- és kamarazene (*Sr. Laurette Gallant, Gary Karr Duo, Halifax City School Solo Strings*), illetve kortárs kanadai zeneművek „*InNOVations in Music*” összefoglaló címmel.

²⁴⁵ Takács Miklós (1932–2015) karnagy 1973-tól Kanadában élt.

Az IKS közgyűlését 1977. 08. 11-én délután tartották.²⁴⁶ A jegyzőkönyv alapján az ülés Deanna Hoermann elnök beszámolójával kezdődött az IKS első két évében végzett munkájáról, majd felhívta a tagok figyelmét az IKS adta lehetőségekre: a Bulletinben publikálásra, a munkabizottságokban való részvételre, de egyúttal kérte is támogatásukat az IKS tagjainak bővítéséhez, illetve egyéb anyagi forrásszerző munkához. Ezt követték a titkári és pénzügyi jelentések, a pártoló és tiszteletbeli tagok elfogadásáról szóló szavazások. Az vezetőség és a Közgyűlés által felvetett tervek közül támogatást nyert a zeneművek megrendelése kortárs zeneszerzőktől, amelyet meg is a valósítottak 1979-re, és az IKS folyamatos projektjévé vált.

A Közgyűlés által az IKS tiszteletbeli tagjának 25, többségében magyar zeneművészt, zeneszerzőt választottak, akik munkássága kapcsolódott Kodály Zoltánhoz. A tiszteletbeli (2019-től: címzetes) tagok teljes névsora a *1. mellékletben* olvasható.

A szimpóziumról kevés beszámoló maradt fenn. A magyar újságok és szakfolyóiratok csak hír szinten írtak az eseményről, a *Nyelvünk és kultúránk* folyóiratban jelent meg rövid összegzés Szőnyitől, aki személyesen nem volt ott (Szőnyi, 1977). A KKI által támogatott magyar résztvevők újtijelentései sincsenek meg a levéltárban.²⁴⁷ A szimpóziumra Magyarországról 11 résztvevő érkezett.

A szimpóziumról érkezett visszajelzéseket augusztus 14-én, zárt körben vitatták meg a szervezők, egyúttal javaslatokat is megfogalmaztak a következő szimpóziumra:

- az önálló előadások maximum 25 percesek, míg a kerekasztal- vagy panelbeszélgetések nyitóelőadásai ennél is rövidebbek legyenek, hogy maradjon idő kérdésekre, vitákra
- a munkabizottságok eredményeinek bemutatására egy-egy napot szánjanak
- a meghívandó előadóművészek és kórusok előzetesen küldjenek kb. 15 perces felvételt értékelési célból
- a kóruspróbákban egy egyszerűbb művet kellene alaposan, „az esztétikai élmény” eléréséig megtanulni

²⁴⁶ International Kodály Society. (1977). *Summarized minutes from tape, recorded at the 2nd General Assembly of the IKS, 11 August 1977, Wolfville, N. S. Canada*. Forrai (Vikár László dokumentumai), KIArch.

²⁴⁷ A KKI későbbi iratai 5 főt említenek, de fellelt iratokból nem derül ki, hogy a jelenlevők közül ki volt az, akinek költségeit a meghívó fél és nem a KKI vagy a Kulturális Minisztérium állta (pl. Forrai, Szabó és Hamvas tanítottak a nyári egyetemen).

Hivatal, E. (1978, augusztus 1). [Levél Borha Zoltánnak] (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1238 doboz, 15505 akta, 12384/74). MNL.

- az egymással párhuzamosan futó tematikus szekcióötletek, érdeklődési kör alapján: pszichológia, előadóművészet, felsőoktatás, zeneszerzés, óvodai zenei nevelés
- legyenek szabadnapok is a résztvevők személyes kapcsolatépítésének elősegítése érdekében.²⁴⁸

5. 1. 7. 2. IV. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1979, Ausztrália

A kanadai összejövetel előtt az IKS három ország képviselőitől kapott meghívást a következő szimpóziumra: Magyarország, Ausztrália, Olaszország. Az Igazgatótanács 1977. 08. 11-án Ausztrália mellett foglalt állást. A szervezőbizottság tagjait a vendéglátó Kodály Education Institute of Australia (KEIA) tagjai adták. A munkát Deanna Hoermann fogta össze, aki egyszerre töltötte be az IKS és a KEIA elnöki tisztségét.

Az Igazgatótanács 1979 januárjában döntött a benyújtott 34 szinopszis közül 25 elfogadásáról és csoportosításáról (végül csak 20 előadás volt), a meghívandó énekkarokról, bemutatókról, valamint felkérték Kodály Zoltánnét a köszöntőbeszéd megtartására.

A találkozót 1979. augusztus 5–11. között tartották Sydneyben, címét az 1979-es UNESCO Nemzetközi Gyermekev nyomán választották: *The Child's World of Music [A gyermek zenei világa]*.²⁴⁹ A találkozón összesen megközelítőleg 200-an vettek részt 16 országból²⁵⁰, és napijegyet is válthattak az érdeklődők.

A regisztrációra és üdvözlőfogadásra szánt nap (augusztus 5.) után a szimpózium szakmai programja augusztus 6-án kezdődött. A megnyitóbeszédet Roger Covell ausztrál zenetudós, a Sydney-i University of New South Wales professzora mondta, amelyet Legány Dezső plenáris előadása követett a gyermek és ifjú Kodály zenei világáról.

A szimpózium szerkezete némiképp eltért a korábbiakétól: szerepeltek benne előadások, műhelyfoglalkozások, bemutatótanítások, napközbeni és esti hangversenyek, de hiányoztak a kerekasztal-beszélgetések és a tematikus szekciók. A kanadai szimpózium után javasolt 25 perc helyett az előadók 45 percet kaptak, hogy kifejtsék témájukat és megvitassák a közönség észrevételeit, viszont nem voltak plenáris előadások – pontosabban: a gyakorlatban mindegyik az volt.

²⁴⁸ International Kodály Society. (1977, augusztus 6–13). *Minutes of the Board Meeting*. IKSArch.

²⁴⁹ *IV International Kodály Symposium, Sydney, Australia, 5–11 August 1979: Official Programme*. (1979). [Programfüzet]. Kodály Education Institute of Australia.

²⁵⁰ Forrai, K. (1979, október 30). *Jelentés az ausztráliai utamról, 1979. július 19. – október 5-ig*. Forrai (IKS doboz, 1979 mappa), KIArch.

Az előadások a Kodály-életművel és nevelési elveinek adaptációjával kapcsolatos megszokott témák mellett kibővültek a hangszeres zeneoktatás (Szilvay Géza, Michael Heaney, Ittész Mihály) és a koncertpedagógia (Ugrin Gábor, Hugh Macindoe) korábban alig érintett kérdéseivel. Szilvay Géza Finnországban élő magyar hegedűművész és tanár videófelvételekkel és saját növendékeivel illusztrálta a Kodály-koncepció alkalmazhatóságát hangszeritanításban. Az általa és testvére, Szilvay Csaba által alapított Helsingin Juniorijousten [Helsinki Ifjúsági Vonósok] zenekar önálló műsorral is fellépett. Egy előadás szólt az ún. nem-nyugati zene és a Kodály-pedagógia kapcsolatáról (Noel Nickson).

Az előszóban elmondott előadások és bemutatók mellett voltak filmvetítések három alkalommal, de program nem közli címüket. Nem voltak azonban közös éneklések, kóruspróbák, és kimaradt a kirándulás.

A bemutatótanításokon az ausztrál iskolákban végzett kísérleti Kodály-oktatásban résztvevő osztályok mutatták be eredményeiket, amely az 1973 óta zajló longitudinális kutatás pillanatfelvétele is volt. Teljesítményük nem nyugozta le Legányt: „*A helybeli általános iskolai és óvodai bemutató foglalkozások közt volt elfogadható színvonalú is, de hogy a többségükben gyöngén szereplő csoportok és tanítóik többet nyújtottak-e, mint a korábbi években, azt csak már évekkel előbb ott járt magyar kollégák összehasonlító ismeretei alapján lehetne felmérni.*”²⁵¹

Az augusztus 7-én és 8-án tartott bemutatótanítások résztvevői pontosan nem ismertek. Az előzetes programban csak „Research Project Children” szerepel, míg a nyitónapon átadott programban az 1–5., ill. 1–6. osztályok párhuzamosan zajló szekcióinál megnevezik ugyan az iskolákat és tanáraikat, azonban Forrai Katalin saját példányába mindkét napra beírta, hogy „részben mások/cserék”.²⁵²

A szimpóziumot gazdag koncertprogram egészítette ki, amelyek egy része nyitott volt a szimpóziumon részt nem vevők számára is. A Sydney-i Operaházban tartott nyitóhangverseny (augusztus 8.) fénypontjaként Kodály: *Psalmus Hungaricus*-a szólalt meg magyarul, a világhírű ausztrál karmester Sir Charles Mackerras vezényletével, a tenorszólót Keönch Boldizsár énekelte. A Szapporói Kodály Kamarakórus, a Helsinki-i Ifjúsági Vonósok, a Pembroke College Choir és a The Tudor Waits régizene együttes,

²⁵¹ Legány, D. (1979, augusztus 25). *Beszámoló az ausztráliai kiküldetéséről*. XIX-A. Központi (nem minisztériális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1244 doboz, 15092 akta). MNL, Budapest., p. 2.

²⁵² *IV International Kodály Symposium, Sydney, Australia, 5-11 August 1979: Official Programme.* (1979). [Programfüzet]. Kodály Education Institute of Australia.

valamint a Leonine Consort által adott esti hangversenyek közé különlegességgként bekerült az Operaház Csajkovszkij: *A pikk dáma*-előadása.

Napközben az előadások között is rövid koncerteket tartottak, amelyeken helyi együttesek léptek fel: iskolai kórusok, műkedvelők és hivatásos zenészek, köztük az Ausztráliában tanító *Losoncy Katalin* vezette *Allegrì Singers* egyetemi énekkar, akik bemutatták az IKS által megrendelt kórusműveket, Kocsár Miklós: *Knick Knacks* és *Cat and Dog*, illetve Mamiya Michio: *Ate netsik* című kompozícióját.

Újdonság volt a szabadtéren adott ingyenes napközbeni hangversenyek sokasága (8 alkalom), amellyel a rendezvényt kivitték az annak otthont adó New South Wales State Conservatorium of Music falai közül. A fellépők ausztrál iskolai és főiskolai énekkarok voltak, valamint a Szapporói Kodály Kamarakórus.

A szimpóziumra Magyarországról nyolc előadó, a Psalmus szólistája, Keönch Boldizsár, valamint az IKS Igazgatótanács tagjaként Eősze László, Erdei Péter és Vikár László utazott. A Kulturális Minisztérium képviselőjében jelen volt Péter Miklós, aki szeptemberben részletesen beszámolt az általa tapasztaltakról, beleértve a magyar delegátusokkal és az IKS vezetőségével folytatott egyeztetéseket.²⁵³ Örömmel nyugtázta, hogy a magyarok kiemelkedő előadásokat és hangversenyeket tartottak, megerősítve a magyar zenetudomány, zeneművészet és zenepedagógia hírnevét, tehát kulturális propaganda szempontból sikeres esemény volt. A szimpózium egészét pozitívnak minősítette, de abban egyetértett Legány Dezsővel, hogy a bemutatótanítások és a hangversenyek változatos színvonalúak voltak az egészen gyengétől a kiválókig.²⁵⁴ A beszámoló rövidített változata a megjelent az *Iffjú zenebarát* novemberi számában (Péter, 1979).

Az IKS esedékes közgyűlését és igazgatótanácsai választást két külön napon, augusztus 7-én és 9-én tartották. Az ülésekről nem találtam jegyzőkönyvet, azokról Eősze, Péter és Forrai úti jelentései tájékoztatnak. Az első alkalom szolgált az IKS működésével kapcsolatos jelentések, valamint a Jelöltállító bizottság által javasolt jelöltek elfogadására. A Jelöltállító bizottság tagjait 1979 januárjában kérte fel a vezetőség, elnöke

²⁵³ Péter, M. (1979, szeptember 26). *Úti jelentés [!] az 1979. augusztus 1.–16. közti ausztráliai kiküldetéséről* (XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1244 doboz, 15092 akta, 16110/79). MNL.

²⁵⁴ A Levéltárban talált harmadik úti jelentés Eősze Lászlótól származott, aki a szimpózium szakmai és szervezési színvonalát az előbbieknél jobbnak tartotta, de a szakmai eseményekről csak felsorolás szintjén írt.

Eősze, L. (1979). *Ügyvezető titkári jelentés*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1244 doboz, 15092 akta, 15092-20). MNL.

Florence Caylor (USA), tagjai Patricia M. Rohl (Ausztrália) és Brita Kaarina Helenius (Finnország) voltak. A választást John Mackinolyt és jogász kollégái felügyelték, olyan hatékonyan, hogy három fő kivételével már az első, jelöltállító ülésen ellenszavazat nélkül megválasztották az új elnökséget, így a második ülésen csak a kérdéses helyekről tartottak titkos szavazást.

A szavazás eredményeként az új elnökség összetétele: Deanna Hoermann elnök, Vikárné Forrai Katalin és Kazuyuki Tamimoto alelnökök, Szilvay Géza titkár-pénztáros (Finnország), Rozgonyi Éva, Mary Alice Hein, Takao Nakamura tagok. A felügyelőbizottság tagjaivá Brian Hubelit-et (Kanada), Davide Lianit (Olaszország) és Margaret O'Shea-t (UK), póttagokknak Gilbert de Greeve-t (Belgium) és Miroslav Petrašt (Csehszlovákia) választották.

Hasonlóan az előző választáshoz, az eltérő angolszász és magyar gyakorlat okozott némi félreértést a jelenlévő magyarok körében. Legány egyenesen alapszabályellenesnek tartotta a választást, de a másik két jelentés alapján szabályellenes ugyan nem volt, de mind Péter, mind Eősze hangsúlyozták a választási szabályzatok pontos írásban foglalását, amely megakadályozza hasonló helyzet előállítását a következő, 1983-ban esedékes választáskor.

A másik vitás kérdést a tiszteletbeli elnök tisztsége jelentette. A magyarok értelmezése alapján Kodálynét 1975-ben örökös tiszteletbeli elnöknek választották, de az Alapszabály ezt ebben a formában nem rögzítette, ezért a külföldiek egy része – köztük John Mackinolyt jogászprofesszor – választható és választandó tisztségnek tekintette a díszelnököt. Mivel Kodályné nem volt jelen, nem tárgyalták a kérdést, viszont ebben a kérdésben is sürgetővé vált a szabályozás rendezése.

5. 1. 8. Összegzés

Az első négy évre az IKS korai identitáskeresése jellemző: egyrészt megtalálni a Társaság helyét a többi nemzetközi zenei és zenepedagógiai, vagy egyéb kulturális civil szervezet között (ld. az UNESCO-val való partnerség keresése három éven keresztül), másrészt kialakítani saját működésének feltételeit és irányelveit.

Az IKS tudományos és kulturális tevékenységének támogatására négy munkabizottságot hoztak létre. Számos programjavaslatot felvetettek, de ezek közül csak keveset tudtak megvalósítani 1979-re, például kórusművek megrendelését. Elindultak

azonban az IKS szakmai fórumai: megjelent a Bulletin és két sikeres szimpóziumot rendeztek, bár ez utóbbiak gyakorlati kivitelezése a fogadó szervezőbizottságra maradt.

Több nemzeti Kodály társaság és intézmény alakult világszerte, amelyek kapcsolatba léptek az IKS-szel, de egyelőre nem szabályozták az együttműködés feltételeit.

A Kodály-pedagógia iránti nemzetközi lelkesedés dacára a tagságot csak kis mértékben sikerült bővíteni. A szimpóziumok évében az új tagok száma megnőtt, de a következő évben sokan nem már nem fizették be a tagdíjat, ezért a Társaságnak 1977 végén 290 fizető tagja volt, addig 1979 júniusában csak 133,²⁵⁵ amely az ausztráliai szimpóziumot követően 305-re emelkedett 1979 decemberére. A taglétszám, és ebből adódóan a működés költségeit részben fedező tagdíjbevétele bizonytalansága ellehetetlenítette a hosszabb távú szakmai munka tervezését, különösen annak a fényében, hogy a magyar állami szervek is igyekeztek csökkenteni IKS-nek nyújtott anyagi támogatást.

A taglétszám bővítésének kérdése Eősze szerint az IKS következő vezetőségének egyik fő kihívása, amelynek kimenetele hosszú időre meghatározhatja az IKS szerepét és identitását: „*Nem kisebb kérdésben kell döntést hozni, mint hogy élére kíván-e állni az IKS a világszerte erősödő mozgalomnak, vagy csendes megfigyelőként óhajtja-e szemlélni a fejlődést.*”²⁵⁶

Az előttük álló feladatok megvitatását az új Igazgatótanács már megválasztásának másnapján elkezdte. A kétnapos tanácskozás során legsürgetőbb problémákkal kapcsolatban az alábbi döntéseket hozták:

1. a nemzetközi és nemzeti Kodály társaságok viszonyának rendezése
2. az alapszabály szükséges módosításait előkészítő bizottság létrehozása
3. a konferenciák szervezésével kapcsolatos irányelvek kidolgozása
4. az 1982-es Kodály-centenárium megünneplésének egyik eseményekén a Doráti Antal által kezdeményezett detroiti Kodály-hangverseny támogatása.²⁵⁷

²⁵⁵ Uo. Eősze 1979 augusztusi beszámolója 1978-ban közel 400 fős tagságot említ, de ezt megerősítő dokumentumot nem találtam. Az IKS iroda adatai alapján 1978-ban 320 fős tagsággal rendelkezett.

²⁵⁶ Eősze, L. (1979). *Ügyvezető titkári jelentés*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1244 doboz, 15092 akta, 15092-20). MNL.

²⁵⁷ International Kodály Society. (1979, augusztus 10–11). *First Board Meeting of IKS, elected for the term 1979–1983*. IKSArch.

5. 2. A második elnöki ciklus: 1979–1983

5. 2. 1. Az Igazgatótanács tagjai

Elnök: Deanna Hoermann (Ausztrália)

Alelnök: Tanimoto Kazuyuki (Japán)

Alelnök: Forrai Katalin (Magyarország)

Pénztáros-titkár: Szilvay Géza (Finnország)

Igazgató: Sr. Mary Alice Hein (USA)

Igazgató: Nakamura Takao (Japán)

Igazgató: Rozgonyi Éva (Magyarország)

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Eősze László (Magyarország)

Az 1979 augusztusi választás után négy új tag került az Igazgatótanácsba. A népzene kutató Tanimoto Kazuyukit (Japán) már 1975-ben alelnöknek jelölték, de akkor nem kapta meg a szükséges szavazatszámot. A szapporói Hokkaidó Egyetemen, illetve népzene kutatás terén végzett munkája mellett 1978-tól a Japán Kodály Társaság első elnöke volt.

Forrai Katalin (1926–2004, Magyarország) a kisgyermekkorai zenei nevelés itthon és külföldön is nagyhatású pedagógusa férjét, Vikár Lászlót váltotta az alelnöki pozícióban.

Szilvay Géza (1943–, Finnország) hegedűművész, zenepedagógus, aki emellett jogi és politikatudományi doktori fokozattal is rendelkezik, a pénztáros-titkári posztot töltötte be. Csellóművész testvérével, Szilvay Csabával 1971-ben Finnországba emigrált, ahol a vonóshangszer-oktatás kiemelkedő alakjaivá váltak. A Helsingin Juniorijousten [Helsinki Ifjúsági Vonósok] néven alapított vonószene kart 2010-ig vezették, emellett televíziós oktató sorozatban népszerűsítették a hangszeres zenetanulást. A Kodály szellemében kidolgozott, világhírű *Colourstrings* [Színes húrok] vonóshangszer-pedagógiai módszertanuk máig bővülő kötetei (kották, útmutatók) elérhetők finn és angol nyelven.

Nakamura Takao (中村 隆夫, 1945–, Japán) Tanimoto munkatársa, zenepedagógus, karnagy, egyetemi tanár. 1967-től nyugdíjazásáig a szapporói Hokkaidó Egyetem Pedagógiai Karán tanított, ahol korábban tanulmányait végezte, de egy évig a budapesti Zeneakadémián is tanult. 1976-tól vezette az általa létrehozott Szapporói Kodály Kórust és Zenekart, később a Japán Kodály Társaság elnöke lett.

A korábbi pénztáros-titkár, Mary Alice Hein igazgatóként folytatta a munkát az IKS vezetőségében, míg Rozgonyi Évát újráválasztották igazgatónak.

5. 2. 2. Az IKS működése

Az első négy év tapasztalatai alapján az új választott Igazgatótanácsnak több ponton módosítania kellett az IKS működését meghatározó Alapszabályt, illetve kidolgoznia a választási és a nemzeti Kodály szervezetekre vonatkozó irányelveket. Az első ülésén (1979. 08. 10.) ezért az állandó szakmai munkabizottságok mellett alkalmi (ad hoc) vagy állandó jellegű feladatra kijelölt bizottságokat létrehozása mellett döntöttek:²⁵⁸

- Tagbizottság [Membership Committee] – vezetője: Szőnyi Erzsébet
- Választási munkabizottság [Election Committee]
- Alapszabály munkabizottság [Constitution Committee]
- Centenárium munkabizottság [Centenary Committee]

Ezek közül Tagbizottság feladata a tagtoborzás és az IKS népszerűsítése, míg Centenárium munkabizottság az 1982-es Kodály-émlékév megünneplését volt hivatott előkészíteni. A másik két csoport végezte az Alapszabály kidolgozását, illetve a választás előkészítő munkálatait. A nemzeti tagokkal való együttműködésre vonatkozó javaslatot Tanimoto készítette el az 1980 januári ülésre.

5. 2. 2. 1. Alapszabály-módosítás

Az Alapszabály munkabizottság tagjainak Szilvay Gézát, Balás István miskolci ügyvédet, aki szakmája mellett karnagyként is tevékenykedett, valamint az eredeti Alapszabály elkészítésében résztvevő John Mackinolty-t kérték fel. A bizottság 1980 januárjában benyújtotta a módosítási javaslatokat, amelyet az Igazgatótanács elfogadott, és azt 1981-ben a Közgyűlés előtt szavazásra bocsátotta.²⁵⁹ A Közgyűlés 1981. 08. 07-én megszavazta az Alapszabály módosítását. A végleges szöveget az IKS Bulletinben („Amended Statutes of the International Kodály Society”, 1981) és a nem-fizető tagoknak is megküldött *Newsletter* 7. számában jelentették meg.

²⁵⁸ Uo.

²⁵⁹ International Kodály Society. (1980, január 3–5). *Official minutes of the IKS Board on 3,4,5 January 1980*. Budapest. IKSArch.

A dokumentumot az alábbi pontokon módosították:

- III. *Működés és hatáskör* alá 5. pontként bekerült az IKS nonprofit státusza.
- A IV. *Szervezeti felépítés* alatt
 - szabályozták, hogy a Közgyűlés határozatképes, amennyiben a tagság 20%-a jelen van, míg a nyolc tagú Igazgatótanács esetében legalább 6 fő jelenléte szükséges
 - rögzítették Kodály Zoltánné örökös tiszteletbeli elnöki pozícióját, amely az előző választáskor félreértést okozott
 - új pontként bekerült, hogy 5) az Igazgatótanács működési szabályzatokat [by-laws] készíthet, elsősorban a találkozók és a választás lebonyolítására; és 6) csak olyan tagok jelölhetők, akik a jelölést megelőző legalább 12 hónapban IKS tagok voltak
 - módosították az IKS hivatalos és munkanyelveit a tagság nyelvi összetételének függvényében: angol és francia hivatalos, ill. magyar, német, orosz és japán munkanyelvek.
- A V. *Tagság* feltételei körül kikerült az ajánlás szükségessége, helyette az Igazgatótanács vagy a Tagság munkabizottság jóváhagyását és a tagdíjfizetési kötelezettséget írja elő.
- Ezzel összefüggésben a VI. *Díjak és fizetési kötelezettségek* közé bekerült, hogy a fizetési határidőt követő hathónapos türelmi idő után a tagság automatikusan megszűnik, amennyiben a tag nem rendezi tartozását.
- Az X. *Módosítás* új pontja b) lehetővé tette, hogy az alapszabály-módosításról levélzavazással is lehessen dönteni („Amended Statutes of the International Kodály Society”, 1981, p. 36–38).

Az új alapszabály megoldást jelentett több korábbi kérdésre. Mivel az 1975-ös változatban nem vonatkozott paragrafus a tagdíj-fizetés elmulasztásra, azok adminisztrációs, de költségvetési problémát is jelentettek, ráadásul igen nagy számban: Szőnyi 1982 februárjában 497 tagból 195 tagdíjmulasztót említett a hírlevélben (Szőnyi, 1982). Magának a hírlevélnek és nemzetközi postázásának költsége is jelentősen terhelte az IKS bankszámláját, lévén azt – a Bulletinnel ellentétben – a nem-fizető tagok is megkapták.

Rendezték a tiszteletbeli elnök definícióját, immáron egyértelműen nem választható poszt, hanem Kodály Zoltánné szavazati joggal rendelkező, élethosszig tartó pozíciója.

A leglényegesebb és technikai mellett elvi újítás a tagfelvétel kritériumainak módosítása, amely a külső nyitás felé mozdult el azzal, hogy immáron nem kötötte két meglévő tag ajánlásához – azaz személyes ismeretséghez – az IKS soraiba való felvételt, csak a vezetőség vagy a tagságért felelős munkacsoport jóváhagyásához.

5. 2. 2. 2. Választási szabályzat

A választási szabályzat [Election By-law] rögzítését két, a tagok körében rosszemlékű és ellentmondásos választás után nem lehetett tovább halasztani. Az Igazgatótanács 1979 nyarán elkészítette a tervezetet, de az 1979-es választások előtt már nem tudták elfogadtatni a közgyűléssel.

A John Mackinolty által a Jelöltállító bizottság elnökének, Florance Caylornak készített és Eősze által 1979. 07. 20-án a KKI-nak véleményezésre szintén eljuttatott tervezetet lényegében változtatás nélkül terjesztették a Közgyűlés elé 1981-ben, amelyet az megszavazott. A végleges szövegből elhagyták a KKI Nemzetközi Jogi Osztálya által is kifogásolt bevezetőt, amelynek b) pontja tartalmazta, hogy a szabályzat egyik célja annak kiküszöbölése, hogy egyetlen csoportosulás se kerülhessen domináns szerepbe az Igazgatótanácsban.²⁶⁰ A kitétel vélhetően az első választás visszásságaira, és az azt megelőző nézetkülönbségekre utalt, de 1981-ben már nem tartották szükségesnek, hogy ezt írásban rögzítsék. A Jelöltállító bizottságnak figyelembe kell vennie azonban, hogy a vezetőség „földrajzilag reprezentatív legyen” („Election By-Law of the International Kodály Society”, 1981, p. 39).

A másik változtatás a tervezethez képest, hogy az abban szereplő Választási munkabizottság helyett [Election Committee] visszatértek a korábban használt Jelöltállító munkabizottság [Nominating Committee] használatához.

A szabályzat jobbra a már működő gyakorlatot öntötte hivatalos formába: a legalább háromtagú Jelöltállító bizottságot a választás előtt fel kell kérni a megüresedő igazgatótanácsi pozíciók betöltésére kiírt választás előkészítésére. Újdonság, hogy a Jelöltállító munkabizottság tagjaira a nemzeti tagok is tehettek javaslatot – ebben tükröződhet a szándék, hogy az IKS aktívabb kapcsolatot alakítson ki a nemzeti Kodály szervezetekkel.

²⁶⁰ Lőrinc, T. (1979, július 20). [Levél Demeter Sándornak]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1244 doboz, 15082 akta, 15082-20). MNL.

A Jelöltállító munkabizottság öt hónappal a választás előtt levélben felkéri a tagságot, hogy javasoljanak személyeket a betöltendő posztokra. A visszaérkezett javaslatok alapján a bizottság összeállítja a jelöltek listáját és megerősítést kér, hogy a felterjesztett tagok vállalják-e a jelölést.

A választás a közgyűlésen két, legalább 36 órányi távolságra eső szakaszban zajlik: az első a Jelölő nap [Nomination Day], a második a Választás napja [Election day]. A Jelölő napon még a Közgyűlés javasolhat új jelölteket, illetve a korábban elfogadott személyek visszaléphetnek. A választás során az ún. *egyéni átruházható szavazat választási rendszert* [single transferable vote electoral system] alkalmazzák, amely során az egyes pozíciókra rangsorolják a jelölteket, nem pedig több jelölt közül egy preferált személyre adják le a voksokat.

A gyakorlat 1989-ig volt érvényben, utána áttértek az egyszerű szavazattöbbség alapú választásra, amelyet a KKI már 1979-ben javasolt, de akkor nem fogadták el.²⁶¹

5. 2. 2. 3. Nemzeti Kodály társaságok affiliációja

Az IKS és az egyes országokban működő Kodály-szervezetek együttműködésének Tanimoto Kazuyuki által készített irányelveit 1980 januárjában vitatta meg az Igazgatótanács.²⁶² A többnapos ülésen számos ponton módosították a szöveget, amelyet szintén az 1981. augusztusi Közgyűlés hagyott jóvá („Relations between IKS and Various Kodály Organizations”, 1981).

Tanimoto az előterjesztésben összefoglalta a nemzeti és a nemzetközi Kodály társaság együttműködésének elvi alapjait:

„Az IKS általános célja a Kodály-koncepciók és módszertan terjesztése az egész világon. Ezt a célt a tagok közötti napi szintű interakcióval lehet a legjobban megvalósítani. Ahhoz, hogy a Kodály-módszer nemzeti oktatási intézményekben való elfogadtatására irányuló erőfeszítéseink sikeresek legyenek, erős nemzeti testületekre van szükségünk, nem csak elkötelezett egyénekre. Mivel a Kodály-módszert minden egyes országra adaptálni kell, szembesülünk a problémával, hogy minden egyes országnak saját történelmi és kulturális jellege van. Minden országnak fel kell mérnie sajátosságait, és a Kodály-módszert úgy kell fejlesztenie, hogy azoknak megfeleljen. Egy új, rendszerezett módszertannal rendelkező, a gyakorlatban is megvalósítható zeneoktatási elméletet kell

²⁶¹ Uo.

²⁶² International Kodály Society. (1980, január 3–5). *Official minutes of the IKS Board on 3,4,5 January 1980*. Budapest. IKSArch.

létrehozniuk, amely nem egyetemes, hanem nemzeti. A nemzeti testületeknek kell tevékenységünk magját képeznie: azért vannak, hogy országos szinten összegyűjtsék és koordinálják egyes tagjainak törekvéseit, valamint megteremtsék azt az alapot, amelyre az IKS épül.”²⁶³

A megszavazott affiliációs irányelvek alapján az IKS az egyes nemzeti Kodály társaságokat a származási országuk hivatalos képviselőjeként és az IKS autonóm szerveként ismeri el. Adott országból csak egy Kodály társaság fogadható el nemzeti tagnak. Az IKS szorgalmazza, hogy az IKS tagok saját nemzeti társaságunkon keresztül kérjék az IKS tagságot, ez esetben 20% tagdíj-kedvezményt is kapnak. Az intézkedés – szándéka szerint – mind a helyi, mind a nemzetközi társaságot támogatja.

Az IKS-szel való kapcsolattartást a nemzeti szervezet elnöke vagy hivatalos képviselője végzi, aki szavazati jog nélküli meghívást kap az IKS Igazgatótanácsa számukra is nyitott ülésére.

Az affiliációs dokumentum rögzítette az együttműködés mibenlétét is: az IKS kérésre segítséget nyújt workshopokkal és konferenciákkal kapcsolatban, a közlemények, hírlevelek elkészítése során, illetve a nemzetközi kutatások kommunikálásában. A nemzeti tagok tagtoborzással, az IKS népszerűsítésével, a Bulletin terjesztésével és az IKS szimpóziumok szervezésével támogatják a nemzetközi társaság működését, emellett tevékenységükről éves beszámolót készítenek az IKS részére. Tanimoto javaslatában szerepelt az a kitétel is, hogy a nemzeti szervezetek tagjai automatikusan az IKS tagjaivá válnak, de ez később kikerült a szövegből. A nemzeti Kodály társaságok tagsága számára továbbra is opcionális maradt az IKS tagság.

A Tanimoto által megfogalmazott szemlélet – a nemzeti testületek végzik országukban a gyakorlati munkát és teremtik meg az IKS alapját – következménye, hogy az alapításkor tervezett, irányítása alatt álló *nemzeti tanácsok* helyett az IKS a tőle független nemzeti Kodály-szervezeteket ismerte el partnereként, és nem törekedett arra, hogy saját kezdeményezésre hozzon létre nemzeti szervezeteket, csoportokat, akár a meglévők riválisaként, bár az gyakran előfordult, hogy IKS tagok hozták létre országuk Kodály társaságát. A rendelkezéssel egyúttal az IKS lemondott arról, hogy gyakorlatban a nemzetközi Kodály-mozgalom legfőbb őre és szellemi irányítója legyen.

²⁶³ Tanimoto, K. (1980). *A Draft Proposal for a National Body of IKS*. Forrai (IKS doboz, IKS 1980 board mappa). KIArch.

5. 2. 3. Nemzeti Kodály Társaságok

Deanna Hoermann második elnöki ciklusa idején, 1979 és 1983 között a meglévő nyolc mellé öt új társaság jött létre, amelyek kérték befogadásukat az IKS-be.

5. 2. 3. 1. Association Kodály de Belgique

A Belga Kodály Társaság 1979. július 2-án alakult, alapítója és első elnöke Charlotte Messiaen karnagy volt, aki korábban Magyarországon is tanult. A társaság alapszabályát a *Moniteur belge*²⁶⁴ 1979. 09. 13-i száma közreadta francia nyelven. A brüsszeli székhelyű szervezet céljaul a Kodály-pedagógia népszerűsítését, terjesztését és oktatását tűzte ki. Ennek érdekében konferenciákat, összejöveteleket, szemináriumokat, koncerteket szervezett; kiadványokat készített – közülük *Le Pain* című hírlevelüket – és együttműködött hasonló célkitűzésű kulturális szervezetekkel, így az IKS-szel, illetve a Belga-Magyar Baráti Társasággal is.²⁶⁵ A Társaság alapszabályába foglalták, hogy támogatja a Nemzetközi Kodály Társaság célkitűzéseit. 1982-ben a Kodály-émlékév tiszteletére zeneszerzőversenyt hirdettek, amelyre belga népdalok kórusmű-feldolgozásaival lehetett nevezni.

A Társaság 1999 után már nem szerepel az IKS irataiban, de vélhetően 2005 körül szűnt meg („Forth coming event: Kodály method”, 2018). Későbbi működéséről kevés információ áll rendelkezésre.

5. 2. 3. 2. Kodály Mexicana A. P.

A Mexikói Kodály Társaság 1980-ban alakult, Carmen Carrasco vezetésével, de hamar megszűnt: 1983-ban kérték, hogy szüneteltessék IKS tagságukat, majd 1986-ban Carrasco értesítette az IKS vezetőségét megszűnésükről. A Kodály México 2016-os megalakulásáig Mexikóban nem működött Kodály-szervezet.²⁶⁶

²⁶⁴ A Magyar Közlöny belga megfelelője, Borha Zoltán levelének mellékleteként (ld. 265. lábjegyzet).

²⁶⁵ Borha, Z. (1980, március 19). *Feljegyzés NMEF-nek*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1263 doboz, 15092 akta, 3646-2/80). MNL

²⁶⁶ Kodály México. (2016). Estatutos. *Kodály México: Artes, tradiciones y visiones*, A. C. <https://kodalmexicoac.blogspot.com/p/estatutos.html>

5. 2. 3. 3. Suomen Kodály-seura

A Finn Kodály Társaság hivatalosan 1980. 05. 19-én alakult és máig aktív nemzeti tagja az IKS-nek (Hein, 1980a, p. 3). Első elnöke, Ahti Sonninen (1914–1984) finn népdalgyűjtő, zeneszerző és zenepedagógus, aki az Itä-Helsingin musiikkiopisto [Kelet-Helsinki Zeneiskola] vezetőjeként fontos szerepet játszott az Kodály-koncepció finnországi megismertetésében. Halála után a zeneiskola vezetését Szilvay Géza vette át, míg a Finn Kodály Társaság elnöke 1982-től Timo von Creutlein (1947–) zenepedagógus lett, aki a Zeneakadémián szerezte doktori fokozatát és két ciklus erejéig az IKS vezetőségének is tagja volt. *Tiedotuslehti* [Hírlevél] címmel évente 2-3 hírlevelet ad ki, emellett koncerteket, szemináriumokat, konferenciákat szervez.²⁶⁷

5. 2. 3. 4. British Kodály Society

A Brit Kodály Társaságot a Kodály-tanítvány és Angliába emigrált Vajda Cecília (1923–2009) karnagy, zenepedagógus alapította 1981 szeptemberében Londonban. Kodály ajánlására Yehudi Menuhin 1966-ban meghívta, hogy két évig angliai iskolájában tanítson. Szerződésének lejárta után tízéves küzdelmet folytatott a magyar hatóságokkal hazatérése érdekében, miközben különböző angliai és wales-i iskolákban tanított, illetve a Boosey & Hawkes kiadó megbízásából Kodály zenepedagógiai és kórusművei szövegeinek nyersfordítását készítette, amelyek az angol dalszövegek alapjául szolgáltak. Mivel magyarországi munkahelyi és lakáskörülményeit nem sikerült megnyugtató módon rendeznie, 1980-ban úgy döntött, végleg Angliában marad, és – akkor már nyugdíjasként – megalakította a British Kodály Society-t (Shenton, 2020). *The Kodály way to music* címmel két kötetben foglalta össze a Kodály-pedagógia módszertani alapvetéseit angol iskolákra adaptálva (Vajda, 1974, 1986).

A Társaság nemcsak szakmai közösségként működött, hanem képzőintézményként is: éves képzést indított három szinten: alapfokú – középhaszadó – haladó [elementary – intermediate – advanced], valamint nyári kurzust is, amelyre Vajda rendszeresen meghívott magyar oktatókat. Emellett hangversenyeket, előadásokat szervezett, videó- és magnókazetta sorozatokat adott ki és évente több alkalommal hírlevelet [Newsletter] jelentetett meg.

²⁶⁷ *Suomen Kodály-seuran*. (2022, január 8). Suomen Kodály-seuran. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.suomenkodalyseura.fi/>

A Társaságot 1989 májusában átnevezték British Kodály Academy-re (BKA) [Brit Kodály Akadémia], amely jobban kifejezte az oktatótevékenységet, amelyet máig végez. Kurzusok és a BKA tevékenységének népszerűsítése mellett kiadványokat is árúsítanak.²⁶⁸

Vajda belső viták miatt 1995-ben kivált a BKA-ból és Kodály Institute of Britain néven új szervezetet hozott létre, de ez nem volt hatással arra, hogy az IKS a British Kodály Society-t, majd annak utódját, a BKA-t ismerte el hivatalos nemzeti tagnak.

5. 2. 3. 5. Schweizerisches Kodály Institut

A Svájci Kodály Intézetet szintén Promonti Erzsébet (1942–) emigrációban élő magyar operaénekes, zenepedagógus kezdeményezte Luzernben, amelyet sok éven át fiával, Michael Sauserral vezettek. Alakulóülése 1983. 06. 23-án volt, utána két héttel, 1983. 07. 07-én már kérte felvételét az IKS nemzeti tagjai közé.²⁶⁹ Hasonlóan a BKA-hoz, éves és nyári képzéseket nyújtott, és *Schweizerisches Kodály Bulletin* címmel hírlevelet adott ki.

A Schweizerisches Kodály Institut 1996-ban felfüggesztette tevékenységét,²⁷⁰ utána Kodály Office of Switzerland néven tanácsadó szervezetként még 2003-ig működött.²⁷¹

5. 2. 4. Szakmai tevékenység

5. 2. 4. 1. Munkabizottságok tevékenysége

5. 2. 4. 1. 1. Kutatási munkabizottság

A Florence Caylor vezette munkacsoportnak két fő feladata volt: összegyűjteni a már meglévő kutatások beszámolóit (folyóiratokat, könyveket stb.) a Holy Names College-ben létrehozott *Kodály Research Center* számára, illetve ezek listáját eljuttatni az IKS tagokhoz, akik könyvtárközi kölcsönzés útján hozzáférhetnek a gyűjteményhez. Caylor 1978-as IKS Bulletinben közreadott listája csak kutatómódszertani kiindulópont volt, illetve a zenei képességméréshez használt tesztek tartalmazta.

²⁶⁸ *British Kodály Academy*. (2023). British Kodály Academy. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.kodaly.org.uk/>

²⁶⁹ Promonti, E. (1983, július 7). [Levél Eősze Lászlónak]. Forrai (IKS doboz, IKS 1983 board meeting mappa), KIArch.

²⁷⁰ International Kodály Society. (1996, március 7–8). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

²⁷¹ Sauser, M. (2003, február 25). [Levél Vandulek Mártának és Gilbert De Greeve-nek]. [E-mail]. IKSArch.

A csoport 1983-as szimpózium idejére nem érte el a fent kitűzött célt. A legnagyobb problémának azt tartották, hogy bár számos kutatás zajlott, hozzájuk nem jutottak el ezek dokumentumai.²⁷² Saját kutatást nem kezdeményeztek.

5. 2. 4. 1. 2. Népzenei munkabizottság

A népzenei munkabizottság esetében is hamar kiderült, hogy nemzetközi csoportként, aktív kutató közösségként nem tud működni, inkább népzenei érdeklődésű és saját országukban tevékenykedő kutatók, népdalgyűjtők eredményeit összegyűjtő fórumként funkcionált, amelyet az elnök, Vikár László fogott össze, amikor alkalma volt személyesen találkozni a tagokkal egy-egy nemzetközi eseményen, konferencián.²⁷³

5. 2. 4. 1. 3. Előadó-művészeti munkabizottság

A munkabizottságot az 1982-es Kodály-émlékév megünneplése átmenetileg szerkezetileg is érintette. A tervezett rendezvények – hangversenyek, külföldi Kodály-ünnepségek, *Singing Youth International* gyermekkórus-verseny – szervezésére létrehozott munkacsoportokat Hoermann javaslatára 1980 januárjában *Centenáriumi munkabizottság [Centenary Committee]* néven összevonták, vezetőjének Rozgonyi Évát, tanácsadónak Erdei Pétert, a kormányzervek képviselőjében Erkel Tibor zeneszerzőt kérték fel, aki 1979–1983 között a Művelődési Minisztérium zene- és táncművészeti osztályát vezette.²⁷⁴

A csoport folytatta a zeneművek megrendelésével kapcsolatos tevékenységét: 1980-ban John Hayes amerikai és Sir Peter Maxwell Davies angol zeneszerző felkérését javasolták, hogy a Kodály-centenáriumra gyermekkori műveket írjanak. A javaslatot 1981-ben módosították: Davies mellé Akira Miyoshi japán és Szokolay Sándor magyar zeneszerzőt bízták meg. A három kórusművet 1982. 12. 13-án, a Magyar Kodály Társaság szervezte nemzetközi Kodály-konferencia kiegészítő programjaként, az IKS által szponzorált kórusangverseny keretében mutatták be az alábbi kórusok („Magyar Kodály Társaság: Nemzetközi zenetudományi konferencia Kodály Zoltán születésének 100. évfordulója alkalmából”, 1984):

²⁷² International Kodály Society. (1981, január 5–8). *Official minutes of the of the I.K.S. Board Meeting 5-8 January, 1981, Budapest.* IKSArch.

²⁷³ International Kodály Society. (1981, augusztus 1, 6). *Official minutes of the of the I.K.S. Board Meeting, Sapporo, Japan.* IKSArch.

²⁷⁴ International Kodály Society. (1980, január 3–5). *Official minutes of the IKS Board on 3,4,5 January 1980. Budapest.* IKSArch.

- Akira Miyoshi: *Three Songs of Mother Goose* – nyíregyházi 4. sz. Általános Iskola gyermekkara, karnagy: Szabó Dénes
- Peter Maxwell Davies: *Seven Songs Home* – miskolci 6. sz. Ének-Zenei Általános Iskola gyermekkara, karnagy: Reményi János
- Szokolay Sándor: *Nursery Rhymes (All the Year Rounds)* – székesfehérvári Volán Kamarakórus, karnagy: Hartyányi Judit.

A hangverseny után felmerült, hogy hanglemezen kiadják a kórusművek felvételeit, a Singing Youth International győztesek előadásából készült válogatással együtt, amelyet 1983 júliusára sikerült megvalósítaniuk Tanimoto Kazuyuki irányításával.

A bizottság saját szervezésében 1982 nyarán a Kodály Intézettel és a Jeunesses Musicales-szel együttműködve három hétig vendégül látta az International Youth Choirt, amely az azidőtájt szintén Magyarországon összegyűlő International Youth Orchestra-val közösen, Iwaki Hiroyuki vezényletével előadta Kodály *Te Deum*-át.

A csoport által felügyelt IKS rendezvényekről bővebben az 5. 2. 4. 3. pontban lesz szó.

5. 2. 4. 1. 4. Tagbizottság

A *Tagbizottságot [Membership Committee]* eredetileg az 1981-es szimpóziumig tartó időszakra tervezték az IKS tagságának bővítése és a meglévő tagokkal való kapcsolattartás érdekében, így egyszerre töltött be szakmai és működési funkciókat. Gyakorlatban 1984-ig működött. Vezetőjének 1980-ban Szőnyit kérték fel, tagjainak Patricia M. Rohlt (Ausztrália), Mae Dalyt (Kanada), Nakagawa Koichirót (Japán) és Toba Kramert (USA).

A csoport a tagokkal való levelezés és a tagság nyilvántartása mellett több javaslatot tett a tagtoborzás érdekében. Szőnyi 1982 decemberi jelentésében három lehetőséget vázolt fel, ezek mindegyike a nemzeti Kodály társaságokat érintette, amelyek közvetlen kapcsolatban állnak országuk Kodály-mozgalmával. Megfogalmazásában „*a Társaság aktív fizető tagjai nagyon támogatók és segítőkészek. A többiek kikerültek a Társaságból, de a Kodály mozgalomból még nem. Bár ez a tény jól tesz a Kodály-koncepció*

*terjedésének, sajnálattal kell megállapítanom, hogy a Társaságot nem teszi hatékonyabbá.*²⁷⁵

Ezért célszerűnek tartotta, hogy 1) a nemzeti tagok rendszeresen küldjenek tájékoztatást az IKS-nek, 2) az IKS támaszkodjon tagságukra, és 3) a nemzeti szervezetek a tagdíjbevételek egy részét utalják át az IKS-nek, ennek következtében tagságuk automatikusan jelenjen meg az IKS tagok nyilvántartásában.

Ez utóbbi gondolat szerepelt a Tanimoto által készített affiliációs tervezetben is, de ahogy akkor, Szőnyi javaslatát sem fogadta el az Igazgatótanács, arra hivatkozva, hogy megvalósítására nincs lehetőség.²⁷⁶

1983 januárjában az IKS tagokhoz kérdőívet is eljuttattak, hogy felmérjék a Társasággal kapcsolatos igényeiket, javaslataikat („Survey form for members of the IKS, 1983, January”, 1983), de eredményességéről nem áll rendelkezésre adat.

Az IKS egyik sarkalatos problémájára, a tagok számának bővítésére továbbra sem sikerült érdemi megoldást találniuk. Az aktív taglétszám²⁷⁷ alakulása adott év decemberi adatai alapján: 1979: 305 fő; 1980: 273 fő; 1981: 302 fő; 1982: 253 fő; 1983: 267 fő. A potenciális tagok megszólításának nehézségét jól illusztrálja, hogy az IKS programszervezés tekintetében legaktívabb évében, 1982-ben rendelkezett a legkevesebb aktív taggal az elnökségi ciklus alatt.

5. 2. 4. 2. Ösztöndíj program

A máig működő IKS ösztöndíj-program a taglétszám növelését, de az IKS és a nemzeti szervezetek jobb együttműködését is célozta. Ötletgazdája, Tanimoto 1982 márciusában tártta a tervet az Igazgatótanács elé, hogy az IKS támogassa olyan jelentkezők magyarországi tanulmányait, akik egyszerre tagjaik országuk Kodály társaságának és az IKS-nek is.²⁷⁸ Mivel ez utóbbi kitétel hátrányosan érintette azokat, akik országában nincs Kodály társaság (1983-ig 13 jött létre), az első kitéletet 1985 után elhagyták a feltételek

²⁷⁵ Szőnyi, E. (1982, december). *Report of the Chairman of the Membership Committee*. Szőnyi, KIArch. (aláhúzás az eredetiben)

²⁷⁶ Eősze, L. (1983, március 10). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

²⁷⁷ Nem számítva az ún. „non-financial” tagokat, akik elmulasztották befizetni az éves tagdíjat. Tőlük az 1981 nyarán elfogadott alapszabály-módosítás előtt nem vonták meg a tagságot, hanem külön soron tartották őket számon.

²⁷⁸ International Kodály Society. (1982, március 23–27). *Official minutes of the of the I.K.S. Board, Meeting held from 23 to 27 March, 1982, in Budapest*. IKSArch.

közül, azzal a megkötéssel, hogy ahol viszont van nemzeti társaság, ott rajtuk keresztül lehet pályázni.

A Művelődési Minisztériummal 1983. 01. 20-án írták alá a kétéves megállapodást, amely alapján az IKS összesen tizennyolc hónapos (2x6 és 2x3 hónap) ösztöndíjkeretet biztosít külföldi zenészek és zenetanárok magyarországi képzésére, legfeljebb 4 fő részére, évente 2000 USD értékben. Az összeget az IKS a Művelődési Minisztérium számára átutalja, amelynek terhére a Minisztérium az ösztöndíjasok részére ingyenes szállást, oktatást és havi 3000 forintos ösztöndíjat biztosít.²⁷⁹ Az ösztöndíj meghirdetését a következő elnöki ciklus idejére, 1984 januárjára tűzték ki.

5. 2. 5. Kiadványok

A rendszeresen közreadott *Bulletin* és *Newsletter* mellett két három új kiadványra tettek javaslatot: Tanimoto 1982 decemberében kezdeményezte az IKS által megrendelt kórusművek és Singing Youth International produkcióiból készült hanglemezt, valamint kétszólamú művekből álló nemzetközi dalgyűjtemény [*Songbook*] kiadását.²⁸⁰ Ez utóbbinál számított volna a nemzeti tagokra, akiket felkért, hogy 5-5 művet juttassanak el az IKS-nek. A megvalósítás a következő elnöki ciklusra maradt volna, de 1984-ben Tanimoto csalódottan tudatta az Igazgatótanáccsal, hogy mindössze öt országból kapott anyagot és az OAKE által ígért kották sem érkeztek meg.²⁸¹ Ekkor még megpróbálkoztak újabb felkéréssel, de később már nem esett szó dalgyűjtemény kiadásáról egészen a 2000-es évek elejéig.

A *The Glory of Contemporary Choruses for Children* című hanglemez azonban elkészült 1983 nyarán, tartalmát az IKS *Bulletin* 1984/2 száma közölte: az IKS által megrendelt öt kórusmű, illetve Kodály négy egyneműkara: *Hegyi éjszakák I, V; Norvég leányok* és *Békesség-óhajtás*, japán és magyar énekkarok előadásában („The Glory of Contemporary Choruses for Children”, 1984).

A harmadik kiadványterv Vikár Lászlótól származik. Az eredetileg „My approach to Kodály” munkacímű visszaemlékezés-gyűjtemény 1985-ben jelent meg *Reflections on Kodály* címmel és 24 szerző önvallomását tartalmazza (Vikár, 1985).

²⁷⁹ *Agreement [signed by the International Kodály Society and by the Ministry of Culture of the Hungarian People's Republic]* (1983, január 20). Forrai (IKS doboz, IKS 1983 board meeting mappa), KIArch.

²⁸⁰ International Kodály Society. (1982, december 11–19). *Minutes of The I.K.S. Board Meetings, December 1982, Budapest*. IKSArch.

²⁸¹ International Kodály Society. (1984, március 14–16). *Minutes of The I.K.S. Board Meeting, 14–16 March, 1984*. IKSArch.

5. 2. 6. Programok, rendezvények

5. 2. 6. 1. Singing Youth International

Az IKS által szervezendő nemzetközi ifjúsági kórusverseny, a *Singing Youth International* (SYI) gondolatát 1980 januárjában vitatta meg először a vezetőség.²⁸² Szervezésére külön munkabizottságot hoztak létre Rozgonyi Éva elnökletével [Committee for Singing Youth International]. A munkabizottságot két nappal később, ugyanennek az ülészaknak a keretében Centenárium munkabizottság néven összevonták az Előadó-művészeti munkabizottsággal és az akkor még tervezett detroiti Kodály-centenárium rendezvényt előkészítő csoporttal.

A versenyt 1982-ra, a Kodály-emlékévre időzítették, a felhívás a Bulletin 1981/2 számában jelent meg. Három kategóriában várták legfeljebb 60 tagból álló kórusok jelentkezését: gyermekkarok (korhatár: 15 év), ifjúsági kórus (korhatár: 19 év) és vegyeskar (korhatár: 26 év). A kategóriák kötelező műsorszámként Kodály egy-egy karműve szerepelt: *Zöld erdőben*, *Hegyi éjszakák I* vagy *Adventi ének*, illetve *Békesség-óhajlás* („Singing Youth International Zoltán Kodály Choral Competition 1982: Competition Announcement”, 1981).

A verseny sajátossága volt, hogy 16 perces a cappella hangfelvételeket kellett küldeniük, nem élőben mérköztek meg egymással a kórusok. Véhetően ez lehetett az egyik oka, hogy a várt kb. 50 jelentkezés helyett mindössze 17 kórus küldte el műsorát, közülük nyolcan Japánból.

A zsűri elnöke Pászti Miklós zeneszerző-karnagy, tagjai Erkki Pohjola finn és Georgi Robev bolgár karnagyok voltak. A nyertes kórusok nevét az *Newsletter* No. 9. száma közölte („Singing Youth International Zoltán Kodály Choral Competition 1982”, 1983):

- Ifjúsági kórusok (első és megosztott díjasok):
 - első díj: NHK Tokyo Gyermekkara, Japán – karnagy: Furuhashi Fujio
 - megosztott díj:
 - Zrínyi Ilona Gimnázium Gyermekkara, Magyarország – karnagy: Homoródiné Engi Zsuzsa
 - Kagoshimai Leánygimnázium kórusa – karnagy: Sumiyoshi Sanji
- Vegyeskarok (megosztott díj):
 - Hochschule für Musik Franz Liszt, NDK – karnagy: Gert Frischmuth

²⁸² International Kodály Society. (1980, január 3–5). *Official minutes of the IKS Board on 3,4,5 January 1980*. Budapest. IKSArch.

- Janus Pannonius Egyetemi Énekkar, Magyarország – karnagy: Tillai Aurél

A gyermekkari kategóriában nem osztottak ki díjat. A díjazott énekkarokat 1983 áprilisában díjátadó gálahangversenyre várták Kecskemétre. A Japán Rádió szintén leadta a verseny műsorát,²⁸³ amelyből válogatás jelent meg a korábban említett *The Glory of Contemporary Choruses for Children* hanglemezen.

5. 2. 6. 2. Kodály-centenárium, London

1978-ban Doráti Antal, az IKS tiszteletbeli tagja felvetette, hogy Detroitban rendezzenek ünnepi hangversenyeket és konferenciát az általa vezényelt Detroit Symphony programjának keretében. Az IKS vezetősége élni kívánt a lehetőséggel és hosszú ideig egyeztettek egymás között és a zenekar menedzsmentjével, de a terv már 1980 nyarán megvalósíthatatlannak bizonyult.²⁸⁴

Helyette 1982. december 8–16. között Londonban tartottak Kodály centenáriumi konferenciát és hangversenyeket a British Kodály Society, a Royal Academy of Music és az IKS szervezésében.²⁸⁵

A konferencián többségében magyar előadók szerepeltek, a külföldieket Tanimoto Kazuyuki (*Kodály, the Ethnomusicologist* [A népzenekutató Kodály]), Percy M. Young, Kodály angol biográfusa (*Kodály and the British Choral Tradition* [Kodály és a brit kórushagyomány]), és a magyar származású, de hosszú ideje Angliában élő Louis Kentner²⁸⁶ (*Kodály, His Pupils and Friends* [Kodály barátai és tanítványai]) képviselték. A 11 előadásból nyolcnak az átirata megjelent az IKS 1983/1 számában.

A tudományos előadások mellett bemutatótanítások is voltak egy-egy napon, amelyen helyi csoportok és kórusok és tanáraik illusztrálták a Kodály-pedagógia alkalmazási lehetőségeit a brit oktatási környezetben. A tanárok között megemlítendő Margaret Holden, az IKS egyik alapítótagja, Vajda Cecília és Peter Hartfeld, aki 1974/75-ben Szőnyi irányítása alatt tanult a Zeneakadémián, majd később a manchesteri Chetham's School tanára lett, ahol néhány évig Vajda Cecília munkatársa volt.

²⁸³ International Kodály Society. (1983, augusztus 6–7, 9, 12). *Minutes of The I.K.S. Board Meeting, Antwerp, Belgium*. IKSArch.

²⁸⁴ Szilvay, G. (1980, december 30). *IKS semi-annual report with financial appendix*. Forrai (IKS doboz, IKS 1980 board mappa), KIArch.

²⁸⁵ Zoltán Kodály Centenary Celebrations, International Conference and Concerts London, December 1982. (1982). [Program]. British Kodály Academy; Vajda (27. doboz, BKS leaflets, concerts mappa 82. irat), KIArch.

²⁸⁶ Kentner Lajos (1905–1987) zongoraművész, Kodály egykori tanítványa. 1935-ben emigrált Angliába.

A hangversenyeken Kodály zeneszerzői munkásságának minden oldalát megmutatták: a Győri Leánykar (karnagy: Szabó Miklós) önálló estet adott egyneműkarokból; Szenthelyi Miklós (hegedű), Perényi Miklós (cselló) és Lantos István (zongora) Kodály zongora- kamaraműveiből játszott válogatást; a Royal Philharmonic Orchestra Doráti Antal pálcája alatt a *Psalmus Hungaricus*-t, a *Háry János szvit*-et és *Budavári Te Deum*-ot adta elő. További két koncert pontos programját nem közli a műsorfüzet: A Symphony Orchestra of The Royal Academy of Music és a Brit-Magyar Baráti Társaság által szervezett koncertet, amelyen kórus- és kamarazenei művek hangzottak el.²⁸⁷

Bár a rendezvény látogatottsága elmaradt a vártnál, az IKS Igazgatótanácsát képviselő Tanimoto mégis jelentős és tanulságos eseménynek nevezte az IKS londoni megjelenését, amely a szervezet első olyan külföldi bemutatkozása volt tágabb közönség előtt, amely – a Kodály-szimpoziumokkal ellentétben – nem korlátozódott saját tagságára.²⁸⁸

5. 2. 6. 3. Kodály-centenárium, Budapest

A londoni rendezvénnyel részben párhuzamosan, 1982. december 13–17. között zajlott budapesti *Nemzetközi zenetudományi konferencia KODÁLY ZOLTÁN születésének 100. évfordulója alkalmából*. Szervezője a Magyar Kodály Társaság volt, az IKS csak az általa megrendelt kórusműveket is bemutató hangversenynek volt hivatalos támogatója. A Magyar Tudományos Akadémián tartott konferencián a nemzetközi Kodály-mozgalom számos ismert személyisége és sok IKS tag előadott. Köztük találjuk Alexander Ringert, aki eddig távolmaradt az IKS-hez (is) kapcsolódó rendezvényektől („Magyar Kodály Társaság: Nemzetközi zenetudományi konferencia Kodály Zoltán születésének 100. évfordulója alkalmából”, 1984).

Az előadásokat tematikus szekciókba osztották (zenetudományi, zenetörténeti, zenepedagógiai, népzenei), de ezeket nem párhuzamosan, hanem egymást követően tartották. A számos témát érintő, angol, német és francia nyelven elmondott, összesen 40 előadást 1986-ban közreadták kötetben (Bónis, Szőnyi & Vikár, 1986). A kötetből három írás 2000-ben bekerült az IKS 25 éves fennállása tiszteletére készített *Jubilee Bulletin*be (ld. 12. 2. 3. 1.), de a konferencia nem tekinthető az IKS saját rendezvényének.

²⁸⁷ *Zoltán Kodály Centenary Celebrations, International Conference and Concerts London, December 1982*. (1982). [Program]. British Kodály Academy; Vajda (27. doboz, BS leaflets, concerts mappa 82. irat), KIArch.

²⁸⁸ International Kodály Society. (1982, december 11–19). *Minutes of The I.K.S. Board Meetings, December 1982, Budapest*. IKSArch.

5. 2. 7. Szimpóziumok

5. 2. 7. 1. V. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1981, Japán

Az IKS tagsága 1981. augusztus 2–7. között Szapporóban, a Sapporo Kyōiku Bunka Kaikanban [Szapporo Művelődési és Kulturális Központ] gyűjt össze. A szimpózium szervezője a Japán Kodály Társaság, elnöke Tanimoto Kazuyuki, alelnöke Nakamura Takao volt. A szimpózium mottója: *Music for humanistic life and its education* [Zene humanista életért és oktatásért].²⁸⁹

A résztvevők száma nem ismert, Fodor András beszámolójában öt-hatszáz főre becsüli őket, többségükben japán érdeklődők (Fodor, 1982). A szimpóziumot szokás szerint helyi szervezésű Kodály-kurzus előzte meg, amelynek záróhangversenye felvezetésül szolgált a szimpóziumot megelőző napon.

A rendezvény megnyitóbeszédét a Kodály szimpóziumon 1973 óta először résztvevő Szőnyi Erzsébet mondta Kodály gondolatainak nemzetközi terjedéséről (*Kodály's principle and its international diffusion* [Kodály elve és nemzetközi elterjedése]). Személyes jelenléte sokat számított a nemzetközi közösség számára, ahogyan arra Forrai 1979. 08. 21-én kelt, az ausztrál szimpóziumról beszámoló levelében utalt: „*Nagyon nagyon [!] hiányzol a nemzetközi Kodály életben, nemcsak létrehozója voltál, hanem évtizedekig vezetője is. Nincs most egyetlen szakmai tekintély sem, akinek személyes tisztelete akkora lenne mint [!] Neked és úgy össze tudná fogni ezt a széteső kévét. Minek vettedél és arattál, ha nem tudunk csépelni és örölni?*”²⁹⁰

Szőnyi aktívan 1980-tól kapcsolódott be újra az IKS munkájába. A Tagbizottság vezetőjeként sokat jelentettek személyes nemzetközi kapcsolatai, még akkor is, ha a munkabizottságnak kevés sikere volt. Szőnyi 1981-től rendszeresen eljár a szimpóziumokra. A 2019-es szimpóziumot is az ő videóüzenetével nyitották meg, illusztrálva személyének ikonikus voltát az IKS számára.

Az eddigi legmagasabb számú, 33 előadást felvonultató szimpózium szakmai programja reggeli közös énekléssel kezdődött, amelyet öt párhuzamos szekcióban előadások, plenáris előadások és kerekasztal-beszélgetések követtek. Az előadások témái a szimpóziumon megszokottak voltak (Kodály-adaptáció, Kodály-életmű, népzene, tanárképzés), kiegészítve a korábbi szimpózium nyomán a hangszeroktatással,

²⁸⁹ *V International Kodály Symposium, Sapporo, Japan, 2-7 August, 1981.* (1981). [Programfüzet]. Kodály Society of Japan.

²⁹⁰ Forrai, K. (1979, augusztus 21). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi, KIArch.

pszichológiával. Ritkán érintett kérdéskört tárgyalt Denise Bacon a tanulási zavarokkal küzdő gyermekek zenei nevelésével, illetve Fodor András költő, aki Kodály művei és a magyar költészet kapcsolatát elemezte irodalmár szemszögéből. Szokolay Sándor zeneszerzőként beszélt Kodály és Bartók modern magyar zeneszerzőkre gyakorolt hatásáról, amely szintén kuriózumnak számított a Kodály-szimpoziumok addigi történetében.

Különösen érdekes kerekasztal-beszélgetés lehetett a Kodály-mozgalom jelenének és jövőjének megvitatása (*The Present and Future of Kodály Movement*), amelyben kilencen vettek részt egy-egy ország képviselőjében. A többi kerekasztal témája a Kodály-koncepció hangszeroktatásra való alkalmazása; a rádió, televízió zenepedagógiai hasznosítása, illetve a Kodály-alapú tanárképzés kérdései voltak.

A szimpózium újdonsága a két délután tartott, úgynevezett gyakorlati órák [practical lessons] voltak – a későbbi műhelyfoglalkozások előzményei –, amelyekből három szerepelt a kínálaton: A: *kórus* Arany János vezetésével; B: *gyermekdalok és játékok*, oktatói: Hani Kyôko és Satô Shimiko; valamint C: *Kodály és Bartók műveinek elemzése* Lendvai Ernővel.

Nem maradtak el a napközbeni rövid és esti koncertek és bemutatótanítások sem.

A bemutatótanításokon a zeneoktatás különböző szintjein, illetve szolfézsórákon végzett munkába tekinthettek be az érdeklődők. Az előadások között szerepel, de „bemutató” megjegyzéssel látták el Szilvay Géza és Kase Ruriko hegedű-, ill. zongoraoktatásról szóló beszámolóját is.

A hangversenyek műsorát külön broszúraként mellékeltek a szimpózium programfüzetéhez.²⁹¹ A szervező ország nagyszámú japán énekkart vonultatott fel, illetve meghívtak ausztrál (Pembroke Girls' Choir – karnagy: Colin Curtis) és kanadai (Stewart Hall Singers – karnagy: Pierre Perron) kórusokat is, akik augusztus 2-án közös hangversenyt adtak. Az 1979-es szimpóziumon nagy sikerrel fellépő Helsinki Ifjúsági Zenekar szintén jelen volt. A matinékoncerteken hangszeres kamarazenét és kórusmuzsikát hallhattak a résztvevők. A hangversenyek kiemelkedő eseménye volt Kodály Zoltánné dalestje augusztus 3-án, amelyen Schubert-, Schumann-, Liszt- és Debussy-dalok mellett előadta Kodály három művét is. Zongorakisérője, Lantos István két nappal később önálló hangversenyen is bemutatkozott a japán közönség előtt (Fodor, 1981).

²⁹¹ *V International Kodály Symposium: Concert, Sapporo, Japan, 2-7 August, 1981.* (1981). [Koncertprogram]. Kodály Society of Japan.

A szimpóziumon 11 magyar delegált, illetve két külföldön élő magyar – Szilvay és Vajda – vett részt. Forrai betegsége miatt nem tudott elutazni, bár – mint IKS vezetőségi tag és a szimpóziumot megelőző szeminárium oktatója – számítottak volna rá.²⁹²

Az IKS közgyűlését augusztus 6-án tartották, amelyen megszavazták az Alapszabály módosításait, a választási szabályzatot és a nemzeti tagok affiliációjára vonatkozó irányelveket.

5. 2. 7. 2. VI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1983, Belgium

Az IKS vezetősége már 1979-ben eldöntötte, hogy a tengerentúli országok után 1983-ban újra Európában legyen a szimpózium. Gilbert De Greeve a Rijksmuziekacademie [Állami Zeneakadémia] nevében 1981 januárjában vállalta el a rendezvény megszervezését.²⁹³

A szimpóziumot 1983. augusztus 7–14. között tartották Antwerpenben. Jelmondata: *Music, a universal language for all peoples and cultures [Zene, minden ember és kultúra közös nyelve]*.²⁹⁴ A rendezvény fővédnökének a belga királynét, Fabiolát kérték fel. Hogy a kétnyelvű országban felmerülő kérdésekkel és lehetőségekkel helyben is megismerkedjenek, a résztvevők egy napra a flamand Anwerpenből a vallon Tournaiba utaztak, ahol a Belga Kodály Társaság szervezte a szakmai programot (Eősze, 1984).

A szimpózium augusztus 7-én este a magyar Művelődési Minisztérium által ajándékozott Kodály életét bemutató fotókiállítás megnyitójával kezdődött, amelyet hangverseny követett. A koncerten a szimpóziumi hangversenyek szinte minden szereplője bemutatkozott, rövid ízelítőt adva későbbi önálló műsorából. A házigazdák nevében Gilbert De Greeve és Rika De Backer-Van Ocken korábbi flamand kulturális miniszter köszöntötte a 16 országból összegyűlt, megközelítőleg 110 delegátust és helyi érdeklődőket.

A szakmai program 18 előadásból és egy kerekasztal-beszélgetésből állt, amelyek egymást követték, nem oszlottak külön szekciókra. Az előadások után bemutatótanítások voltak a Rijksmuziekacademie diákjai és az IKS szimpóziumra immáron harmadszor

²⁹² Tanimoto, K. (1981, június 28). [Levél Forrai Katalinnak]. Forrai (IKS doboz, IKS V. 1981, Sapporo mappa), KIArch.

²⁹³ International Kodály Society. (1981, január 5–8). *Official minutes of the of the I.K.S. Board Meeting 5–8 January, 1981, Budapest*. IKSArch.

²⁹⁴ *VIIth International Kodály Symposium, Antwerpen 7–14 – VIII – 1983: Programme*. (1983). [Programfüzet]. State Music Academy of Antwerp.

meghívott Helsinki Ifjúsági Vonósok közreműködésével. A napot esti hangverseny zárta. Nem voltak műhelyfoglalkozások, sem közös éneklés vagy kóruspróba.

A Tournaiban töltött nap hivatalos programját nem találtam meg, csak Forrai jegyzetfüzetéből derül ki az előadók személye és témáik, illetve, hogy egy óvodás csoport bemutatófoglalkozását nézték meg délutáni városnézés és hangverseny előtt.²⁹⁵

Augusztus 11. programja eltért a többitől: Antwerpen tartomány kormányzójának és a Rijksmuziekacademie felügyelőbizottságának elnökének, Andries Kinsbergnek rövid köszöntője után kerekasztal-beszélgetés (a programban: vita [debate]) kezdődött Percy Young, Alexander Ringer, Eősze László részvételével, Deanna Hoemann elnökletével. A beszélgetés témája: *Evaluation of the application of the Kodály philosophy in the world and the cultural impact of the Kodály method* [A Kodály-filozófia alkalmazásának értékelése a világban és a Kodály-módszer kulturális hatásai]. A vita résztvevők önálló előadásai után kezdődött, amelyhez a hallgatóság is csatlakozhatott.

A vitát követő délutánra „filmfesztivált” terveztek, de Forrai már említett bejegyzése alapján a három filmből csak egyet vetítettek le. Szintén tőle tudjuk, hogy másnap az előadások között bemutatták a Kodály Intézet munkájáról szóló videót is, bár az nem szerepelt a programban.

A hangversenyek fellépői között a külföldön tartott Kodály szimpóziumok történetében először találkozunk magyar énekkarral, a Katanics Mária vezette Szilágyi Erzsébet Nőikarral. Mellettük több anyaországi vagy külhoni magyar közreműködője volt a koncerteknek: Jeremiás Margit Belgiumban élő operaénekes; Szilvay Géza és Csaba az általuk alapított vonósegyüttes élén; a szintén Finnországból érkezett tamperei gyermekkar Erdélyi-Rauhala Lenke vezetésével, akik műsoruk első részében Szőnyi: *A didergő király* című gyermekoperáját adták elő. A Tournaiban tartott koncerten Luk Torremans mellett Ugrin Gábor vezényelte a Belga Kodály Társaság szemináriumának résztvevőiből összeállt vegyeskart, akiknek mindössze öt nap alatt tanította meg Kodály három kórusművét (Eősze, 1984).

A konferencia zárónapjának (08. 13) reggelét a konferencia értékelésének, illetve rövid koncerttel egybekötött sajtótájékoztatónak szentelték, amely újdonság volt a szimpóziumok programjában, bár újságírók alig voltak jelen.²⁹⁶

Az IKS közgyűlése és az esedékes igazgatótanács-választása az 1981-ban elfogadott új szabályok szerint két szakaszban zajlott: 08. 09-én a Jelöltállító bizottság vezette ülésen

²⁹⁵ Forrai, K. (1983). *[Jegyzetfüzet – 1983. V-].* Forrai (Naplók doboz), KIArch.

²⁹⁶ Uo.

véglegesítették a jelöltek listáját, a szavazást 08. 12-én, a közgyűléssel együtt tartották. A Jelöltállító bizottság elnöke ismét Florance B. Caylor volt, tagjai Virginia Irvin (USA), Michael Stocks (UK), Szőnyi Erzsébet és Terusawa Isako (Japán).

A megválasztott új elnökség:

Elnök: Tanimoto Kazuyuki

Előző elnök: Deanna Hoermann

Alelnökök: Gilbert De Greeve és Vikár László

Pénztáros titkár: Lois Choksy (USA-Kanada)

Igazgatók: Margaret O'Shea (UK), Jean Sinor (USA) és Alois Složil (Csehszlovákia)

Felügyelőbizottság: Elizabeth Promonti (Svájc), Albert van der Schoot (Hollandia) és Alice Rimoldini (Olaszország), póttagjai: Ittész Mihály és Lauren Abernethy (USA).

A közgyűlésen a megválasztott elnök beszámolt az IKS három- és hathónapos ösztöndíj-programjának terveiről, valamint tájékoztatták a tagságot, hogy a következő szimpóziumra 1985 nyarán Angliában kerül majd sor.²⁹⁷

5. 2. 7. Összegzés

Az IKS működése formalizálásának további lépéseként Hoermann elnökségének második ciklusában az előző időszak tapasztalatai alapján felülvizsgálták és módosították a szervezet alapszabályát és kidolgozták a választásokra, valamint a nemzeti Kodály társaságok csatlakozására vonatkozó szabályzatokat. Taglétszáma a nyitó 305 főről 268-ra csökkent az időszak végére, de a legalacsonyabb létszámú 1982-es évben sem ment 250 fő alá, így az alapítástól számítva kb. 100 fővel nőtt a stabil tagság. Számuk – IKS működését biztosító tagdíj-bevétel – növelésére az Igazgatótanács számos javaslatot tett és létrehozta a kapcsolattartásért és népszerűsítésért felelős Tagbizottságot [Membership committee]. A bizottság azonban nem volt igazán eredményes, amint az a taglétszám csökkenéséből látható.

Az 1977-ben alakult szakmai – népzenei és kutatási – munkabizottságok is operációs problémákkal küzdöttek: egymástól nagy földrajzi távolságra élő tagjaik nem tudtak hatékonyan együttműködni közös projekteken, kutatásokon.

Számos kezdeményezést azonban sikerült megvalósítaniuk: az 1982-es Kodály-centenáriumot londoni konferenciával ünnepelték, megrendezték a Singing Youth

²⁹⁷ International Kodály Society. (1983, augusztus 9). *Minutes of the meeting of the General Assembly of the I.K.S. held at Antwerp, Belgium*. Sinor (13 doboz, Board meetings - agendas & minutes mappa), KIArch.

International kórusversenyt, amely az IKS egyik rendszeres programja lett. A nyertes kórusok műsorából és az IKS által megrendelt kórusművekből 1983-ban hanglezelt jelentettek meg és felvetették az IKS 10. évfordulójára Kodály-adaptáló pionírok visszaemlékezéseiből álló kötet közreadását. Kidolgozták az IKS ösztöndíj-programjának alapjait.

A másik jelentős változás a korábbi évekhez képest, hogy a magyar kormányservek – bár anyagilag támogatták az IKS-t és együttműködtek ösztöndíj-programjával – egyre kevésbé tartották szigorú ellenőrzésük alatt a szervezet működését. Ekkorra be kellett látniuk, hogy eredménytelen az a törekvés, hogy népszerűvé tegyék az IKS-t a szocialista országok körében, kultúrpolitikai céljaik elősegítése érdekében növelve a szovjet blokk kulturális, ideológiai és adminisztratív befolyását a Társaságon belül. 1983-ban – a magyarokat és három szovjet tiszteletbeli tagot leszámítva – mindössze három csehszlovák zenepedagógus képviselte a szocialista országokat.²⁹⁸

A kormányzati felügyelet csökkenésével egyidőben az alapításban fontos szerepet játszó két személy is visszatért az IKS-be: Szőnyi Erzsébet és Alexander Ringer, amely az eredeti vízió irányába mozdította el a Társaság működését. Az irányváltáshoz hozzájárult továbbá, hogy Lois Choksy-t és Gilbert De Greeve-et 1983-ban beválasztották a következő Igazgatótanácsba.

A 1979–1983 között öt új nemzeti taggal bővült az IKS, viszont megszűnt a francia L'Association Kodály. A nemzeti Kodály-szervezetek affiliációjáról 1981-ben készült szabályzat a szakmai együttműködést és kapcsolattartást szorgalmazta, nem vonta az IKS hatáskörébe a nemzeti Kodály társaságok működésének szabályozását, tevékenységének minősítését. Mindez különbözik az IKS alapítását előkészítők szándékától, akik az egyes országokban működő Kodály-követőkből terveztek ún. *nemzeti tanácsokat* létrehozni, amelyek az IKS képviselőiként lokálisan felügyelték volna a Kodály nevével fémjelzett programok szakmai minőségét, akár a meglévő Kodály-szervezetek ellenében is, de egyúttal delegáltjaik az IKS tanácsadói lennének. Az IKS-nek azonban jogi és infrastrukturális lehetőségei sem voltak, hogy mindezt kivitelezze, így felügyelő szerv helyett partnerként és fórumként határozta meg önmagát, lemondva arról, hogy gyakorlatban a nemzetközi Kodály-mozgalom legfőbb öre és szellemi irányítója legyen. Mint később látjuk, ebből időről időre származtak konfliktusok, amelyek felvetették az IKS irányító szerepének elvi és gyakorlati kérdéseit.

²⁹⁸ *Membership list of the International Kodály Society*. (1983). IKSArch.

VI. TANIMOTO KAZUYUKI ELNÖKSÉGE 1983–1990

6. 1. Az első elnökségi ciklus 1983–1987

6. 1. 1. Az Igazgatótanács tagjai

Elnök: Tanimoto Kazuyuki (Japán)

Előző elnök: Deanna Hoermann (Ausztrália)

Alelnök: Gilbert De Greeve (Belgium)

Alelnök: Vikár László (Magyarország)

Pénztáros-titkár: Lois Choksy (USA-Kanada)

Igazgató: Margaret O'Shea (Egyesült Királyság)

Igazgató: Jean Sinor (USA)

Igazgató: Alois Složil (Csehszlovákia)

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Eősze László (Magyarország)

A választások során Igazgatótanács új tagjai:

Gilbert De Greeve (Belgium) zongoraművész, a Koninklijk Conservatorium Antwerpen [Antwerpeni Királyi Konzervatórium] és a belga zeneakadémia tanáráként 1972-ben kollégáival háromhetes kurzuson vett részt a budapesti Zeneakadémián, amely meggyőzte, hogy Kodály-koncepciót követve, flamand népdalokat alapul véve újítsák meg a belga zeneoktatást gyermekek és felnőttek számára egyaránt. Az IKS alapító tagja volt, de 1975-ben lemondott tagságról, majd Szőnyi kérésére 1977-től újra bekapcsolódott a szervezet munkájába (Vikár, 1985).

Margaret O'Shea (Egyesült Királyság) az Inner London Education Authority [Belső-Londoni Oktatási Hatóság] tanárok továbbképzéséért és gyermekeknek számára tervezett zenei tevékenységekért felelős zenei koordinátora volt.

Eugenia (Jean) Sinor (1946–1999, USA) az első Ringer-csoport tagjaként egy évet töltött Magyarországon. Visszatérte után iskolai énektanárként, majd az Indiana University zenepedagógia tanszékének oktatójaként és az egyetem Kodály-programjának igazgatójaként dolgozott. Forrai Katalin *Ének az óvodában* módszertani könyvének angol nyelvű kiadását – Forraival együttműködve – ő készítette el (Forrai, 1988). Az IKS Igazgatótanácsába választásának idején az OAKE elnöki tisztségét is betöltötte.

Alois Složil (1924–1994, Csehszlovákia) szintén az IKS alapító tagja volt. 1968-tól kezdve vett részt a Kodály-koncepció csehszlovák adaptálásban. 1969–1975 között az ún.

„Jeseník kísérlet” keretében dokumentálták a Kodály-koncepció gyakorlati alkalmazásának eredményeit csehszlovák általános iskolákban (Složil, 1976). 1977-ben könyvet írt a magyar zeneoktatásról (Složil, 1977).

Az IKS és OAKE alapítótag amerikai Lois Choksy ekkor már Kanadában, az University of Calgary-n tanított, ahol előbb nyári kurzust, majd Kodály-fókuszú MA és doktori programot alapított. IKS vezetőségi tagságával párhuzamosan, 1984–1988 között a Kodály Society of Canada elnöke volt (Vandulek, 2000, p. 32).

6. 1. 2. Az IKS működése

Tanimoto elnökségének első ciklusa során az IKS alapvető működését érintő változások, szabálmódosítások nem történtek. A levélszavazásra, jelölési eljárásra vonatkozó, illetve az igazgatótanács tagjai mandátumának időtartalmára vonatkozó felmerült kérdésekben a döntést az 1987-es közgyűlésre, illetve az akkor megválasztandó új Igazgatótanácsra bízták.²⁹⁹

1986 decemberében De Greeve felvetette, hogy pontosan határozzák meg az Igazgatótanács tagjainak személyes feladatköreit, hogy az egymástól nagy földrajzi távolságra lévő tagok önállóan és hatékonyabban tudják feladatukat végezni.³⁰⁰ A sok más javaslatot is tartalmazó jelentést 1987 nyarán elvi alapon elfogadta a két igazgató kivételével újraválasztott vezetőség, de az abban megfogalmazottak hivatalosan nem kerültek be egyik szabályzatba sem.

A Társaság anyagi forrásbővítésének folytonos problémája mellett – és azzal összefüggésben – a legfőbb működési kérdést és kihívást a tagság számának növelése jelentette, amelyre a vezetőség mellett a Tagság munkacsoport igyekezett lehetséges megoldási módokat találni. Javaslataik többségében a nemzeti Kodály társaságok és a meglévő IKS tagok aktívabb megszólítását szorgalmazták. Az IKS tízéves fennállásának évfordulója 1985-ben szintén jó alkalmat jelentett a társaságot népszerűsítő kampány kezdeményezésére és új brosrák, tájékoztatók kiadására.³⁰¹

²⁹⁹ International Kodály Society. (1982, február 2–3). *Official Minutes of the Executive Board Meeting and Program Committee of the VIII. Symposium held in IKS Office on 2nd February 1987*. Sinor (13. doboz, Board meetings - agendas & minutes mappa) KIArch.

³⁰⁰ De Greeve, G. (1986, december). [Notes on meetings with Dr Eöszé]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

³⁰¹ Szőnyi, E. (1984, február 28). *Report of the membership committee chairman*. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

1984-ben az 500 főben határozták meg a kívánatos taglétszámot, de ezt nem sikerült tartósan elérniük. 1986-ban Choksy javasolta, hogy a szimpóziumon résztvevők számára legyen kötelező az IKS tagság. A javaslatot elfogadták és a következő elnöki ciklusban, 1988-ban hivatalosan megerősítették, hogy a jelentkezési díj tartalmazza az IKS tagdíjat is.

1986-ban felvették gazdasági titkárnak Hernádi Annát, aki máig az IKS alkalmazásában áll és az IKS könyvelését végzi.

Az IKS tagsága 1983–1987 között: 1983: 267 fő, 1984: 245 fő; 1985: 284 fő; 1986: 331 fő; 1987: 410 fő.

Forrai Katalin felvetése nyomán az IKS 1983–1985 években az ISME szervezeti tagjává vált. A csatlakozásról már 1982 márciusában döntést hoztak, de összességében kevés eredménye volt a két szervezet kapcsolatának. Az IKS igyekezett a brosúráit eljuttatni az esedékes ISME-konferenciára és tagjai közül többen részt vettek az ISME munkájában (Forrai az ISME igazgatótanácsának tagja volt akkoriban), de a remélt publicitás és taglétszám-növekedés elmaradt. Az ISME tagságot 1985 után nem újították meg.

Részben az IKS ösztöndíj-program is a taglétszám bővítésének céljából jött létre, amelyről a 6. 1. 4. 2. pontban lesz szó.

Szervezeti működést is érintő, de elsősorban szakmai kérdés volt a munkabizottságok helyzete és funkciója, amelyet a 6. 1. 4. 3. pontban tárgyalok részletesen.

6. 1. 3. Nemzeti Kodály társaságok

1983 és 1987 között három új nemzeti Kodály társaság, a dán, a fülöp-szigeteki és az ír jött létre, míg a mexikói és a francia szervezet felfüggesztette működését. Ez utóbbi megszűnésével párhuzamosan két új francia szervezet alakult, amelyek felvették az IKS-szel a kapcsolatot, újabb elvi dilemma elé állítva az IKS-t, hogy hogyan járjon el egymással rivalizáló helyi szervezetek affiliációjakor.³⁰²

³⁰² 1976-ban hasonló problémát jelenthetett volna a két olasz szervezet megléte, de a *Centro Studi Musicali Metodo Kodály* nem szándékozott az IKS intézményi tagjává válni.

6. 1. 3. 1. L'Antenne Pédagogique Kodály és L'Association "Kodály-France"

Franciaországban 1983-ban és 1984-ben két új Kodály-szervezet jött létre, miközben a nemzeti tagként befogadott L'Association Kodály működése bizonytalanra vált, elnöke, Ribière-Raverlat pedig 1983 tavaszán kilépett az IKS-ből.³⁰³

A niort-i székhelyű *L'Antenne Pédagogique Kodály* [Kodály Pedagógiai Információs Hálózat] vezetője, Christiane Pineau óvodapedagógus Ribière-Raverlat révén került kapcsolatba a magyar zeneoktatással 1974-ben. 1976-ban öt hónapot töltött a Kodály Intézetben és közben megismerkedett Forrai Katalinnal, akinek rendszeresen látogatta óvodai foglalkozásait, és aki éveken át segítette a Kodály elvein alapuló óvodai zeneoktatás francia adaptálásban (Vikár, 1985, p. 167–176). A tapasztalatait összefoglaló és azok nyomán kialakított óvodai módszertani könyve 1983-ban jelent meg (Pineau, 1983).³⁰⁴

A L'Antenne Pédagogique Kodály céljainak Kodály munkásságának terjesztését, pedagógiai elképzeléseinek, a magyar oktatási rendszernek és francia adaptációjának jobb megismertetését tűzték ki. Ennek érdekében dokumentumgyűjtemény létrehozását, francia és nemzetközi szervezetekkel – köztük a párizsi Magyar Kulturális Intézettel – való kapcsolattartást, és a helyi igényekhez igazodó intézményei, regionális vagy országos szintű képzések szervezését végezték („Creation d'une »Antenne Pédagogique Kodály« en France”, 1984).

A Grenoble-ban működő *L'Association "Kodály-France"* 1983 végén alakult, hivatalosan 1984 januárjában jegyezték be. Első elnöke Georges Lacroix, a grenonble-i egyetem tanárképző intézetének zenepedagógia professzora volt, aki 1981 óta dolgozott Kodály gondolatainak francia adaptálásán. Célkitűzései és tevékenységi köre hasonló volt a L'Antenne Pédagogique Kodályéhoz („Creation de l'Association »Kodály-France«”, 1985).

A francia nemzeti tagszervezet kérdése évtizedeken át húzódó problémát jelentett az IKS számára. Az Igazgatótanács nem akart az országon belüli, nagyjából egyszerre létrehozott Kodály-szervezetek között különbséget tenni, ezért egyiküket sem ismerte el nemzeti tagként, hanem mindkettőjük számára a helyi intézményi tagságot ajánlotta fel,

³⁰³ Ribière-Raverlat, J. (1983, március 27). [Levél Eősze Lászlónak]. Forrai (IKS doboz, IKS 1983 board meeting mappa), KIArch.

³⁰⁴ Pineau 2018-ban engedélyt adott a jelenlegi francia Kodály társaságnak, a *La Voix de Kodály in France*-nak, hogy honlapján ingyenesen letölthetővé tegye könyvének digitalizált változatát: <https://kodaly.fr/leducation-musicale-a-lecole-maternelle/>

amelyet elfogadtak.³⁰⁵ Franciaország viszont így nem rendelkezett hivatalos IKS nemzeti tagszervezettel. A helyzetet csak 2002/2003-ban a *La Voix de Kodály en France* létrehozása és nemzeti tagként való befogadása rendezte.

6. 1. 3. 2. Dansk Kodály Selskab

Az 1984-ben létrehozott Dán Kodály Társaság kezdeményezője, Axel Svitzer (1923–2001) dán zongoraművész és zenepedagógus egyetemi tanár 1971-ben hallott Kodály-pedagógia eredményeiről, ennek nyomán felvette a kapcsolatot Friss Gáborral (1926–1996), akivel 1972-től *Mi re do* címmel alsó tagozatos általános iskolai tankönyveket írtak (Friss & Svitzer, 1972).

A Dansk Kodály Selskab magyar zenetanárok meghívásával továbbképző kurzusokat, hangversenyeket szervezett, illetve *Kodály-Nyt* [Kodály-hírek] címmel hírlevelet adott közre tagjai számára („Danish Kodály Society”, 1989). 1986-ban kérte felvételét az IKS-be, amelyet a vezetőség jóváhagyott.³⁰⁶ Működése a 2000-es években esetlegessé vált. Megszűnése után 2017-ben új dán csoportot hoztak létre, akik nem kérték az IKS-től nemzeti tagként való elismerésüket.³⁰⁷

6. 1. 3. 3. Kodály Society of the Philippines

A Fülöp-szigeteki Kodály Társaság 1985-ben alapult, az 1981–1985 között Gulyás György és Darázs Árpád közreműködésével tartott Kodály-szemináriumok keltette érdeklődés eredményeképpen. Miriam Factora, fülöp-szigeti származású, Egyesült Államokban élő zenepedagógus és népdalgyűjtő folyamatos szakmai segítséget nyújtott a Társaságnak, ahogy a közösség is támogatta Factora munkásságát a Fülöp-szigetek zeneoktatásának helyi népzenei alapokra helyezésének érdekében (Factora, 2016).

A Kodály Society of the Philippines máig aktív és tevékenysége sokoldalú: nyári kurzusokat, műhelyfoglalkozásokat, hangversenyeket szervez, valamint 2000-től kidolgozta és azóta folyamatosan nyújtja Kodály-oklevelet adó képzési programját éves és nyári tanfolyamok keretében. 2009-től a The Philippine Women's University zenei

³⁰⁵ Eősze, L. (1986, január 9). [Levél Georges Lacroix-nak]. Sinor (15. doboz France mappa), KIArch. Eősze, L. (1986, február 11). [Levél Christiane Pineau-nak]. Sinor (15. doboz France mappa), KIArch.

³⁰⁶ Svitzer, A. (1985, szeptember 15). [Levél Eősze Lászlónak]. Sinor (15. doboz Danish Kodály Society mappa), KIArch.

³⁰⁷ *Information om Dansk Kodály Selskab*. (é. n.). Dansk Kodály Selskab. Elérés: 2023. január 17., forrás: <http://www.kodaly.one/>

tanszékének MA szintű „Master of Arts major in Music Education with Kodaly Emphasis” képzésében szintén részt vesz.³⁰⁸

6. 1. 3. 4. Irish Kodály Society

Az ír Kodály társaságot először 1986-ban hozták létre, de nem vált az IKS tagjává és tevékenységéről nem találtam információt.³⁰⁹ 1993-ban Kodály Society of Ireland néven újjászervezték, amely 1994-től az IKS nemzeti tagja. A 2000 után több hullámvölgyet megélt szervezet 2018 óta újra aktívan szervez továbbképzéseket, évközi és nyári szemináriumokat.³¹⁰

6. 1. 4. Szakmai tevékenység

Tanimoto elnöksége alatt a már futók mellett két új programot kezdtek el: a segélyprogram megszervezését és az ösztöndíj-programot. Ez utóbbi előkészítése már az előző vezetőség alatt is zajlott, de a gyakorlati megvalósítás az új Igazgatótanács feladata lett.

6. 1. 4. 1. Segélyprogram [Aid Program]

Tanimoto 1984 elején kezdeményezte, hogy az IKS segítse elmaradott országok zeneoktatását, amely – Kodály elveit követve – egyúttal nemzeti vagy etnikai sajátosságok feltárását és továbbadását is előmozdítaná.³¹¹ Tanimoto sokat dolgozott a Hokkaidó szigeten élő őslakos ainu népcsoport zenéjének gyűjtésével, így jól ismerte kultúrájuk megőrzésének nehézségeit a modern világban. A célok elérése érdekében a támogatott országokban helyben tartott Kodály-kurzusokat, tanárok külföldi (Magyarország, USA, Ausztrália) továbbképzését, esetleg ösztöndíj-program kidolgozását javasolta.³¹² A vezetőség többi tagja pozitívan, de óvatosan fogadta az ötletet. 1985 végén Eősze az UNESCO magyar képviselőjéhez és a Kulturális

³⁰⁸ *Kodály Society of the Philippines*. (é. n.). Kodály Society of the Philippines. Elérés: 2023. január 17., forrás: <https://sites.google.com/site/kodalysocietyofthephilippines/home/affiliated-national-institutional-member-of-the-international-kodaly-society>

³⁰⁹ International Kodály Society. (1987, augusztus 2–3, 9). *Official Minutes of the Board Meeting*. IKSArch.

³¹⁰ *Kodály Society of Ireland*. (é. n.). Kodály Society of Ireland. Elérés: 2023. január 17., forrás: <https://www.kodaly.ie/>

³¹¹ A Kodály-koncepció ezen „népzenementor” aspektusa miatt került fel az UNESCO szellemi világörökség listájára 2016-ban.

³¹² Tanimoto, K. (1984, február 15). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (13. doboz Board of directors mappa). KIArch.

Minisztériumhoz is fordult, hogy eljuttassák az IKS felhívását fejlődő országokba, illetve 1986-ban ezen országok képviselőit meghívták az 1987-es szimpóziumra (a Kenyában élő angol Malcolm Floyd és az akkor Trinidad és Tobagóban dolgozó Ann Osborne jelen volt³¹³), de a program végül tervszinten megrekedt és 1986 után már nem került szóba.

6. 1. 4. 2. Ösztöndíj-program

Szintén Tanimoto kezdeményezte a magyarországi tanulmányokat támogató IKS ösztöndíj-programot 1982-ben (ld. előző fejezet 5. 2. 4. 2.), amelynek első kiírása 1983-ban volt. A díjazottakról 1984 márciusában döntöttek, ahogy arról is, hogy a következő évre vonatkozó kiírásban kisebb módosításokat kell eszközölniük, hogy a legalkalmasabb jelöltet ki tudják választani.³¹⁴ Ennek nyomán 1985-ben eltörölték a kitételeket, hogy az egyik ösztöndíjas helyet olyan tagnak tartásuk fenn, aki nem tartozik nemzeti szervezetbe, illetve lehetővé tették, hogy egy országból többen is megkaphassák az ösztöndíjat.

Az ösztöndíjasok a Zeneakadémián vagy a Kodály Intézetben végezték tanulmányaikat, kutatásukat. 1985-ben a meglévő három- és hathónapos opciók mellé Kodály Zoltánné felajánlotta a kilenc hónapra – a Kodály Intézetben töltendő teljes tanévre – szóló ösztöndíj finanszírozását, amelyet *Sarolta Kodály Scholarship* néven hirdettek meg az 1986-os tanévre, és azóta folyamatosan elérhető IKS tagok számára.

Az elnöki ciklus alatt Kanadából és Japánból 2–2 fő, Svájcban, Olaszországból, az Egyesült Királyságból, Ausztráliából, Trinidadból, USA-ból, Finnországból 1–1 fő kapott ösztöndíjat.

Az ösztöndíj az IKS egyik nemcsak tartósan fennmaradó, hanem az évek során bővülő programjává vált. Az ösztöndíjasok listáját és országonkénti megoszlását az *2. melléklet* tartalmazza.³¹⁵

6. 1. 4. 3. Munkabizottságok tevékenysége

A szakmai munkabizottságok működésével, eredményességével kapcsolatban számos kétség felmerült az időszakban. A Kutatási bizottságot alig említik a jegyzőkönyvek és

³¹³ *8th International Kodály Symposium* [list of participants]. (1987). KArch.

³¹⁴ *Board Meeting March 14–16, 1984: Summary of decisions*. (1984, március 16). Sinor (13. doboz Board meetings - agendas & minutes mappa), KArch.

³¹⁵ A díjazottak listája elérhető az IKS honlapján is: <https://www.iks.hu/home1/scholarship/scholarship-recipients.html>

egyéb dokumentumok,³¹⁶ de a Népzene csoport is inkább csak nevében működött, amelyet a ciklus végén, 1987-ben Vikár László ki is jelentett.³¹⁷

Az Előadó-művészeti bizottság folytatta a zeneművek megrendelésének koordinálását. 1985-re három új kórusmű készült, de csak egyet, Giles Swayne: *Missa Tiburtina*-ját mutattak be a Kodály szimpóziumon. Veljo Tormis Kalevala-szövegrészletre írt *Rowing the Vessel* című műve 1987. 08. 07-én került műsorra. A másik művet, Einojuhani Rautavaara: *The first runo (The creation myth according to Kalevala)* nem adták elő.

1987-re Petrovics Emil (*Lamentation Song Over Imogen's Grave*) és John Heiss-t (*Five Songs from James Joyce*) kérték fel, de a művek szintén nem hangzottak el az akkori szimpóziumon.

6. 1. 5. Kiadványok

Az IKS által közreadott első könyv, a *Reflections on Kodály* Vikár László szerkesztői munkájának eredménye, az IKS fennállásának 10. évében jelent meg (Vikár, 1985). A kötetben Max Kaplan (USA) bevezetője után huszonnégy, a Kodály-pedagógia nemzetközi elterjedésében úttörő szerepet játszó külföldi szerző személyes visszaemlékezése olvasható kilenc országból: USA (8), Kanada (5), Anglia (2), Ausztrália (2), Belgium (2), Franciaország (2) Finnország (1), Izland (1), Japán (1). Az esszék nyomán képet alkothatunk arról, hogy a szerzők milyen benyomásokat szereztek a Kodály-koncepcióról, milyen probléma megoldására találták alkalmasnak, és milyen kihívásokkal szembesültek annak más kulturális közegbe való adaptálásakor. Az „eredettörténetek” közreadása egyúttal a közösség identitását is erősítette (Vö. Assmann, 2004).

A szerzők többsége hasonló történetet mondott el: véletlen találkozás a Kodály-koncepcióval egy-egy rendezvényen vagy továbbképzésen, amely felkeltette érdeklődésüket és további tanulásra serkentette őket annak reményében, hogy megreformálják saját országuk akkor jellemző zeneoktatási szemléletét és gyakorlatát. A kiváló magyar zenetanárok (megnevezve: Szőnyi Erzsébet, Katinka Scípiades Dániel,

³¹⁶ A legutolsó dokumentum a bizottság 1983. 08. 10-én tartott ülésének jegyzőkönyve: Abernethy, L. A. (1983, augusztus 10). *Minutes of the IKS Research Committee Meeting, August 10, 1983*. Forrai (IKS doboz, 1986 Board mappa), KIArch.

³¹⁷ International Kodály Society. (1987, február 2–4). *Official minutes of the Executive Board Meeting*. IKSArch.

Bartalus Ilona, Forrai Katalin, Erdei Péter, Szabó Helga, Hamvas Anikó) és diákjainak eredményei újabb inspirációt jelentettek számukra.

A visszaemlékezők által említett problémák, amelyekre véleményük szerint a Kodály-koncepció és a rá épülő gyakorlat megoldást nyújt: a gyermekek nem leltek örömet a zenetanulásban (Chinen Naomi, Japán; Gilbert De Greeve, Belgium); a zenetanulás csak a tehetségesek számára tartották fontosnak (Gilbert De Greeve, Belgium; Alastair Highet, Kanada; Anne Lindenberg, Finnország); zenei hallás fejlesztésének elégtelensége (Deanna Hoermann; Ausztrália; Alastair Highet, Kanada). A Kodály-pedagógiát logikusan szervezett, progresszív rendszernek látták, amely rendkívül hatékonyan fejleszti a gyerekek és felnőttek zenei képességeit, de nemcsak azokra hat pozitívan.

Kiemelték továbbá a kodályi hitvallás alapjait: „a zene mindenkié”, a népzene és a gyermek saját kultúrájára épülő, aktivitáson alapuló zenetanulás ideálját. Visszatérő gondolat a kodályi példára mint erkölcsi útmutatásra, „életformára” (p. 44), „magatartásra és emberségre” (p. 56) való hivatkozás, amely gyógyír lehet a fejlett társadalmak spirituális problémáira.

6. 1. 6. Programok, rendezvények

6. 1. 6. 1. Singing Youth International, 1986

Az 1982-es Kodály-centenárium megünneplése után – a szimpóziumok mellett – újabb konferenciákat, rendezvényeket nem terveztek, így a Singing Youth International 1986-os megrendezése volt az egyetlen projekt az időszakban.

A verseny az előző kiíráshoz hasonlóan, hangfelvételek beküldésével és nem személyes részvétellel zajlott. A szervezőbizottság elnökének Lukin Cecíliát, a Magyar Rádió Gyermekkorúsanak titkárát kérték fel. A kötelező Kodály-művek mellé szabadon választott a cappella műsornak a pályázó országából származó, még élő zeneszerző művéből, vagy az IKS által 1983-ig megrendelt öt zenemű valamelyikéből kellett állnia.

Kötelező Kodály-művek korszakonként:

A) Gyermekkarok: *Új esztendő't köszöntő*

B) Ifjúsági kórusok

– leánykar: *Ave Maria*

– vegyeskar: *Media vita in morte sumus*

C) Vegyeskarok: *I Will Go Look for Death*³¹⁸

A karnagyokból álló zsűri elnöke ismét Pászti Miklós volt, tagjai Georgi Hobeu (Bulgária) és Helmuth Froschauer (Ausztria). Összesen 31, csak sorszámokkal jelölt énekkar műsorát kellett meghallgatniuk 9 országból, amely elmaradt az eredetileg remélt 100 hangfelvételtől. Az előző versenyhez hasonlóan, most is magyar (17) és japán (6) kórusok jelentkeztek a legnagyobb számban. A kategóriagyőztesek is közülük kerültek ki: a gyermekkaroknál a nyíregyházi Cantemus Gyermekkar (karnagy: Szabó Dénes), az ifjúsági kórusoknál a japán Chor Mulberry leánykar (karnagy: Kuwabara Taeko). A vegyeskari kategóriában nem adtak ki díjat („Singing Youth International, Zoltán Kodály Choral Competition 1986”, 1986, p. 45).

6. 1. 7. Szimpóziumok

6. 1. 7. 1. VII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1985, Egyesült Királyság

A majdani szervezőbizottság elnöke, Margaret O’Shea 1981-ben ajánlotta fel Londont az 1985-ös szimpózium helyszínéül, rendezőjének munkáltatóját, Inner London Education Authority-t [Belső-Londoni Oktatási Hatóság] szánta. A meghívás idején még nem létező és a szimpózium idején csak alig néhány éve működő British Kodály Society nem tudta vállalni a találkozó rendezését, de Vajda nehezményezte a nemzeti szervezet megkerülését.³¹⁹ Végül – hasonlóan az 1983-as szimpóziumhoz – a nemzeti szervezet nem házigazdaként, de aktív résztvevőként egy délutánon (07. 18-án) mutatta be a tagjai által végzett munkát.

A július 17–22. között tartott szimpóziumnak a londoni Avery Hill College adott otthont. Témája: *Music in a Multi-cultural Society [Zene egy multikulturális világban]*. Szakmai programjába 13 előadás került, amely a szimpóziumok történetében a legalacsonyabb szám. Helyettük számos hangverseny, közös éneklés, bemutatótanítások és műhelyfoglalkozások sokasága, valamint két filmvetítés szerepelt.

A reggelek népdaltanulással kezdődtek, a multikulturális téma jegyében minden nap két ország zenéjével ismerkedhetett a közel 150 érdeklődő: angol és magyar, amerikai és ghánai, indiai és belga, francia és finn, jamaikai és kanadai. A közös éneklést követték a

³¹⁸ International Kodály Society. (1986). *Singing Youth International, 1986* [Brosúra]. Sinor (15. doboz Singing Youth International mappa), KIArch.

³¹⁹ Vajda, C. (1983, május 1). [Levél Eősze Lászlónak]. Vajda (62. doboz, Official/personal correspondence mappa, vc62/43 irat), KIArch.

plenáris előadások, majd bemutatótanítások vagy szekcióelőadások. Az előadások két nagy kérdéskört, a multikulturális társadalom okozta kihívásokat, illetve a zenei képességfejlesztés elméleti és gyakorlati kereteit tárgyalták.

A délutánokon a résztvevők hangversenyeken vagy további bemutatófoglalkozáson vehettek részt. A napot esti hangverseny zárta.

A 11 bemutatótanítás a zeneoktatás minden szintjét igyekezett bemutatni, beleértve a hangszer-tanítást is (zongora, vonóshangszerek), lévén ez utóbbi külön kihívás elé állította énekalapú Kodály-koncepciót adaptálókat, de a bemutatók nem arattak osztatlan sikert. A szimpóziumról *Az ének-zene tanítása* folyóiratban beszámoló Bollobás Boglárka szerint néhány bemutató sikertelenségének oka az volt, hogy „*a tanár nem találta meg a hidat az énekes előkészítés és a hangszeres foglalkozás között. Kidolgozatlan technikával egyetlen növendék sem fejlődhet egy bizonyos fokon túl. Ha a csoportos munkán kívül nem kap rendszeresen olyan instrukciókat, amelyek megfelelnek tehetségének és tudásszintjének, akkor — különösen a hegedűs! — nem tudja korrigálni hibáit, de hamarosan tanára sem...*” (Bollobás, 1986, p. 86.)

A napközbeni és esti hangversenyek szereplői többségben a fogadó ország kórusai és hangszeres művészei, illetve iskolák, főiskolák diákjai voltak, külföldi együttesek közül csak a japán Machida Leánykart hívták meg, valamint Magyarországról Komlói Ildikó operaénekest és Stuller Géza hegedűművészt. A koncertek harmadik magyar fellépője, Banda Pál csellóművész akkoriban Angliában dolgozott. Az Egyesült Királyságban élő nemzetiségek népzene- és néptánc-kultúrájából viszont számosat felvonultattak: angol, walesi, indiai, lengyel, török, vietnámi, bangladesi, ghánai és nigériai csoportok bemutatói során. India kiemelt figyelmet kapott, az egyetlen külföldi plenáris előadó beszámolóját és három koncertet, ill. bemutatót szenteltek zenéjének. A szimpózium különlegessége az eseményre szervezett National Youth Choir [Nemzeti Ifjúsági Kórus] volt, amely az utolsó hangversenyen, 07. 21-én bemutatta az IKS által rendelt új kórusművek közül Giles Swayne: *Missa Tiburtina* című művét.

A szimpóziumnak mindössze egy magyar előadója volt: Szőnyi Erzsébet, illetve Forrai Katalin vezette be a *The Pedagogical Legacy of Zoltán Kodály [Kodály Zoltán pedagógiai öröksége]* című, 8 videokazettából álló sorozatának rövidített változatát, amelyet még 1980-ban készített a Pannónia Filmstúdió.³²⁰ Az eredeti programban Breuer János és Bónis Ferenc Kodály műveiről szóló előadásai is szerepeltek, de ezeket nem

³²⁰ *The pedagogical legacy of Zoltán Kodály*. [Brosúra]. (1985). Pannónia Filmstúdió. Forrai (IKS doboz, 1985 mappa), KArch.

tartották meg.³²¹ Bollobás cikke alapján 11 magyar vett részt a szimpóziumon (Bollobás, 1986). A résztvevők listáján³²² Forrai, Vikár, Szőnyi, Eősze, Bollobás, Kocsárné Herboly Ildikó, Ispán Franciska, Serényi Emma, Cseh-Szombathy Katalin, valamint Kodály Zoltánné mellett szerepelt Bónis Ferenc neve is, de valószínűleg nem vett részt,³²³ így nem tudható, Bollobás kit tekintett a 11. magyar küldöttnek.

Az IKS közgyűlését július 22-én tartották, amelyen felolvasták az ügyvezető titkár, a pénztáros-titkár és a Számviteli Bizottság beszámolóját az elmúlt két évről, majd megvitatták a tagok számának és a bevételek növelésére, valamint a szervezet tevékenységének fejlesztésére vonatkozó javaslatokat („Infomations on the Society”, 1985, p. 49–50).

6. 1. 7. 2. VIII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1987, Magyarország

A korai tervekben felmerült, hogy Finnországban tartsák a szimpóziumot, de a Finn Kodály Társaságnak nem állt módjában, hogy vendégül lássa a nemzetközi közösséget. Megoldásként a szimpózium 12 év után visszatért Kecskemétre, a Kodály Intézetbe.³²⁴ Témája: *Source and Vitality of Kodály's Music and Educational Ideas* [Kodály zenéjének és pedagógiájának forrásai és időszerűsége], amely a szervezők szándéka szerint kifejezte a szimpózium célkitűzését:

„Kodály teljes életművét (zeneszerzői, zenepedagógiai, zenetudományi vonatkozásban) a lehető legautentikusabb forrásokból, példaadó módon mutassa be, illetve a vele kapcsolatos legújabb és legkomolyabb kutatásokat helyezze a találkozó középpontjába.”³²⁵

A szimpóziummal egy időben két másik program is zajlott. Az Intézettől és az IKS-től független kezdeményezés, a Magyarok Világszövetsége Magyar Fórumának „Magyarok a világ zenei életében” című találkozója 1987. július 30-án kezdődött Budapesten. A találkozón külföldön élő magyar zenepedagógusok, zeneszerzők, zenetudósok, előadóművészek és a zenekultúra terjesztésében szerepet vállalók mutatták

³²¹ *VII International Kodály Symposium, Avery Hill College, London, 17th-22nd July 1985.* (1985). [Programfüzet]. Avery Hill College.

³²² *Symposium participants [1985, London].* (1985). Forrai (IKS doboz, 1985 mappa), KIArch.

³²³ Forrai saját programfüzetében áthúzta Bónis előadását és javította saját videóbemutatójának időpontját, amely eredetileg Bónist követte volna. A Magyar Kodály Társaságot, amelynek akkor Bónis volt az elnöke, az IKS vezetőségi ülésén Szőnyi képviselte.

³²⁴ *8th International Kodály Symposium, August 2–7, 1987, Kecskemét, Hungary.* (1987). [Programfüzet]. Kodály Intézet.

³²⁵ Erdei, P. (1986). *8th International Kodály Symposium [preliminary program].* Forrai (IKS doboz, 1986 Board mappa), KIArch..

be tevékenységüket. A konferencia augusztus 1–3. között Kecskemétre költözött, résztvevők meghallgathatták a szimpózium nyitóhangversenyét, de a két találkozó programja elkülönült egymástól.³²⁶

A másik esemény az Intézet Nemzetközi Kodály Szeminárium (1987. július 19–31.) volt, amelynek harmadik hetét képezte a szimpózium. A szimpózium szervezése egyúttal megváltoztatta a Kodály szemináriumok korábban kialakított gyakorlatát, amely szerint páros években nemzetközi, páratlan években magyar továbbképző kurzust tartottak. A szimpózium miatt 1987-ben újra nemzetközi szemináriumot hirdettek magyar és külföldi résztvevőknek, és ettől kezdve a szeminárium a páratlan évekre került (Kéri, 2008, p. 138). A szimpóziumon megközelítőleg 130 delegátus és a szeminárium hallgatói vettek részt.

Az augusztus 2-án tartott ünnepségen Erdei Péter köszöntője után Rátkai Ferenc művelődési miniszterhelyettes mondta a megnyitó-beszédet. A nyitóhangversenyen a Magyar Állami Hangversenyzenekar és a Magyar Állami Énekkar adott elő Liszt- és Kodály-műveket, köztük a *Psalmus hungaricus*-t, amelynek szólóját Korondi György énekelte, vezényelt: Lukács Ervin.

A szimpózium szakmai programja 28, külön szekciókra nem osztott előadásból és hozzászólásokból, valamint bemutatótanításokból állt. Az előadások változatos zeneelméleti, zenetörténeti és zenepedagógiai témákat vitattak meg, amelyek közül 9 szólt a Kodály-adaptációról. A hagyományos intézményi beszámolók (Anglia, Lengyelország, Ausztria) mellett az adaptáció újabb kérdései is felmerültek, például abszolút szolmizációt használó dél-amerikai, belga országok; őslakosok (eszkimó, latin-amerikai); vagy – az előző konferencia témáját folytatva – multikulturális társadalmak (Anglia, Izrael, Afrika országai) zenetanítási módjai. Ritkán hallott téma volt Sediánszky Éva előadása Kodály Zoltán zenepedagógiája és a gyermekgyógyászat közötti összefüggésekről, illetve Denise Bacon a kodályi elvek jelentőségéről az előadóművészek képzésében szóló előadása. A francia nyelvű résztvevők augusztus 6-án este önálló megbeszélést is tartottak.

A három bemutatótanításon a budapesti Ének-zenei Általános Iskola (Somogyi u.) diákjai (tanárok: Igó Lenke és Thész Gabriella), illetve A Magyar Rádió és Televízió Gyermekkórusa (karnagy: Reményi János) működtek közre.

³²⁶ Magyar Fórum. (1987). *Magyarok a világ zenei életében: Programfüzet: Budapest–Kecskemét 1987. július 30–augusztus 3*. Forrai (IKS doboz, 1987 mappa), KIArch..

A két déli hangversenyt kortárs magyar zeneszerzők műveinek szentelték: Jeney Zoltán, Láng István, Csemiczky Miklós, Petrovics Emil, Sály László, Orbán György, Hollós Máté, Legány Dénes.

Az esti koncerteken a Kodály-vonósnégyes, a japán Asunaro Gyermekkar (karnagy: Motegi Setsuko), a Nemzetközi Kodály Szeminárium résztvevőiből alakult vegyeskar (karnagy: M. Katanics Mária) szerepelt.

A záróhangversenyen (08. 07.) Magyar Rádió és Televízió Gyermekkarja Igó Lenke, Reményi János és Thész Gabriella vezényletével énekelt Kodály-gyermekkarokat, valamint az IKS által megrendelt kórusművet, Veljo Tormis: *Rowing the Vessel* művét.

Az IKS közgyűlését és az új igazgatótanács választásának első napját augusztus 4-én tartották.³²⁷ A nemzeti Kodály társaságok és az IKS vezetőségének beszámolóit követően bejelentették, hogy a következő szimpóziumot 1989 Tamperében (Finnország) tervezik tartani, 1991-ben pedig ismét Kanadában gyűlnek össze.

A választás eredményét augusztus 7-én jelentette be a Szőnyi vezette Jelöltállító munkabizottság, amelynek tagjai Sr. Lorna Zemke (USA); Terusawa Isako (Japán); David Vinden (Egyesült Királyság) voltak.³²⁸ Az Igazgatótanács összetételében mindössze két igazgató változott: Timo von Creutlein (Finnország) és Albert van der Schoot (Hollandia) került Margaret O'Shea és Alois Složil helyére. Složil a Számviteli bizottság tagjaként folytatta tevékenységét az IKS-ben, a bizottság további tagjai Edouard Garo (Svájc) és Jorge Kaszás (Brazília) lettek, míg póttagjai Ittész Mihály és Lauren Abernethy.

6. 1. 8. Összegzés

Tanimoto elnökségének első ciklusában az előző időszakban kidolgozott szervezeti és működési szabályokban nem történtek változások, bár kezdeményezték a választási irányelvek módosítását. A korábbi évekkel összehasonlítva eseményszegény négy év alatt több probléma előjelei mutatkoztak: a Singing Youth International jelenlegi formája nem vonzott elég kórust, a tagság száma 1987-ben 407 fő volt, amely elmaradt az 1983-ban kitűzött 500 főtől, de 150 fős növekedést jelentett az előző időszakhoz képest. A nemzeti tagok száma hárommal bővült, megszűnt azonban a francia és a mexikói tagszervezet. A francia Kodály társaság megszűnésével közel egy időben két új Kodály-szervezet jött

³²⁷ International Kodály Society. (1987, augusztus 4, 7). *Minutes of the meeting of the General Assembly of the I.K.S. held in Kecskemét*. IKSArch.

³²⁸ International Kodály Society. (1987, május 1). *Circular to membership*. Forrai (IKS doboz, 1987 mappa), IKSArch.

létre Niort-ban és Grenoble-ban, de egyiküket sem nevezték ki nemzeti tagnak, hanem azonos jogállású intézményi tagok lettek.

Az IKS tízéves fennállására kiadott *Reflections on Kodály* kötet a Kodály-közösség korai történetét dokumentálta és erősítette identitását.

Az időszak legnagyobb eredménye a máig működő ösztöndíj-program volt, amely a létező és jövőbeli IKS tagok számát kívánta növelni, de a Kodály-mozgalom utánpótlásának is eszközévé vált, lévén a kiválasztási kritériumok közé idővel bekerült a pályázó várható jövőbeli szerepe Kodály elveinek terjesztésében hazájában.

6. 2. A második elnökségi ciklus 1987–1990 (1991)

6. 2. 1. Az Igazgatótanács tagjai

Elnök: Tanimoto Kazuyuki (Japán) – 1990 márciusáig

Előző elnök: Deanna Hoermann (Ausztrália)

Alelnök: Gilbert De Greeve (Belgium)

Alelnök: Vikár László (Magyarország)

Pénztáros-titkár: Lois Choksy (USA-Kanada)

Igazgató: Jean Sinor (USA)

Igazgató: Timo von Creutlein (Finnország)

Igazgató: Albert van der Schoot (Hollandia)

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Eősze László (Magyarország)

A mindössze két poszton változott Igazgatótanács új tagjai:

Timo von Creutlein (1947–, Finnország) finn zenepedagógus és fuvolaművész a Zeneakadémián szerzett doktori fokozatot, disszertációját *The Kodály method or the Kodály concept?: A doctorate dissertation about Hungarian music education and Zoltán Kodály* [Kodály-módszer vagy Kodály-koncepció?: Egy doktori értekezés a magyar zeneoktatásról és Kodály Zoltánról] címmel írta (Creutlein, 1988). Hazájába visszatérve a Sibelius Akadémián vállalt állást, ahol 1982-től igyekezett magyarországi tapasztalatait hasznosítani a finn tanárképzésben (Creutlein, 1990, p. 39). Számos zeneelmélet tankönyv szerzője (Creutlein, 1985, 1986).

Albert van der Schoot (1949–, Hollandia) a zenefilozófia iránt érdeklődő holland muzikológus és filozófus egy évig tanult a budapesti Zeneakadémián. Az Universiteit van Amsterdam filozófiaprofesszoraként Kodályról szóló írásaiban elsősorban a Kodály-koncepció filozófiai, antropológiai aspektusaival foglalkozott (van der Schoot, 1982, 1983, 1986).

6. 2. 2. Az IKS működése

Tanimoto második elnöki ciklusa idején két fő működést érintő kérdést igyekezett megoldani a vezetőség: módosítaniuk kellett a választási szabályzatot, valamint a működési költségek növekedésére reagálva megkísérelték létrehozni a Forrásszerző Munkabizottságot [Fund Raising Commitee]. Ez utóbbi közzgazdászokból, ügyvédekből

és bankárokból állt volna, de 1989 után már nem került szóba az életre hívása. A legváratlanabb szervezeti-működési kihívást azonban az elnök 1990-es lemondása jelentette.

Az 1989–90-es magyarországi rendszerváltozás ekkor még kevésbé érintette az IKS működését, gazdasági nehézségek és a központi állami támogatás megszűnése csak később okozott komolyabb nehézségeket. Az IKS vezetősége az Igazgatótanács üléseinek jegyzőkönyvei alapján folyamatosan tartotta a kapcsolatot a magyar kormányzatszervekkel az ösztöndíjakról, valamint az IKS pénzügyi nehézségeiről általában, de ezek dokumentumai csak töredékesen maradtak fenn.

Az IKS tagsága 1987–1991 között 350–400 fő körül stabilizálódott: 1987: 410 fő; 1988: 395 fő; 1989: 349 fő; 1990: 369 fő; 1991: 374 fő.

6. 2. 2. 1. A választási szabályzat módosítása

A választási szabályzatra vonatkozó módosítási javaslatokat az Igazgatótanács 1987 augusztusában elfogadta, és a tagság az 1988-as közgyűlésen tartott szavazás során jóváhagyta. A dokumentum három eljárásban hozott lényeges változást: 1) lehető tette levélszavazást, 2) a szavazatszámolás és eredmények megállapításakor egyszerű többséget határozott meg a korábbi egyéni átruházható szavazati rendszer helyett, valamint 3) az Igazgatótanács egyes pozícióinak választását két időszakra osztották a négy évre szóló mandátum megtartásával. Az ezentúl kétévente tartandó választások alkalmával csak a vezetőség tagjainak felét választják meg egyszerre: 1991-ben az elnököt, az egyik alelnököt, két igazgatót, a számviteli bizottság egyik tagját és egyik póttagját; 1993-ban pedig a másik alelnököt, a pénztáros titkárt, egy igazgatót, a számviteli bizottság két tagját és egy póttagját („The New Election By-Law of the IKS”, 1989, p. 32).

Ezt az elcsúsztatott rendszert napjainkban is alkalmazzák, és lényegében az egész választási folyamat máig megtartotta az ekkor létrehozott alapokat. A levélszavazás lehetővé teszi, hogy minden aktív IKS tag szavazzon, nemcsak azok, akik személyesen részt vesznek a szimpóziummal együtt tartott választáson. A voksolás eredményét az előkészítést és szavazatszámolást végző Jelöltállító bizottság elnöke jelenti be a közgyűlésen, a szimpóziumok alkalmával immáron nem tartanak külön közgyűlést a jelöltek állítására. Jelentősebb, de csak technikai változást az online szavazás 2018-as

elfogadása és 2019-es bevezetése jelentett, a köztes három évtizedben csak kisebb módosításokat vezettek be a választási szabályzatba.

6. 2. 2. 2. Tanimoto lemondása

Tanimotót 1989-ben a Hokkaidó Egyetem elnökévé nevezték ki, amely olyan mértékben megnövelte kötelezettségeit, hogy az IKS elnöki teendőit nem tudta tovább ellátni. 1990. 03. 14-én kelt levelében lemondott tisztségéről,³²⁹ a következő választásokig a két alelnök, Gilbert De Greeve és Vikár László együttesen vezette az IKS-t. Az 1991-es választások után Tanimoto az előző elnök [past-president] pozíciójában az Igazgatótanács szavazati joggal rendelkező tagjává vált.

Az elnök lemondása felvetette az előző elnök pozíció szükségességének kérdését, amelyet van der Schoot később többször megszüntetésre javasolt, arra a tapasztalatra építve, hogy a korábbi elnök, Deanna Hoermann sem tartott szoros kapcsolatot az IKS Igazgatótanácsával és nem vett részt az üléseken.^{330 331} Az alapszabály-módosítással járó kezdeményezést az Igazgatótanács többsége nem támogatta.

6. 2. 3. Új nemzeti tagok

6. 2. 3. 1. The Kodály Circle of the Polish Section of ISME

A lengyel Kodály társaság szerepét betöltő Kodály-kör 1982-től az ISME Lengyel Szekciójának keretében működött a varsói Chopin Zeneakadémián. 1987-ben vált az IKS szervezeti tagjává. Elnöke Wojciech Jankowski, a Chopin Zeneakadémia Zeneoktatás-kutatási Intézetének igazgatója volt, míg a titkári munkát kollégája, Mirosława Jankowska végezte. A Kodály-kör az IKS mellett a Kodály Intézettel is szoros szakmai együttműködést alakított ki és 1988-tól kétévente szervezett lengyel Kodály szemináriumokat a Kodály Intézet tanárainak meghívásával azokban az években, amikor Kecskeméten nem tartottak nyári kurzust. A zenepedagógiai képzés mellett zongora, vonós, harmonika nyári képzéseket, tehetséges gyermeknek zenei táborokat is hirdetett, illetve Bulletin jelentetett meg. Kiadványsorozatukban (*Zoltán Kodály i jego pedagogika*

³²⁹ Tanimoto, K. (1990, március 1). [Levél az IKS Igazgatótanácsának]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), IKSArch.

³³⁰ van der Schoot, A. (1991, június 8). [Levél Eősze Lászlónak]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), IKSArch.

³³¹ van der Schoot, A. (1992, február 9). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), IKSArch.

muzyczna [Kodály Zoltán és zenepedagógiája]) az általuk rendezett szemináriumok, konferenciák előadásait, valamint Kodály írásainak lengyel fordításait adták közre (Jankowska, 1998). Működése az 1990-es évek végére megszűnt.

6. 2. 3. 2. Elliniki Etaireia Kodály

A Görög Kodály Társaságot 1987 decemberében hozta létre Valentinos Patrikidis (1936–) zenepedagógus-karnagy, az Athéni Nemzeti Konzervatórium zeneelmélet professzora és azóta folyamatosan működik.

Patrikidis az 1984-es kecskeméti Kodály-szemináriumon került kapcsolatba a Kodály-konceptióval és a görög adaptáció egyik úttörője volt. Tanítványával, az IKS későbbi elnökével, Michalis Patseas zenepedagógus-karnaggal (aki a Kodály Intézetben végzett tanulmányokat 1988/89-ben) rendszeresen hoztak közel 20 fős görög csoportokat a Kodály-szemináriumokra, emellett maguk is szerveztek Kodály-kurzusokat („Greek Kodály Society”, 1989).

Az Elliniki Etaireia Kodály 1988-ban az vált az IKS nemzeti tagjává. Patseas 1989-ben létrehozta az Odeío Kodály-t [Kodály Konzervatórium], amely az IKS helyi intézményi tagja.

6. 2. 3. 3. Zhōngguó Yīnyuè Jiā Xiéhuì Kēdáyī Xuéhuì (中国音乐家协会柯达伊学会)

A Kínai Zenészek Kodály Társasága alapítása Yáng Líméi (杨立梅, 1946–2020) zenepedagógushoz, egyetemi oktatóhoz kötődik. Yáng kétszer nyerte el az IKS ösztöndíját, 1989-ben 9 hónapra, 1990-ben 3 hónapra. Magyarországi tapasztalatairól és Forrai Katalinnál folytatott hospitálásairól 1994-ben megjelentette *柯达伊音乐教育思想与实践-音乐基础教育的原则与方法* [Kodály zenei nevelési eszme és gyakorlat – Az alapfokú zeneoktatás elvei és módszerei] (Yáng, 1994) című könyvét. Élete végéig aktív résztvevője volt a kínai Kodály-mozgalomnak, több módszertani könyv szerzője. A társaság első elnöke Zong Bai volt, míg hazatérte után Yáng az alelnöki tisztséget töltötte be éveken keresztül. Az IKS 1990-ben befogadta a társaságot nemzeti tagként. Működése a 2000-es évekre bizonytalanra vált, ezért 2016-ban az IKS megszüntette a tagságát.

6. 2. 3. 4. Kodály Society of Taiwan és Taiwan Kodály Society

A tajvani Kodály társaságot Shu-Zi (Connie) Wáng (王淑姿) alapította, aki amerikai tanulmányai mellett részt vett Lois Choksy kanadai nyári egyetemén. 1989-ban közreadta Choksy *The Kodály method* című könyvének tajvani adaptációját (Wáng, 1989), és abban az évben visszatért hazájába, majd megalakította hazájának első Kodály társaságát (Liu, 2008), amelynek tagfelvételi kérelmét az IKS elfogadta.

Tevékenységükről kevés adat maradt fenn és később felmerült a gyanú, hogy valójában Wang személyes intézménye volt, tényleges tagság nélkül.³³² Hivatalosan 2000-ig volt az IKS nemzeti tagja, amikor az IKS Elnöksége visszavonta tagságát, mert a Kodály Society of Taiwan rendszeresen elmulasztotta IKS nemzeti tagok felé támasztott és az affiliációs szabályzatban rögzített kötelezettségeinek teljesítését.³³³

A Wang által vezetett társaság elveivel és működésével egyet nem értő, szintén külföldön képzett tanárok csoportja 1993-ban kezdeményezte és 1994-ben létrehozta a máig működő Taiwan Kodály Society-t [臺灣柯大宜音樂教育學會 常務理事 - Táiwān Kēdàiyī Yīnyuè Jiàoyù Xuéhuì],³³⁴ amely Kodály Society of Taiwan elsőbbsége miatt 2000-ig nem válhatott az IKS nemzeti tagjává (Liu, 2008, p. 215). Tagjai az 1990-es években részt vettek az IKS szimpóziumain és 1999-ben az IKS Igazgatósági ülésén is.³³⁵ 2001-ben kezdeményezték az affiliációt, amely iránti hivatalos kérelmet 2004-ben benyújtották, de végül nem csatlakoztak nemzeti tagként.

6. 2. 4. Szakmai tevékenység

6. 2. 4. 1. Ösztöndíj-program

Az ösztöndíj-program a 1987–1991-es időszakban változatlan formában folytatódott, bár felmerültek változtatási igények, amelyek az ösztöndíjak időtartamára vonatkoztak: 3, 6, 9 hónap helyett 1 vagy 2 félév legyen a pályázható időszak.³³⁶ Az ösztöndíjprogram reformjára azonban csak a következő elnökségi ciklusban került sor.

³³² International Kodály Society. (1999, augusztus 1, 5). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Kecskemét*. IKSArch.

³³³ International Kodály Society. (2000, március 2–3). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Kecskemét*. IKSArch.

³³⁴ *Taiwan Kodály Society*. (é. n.), Elérés: 2023.01.17, forrás: <http://www.kodaly.org.tw/>

³³⁵ International Kodály Society. (1999, augusztus 1, 5). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Kecskemét*. IKSArch.

³³⁶ International Kodály Society. (1990, március 29–3). *Minutes of The I.K.S. Board Meeting, held in Budapest*. IKSArch.

Elnöksége elején Tanimoto megegyezett a Kulturális Minisztériummal, hogy a korábbi években 4000 USD-ra felemelt IKS által nyújtott támogatást újra 3000 USD-re csökkentse, a szakmai program változatlanul hagyása mellett.³³⁷

1989-ben a vezetőség konkretizálta a kiválasztási kritériumokat: a jelentkező tevékenységének várható hatása saját országában; földrajzi kiterjedés a nyertesek között; a jelentkező szakmai háttere. Azt is figyelembe kellett venniük, hogy nem minden jelentkező kaphatott magyarországi vízumot (pl. Tajvan). A határon túli magyarok további kérdést jelentettek, mert kezdetben az Igazgatótanács bizonytalan volt, hogy őket ugyanolyan elbírálásnak vessék-e alá, mint a nem-magyar külföldieket. Felmerült, hogy számukra külön programot hirdessenek, de végül Kodály Zoltánné javaslatára nem tettek különbséget magyar és más nemzetiségű külföldiek között.³³⁸

1987 és 1991 között 18 jelentkező nyerte el az IKS valamelyik ösztöndíját. Országokénti megoszlásuk képet ad a Kodály-koncepció iránti világméretű érdeklődésről: Görögország (3), Kína (3³³⁹), Kanada (2), Fülöp-szigetek (2), Ausztrália (1), Thaiföld (1), Malájzia (1), Kenya (1), Brazília (1), Japán (1), USA (1), Franciaország (1).

6. 2. 4. 2. Munkabizottságok tevékenysége

A munkabizottságok működése már az időszak kezdetén is bizonytalan volt, ezért Tanimoto az 1987-es közgyűlés után felkérte Igazgatótanács tagjait, hogy dolgozzák ki munkájuk jövőbeni formáját, amennyiben megtartják őket.³⁴⁰ Az Igazgatótanács 1988-as budapesti ülésén Albert van der Schootot jelölte ki, hogy összegyűjtse a munkabizottságokra vonatkozó javaslatokat. A dokumentum 1989 februárjában készült el és megállapította, hogy az IKS működéséért és programjaiért felelős csoportok (Jelöltállító, Singing Youth International, Bulletin kiadása) ellátják feladatukat; az IKS-től közvetlenül nem függő, szakmai feladatokra szervezettek (Népzenei, Kutatási) azonban nem hatékonyak. Ennek elsődleges okát van der Schoot a szervezeti infrastruktúra (konkrét feladatok, rendszeres találkozási alkalmak és beszámolási

³³⁷ Tanimoto, K. (1988, szeptember 28). [Levél az IKS Igazgatótanácsának]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

³³⁸ International Kodály Society. (1991, március 28). *Official Minutes of the IKS Board Meeting held on 28th March, 1991*. IKSArch.

³³⁹ A három ösztöndíjat két fő kapta: Yáng Liméi kétszer nyerte az ösztöndíjat, 1989/90 és 1990/91-es tanévben, ez utóbbi mindössze 3 hónapra szólt.

³⁴⁰ International Kodály Society. (1987, augusztus 2–3, 9). *Official Minutes of the Board Meeting*. IKSArch.

kötelezettség) hiányában látta és a nem működő bizottságok megszüntetését javasolta, azzal a kiegészítéssel, hogy az Igazgatótanács – tagjainak szakértelmére támaszkodva – vegye kézbe a Népzenei és a Kutatási bizottság körébe delegált főbb feladatokat: népdalgyűjtemény közreadását és a zenetanulás transzferhatásait vizsgáló longitudinális kutatás szorgalmazását arra felkészült kutatóintézmények körében.³⁴¹

A beérkezett javaslatok alapján az 1989-es Igazgatótanácsi ülésen a Népzenei, Kutatási és Előadó-művészeti munkabizottságok megszüntetése mellett döntöttek. 2005-ig nem is került újra szóba újabb érdeklődési kör alapján szervezett csoportok létrehozása az IKS-en belül.

6. 2. 5. Kiadványok

Az időszakban nem terveztek és nem jelentettek meg kiadványokat.

6. 2. 6. Programok, rendezvények

6. 2. 6. 1. Singing Youth International, 1989

A SYI következő fordulóját 1989-ben rendezték, az előző két verseny mintáját követve. Szervezője ismét Lukin Cecília volt, az IKS részéről a felelős kapcsolattartó Albert van der Schoot.

A kötelező Kodály-művek kategóriánként:

A) Gyermekkarok: *Egyetem-begyetem*

B) Ifjúsági kórusok

– leánykarok: *150. genfi zsoltár*

– vegyeskarok: *Adventi ének*

C) Vegyeskarok: *An Ode for Music*

A kötelezően választható másik produkció egy kortárs zeneszerző műve a kórus származási országából. Az 1986-os kiírással szemben itt már nem szerepeltek az IKS által megrendelt karművek a választható műsorszámok között.

A felhívás már 1987 októberében megjelent, de mindössze 25 kórus küldött kazettát, többségük Japánból (8) és Magyarországról (7). A többi kórus Kínát (3), Finnországot (2), Kanadát (2), Szovjetuniót (1), és az NDK (1) képviselte. A Helmuth Froschauer (Ausztria), Guido Helbling (Svájc) és Párkai István (Magyarország) alkotta nemzetközi

³⁴¹ van der Schoot, A. (1989). *The future of the IKS working committees – Draft proposal*. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

zsűri a gyermekkari kategóriában a Szabó Dénes Cantemus gyermekkórusát, míg az ifjúsági kategóriában Liisa Räisänen Kiimingin Kiurut (Finland) kórusát ítélte a legjobbnak. Vegyeskari kategóriában nem adtak ki díjat („Singing Youth International Zoltán Kodály Choral Competition, 1989”, 1989).

A verseny szervezése veszteséges volt, ezért szükségessé vált, hogy új formát dolgozzanak ki.³⁴² Az elkövetkező években több sikertelen javaslat után a megoldást végül a Japán Kodály Társaság ajánlotta fel 1992-ben és valósította meg 1994-ben. A köztes években nem rendeztek Singing Youth International versenyt.

6. 2. 7. Szimpóziumok

6. 2. 7. 1. IX. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1989, Görögország

Az 1987-es sikertelen próbálkozás után 1989-ben újra a finnországi Tamperében tartották volna a szimpóziumot – hasonló eredménnyel. A szervezőbizottság elnöke, Timo von Creutlein 1988 tavaszán értesítette az IKS Igazgatótanácsát, hogy miután Tampere város vezetősége visszavonta a korábban megígért támogatást, anyagi lehetőségeik nem teszik lehetővé, hogy megtartsák a szimpóziumot. A finn szervezők visszalépése után a nem sokkal korábban létrehozott Görög Kodály Társaság látta vendégül az IKS-t.³⁴³ A találkozó témája: *Constant values in the changing world of education – the significance of Kodály's philosophy* [Állandó értékek az oktatás változó világában – Kodály filozófiájának jelentősége].³⁴⁴

A 106 résztvevővel megtartott szimpóziumon 20 előadás hangzott el. A rendezvényt helyi érdeklődők számára tartott hatnapos Kodály-szeminárium előzte meg, amelyen a kecskeméti Kodály Intézet tanárai és görög tanítványaik tanítottak.

A szimpózium szakmai programja augusztus 14-én kezdődött, a megnyitó ünnepséget követően Szőnyi Erzsébet: *Kodály Face-to-face* [Kodály: szemtől-szemben] előadásával. A 30–45 perces előadások egymást követték, nem osztották őket külön szekcióra és nem voltak kiemelt plenáris előadások. A témák a szimpóziumokon megszokottak voltak: a Kodály-koncepció nemzetközi adaptációja mellett népzenei, zenetörténeti kérdések

³⁴² International Kodály Society. (1989, március 2–3). *Official Minutes of the Board Meeting, held in Budapest, 28–3 March, 1989*. IKSArch.

³⁴³ Eöszé, L. (1988, július 14). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

³⁴⁴ *9th International Kodály Symposium, Ethniki Estia Agion Anargyron, Athens, Greece, 14–20, 1989*. (1989). [Programfüzet]. Greek Kodály Society.

szerepeltek a programon. Újdonságot Sr. Lorna Zemke születés előtti zenei nevelésről szóló beszámolója jelentett.

Délelőttönként az érdeklők opcionális programként részt vehettek Erdei Péter karvezetés mesterkurzusán, illetve a második naptól Denise Bacon *Application of Kodály Principles to Instrumental Teaching* [A Kodály-i elvek alkalmazása a hangszeres tanításban] című műhelyfoglalkozásán. A választható heti programokhoz nem csatlakozók számára az első nap Gilbert De Greeve vezetett kerekasztal-beszélgetést francia anyanyelvű résztvevők számára, másnap Timo von Creutlein vezetésével a fix és a mozgó dó (abszolút és relatív szolmizáció) közötti választást vitatták meg. A harmadik nap kerekasztal-beszélgetésének témája a *European Communities: Music in General Education* [Európai közösségek: zene az általános oktatásban], volt, vezetője: Albert van der Schoot.

Nem voltak közös éneklések és elmaradtak a korábbi szimpóziumok állandó programjai, a bemutatótanítások. Ennek oka arra vezethető vissza, hogy Görögországban akkoriban kezdték bevezetni a Kodály-koncepciót, az Odeió Kodály a szimpózium előtt röviddel alakult, így nem voltak még képzett tanárok és diákok, akik bemutathatták volna eredményeiket. Az Odeió Kodály épületét a szimpózium zárónapján avatták fel.

Az esti hangversenyeknek magyar fellépői voltak az első két napon: a nyitóhangversenyen Kecskeméti Pedagógus Énekkar énekelt Monteverdi, Kodály és a kortárs magyar kórusokat Erdei Péter vezetésével; másnap Erdei Márta játszott Kodály-, Bartók- és Liszt-zongoraműveket. A szimpózium harmadik napján Gilbert De Greeve (zongora) IKS alelnök és Martine De Craene (szoprán) lépett fel, őket újabb zongorakoncert követte Pavlos Venturas görög zongoraművész előadásában. Az augusztus 18-án tartott utolsó hangversenyt a csehszlovák Kosice Szimfonikus Zenekar adta, akik Nikos Skalkottas halálának 50. évfordulóján a 20. századi görög zeneszerző emlékének dedikálták műsorukat.

A szimpóziumon – a Pedagógus Énekkar tagjait nem számolva – 12 magyar résztvevő volt jelen, illetve Jorge Kaszás, Vajda Cecília és ifj. Bartók Béla is.

Az IKS közgyűlését augusztus 18-án délután tartották. Az elnök távolmaradása – IKS szimpóziumok történetében először – elégedetlenséget keltett egyes tagok körében, amely előrevetítette Tanimoto lemondását. A vezetőség beszámolója után Jean Sinor ismertette az új választási eljárást, amelyet a Közgyűlés megszavazott. A tanácskozás fennmaradó részében a nemzeti tagok ismertették tevékenységüket, illetve a következő két

szimpózium (1991 – Kanada, 1993 – USA) szervezői beszéltek az előkészületekről és tervekről.³⁴⁵

6. 7. 2. X. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1991, Kanada

1977 után a Kodály szimpóziumot 1991-ben újra Kanadában rendezte a Kodály Society of Canada és az Alberta Kodály Association. Az augusztus 11–17. között tartott összefoglaló témája a *Toward Universal Music Literacy in the 21st Century* [Egyetemes zenei műveltség felé a 21. században] volt.³⁴⁶

A szakmai programban összesen 49 előadás, kerekasztal-beszélgetés és plenáris előadás hangzott el. *Opening Bach Chorale* [Nyitó Bach-korál] formájában visszakerültek a programba a reggeli közös éneklések, amelyeket minden nap más karnagy vezetett, valamint a napközbeni „mini-koncertek” helyi együttesek és diákok közreműködésével. Az egyik alkalommal kanadai őslakosok tartottak tradicionális zenés-táncos előadást (Szőnyi, 1992). Nem voltak ugyanakkor dedikált bemutatótanítások, bár a mini-koncertek részben betöltötték ezt a szerepet.

Az egyes napok felépítése közel azonos volt: a reggeli koráléneklést plenáris előadások követték, majd mini-koncert vezetett át az előadásokhoz, amelyeket kerekasztal-beszélgetés zárt le. Három alkalommal *Canadian Choral Composition* címmel újabb közös éneklést is beiktattak a szervezők, amelyeken a zeneszerzők mutatták és tanították be egy-egy kórusműüket. Szintén régi hagyományt elevenített fel a szimpózium programjába illesztett kirándulás a Banff Nemzeti Parkba.

Nem voltak párhuzamos előadás-szekciók, viszont újdonság volt, hogy egyes napokat meghatározott témának szentelték és annak megfelelően csoportosították az előadásokat. A nap témáját a kerekasztal-beszélgetéseken is megvitatták:

- Folk Music in Music Education [Népzene a zeneoktatásban]
- Learning Theory in Music [Tanuláselméletek a zenében]
- Composing for the Child Performer [Kompozíció fiatal előadók számára]
- Music in Early Childhood [Zene koragyermekkorban]
- Choral Music Education [Kóruszene-oktatás]
- Art Music Education [A komolyzene oktatása]

³⁴⁵ International Kodály Society. (1989, augusztus 18). *Minutes of the meeting of the General Assembly of the I.K.S. held in Athens*. IKSArch.

³⁴⁶ *10th International Kodály Symposium, The University of Calgary, Calgary, Alberta, Canada, August 11–17, 1991*. (1991). [Programfüzet]. Kodály Society of Canada.

A nyitóhangversenyt a szimpózium előtti napon tartották, amelyen a Kanadában élő magyar karnagy, Takács Miklós vezényelte az eseményre összeállt énekkart és szimfonikus zenekart. Műsorukon William Jordan és Jaquest Héту kortárs kanadai zeneszerzők művei mellett elhangzottak részletek Johannes Brahms *Magyar táncok*-ból, valamint Kodály: *Budavári Te Deum*-a. Az előző szimpózium után Gilbert De Greeve és Martine De Craene újra közös koncertet adott 08. 15-én, míg 08. 16-án helyi gyermek- és ifjúsági kórusok léptek fel. A Nina White vezette Bishop Grandin High School Choir előadta az IKS és a Kodály Society of Canada által Richard Johnstontól a szimpóziumra megrendelt két kórusmű egyikét, a *Forest*-et. A két megrendelt mű – *To Lambs* és *Forest* – együtt szerepelt a 08. 17-én tartott záróhangversenyen, amelyet szintén egy külföldön élő magyar, Horváth János vezényelt. A hangversenyt és a szimpóziumot Kodály: *Missa brevis*-e zárta.

Magyarországról öten voltak jelen: Eősze László, Vikár László, Forrai Katalin, Herboly Ildikó és Szőnyi Erzsébet.

A közgyűlést augusztus 16-án délután tartották.³⁴⁷ Az ülés kezdetén Gilbert De Greeve alelnök hivatalosan is értesítette a tagságot Tanimoto elnök lemondásáról, majd az Igazgatótanács tájékoztatót az elmúlt két év tevékenységéről és pénzügyi helyzetéről. A jelentések után a Jelöltállító bizottság elnöke, Szőnyi Erzsébet közölte az új rendszerben tartott első választás eredményét: a Társaság új elnöke Jean Sinor, az egyik igazgató Michalis Patseas, az Igazgatótanács többi tagja változatlan maradt. A Számviteli bizottság újonnan választott tagja Furiya Miyako (Japán), póttagja Connie Wang (Taiwan) lett. A közgyűlés fennmaradó részében az ösztöndíjakról, valamint a következő, Hartfordban tartandó Kodály szimpóziumról folytak egyeztetések.

6. 2. 8. Összegzés

Az előző ciklushoz hasonlóan, Tanimoto elnökségének második négy éve is az IKS történetének eseménytelenebb időszak volt. A szovjet blokk összeomlása és a magyar rendszerváltozás ekkor még nem érintette jelentősen a Társaság életét. Működést érintő változásként 1991-től lehetővé tették a levélszavazást az Igazgatótanács megválasztásakor. A választási szabályzat módosítása révén immáron nemcsak azok

³⁴⁷ International Kodály Society. (1991, augusztus 16). *Minutes taken at the General Assembly of the IKS on August 16, 1991 Craigie Hall, University of Calgary, Calgary*. IKSArch.

szavazhatnak, akik jelen vannak a szimpóziummal egyidőben tartott közgyűlésen, hanem minden tagdíjfizető, a jelöltek megválasztáskor az egyszerű szavazattöbbség dönt.

A tagság nem növekedett az előző ciklushoz képest, létszáma megközelítőleg 400 fő körül stabilizálódott.

A szervezet szakmai tevékenységét érintette, hogy 1989-ben megszüntették az 1977-ben létrehozott munkabizottságokat, amelyek már évekkel korábban is csak névleg léteztek, így nem sikerült megvalósítaniuk a nekik szánt feladatokat. Ugyanakkor sikeresen bővítették az IKS ösztöndíj-programot és 1989-ben eredeti formájában utoljára még megrendezték a Singing Youth International kórusversenyt.

Az IKS szakmai fórumai, a *Bulletin* és a Kodály Szimpóziumok megszakítás nélkül működtek, a *Newsletter* kiadása azonban esetlegessé vált 1983 és 1988 között. 1988-tól megpróbálták rendszeressé tenni (Sinor, 1988), de később sem jelent meg folyamatosan.

1987–1991 között négy új Kodály társaságot fogadott be nemzeti tagként, de a két francia és két tajvani szervezet problémája előrevetítette a nemzeti tagokkal való kapcsolattartás és az IKS szerepének problémáját, amely a következő elnöki ciklusban nyíltá vált.

Tanimoto 1989-től egyre nehezebben tudta összeegyeztetni a Hokkaidói Egyetem vezetését és IKS elnöki feladatait, így ez utóbbi háttérbe szorult, amelyet az IKS Igazgatótanácsa és a Közgyűlés nehezményezett, amikor 1989-ben az IKS történetében először az elnök nem vett részt a szimpóziumon és az IKS taggyűlésén. A Tanimoto 1990. 03. 01-én kelt levelében lemondott elnöki tisztségéről, ezért az Alapszabály értelmében a két alelnök, Gilbert De Greeve és Vikár László azonos jogkörrel töltötte be a pozíciót a következő elnök megválasztásáig.

Tanimoto elnökségének egész időszakára jellemző, hogy az IKS, az eredeti tervekkel és célkitűzésekkel összevetve, ekkorra már érdeklődés alapján bárki számára nyitott szakmai közösségként határozta meg önmagát, nem kiválasztott szakemberekből álló zárt csoport, amely felügyeleti vagy minőségellenőrzési hatáskörrel bírna a nemzetközi Kodály-mozgalomban.

VII. JEAN SINOR ELNÖKSÉGE 1991–1999

7. 1. Az első elnökségi ciklus (1991–1995)

7. 1. 1. Az Igazgatótanács tagjai

Elnök: Jean Sinor (USA)

Előző elnök: Tanimoto Kazuyuki (Japán)

Alelnök: Gilbert De Greeve (Belgium)

Alelnök: Vikár László (Magyarország) – 1993 augusztusáig

Alelnök: Ittész Mihály (Magyarország) – 1993 augusztusától

Pénztáros-titkár: Lois Choksy (USA-Kanada) – 1993 augusztusáig

Pénztáros-titkár: Jeanette Panagapka (Kanada) – 1993 augusztusától

Igazgató: Timo von Creutlein (Finnország) – 1993 augusztusáig

Igazgató: Henriette Pedersen (Dánia) – 1993 augusztusától

Igazgató: Albert van der Schoot (Hollandia)

Igazgató: Michalis Patseas (Görögország)

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Eősze László (Magyarország) – 1995 februárig

Ügyvezető titkár: Vandulek Lili (Magyarország) – 1995 augusztusától

Az 1991-ben bevezetett elcsúsztatott választási rendszer szerint az Igazgatótanács feléről 1991-ben, míg a fennmaradó pozíciókról 1993-ban tartottak szavazást. Az Igazgatótanács új tagjai a teljes elnöki ciklus alatt:

Ittész Mihály (1938–2018, Magyarország) zenepedagógus, zenetudós aktív szerepet játszott a kecskeméti Kodály Intézet létrehozásában, amelynek élete végéig tudományos munkatársa, oktatója volt. Munkássága főként Kodály életművének kutatásához és megismertetéséhez kapcsolódik. Több száz esszét, újságcikket, tanulmányt publikált zenei és zenepedagógiai témában, tudományos és ismeretterjesztő előadásokat, továbbképző kurzusokat tartott itthon és külföldön. 1987–1991 között az IKS Számviteli bizottsága póttagja, 1991–2001 között az IKS alelnöke és az IKS Bulletin társszerkesztője volt. 2007–2012 között Szőnyi Erzsébet mellett a Magyar Kodály Társaság társelnöki, majd 2012-től 2018-ig elnöki pozícióját is betöltötte.

Henriette Pedersen (Dánia) zenepedagógust és orgonistát, a dán Kodály-mozgalom egyik központi alakját 1993-ban választották meg az IKS egyik igazgatójának. Pedersen

1984-ben Axel Svitzertől hallott a Kodály-koncepcióról, majd rövid magyarországi tanulmányút után nekilátott, hogy szűkebb környezetében megújítsa a zeneoktatást. Gilbert De Greeve-vel együttműködve az 1990-es évek elején Ravensborgban létrehozták az Európai Zenei Központot [European Centre for Music], amelyre később Ravensborg Centre néven hivatkoztak. Célja volt, hogy muzsikusként világméretű találkozóhelye, think-tank és információs központ legyen (Pedersen, 1997). A központ több projektbe kezdett az Európai Unió támogatásával, de a 2000-es évektől kezdve nincs utalás tevékenységére.

Michalis Patseas (Görögország) zenepedagógus-karnagy a Kodály-koncepció görögországi meghonosításának egyik pionírja, a máig sikeres athéni Odeio Kodály [Kodály Konzervatórium] alapítója. A Kodály-koncepcióval 1984-ben Valentinós Patrikidis révén került kapcsolatba, majd 1988/89-ben a kecskeméti Kodály Intézetben folytatott tanulmányokat. Szőnyi Erzsébet ajánlására 1991-től lett az IKS vezetőségének tagja,³⁴⁸ 2011–2015 között a szervezet elnöke volt.

7. 1. 2. Az IKS működése

Sinor és az Igazgatótanács nagy lendülettel igyekezett orvosolni a felmerülő problémákat és szervezeti kérdéseket. Az 1989–90-es magyarországi rendszerváltozás, majd az azt követő infláció, majd az 1993-ban tetőző gazdasági visszaesés és a kormányzati források folyamatos elapadása³⁴⁹ következtében az IKS működésének biztosítása,³⁵⁰ de irodájának fenntartása is kihívást jelentett a Társaságnak. Ez utóbbi megoldásaként az elnökségi ciklus végén, 1995 áprilisában a budapesti irodát a XI. Karinthy Frigyes út 17-ről az V. kerületi Szép u. 2. szám alá költöztették, amely két évig adott otthont az IKS-nek.

³⁴⁸ Patseas, M. (2022, május 6). [Személyes kommunikáció].

³⁴⁹ Olcsváry, L. (1995, február 7). *To the Committee of Auditors of the IKS*. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE KIArch.

³⁵⁰ 1994 után többször pályáztak az Nemzeti Kulturális Alaphoz, amely 150-300 E Ft támogatást nyújtott az IKS Bulletin kiadására, szimpózium szervezésére, de ez a költségvetés kis részét tette ki.

7. 1. 2. 1. Tagtoborzás

A Társaság önellátóvá válásához szükséges lett volna a taglétszám – és a tagdíjbevétel – megduplázása.³⁵¹ Az Igazgatótanács tagjai több javaslatot tettek, amelyek a főbb irányai és eredményei:

- a szimpózium résztvevői váljanak az IKS tagjaivá és egy év helyett két évre szóljon a tagság, hogy a szimpózium nélküli évben ne essen vissza a létszám:
 - az első kitétel gyakorlatban korábban is működött ráadásul az újonnan csatlakozók számára másfél évig volt érvényes a tagság (szimpóziumtól kezdve a következő év végéig), a másodikat megszavazta a vezetőség, de nem vezették be
- legyen folyamatos, „örökzöld” [evergreen] a tagság, ne naptári évre, hanem egyéves időtartamra szóljon:
 - ekkor még nem fogadták el a javaslatot, de 2004-ben bevezették^{352 353}
- a magyar kormányzervektől kapott támogatás megszűnésével a magyar IKS tagok addig létező tagdíj-kedvezményét meg kellene szüntetni:
 - nem vezették be, máig létezik a tagdíj-kedvezmény.

1993-ban – az alapítás óta először – tagdíjat is emeltek, amelyet a Közgyűlés megszavazott.

Az IKS szellemiségét tekintve leglényegesebb módosítás a tagfelvételhez szükséges ajánlások 1993-as végleges eltörlése. Jean Sinor elnök álláspontja alapján az eredeti ügymenetet egyszerűsíteni kellett, és az Igazgatótanácsnak döntenie kellett arról, hogy nyitott társaságot szeretne, vagy felügyelné tagságát. Az IKS tagtoborzási filozófiáját is érintő változást Lois Choksy pénztáros-titkár 1993-as évre szóló beszámolója foglalta össze:

„[...] a legfontosabbak közé tartozott a teljesen nyitott tagságra való áttérés még megvitatandó javaslata. Úgy véljük, hogy akik érdeklődnek a Társasághoz való tartozás iránt, azokat bátorítani kell a csatlakozásra. Ez filozófia messze áll a régi kirekesztő politikától, amely szerint kötelező jelölni a tagságra. Az utóbbi években a jelölések

³⁵¹ International Kodály Society. (1995, március 9–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

³⁵² International Kodály Society. (1994, március 10–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

³⁵³ International Kodály Society. (2004, március 19–2). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. IKSArch.

felületessé váltak, így úgy tűnik, a változás időszerű, ha nem már megkészt. A tagsági díjak mindig a Társaság jelentős részét biztosították a Társaság költségvetésében. A szűkülő források idején a Társaság nem engedheti meg magának, hogy elriassa az új tagokat a bonyolult és némileg barátságtalan csatlakozási mechanizmussal.”³⁵⁴

A tagság számának emelésére vonatkozó kezdeményezések azonban nem hozták meg a várt eredményt, de így is 100 fővel nőtt a stabil taglétszám az időszak végére. A tagság alakulása: 1991: 374 fő; 1992: 366 fő; 1993: 421 fő; 1994: 471 fő; 1995: 495 fő.

7. 1. 2. 2. Az Igazgatótanács tagjainak feladatmegosztása

A hatékony munkavégzés és felelősségvállalás érdekében 1992-ben az Igazgatótanács meghatározta az egyes tevékenységekért felelős személyeket a vezetőségben belül. Ennek nyomán az adminisztrációs, PR feladatokért, valamint a Bulletinért a pénztáros-titkár; a zenei kiadványokért az egyik alelnök (Vikár); a Singing Youth International szervezéséért és lebonyolításért a másik alelnök és az egyik igazgató (De Greeve és van der Schoot); az egyéni és szervezeti tagokkal kapcsolatos kérdésekért a második igazgató (Patseas), a zenepedagógiai kérdésekért a harmadik igazgató (Creutlein) felelt. Egyéb események szervezése szintén van der Schoot feladata lett.

1992-ben az Igazgatótanács megvitatta, hogy az előző elnök [immediate past-president] pozíciót nem szüntetik meg, bár azt van der Schoot többször kezdeményezte,³⁵⁵ hanem szavazati jog nélküli ex officio igazgatótanácsi taggá módosítják. Mivel ez alapszabály-módosítással járt volna,³⁵⁶ a változtatás végül nem került be a dokumentumba, később pedig nem merült fel újra a kérdés. Az előző elnök 2011-ig nem vett részt az IKS vezetőségének munkájában, így a kitételnek gyakorlati jelentősége addig nem volt.

7. 1. 2. 3. Az Alapszabály és szabályzatok

A vezetőség 1992-ben napirendre tűzte az Alapszabály és a kapcsolódó szabályzatok [by-laws] felülvizsgálatát és esetleges módosítását. Konszenzus volt a tagok között, hogy amíg a meglévő szabályzatok nem akadályozzák az IKS működését, addig ne módosítsák

³⁵⁴ Choksy, L. (1994, cca). *Annual Report of the Secretary/Treasurer, 1992/93*. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch. (kiemelés: PZs)

³⁵⁵ van der Schoot, A. (1991, június 8). [Levél Eősze Lászlónak]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

³⁵⁶ Patseas, M. (1993, március 27). *To the President and the Members of the Board of I.K.S.* Sinor (13. doboz, IKS Board meeting August 1993 mappa), KIArch.

őket a feltétlenül szükségesnél jobban. Ennek megfelelően az időszakban nem készült olyan módosítás, amelyet a Közgyűlés elé tártak volna.

Hasonló sorsra jutott a nemzeti tagok affiliációjára vonatkozó részletes szabályzat és megállapodás is, amely elkészült Sinor első ciklusának végére, de azt csak második elnöki ciklusa elején, 1995 szeptemberében juttatta el a nemzeti tagoknak (részletesebben ld. 7. 1. 3. 3.).³⁵⁷

Kidolgozták továbbá a jelöltállítás gyakorlati irányelveit, valamint a szimpóziumi megállapodást.

7. 1. 2. 3. 1. Választási irányelvek

A Választási szabályzatot 1989-ben fogadta el a Közgyűlés, a hozzá kapcsolódó gyakorlati útmutatás folyamatosan alakult ki, az aktuálisan felmerült problémák következtében. Az új rendszerben lebonyolított első választás után Lois Choksy javasolta, hogy a levélben kiküldött szavazólap mellett legyen rövid bemutatás a jelöltekről.³⁵⁸ A rövid bemutatások 1993-ban rákerültek a szavazólapra és máig tartó gyakorlattá váltak, de szövegezésük az évek folyamán egyre formálisabb lett.³⁵⁹ További kikötés volt a jelöltállításkor, hogy az Igazgatótanács tagjainak kinevezése maximum nyolc évre szólhat, utána legalább két év szünetnek kell következnie, és ez a Jelöltállító bizottságra is vonatkozott.³⁶⁰ ³⁶¹ Az egyes pozíciókra két-két jelöltet állít a Bizottság, de a szavazó maga is beírhat harmadik jelöltet,³⁶² a jelöltállítók azonban nem jelölhetők. Hangsúlyozták továbbá a földrajzi reprezentáció fontosságát az Igazgatótanács jelöltjeinek meghatározásakor.

1995-ben Patseas kezdeményezésére készítettek modell-szavazólapból és a hozzá kapcsolódó útmutatókból összeállított mappát, amely részletes procedurális útmutató a

³⁵⁷ Sinor, J. (1995, szeptember 1). *To the presidents of affiliated and non-affiliated national Kodály organizations*. Sinor (15. doboz, National bodies mappa), KIArch.

³⁵⁸ International Kodály Society. (1991, augusztus 11, 16). *Minutes taken at the Board Meeting*. IKSArch.

³⁵⁹ Az 1993-as szavazólapon még találkozunk olyan kijelentésekkel, hogy „[Pedersen] nagyszerű zenész és melegszívű ember”.

Nominating Committee of the International Kodaly Society. (1993). *International Kodaly Society Election of the Board of Directors 1993: Ballot*. Sinor (13. doboz, IKS Board meeting 1993 mappa), KIArch.

³⁶⁰ International Kodály Society. (1992, március 12–14). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting held on 12–14 March 1992, in the I.K.S. Office in Budapest*. IKSArch.

³⁶¹ van der Schoot, A. (1991, június 8). [Levél Eősze Lászlónak]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

³⁶² Nominating Committee of the International Kodaly Society. (1993). *International Kodaly Society Election of the Board of Directors 1993: Ballot*. Sinor (13. doboz, IKS Board meeting 1993 mappa), KIArch.

későbbi Jelöltállító bizottságok számára, és amely a ma használatos „Election handbook” elődje.³⁶³

7. 1. 2. 3. 2. Szimpóziumi megállapodás

A szimpóziumi megállapodás [*Symposium agreement*] szintén 1994–1995 táján készült el, először az 1995-ös IKS szimpóziumon alkalmazták.

A szimpóziumi megállapodás értelmében

- a szervezőbizottság legalább félévente jelent az IKS Igazgatótanácsának, amely rendelkezik a program a jóváhagyásának jogával
- a szervezők felelősek a szimpózium költségeiért
- azon jelentkezők, akik nem tagjai az IKS-nek, a regisztrációs díj mellett az éves IKS tagdíjat is kötelesek befizetni, amelyet a szervezők átutalnak az IKS-nek
- az IKS jogosult a szimpózium után a megvalósítási költségeiről elszámolást kérni
- a szervezőbizottság biztosítja az IKS Igazgatótanács tagjai számára az ingyenes regisztrációt és szállást
- a szervezőbizottság felelős az esetleges anyagi veszteségért, de a nyereség is őket illeti.³⁶⁴

A megállapodást a szervezők és az IKS mellett a rendező ország Kodály társasága (havan) képviselőjének is alá kell írnia. A megállapodás mellé a következő években útmutatót is kidolgoztak.³⁶⁵

7. 1. 2. 4. A Schweizerisches Kodály Institut javaslatai IKS szakmai és szervezeti átalakítására, 1993–1995

Az 1993. 03. 11-én kezdődő igazgatótanács ülésen a Promonti Erzsébet és Michael Sauser vezette Svájci Kodály Intézet IKS jelentőségét növelni célzó, 14 pontból álló tézissort, majd 1995 tavaszán két részletező dokumentumot tárt az Igazgatótanács elé.³⁶⁶

A javaslatok egy része megegyezett a Promonti és Sauser által is látogatott vezetőségi

³⁶³ A disszertáció készítése során két alkalommal, 2021-ben és 2023-ban voltam a Jelöltállító bizottság elnöke, így személyes tapasztalatokat szereztem az IKS választási folyamatáról.

³⁶⁴ *Symposium agreement [draft]*. (1992). Sinor (13. doboz, IKS Board meeting 1992 mappa), KIArch.

³⁶⁵ *The why, when where and how of conducting an international Kodály symposium*. (1995, cca). Sinor (14. doboz, Kodály listserver mappa), KIArch.

³⁶⁶ Swiss Kodály Institute. (1993, március 7). *14 thesis for a more effective importance of the International Kodály Society*. Sinor (13. doboz, IKS Board meeting 1993 mappa), KIArch.

üléseken tárgyalt és elfogadott irányelvekkel, vélhetően azok összefoglalásának és kiegészítésének szánták.

A dokumentumok alapvetően érintették az IKS önmeghatározását és szerkezeti struktúráját. Ilyen, az IKS lényegét érintő kérdésekkel utoljára az alapításkor és működésének kezdetekor kellett szembesülnie az IKS vezetőségének és a szervezetet akkor felügyelő KKI-nak, bár 1993-ban már az önreflexió került előtérbe, nem a valós működést meghatározó intézkedések, különösen annak tükrében, hogy a javaslatok közül csak keveset fogadtak el.

A tézisek ugyanakkor az IKS egy lehetséges identitását-jövőképét képezik le, kihívást jelentettek az IKS önértelmezéséhez, ezért érdemes részletesen áttekinteni a felvetett pontokat és a rájuk adott válaszokat.

7. 1. 2. 4. 1. A Schweizerisches Kodály Institut 14 pontja

1. „Az IKS és a csatlakozott nemzeti Kodály-szervezetek közötti kapcsolatokat az Alapszabályban kell rögzíteni.”

Az IKS 1993-ban érvényes, 1987-ben elfogadott Alapszabálya nem tartalmazott részletes szabályozást a nemzeti tagokra, abban még a „nemzeti tanácsok” szerepelnek, amelyről az 5. 1. 3. 4. és az 5. 2. 2. 3 pontokban már volt szó. Az IKS-szel való kapcsolatukat az 1981-ben elfogadott Affiliációs irányelvek szabályozták. Sinor elnöksége alatt dolgozták ki a nemzeti tagok affiliációjára vonatkozó megállapodást,³⁶⁷ amelyet De Greeve és Pedersen készítettek elő az 1995 augusztusi igazgatósági ülésre.³⁶⁸ A nemzeti tagokra vonatkozó rendelkezések 1996-ban bekerültek az Alapszabályba.

2. „Az ország más Kodály-szervezeteivel való konfliktusok esetén, amelyek az IKS által elismert Kodály-szervezet nevét kívánják használni, az egyértelműség kedvéért az Alapszabályt ki kell egészíteni a következő melléklettel: Egy országban nem létezhet egynél több, a Nemzetközi Kodály Társasághoz tartozó nemzeti Kodály-szervezet.”

A tézis a kezdettől fogva létező gyakorlatot kívánta Alapszabályba foglaltani. A kérdés felvetése nem volt önérdekmentes a Schweizerisches Kodály Institut részéről, amely

³⁶⁷ Sinor, J. (1995, szeptember 1). *To the presidents of affiliated and non-affiliated national Kodály organizations*. Sinor (15. doboz, National bodies mappa), KIArch.

³⁶⁸ Pedersen, H., & De Greeve, G. (1995, augusztus). *Discussionpaper for IKS meeting in Assisi: Role and working of affiliated national bodies*. Sinor (14. doboz IKS Board meetings 1995 mappa), KIArch.

ekkoriban vitában állt a szintén Kodály nevét viselő, 1972-ben Zürichben létrehozott Kodály iskolával (ld. 7. 1. 3. 2).

Az adott országban egymással versengő Kodály intézmények az 1990-es években többször fordultak az IKS-hez helyzeti előnyt jelentő támogatás reményében, a Társaság azonban igyekezett semleges maradni, fenntartva, hogy egy országban csak egy hivatalos nemzeti tagszervezetet ismer el. A helyi rivalizálásból adódó problémák azonban arra kényszerítették az IKS vezetőségét, hogy újra végiggondolják az IKS szerepét a nemzeti tagok működésében.³⁶⁹

3. *„Jöjjön létre bizottság a tiszteletbeli elnök, Kodály Zoltánné elnökletével, amely eldönti, hogy a Kodály nevét viselni kívánó szervezet jogszerűen teszi-e. Ily módon megakadályozható a Kodály név jogszerűtlen használata.”*

A pont szintén érintette a zürichi iskolával folytatott vitát, de ezen túlmenően olyan hatáskört ruházott volna az IKS-re, amellyel csak Kodály Zoltánné rendelkezett, így nem fogadták el a kezdeményezést.

4. *„A nemzeti szerveknek évente legalább egyszer jelentést kell készíteniük az IKS számára az elmúlt évben végzett munkájukról. Az inaktív nemzeti szervezeteket ki kell zárni a hivatalosan elismert nemzeti szervezetek közül, hogy ösztönözzék új, aktív szervezet csatlakozását.”*

A javaslat első része újfent már létező gyakorlatot foglalt volna szabályzatba, de a nemzeti tagok kizárására vonatkozó tétel bekerült az affiliációs megállapodás szövegébe.

5. *„Lévé, hogy a nemzeti tagok az IKS független alszervezetei, a kölcsönös információcserét el kell mélyíteni. [...] Az Igazgatótanács egyik tagjának állandó feladata legyen a nemzeti tagok munkájának követése. Az IKS képviselje magát jelentős nemzeti eseményeken.”*

A ciklus elején kidolgozott – bár szabályzatba nem rögzített – feladatmegosztás nyomán a nemzeti tagokkal való kapcsolattartást az egyik igazgató végezte. Nem vált kötelezővé, hogy az IKS vezetősége jelen legyen a nemzeti rendezvényeken, de igyekeztek és igyekeznek eleget tenni a meghívásoknak.³⁷⁰

³⁶⁹ Eőse, L. (1994, december 1). [Levél Jean Sinornak]. IKSArch.

³⁷⁰ De Greeve, G. (2019, augusztus 8). [Személyes kommunikáció]

6. *„Az IKS elnökségébe csak olyan személyek kerülhetnek be, akik valamely nemzeti testület aktív tagjai. A Jelöltállító bizottságnak a nemzeti szervekkel együtt kell tárgyalnia arról, hogy egy nemzeti tag aktív tagjait a korábbi nemzeti munka érdeméért a nemzetközi elnökségbe jelölje. Így az elnökségi tagok sokkal nagyobb személyes elkötelezettségét lehetne elérni a nemzetközi Kodály mozgalom jóléte érdekében.”*

A megállapítás szintén létező gyakorlatra vonatkozott, mert a nemzeti tagok rendelkeztek jelölési joggal az igazgatótanácsi választások előtt. Mivel nem minden országnak van vagy volt Kodály-szervezete, nem került be a Választási szabályzatba, hogy kizárólag olyanok jelölhetők, akik a nemzeti testületben már bizonyították hozzáértésüket és elkötelezettségüket.

7. *„Az elnökség egy választott elnökből, egy elnökből áll, egy korábbi elnök, öt igazgatósági tag és a főtitkár. Minden elnökségi tagnak rendelkeznie kell egy speciális témával (pl. kutatás, nemzeti szervekkel való kapcsolattartás, kapcsolat az UNESCO-val, kórusversenyek, ösztöndíjak, jelölések, választások stb.)”*

Nem egyértelmű, hogy a választott elnök és az elnök megkülönböztetést mire vonatkoztatták, de vélhetően ez utóbbi alatt Kodály Zoltánné tiszteletbeli elnökre utaltak. Hiányzik ugyanakkor a pénztáros-titkár pozíció, így a javaslat egy fővel csökkentette volna az Igazgatótanács tagjainak számát. A pénztáros-titkári pozíció megszüntetését a 10. pont tartalmazta.

A feladatmegosztásra vonatkozó javaslat megegyezett az Igazgatótanács 1992-ben bevezetett kezdeményezésével (ld. 7. 1. 2. 2. pont).

Nincs ugyan explicit megfogalmazva, de a témához-feladatkörhöz kötött pozíció egyúttal az igazgatótanácsi jelöltek kiválasztását is befolyásolta volna, amennyiben az hivatalosan bekerül a szabályzatokba.

8. *„Az Igazgatótanács munkáját a Közgyűlés felügyeli.”*

Ezt a pontot már az első Alapszabály is rögzítette.

9. *„A főtitkár kivételével az Igazgatótanács többi tagjának hivatali idejét két ciklusra kell korlátozni. Így több változás érhető el, amely nagyon hasznos lehet az Igazgatótanács munkája szempontjából.”*

A tézis itt is megegyezett az Igazgatótanács korábbi, 1992-ben hozott döntésével.

10. „Mivel a főtitkár végzi a pénzügyi ügyeket a Társaság ügyeit, a titkár-pénztárnok tisztséget takarékosabban lehetne működtetni. A 3+2 tagból álló Számviteli bizottság helyett két szakrevizort kell kinevezni, akik közül az egyiknek jelen kell lennie a közgyűléseken.”

Az IKS működésének kezdete óta rendelkezett könyvelővel, így a javaslat elsősorban a pénztáros-titkár státusz és a Számviteli bizottság megszüntetését célozta (vö. 7. pont), amelyet nem fogadtak el.

11. „Ha az igazgatósági tagok jelölése szavazólapok útján történik, és a Jelöltállító bizottság tagjai nem tudnak jelen lenni a szavazólap megnyitáskor, azt közjegyzőnek kell hitelesítenie.”

A közjegyző bevonására nem került sor a választások során, de azt máig rögzíti a Választási szabályzat, hogy amennyiben a bizottság valamely tagja nem tud jelen lenni a szavazatszámolásakor, akkor – a bizottság elnökével egyeztetve – helyettést kell kineveznie maga helyett.³⁷¹

12. „Módszertani tanácsadókat kell kijelölni különböző témákhoz, pl. zene az óvodában, az általános iskolában, kóruskarvezetés stb. A módszertani tanácsadók bizottságát a módszertani főtanácsadó vezeti. Így fontosabb szerepet kap az általános Kodály-koncepció zenepedagógiai értelmezésében az egész világon. A módszertani tanácsadóknak az IKS hivatalos delegáltjaként részt kell venniük a nemzeti Kodály-szervezetek vizsgáin.”

Módszertani munkabizottság alakítása már 1977-ben felmerült, de akkor nem hozták létre. A svájci javaslat azonban olyan tanácsadó-testület alakítását szorgalmazta, amely nemcsak segítő, hanem iránymutató és ellenőrző funkcióval is rendelkezne a Kodály-mozgalomban (pl. a képzést végző Kodály-szervezetek vizsgáin való részvétellel).

Az általános módszertani tanácsadó pozícióját önmagában is kifogásolták, amelyet részletesen kifejtettek 14 tézis kiegészítéseként készített *Suggestion for a new structure of technical consultation and measures against the misuse of the name „Kodály”* [Javaslat a szakmai konzultáció új struktúrájára és a „Kodály” névvel való visszaélés

³⁷¹ International Kodály Society. (é. n.). *Election by-law of the International Kodály Society*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás <https://iks.hu/22-about-us/general/211-election-by-law.html>

elleni intézkedésekre] dokumentumban.³⁷² Érvelésük szerint a módszertani tanácsadó pozíciója, feladat- és jogköre nincs lefektetve az Alapszabályban, illetve egyetlen személy nem lehet felelős a pedagógiai és művészeti kérdések széles körének megítéléséért. Az általuk hozott példa szintén a zürichi iskolával akkoriban folyó vitájukra utalt.

A „Kodály” név jogosulatlan használatának megelőzése érdekében Committee of Technical Consultants [Technikai Tanácsadó Munkabizottság] létrehozását szorgalmazták. A Munkabizottság feladata lett volna, hogy általános útmutatót dolgozzon ki a Kodály-koncepció szerint dolgozó szervezetek, iskolák, programok számára, amely alapján meg lehetne ítélni az általuk végzett munka minőségét és azt, hogy méltók-e a „Kodály” név viselésére. A bizottság Kodály Zoltánné elnökből és nyolc, saját szakterülettel rendelkező tanácsadóból állna: hangszeres, énekes, énekkari zene, népzene tudomány, zeneoktatás a köz- és felsőoktatás különböző szintjein. A „Kodály” nevet viselni kívánó szervezeteknek és intézményeknek – a minősítés költségét vállalva – az IKS-hez kellene fordulniuk névhasználati engedélyért.

A *Suggestion* utolsó pontja javasolta egy *Ki kicsoda a Kodály-mozgalomban [Who is who in the Kodály-movement]* kötet kiadását, amely elősegítené a Kodály szellemében dolgozók kapcsolattartását. De Greeve már 1986-ban felvetette ilyen adattár közreadását ugyanezzel a címmel,³⁷³ de tényleges megvalósítására az ezredfordulóig várni kellett (Vandulek, 2000).

13. „Az IKS-hez csatlakozott nemzeti Kodály-szervezetek minden tagja egyformán tagja az IKS-nek. [...] Az IKS jelenlegi struktúráival aligha lehet új tagokat nyerni az IKS számára. Így a nemzeti szervezetek tagonként 15,00 USD hozzájárulást fizetnének az IKS-nek, ami az egyes Kodály-társaságok tagjai által egyébként is fizetett tagdíj része. [...] Azokban az országokban, ahol nincs nemzeti szervezet, a tagok továbbra is közvetlenül jelentkezhetnének, évi 25,00 USD díjjal.”

Hasonlóan a 12. ponthoz, a svájciak részletes javaslataikat is kidolgozták a *Suggestion for a new structure of organisation and membership of the International Kodály Society* [Javaslat a Nemzetközi Kodály Társaság új szervezeti és tagsági struktúrájára] című

³⁷² Swiss Kodály Institute. (1995, február). *Suggestion for a new structure of organisation and membership of the International Kodály Society*. IKSArch.

³⁷³ De Greeve, G. (1986, december). [Notes on meetings with Dr Eöszé]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

dokumentumukban.³⁷⁴ A javaslatok szerint az IKS szerepe, hogy minden Kodály társaság esernyőszerkezete legyen, tagsága nemzeti szervezetekből, azok tagságából és egyéni tagokból állna, de egyéni tagság csak azok számára lehetséges, akik országában nincs nemzeti Kodály szervezet. A gondolat többször felmerült a korábbi években, de a végső konszenzus mindig az lett, hogy az IKS-hez csatlakozást egyéni döntésre bízták, nem tették kötelezővé a nemzeti társaságok tagjai számára az IKS tagságot, ahogyan a nemzeti tagszervezetek saját hatáskörben hozott döntéseibe sem kívántak beleszólni.

A dokumentum szorgalmazta a nemzeti tagok két-két képviselőjéből álló, országoként évente változó soros elnökséggel rendelkező IKS national organisations' council [IKS nemzeti szervezetek tanácsának] létrehozását is. A Tanács a Közgyűléssel együtt az IKS jogalkotó szerveit alkotná, míg az Igazgatótanács lenne a végrehajtó szerv. Érvelésük szerint:

„E koncepció elfogadásával az IKS jelentős nemzetközi szervezet lenne, 15 nemzeti szervezettel és 5000 egyéni taggal. Így valószínűleg elérhet mindenkit, aki érdekelt a Társaság céljainak előmozdításában. Az igazgatási és jogalkotási hatáskör a szakmai és pénzügyi hozzájárulás alapján oszlik meg: mivel a nemzeti szervezeteket arra kéri, hogy járuljanak hozzá a társaság költségeihez, feltétlenül lehetőséget kell kapniuk arra, hogy befolyásolhassák a Társaság főbb döntéseit és fejlődését.”³⁷⁵

A nemzeti tagok képviselői eddig is részt vehettek az Igazgatótanács számukra is nyitott ülésein, amelyeken hozzászólási joguk volt, de szavazati joguk nem. A tanácsadó funkciót később hivatalosan elismerték, de a svájciak által elképzelt formális testület nem jött létre.

14. „Nemzetközi Kodály-szimpoziumokat csak nemzeti Kodály-szervezetek vagy a nemzeti Kodály-szervezetek által felhatalmazott szervezetek szervezhetnek. Minden szimpóziumot az előzőtől eltérő kontinensen kell megszervezni, hogy a Kodály-munka sokszínűségét az egész világon bemutassák.”

A javaslat első része beépült a szimpóziumi megállapodásba (ld. 7. 1. 2. 2. 2. pont), míg a szimpóziumhelyszínre vonatkozó második javaslatot a gyakorlatban kezdettől

³⁷⁴ International Kodály Society. (1995, március 9–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

³⁷⁵ Swiss Kodály Institute. (1995, február). *Suggestion for a new structure of organisation and membership of the International Kodály Society*. IKSArch.

fogva igyekeztek megvalósítani, de az IKS a beérkező meghívások alapján tudja kiválasztani a szimpóziumok helyszínét, maga nem jelöl ki fogadó országot.

A Schweizerisches Kodály Institut javaslatai nyomán az IKS nemcsak szakmai közösség lenne, hanem nemzetközi akkreditáló és koordináló szervezet szerepét töltené be.

7. 1. 2. 4. 2. Az Igazgatótanács válasza

Az Igazgatótanács többször megvitatta a javaslatokat, de azok közül csak azon pontokat fogadta el, amelyek illeszkedtek az általuk is felvetett elképzelésekhez. Az IKS identitását érintő kérdésekben újra rögzítették, hogy egyéni elköteleződés alapján csatlakozó tagokból álló, nyitott szakmai közösség, amely nem tart és tarthat igényt világméretű kontrolláló szerepkörre egyéni és nemzeti tagjai felett.³⁷⁶ Gilbert De Greeve 1995-ben írt állásfoglalása alapján:

A Svájci Kodály Intézet igazgatótanácsa által előterjesztett dokumentum szerint az IKS-nek „globális ellenőrzést” kell végeznie minden szervezet, intézet, iskola, egyén stb. felett, akik érdeklődnek a Kodály-koncepció iránt, és esetleg azzal dolgoznak.

Ez természetesen teljesen utópisztikus.

Emellett nem feladata egy IKS-hez hasonló nemzetközi szervezetnek, hogy egyfajta „világrendőrség” legyen. Ellenkezne Kodály szellemiségével is, hogy koncepciójának alkalmazását Technikai Tanácsadók Bizottságán keresztül „közvetítse”.³⁷⁷

Ahogy 1981-ben, az IKS 1995-ben is megerősítette, hogy nem szándéka, hogy a nemzetközi Kodály-mozgalom felügyelője és irányítója legyen.

7. 1. 2. 5. Új ügyvezető titkár

Az IKS történetének eddigi legnagyobb személyi és egyben szerkezeti változást is magával hozó eseménye Eősze László 1995-i nyugdíjba vonulása volt. Eősze az eredetileg a 12. Nemzetközi Kodály Szimpóziumra és közgyűlésre tervezett búcsú helyett február végén lemondott a pozíciójáról és nem vett tovább részt az IKS mindennapi munkájában (Eősze, 2015, p. 161).

³⁷⁶ International Kodály Society. (1995, március 9–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

³⁷⁷ De Greeve, G. (1995). *The new structure of technical consultation*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), KIArch.

Az Igazgatótanács 1994-ben elkezdte keresni lehetséges utódját, de megtalálása nehezebben ment, mint gondolták: Ittész Mihály megkeresését minden felkért személy visszautasította. A köztes időszakban a vezetőség egymás között felosztotta Eősze feladatait: kapcsolattartás a minisztériummal, pályázatok írása, levelezés, valamint a Bulletin szerkesztése.³⁷⁸

A helyzet egyúttal lehetőséget jelentett, hogy átgondolják és átalakítsák a titkár feladatkörét adminisztratív jellegűvé, amely nem tette feltétlenül szükségessé, hogy a munkakört betöltő személy zenei végzettséggel és szakmai háttérrel rendelkezzen. Végül Eősze korábbi asszisztensét, Vandulek Lilit³⁷⁹ nevezték ki, aki 1992 óta dolgozott az IKS-nek.³⁸⁰ Vandulek 2011 márciusáig volt az IKS ügyvezető titkára, 2018-tól a tagsági ügyekért felelős titkárként segítette a Társaság tevékenységét és máig a Bulletin technikai szerkesztője.

7. 1. 3. Nemzeti tagok

Az időszakban egyetlen Kodály társaság kérte csatlakozását: az 1986-ban létrehozott, majd 1993-ban újjászervezett Kodály Society of Ireland [Írországi Kodály Társaság] 1994-ben lett az IKS nemzeti tagja. Az időszak végére 16 nemzeti szervezettel rendelkezett az IKS.³⁸¹

1991-ben Brazíliából és Peruból érkezett hír ottani Kodály társaság létrehozásáról, de az időszakban nem kérték felvételüket az IKS-be.

A meglévő tagokkal való kapcsolatokban azonban az 1990-es évek közepén számos probléma felmerült, amely sürgetővé tette az IKS és tagszervezetei közötti együttműködésének mibenlétének átgondolását, valamint ezek alapján affiliációs irányelvek revízióját és az affiliációs szerződés kidolgozását.³⁸²

³⁷⁸ International Kodály Society. (1995, március 9–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

³⁷⁹ A 2008-as hivatalos névváltoztatás előtt: Vandulek Márta.

³⁸⁰ Eősze, L. (1992, július 16). [Levél Jean Sinornak]. IKSArch.

³⁸¹ International Kodály Society. (1995, március 9–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

³⁸² Eősze, L. (1994, december 1). [Levél Jean Sinornak]. IKSArch.

7. 1. 3. 1. British Kodály Academy – Kodály Center of London – Kodály Institute of Britain

A közös ügy érdekében dolgozó, de egymással békében meg nem férő „szomszéd várak”³⁸³ hosszabb időn át húzódó esete volt a Vajda Cecília vezette British Kodály Academy (BKA) és előbb a David Vinden által alakított, a londoni Purcell School keretében működő Kodály Center of London közötti 1992-es vita, majd 1995-ben a BKA vezetőségén belüli nézeteltérés, amely Vajda kiválásával és a Kodály Institute of Britain létrehozásával végződött.

A Kodály Center of Londonnal kapcsolatos vitában 1992 októberében kérte a BKA pénztáros-titkára, Mary Skone-Roberts az IKS-t, hogy elmarasztaló levélben hívja fel a Kodály Center of London figyelmét, hogy annak elnevezése kárt okoz a nemzeti Kodály szervezetnek, mert potenciális diákokat von el a BKA kurzusairól, ezzel a létét fenyegető bevételkiesést okoz, valamint megosztja az ország Kodály-közösségét.³⁸⁴

Az IKS Igazgatótanácsa akkoriban nem foglalkozott érdemben a kérdéssel, ezért Vajda Cecília 1994 februárjában újra eléjük tárta panaszát.³⁸⁵ Ekkor a következő igazgatótanácsi ülésen napirendre tűzték a kérdést, de abban maradtak, hogy az IKS ismét megerősítheti, hogy a BKA a hivatalos nemzeti tag, de többet nem tehetnek a Kodály Center of Londonnal folytatott vitájukban.³⁸⁶

Egy évvel később, 1995 márciusában a BKA képviselői újabb ügyben fordultak az IKS-hez, amikor Vajda kiválása és új szervezet alakítása okozott hasonló helyzetet, mint amelyet korábban Vajda kifogásolt a Kodály Center of Londonnal folytatott vitájában.

A BKA belső vitája már 1994 őszén elkezdődött, miután az éves nyári kurzus jelentős anyagi veszteséggel zárult. Emiatt a BKA Igazgatótanács igyekezett szigorúbban szabályozni a 1995-re tervezett nyári kurzus költségvetését, amely kölcsönös bizalmi válságot okozott Vajda és az igazgatóság között. A problémát tovább mélyítette az az 1995 elején hozott brit szabályozás, amely szerint a jótékonyági szervezetek [charity organizations] igazgatótanácsa magánvagyonával felelős a szervezetet ért veszteségekért. A bizonytalan anyagi helyzetben a BKA tanácsa nem akarta felvállalni ezt a veszélyt.

³⁸³ Eősze, L. (1991, július 3). [Levél Promonti Erzsébetnek]. IKSArch. „*két szomszéd vár miért nem fér meg békében egymással, ki-ki végezve a maga munkáját, a végülis közös ügy szolgálatában*”

³⁸⁴ Skone-Roberts, M. (1992, október 5). [Levél Eősze Lászlónak]. Vajda (27. doboz, BKA documents, correspondence mappa, vc_27/154 irat), KIArch.

³⁸⁵ Vajda, C. (1994, február 27). [Levél Eősze Lászlónak]. Vajda (27. doboz, BKA documents, correspondence mappa, vc_27/171 irat), LFZE Kodály Intézete Archivuma, Kecskemét.

³⁸⁶ International Kodály Society. (1994, március 10–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

Vajda ezért kivált a BKA-ból és alig néhány hét alatt, még 1995 márciusában létrehozta a Kodály Institute of Britaint, a BKA riválisaként.

Az IKS megmaradt az eddig is fenntartott álláspontjánál, hogy nem avatkozik belső vitákba, és továbbra is a BKA-t tekintette nemzeti tagnak, függetlenül attól, hogy Kodályné támogatásáról biztosította Vajda Cecíliát és az új szervezet egyik védnöke lett.³⁸⁷

7. 1. 3. 2. A „svájci affér”

Az IKS Igazgatótanácsa által „svájci affér”-ként emlegetett eseménysor a brit problémákkal részben egy időben zajlott. Eredete 1990-re nyúlik vissza, amikor az 1972 óta Zürichben működő Kodály Musikschule Zürich vezetője, Erkel Esther az IKS támogatását kérte munkájuk autentikusságának elismeréséhez. Eősze László – Szőnyi Erzsébet általános módszertani tanácsadóval egyetértésben – az IKS támogatásáról biztosította Erkel 1990. 08. 07-én kelt levelében, amelynek megfogalmazása alapján „*az Erkel Eszter által vezetett zürichi Kodály Musikschule Zürich Svájcban a Kodály-módszer terjesztésének reprezentatív iskolája a koragyerekkori és általános iskolai zenei nevelés területén*”.³⁸⁸

Erkel a levelet felhasználva kezdeményezte az iskola nevének Schweizerische Kodály-Musikschule Zürich-re változtatását, amelyet a svájci hatóságok 1990 augusztusában jóváhagytak. Az iskola későbbi hirdetéseiben és szórólapjain szerepelt, hogy „*a Nemzetközi Kodály Társaság (Budapest) Erkel Eszter zürichi zeneiskoláját nevezte ki reprezentatív iskolának a Kodály-eszmék és a Kodály-módszer terjesztésére hazánkban [Svájcban]*”.³⁸⁹

Az Eősze által eredetileg elvi támogatásnak szánt levél illetően felhasználásáról az IKS Igazgatótanácsa csak később értesült a svájci nemzeti tagtól, a luzerni Schweizerisches Kodály Intitutttól. A zürichi iskola nem volt az IKS szervezeti tagja.

³⁸⁷ Kodályné Péczely, S. (1995, március 31). [Levél Vajda Cecíliának]. Vajda (27. doboz, BKA troubles' mappa, vc_27/272 irat), KIArch.

³⁸⁸ Eősze, L. (1990, augusztus 7). [Levél Esther Erkelnek]. Sinor (15. doboz, Swiss Kodály Society mappa), KIArch.

Jean Sinor hagyatékában szereplő levélmásolat német nyelven. Az eredeti támogató szándékot jobban kifejező angol szöveg fordítása szerint „*A Kodály Musikschule Zürich az óvodai és általános iskolai zenei nevelésben a Kodály-koncepciót alkalmazza, annak hiteles terjesztője*”.

Eősze, L. (1994, szeptember 20). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (15. doboz, Swiss Kodály Society mappa), KIArch.

³⁸⁹ Fortsetzungsborticht Schweizerische Kodály Musikschule Zürich. (é. n.). [Újságkivágat]. IKSArch.

A Schweizerisches Kodály Institut saját érdekeit látta veszélyeztetve azáltal, hogy az országban két „svájci Kodály” elnevezésű intézmény működött, ezért 1991-ben felszólította a zürichi iskolát, hogy a svájci jelzöt elhagyva, térjenek vissza korábbi nevükre. Ekkoriban az IKS-hez is fordultak, hogy visszamenőlegesen vonják vissza Eősze levelét, és utasítsák a Kodály-Musikschule Zürich-et, hogy ne nevezze magát az IKS hivatalos svájci képviselőjének. Az IKS követte azt a gyakorlatot, hogy nem avatkozik helyi Kodály-szervezetek vitáiba, ezért nem teljesítették a Schweizerisches Kodály Institut kérését, de megerősítették, hogy a Schweizerisches Kodály Institut az IKS egyetlen hivatalos nemzeti tagja. Tovább bonyolította a helyzetet, hogy Eősze Szönyivel egyeztetve, de önállóan járt el a támogatólevél írásakor, arról nem született előzetes határozat a Tanimoto lemondása után elnök nélkül maradt igazgatóságtól, ezért az 1991-ben megválasztott vezetőség nem tudott a levélről.

Miután a Kodály-Musikschule Zürich megtagadta a névváltoztatást, 1994-ben a Schweizerisches Kodály Institut jogi úton próbálta kikényszeríteni azt, és ebbe az IKS-t be szeretnék volna vonni sértett félként, mint akinek jogtalanul visszaéltek a nevével. Az IKS vezetőségéhez eljuttatott svájci ügyvédi meghatalmazás aláírását az Igazgatótanács leszavazta 1994 novemberében,³⁹⁰ helyette megegyeztek abban, hogy 1) levélben felszólítják Erkel Esthert, hogy ne szerepeltesse az „IKS reprezentánsa” szöveget; illetve állásfoglalást [statement] küldenek a Schweizerisches Kodály Institutnak, amelyben kijelentik, hogy az 1990-ben küldött támogatólevél Eősze magánvéleménye és nem az IKS vezetőségének hivatalos álláspontja volt, ezért visszamenőleg visszavonják az abban megfogalmazottakat.³⁹¹ Azonban a „svájci” jelző használatának engedélyezésére nem volt hatáskörük, így arra nem tértek ki. A svájci Kodály társaság elfogadta az állásfoglalást és ezáltal lezártnak tekintette az ügyet.³⁹²

Eősze nézete a nemzeti tagok szerepéről és kötelességeiről képet ad arról, milyen elvek mentén járt el:

„A Schweizerisch-Swiss szóhasználat engedélyezésébe az IKS-nek beleszólása nincs, nem is lehet. A kifejezés értelmezésével sem szabad, foglalkoznunk. – Ha ez valóban oly fontos, örülnünk kell, hogy mindkét intézmény megkapta a svájci hatóságoktól a használatához az szükséges engedélyt. Nincs mért pereskedniük egymással.

³⁹⁰ Sinor, J. (1994, november 25). [Levél az IKS Igazgatótanácsának]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

³⁹¹ Sinor, J. (1995, március 10). *Statement*. IKSArch.

³⁹² International Kodály Society. (1995, március 9–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

Sőt, Promonti Erzsébetnek, mint az IKS által elismert, affiliált egyetlen hivatalos svájci „national body” elnökének, együttműködésre kellett volna bírnia minden Kodály szellemében dolgozó személyt és intézményt, így a zürichi iskolát is – ahol egyébként korábban ő maga is tanított. A 1999-es luzerni Kodály symposium³⁹³ sikere érdekében az energiafecsérlő viták helyett az erők összefogására kellene törekedni.”³⁹⁴

Az éveken át tartó vitának több hozadéka volt: nemzeti Kodály-társaság pozícióját megerősítendő – az 1994 novemberi határozat nyomán *Schweizerisches Kodály Institut – Kodály-Gesellschaft der Schweiz*-ra [Svájci Kodály Társaság] módosította nevét, amelyről 1995. 03. 04-én kelt beszámolójában értesítette az IKS-t.³⁹⁵

Schweizerisches Kodály Institut a vita tapasztalatai nyomán a dolgozta ki a 7. 1. 2. 4. pontban tárgyalt dokumentumokat. Szintén ennek eredménye volt, hogy a Promonti és Sausser leveleinek hangneme ellen többször tiltakozó Eősze László az eredetileg augusztusra tervezett nyugdíjba vonulását februárra előre hozta, el akarván kerülni a személyes találkozást (Eősze, 2015, p. 161).

De az IKS szempontjából legfontosabb következmény az volt, hogy újra át kellett gondolni az IKS és a nemzeti tagok viszonyát, amelyre Eősze 1994 szeptemberében felhívta Jean Sinor elnök figyelmét:

„Tudomásul kell vennünk, hogy egyre több országban van két egymással szemben álló Kodály-csoport, és vitájukba megpróbálják bevonni az IKS-t. (Franciaország után Anglia következett, majd Brazília, s valószínűleg Tajvan és tartok tőle, hogy Itália is csatlakozik a sorhoz.) Ebből szerintem le kell vonni a következtetést: rossz az „Affiliation Document”, módosításra szorul. Mi országos hatáskörrel ruházzunk fel egy csoportot, melynek tevékenysége esetleg csak egy szűkebb területre korlátozódik, monopóliumot biztosítva az egyiknek – akadályozzuk a többit.”³⁹⁶

7. 1. 3. 3. A nemzeti tagok affiliációs szerződése

Az IKS Közgyűlése 1981 júliusában fogadta el a nemzeti tagokra vonatkozó affiliációs dokumentumot. A dokumentum mindössze az együttműködés mibenlétét rögzítette: a nemzeti tag – szavazati jog nélkül – képviseltethette magát az igazgatótanácsi

³⁹³ Eősze levelének írása idején még Luzernbe tervezték az 1999-es szimpóziumot, de a Schweizerisches Kodály Institut megszűnt addigra, így a szimpóziumot Kecskeméten tartották.

³⁹⁴ Eősze, L. (1994, szeptember 20). [Levél Jean Sinornak, magyar fordítás]. IKSArch.

³⁹⁵ Swiss Kodály Institute. (1995, március 4). *Annual Report on the Swiss Kodály Institute – Swiss Kodály Society*. Sinor (15. doboz, Swiss Kodály Society mappa), KIArch.

³⁹⁶ Eősze, L. (1994, december 1). [Levél Jean Sinornak]. IKSArch.

üléseken; tagjaik kedvezményesen lehetnek az IKS tagjai; segítséget kérhettek az IKS-től workshopokkal és konferenciákkal kapcsolatban, hírleveik számára anyagok/információk szolgáltatásában, nemzetközi kutatások kommunikálásában. A nemzeti tag tagok toborzásával, az tagsághoz eljuttatandó űrlapok és az IKS Bulletin terjesztésével, Kodály-szimpozíumok szervezésével, valamint saját tevékenységükről szóló jelentések benyújtásával járul hozzá az IKS mint szakmai fórum és közösség működéséhez („Relations between IKS and Various Kodály Organizations”, 1981, p. 40).

A fentiekén túl egyéb kritériumokat nem szabtak a csatlakozni kívánó Kodály szervezetek számára.

Az 1993-es svájci javaslatok és a felmerült problémák nyomán az Igazgatótanács maga is elkezdte átdolgozni az affiliációs irányelveket, valamint elkészíteni az affiliációs szerződést. Az új irányelvek és annak szellemében a szerződés elfogadására az időszak végén, közvetlenül a választások előtt került sor az 1995-ös szimpóziummal együtt tartott Igazgatótanács üléseken, amelyeken megvitatták Henriette Pedersen és Gilbert De Greeve javaslatait.³⁹⁷ Az ülésre 1995. 03. 14-én kelt levelében Sinor invitálta a nemzeti tagok delegáltjait,³⁹⁸ de csak a tervezett következő két szimpózium rendezői, Rose Maria Banta (Fülöp-szigetek) és Michael Sauser (Svájc) voltak jelen.

Az elfogadott irányelvek alapján nemzeti tag lehet olyan szervezet, amely:

- olyan alapszabályt (vagy alapszabályzatot) nyújt be az IKS-nek, amely szellemében tükrözi az IKS céljait és célkitűzéseit
- rendszeres demokratikus választásokat tart
- tagsága mindenki számára nyitott
- pénzügyileg támogatja az IKS-t, a helyi viszonyok adta lehetőségekhez mérten
- a vezetősége az IKS tagja (vagy azzá válik)
- évente (félévente) jelentést nyújt be az IKS igazgatótanácsának, a vezetőség tagjainak névsorával és címével együtt
- az IKS szervezeti tagjává válik
- az IKS Bulletin postai úton eljuttatja tagjainak.

A nemzeti tagoknak joga van vezetőikből-képviselőikből álló és a szimpóziumok idején ülésező Tanácsadó Testület [Advisory Council] létrehozására.³⁹⁹

³⁹⁷ Pedersen, H., & De Greeve, G. (1995, augusztus). *Discussionpaper for IKS meeting in Assisi: Role and working of affiliated national bodies*. Sinor (14. doboz IKS Board meetings 1995 mappa), KIArch.

³⁹⁸ Sinor, J. (1995, március 14). *To the presidents of national affiliated organizations*. Sinor (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), KIArch.

³⁹⁹ Vö. a svájci javaslat 13. pontja

Megtartották az elvet, hogy egy országban csak egy nemzeti Kodály szervezetet ismernek el, míg a többi intézmény számára a helyi intézményi/szervezeti [cooperate] tagságot tették lehetővé. Egyúttal ösztönzték őket, hogy ezen szervezetek csatlakozzanak a nemzeti testülethez. Rögzítették a nemzeti tagság visszavonásának jogát, amennyiben a szervezet hosszabb időn át nem teljesíti a fenti kritériumokat, vagy tevékenysége eltávolodik az IKS szellemiségétől és céljaitól.

Az irányelvek formális elfogadását rögzítő szerződést a szimpóziumot követően, 1995. szeptember 1-i keltezéssel juttatta el Sinor a nemzeti tagoknak.⁴⁰⁰ A fenti irányelvek mellett a szerződésbe belekerült az IKS ösztöndíjára ajánlás joga is.

Az ekkor lefektetett alapelvek napjainkig meghatározzák az IKS és a nemzeti tagok viszonyát, bár 1996-ban külön szabályzat helyett beépítették őket az IKS Alapszabályába (az ösztöndíjra vonatkozó kitétel kivételével), míg a Tanácsadó testületre működését szabályozó *by-law* önálló dokumentumot alkot.

7. 1. 4. Szakmai tevékenység

7. 1. 4. 1. Ösztöndíj program

Az ösztöndíj programot súlyosan érintette a magyar állami források csökkentése, majd elmaradása. 1994-ben a Művelődési és Közoktatási Minisztérium arra kérte az IKS-t, hogy összesen 18 hónapnál (2x9 hónap) több ösztöndíjat ne adjon ki, bár az előző évben aláírták a szerződést az 1994/1995-ös tanévre.⁴⁰¹ 1994-ben még négy, egy-egy szemeszterre szóló ösztöndíjat adtak ki, majd 1995-től két, 9 hónapra (teljes tanévre) szóló ösztöndíjat hirdettek meg és összegét 3000 USD-re emelték. A kétszer 9 hónapos ösztöndíj rendszere 2013-ig volt érvényben, amikor Kodály Zoltánné egy újabb, 9 hónapos ösztöndíj finanszírozását vállalta a meglévő *Sarolta Kodály Scholarship* mellett.

1991–1995 között 16 fő nyerte el az IKS ösztöndíját, 11 országból: USA (3 fő), Görögország (2 fő), Malajzia (1 fő), Finnország (2 fő), Hong Kong (1 fő), Írország (1 fő), Fülöp-szigetek (1 fő), Kína (1 fő), Kanada (2 fő), Spanyolország (1 fő), Japán (1 fő).

⁴⁰⁰ Sinor, J. (1995, szeptember 1). *To the presidents of affiliated and non-affiliated national Kodály organizations*. Sinor (15. doboz, National bodies mappa), KIArch.

⁴⁰¹ International Kodály Society. (1994, március 10–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

7. 1. 4. 2. Kiadványok

Kodály Zoltán születésének 110. évfordulójára, 1992-ben jelent meg Mary Alice Hein: *The Legacy of Zoltán Kodály: An Oral History Perspective* (Hein, 1992) című könyve az IKS kiadásában. Hein a Fulbright ösztöndíj-program támogatásával 1986 tavaszán négy hónapot töltött Magyarországon, hogy Kodály egykori munkatársaival strukturálatlan interjúkat készítsen. Előzetes kérdései Kodály víziójára, a Kodály által az interjúalanytól kért munkára, a Kodállal való munka személyes és szakmai értékeire, a magyar kulturális életre gyakorolt hatásokra, valamint Kodály gondolatainak nemzetközi vonzerejére irányultak.

Az elkészült 20 visszaemlékezést a Kodállal való együttműködés kezdete évtizede alapján négy csoportra osztotta:

1. 1920-as évek: Bárdos Lajos, Kerényi György, Rajeczky Benjamin
2. 1930-as évek: Agócsy László, Bartha Dénes, Bors Irma, Forrai Irén, Forrai Miklós, Gulyás György, Legány Dezső, Pongrácz Zoltán, Serényi Emma
3. 1940-es évek: Eősze László, Forrai Katalin, Szőnyi Erzsébet, Vikár László
4. 1950-es évek: Hegyi Erzsébet, Szabó Helga, Szokolay Sándor, Tarcai Zoltán

Az interjúalanyok személyes élményei értékes adalékul szolgálnak a nemzetközi közönség számára a magyar zenepedagógia reformjáról a 20. század első felében, lévén hasonló gyűjtemény korábban nem volt elérhető idegen nyelven, leszámítva az IKS Bulletinben 1979–1990 között megjelent 10 fordítást az *Így láttuk Kodályt* kötetből (Bónis, 2017). Azonban a kiadvány nem vált széleskörben ismertté, részben talán azért, mert a kiadási költségek megtérülése után már nem tartották sürgősnek a kiadvány árusítását.⁴⁰² Az 1000 példányban kiadott kötet máig megvásárolható az IKS webshopjában.

7. 1. 5. Programok, rendezvények

7. 1. 5. 1. Singing Youth International, 1994

A szervezési és anyagi nehézségek miatt 1989 után öt éven át nem tartottak SYI kórusversenyt. Hani Kyôko 1991-ben felajánlotta az Japán Kodály Társaság segítségét,

⁴⁰² International Kodály Society. (1996, március 7–8). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

amelynek nyomán Gotoda Sumio 1992-ben az IKS elé tárta javaslataikat.⁴⁰³ Az IKS részéről Albert van der Schoot vett részt a szervezésben és megvalósításban. Az eredeti tervek szerint Zeneszerzőversennyel kötötték volna össze a rendezvényt, de ez utóbbi nem valósult meg, csak 1997-ben, a SYI-tól függetlenül.

Az 1994 tavaszán rendezett versenyen továbbra is magnókazetta-felvételek beküldésével lehetett részt venni. A kategóriákat kibővítették 30 év alatti tagokkal rendelkező felnőtt énekkarokkal:

- 16 év alattiak (17 kórus)
- 21 év alattiak (20 kórus)
- 30 év alattiak (12 kórus⁴⁰⁴)

A kórusok három mű felvételét küldték be: 1 kötelezően választható Kodály-művet, 1 kortárs művet saját országukból, valamint 1 szabadon választhatót. A résztvevő kórusok közül 27 Japánból, 22 külföldről jelentkezett, köztük legmagasabb számban Magyarországról (4 kórus), illetve egyéb poszt-szovjet országokból: Bulgária, Csehország, Románia, Litvánia, Lettország, Észtország (összesen 9 kórus). Mellettük 3 finn, 2 belga, 1-1 svéd, német, argentin, német kórus vett még részt. Az első két kategóriát Szabó Dénes Cantemus, illetve Pro Musica kórusai nyerték, felnőtt kategóriában a lett Dzintars volt az első helyezett.

Az öttagú zsűribe az IKS három főt jelölt: Erkki Pohjolát (Finnország), Szabó Miklóst (Magyarország), Hak-Won Yoont (Dél-Korea); a japán rendezők két főt: Sekiya Shint (Japán) és Furuhashi Fujiot (Japán) (Szabó, 1994).

A verseny az utolsó Singing Youth International volt.

7. 1. 5. 2. Tudományos verseny [Scholarly Competition]

Ittész Mihály 1993-ban javasolta, hogy az IKS rendezzen tudományos tanulmányíró versenyt a zeneszerző Kodályról és műveiről. Az Igazgatótanács által lelkesen fogadott ötletből 1994-ben készült hivatalos javaslat, amelyet körlevél formájában eljuttattak a tagoknak.⁴⁰⁵

A felhívásban két témakör szerepelt:

⁴⁰³ Japan Kodály Society. (1992, február 23). *The proposal about Singing Youth International Zoltán Kodály Choral Competition from Japan Kodály Society to International Kodály Society*. Sinor (13. doboz, IKSBoard meeting 1992 mappa), KIArch.

⁴⁰⁴ A Jean Sinor hagyatékában talált eredménylap alapján az utolsó kategóriában csak 8 kórus szerepel, Szabó Miklós beszámolójában 12 kórus (Szabó, 1994, p. 64).

⁴⁰⁵ Ittész, M. (1994, május 1). *Essay competition*. Sinor (13. doboz, Essay competition mappa), KIArch.

1. Hogyan segíthetem tanítványaimat Kodály Zoltán kompozícióinak megismerésében? (részletes óravázlatok)

2. Esszé Kodály egyik fő művéről vagy rövidebb kompozíciók sorozatáról (elemzés, zenetörténeti tanulmány, összehasonlító munka).

A kategóriánként legjobb pályamunkák szerzőinek díja kéthetes tanulmányút a Kodály Intézet szervezésében, míg a legjobb két-két művet meghívják a következő IKS szimpóziumra, valamint a legjobb művek megjelennek a Bulletinben.

A felhívásra azonban nem érkeztek művek, ezért az 1995-ös szimpózium után újra meghirdették a versenyt, amelyre a felhívás az év végén megjelent a Bulletinben (Ittzes, 1995), immáron 1996. december 31-es beadási határidővel. Az ismételt felhívásra egyetlen írás érkezett, ezért a későbbiekben nem hirdettek hasonló versenyt.

7. 1. 6. Szimpóziumok

7. 1. 6. 1. XI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1993, USA

Az első Nemzetközi Kodály Szimpózium 20. évfordulója alkalmából az IKS visszatért az Egyesült Államokba. A 11. IKS szimpóziumot 1993. augusztus 8–13. között, együttesen tartották az Organization of American Kodály Educators 19. éves országos konferenciájával. A rendezvényt az OAKE szervezte John M. Feierabend vezetésével, helyszínül a Hartt Schoolt és a University of Hartfordot választották. A szimpózium címe *Partners in Artistry* [Partnerek a művészetben] volt.⁴⁰⁶ A korábbi szimpóziumokhoz hasonlóan, helyi szervezésű, egyhetes szeminárium előzte meg.

A szimpóziumra az eddigi legmagasabb számú, közel 300 résztvevő ment el és a szimpóziumok történetében harmadik legtöbb előadás itt hangzott el (összesen 64).⁴⁰⁷ A programfüzet újdonsága volt, hogy az összes előadóról közöltek rövid életrajzot, amely majd csak a 2000-es évektől vált általánossá.

Az augusztus 8-án kezdődő program Tanglewood-i kirándulással,⁴⁰⁸ hangversennyel kezdődött, majd az esti megnyitó-ünnepségen a szervezők és házigazdák köszöntői után Forrai Katalin mondott plenáris beszédet *The Kodály Spirit* [A Kodály szellemiség] címmel.

⁴⁰⁶ *11th International Kodály Symposium, IKS/OAKE Conference 1993 – „Partners in Artistry”, The Hartt School, University of Hartford, West.* (1993). [Programfüzet]. Organization of American Kodály Educators.

⁴⁰⁷ Ennél magasabb előadásszámot csak a 2017-es (78) és 2019-es (87) konferenciák értek el.

⁴⁰⁸ Az 1967-es Tanglewood Symposium az amerikai zenepedagógiai-történet jelentős eseménye volt (Gurgel, 2019), a kirándulás erről a szimpóziumról is megemlékezett.

A szakmai program változatos tevékenységekből állt: reggelente a résztvevők választhattak kényelmes reggelizés vagy rövid reggelit követő nemzetközi néptánc között. A táncot közös madrigál-éneklés, majd plenáris előadás követte, ezután kezdődtek a 15 perces előadásokból álló szekciók. Ebéd után rövid koncert, majd újabb szekciók következtek, a szünetben zenés délutáni teával. Az este folyamán a résztvevők kórusban vagy a szimfonikus zenekarban vállalt szerepüknek megfelelően Brahms *Német Requiem*-jét próbálták, amelyet a szimpózium záróhangversenyén adtak elő Doreen Rao vezényletével. A napot esti koncert, majd „kávéház” zárta.

A napokat dedikált témának szentelték: *Népzene-tudomány, Tanuláselméletek, Éneklés, Zeneismeret és művészi zene, Módszertan*, és a szekció-előadásokat ezek alapján csoportosították. Az előadásoknak csak a címe szerepelt a programban, Ittész Mihály beszámolójában azonban kifogásolta, hogy a Kodály-életmű számos aspektusából szinte csak a zenepedagógia jelent meg, zeneszerzői, népzene-kutatói munkássága alig.⁴⁰⁹ Szintén hiányoztak a hangszeres zeneoktatással kapcsolatos témák, Szilvay Géza Colourstringről, illetve Furiya Miyako Kurtág: *Játékok*-ról tartott beszámolójának kivételével.

Nem voltak bemutatótanítások és kerekasztal-beszélgetések, de volt közös kirándulás augusztus 11-én New Yorkba, ahol választható napközbeni programok után megtekintették Puccini: *Bohémélet* című operáját.

A hangversenyek és zenés előadások [performance] pontos műsorát nem közli a programfüzet, csak fellépőit, köztük a Szabó Dénes vezette Cantemus gyermekkart, a Henry Leck zeneszerző vezette Indianapolis Children's Choirt, de rövid koncerten fellépett az operaénekes Promonti Erzsébet, illetve a magyar származású jazz-zenész, Gárdonyi László is.

Magyarországot a Cantemus gyermekkar mellett három plenáris előadó: Forrai Katalin, Kocsárné Herboly Ildikó, Ittész Mihály, valamint Szabó Dénes, Rozgonyi Éva és Kiss Katalin képviselték.

Az IKS közgyűlését augusztus 12-én tartották.⁴¹⁰ A gyűlés elején Jean Sinor bejelentette a tavasz folyamán tartott választás eredményét, valamint az ösztöndíjasok neveit. Az új Igazgatótanács tagok: Ittész Mihály alelnök, Jeanette Panagapka pénztáros-

⁴⁰⁹ Ittész, M. (Igazgató). (1993, december 21). *Kodály Szimpózium Amerikában*. Bartók Rádió. Forrai Katalin hagyatéka (ISME4 doboz, Magyar cikkek 1990-2000), KIArch.

⁴¹⁰ International Kodály Society. (1993, augusztus 12). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Hartford, 3.30—5 p.m. 12nd Aug. 1993*. IKSArch.

titkár, Henriette Pedersen, igazgató, Bernadette Sherlock és Wojciech Jankowski számviteli bizottság-tagok, Giovanni Mangione számviteli bizottság-póttag. A Közgyűlés megszavazta a tagdíj 5 amerikai dollárral való emelését, de egyéb szervezeti kérdéseket nem tárgyaltak.

7. 1. 6. 2. XII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1995, Olaszország

A 12. Nemzetközi Kodály Szimpóziumot hosszas bizonytalanság után végül az eredeti terveknek megfelelően, az AIKEM szervezésében, az olaszországi Assisiben rendezték meg 1995. augusztus 16–22. között. Címe: *Music as Poetry – Kodály's genius towards the future* [A zene mint költészet – Kodály jövőbe mutató géniusza] volt.^{411 412}

Az augusztus 17-i megnyitón Kodály Zoltánné üdvözlését Gilbert De Greeve tolmácsolta,⁴¹³ a szervezők és a házigazda nevében Giovanni Mangione köszöntötte a résztvevőket, az IKS képviselőjében Jean Sinor elnök mondta el *Who is a good music teacher?* [Ki a jó zenetanár?] című beszédét.

A szakmai program előadásokból és azt követő vitákból, illetve új kezdeményezésként olasz és angol nyelvű szemináriumokból, valamint esti hangversenyből állt. Helyet kapott még Szabó Helga bemutatófoglalkozása a japán Kusamoni Gyermekkarral augusztus 18-án, valamint a közös kirándulás a közeli Gubbio-ba és a Monte Ingino hegyre augusztus 20-án. Az előadások egymást követték, nem osztották őket párhuzamos szekciókra és nem voltak kiemelt plenáris előadások. A hat alkalomból álló szemináriumok témái: *Percorso panoramico sulla metodologia di Kodály* [Panorámaút Kodály módszertanáról], illetve *Advanced itinerary with examples by Cantatas of J. S. Bach* [Haladó program J. S. Bach kantátainak példáival], Hegyi Erzsébet vezetésével.

A 24 előadás a Kodály-koncepció adaptációjáról, Kodály zenetudósi és zeneszerző munkásságáról, koragyermekkorai zenei nevelésről, valamint a szolmizáció történetéről, illetve a relatív szolmizáció használati lehetőségéről szólt abszolút szolmizációt használó országokban. Eősze László búcsúelőadását Kodály Zoltán időszerűségétől van der Schoot olvasta fel.

⁴¹¹ Legány, D. (1996, január 4). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (14. doboz, Kodály listserver mappa), KIArch. A levél melléklete Legány beszámolója a szimpóziumról.

⁴¹² *XIIth International Kodály Symposium, Assisi, 16-22 Agosto, 1995.* (1995). [Programfüzet].

⁴¹³ Kodály Zoltánné 1995. 08. 14-én kelt, Jean Sinornak írt levelében tudatta, hogy nem utazik el Assisiba, ezért a programfüzetet már nem tudták időben módosítani, abban még ő szerepelt előadóként. Kodályné Péczely, S. (1995, augusztus 14). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (14. doboz, Miscellaneus mappa), KIArch.

Az augusztus 17-i nyitóhangversenyen az I Cantori di Assisi énekkar magyar és olasz zeneszerzők műveit énekelte. Rajtuk kívül még két másik énekkar lépett fel a szimpóziumon: a Kusanomi gyermekkar (Japán) és a Northwest Girlchoir (USA). A kórusok mellett Promonti Erzsébet, Martine De Craene és Gilbert De Greeve, a Spazio 900 – Nuove Sincronie vonósnégyes és Legány Dénes zongoraművész adott önálló hangversenyt. A fellépők mindegyike műsorára tűzött Kodály-kompozíciót, hozzájárulva Kodály zeneszerzői munkásságának megismertetéséhez.

A szimpóziumon Magyarországot nyolc előadó képviselte, de ketten – Kodályné és Eősze – nem voltak személyesen jelen.

A közgyűlést augusztus 19-én tartották.⁴¹⁴ Az IKS Igazgatótanácsának és nemzeti tagjainak beszámolóit után távollétében elbúcsúztak Eősze Lászlótól és bemutatták az új ügyvezető titkár, Vandulek Lilit. Az 1995. 06. 18-án tartott szavazatszámolás eredményét közölték a tagsággal: újraválasztották Jean Sinor elnököt és Michalis Patseas igazgatót, új tagokként Judith Johnson (Ausztrália) alelnök és Furiya Miyako (Japán) igazgató került az Igazgatótanácsba. A Számviteli bizottság új tagjai Kocsárné Herboly Ildikó (Magyarország) és Matti Koivisto (Finnország) lettek.

7. 1. 7. Összegzés

Az IKS identitása és szervezeti működése szempontjából Sinor elnökségének első ciklusa mozgalmas és jelentős időszak volt. Az 1990-es évek eleji magyar gazdasági helyzet eredményeképpen a kormány szervektől az IKS alapítása óta kapott források 1995-re végképp elapadtak. A növekvő költségek miatt az IKS irodáját a XI. Karinthy Frigyes út 17-ről az V. kerületi Szép u. 2. szám alá, egy kisebb és olcsóbb helyiségbe költöztették. A mindennapi működésben másik lényeges változás Eősze László ügyvezető titkár nyugdíjba vonulása, majd Vandulek Lili ügyvezető titkárrá választása volt.

Az IKS működésének biztosításához az Igazgatótanács többször hangoztatta a 400 fő körüli tagság megduplázásának szükségességét, de ezt az időszakban – és később sem – sikerült elérniük. A stabil taglétszám azonban közel 100 fővel nőtt 1991–1995 között. Az IKS történetében először tagdíjat kellett emelniük, amelyet a Közgyűlés elfogadott. A tagfelvételhez szükséges ajánlásokat az 1993-ban eltörölték, teljesen nyitottá téve a szervezetet minden érdeklődő számára.

⁴¹⁴ International Kodály Society. (1995, augusztus 19). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Assisi on 19th August 1995 at 1.5 a.m.* IKSArch.

A folyamatosan megjelenő IKS Bulletin mellett kiadták Mary Alice Hein: *The Legacy of Zoltán Kodály: An Oral History Perspective* (Hein, 1992) című könyvét Kodály születésének 110. évfordulója alkalmából. Új zeneművek megrendelésére azonban nem került sor. 1994-ben új formában és egyben utoljára megtartották a Singing Youth International kórusversenyt.

A szimpóziumok megrendezésére vonatkozó szerződést szintén az időszakban dolgozták ki, felváltva a korábbi részben informális együttműködési gyakorlatot a szervezők és az Igazgatótanács között.

Az időszakban egy új nemzeti szervezettel bővült az IKS. Szükségessé vált a nemzeti tagokkal való együttműködés további formalizálása, így 1995 augusztusára megfogalmazták az affiliációs szerződés szövegét, amelyet Sinor a következő ciklus elején juttatott el a nemzeti tagszervezetek vezetőinek.

A nemzeti tagok az IKS viszonyának hivatalos rögzítése különösen annak fényében vált fontossá, hogy az országokon – olykor városokon – belül működő Kodály-szervezetek vitás esetekben az 1990-es évek első felében többször fordultak az IKS-hez mint kvázi nemzetközi hatósághoz, előnyt jelentő támogatás reményében. Viták arra késztették az IKS Igazgatótanácsát, hogy mérlegelje az IKS mint szervezet lehetséges szerepeit, feladatait a nemzetközi Kodály-mozgalomban és végeredményként megerősítse korábban hozott döntését, hogy a Társaság jellegéből és lehetőségeiből adódóan nem lehet és nem is kíván szakmai vagy eszmei minősítő hatóság lenni. A tiszteletbeli elnök, Kodály Zoltánné sem kívánta magának a jogot, hogy „igazságot osszon” vagy megmondja, hogy „ki hogy gondolkodjék” és „éljen Kodály ajándékával”,⁴¹⁵ ennek megfelelően az IKS sem avatkozott az egyes csoportok vagy egyének önálló munkájába.

Az 1995-ben az IKS létrehozásának 20 évfordulója jó alkalom volt arra, hogy a Bulletinben megfogalmazzák a Társaság jövőképét, feladatait és éthoszát is: *„Meg kell jegyezni, hogy nagyon kevés nemzetközi kulturális társaság létezik, amely egyéni tagokból áll és két évtizeden keresztül képes működni. Az IKS ezek közé tartozik és elég erős ahhoz, hogy továbbra is folytassa szükséges és hasznos tevékenységét, ha hű marad az autentikus kodályi eszmékhez, anélkül, hogy konzervativizmusba merevedne; és ha nyitott marad az új eszmékre a jól bevált hagyományok elvetése nélkül”* („The IKS Is 20 Years Old”, p. 44).

⁴¹⁵ Kodályné Péczely, S. (1995, augusztus 14). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (14. doboz, Miscellaneous mappa), KIArch.

7. 2. A második elnökségi ciklus (1995–1999)

7. 2. 1. Az Igazgatótanács tagjai

Elnök: Jean Sinor (USA)

Előző elnök: Tanimoto Kazuyuki (Japán)

Alelnök: Judith Johnson (Ausztrália) – 1999 március–augusztus között átmeneti elnök

Alelnök: Ittész Mihály (Magyarország)

Pénztáros-titkár: Jeanette Panagapka (Kanada)

Igazgató: Henriette Pedersen (Dánia) 1997 – augusztusáig

Igazgató: David Vinden (UK) – 1997 augusztusától

Igazgató: Michalis Patseas (Görögország)

Igazgató: Furiya Miyako (Japán)

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Vandulek Lili (Magyarország)

Az Igazgatótanács új tagjai az elnöki ciklus alatt:

Judith Johnson (Ausztrália) a Holy Names College-ban szerzett zenepedagógiai diplomát, majd az ausztrál University of Queensland oktatója, illetve a Clayfield School of Music igazgatója. Kezdetben a Holy Names College együttműködésével, majd a University of Queenslanddel nyári továbbképző Kodály-kurzusokat kezdeményezett Ausztráliában és Tajvanon is (Cuskelly, 2007, p. 54). Gyermekek és idősebb kezdők számára tankönyveket írt, illetve Ed Bolkovac-kal közös kánongyűjteményt adott ki *150 Rounds for Singing and Teaching* címmel (Vandulek, 2000, p. 71).

Furiya Miyako (降矢美彌子, 1943–2018, Japán) karnagy, zongoraművész és egyetemi tanár 1986/1987-ben az IKS ösztöndíjával hat hónapot töltött a Zeneakadémián Magyarországon. Japánba visszatérve megalapította a Fukushima Kodály Kórust, amellyel nagy sikerrel szerepelt a világ számos országában, többek között két Kodály Szimpóziumon is (1997, 1999). Az IKS Igazgatótanácsába választása idején a Miyagi University of Education zenei tanszékének tanszékvezetője, illetve a Japán Kodály Társaság igazgatója volt.

David Vinden (Egyesült Királyság) 1979-ben hallott először a magyar zeneoktatás eredményeiről amerikai kollégájától, aki korábban járt Kodály-képzésen. A következő évben Vinden részt vett a kecskeméti Kodály-szemináriumon, majd 1981–1983 között a Kodály Intézet éves tanfolyamán. Hazájába visszatérve, Anglia legrégebbi bentlakásos

tehetséggondozó zeneiskolájában, a Purcell Schoolban vállalt állást, emellett számos Kodály-tanfolyamon tanított, köztük a Colourstrings angliai iskolájában. A British Kodály Academy zenei igazgatója volt, majd 1992-ben feleségével megalapította a Kodály Centre of Londont. Több, mint 30 gyakorlati útmutató, kánon- és dalgyűjtemény, tankönyv fűződik a nevéhez (Vandulek, 2003).

7. 2. 2. Az IKS működése

Az előző négy évben az IKS működését számos kihívás érte: a magyar kormányzati források lecsökkenése, az iroda költözése, a nemzeti tagokkal való együttműködés, illetve a szimpóziumrendezés formalizálása és az IKS Igazgatótanács munkamegosztásának kidolgozása. Ez utóbbi folytatásaként az új igazgatótanácsi tagok számára az 1996-ban készített *IKS Board of Directors Handbook*⁴¹⁶ című, mindössze egyoldalas dokumentum segítette a munkába állást.

Eősze László nyugdíjba vonulása után új ügyvezető titkár, Vandulek Lili vette át a Társaság mindennapi ügyeinek intézését. Vandulek a Kodály köröndön 1990-ben megnyitott Kodály Emlékmúzeum igazgatója lett 1996-ban, így többnyire ottani irodájából intézte az IKS ügyeit is.

Sinor elnökségének második ciklusa az előzőhöz képest nyugalmasabb volt, főbb feladataik az IKS működéséhez szükséges források előteremtése és az ezzel kapcsolatos tagbővítés volt. 1995-ben, az Assisiben tartott ülésen Ittész Mihály fölvette a kétéves tagság lehetőségét, amely megakadályozná, hogy a szimpóziumot követő évben visszaessen a taglétszám. A javaslatot elfogadták, az IKS szimpóziumon regisztráltak tagsága a következő év végéig érvényes.⁴¹⁷ Ahogy elnöksége kezdetén, Sinor a második ciklus elején is hangsúlyozta a tagság megduplázásának szükségességét, amennyiben az IKS tagdíjából kénytelen lesz feltartania magát.⁴¹⁸ További anyagi támogatást is kértek a nemzeti tagoktól (lehetőségeik függvényében), amelynek néhány szervezet eleget tett.

A minisztériumi támogatás a magyar tagok tagdíját fedezte az IKS alapítása óta, ezért annak 1995-ös elmaradása után, 1995 augusztusában felkérték a magyar tagokat, hogy önerőből fizessék tagdíjukat.⁴¹⁹ Erre kezdetben csak kevesen voltak hajlandók, amely a

⁴¹⁶ International Kodály Society. (1996). *Board of Directors Handbook*. Ittész, KIArch.

⁴¹⁷ International Kodály Society. (1995, augusztus 16–19, 21). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting, held in Assisi*. IKSArch.

⁴¹⁸ International Kodály Society. (1995, augusztus 19). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Assisi on 19th August 1995 at 1.5 a.m.* IKSArch.

⁴¹⁹ Sinor, J. (1995). [Levél az IKS magyar tagjainak]. Ittész, KIArch.

magyar taglétszám jelentős átmeneti visszaesését eredményezte: 1995. december 31-én 55 magyar tag volt,⁴²⁰ 1996. december 31-én mindössze 10.⁴²¹ A taglétszám 1997-ben visszaemelkedett 41-re, köszönhetően annak, hogy 1996-ban az Igazgatótanács megszavazta az alapítótágok (1975) tagdíjmentességét (1998-ban 55 főből 35-öt érintett),⁴²² majd 1999-ben 65-re, a 1999-es kecskeméti Kodály-szeminárium eredményeként.

Az IKS taglétszámának alakulása az időszakban: 1995: 495 fő; 1996: 442 fő; 1997: 679 fő; 1998: 627 fő; 1999: 573 fő.

1996-ban az IKS vezetőinek sikerült megegyezniük a megegyezniük a magyar kormányzervekkel (Művelődésügyi Minisztérium, Országgyűlés), akik 300–500 E Ft-tal közötti összeggel támogatták az IKS működését 1996–1999 között,⁴²³ ugyanakkor az Igazgatótanács tagjai bizonytalannak érezték a támogatás fennmaradását, ezért igyekeztek más finanszírozási módokat is találni.⁴²⁴

Az IKS lehetőségei azonban korlátozottak voltak: 1994–1996 között többször sikeresen pályáztak Nemzeti Kulturális Alaphoz⁴²⁵ rendezvények szervezésére vagy a Bulletin kiadási költségeire, de erre 1997 után már nem volt lehetőségük, mert az NKA csak magyarországi programokra nyújtott támogatást.⁴²⁶ A Pro Renovanda Cultura Hungariae “Kodály Zoltán emlékére” szakalapítvány a Bulletin közreadásához járult hozzá 1996-ban, a Kodály életművének megismertetésére irányuló pályázatuk keretében.⁴²⁷

Másik lehetőségként felmerült az Európai Unió Erasmus és Kaleidescope programjára pályázás, azonban ezek csak résztámogatást nyújtottak és konkrét projektekre, amely szintén nem volt járható út az IKS, mint limitált tevékenységet végző szervezet számára.

⁴²⁰ Vandulek, L. (1996, január 16). [Levél Jeanette Panagapkának]. Sinor (34. doboz IKS 95-96 mappa), KIArch.

⁴²¹ Vandulek, L. (1997, január 23). [Levél Jeanette Panagapkának]. Sinor (34. doboz IKS 96-97 mappa), KIArch.

⁴²² International Kodály Society. (1998). *Membership Registry of the International Kodály Society, 1998*. KIArch.

⁴²³ „Országgyűlési támogatás egyesületeknek (1996), 1996”; „Az Országgyűlés 62/1997. (VI. 13.) OGY határozata a társadalmi szervezetek költségvetési támogatásának elosztásáról”, 1997;

„Az Országgyűlés 34/1998. (III. 18.) OGY határozata a társadalmi szervezetek költségvetési támogatásának elosztásáról”, 1998;

„Az Országgyűlés 40/1999. (V. 7.) OGY határozata a társadalmi szervezetek költségvetési támogatásának elosztásáról”, 1999.

⁴²⁴ International Kodály Society. (1999, március 18–19). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. IKSArch.

⁴²⁵ „Tájékoztató a Zenei Szakmai Kollégium pályázatának elbírálásáról”, 1995;

„Tájékoztató a Zenei Szakmai Kollégium pályázatának elbírálásáról”, 1996

⁴²⁶ Vandulek, L. (1998, január 19). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (34. doboz IKS 96-97 mappa), KIArch.

⁴²⁷ Pályázati index. (1996, január 18). *Magyar Hírlap*, 15.

A projektek lehetőséget adtak volna arra, hogy az IKS átértékelje pusztán fórum szerepét és tevékenységét, és a nemzeti társaságok támogatása mellett saját hatáskörében is kezdeményezzen és megvalósítson projekteket. Ez azonban nem merült fel az Igazgatótanácsban, vélhetően az IKS saját anyagi forrásainak, valamint a megvalósítási költségekhez nyújtott mindössze 25%-os támogatás szűkössége miatt.

1997-ben az IKS irodájának helyet adó épület eladása miatt a Társaságnak újfent költöznie kellett. Mivel azonban Vandulek Lili az IKS ügyeit jobbára a Kodály Emlékmúzeumból intézte, az IKS levélfején a Kodály körönd címe szerepelt a Csengery utcai iroda helyett.

7. 2. 2. 1. Az IKS bírósági bejegyzése és Alapszabály-módosítás

Az IKS cégbírósági bejegyzésére csak 1996 májusában került sor, közel egyéves ügyintézés után.⁴²⁸ A bejegyzés hiányára és az abból eredő potenciális problémákra a Schweizerisches Kodály Institut 1995 márciusi javaslata is felhívta a figyelmet és szorgalmazta az IKS cégbírósági regisztrációját:

„Ha az IKS-t nem jegyzik be, fennáll a veszélye annak, hogy megjelenik valaki, aki nem ért egyet az IKS határozataival vagy szabályzataival és egy másik International Kodály Society-t alapít. Ebben az esetben az IKS-nek nem, vagy csak korlátozottan lesz jogi lehetősége arra, hogy reagáljon egy ilyen agresszív cselekményre. Tekintettel arra, hogy az IKS már 20 éve létezik bejegyeztetés nélkül, csoda, hogy ez még nem történt meg.”⁴²⁹

Az bírósági bejegyzés feltétele volt, hogy az IKS Alapszabályát módosítsák az 1989. évi II. törvény az egyesülési jogról (Etv),⁴³⁰ valamint a Polgári törvénykönyv (Ptk)⁴³¹ vonatkozó rendelkezései alapján.⁴³² A módosított Alapszabály elfogadásáról a tagság 1996-ban levélben szavazott, az elfogadásról szóló hír a Bulletin 1996/2 számában jelent meg („Society news”, 1996, p. 31.). Az IKS megalapítása óta ez volt a legnagyobb változtatás az Alapszabály szövegében.

⁴²⁸ Vandulek, L. (1996, május 28). [Levél Jeanette Panagapkának]. Sinor (34. doboz IKS 95-96 mappa), KIArch.

⁴²⁹ Swiss Kodály Institute. (1995, február 14). *Requests about miscellaneous topics to the Board Meeting of the International Kodály Society, Budapest, March 9-11, 1995*. Sinor (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), KIArch., p. 2.

⁴³⁰ 1989. évi II. törvény az egyesülési jogról.

⁴³¹ 1959. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről, (1960).

⁴³² Vandulek, M. (1995, szeptember 29). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), KIArch.

Az Alapszabály módosításai:⁴³³

1) A II. – A Társaság céljai közül kikerült „*a nemzetek közötti kölcsönös megértés és barátság szolgálatában*” tagmondat, amely az alapításkor Pavel Weiss javaslatára került a szövegbe, és lényegében visszatértek az 1975-ös tervezetben szereplő célkitűzéshez:

„A Nemzetközi Kodály Társaság fő célja a Kodály Zoltán nevéhez kapcsolódó zenei és pedagógiai elgondolások terjesztése az egész világon, általában a zene javára, és különösen az ifjúság nevelésének előmozdítása érdekében. A Társaság nemzetközi fórumot biztosít mindazok számára, akik a magyar mester zeneszerzői, tudományos pedagógiai elgondolásainak szellemében tevékenykednek.”

2. A III. – Működés és hatáskör 5. pontjába bekerült a „*vállalkozói tevékenységet csak másodlagos tevékenységként folytathat*” kiegészítés, megfelelően a Ptk 62. §. (3) bekezdésnek.⁴³⁴

3. A IV. – Szervezeti felépítés 1. pontjából kikerült „*A közgyűlésen a jelenlévő tagság húsz százaléka határozatképes*” tétel, de 2. pontként kiegészült a Tagság jogainak részletezésével, amelyet az Etv. 12. §. (1) bekezdése⁴³⁵ ír elő:

„A tagság, Közgyűlésen vagy levélszavazás útján:

- a.) létrehozhatja és módosíthatja az alapszabályt;*
- b.) dönthet egy másik társasággal való esetleges egyesüléssel vagy a társaság feloszlásával kapcsolatos kérdésekben;*
- c.) dönt minden olyan kérdésben, amelyet az alapszabály a kizárólagos hatáskörébe utal.*
- d.) elutasítja az elnökség bármely határozatát.*

A X. cikk rendelkezéseire is figyelemmel, a közgyűlési és levélszavazáson hozott határozatokat egyszerű szavazattöbbséggel kell meghozni.”

4. IV. – Szervezeti felépítés számos pontját újrafogalmazták és újraszámolták. Az újonnan bekerült részek az Igazgatótanács jogaira és tagjainak helyettesítésére irányultak:

- az Igazgatótanács határozatképességének létszáma 6 főről 5-re módosult (IV/4. pont)

⁴³³ International Kodaly Society. (1996). *Statutes of the International Kodály Society*. Ittzés (IKS), KIArch. Az, angol nyelvű változatról készített saját fordítás a rendelkezésre álló magyar nyelvű alapszabályok (1975, 2012, 2016, 2019) figyelembevételével.

⁴³⁴ „Az egyesület a vagyonával önállóan gazdálkodik. Egyesület elsődlegesen gazdasági tevékenység folytatására nem alapítható.”

⁴³⁵ „A társadalmi szervezet legfelsőbb szervének hatáskörébe tartozik: a) az alapszabály megállapítása és módosítása; b) az évi költségvetés meghatározása; c) az ügyintéző szerv évi beszámolójának elfogadása; d) a társadalmi szervezet más társadalmi szervezettel való egyesülésének, úgyszintén feloszlásának kimondása; e) döntés mindazokban az ügyekben, amelyeket az alapszabály kizárólagos hatáskörébe utal.”

- „az Igazgatótanács ülése alatti távollét esetén az elnök feladatait az egyik alelnök, a titkár-pénztáros feladatait pedig az egyik igazgató látja el” (IV/5a. pont)
- „A tartós megüresedés esetén az elnöki tisztséget az egyik alelnökre, a titkár-pénztáros tisztségét pedig az egyik igazgatóra bízzák az Igazgatótanács egyszerű többségi szavazatával” (IV/5b. pont)
- „ha az Igazgatótanács legalább négy pozíciója tartósan megüresedik, rendkívüli választásokat kell tartani” (IV/5c. pont)
- az Igazgatótanács tevékenységét szabályozó tényezők közé az Alapszabály és a Közgyűlés mellé bekerült a levélszavazás is (IV/6. pont)
- Az eredetileg IV/5 pontban szereplő „Az Igazgatótanács szabályzatot alkothat a Társaság ügyeinek intézésére, különösen az ülések és a választások lebonyolítására vonatkozóan. Az alapszabályokat a közgyűlés megtilthatja.” szövegből kikerültek az aláhúzott részek (IV/7)
- a Titkárságot [Secretariat] átnevezték Végrehajtó Bizottságra [Executive Committee] (IV/9)

5. Az V. – Tagság 1. pontja kiegészült a tagok jogainak részletezésével, az Etv. 9. §. a. b. és c.⁴³⁶ pontjai nyomán:

„1.2. Tagok

a. meghívást kapnak a Társaság tevékenységében való részvételre és a Társaság által szervezett eseményeken való részvételre;

b. választhatnak és megválaszthatók a Társaság tisztségeire, azonban egyetlen tag sem választható az elnökségbe, amíg tizenkét hónapja nem tagja a Társaságnak;

c. köteles eleget tenni az Alapszabályban meghatározott valamennyi kötelezettségének.”

6. V. – Tagság 3. pontja kiegészült a nemzeti tagok affiliációjának, jogainak részletezésével, beépítve az Affiliációs szerződésben megfogalmazottakat (vö. 7. 1. 3. 3.).

7. A V. – Tagság 4. pontja rendelkezett a helyi intézményi tagokról:

4.1. Bármely Kodály szervezet, alapítvány, intézmény az elnökség egyszerű többségével felvehető az IKS „affiliált intézményi tagjává”, feltéve, hogy az IKS céljaival összhangban jár el.

⁴³⁶ „A társadalmi szervezet tagja a) részt vehet a társadalmi szervezet tevékenységében és rendezvényein; b) választhat és választható a társadalmi szervezet szerveibe; c) köteles eleget tenni az alapszabályban meghatározott kötelezéseknek.”

4.2. *Ha felvették, ez a szervezet jogosult arra, hogy elnökét vagy egy képviselőjét (akinek ebben az esetben az IKS rendes fizető vagy tiszteletbeli tagjának kell lennie) küldje, hogy felszólalási joggal, de szavazati jog nélkül részt vegyen a közgyűléseken, az IKS elnökségi ülésén és a csatlakozott társaságok tanácsadó testületében.*

4.3. *E szervezetnek kötelessége az éves tagdíjfizetés.”*

8. A V. – Tagság 8. pontja vonatkozott az nemzeti és helyi intézményi tagok affiliációjának megszűnésére.

9. A VI. – Díjak és pénzforrások 1. pontjában összecsúszva rögzítik a tagdíjakat, azzal a kikötéssel, hogy azok módosítása nem minősül alapszabály-módosításnak. A tagdíjfizetést elmulasztók tagsága két hónappal az erről szóló értesítés után automatikusan megszűnik (2. pont)

10. A VI. - Díjak és pénzforrások 3. pontja a Társaság vagyonára vonatkozott, az Etv. 19. §. (1) pontja⁴³⁷ alapján: *„A tagdíjakból, kiadványokból és külső forrásokból származó bevételek képezik a Társaság vagyonát”*

11. A VII. – Munkabizottságok [Committees] kiegészítette a Számviteli bizottságra [Committee of Auditors] vonatkozó pontokat (VII/1. pont) a nemzeti tagok delegáltjaiból álló Tanácsadó Testület [Advisory Council] működésének szabályozásával (VII/2. pont):

„2. A szimpózium ideje alatt az IKS igazgatótanácsának elnöke vagy valamelyik alelnöke elnökletével Tanácsadó Testületet kell összehívni, amely a nemzeti csatlakozott társaságok elnökeiből vagy kijelölt képviselőiből és a csatlakozott intézményi tagokból áll. A Tanácsadó Testület információt cserél és javaslatokat fogalmaz meg a nemzetközi Kodály-mozgalom fejlesztésére. A Tanácsadó Testület egyszerű többséggel hozott határozatait az V.3.2.b. és a V. 4.2. pontjában foglaltaknak megfelelően a Tanácsadó Testületet az IKS Igazgatótanácsnak jelenti megfontolásra.”

12. A VIII. – Választások bekezdésbe beépítették a Választási szabályzat [Election by-law] pontjait (vö. 5. 2. 2. 2; 6. 2. 2. 1).

13. A IX. – Vegyes rendelkezések számos új elemet tartalmaznak, amelyeket az Etv. 6. §. (2)⁴³⁸; 20. §⁴³⁹., illetve a Ptk. 63. §.⁴⁴⁰-a nyomán kellett felvenniük:

⁴³⁷ „A társadalmi szervezet vagyona elsősorban a tagok által fizetett díjakból, jogi személyek és magánszemélyek felajánlásaiból, hozzájárulásaiból képződik.”

⁴³⁸ „A társadalmi szervezet alapszabályában rendelkezni kell a szervezet nevééről, céljáról és székhelyéről, valamint szervezetéről.”

⁴³⁹ „A társadalmi szervezet megszűnik feloszlással, más társadalmi szervezettel való egyesüléssel, feloszlással, illetőleg megszűnésének megállapításával.”

⁴⁴⁰ „Az egyesület megszűnik, ha a) feloszlását vagy más egyesülettel való egyesülését a legfelsőbb szerve kimondja; b) az arra jogosult szerv feloszlátja, illetőleg megszűnését megállapítja.”

„1. A Társaság üzleti ügyeinek intézését az ügyvezető titkár végzi, aki irányítja a végrehajtó irodát, és képviseli a Társaságot jogi és pénzügyi kérdésekben. [...]

2. A Társaság székhelye és ügyvezető irodája Budapesten van. (Jelenlegi címe: 1053 Budapest, Szép u. 2.)

3. A Társaság munkanyelve az angol. A magyar és más nyelvek szükség szerint használatosak.

A Társaság pecsétje egy kerek pecsét, kör alakú felirattal: Nemzetközi Kodály Társaság A magyarországi bankok számára egy kerek pecsétet kell használni, amelyen ugyanez a felirat az 1975-ös számot övezi.

5. A Társaság megszűnik, ha más szervezettel egyesül, ha feloszlik, vagy megszűntnek nyilvánítják.

6. Az alapító ülésen a Társaság tisztségviselőit nyílt szavazással kell megválasztani, majd a választási fejezet lép hatályba.”

14. A X. – Alapszabály-módosítás bekezdésben pontosították a szöveget:

„Az Alapszabály módosítható

a. a közgyűlés kétharmados többségével a tagsághoz legalább három hónappal [korábban: hat hónap – PZs] a közgyűlés ülése előtt benyújtott indítványra, vagy

b. az összes szavazati joggal rendelkező [korábban: minden] taghoz eljuttatott és érvényes [újonnan bekerült kitétel] szavazatok kétharmados többségével elfogadott levélszavazással.”

Az Alapszabály módosítása a dokumentum szempontjából lényeges változásokat tartalmazott, de az IKS gyakorlati működésére kevés hatással volt, lévén, hogy már létező, vagy egyéb szabályzatokban [by-law] rögzített eljárásokat foglalt alapszabályba.

Az IKS cégbírósági bejegyzése ugyanakkor további lépés a szervezet formalizálásának, intézményesülésének útján.

7. 2. 2. Szimpóziumi kézikönyv

A szimpóziumi szerződés mellé Judith Johnson vezetésével 1996-ban kidolgozott, majd 1999-ben véglegesített útmutató (*The why, when, where, and how of conducting an International Kodály Symposium*) nemcsak a szervezési feladatokat, de a szimpóziium tartásának pozitívumait is összefoglalta:⁴⁴¹

⁴⁴¹ International Kodály Society. (1995). *The why, when where and how of conducting an International Kodály Symposium*. Sinor (14. doboz, Kodály listserver mappa), KIArch.

- Miért: népszerűsíti a nemzeti tag (amely legtöbbször a szimpózium szervezője) tevékenységét, számos helyi tag számára találkozási pont és kapcsolatteremtési lehetőség
- Mikor: az északi félteke szerinti nyáron, de a szervezők vegyék figyelembe a helyi delegátusok igényeit és az ország időjárását
- Hol: a külföldi résztvevők számára is jól megközelíthető városban, ahol a konferenciahelyszín és a szállások egymáshoz közel helyezkednek el, elfogadható árakon
- Hogyan: az IKS Igazgatótanácsa az eseményt megelőzően legalább két évvel kiválasztja a jelentkezők közül a következő szimpózium helyszínét, és a döntés meghozatalától a rendezvény szervezői teljes önállóságot kapnak. Az útmutató tartalmaz a népszerűsítésre, költségvetésre, szállásra, konferencia-felhívásra és -programra vonatkozó irányelveket, de ezek csak javaslatnak-segítségnek tekintendők.

A későbbi szimpóziumok szervezőinek szimpóziumi megállapodással együtt ezt a kézikönyvet/útmutatót is eljuttatták.

7. 2. 2. 3. Jean Sinor halála

Az IKS működésében tragikus változást hozott Jean Sinor 1999. 03. 09-én, budapesti látogatása alatt bekövetkezett váratlan halála. Az Igazgatótanács kilenc nappal később tartott ülésén – amelyre Sinor is érkezett – megemlékeztek elhunyt elnökükről, tiszteletére *Jean Sinor Scholarship* néven emlékosztöndíjat hirdettek az 1999/2000-es tanévre, amelyet Jennifer Stark (USA) nyert el. Az Igazgatótanács az Alapszabály IV/5. b. pontjának megfelelően az egyik alelnökre, Judith Johnsonra bízta a Társaság vezetését, aki az 1999 augusztusáig tartó időszakban ellátta az IKS elnöki teendőit.

7. 2. 2. 4. Az IKS honlapja

Az IKS első honlapját Jean Sinor kezelte az Indiana Egyetem Zenei Tanszékének honlapján keresztül. Egykori címe: www.music.indiana.edu/kodaly/kodaly.htm. Jean Sinor halála után átmenetileg az IKS weboldala a Kodály Intézet honlapján kapott helyet: www.kodaly-inst.hu/iks.htm, mielőtt a végleges www.iks.hu webcímre költözött 2000-ben. A honlap lehetővé tette a nemzetközi közösséggel való gyorsabb kommunikációt, így a

rendszeretlenül megjelenő *Newsletter* kiadása helyett a honlapra kerültek a Társaság hírei.

7. 2. 3. Nemzeti tagok

Az időszakban öt nemzeti taggal bővült az IKS, de megszűnt a Schweizerisches Kodály Institut⁴⁴² és az Association Kodály de Belgique. A svájciak az intézet megszűnése után Kodály Office of Switzerland⁴⁴³ tájékoztató és kapcsolattartó irodát hoztak létre, amely helyi intézményi tag lett. A francia nemzeti tag kérdése továbbra is rendezetlen maradt, ahol több szervezet rivalizált egymással.⁴⁴⁴ Az 1975 óta működő olasz AIKEM 1999-ben hivatalosan az IKS nemzeti tagja lett.

7. 2. 3. 1. Sociedade Kodály do Brasil

Brazil Kodály Társaság 1993-ban jött létre⁴⁴⁵ São Paulo-ban, de csak 1996-ban kérte csatlakozását az IKS-hez. Alapítói a magyar származású Jorge Kaszás, aki 1949 óta Braziliában élt és 1982-ben már tartott előadást a Kodály-koncepció brazil fogadtatásáról (Kaszás, 1986), illetve Marli Batista Ávila zenepedagógus, aki 1989-ben járt Magyarországon a Dunakanyar Nyári Művészeti Egyetemen, majd szakdolgozatát a Kodály-koncepció brazil adaptálási lehetőségeiről írta 1993-ban⁴⁴⁶ (Ávila, 2000).

A szervezet helyi és nemzetközi kurzusokat tartott, valamint általános iskolák számára szerveztek kísérleti Kodály-programokat, valamint gyermekkart is működtetett (Ávila, 2000; „News and Details of Various Kodály Organizations”, 2000, p. 50–51). Működése a 2010-es években esetlegessé vált, 2019-re megszűnt a szervezet.

7. 2. 3. 2. Sociedad Liszt-Kodály de España

A Spanyol Liszt–Kodály Társaság 1994-ben jött létre, 1997 márciusában az IKS nemzeti tagjává vált, de már előtte is kapcsolatban állt a Társasággal.⁴⁴⁷ Alapítója és máig

⁴⁴² Sauser, M. (1996, április 28). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (34. doboz IKS 95-96 mappa), KIArch.

⁴⁴³ Uo.

⁴⁴⁴ Lacroix, G. (1995, december 23). [Levél Vandulek Mártának]. Sinor (34. doboz IKS 95-96 mappa), KIArch.

⁴⁴⁵ Az IKS Igazgatósági 1991-es igazgatósági ülésének jegyzőkönyve már említi a formálódó brazil társaságot. International Kodály Society. (1991, március 28). *Official Minutes of the IKS Board Meeting held on 28th March, 1991*. IKSArch.

⁴⁴⁶ Marli Batista Ávila. (2022, október 6). Escavador. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.escavador.com/sobre/2931375/marli-batista-avila>

⁴⁴⁷ Sinor, J. (1997, március 11). [Levél Carlos Gallardo-nak]. IKSArch.

elnöke Carlos Gallardo zongoraművész. A Liszt–Kodály Társaság célja Kodály Zoltán és Liszt Ferenc munkásságának népszerűsítése, műveik spanyolországi terjesztése és kutatása. Hangversenyeket tartanak, kurzusokat szerveznek a zeneoktatás különböző fokain (napjainkban online is⁴⁴⁸), videófelvételeket, oktatási segédleteket, illetve az 1990-es években negyedévente Bulletin is adtak ki.⁴⁴⁹ A 2000-es években helyi intézményi tag volt, napjainkban már nem tartozik az IKS-hez.

7. 2. 3. 3. Hanguk Kodály Hyeobhoe [한국코다이협회]

A koreai Kodály társaságot hivatalosan 1995. 11. 25-én alapították Szöulban. Elnöke Chung Saemun, ügyvezető titkára és az IKS kapcsolattartója, Cho Hong-ky (조흥기), a kecskeméti Kodály Intézet egykori hallgatója, a Koreai Kodály Intézet igazgatója volt (Vandulek, 2003). A Társaság 1996. 02. 13-én kelt levelében kérte felvételét az IKS-be, amelynek máig nemzeti tagja.⁴⁵⁰ Fő tevékenysége szemináriumok és kurzusok, kórusversenyek és fesztiválok szervezése, közlemények, tankönyvek, tanári kézikönyvek, valamint Kodály írásainak és olvasógyakorlatainak kiadása.⁴⁵¹

7. 2. 3. 4. Asociación Kodály del Perú

A perui Kodály társaságot 1990-ben Carlos Augusto Vela és Alberto Tello alapította Limában. A Társaság máig működik,⁴⁵² de mindössze egy évig, 1997-ben volt az IKS helyi intézményi tagja és nem vált az IKS nemzeti tagjává később sem.

7. 2. 4. Szakmai tevékenység

7. 2. 4. 1. Ösztöndíj-program

Az ösztöndíjak folyósítása szempontjából lényeges változást okozott, hogy a Művelődésügyi Minisztérium helyett közvetlenül a Kodály Intézettel kellett megegyeznie az IKS-nek, ahogyan azt lemondása előtt, 1995 márciusában Eősze László is javasolta.⁴⁵³

⁴⁴⁸ *Sociedad Liszt-Kodály de España*. (é. n.). Sociedad Liszt-Kodály de España. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.slke.org/>

⁴⁴⁹ Gallardo, C. (1997). *SLKE annual activities*. IKSArch.

⁴⁵⁰ Cho, H. (1996, február 13). [Levél Vandulek Mártának]. IKSArch.

⁴⁵¹ *Korean Kodály Society*. (é. n.). Korean Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.kodaly.or.kr/>

⁴⁵² *Asociación Kodály del Perú*. (2023). Asociación Kodály del Perú. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://kodalyperu.com/>

⁴⁵³ Eősze, L. (1995, március). *Comments on various items of the draft agenda*. Sinor (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), KIArch.

1995. 09. 20-án kelt levelében Erdei Péter elfogadta a közvetlen együttműködésre vonatkozó felkérést, javaslataiban szerepelt, hogy az Intézet biztosítja az IKS által felajánlott 3000 USD és a 4000 USD körüli intézeti tandíj különbözetét.⁴⁵⁴ A Igazgatótanács 1996 márciusában tartott ülésén megerősítette a két szervezet közötti közvetlen egyezséget,⁴⁵⁵ amely egyúttal lezárta a magyar kormánysszervekkel való utolsó formális együttműködést.

1999-ben Jean Sinor-emlékösztöndíjat is hirdettek, amelyet az 1999/2000-es tanévben egy egyesült államokbeli hallgató kaphatott Kecskemétre. Az 1995/1996-os tanévtől kezdve két, 9 hónapra szóló ösztöndíjat adtak ki évente, az előző időszakban hozott döntés nyomán (vö. 7. 1. 4. 1).

A 11 ösztöndíjas országonkénti megoszlása: 2 fő: Írország; 1-1 fő: Korea, Olaszország, Nagy-Britannia, Kanada, Lengyelország, Görögország, Spanyolország, USA, Thaiföld.

7. 2. 5. Kiadványok

Az időszakban több kiadványt terveztek, de az időszakban ezek nem jelentek meg: Kodály életéről szóló füzet, nemzetközi népdal-gyűjtemény és módszertani videófilm a nemzetközi Kodály-adaptációról. A Kodály-életrajzról már 1996-ban lemondott az Igazgatótanács, míg a népdal-gyűjteménybe csak kevesen küldtek anyagot, ezért 1998-ban ezt a tervet is elvetették.

A nemzetközi adaptáció eredményeit az oktatás különböző fokain bemutató videóhoz anyagok beküldésére vonatkozó felhívásra⁴⁵⁶ érkezett felvételeket 1999 nyarán Kocsárné Herboly Ildikó tekintette át, és szakmai szempontból többségük olyan gyengének bizonyult, hogy ezt a projektet sem sikerült megvalósítani.

1991 után először újra megrendeltek kórusműveket, amelyeket 1999-ben, a Kodály-szimpoziumon mutattak be: Durkó Péter: *Naturemusic* és Philippos Tsalahouris: *The cat and the moon* című, nőikarra írt műveit.

⁴⁵⁴ Erdei, P. (1996, szeptember 20). [Levél Jean Sinornak]. Sinor (34. doboz IKS 95-96 mappa), KIArch.

⁴⁵⁵ International Kodály Society. (1996, március 7–8). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. IKSArch.

⁴⁵⁶ Ittész, M. (1998). [Video project plan]. Ittész Mihály hagyatéka, KIArch.

7. 2. 6. Programok, rendezvények

Az időszakban nem szerveztek szakmai rendezvényt, azonban Jean Sinor az IKS képviselőként részt vett a Magyar Kodály Társaság 1997-ben tartott Nemzetközi Kodály Konferenciáján a Kodály-koncepció nemzetközi adaptációjáról szóló kerekasztal-beszélgetésen⁴⁵⁷ (Ittész, 1998b).

Az eredetileg az 1994-es Singing Youth Internationallal egyidőben tervezett nemzetközi zeneszerzőversenyt, a *First International Composers' Competition "In Memoriam Zoltán Kodály"*-t, 1997-ben rendezték meg az IKS-től függetlenül, Kodály Zoltánné és Petrovics Emil irányításával.⁴⁵⁸ A verseny eredményeiről hírt adott az IKS Bulletin 1997/2 száma („International Composers' Competition on the Occasion of the 115th Anniversary of the Birth and 30th Anniversary of the Death of Zoltán Kodály”, 1997).

7. 2. 7. Szimpóziumok

7. 2. 7. 1. XIII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1997, Fülöp-szigetek

Az 1981-es szapporói Kodály Szimpózium óta 1997-ben először rendeztek IKS szimpóziumot Ázsiában. 1997. augusztus 16–23. között a Fülöp-szigetek Kodály társasága Manilában látta vendégül a nemzetközi közösséget. A szimpózium témája *East Meets West Through Music: The Universality of Kodály* [Kelet és Nyugat találkozása a zenén keresztül: Kodály egyetemessége] volt.⁴⁵⁹

A rendezvényen 165 helyi mellett 46 külföldi résztvevő volt, közülük mindössze három magyar: Forrai Katalin, Ittész Mihály és Kocsárné Herboly Ildikó.

A szakmai programban kiemelt plenáris előadás nem volt, a 20 előadás két párhuzamos szekciókban zajlott. Témáik négy kivétellel a Kodály-koncepció adaptációjáról és módszertani kérdésekről szóltak: Jean Sinor Kodály százéves tervének következő 50 évére vonatkozó érvényességéről; Ittész Mihály Kodály multikulturalizmusra vonatkozó gondolatairól és azok zeneműveiben való

⁴⁵⁷ Magyar Kodály Társaság. (1997). *Nemzetközi Kodály Konferencia, Budapest, 1997. december 22–24.* [Programfüzet]. Magyar Kodály Társaság; Sinor (1. doboz, Kodály anniversary conference mappa), KIArch., p. 10

⁴⁵⁸ Vandulek, L. (1996, augusztus 8). [Levél Jeanette Panagapának]. Sinor (34. doboz IKS 95-96 mappa), KIArch.

⁴⁵⁹ *XIIIth International Kodály Symposium, 17-23 August 1997, Cultural Center of the Philippines, Manila, Philippines.* (1997). [Programfüzet]. Kodály Society of the Philippines.

megjelenéséről beszélt, míg Danielle Chiel a relatív szolmizáció történetét és annak magyarországi recepcióját tekintette át. Ritkán hallott témáról beszélt a fülöp-szigeteki Lucrecia R. Kasilag: *The Influence of Kodály on My Compositional Style* [Kodály hatása a zeneszerzői stílusomra] című előadásában. Kasilag kórusművet (*Ambazva: Pitpiyogo*) is írt a szimpóziumra, amely a záróhangversenyen mutattak be.

Az előadások mellé 1987 óta először visszakerültek a Kodály-szellemű pedagógiai munka helyi eredményeit demonstráló bemutatótanítások óvodás, általános iskolás és középiskolás csoportokkal.

A délutánonkénti szolfézs és módszertani szemináriumok mellett fülöp-szigeteki és japán népzenei bemutató műhelyen is részt vehettek az érdeklődők. A közös kirándulásra augusztus 20-án került sor Tagaytay városba.

A napközbeni és esti hangversenyeken helyi kórusok, népzenei és tradicionális együttesek, valamint hangszeres művészek léptek fel. Az egyetlen külföldi csoport Furiya Miyako Fukushima Kodály Kórusa volt, akik japán és ainu népdalokat, kortárs japán és európai zeneműveket adtak elő, köztük Liszt, Bartók és Kodály kórusait.

Az IKS közgyűlését augusztus 19-én tartották („The 12th General Assembly of the IKS Held in Manila on 19th August 1997”, 1997). Jean Sinor elnök beszélt megszűnő magyar állami támogatásról, és ennek következtében a taglétszám növelésének szükségességéről. Az IKS tervei mellett bemutatta a Társaság honlapját és kérte a tagokat és tagszervezeteket, hogy küldjenek híreket, információkat tevékenységükről, kiadványaikról. A nemzeti tagok beszámolóit után hivatalosan bejelentették, hogy az igazgatótanácsi választáson egyetlen ponton történt változás: Henriette Pedersent David Vinden (UK) váltotta az egyik igazgatói pozícióban, míg Jeanette Panagapkat és Ittész Mihályt újraválasztották. A Számviteli Bizottság új tagjai Bernadette Sherlock (Írország) és Wojciech Jankowski (Lengyelország), póttagja Giovanni Mangione (Olaszország) lettek. A közgyűlés zárásaként meghívták a tagságot az 1999-ben Kecskeméten, majd a 2001-ben Finnországban rendezendő Kodály-szimpóziumokra.

7. 2. 7. 2. 14. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1999, Magyarország

Az IKS szimpózium 1975 és 1987 után újabb 12 év elteltével tért vissza Kecskemétre. A szimpóziumot eredetileg a Schweizerisches Kodály Institut rendezte volt, de a szervezet 1996 tavaszán megszűnt. Ekkor lehetséges helyszíneként Lengyelország, Finnország és Ausztrália merült fel, majd a következő évben Spanyolország is. Mivel

egyik ország szervezete sem tudta vállalni a rendezést, 1997 nyarán felkérték Erdei Pétert és a Kodály Intézetet házigazdának.

A Nemzetközi Kodály Szeminárium utolsó hetével egyidőben, 1999. augusztus 2–6. között tartott szimpózium címének a *Survival and Revival of Kodály's Heritage: Back to the Sources*-t [Kodály örökségének túlélése és újjáéledése: Vissza a forrásokhoz] választották.

A szimpóziumon 72 fő, a szemináriumon 201 fő vett részt.⁴⁶⁰ A programfüzet közölte az előadások absztraktjait, amely újdonság volt az IKS szimpóziumok történetében.⁴⁶¹

A szakmai program a köszöntők után Eöszte László plenáris előadása követte, *Zoltán Kodály Young Forever* [Kodály Zoltán örökké fiatal] címmel. A többi plenáris előadó is magyar volt: Vikár László, Forrai Katalin és Szabó Helga.

A többi napon a program közös énekléssel kezdődött, amelyet bemutatótanítások vagy két, párhuzamosan zajló előadás szekció követett. Furiya Miyako és kórusának bemutatója szintén kiemelt esemény volt. A délelőtti programot napközbeni [lunch-time] koncert zárta. Délutánonként további szekcióelőadások voltak, majd a nap végén esti koncertet hallgatgattak a résztvevők. Augusztus 4-én opcionális közös kiránduláson vehettek részt az érdeklődők Kalocsára.

A szimpóziumon a keynote-okkal együtt összesen 33 előadás hangzott el. A gondolatébresztő témakijelölésnek köszönhetően a szokásosnál több előadás szólt elméleti, zeneoktatás-filozófiai kérdésekről, köztük a Kodály örökségének megértéséig (Denise Bacon), a Kodály-koncepció megállapításai az emberi természetről (Csepregi Gábor), a zene és zenélés mint emberi önkifejezési forma (Katarzyna Dadak-Kozicka, L. Nagy Katalin), Kodály mint útmutató egy változó világban (Ittész Mihály, Kiss Katalin), vagy Kodály és más gondolkodók – Aretino, Pestalozzi – zenepedagógiai elképzelései (Jerry L. Jaccard). Emellett megjelentek a visszatérő témák a Kodály-adaptációról, módszertani kérdésekről, de helyet kaptak népzene kutatói előadások (Vikár László, Matti Vainio) és közösségfejlesztő projektek is (Sotiris Alevizos).

Körber Tivadar az előadások tanulságának a Kodály-koncepció megújíthatóságát tartotta: „A résztvevők színes képet kaphattak arról, hogy a nálunk egy idő óta elavultnak, megmerevedettnek bélyegzett, szakmabeliek által is ócsárolt zenei nevelési szisztéma él

⁴⁶⁰ *20th International Kodály Seminar, 14th International Kodály Symposium list of addresses* (1999), KIArch.

⁴⁶¹ *14th International Kodály Symposium, August 2-6, 1999, Kecskemét, Hungary.* (1999). [Programfüzet]. Kodály Intézet.

és dinamikusan fejlődik mindazok tevékenysége nyomán, akik nem csupán a külsőségeket utánozzák, hanem valóban a forrásokig hatolnak” (Körber, 1999).

A két bemutatótanítás résztvevői a kecskeméti Kodály Iskola tanulói voltak, Durányik László vezetésével.

A napközbeni hangversenyek fellépői a Kodály Intézet és a Kodály Iskola tanárai, a Zeneakadémia hallgatói, valamint zenei versenyek győztes diákjai voltak. Az esti koncerteken fellépett a Debreceni Kodály Kórus (karnagy: Erdei Péter); a Japán Rádió és Televízió Gyermekkara (karnagy: Furuhashi Fujio); Jónás Krisztina, Klézli János énekes szólolisták és zongorakísérők, Hegedüs Gönczy Katalin és Hajdu Roland, a kecskeméti Miraculum Gyermekkar (karnagy: Durányik László), az Ars Nova Énekegyüttes (Kiss Katalin), valamint a Debreceni Kölcsey Kórus (karnagy: Tamási László). A záróhangversenyen az Erkel Ferenc Kamarazenekar játszott Elgar-, Csajkovszkij- és Kodály-műveket.

A hangversenyek különlegessége volt, hogy számos kortárs magyar zeneszerző művét is előadták. Köztük több ősbemutató is volt: Szokolay Sándor: *Szávitri-szvit*-je Szabó Orsolya előadásában, valamint az augusztus 5-i hangversenyen a Katona József Társaság és a Magyar Kodály Társaság zeneszerzőversenyének győztes művei. Szintén ezen a hangversenyen hangzott el az IKS felkérésére írt két nőikari mű: Durkó Péter: *Naturemusic* és Philippos Tsalahouris: *The cat and the moon* a Debreceni Kölcsey Kórus tolmácsolásában.

A szimpózium zárónapján bemutatták a Legány Dezső és Legány Dénes szerkesztésében készülő Kodály-levélgyűjteményt, amely 2002-ben jelent meg: Zoltán Kodály: *Letters in English, French, German, Italian, Latin* címmel (Kodály, 2002a).

Az augusztus 5-én tartott közgyűlésen megemlékeztek a tavasszal elhunyt Jean Sinorról és tájékoztatták a tagságot a választások eredményéről: az új elnök Gilbert De Greeve lett, míg Michalis Patseas helyére igazgatónak Kocsárné Herboly Ildikó került. A tagszervezetek beszámolóit után De Greeve röviden beszámolt terveiről, amelyeket a közgyűlést követő vezetőségi ülésen megismételt: hangsúlyozta a közönségkapcsolatok és további kapcsolatépítés fontosságát, és kérte az Igazgatótanács többi tagját is, hogy folyamatosan kommunikáljanak egymással.^{462 463}

⁴⁶² International Kodály Society. (1999, augusztus 5). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Kecskemét on 5th August 1999 at 3 p.m.* IKSArch.

⁴⁶³ International Kodály Society. (1999, augusztus 1, 5). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Kecskemét.* IKSArch.

Zárásként bejelentették, hogy a következő szimpóziumokat Helsinkiben (2001) és az ausztráliai Newcastle-ben (2003) tartják majd.

7. 2. 8. Összegzés

Jean Sinor elnökségének második ciklusa a korábbi évekhez képest eseménytelenebb időszak volt. Az előző ciklusban kidolgozott, a nemzeti tagokkal való együttműködésre, szimpóziumok szervezésére vonatkozó szerződések stabilizálták az IKS és nemzeti tagok együttműködését. 1995–1999 között nem kezdeményeztek rendezvényeket (pl. Singing Youth International) és nem jelentettek meg új kiadványokat. Belső használatra elkészült a szimpóziumi útmutató és az új igazgatótanácsi tagok útmutatója.

A szintén az előző ciklusban hozott döntés alapján az IKS két személy részére adható ösztöndíja immáron 9 hónapra (1 tanévre) szólt. 1999-ben Jean Sinor emlékére egy amerikai jelentkező részére külön ösztöndíjat hirdettek az 1999/2000-es tanévre. A Művelődésügyi Minisztérium helyett közvetlenül a Kodály Intézettel egyeztek meg az ösztöndíjasok fogadásáról, így megszűnt az IKS és a magyar kormánysszervek közötti utolsó formális együttműködés.

Az IKS működését alapvetően érintette, hogy az állami támogatások véglegesen elapadtak, egyedi kérelem és pályázati programok alapján jutott működést biztosító forrásokhoz. Az egyetlen biztos bevételt a tagdíjak jelentették, így tagság bővítése folyamatos kihívást jelentett a vezetőségnek. 1999-re újabb közel 100 fővel nőtt a stabil taglétszám.

Az időszakban öt új nemzeti taggal bővült a Társaság, de megszűnt a svájci és a belga Kodály-szervezet. A Schweizerisches Kodály Institut információs iroda formában működött tovább és az IKS helyi intézményi tagja lett. Az IKS-nek 1999-ben 16 nemzeti tagszervezete volt.

Az IKS irodájának otthont adó épület eladása után a Társaság a Kodály köröndön, a Kodály Emlékmúzeum mellett kapott helyet.

További lényeges formális szervezeti változás az Alapszabály módosítása volt, amelyet az IKS cégbírósági bejegyzése tett szükségessé. Az új Alapszabályba beépítették a választásra és a szervezeti tagok affiliációjára vonatkozó rendelkezéseket is, amelyeket addig külön szabályzatok [by-law] tartalmaztak. Bár a Társaság mindennapi működésében kevés változást hozott, az új Alapszabály, együtt a szervezet bírósági bejegyzésével a Társaság működése formalizálásának újabb jelentős lépése volt.

VIII. GILBERT DE GREEVE ELNÖKSÉGE 1999–2011

8. 1. Az első elnökségi ciklus (1999–2003)

8. 1. 1. Az Igazgatótanács tagjai

Elnök: Gilbert De Greeve (Belgium)

Előző elnök: Jean Sinor † (USA)

Alelnök: Judith Johnson (Ausztrália)

Alelnök: Ittész Mihály (Magyarország) – 2001 augusztusáig

Alelnök: Szabó Miklós (Magyarország) – 2001 augusztusától

Pénztáros-titkár: Jeanette Panagapka (Kanada) – 2001 augusztusáig

Pénztáros-titkár: Ki Adams (Kanada) – 2001 augusztusától

Igazgató: Kocsárné Herboly Ildikó (Magyarország)

Igazgató: Furiya Miyako (Japán)

Igazgató: David Vinden (UK)

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Vandulek Lili (Magyarország)

Az Igazgatótanács új tagjai az időszakban:

Szabó Miklós (1931–2020) karnagy, zeneelmélet-tanár az IKS alapítótagja volt. A Zeneakadémia mellett a győri Széchényi István Főiskola (ma: Egyetem) tanára, emellett a világ számos országban tanított. 1958-ban megalapította a Győri Leánykart, amelyet 2009-ig vezetett. A világhírű énekkar több, mint 30 lemezfelvételt készített és többször fellépett nemzetközi konferenciákon, köztük az 1968-as ISME világkonferencián és az 2005-ben az IKS Leicesterben tartott szimpóziumán (De Greeve, 2010; Thész Salgado, 2020).

Ki Adams amerikai karnagy és zenepedagógus 1974-ben költözött Kanadába, ahol először közoktatásban, majd felsőoktatásban, a Memorial University-n (Újfundland és Labrador) és a Calgary Univeristy-n tanított. Számos énekkari szervezet vezetőségében vállalt szerepet, 1991–1995 között a Kodály Society of Canada elnöke volt.⁴⁶⁴

⁴⁶⁴ *Ki Adams*. (é. n.). Music Education for Newfoundland and Labrador. Elérés: 2023. január 18., forrás: <http://munmusiced.ca/page-4/styled-6/>

8. 1. 2. Az IKS működése

Gilbert De Greeve belga zongoraművész megválasztásával először volt aktív előadóművész elnöke a közösségnek, aki világ számos pontján megfordult és képviselte a Társaságot, ráadásul európaiként gyakrabban tudott Magyarországra utazni és közvetlenül részt venni az ügyvitelben, mint a korábbi ausztrál, japán vagy amerikai elnökök.

Az IKS mindennapi működése követte az előző időszak gyakorlatát, bár új tagsági kategóriák létrehozása, ill. a magyar jogszabályok változása miatt kis mértékben módosítani kellett az Alapszabályt (ld. 8. 1. 2. 2. pont).

De Greeve elnöksége elsősorban szemléletbeli változást hozott. Meglátása szerint az IKS szerepe, hogy esernyőszervezetként inspirálja, motiválja, utat mutasson a nemzeti Kodály szervezeteknek, összehozza őket, hogy információt szerezhessenek egymás tevékenységéről, sikereikről, nehézségeikről, és ezek nyomán segítséget nyújtsanak egymásnak. Az IKS az eszmecsere, találkozás, tanulás és kutatás lehetőségét hivatott biztosítani. Ennek szellemében hangsúlyosan kapcsolatépítő szemléletet hozott az Társaság működésébe: „ha nincs kommunikáció, nincs szervezet”.⁴⁶⁵ Elnöksége alatt az Igazgatótanács a korábbinál nagyobb energiát fektetett az IKS-en belüli és a külső, potenciális partnerekkel való kommunikációra. Az IKS Bulletinben 1999-től rendszeres új rovatot indítottak *From the Office in Budapest* címmel, amelyben az elnök vagy a vezetőség valamelyik tagja üzen a tagságnak.

Az IKS-en kívüli kapcsolatok erősítését szolgálta, hogy 2001-ben létrehozták a *Védnökök Bizottságát [Committee of Patrons]*, amelybe elismert zeneművészeket, politikusokat kértek fel: Vladimir Ashkenazy, Emmanuel Ax, Pierre Boulez, Jean-Claude Casadesus, Starker János, Ligeti György, Sir Peter Maxwell Davies, Göncz Árpád, Kurt Masur és Lady Valerie Solti elfogadták a meghívást.

De Greeve és az IKS Igazgatótanácsa az üléseiken rendszeresen megvitatták a magyar és nemzetközi zeneoktatás helyzetét, problémáit. A magyar zeneoktatás (mint példa) hazai pozíciójának és gyakorlatának érzékelt romlása már Jean Sinor idején is foglalkoztatta a vezetőséget.⁴⁶⁶ De Greeve fontosnak tartotta, hogy az IKS jelen legyen a magyar zenepedagógiai életben és képviselje a nemzetközi Kodály-közösséget. Ennek megfelelően igyekezett részt venni magyar eseményeken, beszédeket mondott

⁴⁶⁵ De Greeve, G. (2019, augusztus 8). [Személyes kommunikáció].

⁴⁶⁶ Sinor, J. (1997, május 5). [Levél Ittész Mihálynak]. Ittész (Levelezés, IKS), KIArch.

konferenciákon, hangversenyeken („Kodály Zoltán tiszteletére”, 2002), nyilatkozott újságoknak (Kálmán, 2002), illetve 2003. 02. 13-án levélben fordult a Magyar Bálint oktatási miniszterhez a magyar zeneoktatás ügyében. Ezekben rendszeresen felhívta a magyar oktatásért felelősök figyelmét a magyar zenepedagógiai értékeinek megőrzésére:

„[...] az Önök országa Kodály Zoltán munkásságának köszönhetően az elmúlt négy évtizedben példamutató és inspiráló volt a világ számára.

Ahhoz azonban, hogy megőrizzük ezt az egyedülálló magyar kincset, amelyért sok ezren érkeztek külföldről Magyarországra, feltétlenül szükséges a magyar kormány figyelme és aktív közreműködése. Csak így biztosítható, hogy a világ továbbra is az egyik legkulturáltabb és zeneileg legmagasabban álló országnak tekintse Magyarországot és továbbra is ide jöjjenek tanulni. Ennek az imáznak az elvesztése egyben fontos kulturális-gazdasági bevételi forrás elvesztését is jelentené Magyarország számára, hiszen rengetegen látogatják az országot éppen azért, mert érdeklődnek az iránt, amit Kodály Zoltán megvalósított. A magyar kultúrának nincs még egy olyan ága, amely tartósan ennyi látogatót és érdeklődőt vonz.”⁴⁶⁷

Az IKT technológia fejlődése és az internet fokozatos világméretű elterjedése szintén hasznos eszköznek bizonyult a kapcsolattartásra: az IKS az Indiana University és a Kodály Intézet után 2000-ben saját kezelésbe vette honlapját, amelyen keresztül gyorsan és közvetlenül elérhetővé vált a tagság jelentős része és a nem-tag érdeklődők is. A honlap tartalmazta az IKS küldetésnyilatkozatát, információt az Igazgatótanácsról, tagságról, kiadványokról, ösztöndíjakról, nemzeti tagokról, valamint itt kapott helyet a hírlevél is, amely a korábbi években csak rendszertelenül jelent meg nyomtatásban. 2002-ben az IKS önmeghatározásával és alapelveivel is kibővítették:

„A szervezet igyekszik támogatni mindazokat, akik a zene és a zeneoktatás területén dolgoznak, különösen azokat, akik Kodály Zoltán örökségét követik. A Társaság céljai a következő kritériumokon alapulnak:

- minden egyénnek joga és lehetősége kell, hogy legyen zenei adottságainak kibontakoztatására;*
- a zenei alapoktatásnak a normál iskolai tanterv szerves részét kell képeznie;*
- ki kell elégíteni a minden emberben rejlő zenei kifejezés iránti igényt;*
- helyet kell biztosítani az olyan autentikus zenei anyagoknak, amelyeknek valódi oktatási értékük van;*

⁴⁶⁷ De Greeve, G. (2003, február 13). [Levél Magyar Bálintnak]. Ittzés (Levelezés, IKS), KIArch.

- az emberek közötti megértés felé tett lépésként az iskolai énekeskönyveknek az őshonos zenei örökség mellett a világ minden tájáról válogatott dalokat is tartalmazniuk kell.

Az IKS tisztában van azzal, hogy sokan törekednek ugyanezen a célokra, még akkor is, ha a célok elérésének módja eltérő. Meggyőződése továbbá, hogy a zenészek egyedülálló szerepet játszhatnak a jövő generációinak nevelésében, különösen azáltal, hogy megteremtik a szükséges, de túl gyakran hiányzó egyensúlyt az intellektuális potenciál és az érzelmi fejlődés között.

Egy olyan időszakban azonban, amikor a kormányok minden eddiginél jobban csökkentik az oktatásra és különösen a művészeti oktatásra szánt költségvetést, a feladat nem könnyű. Szerencsére itt van Kodály Zoltán példája, és tanúi vagyunk annak, amit egyedülálló személyiségevel és munkásságával megvalósított. Az IKS igyekszik példáját olyan erőforrásként megőrizni, amelyhez bármikor fordulhatunk.”⁴⁶⁸

8. 1. 2. 1. Tagtoborzás

A tagság növelése érdekében 2001-ben megszavazta a Közgyűlés, hogy két új tagságtípust vezessenek be *diákok* és *nyugdíjasok* számára (18, ill. 20 USD tagdíjjal), egyúttal megszűnt az élethosszig tartó tagság lehetősége (kivéve azoknak, akik már rendelkeztek vele). A diákok – a rendes, tiszteletbeli és nyugdíjas tagokkal ellentétben – nem rendelkeznek szavazati joggal és nem tölthettek be igazgatótanácsi pozíciót.

2003-ban további új tagsági kategóriák váltak választhatóvá: *regisztrált* [registered] és/vagy *támogató* [supporting] tagság, akik részt vehetnek az IKS rendezvényein, de nem rendelkeznek szavazati joggal és a Bulletin sem kapják meg, csak abból évente négy tanulmányt elektronikusan.⁴⁶⁹

Ezek a tagdíj-kategóriák máig léteznek és összegük is csak kis mértékben változott az elmúlt 20 évben.

⁴⁶⁸About the International Kodály Society (é. n.). *International Kodály Society*. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2002, október 16):

<https://web.archive.org/web/20021016161941/http://www.iks.hu/details.htm>

⁴⁶⁹ Az IKS Bulletinben a „registered” és a „supporting” szavakat külön tagdíjkategóriára használták, míg a tagfelvételi kérelmen a „supporting” szó összege megegyezett a „registered” tagságéval, és ez utóbbi nem volt jelölve.

Az Igazgatósági üléseken sem használták az elkülönítést következetesen. A Bulletinben megjelent információ alapján az elvi különbséget a két elnevezés között az jelentette, hogy a regisztrált tagdíj 5 USD volt (azaz jóval kevesebb, mint a 30 USD rendes tagdíj), míg a támogató tag bármekkora összeggel segíthette az IKS működését („Membership”, 2003).

2003-ban a tagság előnyeit összefoglaló lappal egészítették ki az IKS honlapját. A tagok megkapják az évi két IKS Bulletin és a lehetőségük van publikálni benne; ingyenesen szereplenek a *Who's who* kötetekben (2000, 2003, 2007); kedvezményesen vásárolhatnak az IKS kiadványaiból; közzétehetnek információt az IKS honlapján; pályázhatnak az IKS ösztöndíjaira; szakmai tanácsokat kérhetnek az IKS irodájától és részt vehetnek az IKS munkacsoportjaiban és szimpóziumain.⁴⁷⁰

Az új tagsági típusoknak, de a tagsággal folytatott kapcsolattartásnak és promóciós tevékenységnek sem sikerült tartósan emelnie az IKS taglétszámát az időszak végére: 1999: 573 fő; 2000: 596 fő; 2001: 504 fő; 2002: 446 fő; 2003: 585 fő.

8. 1. 2. 2. Alapszabály-módosítás

Az új tagsági típusok bevezetése miatt az IKS Alapszabályát is módosítani kellett ezekkel a kategóriákkal. Az új szöveget 2001-ben, a Helsinkiben tartott összejövetelen szavazta meg a Közgyűlés, majd azt követően az IKS Bulletin 2002/1 számában közreadták („Statutes of the International Kodály Society”, 2002).

2003-ban újabb kisebb módosítás kellett végrehajtaniuk a magyar jogszabályok előírásai miatt: a két évente rendezett Közgyűlést évente kellett megszervezni. De Greeve javasolta, hogy a szimpóziumok évében annak helyszínén tartsák a rendes közgyűlést, míg a köztes évben Budapesten. Ez utóbbin a tagság csak korlátozott létszámban vett részt, így inkább a magyar jogrendnek való megfelelés okozta formalitás volt. Sürgős esetekben továbbra is levélszavazással döntöttek. A módosítás elfogadásáról a 2003-as Közgyűlés döntött.⁴⁷¹

8. 1. 2. 3. IKS Foundation – Friends of the International Kodály Society

Az IKS tevékenységére fordítható források növelése érdekében, De Greeve kezdeményezésére 2002-ben létrehozták az IKS Foundation – Friends of the International Kodály Society alapítványt. Küldetésnyilatkozata szerinti célja: *„A Nemzetközi Kodály Társaság támogatása, hogy segítse annak folyamatos erőfeszítéseit abban, hogy a zene és a zenei nevelés terén minden felelősséget viselő embert inspiráljon, és hogy a*

⁴⁷⁰ International Kodály Society. (é. n.). *[Benefits of Membership]*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., archiválva (2003, december 29):

<https://web.archive.org/web/20031228143148/http://www.iks.hu/promotion.htm>

⁴⁷¹ International Kodály Society. (2003, július 1). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Ourimba on 1th July 23 at 2 p.m.*, IKSArch.

*gyermek jólétéről világszerte gondoskodik a túlságosan materialista tendenciák ellenében az intellektuális és érzelmi nevelés egészséges egyensúlyának megteremtése érdekében, amely valódi emberséghez vezet.*⁴⁷²

Az alapítvány az IKS támogatására jött létre, de attól független szervezet, külön kuratóriummal és költségvetéssel.

8. 1. 3. Nemzeti tagok

De Greeve a nemzeti tagokkal való formális kapcsolattartást is az IKS alapfeladatának tekintette, lévén, hogy ők végzik a közvetlen gyakorlati munkát a Kodály-koncepció terjesztésében.⁴⁷³ A nemzeti tagok tagtoborzással vagy anyagilag is támogathatták az IKS működését. A tagszervezetek IKS-nek küldött éves jelentéseinek összefoglalóját ekkoriban rendszeresen közreadták a Bulletinben és az IKS honlapján. A kapcsolat további formalizálásaként 2001-ben kérték a nemzeti tagokat, hogy hivatalos levélfejükön tüntessék fel az IKS-szel való affiliációjukat.

Az időszakban Indiából, Thaiföldről érkezett segítségkérés helyi Kodály-közösség alapításához, ezek azonban nem jöttek létre. A Connie Wang alapította Kodály Society of Taiwan 2000-ben elvesztette IKS nemzeti tag státuszát, miután nem teljesítette a csatlakozási szerződésben foglalt köteleseit. A másik tajvani Kodály társaság, az 1994-ben alapított Taiwan Kodály Society 2001-ben kérvényezte, hogy az IKS nemzeti tagja legyen, de végül nem kötöttek affiliációs szerződést. Bár a szervezet ma is működik, nem tagja az IKS-nek.

2001-ben a svájci Studio Kodály Genève kérte helyi intézményi tagként való felvételét, 2003-ban pedig a „La Voix de Kodály en France” nemzeti tagként való elismerésével 20 év után rendeződött a francia képviselő kérdés.

8. 1. 3. 1. Studio Kodály Genève

Az iskola fő célkitűzése Kodály-ihlette oktatási rendszer kialakítása gyermekek és felnőttek számára.⁴⁷⁴ Az egyéni hangszeres és csoportos zenés foglalkozásokat nyújtó stúdiót Erdélyi-Gouël Klára magyar származású hegedű- és szolfézstanárnő alapította

⁴⁷² IKS Foundation. (é. n.). International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.iks.hu/home1/iks-foundation.html>

⁴⁷³ De Greeve, G. (2019, augusztus 8). [Személyes kommunikáció].

⁴⁷⁴ Studio Kodály Geneve. (é. n.). Studio Kodály Geneve. Elérés 2023. január 18., forrás: <http://www.studio-kodaly.ch/>

Edouard Garo zenepedagógussal, aki öt füzetből álló dalgyűjteményt is készített a Studio Kodály képzéseire.⁴⁷⁵

Az iskola 2000-ben nyújtott be csatlakozási kérelmét az IKS-hez, de az alig egy éve működő szervezetet akkor még vették fel, csak egy évvel később. Azóta folyamatosan az IKS helyi intézményi tagja.

8. 1. 3. 2. „La Voix de Kodály en France”

A L'Association Kodály 1983-as megszűnése után az IKS-nek 20 éven keresztül nem volt francia nemzeti tagja, mert a két egymással rivális szervezet, a L'Antenne Pédagogique Kodály és L'Association “Kodály-France” egyikét sem akarták kitüntetett helyzetbe hozni, ezért mindkettőnek a helyi intézményi tagságot ajánlották fel.

A niort-i székhelyű „La Voix de Kodály en France”-t [Kodály hangja Franciaországban] Christiane Pineau hozta létre 2001-ben. Alapszabályban meghatározott célja Kodály munkásságának megismertetése, illetve a magyar zenei nevelési koncepció francia adaptációja.⁴⁷⁶ A Társaságot 2003-ban ismerte el az IKS nemzeti tagként.

8. 1. 4. Szakmai tevékenység

Az IKS stabil működése lehetővé tette, hogy a szakmai tevékenységre – elsősorban kiadványok megjelentetésére – több időt és forrást biztosítsanak. Az Igazgatótanács kezdeményezte továbbá a munkabizottságok felélesztését, de ez nem valósult meg, csak 2006-tól.

Az IKS 2000-ben ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját, illetve 2002-ben Kodály születésének 120. évfordulóját, amelyekről kiadványokkal, a Bulletin ünnepi különszámával (*Jubilee Bulletin*, ld. 12. 2. 3. 1.) és rendezvényekkel emlékeztek meg.

8. 1. 4. 1. Ösztöndíj program

Az ösztöndíj program a korábbi évek gyakorlata alapján folytatódott. Az IKS alapításának 25. évfordulójára a rendszeresen meghirdetett ösztöndíjak mellé jubileumi ösztöndíjat is hirdettek, amelyet Aki Komatsu (Japán) nyert el. 2001-ben ösztöndíjalap

⁴⁷⁵ A füzetek ingyenesen letölthetők Edouard Garo honlapjáról (<http://www.garo-ed.com/Pedagogie/Les%20cahiers%20du%20studio%20Kodaly/index.php>)

⁴⁷⁶ La Voix de Kodály en France. (2022, január 8). *Statuts de l'association*. La Voix de Kodály en France. Elérés: 2023. január 18., forrás: https://kodaly.fr/wp-content/uploads/2022/02/VKF_Statuts_20220108.pdf

létrehozása mellett döntött az Igazgatótanács, amely máig létezik. A felhívást a honlapon is közzétették abban a reményben, hogy adományok révén idővel növelhetik az ösztöndíjasok számát.

Az ösztöndíjasok országonkénti megoszlása: UK: 2, Ausztrália: 2, USA: 1, Japán: 1, Írország: 1, Fülöp-szigetek: 1.

8. 1. 5. Kiadványok

8. 1. 5. 1. Music should belong to everyone

2000-ben Ittész Mihály új brosúrát állított össze a Kodály-koncepció és az IKS népszerűsítésére.⁴⁷⁷ Ez a Kodály-idézeteket is tartalmazó brosúra adta az ötletet egy bővebb idézet-gyűjtemény kiadásához az IKS fennállásának 25. évfordulójára.⁴⁷⁸

A magyar és angol nyelvű *Music should belong to everyone = Legyen a zene mindenkié* 2002-ben jelent meg. A kötet összeállítója, Kocsárné Herboly Ildikó a 120 Kodály idézetet tematikusan csoportosította: „*a zene szerepe az ifjúság nevelésében, a közoktatásban; az éneklés elsőrendűsége; a gyermekdal és népdal az óvodai és iskolai tananyagban; a zenei olvasás-írás tanításának jelentősége; a relatív szolmizáció, mint a leghatásosabb eszköz; a többszólamúság korai bevezetésének hasznossága; az igazi zeneértő; zenehallgatás-programzene; jó zene-rossz zene; a zene általános embernevelő hatása; a tanár szerepe; a kóruséneklés fontossága; a kortárs zene; a módszer alkalmazása más országokban*” (Kodály, 2002b, p. 8).

A könyv célja, hogy Kodály gondolataival illusztrálja a koncepció különböző elemeit, felkeltse az érdeklődést Kodály írásai iránt. Jelentősége abban állt, hogy számos, korábban angol nyelven el nem érhető szövegrészt közölt.

8. 1. 5. 2. An Ode For Music

Szintén Kodály születésének 120. évfordulójára jelent meg a zeneszerző 11 kórusművének elemzését tartalmazó kötet, Hartyányi Judit összeállításában, Ittész Mihály közreműködésével (Hartyányi, 2002). A Kodály zeneszerzői munkásságát népszerűsítő kötet a kórusművek előadóinak is segítséget nyújt.

⁴⁷⁷ International Kodály Society. (2000). *Zoltán Kodály*. [Brosúra]. Ittész, KIASArch.

⁴⁷⁸ International Kodály Society. (2000, március 2–3). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Kecskemét*. IKSArch.

Az *An Ode For Music: 11 Analyses of Choral Compositions of Zoltán Kodály* elemzéseit magyar zenetudósok és karnagyok írták, akikről fényképes rövid életrajzot közöltek a könyv végén. Az elemzett művek: *Lengyel László* (Tóth Ferenc); *Pünkösddőlő* (Szönyi Erzsébet), *Székely keserves* (Ugrin Gábor), *Ave Maria* (Mohayné Katanics Mária, *Budavári Te Deum* (Tardy László), *Jézus és a kufárok* (Tillai Aurél), *50. genfi zsoltár* (Berkesi Sándor), *Négy olasz madrigál* (Kollár Éva), *Öregek* (Eősze László) *Kodály angol nyelvű kórusművei* (Ittész Mihály), *Hegyi éjszakák* (Szabó Miklós).

Az elemzésekhez Kocsárné Herboly Ildikó javaslatára a művek hangfelvételét is mellékeltek neves magyar karnagyok és kórusok előadásában.⁴⁷⁹ A két CD-mellékletet nem újonnan felvett, hanem korábbi Magyar Rádió és Hungaroton felvételekből állították össze. Az előadóművészek között megtaláljuk Andor Ilonát, Vásárhelyi Zoltánt, Ferencsik Jánost, Mohayné Katanics Máriaát, Szabó Miklóst és magát Kodályt is a *Budavári Te Deum* karnagyaként. A kötetet a Magyar Kodály Társaság 2018-ban megjelentette magyarul (Hartyányi, 2018).

8. 1. 5. 3. Who's who, 2000, 2003

Who is who in the Kodály-movement [Ki kicsoda a Kodály-mozgalomban] adattár kiadását De Greeve már 1986-ban is felvetette⁴⁸⁰, majd a Schweizerisches Kodály Institut 1993–1995-ös javaslataiban ismét előkerült, de csak 2000-ben valósították meg. A Kodály iránt érdeklődők rövid bemutatkozását, szakmai háttérét, érdeklődési körét és elérhetőségét, valamint az IKS nemzeti tagokra vonatkozó információkat tartalmazó gyűjtemény először 2000-ben, majd bővített-javított formában 2003-ban jelent meg *Who is who* címmel (Vandulek, 2000, 2003). A regisztrációs adatlapot az IKS Bulletin 2000/1 számában közreadták és bátorították a tagokat, hogy minél szélesebb körben terjesszék, lévén az adattár nem korlátozódott IKS tagokra („Who's Who [Registration Form]”, 2000, p. 49).

A 2000-es kiadás ajánlása szerint a kiadvány célja, hogy közelebb hozza az IKS céljai iránt érdeklődőket, illetve megerősíti a Társaság iránti elköteleződést (Vandulek, 2000, p. 5). A 2000-es kiadásban 256 személy 32 országból, 2003-ban 222 főé 31 országból, valamint a nemzeti tagok adatai szerepeltek. A 2003-as kötettől kezdve sorozatnak

⁴⁷⁹ International Kodály Society. (2002, február 21–22). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. IKSArch.

⁴⁸⁰ De Greeve, G. (1986, december). [Report on meetings with Dr Eősze]. Sinor (13. doboz, Board of directors mappa), KIArch.

tervezték a kiadványt, de több nyomtatott kötet nem jelent meg. 2006-ban CD formában kezdeményezték kiadását, amely 2007-ben jelent meg (Vandulek, 2007; „The Third Edition of the International Kodály Society’s Who’s who”, 2007).

8. 1. 5. 4. Jubilee CD

Nem az IKS saját kiadványa, de a szervezet 25 éves fennállásának köszöntésére a Furiya Miyako által 1987-ben alapított és vezetett Fukushima Kodály Kórus két CD-felvételt készített Furiya és Ugrin Gábor vezényletével. Az első CD Bartók 27 egyenműkarát, a második *Many Nations – Many Voices* címmel japán és európai zeneszerzők műveit és népdalokat tartalmazta („Jubilee Celebration; Jubilee CD”, 2000).

8. 1. 6. Programok, rendezvények

8. 1. 6. 1. IKS 25 – jubileumi hangverseny

A 2000. december 2-án a budapesti Mátyás-templomban ünnepi hangversennyel ünnepelték az IKS 25 éves működését. A koncerten fellépett a Magyar Rádió Gyermekkara Thész Gabriella és Nemes László Norbert vezetésével, valamint Onczay Csaba csellóművész, műsorukon Kodály gyermekkarai és *Szólószonáta gordonkára, Op. 8* hangzott el. A templomot megtöltő közönségben jelen volt Kodály Zoltánné, Mádl Ferenc felesége, Antall József özvegye és több ország nagykövete. Gilbert De Greeve megnyitó-beszédében ismertette az IKS céljait, majd egy anekdotát felidézve hangsúlyozta az oktatásirányítás szerepét a zenei nevelés és a művészetek megóvása érdekében:

„Évekkel ezelőtt az egyik reklámügynökség az úgynevezett «komoly» művészeteket propagálandó a következő szlogennel állt elő: «Meg tudja menteni a világot a művészet?» Jó barátom, egy bölcs ember megjegyezte: «rossz a kérdés. Úgy kellene szólnia, hogy – Meg tudja menteni a világ a művészetet?» [...]

Ezért a Nemzetközi Kodály Társaság felhívja mindazokat, akik felelős posztot töltenek be az oktatás terén, hogy védjék meg a múltban elért jó eredményeket. Ezek képezik, és kell, hogy a jövőben képezzék azt a szilárd alapot, amelyre építhetünk. Csak akkor valósítható meg az, amit Kodály mondott, hogy «a zene az egyetemes emberi kultúra múlhatatlan része legyen»” (Márkusné Natter-Nád, 2001, p. 8).

8. 1. 6. 2. Kodály 120 – ünnepi hangverseny

A 2002-ben megjelent kiadványok mellett az IKS saját ünnepi hangversenyt is szervezett Budapesten Kodály születésének 120. évfordulója emlékére. A Zeneakadémián tartott Kodály-kórushangversenyen fellépett a Győri Leánykar (karnagy: Szabó Miklós), a Bartók Béla Férfikar (karnagy: Lakner Tamás) és az Ifjú Zenebarátok (Jeunesses Musicales) Kórusa (karnagy: Ugrin Gábor), akik fellépti díj nélkül vállalták a koncertet. A hangversenyen jelen voltak Mádl Ferenc akkori és Göncz Árpád korábbi köztársasági elnök és feleségeik, Kodály Zoltánné, illetve az IKS egyik patrónusa, Starker János.

De Greeve köszöntőjében ismételten felszólalt a magyar zeneoktatás színvonalának megőrzése érdekében: „*Ha meg tudnánk őrizni Magyarország példaértékű zenei helyét a világban, ez lenne a legszebb ajándék annak az embernek a 120. születésnapjára, aki rendkívüli tehetségét és egész életét annak szentelte, hogy megismertesse velünk a zene gyönyörű világát: Kodály Zoltánnak*” (De Greeve, 2002, p. 53–54).

8. 1. 7. Szimpóziumok

8. 1. 7. 1. XV. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2001, Finnország

A 2001. augusztus 6–11. között, a Sibelius Akadémián tartott szimpóziumot együtt rendezték a European String Teachers' Association (ESTA) finnországi kongresszusával és *ESTA & Kodály Congress*-nek [ESTA & Kodály Kongresszus] nevezték.⁴⁸¹ A Finnországban élő Szilvay testvérek munkássága és az általuk megalkotott, Kodály-inspirálta vonóshangszer-pedagógia, a Colourstrings közvetlen kapcsolatot teremtett a két rendezvény között, az iskolájukba történő kirándulás a kongresszus résztvevőinek közös programja volt.

A rendezvény szervezői a finn ESTA és a Finn Kodály Társaság (Suomen Kodály-seura, elnöke és a szimpózium szervezőbizottságának vezetője: Matti Koivisto) voltak. Az együttműködés szimbolikus gesztusaként az ünnepélyes megnyitón Gilbert De Greeve IKS elnök és Raimo Sariola, a Finn ESTA elnöke előadta Jean Sibelius: *Valse Triste* című cselló-zongora duóját.

A kongresszus során az IKS és az ESTA szekciók párhuzamosan zajlottak, de a reggeli közös éneklésen, plenáris üléseken és hangversenyeken találkoztak a résztvevők. Az együttműködés eredményeként olyan kongresszust igyekeztek rendezni, „*ahol Kodály*

⁴⁸¹ *ESTA & Kodály Congress*. (2001). [Programfüzet]. Sibelius Academy.

*Zoltán humánus zenefilozófiája elméletben és gyakorlatban találkozik a hangszeres tanítás, a pedagógia és az előadóművészet követelményeivel – nem feledkezve meg az emberi hang szerepéről, és a mai gyorsan változó világ kihívásairól sem.*⁴⁸²

A Kodály szimpózium saját témája is tartalmazta ezt a célkitűzést: *Kodály: The Human Voice and Instruments* [Kodály: emberi hang és hangszerek]. A téma jó alkalmat teremtett volna, hogy a Kodály-koncepció hangszerpedagógiai alkalmazásának marginális területét megvitassák a résztvevők, de a plenáris előadókkal együtt is mindössze 20 előadás közül csak öt szólt hangszeroktatásról. Ezek egyike a finn nemzeti hangszer, a kantele bemutatását célozta.

A fennmaradó előadások és keynote-ok elméleti és filozófiai fejtegetések voltak a Kodály-koncepció mélyebb rétegeiről (Hartyányi Judit: *Listening to the children: the inner dimension of Kodály's philosophy*), helyéről a globalizált világban (Michalis Patseas: *The Kodály concept in the century of globalization*) és Kodály morális-spirituális útmutatásáról szekularizált világunkban (Jerry Jaccard: *Moral/spiritual education through music in secular world: Kodály's ultimate vision*). Einojuhani Rautavaara finn zeneszerző a zenében megnyilvánuló szépségről szóló plenáris előadása (*The beauty in music*) szintén az elméleti-filozófiai fejtegetések sorát bővítette. Témájában és formájában is a kongresszus különleges eseménye volt a Pinchas Zukerman hegedűművésszel folytatott videokonferencia az új technológia zeneoktatásban való hasznosításának lehetőségeiről.

Hiányoztak az adaptáció eredményeit, tapasztalatait összegző előadások, helyettük viszont több műhely-bemutató volt a résztvevő kórusok valamelyikével (Bányai Júlia Kórus, Tallanni Fiúkórus, Sympaatti Kórus, Tapiola Kórus), illetve a Sibelius Akadémia hallgatóival.

A hangversenyeken szintén kórusok és vonóhangszerek kapták a főszerepet. A nyitóhangversenyen a Szilvay Géza által vezetett Helsinki Strings és a Daughter of the Baltic énekkar szerepelt. Magyarországról jelen volt a Bartók Vonósnégyes, a Bányai Júlia Gimnázium Kórusa (karnagy: Tóth Ágnes), valamint a Kecskeméti Pedagógus Énekkar (karnagy: Erdei Péter), akik finnországi koncertútjuk keretében, helyi kórusokkal együttműködve előadták Kodály: *Missa brevis* című művét.

A szimpóziumra sorban harmadjára meghívást kapott Furiya Miyako Fukushima Kodály Kórusa is, akik Bartók 27 egyenműkarát adták elő magyar nyelven, Bartók

⁴⁸² Uo., p. 6.

születésének 120 évfordulójának tiszteletére, míg Kodály szimpóziumok résztvevői először hallhatták a varsói Kameralny Kórust, Pawel Hruszwicki vezényletével.

A korábban felsorolt ifjúsági énekkarok mellett fiatalokból álló zenekar, a Tapiola Ifjúsági Szimfónia [Tapiolan nuoret sinfonikot] is jelen volt, akik – illusztrálva a finn vonóshangszer-pedagógiai magas színvonalát – a Tapiola Kórossal adott hangversenyük mellett két nappal később Szilvay Réka szólójával előadták Sibelius *Hegedűversenyét*.

A napközbeni hangversenyeken szintén ifjúsági kórusok és hangszeres együttesek játszottak: Laurus Kórus, a Kotkai hegedűs gyerekek [Kotkan Viuluviikarit], a Sympaatti Kórus, a Sibelius Akadémia csellósxextettje, valamint bemutatkoztak a hét folyamán legjobbnak megválasztott vonóshangszerek (The Best Strings).

Ez utóbbi egyike volt a kongresszus számos kísérőrendezvényének, amelyben szerepeltek kiállítások, választható kirándulás Ainolába, Sibelius szülővárosába; hangverseny Espoo-ban, látogatás a Sibelius Akadémiára, illetve gyermekek vonóshangszeres versenye (ESTA Student of the Year Award Competition), valamint finn hegedűkészítők hangszereinek megméréttetése az egész héten át tartó kiállítás során.

Az IKS közgyűlését augusztus 11-én tartották.⁴⁸³ A választások eredményeinek közzlése után a tagok megszavazták az új tagsági kategóriákat és annak nyomán az alapszabály-módosítást. Az Igazgatótanácsban egy változás volt: Ki Adams (Kanada) váltotta Jeanette Panagapkát a pénztáros-titkári pozícióban. De Greeve igazgatótanácsi és a nemzeti tagszervezetek beszámolóit követően a következő szimpóziumok szervezői adták át a meghívást a 2003-ban Ausztráliában és 2005-ben Lengyelországban tartandó szimpóziumra.

8. 1. 7. 2. XVI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2003, Ausztrália

Az IKS szimpóziumot 1979 után újra Ausztrália és a KMEIA látta vendégül 2003. július 7. és 11. között, a University of Newcastle keretében működő Children and Education Research Centre (CERC) közreműködésével. Témája: *Making Music Together [Együttzenélés]* volt.⁴⁸⁴

A programfüzet 1999 után újra közölte az absztraktokat (kivéve a keynote address-ekét) de az 1993-as programhoz hasonló szerzői bemutatkozót nem, bár azt a

⁴⁸³ International Kodály Society. (2001, augusztus 11). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Helsinki on 11th August 2001 at 1.15 a.m.* IKSArch.

⁴⁸⁴ *XVI International Kodaly Symposium, University of Newcastle, Ourimbah Campus, July 7–11, 2003.* (2003). [Programfüzet]. Kodaly Music Education Institute of Australia.

jelentkezéskor kérték.⁴⁸⁵ Ugyanakkor a szimpóziium honlapján a plenáris előadókrol közzétettek rövid szakmai életrajzot.⁴⁸⁶

A szakmai program felépítése az egyes napokon azonos volt: reggel plenáris előadás nyitotta a programot, majd párhuzamos előadás- és/vagy műhelyszekciók voltak. Egy-egy előadónak – résztvevői kérdésekkel együtt – egy óra állt rendelkezésére, és általában két szekció zajlott egyszerre. Kora délután helyi ifjúsági énekkarok adtak rövid koncertet, majd újabb szekciók következtek. Esti hangverseny csak minden második napon volt, de Gilbert De Greeve Schubert-, Brahms-, Debussy- és Kodály-művekből álló nyitó zongoraestje kivételével a programfüzet nem tartalmazta a koncertek műsorát. Július 9-én a résztvevők önköltségen kiránduláson vehettek részt, ezért azt a napot szabadon hagyták.⁴⁸⁷

A programfüzet nem tartalmazta a plenáris előadások címét és absztraktját, csak szerzőit: Hartyányi Judit (07.07.), Frank A. York (07.08.), Patricia Shehan Campbell (07.10.) és Lois Choksy (07.11.). A Bulletin későbbi számaiban megjelentek a szövegek, így megismerhető tartalmuk. Előadásaik a konferencia címében szereplő „együttzenélés” gondolat különböző aspektusait járták körül kóruséneklés, távoktatás, multikulturalizmus és repertoárválasztás szempontjai szerint: *Making music together* [Együttzenélés] (Hartyáni, 2003), *Making music together at a distance* [Együttzenélés távolról] (York, 2003), *For the world's children: Teaching music with a capital 'M'* [A világ gyermekeiért: A nagybetűs zene tanítása] (Campbell, 2005), *Making (which?) music together?* [Milyen zenét zenéljünk együtt?] (Choksy, 2003).

A 11 előadás és 12 műhely között kevés volt, amely explicit módon szólt volna a szimpóziuumok gyakori témáját jelentő Kodály-adaptáció aktualitásairól, de annak részelemei (népzene, hallásfejlesztés, éneklés, szolfézs-zeneelmélet, repertoárválasztás, tanárképzés, pozitív társadalmi változás elérése) megjelentek. A technológiai újítások pedagógiai alkalmazásáról két előadás hangzott el (Darren Wicks, Furiya Miyako), a hangszeres zeneoktatásról és improvizációról egy-egy (Kelemen Mária, Judith Johnson).

⁴⁸⁵ Call for papers (2003). *16th International Kodály Symposium*. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2004, február 2):

<https://web.archive.org/web/20040202031123/http://members.ozemail.com.au/~gmcr/page8.html>

⁴⁸⁶ Keynote speakers (2003). *16th International Kodály Symposium*. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2003, október 10):

<https://web.archive.org/web/20031029100039/http://members.ozemail.com.au/~gmcr/page3.html>

⁴⁸⁷ Registration and travel (2003). *16th International Kodály Symposium*. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2003, október 10):

<https://web.archive.org/web/20031029101525/http://members.ozemail.com.au/~gmcr/page9.html>

Ritkán előforduló témát, Kodály és más zenepedagógiai irányzatok összevetését hozta fel Kathy Kuddes és Julie K. Scott Kodály és Orff pedagógiai koncepciójának összehasonlításával: *The best of both worlds: Kodály and Orff side-by-side* [A legjobb két világból: Kodály és Orff egymás mellett].

A tematikus, a résztvevők aktív együttműködésére építő, gyakorlatorientált műhelyekre korábbi szimpóziumok is voltak példák (pl. 1977, 1981 és – bemutatótanítással összekötve – 2001), de önálló kategóriaként először jelentek meg a szimpóziumi felhívásban. A későbbiekben rendszeres és népszerű műfajjá váltak, az utóbbi években számuk megközelítette, és 2017-ben és 2019-ben meg is haladta az előadásokét.

Az IKS közgyűlését július 10-én tartották, amelyen jóváhagyták az Alapszabálymódosítást, döntöttek az új szervezeti tagokról. A vezetőség tájékoztatta a tagokat az IKS Foundation létrehozásáról, a 2005-ös IKS szimpóziium helyszínének változásáról (Lengyelország helyett Anglia), valamint a tervezett dalgyűjtemény munkálatairól. Továbbá hivatalosan bejelentették a választások eredményét: Gilbert De Greeve elnököt és Hartyányi Judit alelnököt, valamint a Számviteli bizottság tagjait, Chinen Naomit és Christiane Pineau-t újraválasztották, míg Judith Johnstont és Furiya Miyako-t Jerry Jaccard (USA) Nakamura Takao (Japán) váltotta igazgatói posztokon („Report on the General Assembly of the IKS”, 2003, p. 46).

8. 1. 8. Összefoglalás

Gilbert De Greeve elnökségének kezdetekor szervezeti működésében stabil IKS-t vett át és az Alapszabály kisebb módosítását leszámítva az Igazgatótanácsnak nem kellett ilyen jellegű problémákkal megküzdnie.

A „La Voix de Kodály en France” affiliációjával 20 év után rendeződött a francia nemzeti szervezet kérdése.

A stabil működés megadta a lehetőséget, hogy az IKS De Greeve által legfontosabbnak tartott aspektusára, a szakmai fórum-jellegre helyezték a hangsúlyt. Szorgalmazták a közvetlen kommunikációt a tagok, nemzeti szervezetek és az Igazgatótanács tagjai között.

A *Bulletin From the Office in Budapest* rovata, a tagok munkásságát és elérhetőségét tartalmazó két kötet (*Who's who*) kiadása, a közvetlenül az IKS felügyelete alatt önálló honlap elkészítése mind a kölcsönös kommunikációt és kapcsolatépítést volt hivatott

elősegíteni. Az IKS fennállásának 25. és Kodály születésének 120. évfordulójára új kiadványokat jelentettek meg, amelyek Kodály zenepedagógiai koncepciójának és kórusműveinek, de az IKS tevékenységének megismerését, népszerűsítését is célozta.

A kommunikáció és az IKS láthatóságának növelése azonban tartósan nem idézte elő a taglétszám emelkedését, amely a 2001–2002 közötti visszaesés után 500 fő körül stabilizálódott.

8. 2. A második elnökségi ciklus (2003–2007)

8. 2. 1. Az Elnökség tagjai⁴⁸⁸

Elnök: Gilbert De Greeve (Belgium)

Előző elnök: Jean Sinor † (USA)

Alelnök: Jerry-Louis Jaccard (USA)

Alelnök: Szabó Miklós (Magyarország) – 2005 augusztusáig

Alelnök: Hartyányi Judit (Magyarország) – 2005 augusztusától

Pénztáros-titkár: Ki Adams (Kanada) – 2005 augusztusáig

Pénztáros-titkár: Michalis Patseas (Görögország) – 2005 augusztusától

Igazgató: Kocsárné Herboly Ildikó (Magyarország)

Igazgató: Takao Nakamura (Japán)

Igazgató: David Vinden (UK) – 2005 augusztusáig

Igazgató: Joy Nelson (USA) – 2005 augusztusától

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Vandulek Lili (Magyarország)

Az Elnökség új tagjai:

Jerry-Louis Jaccard (USA) az 1970-es évek elején kerül kapcsolatba a Kodály-koncepcióval, amikor Kokas Klárával együttműködve a Navajo indiánrezervátumon tanított zenét, illetve gyűjtött navajo dalokat. 1976-ban a Holy Names College Kodály-programjában zenepedagógus mesterdiplomát, 1995-ben az University of Massachusetts-en doktori fokozatot szerzett. Munkássága szorosan kötődik a Kodály-koncepcióhoz, számos egyetemi kurzuson, nyári tanfolyamon tanított (Choksy, 2014). Az IKS aktív tagja, 1997-től rendszeresen adott elő szimpóziumokon, publikált a Társaság folyóiratában. 2001-től alkalmanként, majd 2011-től folyamatosan az IKS Bulletin főszerkesztője. 2006-tól a László Vikár Forum for Folk Music Research munkabizottság vezetője, 2019-től az IKS elnöke.

Joy Nelson (USA) az 1978-ban, a Holy Names College-ben szerzett Kodály-oklevelet. Az 1980-as években Lois Choksy-nál és Dániel Ernőnél folytatott tanulmányokat. A 1988-tól a University of Oklahoma zenei tanszékének munkatársa,

⁴⁸⁸ A korábban használt Igazgatótanács kifejezést a 2005-ben elfogadott új Alapszabály Elnökségre változtatta, így ennek megfelelően a dolgozatban is ezt a használatom a továbbiakban.

később igazgatója volt, az első Kodály-koncepció specializációjú zenepedagógiai doktori program egyik kezdeményezője (Nelson, 2000). 2011–2012 között az OAKE elnöke volt.

8. 2. 2. Az IKS működése

Az IKS működésében kevés változás történt az időszakban, ezek az Alapszabály és a szabályzatok kismértékű változtatása és az IKS irodájának újabb költözése voltak. Az utóbbit az IKS irodának helyet adó épület eladása tette szükségessé. Vandulek Lili ugyanakkor jobbára továbbra is a Kodály Emlékmúzeumból intézte a Társaság ügyeit.

8. 2. 2. 1. Tagtoborzás

Az új tagsági kategóriák bevezetése és az aktív tagtoborzás sikeresnek bizonyult, a 2002-es 495 főről 2003-ra 627 főre emelkedett a tagság létszáma. 2004-től, a számítógépes technológiának köszönhetően lehetővé vált az ún. „örökzöld” [„evergreen”] tagság, amely 12 hónapra szól és nem kötődött naptári évhez. Az erre vonatkozó módosítást 2004-ben fogadta el az Elnökség („New Evergreen Membership”, 2004, p. 51).

A taglétszám alakulása az időszakban: 2003: 585 fő; 2004: 536 fő, 2005: 502 fő; 2006: 527 fő; 2007: 683 fő.

8. 2. 2. 2. Az Alapszabály és szabályzatok

8. 2. 2. 2. 1. Alapszabály-módosítás

2005-ben az Elnökség jelentősebb módosításokat végzett az Alapszabályon, amelyeket abban az évben fogadott el a Közgyűlés.

A módosítások elsősorban a dokumentum szerkezetét érintették, tartalmát csak kisebb mértékben:

1. A dokumentum elejére bekerült az *I. Általános rendelkezések* cím, amely a korábbi I-III (A Társaság neve, A Társaság célja, A Társaság tevékenysége) pontokat tartalmazta 1, 3, 4. alpontokként, illetve a 2. pontban – a korábbi változathoz képest új szöveghelyen – jelölve az IKS székhelyét.
2. A II. Tagsági viszonytal kapcsolatos rendelkezésekben megszüntették a diák tagok szavazati jogot és jelölhetőséget érintő jogkorlátozását.

3. Két külön pontra bontották az egyéni és szervezeti tagokra vonatkozó rendelkezéseket és a III. Affiliáció önálló bekezdésként szerepelt, de hiányoztak belőle (és a dokumentum egészéből) a Tanácsadó Testületre vonatkozó rendelkezések, amely számára külön szabályzatot [by-law] dolgoztak ki.
4. Kikerült a tagdíjak összegét meghatározó pont, amely a Tagsági szabályzatba került. Ugyanakkor a VII. Társaság gazdálkodása pontba bekerült, hogy a Társaság népszerűsítésének céljából eltekinthetnek az egyéni tagdíj fizetésétől.
5. IV. Szervezeti működés pontban az évente összegyűlő Közgyűlés működését a korábbiaknál részletesebben kifejtették:
 - a tagok legalább két hónappal az ülés időpontja előtt meghívást kapnak a közgyűlésre, a napirend feltüntetésével. A napirend megváltoztatására vagy további napirendi pontok felvételére vonatkozó javaslatokat legalább 1 hónappal az ülés előtt írásban kell benyújtani
 - a közgyűlés határozatképes, ha azon legalább a tagok 50%-a + 1 fő jelen van. Amennyiben a Közgyűlés határozatképtelen, a Közgyűlés másodszori összehívása ugyanaznap 1 órával későbbre történik az eredeti napirenddel, ez esetben a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes.
6. Nyílt szavazás és kétharmados többség szükséges az Alapszabály megállapításához és módosításához, illetve az IKS-nek más szervezettel való egyesülésének, valamint feloszlásának kimondásához.
7. 50%-a + 1 fő szükséges a titkos szavazás elrendeléséhez és a rendkívüli közgyűlés összehívásához is.
8. A IV. Szervezeti működés 2. alpontjában az „Igazgatótanács”-ot [Board of Directors] a magyar fordításban „Elnökség”-nek fordították (ez máig így van), és kikerültek az elcsúsztatott választásra vonatkozó részletek.
9. Az V. Választások pontban a „Jelöltállító Bizottság” kifejezés helyett „Választási Bizottság” került a dokumentumba és lerövidítették a választás lebonyolítására vonatkozó részleteket, amelyeket a Választási szabályzat [Election by-law] rögzít.
10. A Társaság megszűnésének esetei közé bekerült a Bíróság általi megszüntetés, a feloszlás vagy más szervezetbe beolvadás mellé.⁴⁸⁹

⁴⁸⁹ International Kodály Society. (2005). *Statutes of the International Kodály Society*. IKSArch.

8. 2. 2. 2. Tagsági, Tanácsadó Testületi, Szerkesztői és Választási szabályzatok

Az Alapszabály módosítása mellett 2004-2005-ben a meglévő szabályzatokon [by-law] is kisebb módosításokat végeztek, valamint elkészítették a nemzeti tagok képviselőiből álló Tanácsadó Testületre [Advisory Council] és a Bulletin Szerkesztőbizottságára [Editorial Council] vonatkozó szabályzatokat.

A Tagsági szabályzat tartalmazta a tagdíjakra, az egyéni tagsági típusokra – rendes, nyugdíjas, diák, feliratkozó [subscriber] (korábbi szóhasználatban: támogató vagy regisztrált) –, valamint a nemzeti és helyi intézményi tagokra vonatkozó rendelkezéseket.

A Tanácsadó Testület szabályzat kibővítette és külön dokumentumba tette az 1996-os Alapszabályban már rögzített pontokat azzal, hogy a Testület a szimpóziumok idején ül össze az egyik alelnök vezetésével, de egyszerű többséggel (50% + 1 fő) kérhetnek külön találkozót is.

A Szerkesztőbizottsági szabályzat⁴⁹⁰ kidolgozását a Bulletin 2002-től létrehozott állandó szerkesztőbizottsága, majd a 2005-ös RILM (Répertoire International de Littérature Musicale) nemzetközi repozitóriumba kerülés tette szükségessé. A szabályzat tartalmazta a folyóirat alapelveit, amelynek középpontjában Kodály jövőképe, illetve az IKS érdeklődési területéhez kapcsolódó témák magas szakmai színvonalon való megismertetése áll. A szakmai színvonal biztosítása a Szerkesztőbizottság feladata, amely regionális szakemberekkel [regional Correspondents] is kapcsolatban áll. Az IKS Elnöksége ellenőrzi, és szükség esetén felülbírálja a Bulletinben megjelenő tartalmat.

A bizottság elnöki tiszttét ellátó főszerkesztőt két évre jelöli ki a vezetőség, akinek feladata a megfelelő tanulmányok/cikkek keresése és kiválasztása, valamint kapcsolattartás a regionális szakemberekkel és az Elnökséggel. A dokumentum rögzíti továbbá a tanulmányok beadásának, megjelentetésének feltételeit és a szerzőkkel való kommunikáció menetét.

8. 2. 3. Nemzeti tagok

Az időszakban újabb nemzeti szervezet nem csatlakozott az IKS-hez. A Taiwan Kodály Society az előző ciklus során jelezte ugyan csatlakozási szándékát, de nem kérvényezték a hivatalos affiliációt. A nemzeti tagok éves jelentéseinek rövid kivonatát közzétették az IKS honlapján, amely elősegítette, hogy az egyes szervezetek és a tagság értesüljön egymás tevékenységéről.

⁴⁹⁰ International Kodály Society. (2006). *By-law Editorial Council*. IKSArch.

8. 2. 4. Szakmai tevékenység

8. 2. 4. 1. László Vikár Forum for Folk Music Research

A 1976–1989 között létező, de gyakorlatban alig működő munkabizottságok felélesztésének szándéka De Greeve elnökségének első ciklusában merült fel, de csak 2005-től kezdve valósult meg. Munkabizottság [committee] helyett fórumnak hívták őket.

Gilbert De Greeve összefoglalása alapján a fórumok célja:

- „*A Nemzetközi Kodály Társaság munkájának hatékonyabb megszervezése, különösen a tagok közötti közvetlen kommunikáció javítása érdekében;*
- *a beérkező és kimenő információk állandó és egyre növekvő áradatának könnyebben áttekinthető és kezelhető formában való közvetítése, amely nem csak szélesíti, hanem – ami a legfontosabb – elmélyíteni is tudja az adott témakör kutatását;*
- *világosabb érdeklődési területeket és közvetlenebb részvételt teremteni a Társaság munkájában;*
- *világos érdeklődési területeket kínálni a tagoknak;*
- *ösztönözni a kommunikációt és közvetlen tapasztalatcserét hoznak létre;*
- *jobban bevonni a tagságot a Társaság mindennapi életébe;*
- *jobban építeni a tagok szakmai tapasztalataira.*”⁴⁹¹

Az első fórum, a *Round Table for Folk Music Research* [Népzene kutató Kerekasztal] 2006-ban kezdte meg működését *László Vikár Forum for Folk Music Research* [Vikár László Népzene kutató Fórum] néven és máig aktív. Kezdeményezője és elnöke Jerry Jaccard volt, alapító tagjai: Claude Dauphin (Kanada), Juhász Zoltán és Sípos János (Magyarország), Hilda Morán-Quiroz (Mexikó), Edouard Garo (Svájc), és Naixiong Liao (Kína). Célja, hogy a Kodály-koncepció megvalósításának alapjául szolgáló népzene-gyűjtéshez és -elemzéshez segítséget nyújtsanak (Jaccard, 2021).

A Fórum nevével kapcsolatban 2008-ban és 2010-ben felmerültek érzékeny kérdések a nemzetközi trendekben bekövetkezett ideológiai – és azok nyomán terminológiai – változások következtében, amelynek eredményeképpen bizonyos akadémiai körök nem fogadják el a „népzene” [folk music] kifejezést, helyette a „tradicionalis zene” [traditional

⁴⁹¹ International Kodály Society. (2008, szeptember 11–12). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* IKSArch.

music] használatát javasolják.^{492 493}. Az IKS és a Fórum is a „folk music” kifejezést preferálja, a Bulletinben megjelent írások címében csak francia nyelven fordul elő a „tradicionális” zene, az angol nyelvű írások címében egyszer sem, szemben a „folk” 125 megjelenésével, míg a Bulletin teljes szövegében a „traditional music” 124-szer, a „folk music” 1371-szer fordul elő. Az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Megőrzési Gyakorlatok Regiszterébe is „Safeguarding of the *Folk Music* Heritage by the Kodály Concept” címmel vették fel Kodály örökségét. Ennek megfelelően a Fórum sem változtatta meg nevét.

A Fórum tagjai 2008-ban ültek össze először, a tanácskozásról tanulmánykötetet is jelentettek meg (Jaccard & Morán Quiroz, 2010).

8. 2. 4. 2. Ösztöndíj-program

Az ösztöndíjak esetében a lefektetett gyakorlatot követték az időszakban, azonban 2003-ban a szokásos kettő helyett csak egy ösztöndíjat adtak ki. 2006 őszén De Greeve arról értesítette Erdei Pétert, hogy anyagi lehetőségeik miatt az IKS a korábban érvényes 75%-os tandíjtámogatás helyett 5000 EUR összegben maximalizálja az ösztöndíjat. A fennmaradó különbözetet a pályázónak vagy a Kodály Intézetnek kell biztosítania.⁴⁹⁴

A Kodály Intézet 2005-ben a Zeneakadémia részévé vált, majd 2007-ben elindította MA-képzését. Az IKS Igazgatótanácsa megvitatta, hogy ez a változás érinti-e a pályáztatás gyakorlatát, különösen abban az esetben, ha a jelentkező nem felel meg a felvételi vizsgán. Amennyiben a jelentkező azonban mind az MA, mind a Kodály Intézet éves tanfolyamára beadja jelentkezését, az ösztöndíj nem tesz különbséget a képzési szintek között.⁴⁹⁵

Az ösztöndíj-pályázatokról való döntést az Elnökség 2007-ben öszre hozta előre a szokásos tavaszi vezetőségi ülés helyett, hogy a pályázónak legalább 10 hónapja legyen,

⁴⁹² International Kodály Society. (2007, március 8–9). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* IKSArch.

International Kodály Society. (2008, szeptember 11–12). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* IKSArch.

⁴⁹³ A változásnak évtizedekre visszatekintő előzménye van: a Kodály által is vezetett, 1947-ben létrehozott International Folk Music Council 1981-ben International Council for Traditional Music-ra változtatta a nevét. „Úgy működött, mint egy varázslatütés, és megnyitotta az ajtókat olyan régiókban, ahol a «népzene» szónak kissé pejoratív hangzása volt” (Stockmann, 1988, p. 8). A nemzetközi környezetben ugyanakkor regionális különbségek vannak a szóhasználatban (Pegg, 2001).

⁴⁹⁴ De Greeve, G. (2006, december 7). [Levél Erdei Péternek]. KIArch.

⁴⁹⁵ International Kodály Society. (2007, március 8–9). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* IKSArch.

hogy felkészüljön a Kodály Intézetben töltendő tanévre. Az új gyakorlatot 2008-ban vezették be, amely azzal járt, hogy az Elnökség éves üléseit is ekkorra időzítették.

Az ösztöndíjasok országonkénti megoszlása 2003–2007 között: 2 fő: Kanada, 1-1 fő: Görögország, Írország, Kína, Lengyelország, Thaiföld, UK, USA.

8. 2. 5. Kiadványok

2003 és 2007 között az IKS saját kiadványt jelentetett meg, a *Music, a Universal Language* című népdal- és kórusmű-gyűjteményt, valamint az *IKS Bulletin Digitális Archívumot*.

8. 2. 5. 1. Music, a Universal Language

Az IKS már 1982-ben tervbe vett projektje, az IKS népzenei dalgyűjtemény 2006-ban valósult meg. A *Music, a Universal Language – The International Kodály Society Songbook* című, népdalokat és azok kortárs zeneszerzők általi karmű-feldolgozását tartalmazó gyűjtemény válogatását és szerkesztését Carlos Miró, Ittész Mihály, Gilbert De Greeve és Vandulek Lili végezték (International Kodály Society, 2006). A kötetben 21 országból⁴⁹⁶ összesen 31 népdal szerepel kottával eredeti nyelven, rövid ismertetővel és a dalszöveg angol fordításával, amelyet a két- vagy háromszólamú egyneműkarra készült feldolgozás követ a zeneszerző fényképével és rövid életrajzával. A kiadvány két CD-melléklete dalonként tartalmazza a dalszöveg eredeti nyelvű felolvasását, a népdal autentikus előadását és a kórusmű-feldolgozást.

A gyűjtemény borítójával díszített IKS Bulletin 2006/2 számában megjelent recenzió közölte a közreadói ismertetőt a kötetről. Ez utóbbi szerint „[a] kiadvány célja nemcsak az, hogy a zenepedagógusok számára kiváló anyagokat nyújtson különböző kultúrákból, hanem az is – és nem utolsósorban –, hogy felkeltse a zeneszerzők érdeklődését világszerte, hogy ismét többet írjanak gyerekeknek és fiataloknak, ahogy Kodály Zoltán tette ezt Magyarországon” (Jaccard, 2006b, p. 51).

⁴⁹⁶ Ausztrália, Belgium, Brazília, Kanada, Kína, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Magyarország, Izrael, Olaszország, Japán, Korea, Mexikó, Lengyelország, Spanyolország, Svájc, Thaiföld, Egyesült Királyság, USA

A kötetet a 2007-es IKS szimpóziumon műhelyfoglalkozás keretében is bemutatták, amelyen a résztvevők megismerkedtek a tartalmával, énekeltek a közlő népdalokból és karművekből De Greeve és Hartyányi vezetésével.⁴⁹⁷

Az első gyűjtemény pozitív fogadtatása nyomán felmerült egy második kötet kiadása is *Children's voices* címmel, amelyről éveken át folyt az egyeztetés az Elnökségen belül, míg végül 2014-ben felfüggesztették a kiadvány tervét, és azóta nem tértek vissza a megvalósításához.⁴⁹⁸

8. 2. 5. 2. IKS Bulletin Digitális Archívum

Az IKS Bulletin digitalizálásának munkálatait Vandulek Lili 2004-ben kezdte és 2006-ban készült el a 2005 előtti Bulletinokkal. A teljes számokat és a tanulmányokat külön-külön is tartalmazó, mutatókkal ellátott gyűjtemény CD-n megvásárolható volt az IKS honlapján. A digitális archívum projekt egyaránt szolgálta a kiadványok megőrzését és forrásanyag biztosításával a Kodály-konceptióval kapcsolatos kutatásokat. Az első CD kiadása óta ötévente készül újabb gyűjtemény, a legutóbbi 2020-ig tartalmazza a Bulletinokat, immáron nem CD, hanem letölthető formában.⁴⁹⁹

8. 2. 6. Programok, rendezvények

8. 2. 6. 1. IKS 30 – jubileumi hangverseny

Az IKS 2005-ben ünnepelte alapításának 30. évfordulóját, ezért a 2005-ös Leicesterben tartott szimpóziumon a 2005 augusztusától és 2006 augusztusáig „Jubileumi Ünnepi Évet” [30th Anniversary Celebration Year] hirdettek. Az IKS saját rendezvényei mellett számított a tagszervezetek közreműködésére, akik koncertek, szemináriumok, műhelyek vagy egyéb, céljaiban az IKS tevékenységéhez kapcsolódó eseményekkel járulhattak hozzá a jubileumi ünnepekhez („Celebration Year for the 30th Anniversary of the International Kodály Society”, 2005, p. 49–50).

Az IKS budapesti ünnepi hangversenyét a KÓTA támogatásával 2006. március 2-án tartották a Szervita téri Szent Anna templomban, amelyen az első szimpóziumot

⁴⁹⁷ *18th International Kodály Symposium, August 3rd through August 10th, 2007 Capital University Conservatory of Music Columbus, Ohio, USA.* (2007). [Programfüzet]. Organization of American Kodály Educators, p. 35.

⁴⁹⁸ International Kodály Society. (2014, október 25). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* IKS Arch.

⁴⁹⁹ International Kodály Society. (2020). *IKS Bulletin Archives Download*. International Kodály Society. Elérés: 2023, január 18, forrás: <https://iks.hu/shop/publications/iks-bulletin-archives-download-detail.html>

megálmodó Sr. Mary Alice Hein és Szőnyi Erzsébet is megjelent. Négy énekkar lépett fel: a Magyar Rádió Gyermekkórusának Kicsinyek kórusa (karnagy: Barabás Edina) és a Monteverdi Kórus (karnagy: Kollár Éva) Budapestről, a Kodály Iskola Kodály Leánykara (karnagy: Antoni Andrea) Kecskemétről, az UniCum Laude Énekegyüttes Pécsről érkezett. Műsorukon Kodály mellett elhangzottak Elgar-, Bartók-művek és kortárs zeneszerzők kompozíciói, az IKS kortárs karirodalmat támogató és népszerűsítő szellemiségének megfelelően („30 Years of the International Kodály Society: A Celebration Concert in Budapest”, 2006).

8. 2. 7. Szimpóziumok

8. 2. 7. 1. XVII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2005, Egyesült Királyság

Miután Lengyelország 2003-ban visszalépett a szimpózium szervezésétől, a British Kodály Academy látta vendégül a nemzetközi Kodály-közösséget 2005. augusztus 13–20 között. A University of Leicester-en tartott szimpóziumnak *Kodály, the whole man, and his inspirational gift to the 21st century* [Kodály, teljes ember és inspiráló ajándéka a 21. századnak] címet adták.⁵⁰⁰

A programfüzet először tartalmazta az előadók rövid, fényképes életrajzát és az absztraktokat, amely a későbbi szimpóziumok állandó gyakorlata lett, a 2021-ben, online tartott szimpózium kivételével. Az előadók bemutatkozása hozzájárul a közösség építéséhez, kapcsolatok kialakításához, amely különösen fontos egy kislétszámú, sokszor személyes ismeretségen alapuló szakmai közösség esetében. A szimpóziumon közel 70-en vettek részt, többségében amerikai, ausztrál, magyar és angol résztvevők (Solymosi Tari, 2005) és a 35 előadó többségét is ők adták. Magyarországot hét előadó, két együttes – a Győri Leánykar és a Banchieri Énekegyüttes – valamint Kodály Zoltánné és az Ausztráliában dolgozó Csernik Réka képviselte.

A rendezvény augusztus 13-án nyitóünnepséggel kezdődött, amelyen a vendéglátók nevében David Vinden, Mary Place (a szervezőbizottság elnöke) és Leicester polgármestere, a Társaság vezetősége nevében Gilbert De Greeve köszöntötte a résztvevőket. A nyitóhangversenyen a Győri Leánykar énekelt Szabó Miklós vezényletével.

⁵⁰⁰ *17th International Kodály Symposium, 13th–20th August 2005, University of Leicester.* (2005). [Programfüzet]. British Kodály Academy.

A szakmai program felépítése a többi napon közel azonos volt: közös éneklés, plenáris előadás, vegyeskari (karnagy: David Vinden) és nőikari (karnagy: Hartyáni Judit) kóruspróba, majd két egymást követő, párhuzamos szekcióban zajló előadások/műhelyek voltak. Délután további két előadásszekció, kerekasztal-beszélgetés, majd esti hangverseny következett.

Augusztus 17-ére közös kirándulást szerveztek Chatsworth-házhoz, majd aznap este a Banchieri Énekegyüttes műhelyfoglalkozásán vehettek részt az érdeklődők. Nem voltak azonban bemutatótanítások és napközbeni hangversenyek, kivéve Natasha Cavaye csellókoncertjét augusztus 14-én.

A plenáris előadások Kodály-koncepciójának érvényességét járták körül az új évezred elején:

- David Vinden: „*At First I was to Sing Only*” (Péter Bartók) [„Kezdetben csak énekelhettem” (Bartók Péter)]
- Takao Nakamura: *Where Will Music Classes Go?* [Hová tartanak a zeneórák]
- Michalis Patseas: “*Only Art of Intrinsic Value is Suitable for Children*” (Zoltán Kodály) – *The Choice of Music Literature Appropriate for Education According to Kodály’s Principles* [„Csakis művészi érték való a gyermeknek!” (Kodály Zoltán) – Az oktatásnak megfelelő zeneirodalom kiválasztása Kodály elvei szerint]
- Jerry L. Jaccard: *Kodály’s Legacy: The Power of One - The Power of a Few - The Power of Many* [Kodály öröksége: Kodály: az Egy hatalma – a Kevesek hatalma – a Sokak hatalma]
- Kocsárné Herboly Ildikó: *Is the “Hundred Year Plan” Still Timely in the 21st Century?* [Időszerű-e még a „Százéves terv” a 21. században?]
- Sandra Mathias: *The Gifts That Keep Giving* [Az ajándékok, amelyek folyamatosan adnak]

Az időszávonként két párhuzamosan zajló szekciókban előadások és műhelyek vegyesen voltak, egyaránt 20 perces időtartammal. Összesen 33 előadás hangzott el, amelyek között ritkán hallott témaként megjelent a zenepedagógia-történet, illetve az angol nyelvű zenei terminológia tanításának gyakorlata. Ezek mellett a népzene és annak pedagógiai alkalmazása, zenetanárképzés, kóruséneklés, a tananyagot alkotó repertoár kiválasztása, osztálytermi és hangszeres zenepedagógiai módszertani kérdések (éneklés, hallásfejlesztés), zeneelmélet-műelemzés, valamint kognitív fejlődésemleletek és kutatások zenepedagógiai hasznosítása témák szerepeltek a programban.

Az esti hangversenyek fellépői Szervánszky Valéria és Ronald Cavaye alkotta zongoraduó, az Utah Baroque Ensemble (USA, karnagy: Martha Sargent), a Banchieri Énekegyüttes, a The Bridge Quartet (UK) – Kodály: *Adagio* művében Gildbert De Greeve is közreműködött –, a Songmakers' Almanac (UK) és a National Youth Choir of Scotland (UK, karnagy: Christopher Bell) voltak. A változatos programokon Kodály számos kamarazenei és kórusműve elhangzott.

AZ IKS közgyűlését augusztus 19-én tartották.⁵⁰¹ Az Elnökség és a nemzeti tagok beszámolóit, az IKS 30 Jubileumi Év meghirdetése mellett az egybegyűltek megszavazták az Alapszabály módosítását. A választások eredményeképpen Szabó Miklós, Ki Adams és David Vinden pozícióit Hartyányi Judit, Michalis Patseas és Joy Nelson vette át a következő négy évre.

3. 2. 7. 2. 18. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2007, USA

Az Egyesült Államokban tartott harmadik Nemzetközi Kodály Szimpóziumot az OAKE és a Capital University (Columbus, Ohio) közösen rendezte 2007. augusztus 3–7. között, *Let All the World in Every Corner Sing* [Énekeljünk a világ minden sarkában] címmel.⁵⁰²

A szakmai program felépítése közel azonos volt a 2005-ös szimpóziuméval, azzal a különbséggel, hogy nem volt kóruspróba, de visszakérültek napközbeni hangversenyek. Augusztus 7-én két kirándulás közül választhattak a résztvevők: Amish kulturális túra vagy a *Tecumseh*, sóni törzsfőnökről szóló dráma megtekintése.

A plenáris előadások Kodály gondolatainak ezredfordulós és nemzetközi értelmezésétől kezdve érintették a koncepció inspiráló hatását énekes és hangszeres zeneoktatásban, népdalgyűjtésben:

- Jerry L. Jaccard: *The Kodály Un-Method of Musical Education* [A Kodály nem-módszer a zenei nevelésben]
- Mary Goetze: „Kodály's Legacy for the 21st Century” [Kodály öröksége a 21. században]

⁵⁰¹ International Kodály Society. (2005, augusztus 19). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Leicester (UK) on 19th August 2005 at 2.30 p.m.* IKSArch.

⁵⁰² *18th International Kodály Symposium, August 3rd through August 10th, 2007 Capital University Conservatory of Music Columbus, Ohio, USA.* (2007). [Programfüzet]. Organization of American Kodály Educators.

- Szilvay Géza: *Kodály-Based String Teaching Approach: Colourstrings* [Kodály-alapú vonóshangszer-tanítási megközelítés: Színes húrok]
- Miriam Factora: *The Music Educator as a Field worker: Discoveries in the Field* [A zenepedagógus mint terepmunkás: Felfedezések a terepen]
- Joan Litman: *Songs From Hidden Corners* [Dalok rejtett zugokból]
- Hillary Apfelstadt: *Let All the World in Every Corner Sing* [Énekeljünk a világ minden sarkában]

A 20 perces előadásokat (24) és műhelyeket (14) vegyes szekciókban tartották, és néhányukat megismételték, lehetővé téve, hogy a résztvevők a párhuzamosan futó szekcióelőadásokból minél többet meg meghallgathassanak. Az előadások és műhelyek a már megszokott témákat tárgyalták, a hangszeres zenepedagógiát csak egy dedikált előadás képviselte (Szilvay plenáris előadását leszámítva): John Colwill ismertette az akkoriban kifejlesztett *Piano Play* nevű módszertani sorozatot. Denise Bacon archívumokról és a történeti emlékezet fontosságáról szóló előadásában beszámolt a KMTI és KCA történetét megőrző dokumentumgyűjtemény létrehozásáról.

A szekcióelőadásokkal egyidőben az érdeklődők hospitálhattak a World Children's Choir foglalkozásain is. A hatvantagú, az Egyesült Államokban élő számos nemzetiséget képviselő gyermekkar (10–16 éves énekesek) a szimpóziumra alakult. A foglalkozások során Mary Goetze és kirgiz, mongol, indiai és fülöp-szigeteki szakemberek vezetésével ezen országok népdalaival és táncaival ismerkedtek.

A szólistákat, kamaraegyütteseket és énekkarokat felvonultató napközbeni és esti hangversenyek fellépőinek többsége a Capital University diákjai és oktatói voltak, köztük a szimpóziumot megelőző nyári Kodály továbbképző tanfolyam hallgatóiból összeállt énekkar. A Kodály-szimpóziumok történetében egyedinek számított, hogy két férfikar (The Alliance of Greater Central Ohio és The Ohio State University Men's Glee Club) is fellépett. A hangversenyek műsorát nem közölte a programfüzet.

A Közgyűlés augusztus 9-én ült össze. Az Elnökség és a nemzeti tagok beszámolóit után De Greeve tájékoztatta a tagságot az IKS tervezett projektjeiről, illetve a választások eredményeiről. Az Elnökségben mindössze egy pozícióban történt változás: Kocsárné Herboly Ildikó igazgatót James Cuskelly (Ausztrália) váltotta („General assembly and election results 2007”, 2007)

8. 2. 8. Összegzés

De Greeve elnöksége második ciklusa alatt az IKS folytatta a kommunikációt és kapcsolatépítést előtérbe helyező működését. Látványos eredményt azonban nem sikerült elérni: a taglétszám nem növekedett a ciklus kezdetéhez képest, és új nemzeti Kodály-szervezet nem csatlakozott a Társasághoz.

Szakmai tevékenység terén azonban több projektet megvalósítottak: az IKS fennállásának 30. évfordulóját emlékévvvel ünnepelték, elkészült a *Music, a Universal Language* dalgyűjtemény, valamint több, mint másfél évtized után sikeresen újraindult a népzenei munkabizottság, immáron *László Vikár Forum for Folk Music Research* néven.

A szervezet működésében kevés változást hozott az időszak: kisebb mértékben újra módosítaniuk kellett az Alapszabályt, illetve új helyre költöztették az IKS budapesti irodáját.

De Greeve igyekezett minél több fórumon népszerűsíteni a Társaságot és a tagságnak szánt írásában erre buzdította a Kodály-közösséget is. 2007 márciusában az IKS több tagjával előadott a Magyar Kodály Társaság által Kodály születésének 125. évfordulójának tiszteletére szervezett nemzetközi konferencián (Márkusné Natter-Nád, 2007).

2004-ben megjelent *From the Office* üzenetében elemezte az IKS identitását és lehetséges szerepeit, hangsúlyozván az együttműködés fontosságát az IKS küldetésének eléréséhez:

„Nemrég részt vettem egy kis konferencián Galántán [...], hogy megvitassuk és tanulmányozzuk a zenei élet jelenlegi általános kihívásait és kiemelten a zeneoktatását. [...] Az egyik előadó, Burlas professzor a pozsonyi egyetemről (Szlovákia), a következőket mondta: «Kodály Zoltán jövőképe nem dogma, hanem inspiráció». Aligha tudok jobb leírást találni a Nemzetközi Kodály Társaság szerepére.

Talán nehéz – talán lehetetlen – megmondani a kormányoknak és a döntéshozó hatóságoknak, hogy a zenével mint a gyermekek általános oktatásának szerves részével kell törődniük, csak azért, mert azt mondjuk, hogy ez fontos. De senki sem akadályozhat meg bennünket abban, hogy idézzük Kodály inspirációját, számos bölcs kijelentését és írását, zeneszerzőként, szakavatott kutatóként és emberbarátként nagyra becsült feddhetetlenségét, valamint megvalósításuk látható eredményeit hazájában, és időközben a világ számos más országában. Egy nemzetközi Kodály társaságnak ebben a folyamatban állandó és fontos feladata van (De Greeve, 2004, p. 52).

8. 3. A harmadik elnökségi ciklus (2007–2011)

8. 3. 1. Az Elnökség tagjai

Elnök: Gilbert De Greeve (Belgium)

Előző elnök: Jean Sinor † (USA)

Alelnök: Jerry-Louis Jaccard (USA)

Alelnök: Hartyányi Judit (Magyarország)

Pénztáros-titkár: Michalis Patseas (Görögország) – 2009 augusztusáig

Pénztáros-titkár: David Vinden (UK) – 2009 augusztusától

Igazgató: James Cuskelly (Ausztrália)

Igazgató: Takao Nakamura (Japán)

Igazgató: Joy Nelson (USA)

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Vandulek Lili (Magyarország)

Az Elnökség a 2007-es választások eredményeként egy igazgatói pozícióban változott: Kocsárné Herboly Ildikó helyét James Cuskelly vette át.

James Cuskelly zenepedagógus az oktatás minden szintjén, óvodától felsőoktatásig tanít. Kodály-szellemiséget követő kollégája révén került kapcsolatba a Kodály-pedagógiával az 1990-es években. A Holy Names University Kodály-kurzusai után University of Queensland-en Kodály-szakirányú zenepedagógiai MA diplomát, majd doktori fokozatot szerzett (Vandulek, 2003, p. 33). Az általa alapított *The Cuskelly College of Music* téli és nyári Kodály-alapú képzéseket szervez, a *Sound Thinking Australia* kiadó módszertani kiadványokat ad közre, többek között Forrai Katalin: *Music in Preschool* könyvét is.⁵⁰³

8. 3. 2. Az IKS működése

Az első két ciklusban kidolgozott Alapszabály és szabályzatok után a 2007–2011 közötti időszakban három fontosabb működést érintő változás volt.

Az első ezek közül, hogy az Elnökség a korábban mindig tavasszal tartott ülése 2008-tól őszi kerületre került át az ösztöndíjak elbírálása miatt (ld. 8. 2. 4. 2.).

⁵⁰³ *Sound Thinking Australia*. (2023). Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://soundthinkingaustralia.com/>

A másik lényeges változás volt, hogy Vandulek Lili nyugdíjba vonulása miatt új titkárt kellett találni. Vandulek Lili 1992 óta segítette az IKS munkáját, 1995 óta volt a szervezet ügyvezető titkára. 2011 áprilisától Bodacz-Nagy Boróka vette át a Társaság napi ügyeinek irányítását. A személycsere egyúttal azt is jelentette, hogy a Kodály Emlékmúzeumból el kellett költöztetni az IKS dokumentumait a 1067 Budapest Csengery u. 53. szám alatti irodába. Vandulek Lili nyugdíjazása és Ausztráliába költözése után is az IKS alkalmazásában maradt és részt vett a Bulletin és a honlap szerkesztésében, valamint a tagsággal kapcsolatos ügyeket intézte.

A vezetőségnek szembe kellett néznie továbbá a tartós eredményt hozó tagtoborzás sikertelenségével. 2010-ben De Greeve mérlegelte az okokat: 1) az IKS elérte a lehetséges taglétszám maximumát; 2) az IKS nem kommunikálja hatékonyan célkitűzéseit és tevékenységét a potenciális érdeklődők felé; 3) az IKS-t más módokon kell népszerűsíteni.⁵⁰⁴ A felmerült megoldási utak (Bulletin cikkeinek fordítása, volt ösztöndíjasok megszólítása, nemzeti társaságok bevonása) azonban nem vezettek sikerre, azaz az időszak végére nemhogy nem nőtt, hanem 100 fővel csökkent a Társaság tagsága. Ez utóbbiban szerepet játszhatott a 2008-ban kirobbant gazdasági világválság, amely csökkentette az IKS-hez hasonló szervezetekben való részvételi – és főként tagdíj-fizetési – hajlandóságot.

A taglétszám alakulása: 2007: 583 fő; 2008: 514 fő; 2009: 487 fő; 2010: 438, 2011: 486 fő.

8. 3. 3. Nemzeti tagok

A nemzeti tagok esetében nem történtek változások és az IKS-t érintő események az időszakban.

8. 3. 4. Szakmai tevékenység

8. 3. 4. 1. Fórumok

A működését 2008-ban megkezdő *László Vikár Forum for Folk Music Research* tevékenysége sikeresnek bizonyult, a szimpóziumok összejövetelei mellett 2010-ben Mexikóban önálló konferenciát is tartottak, amelynek hét előadásából *Intersections: Music, Tradition and Education* címmel jelent meg tanulmánykötet, formálisan a

⁵⁰⁴ International Kodály Society. (2010, október 6–7). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*, IKSArch.

Nemzetközi Kodály Társaság égisze alatt, de az Universidad de Guadalajara kiadásában (Jaccard & Morán Quiroz, 2010).

2009-ben Judith Johnson kezdeményezte az *Early Childhood and Primary Education Forum* [Koragyermekkorai és Alsó Tagozatos Oktatás Fórum] létrehozását, amelyről 2009-ben hír is megjelent az IKS honlapján,⁵⁰⁵ és bár 2011-ben újra felmerült, hogy megalakítják, végül nem jött létre, ahogyan a még tervezett *Composer Forum* [Zeneszerző Fórum] sem.⁵⁰⁶

8. 3. 4. 2. Ösztöndíj program

Az ösztöndíj program megalapítása óta először fordult elő, hogy a 2008/2009-es tanévre nem állt módjukban ösztöndíjat kiadni, részben anyagi források, részben megfelelő jelentkezők hiányában.⁵⁰⁷ A jelentkezők alacsony száma az egész időszakot jellemezte, ráadásul további problémát jelentett, hogy az ösztöndíj kiírásának és elbírálásának időpontja miatt a Kodály Intézetben már tanulmányokat folytató hallgatók elestek attól a lehetőségtől, hogy az ösztöndíjat tartózkodásuk meghosszabbítására (pl. második tanévre) vegyék igénybe. 2010-ben felülvizsgálták az ösztöndíjak programot, de ekkor még nem módosították a meglévő gyakorlatot.⁵⁰⁸

Az ösztöndíjasok országokénti megoszlása 2007–2011 között: 2 fő: Szingapúr; 1-1 fő: Dél-Korea, Észak-Írország, Chile.

8. 3. 5. Kiadványok

2007–2011 között az IKS megjelentette a *Who's who* harmadik kötetét (Vandulek, 2007). Az *IKS Songbook* második kötetét illetően azonban nem sikerült érdemi előrelépést tenni.

Az IKS-hez kapcsolódó kiadványok közül megemlítendő a László Vikár Forum for Folk Music Research konferenciakötete, illetve a Magyar UNESCO Bizottság által

⁵⁰⁵ IKS: Summary of the 2010 Board Meeting (2010). *International Kodály Society*. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2010, október 28):

<https://web.archive.org/web/20101028151947/http://www.iks.hu/Society-News/board-meeting-2009.html>

⁵⁰⁶ International Kodály Society. (2011, július 4–5). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting in Brisbane – Australia*. IKSArch.

⁵⁰⁷ International Kodály Society. (2009, augusztus 9–1). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting [held in Katowice, Poland]*. IKSArch.

⁵⁰⁸ International Kodály Society. (2010, október 6–7). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. IKSArch.

készített *Music belongs to everyone: a survey of Zoltán Kodály's Pedagogical Legacy* című DVD (Gresiczki, 2008), amelyen De Greeve röviden bemutatta az IKS-t.

8. 3. 6. Programok, rendezvények

Az IKS 2010-ben ünnepelte fennállásának 35. évfordulóját. A jubileumról az IKS honlapján hosszabb cikkben emlékeztek meg, de egyéb rendezvényt nem tartottak.⁵⁰⁹

8. 3. 7. Szimpóziumok

A szimpóziumokkal kapcsolatban többirányból érkező kérés volt, hogy a korábbi egy hét helyett 4–5 nap hosszúságú legyen a rendezvény.⁵¹⁰ A 2009-ben tartott szimpóziumot még nem, de az utána következőket már ennek megfelelően szervezték.

8. 3. 7. 1. 19. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2009, Lengyelország

A 2009. augusztus 10–17. között tartott szimpóziumot a zenében rejlő értékeknek dedikálták, „*On Values of Music: Music and Mankind, Music and Community, Music and Tradition*” [A zene értékeiről: Zene és emberiség, Zene és közösség, Zene és tradíció] címmel.⁵¹¹ A rendezvény házigazdája a katowicei Karol Szymanowski Zeneakadémia, elnöke Anna Waluga volt.

A szimpózium felépítésében követte az IKS szimpóziumok megszokott gyakorlatát: reggelente közös éneklés, plenáris előadás, előadás- és műhelyszekciók, délben vagy kora délután hangversennyel megszakítva, majd este újabb hangverseny. Öt délutánon a résztvevők számára is szerveztek kóruspróbát. Augusztus 14-ét kirándulásnak tartották fenn, a lehetséges úticélként Krakkó vagy a Wieliczкаи sóbányák szerepeltek a programfüzetben.

A nyitó plenáris előadásra Szőnyi Erzsébetet kérték fel, beszédének címe megegyezett a szimpóziuméval és az annak alcímében szereplő témákat mutatta be Kodálytól származó gondolatok illusztrálásával. Denise Bacon az előadóművész szempontjából

⁵⁰⁹ Archivált weboldal, 2012.03.11. Elérés: 2023.01.14.

1975–2010: 35 years International Kodály Society (2010). *International Kodály Society*. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2012, március 11):

<https://web.archive.org/web/20120311080337/http://www.iks.hu/Articles/35-years-of-the-iks.html>

⁵¹⁰ International Kodály Society. (2008, szeptember 11–12). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*, IKSArch.

⁵¹¹ *19th International Kodály Symposium, Katowice, August 10-17, 2009, Karol Szymanowski Academy of Music*. (2009). [Programfüzet]. Karol Szymanowski Academy of Music.

vizsgálta Kodály koncepcióját. Wojciech Jankowski Kodály lengyelországi fogadtatását; J. Katarzyna Dadak-Kozicka Kodály és Szymanowski zenepedagógiai gondolatait; Takao Nakamura a japán Kodály-adaptáció 50 éves történetét tekintette át.

A programban összesen 45 előadás és műhely kapott helyet, időszakonként egy vagy két szekcióban. Magyarországot 11 előadó képviselte. Az előadások 20-30, a workshopok 40 percesek voltak. Köztük szokatlanul magas számban szerepelt a zenepedagógia-történet: Kodály mellett Ádám Jenő, Sarah Glover, John Curwen módszerei, illetve Cecil J. Sharp gyermekektől gyűjtött népdalai. Ritkán érintett témákként megjelent a koncertpedagógia, a közösségi zenélés, a jazz és a klasszikus zene összhangzattanának összevetése, valamint a kritikai társadalmi igazság elmélet. Az *IKS Songbook* népszerűsítésére gyakorlati foglalkozást tartottak, illetve önálló szekcióban bemutatkozott a László Vikár International Folk Music Research Forum.

A hangversenyeken lengyel szólisták, vonósnégyes, fúvószenekar, néptánc-csoportok és énekkarok mellett három magyar együttes lépett fel: a Magyar Rádió Gyermekkara (karnagyok: Thész Gabriella, Nemes László Norbert), a Cantate Vegyeskar (karnagy: ifj. Sapszon Ferenc) és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Alma Mater Kórusa (karnagy: Erdei Péter).

Az IKS Közgyűlése augusztus 16-án ült össze.⁵¹² Az elmúlt két év eredményeiről tartott IKS és nemzeti tagi összefoglalók után ismertették a választások eredményét. Az Elnökség összetétele csak a pénztáros-titkár pozícióban változott: David Vinden lépett Michalis Patseas helyére.

8. 3. 7. 2. 20. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2011, Ausztrália

Az IKS 2011-es szimpóziumát eredetileg a dél-koreai Szöulban rendezték volna *Music a Common Language in Multicultural Education* címmel.⁵¹³ A katowicei közgyűlésen a Koreai Kodály Társaság bemutatta terveit, azonban 2010-ben vissza kellett lépnie a szervezéstől.⁵¹⁴ Helyette James Cuskelly a KMEIA Queensland-i regionális szervezete és a The Cuskelly College of Music nevében vállalta, hogy vendégül látja az IKS-t Brisbane-ben, így a Társaság nyolc éven belül másodjára látogatott Ausztráliába.

⁵¹² International Kodály Society. (2009, augusztus, 16, 29). *General Assembly Katowice, Poland, Karol Szymanowski Academy of Music Sunday August 16, 29, 7 p.m.* IKSArch.

⁵¹³ *20th International Kodaly Symposium, July 5-9, 2011, Brisbane, Australia.* (2011). [Programfüzet]. KMEIA Queensland; Cuskelly College of Music.

⁵¹⁴ International Kodály Society. (2010, október 6–7). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting.* IKSArch.

A szimpóziumot 2011. július 5–9. között tartották a Queensland Conservatorium of Music-ban, *Shared Visions – Connecting with Kodály* [Közös elkép – Kapcsolatok Kodállal] címmel.⁵¹⁵ A programfüzet köszöntő oldalán a szervezők mellett Szőnyi Erzsébet üdvözlője olvasható, aki felidézte 1971-es első ausztráliai látogatását és a Deanna Hoermann-nal végzett munkáját az IKS első éveiben.

A szimpóziumok történetében egyedülálló módon, a programfüzet az absztraktok mellett tematikus besorolást is tartalmazott az előadás fókuszáról: zenepedagógia, népzene, hangszertanítás, zeneszerzés.

Július 5-én zajlott a regisztráció, illetve a megnyitó ünnepség, amelyen helyi őslakosok tartottak bemutatót tradicionális zenéjükből és táncaikból, fellépett még az ausztrál őslakos operaénekes Maroochy Barambah, Sola Voce és a Queensland Kodály Choir.

A szakmai program másnap reggel kezdődött, felépítése azonos volt minden nap: reggeli közös éneklés, plenáris előadás, előadások és műhelyek öt párhuzamos szekcióban, napközbeni koncert, újabb szekciók és bemutatótanítások, esti hangverseny.

Nem volt közös kirándulás, de 1997 után újra bekerültek bemutatótanítások a programba két helyi iskola diákjainak közreműködésével. A módszertani bemutatók lefedték a születéstől az általános iskola 5. osztályáig terjedő időszakot, de felsőbb tanulmányokra nem hoztak példát.

A négy plenáris előadó Elizabeth Mackinlay, Ramona Mohd. Tahir, Nemes László Norbert és James Cuskelly voltak, előadásuk címét és összefoglalóját nem közölte a programfüzet, így csak az IKS Bulletinben később megjelent kettőé ismert: *Social justice and music education: Engaging our thinking hearts* [Társadalmi igazságosság és zeneoktatás: Gondolkodó szívünk bevonása] (Mackinlay, 2011) és *The importance of folk materials: The 'little story' and the 'big story'* [A népi anyagok fontossága: A „kis történet” és a „nagy történet”] (Cuskelly, 2011).

A szimpóziumon a gyakorlat került előtérbe: 29 műhely mellett mindössze 15 elméleti előadás volt. A műhelyek időtartamát egy órában, az előadásokét 30 percen határozták meg. Témáik túlnyomó többsége zenepedagógiai jellegű volt, és elsősorban kisgyermekes és általános iskolás korosztály zeneoktatására korlátozódtak, bár középiskolások és felnőttek is szerepeltek egy-egy foglalkozáson. Hangszertanításról – köztük az okarina csoportos oktatásáról – három előadás szólt, míg a technológia

⁵¹⁵ *20th International Kodaly Symposium, July 5-9, 2011, Brisbane, Australia.* (2011). [Programfüzet]. KMEIA Queensland; Cuskelly College of Music.

zenepedagógiai alkalmazásáról kettő. De Greeve előadóművész szemszögéből beszélt Kodály: *Méditation sur un motif de Claude Debussy* című zongoradarabjának interpretációjáról, Michalis Patseas Kodály és Manolis Kalomiris görög zeneszerző életútját hasonlította össze.

A hangversenyek fellépői – a reggeli közös éneklést vezető Fay White népdalénekes és Maroochy Barambah operaénekes kivételével – énekkarok voltak: Brisbane Birralees Voices, The Brisbane River City Clippers Barbershop Chorus, Penrhos College Chamber Choir, Kuala Lumpur Children's Choir, Malaysian Institute of Arts Ladies Chorus Kuala Lumpur, Sola Voce Chamber Choir.

A közgyűlést július 8-án tartották, amelyen a szokásos beszámolók után elköszöntek az IKS eddig leghosszabb ideig szolgáló elnökétől, Gilbert De Greeve-től, akinek pozícióját Michalis Patseas vette át. De Greeve leköszönő elnökként továbbra is az Elnökségben maradt, amely két további pozícióban változott: Jerry Jaccard és Takao Nakamura igazgatók helyett Chantal Bigot-Testaz és Ardelle Ries került a vezetőségbe.⁵¹⁶

8. 3. 8. Összefoglalás

Gilbert De Greeve 12 éves elnöksége alatt láthatóvá váltak az IKS mint szervezet lehetőségei és tevékenységének határai. Tagságát nem sikerült tartósan 600 fő fölé emelni, sőt, az időszak végére közel 100 fővel csökkent a stabil taglétszám. A tagdíj-bevétel (és annak reálértéke) csökkenése ugyanakkor behatárolta a megvalósítható tevékenységek körét: kiadványokat, rendezvényeket csak kivételes alkalmakkor terveztek. Az ösztöndíj-program, illetve a lokális szervezőbizottságok által rendezett Kodály szimpóziumok azonban a Társaság folyamatos programjai maradtak.

Az időszakban a magyar zeneoktatásban érzékelt visszaesés és a Kodály-koncepció támogatásának hiánya – különösen kormányzati szinten – miatt az IKS vezetőségének feladatai között a magyar zenepedagógia érdekében való felszólalás a korábbi évtizedekhez képest hangsúlyosabbá vált.

⁵¹⁶ International Kodály Society. (2011, július 8). *General Assembly Brisbane, Australia, Friday July 8th 2011, 2:15 pm Brisbane Conservatory of Music Minutes*. IKSArch.

IX. MICHALIS PATSEAS ELNÖKSÉGE 2011–2015

9. 1. Michalis Patseas elnöksége

9. 1. 1. Az Elnökség tagjai

Elnök: Michalis Patseas (Görögország)

Előző elnök: Gilbert De Greeve (Belgium)

Alelnök: James Cuskelly (Ausztrália)

Alelnök: Hartyányi Judit (Magyarország) – 2013 augusztusáig

Alelnök: Nemes László Norbert (Magyarország) – 2013 augusztusától

Pénztáros-titkár: David Vinden (UK)

Igazgató: Chantal Bigot-Testaz (Franciaország)

Igazgató: Ardelle Ries (Kanada)

Igazgató: Joy Nelson (USA) – 2013 augusztusáig

Igazgató: Dominika Lenska (Lengyelország) – 2013 augusztusától

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Bodacz-Nagy Boróka (Magyarország) – 2014-ig

Ügyvezető titkár: Sztana Ágnes (Magyarország)

Új tagok az Elnökségben:

Chantal Bigot-Testaz (Franciaország) svájci származású francia zenepedagógus az 1980-as években került kapcsolatba a Kodály-koncepcióval, 1988-ban egy szemeszteren át a Zeneakadémián is tanult. Munkásságának fő székhelyén, Lyonban óvodáskortól középiskolai szintig tanított zenét. 2005–2006 között az Opéra National de Lyon gyermekkórus számára Kodály-koncepciójú programot vezettek be a svájci Edouard Garo közreműködésével. 1983-ban vált az IKS tagjává, az Elnökségbe választása idején a francia nemzeti tag, *La Voix de Kodály en France* elnöke volt. (Garo, 2017).

Ardelle Ries (Kanada) zongora- és énektanár, karnagy az 1989/90-es tanévben a kecskeméti Kodály Intézetben tanult, ahol további három éven át tanított is. Albertába visszatervén a University of Alberta oktatója lett. Az IKS elnökségi tagsága mellett a 2002–2020 között tagja volt a Kodály Society of Canada vezetőségének.

Nemes László Norbert (Magyarország) karnagy, zenepedagógus Hartyányi Juditot váltotta az IKS alelnöki posztján 2013 nyarán. A Zeneakadémián szerzett zenetanári és karnagydiplomája után a kanadai University of Alberta-n szerzett karnagydiploma, majd doktori fokozatot. Hazatérte után előbb a budapesti Kodály Zoltán Ének-Zenei Általános

Iskola, majd a Zeneakadémia tanára lett, illetve 1997–2009 között a Magyar Rádió Gyermekkórusa társkarnagya volt. 2008 óta a kecskeméti Kodály Intézet igazgatója.

Dominika Lenska (Lengyelország) az Akademia im. Karola Szymanowskiego w Katowicach oktatója, 1999-ben szerzett zenepedagógusi diplomát, majd egy évet töltött a kecskeméti Kodály Intézetben. Hazatérte után doktori fokozatot szerzett, zenetudományi disszertációjának témája Kodály munkásságának 20–21. századi lengyel recepciója volt. Zeneakadémiai oktatói tevékenysége mellett fő érdeklődési területe a koragyermekkorai zenei nevelés.

9. 1. 2. Az IKS működése

Michalis Patseas megfogalmazásában az IKS és a hozzá hasonló szervezetek fontossága abban áll, hogy nemzetközi háttérrel és támogatást biztosít lokális szereplőknek, amely igazolja, hogy az általuk képviselt Kodály-zenepedagógia a világ számos országában sikeresen alkalmazható. Elnöksége egyik fő tevékenységének ennek az üzenetnek a terjesztését tartotta. Az IKS már a korábbi elnökök alatt igyekezett kiállni a magyar zenepedagógia mellett és a hazai döntéshozók előtt is hangsúlyozni annak Magyarországon túlmutató – nemzetközi – jelentőségét, ezért megőrzésének fontosságát. A magyarul is jól beszélő új elnök megragadta az alkalmakat, hogy az IKS tagok közötti kommunikáció szorgalmazása mellett a magyar zenekultúra szereplőinek és politikai döntéshozóknak érveljen a Kodály-pedagógia támogatása érdekében.⁵¹⁷

Michalis Patseas elnöksége idején még érezte hatását a 2008-as gazdasági világválság, majd a 2010–2011-es európai hitelválság, amely különösen sújtotta az elnök hazáját, Görögországot, de Magyarországot is, és amelyet elnöksége kezdetén nemzetközi, és nemcsak gazdasági, hanem általános krízisként értelmezett:

„Látjuk, hogyan csökken és elöregszik az olyan nonprofit szervezetek tagsága, mint a miénk. Látjuk, hogy egyre nehezebb jelölteket találni az ilyen szervezetek Elnökségeibe. Látjuk, hogy sok zenekar és operatársulat megszűnik, az egyetemi bölcsészkaroknak kevesebb hallgatója van, a koncert- és kóruséletnek pedig kevesebb mecénása. Jelenleg azt tapasztaljuk, hogy folyamatosan csökken a zene és a többi művészeti ág általános iskolai tanítási óráinak száma, ami gyakran ezek teljes megszüntetéséhez, vagy – ami még rosszabb –, az úgynevezett „művészeti oktatás-nak” hívott mesterséges szemétdombra dobásához vezet.

⁵¹⁷ Patseas, M. (2022, május 6). [Személyes kommunikáció].

Hogy a dolgok még rosszabbra forduljanak, az ilyen intézkedéseket koncepcionálisan és elméletileg olyan kollégák támogatták, akik keresték az alkalmat, hogy a politikai vezetőknek és/vagy főnökeiknek hízelegjenek. Az olyan pedagógiai filozófiák felsőbbrendűségét, mint a Kodály-koncepció magját alkotó humanista tanok, nyíltan vitatják. A «műzene», az «önértékkel bíró zene» és a «zenei műveltség» fogalmait gúnyolják” (Patseas, 2011, p. 40).

Az elszabaduló árak, a működési költségeket növelő infláció és megcsappanó támogatások miatt az IKS komoly pénzügyi nehézségekkel nézett szembe. Emiatt még sürgetőbbé vált a tagtoborzás feladata: a 2007–2011 közötti időszak végére közel 100 tagot veszített a Társaság.

A tagtoborzás egyik fontos elemévé vált a regisztráció megkönnyítése, amelyet az online regisztrációs rendszer bevezetése tett lehetővé 2013-ban. A regisztrációs felület mellett elkészült a webshop, amelyen keresztül az IKS kiadványait meg lehet vásárolni („New Secure On-Line System for IKS Membership Application and Renewal”, 2012).

A közösségi média újabb promóciós és kapcsolattartási opciót jelentett. Az IKS Facebook oldalát már 2011 márciusában létrehozták, a még lehetőségként felmerült Youtube oldal azonban nem készült el, és nem szerepelt a későbbi tervekben sem.

A Kellogs Foundation és Friends of IKS Alapítvány támogatta nagyobb összeggel az IKS működését, illetve az ösztöndíj programot, ugyanakkor jelentősebb projekteket, kiadványokat és rendezvényeket nem állt módjukban megvalósítani. Ez hátrányosan érintette az IKS tevékenységének és a szervezetnek magának a láthatóságát növelő kezdeményezéseket. A szimpóziumok évében növekedett ugyan a létszám, de a köztes évben sokan nem újították meg tagságukat. A taglétszám alakulása: 2011: 486 fő, 2012: 387 fő, 2013: 414 fő, 2014: 355 fő, 2015: 496 fő.

2014-ben új ügyvezető titkárt kellett találniuk, miután Bodacz-Nagy Boróka szülési szabadsága után sem tudta tovább vállalni az IKS ügyeinek intézését. Helyére Sztana Ágnes, a Kodály Intézet munkatársát nevezték ki 2014 augusztusában (Patseas, 2014, p. 47).

9. 1. 2. 1. Alapszabály-módosítás

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásáról és a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény, illetve a 2014. március 15-én hatályba lépő 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről civil szervezetekre vonatkozó

rendelkezései miatt ismét szükségessé vált az Alapszabály módosítása. Az új Alapszabályt 2015-ben fogadta el a Közgyűlés („General Assembly and Election Results 2015”, 2015).

A módosítás számos kiegészítést tartalmazott, amelyek nyomán az Alapszabály szövegének hossza közel kétszeresére nőtt, de ezek a meglévő gyakorlatot harmonizálták a magyar jogszabályokkal, kevés tényleges hatással bírtak az IKS mindennapi működésére:

1. Az I. Általános rendelkezések – 4. A Társaság tevékenysége 4.5. pontja kiegészült a megjegyzéssel, hogy non-profit szervezetként *„Vállalkozói tevékenységet csak másodlagos – a Társasági cél megvalósításával közvetlenül összefüggő – tevékenységként folytathat.”*
2. pontként bekerült, hogy a Társaság hatóköre nemzetközi.
3. II. A tagsági viszonyral kapcsolatos rendelkezések szabályozta a tagság létrehozásának feltételeit, megszűnésének módjait (kilépés, IKS általi megszüntetés, tag kizárása, tag halála), illetve a tagok jogait: az IKS nem támaszt felvételi kritériumokat, a tagság nem örökölhető és másra nem ruházható át, a tagok nem felelősek az IKS vagyonáért, személyes adataik nem nyilvánosak. Mind az egyéni, mind az intézményi tagok esetében kikötötték, hogy meg eleget kell tenniük az Alapszabályban rögzített kötelezettségeiknek és nem veszélyeztethetik az IKS céljainak megvalósítását és tevékenységét.
4. A IV. Szervezeti felépítés Közgyűlésre vonatkozó pontjai (1.1.–1.13.) tételesen listázzák a Közgyűlés helyszínét (szimpózium évében annak helyszínén, köztes évben az IKS irodájában), napirendje meghatározásának módját, összehívásának eseteit (rendes; kötelező – ha az IKS működése veszélybe kerül; rendkívüli – tagok kérésére), hatáskörét, szavazás módját (egyszerű vagy háromnegyedes szótöbbség). A szöveg rögzíti, hogy a Közgyűlés nem nyilvános, kizárólag tagok, a vezetőség, meghívottak és tanácskozási joggal rendelkező személyek vehetnek részt. A meghozott határozatokat 30 napon belül nyilvánossá kell tenni az IKS honlapján.
5. A IV. Szervezeti felépítés 2.1.–2.13. pontjai az Elnökség hatáskörét, feladatait és megválasztásának feltételeit részletezték: legalább 18 éves, cselekvőképes, és személyesen látja el feladatát, nincs eltiltva a közügyek gyakorlásától és nem ítélték szabadságvesztésre, nem tiltották el jogerős foglalkozástól vagy vezető tisztségviselői tevékenységtől, illetve nem volt olyan közhasznú szervezet vezető tisztségviselője sem, amelyet az állami adó- és vámhatóság korábban elmarasztalt valamilyen ügyben.

6. Az internet széleskörű elterjedésének eredményeként új elemként bekerült, hogy a vezetőség megtarthatja értekezleteit IKT eszközök segítségével.
7. A IV. Szervezeti felépítés 3. Felügyelőbizottság [Committee of Supervisors] a korábbi Számviteli Bizottság [Committee of Auditors] feladatkörét végezte, a feladatok mellett az Alapszabály meghatározta a bizottság tagságába választhatóság feltételeit, amelyek megegyeztek az Elnökségével, azzal a kiegészítéssel, hogy a Felügyelőbizottság tagja nem lehet egyszerre az Elnökség tagja is.
8. A VII. A Társaság gazdálkodása a korábbi Alapszabályoknál jóval részletesebben kifejtette az IKS bevételi forrásait, az adományok elfogadásának szabályait, számviteli előírásait.
9. A VIII. A Társaság megszűnésére vonatkozó eseteket szintén pontosították: „a) a közgyűlés háromnegyedes szótöbbséggel kimondja; b) az arra jogosult szerv a társaságot megszünteti; c.) a Társaság megvalósította célját vagy a Társaság céljának megvalósítása lehetetlenné vált, és új célt nem határoztak meg, d.) a Társaság tagjainak száma hat hónapon keresztül nem éri el a tíz főt.”⁵¹⁸

9. 1. 2. 2. Denise Bacon Endowment

A 2013-ban elhunyt Denise Bacon végrendeletében közel hatmillió forint értékű összeget hagyományozott az IKS-re, kezelőjének Gilbert De Greeve-et jelölte ki. Az Elnökség megegyezése alapján az adományt külön bankszámlán kezelik, amelynek csak kamatait használják, az alapösszeget érintetlenül hagyják.

9. 1. 3. Nemzeti tagok

Az IKS nemzeti tagjai közül a kínai, dán, finn és brazil nemzeti társaságok esetében jelentkeztek kommunikációs és működési problémák. A Dán Kodály Társaság 2012-ben felfüggesztette működését és csak 2017-ben alakult újjá.

Az immáron müncheni székhelyű Deutsche Kodály Gesellschaft e.V.-t [Német Kodály Társaság]⁵¹⁹ 2011-ben a magyar származású Fritz Kaminsky kezdte újjászervezni,

⁵¹⁸ Statutes of the International Kodály Society (2015). *International Kodály Society*. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2015, október 29):

<https://web.archive.org/web/20120311080337/http://www.iks.hu/Articles/35-years-of-the-iks.html>

⁵¹⁹ Funkhauser, Matthias (2015). The New German Kodály Society. *International Kodály Society*. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2015, október 6):

<https://web.archive.org/web/20151006053222/http://www.iks.hu/index.php/newsletter1/146-german-kodaly-society>

majd Kaminsky váratlan halála után Matthias Funkhauser elnökségével fejezték be a munkát. 2013-ban vált újra az IKS nemzeti tagjává.

9. 1. 4. Szakmai tevékenység

9. 1. 4. 1. Fórumok

Az időszakban a már létrehozott fórumok közül csak a *László Vikár Forum for Folk Music Research* végzett aktív tevékenységet. Tagjai közül Jaccard, Factora és Morán Quiroz önálló előadásokat tartottak a szimpóziumokon, de közös szekciót nem szerveztek és munkájukról sem jelent meg összefoglaló a Bulletinben.

Az *Early Childhood and Primary Education Forum* lényegében csak névleg létezett.⁵²⁰

9. 1. 4. 2. Ösztöndíj program

Az IKS szűkülő anyagi lehetőségei, valamint a már 2010-ben is jelentkező probléma, hogy a Kodály Intézetben tanuló hallgatók az ösztöndíj kiírásának időzítése miatt nem tudtak pályázni azt eredményezték, hogy a 2013-ban az Elnökség átalakította az ösztöndíj-program rendszerét.

A Kodály Intézetbe második vagy harmadik évre visszatérni szándékozó hallgatók számára Kodály Zoltánné felajánlotta dedikált ösztöndíj finanszírozását, amelyet *Kodály Sarolta-ösztöndíj II*-nek neveztek el. Kiírási és beadási határideje nem ősszel, hanem tavasszal van.

A *Kodály Sarolta-ösztöndíj I és II* lehetővé tette, hogy a korábban is működő, két 9 hónapra szóló ösztöndíj megtartása mellett az IKS ösztöndíját rövid tanulmányokra fordíthassák. A konstrukció előnyét az Elnökség abban látta, hogy több pályázót támogathatnak olyan kurzusokon való részvételben, amelyek felkelthetik érdeklődésüket a Kodály-pedagógia iránt. A helyszínt nem limitálták a Kodály Intézetre, hanem nemzeti tagok vagy egyéb képzőintézmények által nyújtott programok tandíjköltsége, valamint az Kodály szimpózium regisztrációs díjának összege is pályázható.

Az ösztöndíj-program jelenleg is ebben a formában működik.

A díjazottak országokénti megoszlása az időszakban: 3-3 fő: Írország, Ausztrália, USA; 1-1 fő: Olaszország, Franciaország, Görögország.

⁵²⁰ International Kodály Society. (2013, július 3). *General Assembly Kecskemét, Tuesday July 3th 2013, 5:15 pm Kecskemét Cultural Center Minutes*. IKSArch.

9. 1. 4. 3. International Katalin Forrai Award

A 2004-ben elhunyt Forrai Katalin emlékére 2011-ben alapított emlékdíjat olyan zenepedagógusok kaphatják, akik világszerte inspirálják azokat a kisiskolás, bölcsődei és óvodai pedagógusokat, akik a gyermekekkel és pedagógusokkal végzett munkájukkal hozzájárulnak Forrai Katalin örökségéhez.

A Mary Place (UK) által kezdeményezett díjat odaítélő bizottság [International Katalin Forrai Award Committee] megalakulásáról 2011. 10. 30-án kelt levelében értesítették az IKS Elnökségét. A Bizottság tagjai: Mary Place elnök (UK), Dietrich Helga (Magyarország), Judith Johnson (Ausztrália), Betsy Moll (USA) és Mary Stouffer (Kanada).⁵²¹

A díjat 2013 óta két évente, a Kodály szimpóziumok idején adják át a Bizottsághoz beérkező jelölések alapján olyan személyeknek, akik:

- legalább két jelölést kapnak
- legalább 10 éves tanári tapasztalattal rendelkeznek
- elkötelezettek és sikeresen tevékenykednek a néhai Forrai Katalin hitvallása és munkássága szellemében
- tapasztalattal rendelkeznek különböző bölcsődei, óvodai, koragyermekkori, alapozó szakaszban és/vagy ugyanazon intézményen belül különböző korcsoportokban való munkavégzésben.⁵²²

Bár a díjat az IKS égisze alatt és a Kodály szimpóziumon adják át, az International Katalin Forrai Award Committee nem tartozik az IKS irányítása alá, attól szakmailag és költségvetésében független.

9. 1. 5. Kiadványok

Az IKS *Songbook*-ként emlegetett *Music, a Universal Language* második kötetéről éveken át egyeztetett az Elnökség, és az eredeti gyermekkori kompozíciók (nemcsak népdal-feldolgozások) írására való felhívást a Bulletin 2012/2 számában közzétették (Patseas, 2012). A tervek alapján a zeneművek beadási határideje 2013. december 31. lett volna, majd a nemzetközi zsűri által érdemesnek minősített darabokat a 2015-ös

⁵²¹ Place, M. (2011, október 30). *To Mr. Michalis Patseas and the Members of the Board of the International Kodaly Society*. IKSArch.

⁵²² International Katalin Forrai Award Committee. (2022, március). IKFA 6th Call for Nominations. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.iks.hu/newsletter1/267-ikfa-6th-call-for-nominations.html>

szimpózium alkalmából jelentették volna meg. A beérkezett kevés mű, illetve az IKS saját pénzügyi lehetőségei miatt azonban 2014-ben leállították a programot.⁵²³ A rendszeresen megjelenő Bulletin mellett más kiadvány nem készült az időszakban.

9. 1. 6. Programok, rendezvények

A kiadványokhoz hasonlóan, saját szervezésű program sem valósult meg. A 2012-es *Kodály 130* emlékévre felhívásban ösztönözték tagjaikat és tagszervezeteiket, hogy emlékezzenek meg az eseményről (Jaccard, 2012a), de az IKS önálló hangversenyt nem rendezett.

Az IKS együttműködésével, de Kodály Zoltánné és a Kodály Intézet szervezésében zajlott az *In Memoriam Zoltán Kodály Third International Composers' Competition* [In memoriam Kodály Zoltán Harmadik Nemzetközi Zeneszerzőverseny], amelynek felhívása a Bulletin 2012/1 számában is megjelent („In Memoriam Zoltán Kodály Third International Composers' Competition, Budapest, 2012”, 2012). A szervezők gyermekkari és vegyeskari kategóriában vártak új zeneműveket. A versenyen csak második díjakat adtak ki Pócs Katalin *Gyászmenet* című vegyeskari és Bánkóvi Gyula *Négyes hatos* című gyermekkari alkotásának. A műveket 2012 december 13-án budapesti gálakoncerten mutatták be (Zsiray-Rummer, 2012).

9. 1. 7. Szimpóziumok

9. 1. 7. 1. XXI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2013, Magyarország

Az eredeti ötlet szerint Budapesten tartották volna a szimpóziumot, de a Zeneakadémia felújításának munkálatai bizonytalanná tették a helyszín elérhetőségét. Emiatt 2013-ban, újabb 12 év elteltével, ismét Kecskeméten gyűlt össze a Kodály-közösség. A szimpóziumot az Intézet Nemzetközi Kodály Szemináriumát követően, annak harmadik heteként, 2013. július 29. – augusztus 2. között tartották.⁵²⁴ Témája: „*Music and music education in the 21 century – global challenges*” [Zene és zenei nevelés a 21. században – globális kihívások], az előadásokat és műhelyeket hat témában várták:

⁵²³ International Kodály Society. (2014, október 25). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. IKSArch.

⁵²⁴ *21st International Kodály Symposium, 29 July – 2 August, 2013, Kecskemét, Hungary*. (2013). [Programfüzet]. Kodály Intézet.

- milyen kreatív zenepedagógiai gyakorlatok egészíthetik ki hatékonyan a zenei olvasás és írás tanításának néha merev gyakorlatát
- hogyan hat a tanulók aktív részvétele a zenei előadásban és a kreatív zenei alkotásban, zenei tevékenységek hogyan befolyásolják a zenei megértésüket
- hogyan szabadíthatjuk meg a népzeneét attól a paradigmától, amely szerint a népzeneét kizárólag a didaktikai célokra használják az iskolákban
- hogyan tudunk a népzeneén keresztül kulturális identitástudatot ébreszteni diákjainkban, miközben tágítjuk látókörüket azáltal, hogy megtanítjuk, hogy értsék és értékeljék a népzeneét, más nemzetek népzenejét, a klasszikus és a világzeneét
- hogyan tudjuk megismertetni a fiatalokat a kortárs műzene legprogresszívebb irányzataival
- hogyan tudjuk jobban megérteni tanulóink egyéni igényeit, érdeklődését és a különböző tanulási stílusukat.⁵²⁵

A szakmai program a kecskeméti rendezvények szokásos felépítését követte: reggel közös éneklés és kóruspróba, plenáris előadás, szekcióelőadások, bemutató tanítások, majd újabb szekciók. Este hangverseny zárta a napot. Nem voltak azonban napközbeni hangversenyek, az oktatás különböző szintjeiből – az óvodástól az egyetemig - példát hozó bemutató tanításokat abban az időszámban tartották.

Az egyes napokat adott téma köré szervezték:

- 07.30. Kodály, the Composer and Reflections on 21st Century Music Pedagogy from the Perspective of Kodaly-based Music Education [Kodály, a zeneszerző és gondolatok a 21. századi zenepedagógiáról a Kodály-alapú zeneoktatás szemszögéből]
- 07.31. Early Childhood and Elementary Music Education [Koragyerekkori és alapfokú zeneoktatás]
- 08.01. School-Music Education [Iskolai zeneoktatás]
- 08.02. Teacher's Training [Tanárképzés]

Összesen 43 előadás és workshop került a programba, valamint négy plenáris előadás hangzott el: Batta András a zeneakadémia felújított épületéről és megújításáról, Csépe Valéria a zene és az agy fejlődésének kapcsolatairól, Stachó László a kognitív pedagógia-alapú énekes és hangszeres zenepedagógiáról, James Cuskelly a kórusnevelésről beszélt.

⁵²⁵ *International Kodály Symposium 29 July – 2 August, 2013, Kecskemét, Hungary: „Music and music education in the 21st century – global challenges”*: Call for paper. (2012). KIArch.

A szimpózium keretében adták át először a Forrai Katalin-emlékdíjakat, amelyeket Forrai két egykori munkatársa, Christiane Pineau (Franciaország), Chinen Naomi (Japán) kaptak július 31-én (M. Dietrich, 2013).

A július 29-én tartott nyitóhangverseny különleges eseménye volt a BKA egykori alapítójának, Vajda Cecília hagyatékának ünnepélyes átadására, amely a Kodály Intézet Archívumában kapott helyet.

A hangversenyek a rendszeres nyári Kodály Művészeti Fesztivál programjába illeszkedtek. A magyar és amerikai kórusokat, hangszeres és énekes szólistákat felvonultató kínálatban a szeminárium és szimpózium résztvevői kétszer is szerepet kaptak: június 30-án a Kodály szeminárium zeneszerző, zongora, ének mesterkurzusainak záróhangversenyén, illetve az szimpózium és fesztivál zárórendezvényén a résztvevők kórusa csatlakozott Kodály: *Háry János* című daljátékának előadóihoz Kecskemét főterén.

A rendezvényről a Magyar Kodály Társaság Híreiben Ittész Mihály számolt be, aki személyes utóhangban a generációváltások során az eszme továbbadásának fontosságát említette, reflektálva a szimpózium címére: „*Úgy látom, újabb generációváltás van folyamatban, már a harmadik, sőt negyedik nemzedék, a Kodály halála után születettek, lép színre fokozatosan. A kifelé haladók aggódással teli szeretettel figyelik, hogy merre tartanak az ifjabbak, mit s hogyan tudnak átvenni a tanításokból és a megváltozott körülmények között – ha kell, alkalmazásában megújítva – életképesen megőrizni, mert «A tűznek nem szabad kialudni!»*” (Ittész, 2013, p. 8).

Az IKS közgyűlését július 30-án tartották, amelyen a vezetőség és Számviteli bizottság és a nemzeti tagok beszámolóit után bemutatták az újonnan választott elnökségi tagokat: Nemes László Nortbert alelnököt és Dominika Lenska igazgatót.⁵²⁶

9. 1. 7. 2. XXII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2015, Egyesült Királyság

A 2015-ös szimpóziumot eredetileg Kínában tervezték volna, de a szervezés körüli bizonytalanságok és kommunikációs problémák miatt 2014 októberében eldőlt, hogy Skóciában lesz, a National Youth Choir of Scotland (NYCoS) rendezésében.⁵²⁷ Címe: „*Singing, singing, singing - The core of musical expression*” [Éneklés, éneklés, éneklés –

⁵²⁶ International Kodály Society. (2013, július 3). *General Assembly Kecskemét, Tuesday July 3th 2013, 5:15 pm Kecskemét Cultural Center Minutes*. IKSArch.

⁵²⁷ International Kodály Society. (2014, október 25). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. IKSArch.

A zenei kifejezés alapja].⁵²⁸ A szervezőbizottság elnöke Lucinda Geoghegan és Carole Allen volt. A szimpóziumot augusztus 2–7 között, a NYCoS nyári akadémijával együtt tartották az Edinburgh-hoz közeli Merchiston Castle School-ban, közel 160 fő részvételével (Polyák, 2015).

A szimpózium Kodály életművének négy aspektusát járta körül: 1) a kóruszeneszerző, 2) a tudós, 3) a pedagógus, 4) a jövőkép-alkotó, amelyet 5) a történeti kontextus egészített ki ötödik témaként. Az egyes napoknak ezek voltak a dedikált témái és a reggeli közös éneklést követő plenáris előadások is ezekről szóltak, az előadók személyes tapasztalataira építve. Christopher Bell karnagy a NYCoS alapítását ismertette, amely Kodály jövőképét igyekszik megvalósítani skót környezetben, Sir James MacMillan zeneszerző kórusműveiről, Miriam B. Factora népzenekutató munkájáról, Nemes László Nobert a Kodály-koncepció pedagógiai aktualitásairól beszélt.

A kombinált eseménynek köszönhetően – a szimpóziumok történetében szokatlan módon – a szimpóziumi delegátusok is szolfézs-zeneismeret órákon vettek részt délelőttönként, öt témában:

- Musical Revolution in the Twentieth Century, a Practical Introduction to Béla Bartók's Music [Zenei forradalom a huszadik században, gyakorlati bevezetés Bartók Béla zenéjébe] – oktató: Ágnes Gergely-Gál (Magyarország)
- From Byrd to Busto: Exploring Ave Marias through the Ages [Byrdtől Bustoig: Ave Mariák vizsgálata az idők során] – oktató: Lorraine O'Connell (Írország)
- South East Asian Choral Music [Délkelet-ázsiai kóruszene] – oktató: Albert Tay (Szingapúr)
- Exploring Musicianship through Instrumental Music [A zeneiség felfedezése a hangszeres zenén keresztül] – James Cuskelly (Ausztrália)
- Exploring Monteverdi's Orfeo [Monteverdi Orfeójának felfedezése] – Körtvesi Katalin (Magyarország)

Az előadásokat és workshopokat délután tartották, két vagy három párhuzamos szekcióban. Összesen 43 előadás szerepelt a programon. A szekciók között a NYCoS Gold Honour Choir és helyi iskolások közreműködésével voltak bemutató foglalkozások, illetve egy alkalommal rövid hangverseny. A napot esti hangverseny zárta, amelyeken National Youth Choir of Scotland (karnagy: Christopher Bell), Hannah Rarity

⁵²⁸ *22nd International Kodály Symposium, 2015, Edinburgh, Scotland, August 3-7.* (2015). [Programfüzet]. National Youth Choir of Scotland.

népdalénekes, jazz zenét játszó Richard Michael Trio, a The Bardic Trio nevű kontratenor-lant-hárfa formáció lépett fel. A napközbeni hangverseny fellépője, Eirini Patsea szopránénekes volt az egyetlen, aki Kodály-művet is műsorára tűzött (*Nausikaa*). A hiányt a közgyűlésen szóvá is tették.⁵²⁹

A közgyűlést augusztus 5-én délután tartották, amelyen a rendszeres beszámolók mellett megszavazták az Alapszabály módosítását. Gilbert De Greeve ismertette a Denise Bacon Endowment részleteit. Az ülés végén bejelentették a választások eredményét: az IKS új elnöke James Cuskelly lett, Sandra Mathias alelnök, Nakamura Takao és Matthias Funkhauser igazgatók kerültek új tagként az Elnökségbe.⁵³⁰

A közgyűlést követte a Forrai-emlékdíj ünnepsége, amelyen Forrai Katalin lánya, Vikár Katalin átadta a díjat Gállné Gróh Ilonának (Magyarország). A másik díjazott, Sr. Lorna Zemke (USA) nem volt jelen, ő a szimpóziumot megelőzően, július 28-án Gilbert De Greeve-től vette át az oklevelet és baglyot ábrázoló szobrot (M. Dietrich, 2015).

9. 1. 8. Összefoglalás

Az IKS történetében először fordult elő, hogy mindössze egy ciklus után új elnök került a Társaság élére. Patseasnak a rendelkezésre álló rövid idő következtében keveset sikerült megvalósítania az eredetileg kitűzött tervekben. Mindezt nehezítették a gazdasági világválság utóhatásai, amely az elnök saját országát és Magyarországot különösen sújtották, és amely beszűkítette az IKS anyagi és – ebből adódóan – szakmai lehetőségeit. Az ösztöndíj programot 2013-ban átalakították, hogy minél több jelentkezőt támogassanak, valamint Kodály Zoltánné felajánlásának köszönhetően a pályázat kiírásának idején már a Kodály Intézetben tanulók számára dedikált ösztöndíjat hoztak létre.

Az IKS taglétszáma a köztes évek csökkenése után 2015-re visszaemelkedett a 2011-es szintre, 500 fő közelébe.

Az időszakban új kiadványt, saját szervezésű programot nem kezdeményeztek, de az IKS égisze alatt, attól független entitásként megalapították a Nemzetközi Forrai Katalin emlékdíjat.

⁵²⁹ Polyák, Zs. (2015, augusztus 5.) [Személyes jegyzetek].

⁵³⁰ International Kodály Society. (2015, augusztus 5). *General Assembly Wednesday, 5 August 2015, 3 pm Memorial Hall, Merchiston Castle School, Edinburgh Minutes*. IKSArch.

X. JAMES CUSKELLY ELNÖKSÉGE 2015–2019

10. 1. James Cuskelly elnöksége

10. 1. 1. Az Elnökség tagjai

Elnök: James Cuskelly (Ausztrália)

Előző elnök: Michalis Patseas (Görögország)

Alelnök: Nemes László Norbert (Magyarország)

Alelnök: Sandra Mathias (USA)

Pénztáros-titkár: David Vinden (UK) – 2017 augusztusáig

Pénztáros-titkár: Katherine Hickey (USA) – 2017 augusztusától

Igazgató: Nakamura Takao (Japán)

Igazgató: Matthias Funkhauser (Németország)

Igazgató: Dominika Lenska (Lengyelország) – 2017 augusztusáig

Igazgató: Lucinda Geoghegan (UK - Skócia) – 2017 augusztusától

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Sztana Ágnes (Magyarország)

Új tagok az Elnökségben:

Sandra Mathias (USA) zenepedagógus, karnagy Orff specializáció MA diplomája, majd zenepedagógiai PhD fokozata mellett a Denise Bacon-alapította The Kodály Center of America-n Kodály oklevelet is szerzett. Alapítója és 25 éven át karnagya volt a Columbus Children's Choir-nak. Az Ohio állambeli Capital University Kodály szakirányú nemzetközi képzési programjának vezetője volt évtizedeken át – a program működésének éveiben rendszeresen érkeztek hallgatói részképzésre a kecskeméti Kodály Intézetbe. 2002–2004 között az OAKE elnöki tisztségét is betöltötte.⁵³¹

Matthias Funkhauser (Németország) zenepedagógus és muzikológus magyar édesanyján révén került kapcsolatba a Kodály-koncepcióval. 2012–2019 között az újjászervezett Deutsche Kodály Gesellschaft e.V elnöke volt. 2022-ben a Pécsi Tudományegyetemen szerzett PhD fokozatot, neveléstudományi doktori disszertációját a Kodály-koncepció amerikai adaptációjáról írta (Funkhauser, 2021).

Lucinda Geoghegan (UK – Skócia) a kisgyermekkorai zenei nevelés nemzetközi hírű propagálója, Kodály-diplomáját Vajda Cecília The Kodály Institute Britain-jében

⁵³¹ *Music pedagogy in the 21st century in the footsteps of Kodály, Liszt Academy of Music, 15/16 December 2018.* (2018). [Programfüzet]. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem., p. 20.

szerezte. A Royal Conservatoire of Scotland oktatója, valamint a National Youth Choir of Scotland (NYCoS, Skót Nemzeti Ifjúsági Énekkar) zenetanára. A tankönyvek és énekes játékgyűjtemények szerzője.⁵³²

Katherine Hickey (USA), a kaliforniai University of Redlands professzora már pénztáros-titkárrá választása előtt is pénzügyi tanácsokkal segítette az IKS elnökségét.⁵³³ Dániel Ernőné kurzusain ismerkedett meg a Kodály-koncepcióval, egy éven át a budapesti Zeneakadémián tanult. A Los Angeles International Liszt Competition [Los Angeles-i Nemzetközi Liszt Verseny] társigazgatója, 2004–2006 között az OAKE elnöke volt.⁵³⁴

10. 1. 2. Az IKS működése

James Cuskelly szerint az IKS fő funkciója, hogy ne zárt közösség, hanem dinamikus, nyitott, ösztönző intézmény legyen, amely hozzájárul a Kodály-filozófia terjesztéséhez, lokális és aktuális relevanciájának felismeréséhez, általa a gyakorlati megvalósítás javításához. IKS-szel kapcsolatos meglátások – kommunikációs fórum vagy önálló szakmai tevékenységet végző szervezet – közül ez utóbbi mellett foglalt állást.⁵³⁵ Az IKS szervezeti formája azonban csaknem lehetetlenné teszi a nagyobb projektek megvalósítását: nem rendelkezik a szükséges személyi, infrastrukturális és anyagi forrásokkal. Az IKS által a tagoknak nyújtott szakmai segítség, tartalom növelhetné a szervezet vonzerejét és láthatóságát – ezáltal tagságát is –, azonban éppen a működést elsősorban biztosító tagdíjbevétel stagnáló vagy csökkenő mértéke a fő akadály a nagyobb anyagi ráfordítást igénylő tervek életre hívásának. Ezért különösen fontos a helyi gyakorlati munkát végző nemzeti tagokkal való kapcsolattartás.

Az időszakban azonban több olyan projekt megvalósult, amelyek közvetve népszerűsíthették (volna) az IKS-t. Az LFZE Kodály Intézete, valamint holland és skót partneregyetemei által Erasmus+ Stratégiai Partnerség Program keretében 2018 decemberében elkészült *KodályHUB* (www.kodalyhub.com) nemzetközi dalgyűjtemény és tudásbázis időnként hír ad az IKS eseményeiről.

⁵³² *Lucinda Geoghegan*. (é. n.). National Youth Choir of Scotland. Elérés 2023. január 18., forrás <https://www.nycos.co.uk/about-us/nycos-staff/lucinda-geoghegan/>

⁵³³ International Kodály Society. (2015, augusztus 2). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting in Edinburgh, Scotland, UK*. IKSArch.

⁵³⁴ *Katherine Hickey*. (é. n.). University of Redlands. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.redlands.edu/study/schools-and-centers/music/about/faculty-and-administration/katherine-hickey/>

⁵³⁵ Cuskelly, J. (2022, július 25). [Személyes kommunikáció].

Az IKS láthatósága szempontjából jelentős lehetett volna a *Kodály belongs to all of us* dokumentumfilm is, amelyet szintén 2018 decemberében jelent meg. Az IKS-t azonban alig említik – Cuskelly-t IKS elnökként mutatja be –, bár az akkori elnökség négy tagja, James Cuskelly, Nemes László Norbert és Lucinda Geoghegan és Sandra Mathias is feltűnik a filmben (Kékesi & Papp, 2018).

2016 decemberében *A népzenei örökség Kodály koncepció szerinti megőrzése* bekerült az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Jó Megőrzési Gyakorlatok Jegyzékébe, amely a Kodály-koncepció kiemelkedő nemzetközi elismerése (Jaccard & Funkhauser, 2017). A neves zenepedagógiai módszerek közül – Dalcroze, Orff, Kodály, Suzuki stb. – egyedül a Kodály-koncepció szerepel a jegyzékben.⁵³⁶

A támogató nyilatkozatok között a nemzeti tagjai közül megtalálható a magyar, a brit, az ír Kodály társaság, de az IKS önálló szervezetként nem. Ugyanakkor a jelölőlap az *E. Geographical location* [Földrajzi elhelyezkedés] és a *I.c. Competent body(ies) involved* [Kompetens testületek] pontjai említik a Társaságot.⁵³⁷

Az IKS mindennapi működésében kevés gyakorlati változás történt Cuskelly elnöksége alatt, bár az Alapszabályt kétszer is módosítaniuk kellett. A tagsággal kapcsolatos adminisztratív teendők elvégzésére 2018-ban az Elnökség felkérte Vandulek Lilit tagsági titkárnak (Cuskelly, 2018).

Taglétszám alakulása az időszakban: 2015: 496 fő; 2016: 438 fő, 2017: 528 fő, 2018: 396 fő 2019: 568 fő.

10. 1. 2. 1. Alapszabály-módosítások

A 2015-ös közgyűlésen elfogadott Alapszabályt (ld. 9. 1. 2. 1.) már 2016-ban újra módosítani kellett a magyar jogszabályokhoz illeszkedés érdekében. Az új Alapszabályt 2016. július 23-án, a Budapesten tartott közgyűlésen hagyták jóvá.⁵³⁸

1. Mindössze formális módosítást jelentett, hogy a II. Tagsági viszonyal kapcsolatos rendelkezések között az egyéni és intézményi tagok esetében külön listázták a tagok jogait és kötelezettségeit, de megtartva az eredeti számozást.

⁵³⁶ Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices. (é. n.). UNESCO. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://ich.unesco.org/en/lists?text=music&multinational=3#tabs>

⁵³⁷ Safeguarding of the folk music heritage by the Kodály concept. (2016, december 1). UNESCO. <https://ich.unesco.org/en/BSP/safeguarding-of-the-folk-music-heritage-by-the-kodly-concept-01177>

⁵³⁸ International Kodály Society. (2016, július 23). *A Nemzetközi Kodály Társaság alapszabálya*. IKSArch.

2. A II./3. A tagsági jogviszony megszűnésére vonatkozó pontban a tagdíj-fizetés elmulasztása miatti felmondást első fokon a Társaság Elnökségének, másodfokon a Közgyűlés hatáskörébe sorolja.
3. Szintén az Elnökség kezdeményezheti a tag kizárását, súlyos szabálysértő, vagy a „Társaság céljával összeegyeztethetetlen magatartása” miatt. A döntés ellen az érintett fellebbezéssel élhet a Közgyűlés felé, illetve személyes meghallgatásra is joga van, és a végső döntést a Közgyűlés hozza meg, amelyről 30 napon belül értesíteni kell a fellebbezés benyújtóját.
4. A IV. Szervezeti felépítés alá új alpontokként bekerült mind a Közgyűlés (1.4), mind az Elnökség (2.8) döntéshozatali eljárására vonatkozó rendelkezések közé, hogy összeférhetlenség miatt nem szavazhat az,
 - a) *„akit a határozat kötelezettség vagy felelősség alól mentesít vagy a Társaság terhére másfajta előnyben részesít;*
 - b) *akivel a határozat szerint szerződést kell kötni;*
 - c) *aki ellen a határozat alapján pert kell indítani;*
 - d) *akinek olyan hozzátartozója érdekelt a döntésben, aki a Társaságnak nem tagja vagy alapítója;*
 - e) *aki a döntésben érdekelt más szervezettel többségi befolyáson alapuló kapcsolatban áll; vagy*
 - f) *aki egyébként személyesen érdekelt a döntésben.”*
5. Az IV/2. Elnökség 2.1. pontja rögzíti, hogy az Elnökség az IKS ügyvezető szerve, tagjai az egyesület vezető tisztségviselői.
6. Az online kommunikáció esetében elvárt, hogy a vezetőség tagjai *„visszaigazolható módon megküldött elektronikus üzenetben kapják meg az elnökségi ülés meghívóját, az ülés helyszínének, pontos időpontjának, valamint napirendjének feltüntetésével.”*
7. A IV/ 2.14 új pont az Elnökségi tagok jogviszonya megszűnését részletezi:
 - a) *„a határozott idejű megbízás időtartamának lejártával;*
 - b) *megszüntető feltételhez kötött megbízás esetén a feltétel bekövetkezésével;*
 - c) *visszahívással;*
 - d) *lemondással;*
 - e) *az Elnökségi tag halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével;*
 - f) *az Elnökségi tag cselekvőképességének a tevékenysége ellátásához szükséges körben történő korlátozásával;*

- g) az Elnökségi taggal szembeni kizáró vagy összeférhetlenségi ok bekövetkeztével.”
8. A pont rögzíti továbbá, hogy a IKS tagok indokolás nélkül, bármikor visszahívhatják a vezetőség tagjait, ahogyan a vezetőség tagjai is lemondhatnak bármikor, indoklás nélkül. A megbízás az új elnökségi tag kinevezésekor vagy megválasztásakor, de legkésőbb a bejelentéstől számított 60. napon válik hatályossá.
 9. A VI. A Társaság jogképessége és képviselete 2. pontjába bekerült, hogy *„A társaság képviseletét az Ügyvezető Titkár önállóan, általános jelleggel, megválasztásától számított 4 éves határozott időtartamra látja el”*, amely az IKS alapítása óta érvényes gyakorlatot foglalta szabályzatba.
 10. A VIII. A Társaság megszűnése bekezdés az IKS jogutód nélküli megszűnése esetén vagyonát a Magyar Kodály Társaság kapja *„osztöndíjak adományozása céljára, azután, hogy a Társaság hitelezőinek követelései, illetőleg a Társaság alkalmazottaival szemben a jogutód nélküli megszűnéssel kapcsolatos társadalmi és pénzügyi kötelezettségek kielégítésre kerültek. Amennyiben a Magyar Kodály Társaság szervezet nem fogadja el, vagy nem szerezheti meg a fennmaradó vagyont, azt a Társaságot nyilvántartó bíróság jogszabályban meghatározott szervezetnek juttatja.”*

2019-ben további kisebb módosításokat illesztettek a szabályzatba: az egyéni tagokat átnevezték „teljes tagokra” [„full members”], a tiszteletbeli tagokat „címzetes” tagokká, lehetővé tették az elektronikus úton való tagfelvételi kérelmet és elektronikus szavazást, a magyar alelnök is kapott aláírási jogot az ügyvezető titkár mellett („General Assembly”, 2019).

10. 1. 2. 2. Szabályzatok módosítása

Az Alapszabály módosításai mellett 2017-ben kis mértékben aktualizálták a Tagsági és Választási szabályzatokat is [Membership és az Election by-law], hogy harmonizálják azokat a 2016-ban elfogadott Alapszabállyal.

A Tagsági szabályzatban javították az Alapszabályra vonatkozó hivatkozások újraszámozott pontjait, valamint kivették belőle a *Who's who* kötetekben megjelenést, lévén, hogy nem adták ki ezt a sorozatot. 2018-ban 20 USD-ra emelték a diákok tagdíját, amely akkor szintén belekerült a szabályzatba.

A Választási szabályzathoz Michalis Patseas 2017-ben elkészítette az Alapszabály nyomán tervezett új szöveget,⁵³⁹ de az nem lépett hatályba máig sem. Így kisebb eltérések vannak az Alapszabály szövege és a Választási szabályzat között, pl. az Alapszabály „Committee of Supervisor”-t használja, míg a Választási szabályzat megtartotta a „Committee of Auditor” kifejezést, illetve ez utóbbi nem rendelkezik külön az online szavazás esetében a szavazatszámolás összesítéséről.^{540 541}

10. 1. 3. Nemzeti tagok

Az időszakban új nemzeti taggal nem bővült az IKS. 2016-ban a 2013-ban alakult Kodály Society of Wales kérte tagfelvételét, amely új problémát vetett fel az Elnökség számára: a brit nemzeti tag British Kodály Academy mellé elfogadhatják-e egységállam országrészeit önálló nemzeti szervezetként.⁵⁴² Az Elnökség a több évtizedre visszatekintő mintát alkalmazta, és helyi szervezeti tag státuszt ajánlott a Kodály Society of Wales-nek, amely azonban alig pár hónappal később megszűnt.

A korábbi nemzeti tagot, a Kodály Society of México-t Hilda Mercedes Morán Quiroz újjászervezte 2017 nyarán, illetve Indiában 2016-ban Surrendranath Majumdar Kolkatában létrehozta a Kodály Society of India-t, de egyik szervezet sem csatlakozott az IKS-hez.^{543 544}

10. 1. 4. Szakmai tevékenység

10. 1. 4. 1. Fórumok

A létrehozott fórumok közül egyedül a *László Vikár Forum for Folk Music Research* működött. A csoport a 2019-es szimpóziumon önálló szekciót tartott, amelyen Jerry Jaccard és Inagi Shinji moderálásával maláj, indonéz, fülöp-szigeteki és thai felkért előadók számoltak be népzene kutató tevékenységükről. A Fórum kollokviuma ettől kezdődően az szimpóziumok állandó programjává vált (Jaccard, 2019, p. 35).

⁵³⁹ Patseas, M. (2017). *IKS Elections By-laws – 2017 amendment proposal*. IKSArch.

⁵⁴⁰ *Statutes of the International Kodály Society*. (2016). International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://iks.hu/about-us1/statutes.html>

⁵⁴¹ International Kodály Society. (é. n.). *Election by-law of the International Kodály Society*. International Kodály Society. Elérés 2023. január 18., forrás <https://iks.hu/22-about-us/general/211-election-by-law.html>

⁵⁴² International Kodály Society. (2016, június 23–24). *Official Minutes of the IKS Board Meeting 2016 in Budapest, Kodály Zoltán Emlékmúzeum*. IKSArch.

⁵⁴³ International Kodály Society. (2017, október 6–7). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. IKSArch.

⁵⁴⁴ International Kodály Society. (2019, augusztus 4–5). *Official Minutes of the IKS Board Meeting 2019 at the Waterfront Hotel in Kuching, Sarawak, Malaysia*. IKSArch.

10. 1. 4. 3. Ösztöndíj program

Az ösztöndíj program egyetlen változása volt, hogy 2015-ben az IKS 40 éves fennállása alkalmából a rendes kereten felül Jubileumi Ösztöndíjat is hirdettek [Jubilee Scholarship] a 2016-2017-es tanévre, amelyet Theo Vinden (UK) nyert el.

Ösztöndíjasok országonkénti megoszlása: 5: UK, 3-3: Írország, Olaszország, 2-2: Ausztrália, Görögország, Hongkong, Kanada, Szingapúr, 1-1: Fülöp-szigetek, Malajzia.

10. 1. 5. Kiadványok

Az időszakban nem jelent meg saját új kiadvány, csak az ötévente esedékes Bulletin-gyűjtemény a 1976–2015 évfolyamokból. A David Vinden által készített kánongyűjtemény, az *IKS Canon Book Collection* (Vinden, 2017), amelynek bevételét a felajánlotta az IKS-nek, a 2017-es Kodály szimpóziumon került forgalomba. A gyűjtemény digitális változatát az IKS nemzeti tagjai szintén árulhatják, de jelenleg csak a BKA-nél kapható.⁵⁴⁵

10. 1. 6. Programok, rendezvények

Az IKS és a Kodály Intézet 2015 őszén együtt ünnepelte fennállásuk 40 évfordulóját. A 2015. október 2–3-án tartott konferenciát a Zene világnapján, október 1-jén ünnepi hangverseny nyitotta meg, amelyen Nemes László Norbert és Michalis Patseas köszöntője után elhangzottak Kodály: *Duó hegedűre és csellóra, op. 7*, valamint *Fölszállott a páva* és *Budavári Te Deum* című művei, Erdei Péter vezényletével. A konferencián a Kodály Intézet oktatói és egykori hallgatói adtak elő, köztük több IKS tag. Az IKS alapítói közül jelen volt Szőnyi Erzsébet és Eősze László is (Spiegel, 2015; Funkhauser, 2015).

A 2017-es Kodály-émlékév tiszteletére szervezett zongoraestet az Emberi Erőforrások Minisztériumának váratlanul felajánlott támogatása tette lehetővé.⁵⁴⁶ A 2017. március 3-án, a Kodály Intézetben tartott hangversenyen James Cuskelly elnök videón elküldött üdvözlőbeszédét követően Balog József zongoraművész Kodály *Méditation*, *Gyermektáncok*, *Valsette*, *Hét zongoradarab* és *Marosszéki táncok* műveit adta elő. A koncertet online is közvetítették élőben, amely lehetővé tette, hogy az IKS tagok és

⁵⁴⁵ *IKS Canon Book Collection*. (é. n.). British Kodály Academy. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.kodaly.org.uk/shop/iks-canon-book-collection>

⁵⁴⁶ International Kodály Society. (2016, június 23–24). *Official Minutes of the IKS Board Meeting 2016 in Budapest, Kodály Zoltán Emlékmúzeum*. IKSArch.

érdeklődők a világ minden tájáról követhessék, vagy később megnézhessek az eseményt (Ittzés, 2017).⁵⁴⁷

2018. december 16-án, a Magyar Kodály Társaság közgyűlésének keretében Szőnyi Erzsébetnek átadták az IKS által alapított *Prix D'Honneur díjat* (Kertész, 2019). A díjat azóta nem adták át újra.

10. 1. 7. Szimpóziumok

10. 1. 7. 1. XXIII. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2017, Kanada

A 2017. augusztus 8–13. között tartott Kodály szimpóziumnak a University of Alberta Camrose-i campusa adott otthont. Szervezője a Kodály Society of Canada regionális alszervezete, az Alberta Kodály Association volt, Ardelle Ries vezetésével. Címe: *Singing the Circle: Kodály-Inspired Music Education from Birth to Adult* [A kör megéneklése: Kodály-ihlette zenei nevelés a születéstől a felnőttkorig] volt.⁵⁴⁸ A konferencia-felhívásban négy fő témát határoztak meg:

- Az éneklés köre: Énekpedagógia és kórusirodalom
- A „zenélés” köre: Népzene-tudomány és zenetudomány a zeneoktatás szolgálatában
- A tanítás és tanulás köre: Zenepedagógia és gyakorlat iskolai, stúdió, kórus, kisgyermekkor és közösségi kontextusban
- Kodály táguló köre: A Kodály-pedagógia felülvizsgálata a 21. század számára⁵⁴⁹

A programfüzetben az egyes témákhoz tartozó előadásokat/műhelyeket különböző körökkel jelölték, de más csoportosítást nem alkalmaztak, így egy szekción belül bármilyen kombinációban előfordulhattak témák.

A szimpózium augusztus 8-án köszöntőbeszédekkel és nyitóhangversennyel kezdődött, amelyen szerepet kaptak kanadai őslakosok képviselői is, köztük a törzsi táncokat hulahopp karikával ötvöző Dallas Arcand Jr.

A szakmai program többi napja a Kodály szimpóziumok megszokott felépítését követte: reggeli közös éneklés, plenáris előadás, majd szekció-előadások és műhelyek 4-

⁵⁴⁷ Kodály Institute Kecskemét. (2017, március 3). *Kodály Memorial Concert – Kodály Institute Kecskemét, Hungary*. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=BtKW1g_4n_A

⁵⁴⁸ [23rd] *International Kodály Symposium 2017, Augustana Campus, University of Alberta, Camrose, Alberta Canada, August 8–13, 2017*. (2017). [Programfüzet]. Kodály Society of Canada – Alberta Kodály Association.

⁵⁴⁹ [23rd] *International Kodály Symposium 2017, Augustana Campus, University of Alberta, Camrose, Alberta Canada, August 8–13, 2017*. (2016). [Call for papers]. Kodály Society of Canada - Alberta Kodály Association.

5 párhuzamos szekcióban. Kora délután hangverseny, majd újabb szekciók, este hangverseny volt. Nem voltak bemutatótanítások, de az érdeklődők minden nap részt vehettek énekes játékok [singing games] foglalkozásokon.

A plenáris előadásokkal együtt összesen 78, az eddigi második legnagyobb számú prezentáció hangzott el, ezek kétharmada műhely, egyharmada előadás volt. A Kodály szimpóziumok 50 éves történetében egyedülálló módon, poszterelőadásokkal is jelentkezettek résztvevők, de mindössze nyolcan választották ezt a formát.

A nyitó plenáris előadás során Lois Choksy felidézte személyes emlékeit a Kodály-koncepcióval és magyar propagálóival való találkozásairól, magyarországi útjairól, a Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetemről (Choksy, 2017).

A felkért előadók Carol Beynon, Robert Fillion, Gail Needleman és két társelőadó, Marcia Ostashewski és Eric Favaro voltak, akik a kiírásban szereplő témák egy-egy aspektusát érintették előadásaikban: intergenerációs közösségi zenélés, zene és az ember kulturális és természeti környezete, és kutatási együttműködési lehetőségek ezeken a területeken.

A szimpóziumot zenei fesztivállal kötötték össze. Az esti hangversenyekre a belépést tartalmazta a regisztrációs díj, míg bizonyos napközbeni ének-zongora koncertekre külön jegyet kellett váltani, amely szokatlan gyakorlat a szimpóziumokon. Az esti hangversenyek fellépői a Borealis String Quartet vonósnégyes, a Calgary Girls Choir (karnagy: Elaine Quilichini), Leela Gilday, Dana kanadai őslakos nemzetségből származó énekesnő, a Trad'badour hegedű-harmonika duó, valamint az Apocalypse Now, a Texas Tech University dobegyüttese voltak.⁵⁵⁰ Záróhangverseny helyett a résztvevők közös énekléssel búcsúztak Kanadától.

Az IKS közgyűlését augusztus 17-én tartották, amelyen az elnökségi és nemzeti tagok beszámolóit után ismertették a választások eredményeit: újraválasztották Nemes László Nobert alelnököt, a pénztáros-titkári poszton Katherine Hickey váltotta David Vindent és Lucinda Geoghegan Dominika Lenskát igazgatóként. A Számviteli bizottság új tagjai Naomi Ito (Japán-Magyarország), Susanna Saw (Malajzia) Jorgianne Talbot (Kanada) lettek.

Az közgyűlést követően átadták a Forrai-emlékdíjat, amelynek 2017-es kitüntetettje a kanadai Ewa Krzatala (M. Dietrich, 2017) volt.

⁵⁵⁰23rd International Kodály Symposium & Music Festival Performers (2017). *International Kodály Symposium 2017*. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2017, augusztus 21): <https://web.archive.org/web/20170821205726/http://www.kodalysymposium2017.com/music-festival-1>

10. 1. 7. 2. XXIV. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2019, Malajzia

1997 után 2019-ben a Kodály-közösség újra Dél-Kelet-Ázsiába látogatott. A szimpóziumot Susanna Saw irányításával a Kuala Lumpurban működő Young Choral Academy szervezte 2019. augusztus 5–9. között. A konferencia színhelyéül a Malajzia Borneó szigetén található Sarawak állam fővárosát, Kuchingot választották, címének *Embracing A New Era – „Nurturing the Kodály Philosophy Around The World”*-öt [Egy új korszak elfogadása – „A Kodály-filozófia ápolása világszerte]. A rendezvény a Kodály-szimpóziumok legnépesebbike volt, több mint 500 résztvevővel.

A felhívásban a szakterületek kijelölésekor többségében az ISME szakmai csoportjainak felosztását követték, de konkrét témát a fenti címen kívül nem adtak meg:

Globális zenei nevelés:

- Gyermekkor zene
- Zene az iskolákban és a tanárképzésben
- Kórusnevelés a 21. században
- A hivatásos zenész oktatása
- Policy: Kultúra, oktatás és média
- Zene a speciális oktatásban
- Hangszer- és énekpedagógia

Speciális témák:

- Zenetudomány
- Etnomuzikológia / délkelet-ázsiai zene
- Kortárs / új zene
- Zenei technológia
- Alkalmazott pedagógia
- Népzeneoktatás
- Zeneterápia / Zene az orvostudományban

A szakmai program augusztus 6-án vette kezdetét, a napok felépítése hasonló volt: reggeli közös éneklés, plenáris előadás (előadók: Körmendy Zsolt, Ramona Mohd. Tahir, Ko Matsushita, James Cuskelly), majd szekció-előadások/műhelyek. Mindössze két esti és három napközbeni rövid hangverseny volt. Augusztus 7-én, a plenáris előadás után a résztvevők a Sarawak Cultural Village-be [Sarawak Kulturális Falu], a sziget őslakos népeinek házáit és életmódját bemutató szabadtéri néprajzi múzeumba kirándultak, ahol az előzetes beosztás szerinti csoportban zajlottak népzenei és néptánc bemutatók,

foglalkozások. A délután folyamán a *László Vikár Forum for Folk Music Research* kerekasztal-beszélgetése is ennek a programnak keretében zajlott.

A szimpózium sajátossága volt, hogy angol mellett kínai és maláj nyelvű prezentálásra is megadták a lehetőséget. Összesen 87 előadás és műhely kapott helyet a programban, amely a legmagasabb szám a szimpóziumok történetében. Magyarországot hat előadó képviselte: Körmendy Zsolt, Nemes László Norbert, Novák Anikó, Polyák Zsuzsanna, Tóth Teréz, illetve Tiszai Luca, aki személyesen nem volt jelen, csak videófelvételt küldött előadásából (Polyák, 2019b).

Young Choral Academy (YCA) és a Kodály-koncepció kóruskultúrát népszerűsítő célkitűzéseire hűen az esti hangversenyek fellépői énekkarok voltak: a három kuchingi gyermekkar együttműködéséből alakult The Voice of Borneo, a The Young Choral Academy Teachers Ensemble, a Kuching Church Music Association énekegyüttese, a japán „The Mermaids” (karnagy: Ogawa Masafumi), a fülöp-szigeteki Hail Mary the Queen Children’s Choir (karnagyok: Maria Theresa Vizconde-Roldan és Jude Bautista Roldan) és a berlini operaház gyermekkara, a Der Kinderchor der Staatsoper Unter den Linden (karnagy: Vinzenz Weissenburger). A napközbeni hangversenyeken énekes és hangszeres szólisták szerepeltek, köztük Gilbert De Greeve korábbi IKS elnök.

Az IKS közgyűlése augusztus 9-én volt, amelyen a tagság megszavazta az Alapszabály módosítását, elfogadta az Elnökség és a nemzeti tagszervezetek beszámolóját, majd köszöntötte vezetőségének új tagjait: Jerry Jaccard elnököt, Susanna Saw alelnököt, Giusi Barbieri (Olaszország) és Dominika Lenskát.

A Forrai-émlékdíjat ismét a közgyűlés után adták át, ezúttal az ausztrál Gail Godfrey-nak, a KMEIA korábbi elnökének.

10. 1. 6. Összefoglalás

Cuskelly elnöksége idején talán a korábbi időszakoknál is konkrétan megmutatkoztak az IKS és hozzá hasonló struktúrában működő szakmai szervezetek korlátai, főként annak fényében, hogy Cuskelly igyekezett volna a fórumról kiterjeszteni az IKS tevékenységét, amely nem járt sikerrel. Ugyanakkor már voltak olyan helyi, de online elérhető kezdeményezések (Ausztrália, Malajzia), amelyeket alig egy évvel az új elnök megválasztás után, különösen a világjárvány okozta kényszerek miatt az IKS is igénybe vett, és amelyek hatással voltak működésére, új lehetőségeket nyitva a szervezet előtt.

XI. AZ IKS NAPJAINKBAN ÉS ÖSSZEFOGLALÁS

11. 1. Jerry L. Jaccard elnöksége 2019–

11. 1. 1. Az Elnökség tagjai

Elnök: Jerry L. Jaccard (USA)

Előző elnök: James Cuskelly (Ausztrália)

Alelnök: Nemes László Norbert (Magyarország)

Alelnök: Susanna Saw (Malajzia)

Pénztáros-titkár: Katherine Hickey (USA) – 2019 augusztusáig

Pénztáros-titkár: Inagi Shinji (Japán) – 2019 augusztusától

Igazgató: Miriam B. Factora (Fülöp-szigetek)

Igazgató: Fehér Anikó (Magyarország)

Igazgató: Lucinda Geoghegan (UK – Skócia) – 2017 augusztusától

Tiszteletbeli elnök: Kodály Zoltánné (Magyarország)

Ügyvezető titkár: Sztana Ágnes (Magyarország) – 2021 szeptemberéig

Ügyvezető titkár: Molnár-Litvai Krisztina (Magyarország) – 2021 szeptemberétől

Új tagok az Elnökségben:

Susanna Saw (Malajzia) karnagy és zenepedagógus az Egyesült Államokban és Ausztráliában végzett zenei és zenepedagógiai tanulmányokat, az ausztrál Kodály társaság képzési programját (Australian Kodály Certificate) általános és középiskolai tanári fokon is elvégezte. A Kodály-koncepció malajziai adaptációjának egyik meghatározó alakja, aki a környező országok – pl. Szingapúr – zenepedagógusai körében is propagálja a koncepciót. Az általa alapított Young Choral Academy szervezte a 2019-es Kodály szimpóziumot. Az IKS alelnöki posztja mellett a Malaysian Association for Music Education alelnöke is.

Inagi Shinji (稲木真司, Japán) orgonaművész, zeneszerző és zenepedagógus az Egyesült Államokban szerezte egyetemi diplomáját és doktori fokozatát, jelenleg a Nagoya Women's University oktatója. A László Vikár International Folk Music Research Forum tagja, a Japán Kodály Társaság korábbi alelnöke.

Miriam B. Factora (Fülöp-szigetek) a Kodály-koncepcióval zenepedagógusi karrierje kezdetén került kapcsolatba hazájában, majd a Holy Names University Kodály-programjában szerzett MA diplomát, majd doktori fokozatot Ausztráliában. Az Amerikában töltött évei alatt kezdett komolyan foglalkozni a népzene kutatással. Az IKS

ösztöndíjasaként az 1987/1988-as tanévben három hónapot töltött a Zeneakadémián. Az magyar minta nyomán igyekezett kialakítani a sajátos fülöp-szigeteki népzeneire épülő zenepedagógiát (Factora, 2016).

Fehér Anikó (Magyarország) karnagy, népzene kutató, a Zeneakadémián folytatott tanulmányokat. A Magyar Rádió népzenei szerkesztőjeként, majd a Duna Televízió népművészeti szerkesztőségének vezetőjeként számos dokumentumfilm, népzenei műsor készítésében részt vett, emellett több könyv szerkesztője (Fehér, 2011b, 2011a, 2018).

11. 1. 2. Az IKS működése

Az IKS életében kisebb módosulást jelentett, hogy azonos épületen belül, de másik irodába kellett költözniük 2021-ben.

Sztana Ágnes 2021 szeptemberében Molnár-Litvai Krisztina váltotta ügyvezető titkárként.

A 2020–2021-es világjárvány az IKS működését csak kisebb mértékben befolyásolta, és az online kommunikáció kényszer szülte általánossá válásának összeredménye pozitív irányba hajlik. Az Elnökség a korábbi évi egy alkalom helyett negyedévente ülésezik, a 2021-es és 2022-es közgyűlést online tartották, amely lehetővé tette, hogy minden érdeklődő tag részt vehessen rajta, nemcsak azok, akik eljutnak a szimpóziumra vagy Budapestre.⁵⁵¹

2021-ben a szimpóziumot szintén online kellett tartani, amely megfosztotta a közösséget személyes találkozástól, de az előadások rögzítésével azok időzónától függetlenül megtekinthetők voltak a résztvevők számára. Az IKS következő, 2023-ban esedékes szimpóziuma már az előadások beküldésére szolgáló adatlapon tartalmazza az előadások rögzítését, a felvételeket a szimpóziumra regisztráltak számára egy hónapig elérhetővé teszik, így azok is hozzáférhetnek, akiknek nem áll módjukban elutazni Los Angelesbe, bár az online prezentáció opciója nem adott.

⁵⁵¹ *General Assembly 2022 Minutes*. (2022, augusztus 26). International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://iks.hu/general-assembly-2022-minutes.html>

11. 1. 3. Tagság

Jerry Jaccard elnöksége kezdetén írt *From the Office in Budapest* jegyzetében elismerte, hogy IKS-nek a tagságból származó előnyöket kell nyújtania ahhoz, hogy vonzó legyen:

„Az IKS tagjai és a potenciális tagok gyakran kérdezik, hogy miért érdemes az IKS tagjainak lenniük, és hogy miért vegyenek részt a Társaság munkájában. Nagyon is tudatában vagyok annak, hogy az IKS-nek több szolgáltatást és támogatást kell nyújtania mindannyiuknak a helyi helyzetekben, de van átfogó válasz erre a nagyon is jogos kérdésre: A számokban rejlik az erő! Minél többen vagyunk, annál könnyebb lesz mindannyiunk számára, hogy felhívjuk a helyi, regionális és országos döntéshozók figyelmét és támogatását, akik meghatározzák, hogy létrehozhatjuk-e vagy sem a Kodály-i zeneoktatást, kutatást és tanárképzést a környékünkön és közösségeinkben” (Jaccard, 2019, p. 34–35)”.

A 2021 nyarán, a közgyűlésen elhangzott jelentés alapján az 480 egyéni és 28 szervezeti taggal – ebből 15 nemzeti tag – rendelkezik napjainkban, a világ 33 országából.⁵⁵² A taglétszám növelése folyamatos feladat, és a 2019-es, mindössze nyolc nemzeti tagszervezettől elérhető adatok alapján azok tagságának összlétszáma is meghaladja a 3300 főt. Ez jól érzékelteti, hogy a nemzeti Kodály szervezetek kevésbé motiválják – vagy képesek motiválni – tagságukat, hogy az IKS-hez csatlakozzanak. Az online kommunikáció, illetve az általa megvalósítható programok (ld. 11. 1. 4. 5.) szintén előnyt jelenthetnek a potenciális tagok elérésében, bár a 2021-es évben 68 fővel növekedő taglétszám lehet a szimpózium eredménye is.

2022-ben emelték a tagdíjat, amely jelenleg 40 USD egyéni és szervezeti, 30 USD diák és nyugdíjas, 20 USD előfizető és 10 USD regisztrált tagok számára.

11. 1. 4. Szakmai tevékenység

11. 1. 4. 1. Fórumok

A László Vikár *International Folk Music Research Forum* továbbra is aktív, a 2021-es Kodály szimpóziumon külön szekcióban mutatták be a Fórum tagjainak eredményeit. Újabb fórumok nem jöttek létre.

⁵⁵² Polyák, Zs. (2021, augusztus 13). [Saját jegyzetek a közgyűlésről].

11. 1. 4. 2. Ösztöndíj program

Az ösztöndíj program változatlan formában folytatódik és az IKS egyik legsikeresebb, leghosszabb ideig fennmaradó tevékenysége, amely hozzájárul a Társaság népszerűsítéséhez és az utánpótlás kineveléséhez.

Az ösztöndíjasok országokénti megoszlása 2021-ig: 8: Olaszország 2–2: Ausztrália, USA 1: Irán, Írország, Szlovákia, UK.

11. 1. 4. 4. Kiadványok

2020-ban elkészült az IKS Bulletin 1975–2020 közötti számait tartalmazó gyűjtemény, de egyéb saját kiadványt nem adtak ki.

Megjelent azonban az *Álmok szárnyán a jövőbe – Hold fast to dreams while embracing the future* (Hartyányi & Mindszenty, 2020) című konferenciakötet a KÓTA kiadásában, amely a Szőnyi Erzsébet emléke előtt tisztelgő nemzetközi zenei nevelési konferencia – koronavírus-járvány miatt el nem hangzott – előadásait tartalmazza magyar és angol nyelven. A konferencia a KÓTA, a Magyar Kodály Társaság és az IKS közös rendezvénye lett volna, a kötetben Jerry Jaccard, Gilbert De Greeve jelenlegi és egykori elnökök, Susanna Saw, Hartyányi Judit jelenlegi és egykori alelnökök, valamint Vandulek Lili korábbi titkár képviseli az IKS-t.

11. 1. 5. Programok, rendezvények

Az online működésre és találkozásra váltás adta az ún. „*Kodály Online Hangouts*” [Kodály online találkozók, szó szerint: „együtt lógás”] ötletét, amelyet a Youth Choral Academy 2016 óta létező „Kodály hangout” eseményeinek virtuális térbe költöztetésével és nemzetköziesítésével Susanna Saw kezdeményezett és valósít meg a Youth Choral Academy, a Malaysian Association for Music Education, az IKS-szel együttműködésben.

Havonta szerveznek találkozót, amelyekre alkalmanként három előadót hívnak meg, akik saját országuk és szakmai tevékenységükből adnak ízelítőt. 2020. 03. 31. és 2022. 04. 26. között összesen 13 alkalommal tartották meg, maláj, thai, magyar, ausztrál, szingapúri, amerikai, brit, indiai és japán előadókkal.

11. 1. 6. Szimpóziumok

11. 1. 6. 1. XXV. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2021, Lengyelország – online

A világjárvány miatti utazási korlátozások a Kodály szimpóziumot is érintették, amelyet nem lehetett személyes jelenléttel megtartani. Az eredeti helyszíne a katowicei zeneakadémia, az Academia de Música Karol Szymanowski de Katowice lett volna. A 2021. augusztus 9–13. között megrendezett szimpózium címe: *Village Voices in Global Harmony* [Falusi hangok globális harmóniában] volt.⁵⁵³ A Kodály-életműhöz kapcsolódó tudományterületek mindegyike megjelent a felhívásban, köztük a népzene kiemelt szerepet kapott a részletes témamegjelölések között:

- „Népzene - gyűjtés, elemzés, pedagógiai felhasználás, a népzene mai arca
- A kortárs zene és a falusi zenei hagyományok közötti kapcsolat
- Hogyan ápolja a kortárs társadalom a népzenei hagyományokat?
- A falusi zene helye az óvodák és a különböző iskolarendszerek nemzeti tantervében
- Falusi hangok - a múlté, vagy a jelenben is relevánsak?
- A hagyományos zene szerepe a 21. századi kórusoktatásban
- A népzene elemeinek felhasználása a zeneterápiában
- A hangszeres és énekes falusi tanítók szerepe a mai társadalomban”⁵⁵⁴

Összesen 40 előadást válogattak be a programba, mellettük négy felkért plenáris előadó szerepelt: Carol J. Brown (USA), Pek Lin Chong (Malajzia), Mindszenty Zsuzsánna (Magyarország) és Anna Waluga (Lengyelország). Előadásaik szövegét az IKS Bulletin 2021/2 száma közölte. A nyitóünnepség keretében Jerry Jaccard elnök előre rögzített videóüzenetben köszöntötte a résztvevőket.

A szervezőbizottság elnöke, Dominika Lenska és munkatársai az online térbe kényszerült szakmai programot lengyel idő szerint éjszakai és nappali részekre osztották, hogy kedvezzenek a különböző időzónákból bekapcsolódó előadóknak és érdeklődőknek. A potenciális technikai problémák kiküszöbölésének szándékával a szimpózium előtt a prezentációk videofelvételét is bekérték, illetve rögzítették az élőben elhangzó szekciókat. A szimpóziumra regisztrálók később hozzáférést kaptak a felvételekhez, így az összes előadást megtekinthették. A szimpóziumhoz nem készült a szerzőket bemutató és az absztraktokat tartalmazó programfüzet.

⁵⁵³ *25th International Kodaly Symposium, Katowice, August 9-13, 2009, Karol Szymanowski Academy of Music.* (2021). [Programfüzet]. Karol Szymanowski Academy of Music.

⁵⁵⁴ *The 25th International Kodaly Symposium 2021 on-line: Village Voices in Global Harmony, 9-13 August 2021.* (2020). [Call for papers]. Stowarzyszenie im. Zoltána Kodálya w Polsce.

Egy-egy részbe 4-5 előadás/műhely került, illetve rövid hangversenyek színesítették a programkínálatot, amelyek fő szereplője a lengyel hangszeres és énekes népzene volt, köztük a tekerőlant (hurdy-gurdy), amely hagyomány újjáélesztésének külön előadást szenteltek (Płoskoń, 2021). Mellettük magyar zeneszerzők művei is elhangzottak: Bartók Béla: *Szonáta két zongorára és ütőhangszerekre*, Kurtág György: *Játékok* lengyel, illetve Kodály Zoltán: *Missa brevis* magyar előadók tolmácsolásában (Új Liszt Ferenc Kamarakórus, karnagy: Nemes László Norbert).

Az augusztus 11-i napközbeni szekciót a *László Vikár International Folk Music Research Forum* programjának tartották fenn, ebben Jaccard bevezetője után öt előadás hangzott el japán, borneói, fülöp-szigeteki, haiti, török-magyar összehasonlító népzeneről, azok zeneszerzésben, zeneoktatásban való hasznosításáról, illetve módszertani kérdésekről.

A Forrai-emlékdíjat a finn Anne Lindeberg-Piiroinen vehette át, a hivatalos ünnepséget augusztus 12-én közvetítették („Presentation of the 2021 International Katalin Forrai Award”, 2021).

Az IKS történetének első online közgyűlését augusztus 13-án tartották, amelyen az IKS ügyeinek megvitatása után bejelentették a választás eredményét: újraválasztották Nemes László Norbert alelnököt és Lucinda Geoghegan igazgatót, míg Kathy Hickey-t Inagi Shinji váltotta a pénztáros-titkári pozícióban. A számviteli bizottság új tagjai: Eila Peterson (Kanada), Anne Ralph (Írország), pótagja Tham Pei Wen (Szingapúr).

11. 1. 6. 2. XXVI. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 2023, USA

Az IKS következő szimpóziumát ismét személyes jelenléttel tervezik Los Angelesben 2023. július 31. – augusztus 4. között. Az I. Nemzetközi Kodály Szimpózium 50. évfordulója tiszteletére szervezett szimpózium címe: *Golden Anniversary: Connecting Humanity Through Music* [Arany évforduló: Az emberiség összekapcsolása a zenén keresztül].⁵⁵⁵

⁵⁵⁵ *IKS Symposium 2023: Golden Anniversary: Connecting Humanity Through Music.* (2023). IKS Symposium 2023. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.ikssymposium2023.org/home>

11. 1. 7. Összefoglalás

Miután James Cuskelly elnöksége idején eldőlni látszottak az IKS tevékenységeinek határai, az online átállás új lehetőségeket nyitott a Társaság előtt. Jaccard elnöksége idején az Elnökség ötvözni látszik a korábbi két elnök, Michalis Patseas és James Cuskelly elveit és terveit: nemzetközi háttérszervezetet biztosítani helyi kezdeményezésekhez és érdekvédelemhez, illetve saját projekteket, szolgáltatásokat nyújtani. Ez utóbbiak egyelőre egy-egy személyhez köthető önálló kezdeményezések (pl. a Kodály Online Hangout), amelyek az IKS égisze alatt zajlanak, de nem az IKS saját szervezésű és csak tagok számára nyújtott programjai.

Hogy mindezek a változások és lehetőségek mennyire nyitnak új fejezetet a Társaság életében, mennyire növeli láthatóságát, tagságát, amely által „*a Kodály Zoltán nevéhez kapcsolódó zenei, pedagógiai és kulturális eszmék terjesztése az egész világon*” célkitűzését hatékonyabban tudja végezni, a következő évek eredményeinek függvényében látjuk majd.

11. 2. International Kodály Society, 1975-től napjainkig

A 3–11. fejezet során a dolgozat az IKS mint szervezet történetét foglalta össze. A Kodály-koncepció iránti, 1960-as években meginduló nemzetközi egyéni érdeklődés először lokális mozgalmát és intézményeit hozta létre, amelyek az 1970-es évekre megteremtették az igényt formális nemzetközi szervezet alakítására, amely kétéves előkészítés után 1975 augusztusában jött létre.

Működésének első éveiben az IKS korai identitáskeresése jellemző: megtalálni a Társaság helyét a nemzetközi zenei és zenepedagógiai szervezetek között, illetve formalizálni saját működésének feltételeit és irányelveit. Elindította máig működő folyóiratát, illetve a Társaság égisze alá került az 1973 óta kétévente megrendezésre kerülő Nemzetközi Kodály Szimpózium. Szakmai célja elérése érdekében érdeklődési területek alapján munkabizottságokat szervezett, kortárs zeneszerzőket kért fel kórusművek írására és Nemzetközi Ifjúsági Kórusversenyt szervezett, valamint kiadványokat jelentetett meg.

Az 1984-ben létrehozott ösztöndíj program a Kodály-koncepció népszerűsítését és az utánpótlásnevelést szolgálta és szolgálja ma is: összesen 25 országból, 125 pályázó nyerte el a támogatást (ld. 2. mellélet).

A különböző országok nemzeti Kodály-szervezeteivel való együttműködés érdekében 1981-ben affiliációs irányelveket dolgoztak ki, majd 1995-ben affiliációs szerződést, amelyek elfogadásával a lokális szervezetek az IKS által összefogott, világméretű szervezeti hálózat részévé válnak. Az IKS-nek azonban jogi és infrastrukturális lehetőségei sincsenek, hogy felügyelje vagy szakmailag minősítse tagszervezeteit, ezért partnerként és fórumként határozza meg önmagát, lemondva arról, hogy gyakorlatban a nemzetközi Kodály-mozgalom legfőbb öre és szellemi irányítója legyen.

Az alapítók az IKS tagfelvételét kezdetben ajánlásokhoz kötötték, amely a jelentkezők közötti szelekciót biztosította. A feltételen az 1980-as években lazítottak, majd 1993-ban teljesen nyílttá tették a tagságot, így bárki érdeklődő csatlakozhat a szervezethez.

Az IKS-t első két évtizedében anyagilag támogató magyar kormányzervek – KKI és a Kulturális Minisztérium – befolyása az 1980-as évekre lecsökkent: a szovjet blokk általános válsága mellett akkorra az is nyilvánvalóvá vált, hogy a Társaságot nem tudják a szocialista zenepedagógiát népszerűsítő kultúrpolitikai célokra használni.

A rendszerváltozás után a kedvezőtlen magyar gazdasági helyzet nyomán a kormányzervek kapott források 1995-re végleg megszűntek és az IKS-nek teljesen magának kell biztosítania fennmaradásának anyagi feltételeit. Az egyetlen biztos bevételt tagdíjak jelentették, így tagság bővítése folyamatos kihívást jelent a mindenkori vezetőségnek.

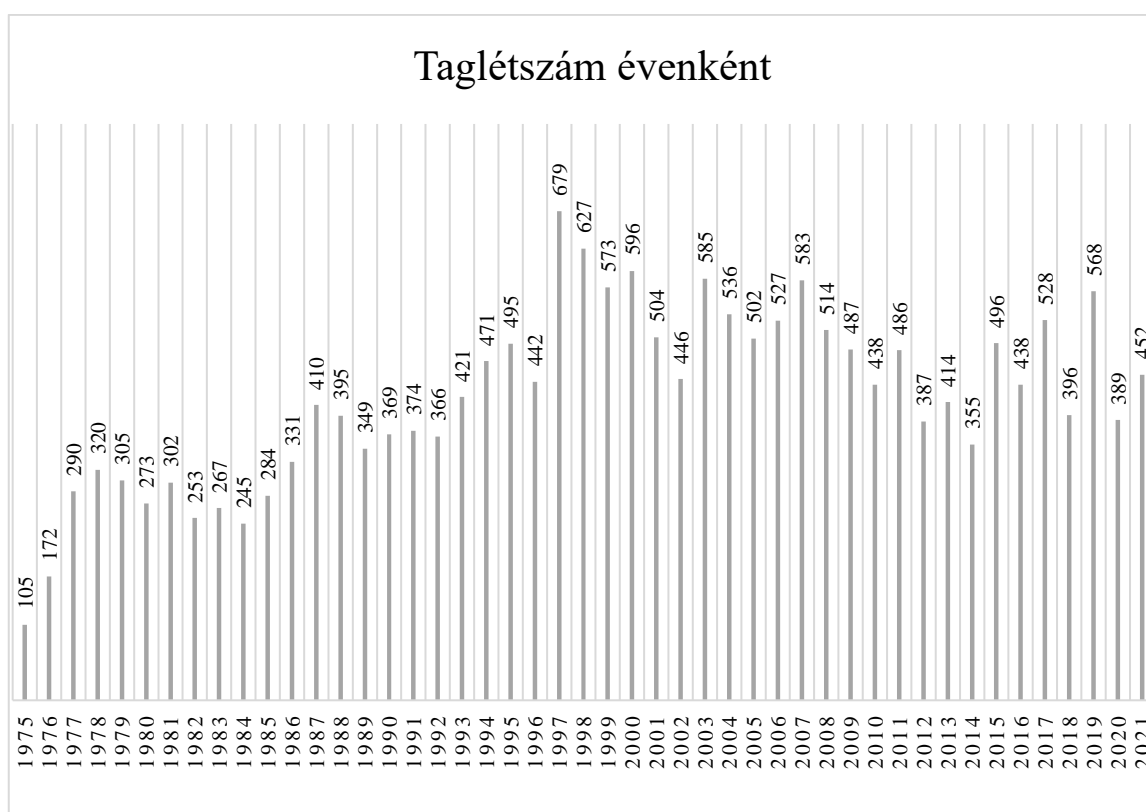
Az 1990-es évektől a magyar zeneoktatásban érzékelt visszaesés és a Kodály-koncepció támogatásának hiánya miatt az IKS képviselői rendszeresen felszólalnak a magyar zenepedagógia érdekében, hozzájárulva a szellemi világörökségnek nyilvánított magyar kultúrkinccs megőrzéséhez, de szorgalmazva gyakorlati megvalósítás megújítását, amelyhez a nemzetközi közösség ötleteket és inspirációt adhat.

11. 2. 1. Az IKS tagsága számokban

A Társaságnak 1975-ös megalapítása óta összesen 4077 regisztrált tagja volt.⁵⁵⁶

Az IKS elérhető stabil éves taglétszáma 400-500 fő között van. A létszám a szimpóziumok éveit követő kisebb visszaesések és hullámváz mellett is fokozatosan növekedett a 2008-as gazdasági világválságig, utána azonban közel 100 fővel csökkent. 500 fő fölötti létszámot csak a szimpóziumoknak köszönhetően – és átmenetileg – sikerült elérni.

1. ábra: Az IKS taglétszáma évenként

Története során összesen 67 különböző országból voltak tagjai, de adott évben az országok száma nem haladta meg a 38-at (ld. 3. melléklet). Ez a szám illusztrálja a Kodály-koncepció nemzetközi elterjedésének és az IKS láthatóságának mértékét: minden kontinensen megjelent, bár nagyon eltérő mértékben. Az IKS-nek az afrikai kontinensről, a Közel-Keletről, Közép- és Dél-Amerikából, az óceániai térségből csak elvétve voltak tagjai, míg Észak-Amerika, Európa és Ázsia folyamatosan képviselteti magát. 2021-ben 28 szervezeti (nemzeti és helyi intézményi) tagja volt.

⁵⁵⁶ 2023. 01. 15-én érvényes adat. Forrás: IKS Executive Office.

XII. AZ IKS SZAKMAI FÓRUMAI

12. 1. Nemzetközi Kodály Szimpóziumok és az IKS Bulletin

A kutatás második nagy egysége az IKS szakmai fórumai sajátosságait tárta fel a Társaság küldetésnyilatkozata nyomán. Az IKS meghatározott célja, hogy megismertesse és népszerűsítse Kodály Zoltán életművét és a nevével fémjelzett zenepedagógiai koncepciót, valamint *nemzetközi fórumot* biztosítson mindazok számára, akik Kodály Zoltán zeneszerzői, tudományos pedagógiai elgondolásainak szellemében tevékenykednek.⁵⁵⁷

Stichweh (1992) tudományos diszciplínákra vonatkozó megállapítása – mely szerint azok olyan tudományos közösségek [scientific communities], amelyek léte a fenntartott kommunikáció függvénye – érvényes az IKS-hez hasonló szakmai közösségekre is. A párhuzamot továbbvíve, egy-egy diszciplína (és szakmai közösség) elsorvadásához nem az általa létrehozott eredmények megcáfolása, hanem a kommunikáció – a tudástartalom és értékrend átörökítésének módja és a folyamatos megújulásához szükséges innováció forrása – megszűnése vezet (vö.: Stichweh, 1992, p. 8; Krishnan, 2009, p. 35). Egy kifejezetten a kapcsolatépítés és -tartás szándékával létrehozott szervezet esetében annak léte függ a tagság szakmai diskurzusban való aktív részvételétől, ahogyan arra elnöksége kezdetén Gilbert De Greeve is felhívta a figyelmet: „*Ahhoz, hogy sikeresek legyünk, szükségünk van arra, kedves kollégák, hogy tartsuk egymással a kapcsolatot. Szükségünk van az érdeklődésükre, az aktív részvételükre, a sikereik hírére és a szakmai tudásukra. Kérjük, adjanak hírt magukról, a munkájukról, az aggályaikról és a jövővel kapcsolatos reményeikről*” (De Greeve, 1999, p. 46).

A tagok közötti szakmai kommunikáció megteremtése és fenntartása érdekében az IKS két rendszeres fórumot működtet: az 1973 óta két évente megrendezett *Nemzetközi Kodály Szimpóziumot* [International Kodály Symposium], illetve az 1976 óta évente kétszer megjelenő, *Bulletin of the International Kodály Society* című folyóiratát. A szimpóziumok a személyes kapcsolatteremtésre, eszmecserére adnak lehetőséget, illetve arra, hogy a szervező ország/szervezet bemutassa saját eredményeit, esetleg felkeltse az ottani zenészek, zenetanárok érdeklődését a Kodály-koncepció és a Társaság iránt. A folyóirat teremti meg annak lehetőségét, hogy az egymástól földrajzilag nagy távolságra

⁵⁵⁷ *Statutes of the International Kodály Society.* (2016). International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://iks.hu/about-us1/statutes.html>

élők megismerjék, esetleg továbbgondolják egymás tevékenységének eredményeit, lévén a szimpóziumokra csak a tagság egy része jut el. Az egyes szimpóziumok után a Bulletin rendszerint válogatást közöl az elhangzott előadásokból.

A Bulletinben való publikálás és a Kodály szimpóziumokon való részvétel IKS-tagsághoz kötött, így lényegében a Társaság egyetlen olyan szolgáltatása, amelyhez minden tag rendszeresen hozzáfér, lévén az ösztöndíj-program elsősorban a Kodály-koncepcióval ismerkedőket, vagy azzal kapcsolatos formális és non-formális tanulmányokat folytatókat célozza.

A folyóiratot a tagdíj fejében minden tag megkapja elektronikus és/vagy papíralapú formában, illetve a tagsággal nem rendelkező érdeklődők, intézmények (pl. egyetemi könyvtárak) előfizethetnek rá. A Bulletint 2005 óta a világ zenei tárgyú kiadványainak átfogó bibliográfiája, a *Répertoire International de Littérature Musicale* (RILM) adatbázis indexeli „secondary” státuszban, azaz jelentős szakmai folyóiratnak tekinti, de csak azokat az írásokat indexeli, amelyeket a RILM által lefedett területekhez (tradicionális és népzene, klasszikus zene, könnyűzene és kapcsolódó területek) tartozónak minősít. A *RILM Abstracts of Music Literature with Full Text* (EBSCO) előfizetői számára a folyóirat teljes szöveggel hozzáférhető.

Az igazgatósági ülések jegyzőkönyvei alapján visszatérő probléma volt, hogy kevés megfelelő színvonalú tudományos írás érkezett a szerkesztőségbe, így a folyóirat ismertségének, szakmai színvonalának – s ezáltal vonzerejének – növelése fontos feladat a mindenkori vezetőség és szerkesztőség számára. Ebben jelentős lépés volt az EBSCO-n keresztül elérhető RILM adatbázisba bekerülés, amely növeli a folyóirat láthatóságát a nemzetközi tudományos szférában.

Az elmúlt évtizedekben a zenepedagógiai folyóiratok és társaságok történetét áttekintő tanulmányok sorában számos olyan született, amelyek a konferenciák előadásában vagy folyóiratokban kimutatható trendeket vizsgálták (Price & Orman, 1999, 2001; Orman & Piece 2007; Humphreys, 1999; McCarthy, 1999, 2012; Yarbrough, 2002; West, 2013, Jorgensen & Madura Ward-Steinman, 2015; Fleischaker, 2017). Az Egyesült Államok zenepedagógusait tömörítő legnagyobb szervezet, a Music Educators' National Conference (jelenlegi nevén: National Association for Music Education, NAFME) konferenciáit elemző Price és Orman (1999) szerint az előadások tartalma a „szakmai szervezet érdeklődése, fókusza, iránya és gondjai egyik mutatójának tekinthető” (p. 26). A megállapítás érvényessége kibővíthető a szakmai fórumok minden formájára,

ahogyan azt a folyóiratokat hasonló módon elemző fenti tanulmányok mellett hazai kutatások is mutatják (Bíró, 2009a, b; Nagy & Molnár, 2017).

A disszertáció következő két fejezetének célja, hogy ebbe a szakirodalmi sorba illeszkedve bemutassa az IKS szakmai kommunikációs fórumait és ezeken keresztül a Társaság tudományos tevékenységét.

12. 2. A kutatás módszerei és limitációi

A fent említett tanulmányok közös jellemzője, hogy a tartalomelemzés módszerét használták, amelyet én is alkalmaztam.

A szövegek – és újabban egyéb média, pl. illusztrációk, szobrok – tartalomelemzési gyakorlatának kezdetét Mayring (2000) és Krippendorff (2004) is a 20. század első évtizedeire teszi, míg az első módszertani kézikönyv 1952-ben jelent meg. Mára számos elméleti értelmezési kerete, altípusa és definíciója van (Neuendorf, 2002; Szabolcs, 2011; Mayring, 2019; 2022; Sántha, 2020). A szemléletbeli, módszertani és terminológiai sokaság okozta bizonytalanság miatt⁵⁵⁸ egy hosszú múltra visszatekintő és elismert módszertannak, Mayring (2014) hétlépéses modelljének elveit követtem, amely rögzített módszertani keretet adott a kutatáshoz. Mayring 2022-ben egy nyolcadik lépéssel egészítette ki a modellt, amely az eredmények implikációit, gyakorlati jelentőségét tartalmazta. A kötet megjelenése után felülvizsgáltam a 2021-ben végzett elemzést, de a módosítás – lévén a korábbi lépéseket változatlanul hagyta – nem befolyásolta az alkalmazott módszereket és az azok nyomán kapott eredményeket. Az eredmények implikációnak megfeleltethető „hiányok és lehetőségek, potenciális kutatási témák azonosítása” (12. 4. 2.) alfejezet az eredeti elemzés részét képezte.

Mivel két, egyenként is nagymennyiségű adatot tartalmazó korpusz elemzését végeztem, az *1. táblázat* csak összefoglalást ad a kutatásról. Az áttekinthetőség érdekében a vizsgálathoz készített adatbázist, illetve az elemzés lépéseit részletesen a megfelelő helyen fejtem ki. Ezzel egyúttal a kvalitatív jellegű kutatások egyik minőségi kritériumának, az eljárások részletes leírásának is igyekszem eleget tenni (vö. Szabolcs, 2001, Mayring, 2014, p. 9. és 12–14.).

⁵⁵⁸ A terminológiai sokszínűséget és a definíciós bizonytalanságot illusztrálva: Mey (2008) négy kvalitatív tartalomelemzésre vonatkozó lexikont, szótárt összehasonlítva azt tapasztalta, hogy a közel 600 tételt tartalmazó mintában mindössze 30 olyan fogalom volt, amely mind a négy kötetben szerepelt, és azonos terminusok definíciója sem volt egységes a kötetek között!

A „kvalitatív jelleg” kifejezés indoklása, hogy Mayring (2014, p. 14) elutasítja a kvantitatív-kvalitatív dichotómiát a tartalomelemzések csoportosításakor: saját módszerét kvalitatív tartalomelemzésnek hívja, mégis a kevert módszertanok közé sorolja, mert minden olvasás tartalmaz kvalitatív-értelmező mozzanatot, mégha az így létrehozott kategóriákat később számszerűsítjük is és kvantitatív (statisztikai) vizsgálatokat végzünk rajtuk. Ebből ered a kutatás érvényességének fő limitációja: a kategóriák létrehozása és az elemek besorolása, illetve az eredmények értelmezése függ a kutató döntéseitől. Ez a jelen dolgozat esetében különösen kiemelendő, mert nem minden kategorizálási lépésnél volt olyan más adat, amelyet triangulációhoz – a besorolás más forrásokkal való összevetéséhez – használhattam volna. Nem volt lehetőségem továbbá külső kódolók bevonására sem, amely több kódoló egymástól független megállapításainak összehasonlítása révén az eredmények érvényességét erősítette volna (vö. kódolók közötti megbízhatóság [inter-coder reliability], Mayring, 2014, p. 42).

1. táblázat: A kutatás felépítése

Mayring nyolclépéses modellje	Alkalmazása a kutatás során
1. Konkrét kutatási kérdések megfogalmazása	A szakmai fórumok résztvevőire és fő témáira vonatkozó kérdések: kik vesznek részt és miről szól (és miről nem szól) a diskurzus (12. 2. 4. 1.)
2. Kutatási kérdés elmélethez kapcsolása	A Kodály-életmű és a Kodály elvein alapuló zenepedagógia mint értelmezési keret (12. 2. 4. 2.)
3. Kutatási terv (dizájn) definiálása	deszkriptív (leíró) jellegű tartalomelemzés (12. 2.)
4. A minta és mintavétel lépéseinek definiálása	Az IKS Bulletinben megjelent eredeti tanulmányok, illetve a szimpóziumokon elhangzott előadások összessége (12. 2. 4. 1.; 12. 3. 1)
5. Adatgyűjtés és elemzés módszerei, pilotkutatás	Adatbázis építése, majd leíró statisztikai vizsgálatok (12. 2. 4. 2.; 12. 3. 2)
6. Kutatás elvégzése, eredmények bemutatása a kutatási kérdések nyomán	Bemutatása a vonatkozó alfejezetekben (12. 2. 4. 3; 12. 3. 3.)
7. Eredmények megvitatása a minőségi kritériumok figyelembevételével	A két fórum eredményeinek együttes megvitatása (12. 4.) és limitációk
8. Az eredmények implikáció	Hiányok és lehetőségek, potenciális kutatási témák azonosítása (12. 4. 2.)

12. 2. Bulletin of the International Kodály Society

12. 2. 1. Történeti áttekintés, a tudományos folyóirat létrehozásának folyamata

Az IKS Bulletin kiadása már az IKS létrehozását megelőző tervekben is szerepelt a Társaság egyik leendő feladataként.⁵⁵⁹ Az 1975-ös alapításkor elfogadott alapszabályban a Bulletin „a tájékoztatás eszközeként szolgál a tudományos kutatás, zeneszerzés, előadás és zeneoktatás, valamint a Társaság munkájával összefüggő egyéb ügyekben”.⁵⁶⁰ További implicit szerepe az aktuális kutatások, jó gyakorlatok, eredmények disszeminációjával a Kodály-életművel és a Kodály-i alapelveken alapuló zenei nevelés képviselőinek (tovább)képzése. A Bulletinben nemcsak az IKS tagjai publikálhatnak.

Az 1975. 08. 12-én tartott első igazgatósági ülésen a tagok megegyeztek, hogy a Bulletin a Társaság tudományos aspektusát hivatott bemutatni, ugyanakkor kezdetben egyszerre töltötte be a hírlevél és szakmai fórum szerepét. Szintén ezen az ülésen született döntés a folyóirat hivatalos nevééről, valamint arról, hogy évente kétszer – tavasszal és ősszel – jelenjenek meg a számok. A folyóiratban az angol fő nyelv mellett megengedett a francia, olasz, magyar és német is. A Kulturális Kapcsolatok Intézete képviselőjében jelen lévő Polgár Endre ugyanakkor javasolta a más nyelvű írások angol nyelvű összefoglalásának közlését.⁵⁶¹ A kérdés újra felmerült az 1981-es igazgatósági ülésen,⁵⁶² de az angol – vagy angol tanulmányok esetében más nyelvű – összefoglalók nem váltak általánossá a későbbiekben sem.

Az eseményekről, tagsági hírekről szóló beszámolók számára a Társaság 1979-től a Hírlevelet (*Newsletter*) indított, amely azonban az online formára való áttérésig (2000–2001) nem volt rendszeres, így továbbra is a Bulletinben jelentek meg tagsági hírek, képzés-felhívások, beszámolók tagszervezetek eseményeiről. Az online hírlevél létrehozásával a szerkesztők igyekeztek elválasztani a Bulletin két korábbi szerepét, és a folyóirat ettől kezdve elsősorban a tudományos írások közvetítője, megtartva a Társaság

⁵⁵⁹ Ringer, A. L. (1974). *Preliminary Draft of Statutes*. Szőnyi, KIArch.

⁵⁶⁰ International Kodály Society. (1976). *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya*. (Kodály Szimpóziumok, 22. doboz), KIArch.

A jelenleg érvényben lévő Alapszabály (2016) megfogalmazásában: „[a Társaság] támogathatja tagjait a Társaság munkájához kapcsolódó anyagok kiadásával és terjesztésével, kiadhat könyveket, CD-ket és egyéb anyagokat, köztük a Társaság közleményeit, amelyek révén elősegíti a kommunikációt a tudományos kutatás, a zeneszerzés, az előadóművészet, a zenetanítás, valamint a Társaság munkájával kapcsolatos más ügyek terén.” (p. 1)

⁵⁶¹ International Kodály Society. (1975, augusztus 12). *The first Board meeting of the International Kodály Society*. IKSArch.

⁵⁶² International Kodály Society. (1981, január 5–8). *Official minutes of the of the I.K.S. Board Meeting 5-8 January, 1981, Budapest*. IKSArch.

működésével kapcsolatos eseményeknek, gyász híreknek fenntartott rovatokat (*Society news*). A Hírlevél webcímét a 2001/1 szám közölte, és a Bulletin és a Hírlevél deklarált szétválasztása a 2001/2 számtól kezdődött. Az IKS Facebook oldalát 2011 márciusában hozták létre, amely szintén a Társaság életével kapcsolatos híreket közvetíti.⁵⁶³

12. 2. 2. Szerkesztőség

A Bulletin szerkesztői feladatait 1976 és 2001 között a mindenkori ügyvezető titkár (Eősze László, majd Vandulek Lili) látta el, a magyar alelnök (Vikár László,⁵⁶⁴ Ittész Mihály) segítségével.

A 2000-es évben merült fel a Szerkesztőbizottság létrehozásának gondolata, de ekkor az Elnökség még nem döntött a javaslatról.⁵⁶⁵ Az IKS 25 éves évfordulójára megjelentetett, korábbi írásokból válogatást közlő különszám, a *Jubilee Bulletin* (2000) munkálatai során nyert pozitív tapasztalatok után a „hagyományos” Bulletin készítéséhez is felállították a szerkesztőbizottságot.⁵⁶⁶

2. táblázat: A szerkesztőség tagjai 1976–2020

1976	Eősze László		
1977–1993/1	Eősze László		
1993/2–1995/1	Eősze László		
1995/2–2001/1	Vandulek Lili		
2001/2–2003/1	Vandulek Lili	Lois Choksy	Jerry L. Jaccard
2003/2–2005/2	Vandulek Lili	Lois Choksy	Edouard Garo
2006/1–2006/2	Vandulek Lili	Judith Johnson (főszerk.)	Edouard Garo, Jeanette Panagapka
2007/1–2008/2	Vandulek Lili	Judith Johnson (fsz.)	Edouard Garo
2009/1	Vandulek Lili	Gilbert De Greeve (fsz.)	Edouard Garo
2009/2	Vandulek Lili	Jerry L. Jaccard (fsz.)	
2010/1	Vandulek Lili	Gilbert De Greeve (fsz.)	

⁵⁶³ International Kodály Society (é. n.) [Facebook oldal]. Elérés: 2023. január 18, forrás: <https://www.facebook.com/International-Kod%C3%A1ly-Society-133693390036430>

⁵⁶⁴ Alelnök 1975–1979 és 1983–1993 között. 1979–1983 között nem volt igazgatóság tag, de az IKS Bulletin szerkesztésében részt vett.

⁵⁶⁵ International Kodály Society. (2000, március 2–3). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Kecskemét*. IKSArch.

⁵⁶⁶ International Kodály Society. (2001, március 1–3). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. IKSArch.

2010/2–2011/1	Vandulek Lili	Gilbert De Greeve (fsz.)	
2011/2–2020/1	Vandulek Lili	Jerry L. Jaccard (fsz.)	
2020/2	Vandulek Lili	Jerry L. Jaccard (fsz.)	Jeanette Panagapka

A 2000-es évektől a hangsúly a Bulletin tudományos, „peer-reviewed” folyóirat státuszának megerősítésére és illetően való népszerűsítésére helyeződött. 2001 és 2005 között a beküldött tanulmányokat a szerkesztők bírálták, a 2005/5 számban jelent meg először a szerkesztők által felkért bírálókra való hivatkozás. A 2009/1 számtól a peer-review-t végzők nevét is közlik minden számban. 2009 és 2011 között az értékelésben résztvevők összetétele gyakran változott, a 2011/2 számtól kezdett állandósulni a bírálói munkacsoport, amely lényegében 2014 óta változatlan, egy-egy évtől eltekintve: Dr. Regina Carlow (USA), Gilbert De Greeve (Belgium), Dr. Matthias Funkhauser (Németország), Dr. Shinji Inagi (Japán), Dr. Brittany May (USA), Emily Spencer (USA), Dr. Ramona Mohd Tahir (Malajzia) és Celia Waterhouse (UK).

A Bulletin szerzői útmutatást a 1997/2 számig nem tartalmazott. Az 1997/2-től a 2002/2 számig terjedő időszakban az *„A szerkesztők várnak híreket, a tevékenységgel, kutatásokkal kapcsolatos cikkeket, ötleteket”* szöveg szerepelt, amely a már létező szerkesztői gyakorlat írásbeli megfogalmazása volt. A 2003/1 és a 2015/2 közötti számok szerzők részére szóló útmutatása: *„A szerkesztők várnak tudományos jellegű, jól dokumentált tanulmányokat Kodály Zoltán három főbb működési területéről: zeneszerzés, zenetudomány/népzene-tudomány és zeneoktatás. Hírek, beszámolók, konferenciajelentések az online Hírlevélben publikálhatók”*. A 2016/1 számtól az útmutatás kiegészült az APA hivatkozási stílus kötelezővé tételével. Ezzel kialakult a folyóirat jelenleg alkalmazott publikációs gyakorlata.

A peer-review értékelési szempontjairól, menetéről, illetve a megjelentetés (megjelentethetőség) feltételeiről Jerry L. Jaccard főszerkesztő tájékoztatott a 2012/1 számban: a szerkesztőbizottság a Kodály-életművel kapcsolatos, kvalitatív és kvantitatív tudományos írásokat vár, elsősorban – de nem kizárólagosan – népzene, műzene, zeneszerzés, zene- és pedagógiatörténet, kognitív fejlődés és általános pedagógia területén. Kodály munkásságát, valamint az annak nyomán kialakult nemzetközi zenepedagógiai mozgalom eredményeit vizsgáló írások kiemelt fontossággal bírnak. Jaccard szintén kitért a Bulletin szerepére a szakmai kommunikáció fenntartásában és a hasonló érdeklődésű kutatók közötti kapcsolatot építésében (Jaccard, 2012).

12. 2. 3. A Bulletin felépítése, rovatai

A Bulletin első száma 1976 tavaszán jelent meg, a borítón Kodály arcképével, három rövid Kodály-idézettel, valamint Kodály Zoltánné köszöntőjével:

„*Mi mást tehetnék még hozzá [a borítón szereplő Kodály-idézetekben megfogalmazott gondolatokhoz]? Csak annyit: amikor egy Nemzetközi Társaság alakul, hogy ezen gondolatokat terjessze (Kodály más megnyilvánulásaival együtt) – a legnagyobb sikereket kívánom a Társaság munkájához. Meggyőződésem, hogy erőfeszítéseik eredményeképpen az emberek jobbá válnak, az életük szebbé és talán a világ békésebbé: lévén, a zene hatalma óriási! Egykor Orfeusz is megnyugtatta a bestiát a zenéjével. A mi feladatunk talán nagyobb és összetettebb: a vad szenvedélyeket jószándékú érzésekkel váltsuk fel, a tudomány és technológia eredményei mellett felsoroljuk a kultúra értékeit is. Ez a cél egységesítsen mindnyájunkat, és akkor Kodály gondolatai mindig megújuló erőforrássá válnak.*” (Kodályné Péczely, 1976, p. 1).

A Kodály-portréval és/vagy -idézettel díszített címlap a 2000-es évekig jellemző volt, de 1981-től a szimpóziumok évében a szimpózium programfüzetéről vagy plakátjáról készült kép került a címoldalra, először a csak az őszi számban, majd 1993-tól mindkét borítón a szimpóziummal kapcsolatos tartalom szerepelt (helyszín, plakát, fellépők). A 2000-es évektől kezdődően a Kodály-idézetek elmaradtak.

A 2020/2 számig minden rovatot beleszámolva összesen 966 írás jelent meg a Bulletinben, átlagosan 10-11 írást tartalmaz számonként. Az egyes számok oldalszáma 40 és 96 között változott a 45 év folyamán, 1995 után stabilizálódott 52-56 oldal környékén.⁵⁶⁷

A tanulmányok előtt nem szerepelnek absztraktok és kulcsszavak. A Scimago által Q1-es minősítésű zenetudományi, etnomuzikológiai és zenepedagógiai folyóiratokkal összevetve megállapítható, hogy bár azok gyakorlata sem egységes, az IKS Bulletin ebben a kérdésben inkább a zenetudományi folyóiratok mintáját követi, ahogyan a *Journal of the American Musicological Society*, vagy a Scimago-ban nem szereplő, de 108 éves múltra visszatekintő *The Musical Quarterly* sem közöl absztraktokat és kulcsszavakat. Ugyanakkor az APA hivatkozási stílus – szemben a zenetudományi folyóiratokban gyakori Chicago Manual of Style (vagy arra épülő) rendszerrel – a társadalomtudományi (zenepedagógiai) irányba való elköteleződést sugallja, ahol mára

⁵⁶⁷ A folyóiratok számozása a címoldallal kezdődik, így az oldalszámokba beleszámít mind az, mind az utolsó oldal, amelyen általában a Társasággal kapcsolatos információk találhatóak.

általánossá vált mind az absztraktok, mind a kulcsszavak használata.⁵⁶⁸ Szintén nem jellemző a szerkesztői előszó rovat (Editorial), bár előfordult egy-egy számban.

A Bulletin első száma (1976) még nem tartalmazott tanulmányokat, hanem a bemutatkozást szolgálta: közreadták angol és francia nyelven a Társaság Alapszabályát, megemlékezéseket Kodályról (Kabalevsky, 1976) és Nemesszeghyné Szentkirályi Mártáról (Szőnyi, 1976), a II. Nemzetközi Kodály Szimpóziumon elhangzott négy előadás összefoglalóját, illetve beszámolókat a nemzetközi Kodály szervezetektől.

A második számban (1977/1–2) a társasági hírek mellett válogatást közöltek a 3. IKS szimpóziumon elhangzott előadásokból. Az 1978-as évtől kialakult felépítés – kis változtatásokkal – a 2002/2 számig megmaradt: szimpóziumi előadások, társasági hírek (*Society news*), esetleg kiegészítve egyéb, rövidebb életű tematikus sorozatokkal (*Hungarian choirs, The works of Kodály, Kodály as I knew him*). Az 1979-es vezetőségi ülésen⁵⁶⁹ elfogadott javaslatok között szerepelt, hogy a Társaságról szóló információk (*Information on the Society*) minden számban szerepeljenek, illetve indítsanak Recenziók rovatot is (*Book review*), amely az 1980/1 számtól vált rendszeressé. A 2002/2 számtól kezdve a *Society news* az egyetlen megnevezett rovat (a könyvrecenziók is ez alá kerülnek), és a folyóirat elején szereplő tanulmányoknál már nem csoportosítják külön a szimpóziumi előadásokat.

12. 2. 3. 1. Tematikus sorozatok, ünnepi számok

A folyóirat első két évtizedében a szerkesztők időről-időre tematikus sorozatokat is indítottak külön rovatként. 1976 és 1978 között a *Hungarian choirs* rovatban egy-egy jeles magyar énekkart mutattak be: a Győri Leánykart (1976), a budapesti Kodály Leánykart (1977), a Szilágyi Erzsébet Nőikart, a Debreceni Kodály Kórust és a Liszt Ferenc Kamarakórust (1978).

A többi sorozat Kodály életével, műveivel foglalkozott. A *Kodály as I knew him* 1978 és 1990 között angol nyelvű fordításban közölt válogatást a több kiadást megélt, Bónis Ferenc által szerkesztett *Így láttuk Kodályt* (Bónis, 2017) című kötetből. Az írások szerzői közül sokan nemzetközileg is ismert személyek (a megjelenés időrendjében): ifj. Bartók

⁵⁶⁸ Vö.: 2022-as évben (Scimago, Q1) absztrakt és kulcsszavak: *Journal of Research in Music Education, International Journal of Music Education*; csak absztrakt: *British Journal of Music Education, Bulletin of the Council for Research in Music Education, International Journal of Education and the Arts*

⁵⁶⁹ International Kodály Society. (1979, augusztus 1–11). *First Board Meeting of IKS, elected for the term 1979–1983*. IKSArch.

Béla, Serly Tibor, Vargyas Lajos, Molnár Antal, Nádasy Kálmán, Ferencsik János, Kadosa Pál, Doráti Antal, Szokolay Sándor, Keresztury Dezső.

Szintén ebben az időszakban futott a *The works of Kodály* sorozat, amelyben magyar zenetudósok Kodály egy-egy zeneművének elemzését közölték angol nyelven. Az elemzett művek: *Psalmus hungaricus* (Breuer János), *Galántai táncok* (Olsvai Imre)⁵⁷⁰, *Molnár Anna vegyeskarra* (Ittész Mihály), *Budavári Te Deum* kézírata (Kovács János)⁵⁷¹, valamint Bárdos Lajos hatrészes sorozata Kodály gyermekkarairól.⁵⁷²

A Kodály-életmű terjesztését és elsődleges forrásból való megismertetését szolgálja az angol nyelven közölt 26 Kodály-írás, amelyeket a dolgozat következő fejezete tárgyal részletesen.

Az IKS alapításának 25. évfordulóját egy jubileumi különszám, a már említett *Jubilee Bulletin* (2000) kiadásával ünnepelte a Társaság, amely egyúttal hatással volt a folyóirat további szerkesztési gyakorlatára. A korábban megjelent írásokból összeállított válogatás ötletét az akkori pénztáros-titkár, Jeanette Panagapka vetette fel.⁵⁷³ Az ünnepi számot Gilbert De Greeve IKS elnök és Kodályné Péczely Sarolta köszöntője nyitotta: „*A jövőbe tekintve arról álmodunk, hogy az IKS-t erős szakmai szervezetté építsük, amely hasznára van mindazoknak, akik Kodály Zoltán szellemének továbbvitelében érdekeltek*” (Kodályné Péczely & De Greeve, 2000, p. 5). A kiadvány önálló kötetként megvásárolható volt, jelenleg e-könyv formában kapható.

A *Jubilee Bulletin* szerkesztői igyekeztek a Kodály-életmű minél több aspektusát (Kodály személye, zeneszerzői, zenetudósi munkássága, zenepedagógiai elvei) lefedni, valamint képet adni a szellemében végzett nemzetközi munkáról. Kodály két zenepedagógiai előadásának írott változata mellett az írások harmada (11 esszé) Kodály személyéről szól, három Kodály munkatársainak, gondolatainak gyakorlatba átültetőinek, Bárdos Lajosnak, Ádám Jenőnek és Nemesszeghyné Szentkirályi Mártának állít emléket. A harmadik harmad a Kodály-koncepció nemzetközi adaptálásának kérdéseit vizsgálja, két francia nyelvű tanulmány (Favreau; Ribière-Raverlat) pedig francia és francia kanadai népdalok pedagógia céllal való elemzését mutatja be. A beválogatott 32 tanulmány közül három (Jacques Chailley, Jacquotte Ribière-Raverlat és

⁵⁷⁰ Eredetileg elhangzott 1977 december 13-án a Magyar Tudományos Zenetudományi Intézetének háromnapos tudományos tanácskozásán Kodály Zoltán emlékére („Kodály-ülésszak”, 1977).

⁵⁷¹ Eredetileg német nyelven hangzott el az 1982-es Nemzetközi Kodály Konferencián, Budapesten (Bónis Ferenc et al, 1986).

⁵⁷² A kecskeméti Kodály-szemináriumra készített kiadvány (Bárdos, 1978) részletekben való újraközlése.

⁵⁷³ International Kodály Society. (2000, március 2–3). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Kecskemét*. IKSArch.

Alexander L. Ringer) nem korábbi IKS Bulletin számokból való, hanem a Magyar Kodály Társaság által szervezett 1982-es Nemzetközi Kodály Konferencián elhangzott előadásokból készített kötetből (Bónis Ferenc et al., 1986).

12. 2. 4. Az IKS Bulletin tartalomelemzése

12. 2. 4. 1. A vizsgálat kérdései, mintája és módszerei

Az IKS tudományos tevékenységét vizsgáló kutatás mintáját az 1976 és 2020 között⁵⁷⁴ az IKS Bulletin számára készült, eredeti tanulmányok alkották, beleértve az IKS égisze alatt vagy közreműködésével szervezett szimpóziumokon, konferenciákon elhangzott előadások írott változatait (n=396). Nem kerültek a mintába a tagsági hírek [*Society news*] rovat alatt szereplő írások, nekrológok, könyvismertető, valamint máshol korábban megjelent tanulmányok és nem IKS-hez köthető konferencia-előadások kivonatai, reprintjei és/vagy fordításai, függetlenül azok tartalmától (n=107).

Az IKS Bulletinben megjelent tanulmányokon végzett kutatás kérdései:

1. Kik voltak a leggyakrabban publikáló szerzők?
2. A szerzők mely ország képviselői? Milyen szakmai háttérrel rendelkeztek? Mekkora az IKS vezetőségi tagok által írt tanulmányok aránya?
3. Hogyan alakult a férfi és női szerzők aránya? Hogyan változott a társszerzős cikkek száma?
4. A szimpózium/konferencia előadások milyen arányban jelentek meg a Bulletinben is?
5. Milyen mértékben vannak jelen Kodály-életmű különböző aspektusai: zenetudomány, etnomuzikológia, zeneszerzés, zenepedagógia a Kodály-életművel kapcsolatos írásokban, illetve a Bulletin egészében?
6. Melyek a főbb témák és milyen azok aránya a folyóiratban? Változtak-e ezek a tudományos folyóirattá válás folyamán, főként 2001 után?
7. Vannak-e azonosítható hiányok, amelyek esetleg újabb kutatási irányokat jelentenek a Kodály-koncepció szellemében dolgozók számára?

Az adatok feldolgozásához, következtetések megállapításához a tartalomelemzés során leíró statisztikai elemzés módszereit alkalmaztam. Mayring definíciója alapján a

⁵⁷⁴A disszertációban vizsgált időszakban (1973–2021 augusztus) ezen években voltak teljes évfolyamok.

kutatás deskriptív (leíró) jellegű: „a szövegek feldolgozása egy deduktívan megfogalmazott kategóriarendszerrel, és a kategóriák előfordulásának regisztrálása nominális módon (*X* kategória előfordult az anyagban) vagy kategóriák gyakoriságában” (Mayring, 2014, p. 13). Az előre meghatározott kategóriarendszer korábbi kutatások eredményein, elméleti kereteken és kutatási kérdéseken alapul és nem a vizsgált szöveg elemzése során azonosított kategóriák, így csak az elemzés megkezdése előtt rögzített – és pilotkutatás során véglegesített – szempontok szerint vizsgálja és írja le a szövegtömeg tulajdonságait.

12. 2. 4. 2. Az adatbázis felépítése

A kutatás kezdetekor az IKS Bulletin 1976–2005 közötti, valamint a 2016 utáni számai digitális formában rendelkezésre álltak. A hiányzó számok digitalizálása után végeztem a folyóirat összes cikkének bibliográfiai leírását és – szerzői kulcsszavak hiányában – tárgyszavazását, létrehozva a deduktívan (elméletből levezetett, előre meghatározott szempontok szerint) kialakított kategóriarendszert.

Az SPSS 26 szoftverrel végzett adatelemzés során használt adatbázis készítéséhez három főbb adatsort alkalmaztam: 1) írásokra vonatkozó bibliográfiai adatokat, 2) szerzőkre vonatkozó adatokat, valamint 3) a tanulmányok tartalmát összefoglaló tematikus kategóriákat.

Az elemzési egységek – az adattábla egy-egy sora – a tanulmányok voltak. A szerzőkre vonatkozó adatokat a folyóiratban közölt szerzői információk, azok hiányában az IKS által közreadott *Who's who?* (2000, 2003, 2007) kötetekben, szimpóziumi programfüzetekben, valamint online elérhető nyilvános információk alapján állapítottam meg. A statisztikai elemzés során a társszerzős tanulmányoknál a szerzői adatokat minden szerzőnél külön feltüntettem, míg az írásokra vonatkozó tematikus kategóriák vizsgálata során az egyes tanulmányokat egyszer vettem figyelembe. A tanulmányok tematikus adatai az első szerzőnél kerültek feltüntetésre az SPSS-ben, a többi szerzőnél ezek 99-es változóértékkel (duplum) voltak jelölve, amelyeket az elemzés során kiszűrtem.

Az írások általam készített, részletes tárgyszavazása több mint négyszáz, hierarchikusan strukturálatlan tárgyszót eredményezett, amelyeket a megbízhatóság érdekében utólag a RILM repozitóriumban szereplő tárgyszavakkal vettem össze. A tanulmányok 2017 őszén végzett első tárgyszavazásakor a RILM adatbázisban az IKS Bulletin retrospektív feldolgozása nem volt naprakész. A tárgyszavak ellenőrzésére,

összevetésére 2021 tavaszán került sor. Önmagában egyik tárgyszavazási mód sem volt alkalmas leíró statisztikai vizsgálatra, ezért a tárgyszókészletből 20 nagyobb tartalmi kategóriát, és azokon belül egymást kizáró alkategóriákat alakítottam ki a Kodály-életmű és a Kodály elvein alapuló zenepedagógia sajátosságai alapján (Szőnyi, 1986; Ittész, 2004; Dobszay, 1991/2009; Gönczy, 2009 nyomán), amelyek a tematikus kategóriarendszer és az eredmények értelmezésének elméleti háttérét adják (Mayring, 2014, p. 41).

Azokat a tanulmányokat, amelyek több kategóriába is kerülhettek volna, az írás elsődleges fókuszára szerint soroltam be (vö. McCarthy, 2012, p. 153). Az eredetileg angol nyelvű RILM és saját tárgyszavak magyarra fordításakor, illetve a hierarchikus struktúra kialakításához az Országos Széchényi Könyvtár Theusaurusza⁵⁷⁵ nyújtott segítséget.

A három fő adatszoport és alkategóriák⁵⁷⁶

I. Az írásokra vonatkozó adatok

- Szerző neve
- Cím
- Megjelenés éve
- Nyelv
- Szimpóziumon/konferencián elhangzott előadás alapján készült? (igen/nem)

II. Szerzőkre vonatkozó adatok

- Név
- Nem
- Ország (nemzetiség és működési ország)
- Foglalkozás (legfőbb tevékenység, max. 2)
- IKS vezetőségének tagja volt-e valamikor (függetlenül a tanulmány írásának évétől)

III. Tematikus kategóriák

- Tudományterület (zenepedagógia, zeneelmélet, zenetörténet, népzene-tudomány)
- Empirikus kutatás (tudományos módszertannal)

⁵⁷⁵ OSZK Tezaurus/Köztezaurus. (é. n.). Magyar Elektronikus Könyvtár. Elérés 2023. január 18., forrás <https://mek.oszk.hu/adatbazis/thes.htm>

⁵⁷⁶ A teljes változókészletet és magyarázatokat ld. 4. melléklet.

- Zenepedagógia (zenepedagógiai jellegű írásoknál)
- Zenepedagógia módszertan (módszertani írásoknál)
- Szolmizáció
- Népzene – pedagógiai alkalmazás (deklaráltan)
- Repertoár kiválasztása/bővítése (deklaráltan)
- Zenepedagógiai irányzat/filozófia
- Oktatási szint
- Zeneoktatás típusa
- Kodály-adaptáció külföldön
- Kodály-életmű
- Tárgyalt zene jellege
- Más tudományterületek
- Kulturális identitás
- SNI
- Globalizáció/multikulturalizmus
- Előnyök/transzferhatás, érdekképviselő
- Mérés/értékelés
- Intézmény (a pilot elemzés után elhagytam az alacsony elemszám miatt)

12. 2. 4. 3. Eredmények

1. Kik voltak a leggyakrabban publikáló szerzők?

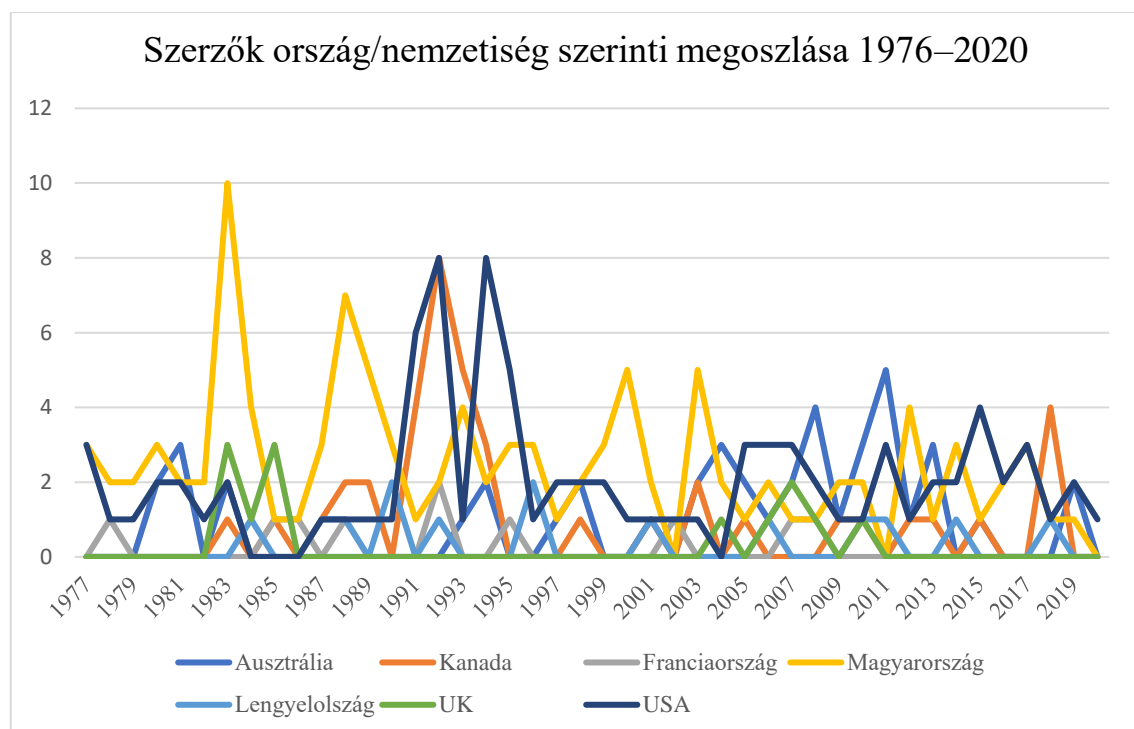
A mintába került 396 tanulmány 239 különböző szerzőtől származik, a társszerzős művek szerzőit külön számolva. A legtöbb írást (14) Ittész Mihály jegyzi. Őt követik 9-9 írással James Cuskelly; Eősze László; Forrai Katalin és Jerry L. Jaccard. Hét tanulmánnyal szerepel Gilbert De Greeve és Szőnyi Erzsébet. 6-6 írás fűződik Denise Bacon; Lois Choksy; Kocsárné Herboly Ildikó; Judith Johnson; Albert van der Schoot; valamint Matthias Funkhauser nevéhez. 5-5 írást jegyez Alois Slozil és Vikár László. A megjelent tanulmányok több, mint negyede (n=108) a felsorolt 15 szerző munkája.

2. A szerzők mely ország képviselői? Milyen szakmai háttérrel rendelkeztek?

A Bulletin szerzőinek túlnyomó többségét két nemzet adja: 108 írás legalább egyik szerzője magyar nemzetiségű, 96 írásé amerikai. Legalább 10 írással Ausztrália (44),

Kanada (41), Lengyelország (14), az Egyesült Királyság (13) és Franciaország (10) képviselteti magát.

2. ábra: Szerzők ország/nemzetiség szerinti megoszlása 1976–2020

Az idősoros grafikon mutatja, hogy az 1980-as években magyar szerzőktől volt kiemelkedő publikációs szám, majd jelenlétük visszaesett, míg az 1990-es évek első felében az amerikai és kanadai szerzők érték el magas számot, részben az 1991-es és 1993-as szimpóziumon elhangzott előadások közlésének eredményeképpen. A 2000-es évektől a nemzetek közötti arány egyenletesebb, de a Bulletin történetében csak három évfolyamban (1986, 2002, 2020) fordult elő, hogy minden tanulmányt más nemzetiségű szerző írt volna.

A tanulmányok nyelv szerinti megoszlása: 358 (90,4%) angol, 33 (8,3%) francia, 2 (0,5%) német, 1 (0,3%) olasz, valamint 2 (0,5%) többnyelvű. 2015 óta csak angol nyelvű írások jelentek meg.

A szerzők foglalkozás szerinti megoszlása vegyes képet mutat, összesen 17 foglalkozás képviselteti magát. A legnagyobb számú csoportot az egyetemi/főiskolai oktatók által írt munkák teszik ki, 224 tanulmány szerzője dolgozik felsőoktatásban. Elsődleges foglalkozását tekintve óvodai/iskolai vagy hangszeres zenepedagógus 115, zenetudós 26, népzeneudós 24 írásnak a szerzője. Mindössze 9 olyan tanulmány jelent meg a folyóirat 45 éves története alatt, amelynek szerzője igazoltan PhD-hallgató volt a publikálás idején.

A tanulmányok közel 31,6%-át (n=131) írták olyan szakemberek (33 fő), akik munkásságuk egy szakaszában tagjai voltak az IKS vezetőségének, függetlenül attól, hogy a tanulmány írásakor betöltötték-e valamilyen pozíciót a Társaságban. 8 szerző volt, aki nem publikált hivatali ideje alatt, és 8, aki csak olyankor. Összességében kevéssel több tanulmány született a szerzőktől, amikor nem töltöttek be tisztséget (72–59).

3. Hogyan alakult a férfi és női szerzők aránya? Mekkora a társszerzős cikkek száma?

A Bulletin szerzői között a nők többségben vannak, számuk 135 fő, szemben 103 férfival. A tanulmányok tekintetében (a tárgy szerzős írások szerzőit külön-külön számolva) az arány kiegyenlítettebb: 214 a női, 201 a férfi szerzős írás, és az évek folyamán sincsenek jelentős eltérések egyik nem javára sem.

3. ábra: Nemek szerinti megoszlás

A társszerzős tanulmányok száma mindössze 18, ezen belül kettőnél több szerzővel csak 1 írás rendelkezik.

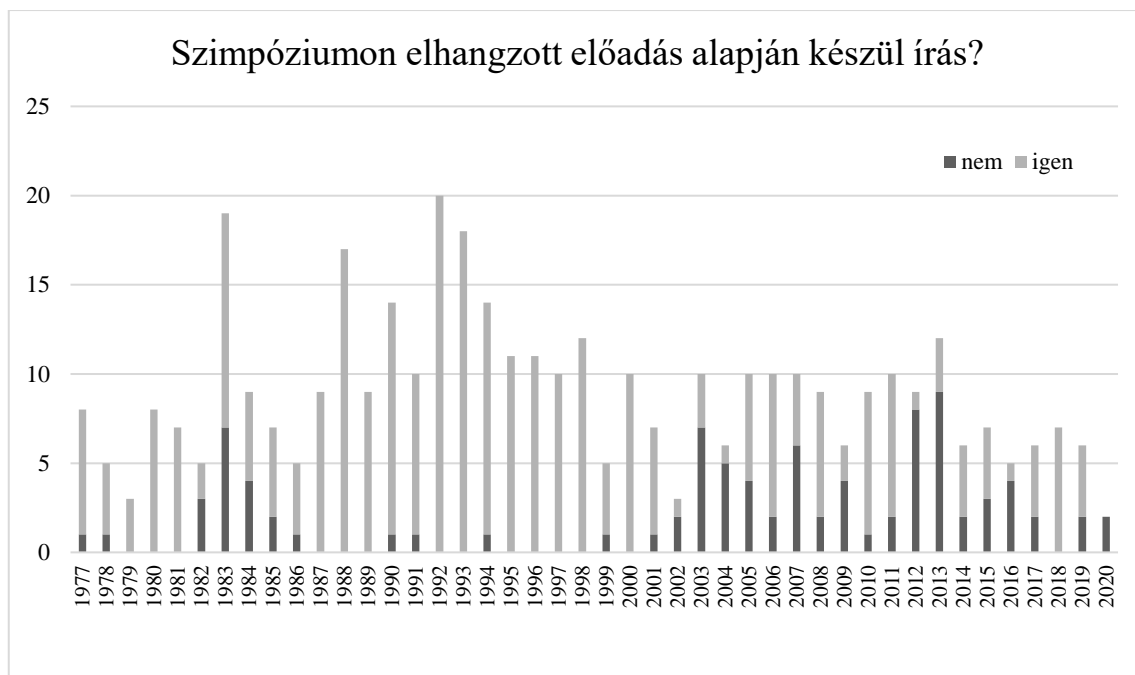
4. Konferencia- és szimpóziumi előadások milyen arányban jelentek meg a Bulletinben is?

A folyóiratban megjelent tudományos jellegű munkák 77%-a (n=305) IKS-hez köthető szimpóziumon, konferencián elhangzott előadás tanulmány formában való közlése.⁵⁷⁷ 14 olyan évfolyam volt, amikor csak szimpóziumi előadások jelentek meg.

⁵⁷⁷A Bulletinben közölt szimpóziumi előadások száma a szimpóziumok esetében 293 volt (vö. 12.3.3./5 kérdés). A különbség magyarázata, hogy itt minden IKS-hez köthető konferencia (pl. az 1982. decemberi

2001-től kezdett megfordulni a tendencia, és – a 2018-as év kivételével – kiegyenlítődött az eredeti művek és a szimpóziumi előadásokon alapuló írások aránya.

4. ábra: Szimpóziumon elhangzott előadások nyomán készült vagy önálló tanulmányok

5. Milyen mértékben vannak jelen Kodály-életmű különböző aspektusai: zenetudomány, etnomuzikológia, zeneszerzés, zenepedagógia?

A kutatási kérdést Kodály Zoltánné 1977-es szimpóziumi megnyitó-beszéde (Kodályné Péczely, 1977, p. 3) ihlette: *A társaság iránti kölcsönös érdeklődésünk többnyire a Kodály-módszer. El kell mondanom, hogy az elején nem nagyon örültem neki, úgy tűnt számomra, mintha Kodály tevékenységének csak egy hangsúlyozandó oldala lenne és azért fogadtam el a posztot [az IKS tiszteletbeli elnöke], mert abban bíztam, megváltoztathatom [ezt a nézetet]. [...] De amikor egy kicsit többet gondolkodtam, arra jutottam, hogy valójában csak az oktatásban van lehetőség arra, hogy egész emberként bemutassuk őt [...].*

A kérdést két szinten vizsgáltam: 1) a 12. számú tematikus kategóriába sorolt, Kodály Zoltán életművét bemutató tanulmányok szintjén, illetve, hogy 2) a Bulletin egészében milyen arányban jelennek meg a Kodály által képviselt szakterületek.

Kodály-emlékkonferencia) előadásai bekerültek a mintába, nemcsak a kétévente tartott Kodály szimpóziumokéi, így számuk akkor is magasabb, hogy a szimpóziumok esetében figyelembe vettem 2020 után megjelent Bulletineket is.

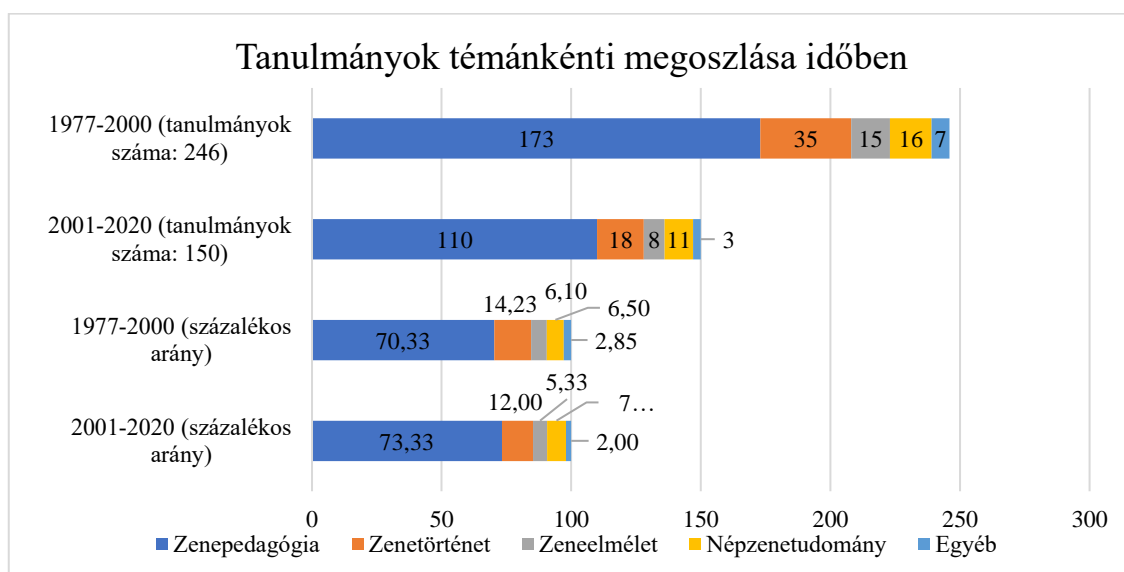
A Kodály Zoltán életművét vagy annak recepcióját tárgyaló tanulmányok (n=105) többsége Kodály zenei nevelési koncepciójával (n=44) foglalkozott. Ezt követték számban az életével, személyével, munkásságával kapcsolatos zenetörténeti jellegű írások (n=36). 25 tanulmány vizsgálta zeneműveit, ebből 6 szólt zenepedagógiai célból írt gyakorlatairól.

A Bulletinben megjelent tanulmányok összességét tekintve a túlnyomó többség (n=283, 71,5%) zenepedagógiai témában született. A zenetudományi témát vizsgáló írások száma 76 (19,2%), ebből zenetörténeti 53 (13,4%); zeneelméleti 23 (5,8%). A népzene tudományi téma alá sorolt művek az összes tanulmány 6,8%-át tették ki (n=27). Zeneszerzői tevékenységgel kapcsolatos írások száma mindössze 2, amely abból is adódhat, hogy mindössze 6 zeneszerző volt a szerzők között.

6. Melyek a főbb témák és azok aránya a folyóiratban? Változtak-e ezek a tudományos folyóirattá válás folyamán, főként 2001 után?

Az 4. ábra tudományterületek szerint csoportosítva (zenepedagógia, zeneelmélet, zenetörténet, népzene tudomány, illetve ezekbe be nem sorolható „egyéb”) mutatja az egyes témák megoszlását a tanulmányok száma szerint, illetve a téma és az időszakban publikált tanulmányok számának százalékos arányában 1977–2000, illetve a Szerkesztőbizottság megalakulása után, 2001–2020 között. Ez utóbbi összevetés alapján minimális az eltérés az egyes időszakokban a tudományterületek között: a zenepedagógiai jellegű tanulmányok dominanciája (70,33%, illetve 73,33%) mellett a zenetudományi írások aránya 20%, míg a népzene tudományiak 6-7% körül van mindkét korszakban. Az elmúlt 20 év során a zenepedagógiai írások arányának kismértékű növekedése tapasztalható.

5. ábra: Tanulmányok tematikus megoszlása

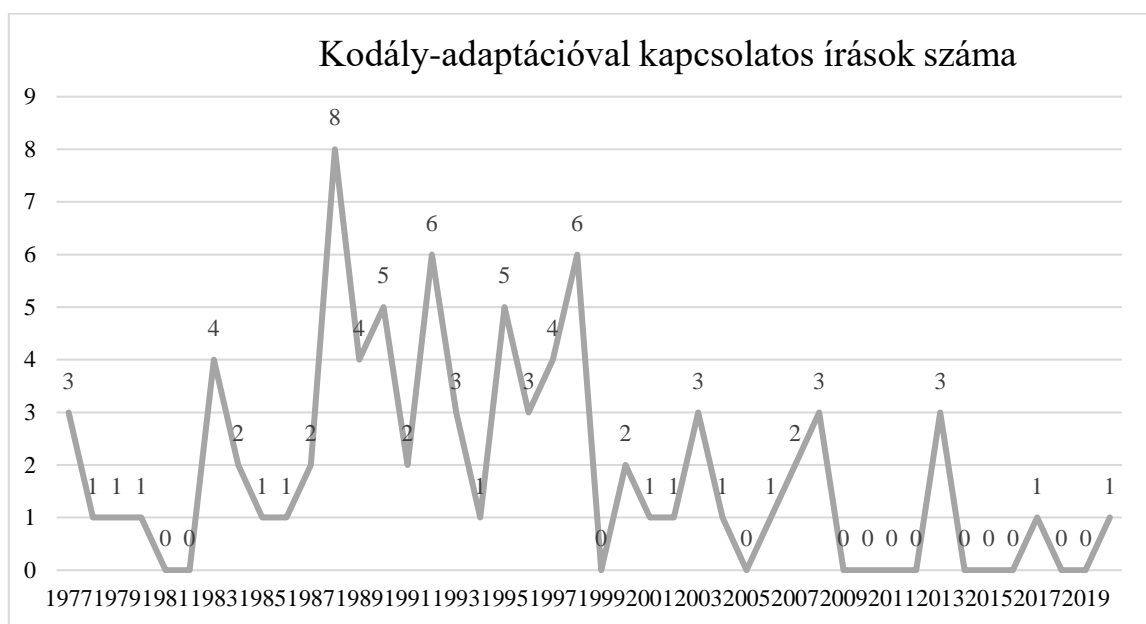

A tudományos kutatómódszertant alkalmazó empirikus kutatások száma a folyóiratban 73, beleértve a zenemű-elemzéseket is. Ezek tanulmányok száma szerinti megoszlása: kvantitatív zenepedagógiai: 20, kvalitatív zenepedagógiai: 15, kevert: 1, zenemű-elemzés: 34 – ebből népzene-elemzés: 9. Jelentős (n=53) a zenetörténeti írások száma, amelyek többsége a leíró történettudomány kutatási módszereit követi.

A zene-tudományi és zenepedagógiaián kívül más tudományágak nézőpontjainak vagy vizsgálati módszereinek deklarált bevonása az írások 17,2%-ában jelenik meg, jobbra az ezredfordulótól kezdődően. Legmagasabb számmal ezek közül a pszichológia (n=27), filozófia (n=12), antropológia (n=8), illetve neurobiológia/agykutatás (n=8) rendelkezett.

A Kodály-koncepció nemzetközi adaptálásával – mint az IKS szempontjából kiemelten fontos témával – kapcsolatos írások számának változásait az alábbi grafikonon ábrázolja:

6. ábra: Kodály-adaptációval kapcsolatos írások

1977–2000 között az összes írás negyede a szólt a Kodály-koncepció nemzetközi átültetéséről, míg az elmúlt 20 éves időszakban az arányuk 11%-ra csökkent. Kiemelkedően magas számot 1988-ban, 1992-ben és 1998-ban figyelhetünk meg, a megelőző évek (1987, 1991, 1997) szimpózium előadásából közölt válogatások eredményeként. A Kodály-adaptáció esetében azonban az arány megtévesztő lehet, mert az egyes országokban működő Kodály társaságok tevékenységeiről, eredményeiről szóló írások többnyire a *Society news* rovatban kaptak helyet, így azok nem kerültek be a mintába.

A zenepedagógiai jellegű 283 tanulmány közel negyede szól oktatásfilozófiai/eszmei (26,5%), illetve elméleti kérdésekről (24,7%), ez utóbbiba beleszámolva a gyakorlati zenepedagógiai munkát informáló, azt segítő empirikus kutatásokat is. Hasonló arányban (23,3%) vannak jelen az oktatásszervezéssel, tananyag, tanterv, tankönyvek kiválasztásával kapcsolatos témák. Zenepedagógia-történeti tanulmányok az írások 12,3%-át, míg a gyakorlati módszertani útmutatások azok 8,5%-át teszik ki. A módszertani írások kis száma (n=25) miatt a *Zenepedagógia módszertan – módszertani írásoknál* (4. kategória) nem tapasztalunk lényeges eltéréseket egyes altémák között (általános zenei képességfejlesztés: 6; zenehallgatás, reprodukciós képesség fejlesztése: 5-5; zenei írás-olvasás: 3; zenetörténet tanítása: 2 tanulmány).

A csak elviekben definiált „jó zene” szintén Kodály egyik pedagógiai alapvetése volt,⁵⁷⁸ ezért a repertoár kiválasztásának kérdését szintén felvettem kategóriaként: számuk 36, ebből 20 osztálytermi zeneoktatásra, 16 énekkari repertoárra vonatkozik.

A zeneoktatás típusát (bölcsődei/óvodai foglalkozás; iskolai ének-zene óra; hangszeres; karének, karvezetés; iskolán kívüli) csak releváns esetekben (n=51) – főként módszertani és oktatásszervezési jellegű írásoknál – jelöltem külön. Ezek közel felét a karének/karvezetés témája teszi ki (n=23). A többi alkategória 10, vagy annál kevesebb alkalommal fordul elő: bölcsődei/óvodai foglalkozás 7, iskolai ének-zene óra 10, hangszerstanítás 8, iskolán kívüli zenei nevelési foglalkozás 3 tanulmányban. Három írás szólt a továbbá a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek zenei neveléséről.

Azon tanulmányok esetében, ahol releváns volt a vizsgált vagy célkorosztály megnevezése (n=152), az általános iskolai korosztály volt a legmagasabb (n=65), ezt követték koragyermekkor/iskola előtti zenei neveléssel foglalkozó írások (n=39), majd a középiskola (n=11) és a nem tanárképző felsőoktatás (n=6). A tanárképzéssel kapcsolatos írások (n=31) egyszerre kapcsolódnak a felsőoktatáshoz, illetve az iskolai zenei neveléshez is, lévén a nevelésfilozófiai, eszmei és gyakorlati módszertani ismeretek a tanításban hasznosulnak majd.

A zenepedagógiai jellegű írások közül 190 a Kodály zenei nevelési koncepciót tárgyalta, a minta jellegét tekintve az elvárásoknak megfelelően. Emellett csekély számban jelentek meg más megközelítések (n=8), némiképp magasabb a Kodály és mások gondolatait összehasonlító (n=18), illetve az összehasonlítást történeti kontextusba helyező tanulmányok száma (n=9).

A zenei anyanyelv témához tágabb értelem beletartozhatnának a népzene tudománnyal kapcsolatos írások is, azonban a zenepedagógiai írásokban a népzene pedagógiai felhasználására korlátoztam a kategóriát, amely alá 42 írás került. A kulturális identitás kérdése 70 írásban jelent meg, az esetek több, mint felében a multikulturalizmus kontextusában (n=39).

A szolmizációról célzottan szóló kutatások (n=22) közül 10 írás a szolmizáció történetével foglalkozik, 7 a relatív szolmizáció előnyeiről, alkalmazási lehetőségeiről, míg 5 a relatív és abszolút szolmizáció összehasonlításáról.

⁵⁷⁸ Vö. „egy-két emberöltő alatt mai zenei Potemkin-kultúránk megtelhetne tartalommal, *jó zenére* áhító új tömegek lepnék el a ma üresen tátongó koncerttermetek, komoly művészi célokra alakult karének-egyesületek hálóznák be ezerfelé szagatott, kohézió nélküli társadalmi életünket” (Kodály 1929/2007a, p. 42, kiemelés: P. Zs.)

A zenei nevelés – ezen belül a Kodály-i alapokra építő gyakorlat – transzferhatásai, mint Kodály által is gyakran hangsúlyozott érv, amely egyúttal az érdekképviselő egyik eszköze is, 24 tanulmányban jelenik meg. Ehhez kapcsolódnak még a mérés-értékeléssel kapcsolatos tanulmányok (n=14), amelyek tényleges eredményeket igyekeznek empirikus kutatással igazolni.

A 3. táblázat a tanulmányok tárgyalt zene jellege szerinti megoszlását ábrázolja a teljes mintán, azon tanulmányok esetében (n=170), ahol a téma kapcsán kiemelt jelentőséggel bírt a zene műfaja, jellege.

3. táblázat: Tanulmányok a tárgyalt zene műfaja szerinti megoszlása

Téma	Tanulmányok száma	Százalékos aránya
Műzene	78	45,88
Nem-nyugati zene (hangsúlyozottan)	7	4,12
Népzene	71	41,76
Könnyűzene	1	0,59
Jazz	1	0,59
Műzene és népzene	8	4,71
Műzene és könnyűzene	1	0,59
Nyugati és nem-nyugati zene	1	0,59
Műzene és jazz	2	1,18
Összesen	170	100

A műzene és a népzene voltak túlnyomó többségben, a könnyűzene, a jazz műfajai alig-alig fordulnak elő. A nem-nyugati zene előfordulása is alacsony, azonban ebbe a kategóriába akkor került egy tanulmány, amennyiben a szerző külön hangsúlyozta a zene „nem-nyugatiságát”, más esetben a műzene vagy népzene alá lettek besorolva.

Az adatbázis készítésekor önálló kategóriaként szerepelt az Intézmények (változóértékei: felsőoktatás/továbbképzés; nemzeti Kodály társaság/intézet; IKS; egyéb zenei szervezet), de mivel az IKS, a nemzeti Kodály társaságok és egyéb szervezetek Kodály programjai jobbára a *Society news* rovatban kaptak helyet, az elenyésző elemszám miatt a kategóriát végül kihagytam az elemzésből.

12. 3. Nemzetközi Kodály Szimpóziumok tartalomelemzése

A szimpóziumok helyszínét, eseményeit a történeti rész során részletesen bemutattam, ezért ebben a fejezetben csak az elhangzott előadásokból készített adatbázison végzett leíró statisztikai vizsgálat eredményeit ismertetem.

4. táblázat: *Nemzetközi Kodály Szimpóziumok adatai.*⁵⁷⁹

Szimpózium neve	Helyszíne	Év
1. International Kodály Symposium	Oakland, CA, USA	1973
2. International Kodály Symposium	Kecskemét, Magyarország	1975
3. International Kodály Symposium – Music belongs to everyone	Wolfville, Nova Scotia, Kanada	1977
4. International Kodály Symposium – The Child's World of Music	Sydney, Ausztrália	1979
5. International Kodály Symposium – Music for Humanistic Life and its Education	Szapporo, Japán	1981
6. International Kodály Symposium – Music, a universal language for all peoples and cultures	Antwerpen, Belgium	1983
7. International Kodály Symposium – Music in a Multi-cultural Society	London, UK	1985
8. International Kodály Symposium – Source and Vitality of Kodály's Music and Educational Ideas	Kecskemét, Magyarország	1987
9. International Kodály Symposium - Constant values in the changing world of education — the significance of Kodály's philosophy	Athén, Görögország	1989
10. International Kodály Symposium – Toward Universal Music Literacy in the 21st Century	Calgary, Kanada	1991
11. International Kodály Symposium – Partners in Artistry	West Hartford, CT, USA	1993
12. International Kodály Symposium – Music as Poetry – Kodály's genius towards the future	Assisi, Olaszország	1995
13. International Kodály Symposium – East meets West through music: The universality of Kodály	Manila, Fülöp-szigetek	1997
14. International Kodály Symposium – Survival and revival of Kodály's heritage: Back to the sources	Kecskemét, Magyarország	1999
15. International Kodály Symposium – Kodály: The Human Voice and Instruments	Helsinki, Finnország	2001
16. International Kodály Symposium – Making music together	Newcastle, Ausztrália	2003

⁵⁷⁹ A történeti részben a korai programfüzeteinek gyakorlatát követve római vagy arab számmal jelöltem a szimpóziumok sorszámát, itt az áttekinthetőség érdekében arab számokat használok.

17. International Kodály Symposium – Kodály, the whole man, and his inspirational gift to the 21st Century	Leicester, UK	2005
18. International Kodály Symposium – Let all the World in Every Corner Sing	Columbus, OH, USA	2007
19. International Kodály Symposium – On Values of Music	Katowice, Lengyelország	2009
20. International Kodály Symposium – Shared Visions – Connecting with Kodály	Brisbane, Ausztrália	2011
21. International Kodály Symposium – Music and music education in the 21st century – global challenges	Kecskemét, Magyarország	2013
22. International Kodály Symposium - Singing, Singin, Singing - The core of musical expression	Edinburgh, Skócia, UK	2015
23. International Kodály Symposium – Singing the circle – Kodály-inspired music education from birth to adult	Camrose, Kanada	2017
24. International Kodály Symposium – Embracing a new era: Nurturing the Kodály Philosophy around the world	Kuching, Sarawak, Malajzia	2019
25. International Kodály Symposium – Village voices in global harmony	Katowice, Lengyelország	2021

12. 3. 1. A vizsgálat kérdései, mintája és módszerei

A mintába az 1973 és 2021 közötti szimpóziumok előadásai kerültek, függetlenül azok jellegétől (plenáris, előadás, műhely stb.), összesen 914. A vizsgálat módszerei megegyeztek a Bulletinen végzett kutatásával.

A szimpóziumi programokon végzett kutatás kérdései:

1. Hogyan épült fel a szimpóziumok programja?
2. Kik voltak a leggyakoribb előadók? Mekkora az IKS vezetőségi tagok aránya?
3. Az előadók mely országok képviselői?
4. Hogyan alakult a férfi és női szerzők; egy- és többszerzős előadások aránya?
5. A szimpóziumi előadások milyen arányban jelentek meg a Bulletinben?
6. Milyen mértékben vannak jelen Kodály-életmű különböző aspektusai: zenetudomány, etnomuzikológia, zeneszerzés, zenepedagógia?
7. Melyek a főbb témák és azok aránya? Milyen a témák időbeli eloszlása?
8. Vannak-e azonosítható hiányok, amelyek esetleg újabb kutatási irányokat jelentenek a Kodály-koncepció szellemében dolgozók számára?

12. 3. 2. Az adatbázis felépítése

Az elemzéshez szintén saját készítésű adatbázist használtam. Az adatbázis tartalmazta az előadások programfüzetben megjelent adatait, valamint előre kialakított tematikus kategóriák szerinti besorolását. Ez utóbbit nehezítette, hogy a Kodály szimpóziumok programfüzeteiben sincsenek szerzői tárgyszavak, és nem állt rendelkezésre olyan külső forrás, mint a Bulletinhez a RILM. 1999 előtt az absztraktokat sem közölték, így a tematikus besoroláskor csak a címekre hagyatkozhattam azon előadásoknál, amelyek nem jelentek meg a Bulletinben sem (n=168). Ezen előadások esetében a megállapítások érvényessége korlátozott.

A folyamatot azonban segítette, hogy a kutatásban a Bulletin elemzése megelőzte a szimpóziumokét. Az ott kialakított, a teljes szöveg hozzáférhetősége miatt jóval részletesebb tematikus kategóriarendszert (ld. 12. 2. 4. 2) a szimpóziumi előadások sajátosságaihoz egyszerűsítettem, illetve kiegészítettem olyan témákkal, amelyek az első, pilot besorolás során merültek fel („egyéb” kategória értékeiként: pl. énekes játékok vagy koncertpedagógia). Ez a kategorizálási mód egyúttal lehetővé tette a két fórum vizsgálatok kapott eredmények összehasonlítását és a következtetések együttes tárgyalását (ld. 12. 4. alfejezet).

Az adatbázis adatcsoportjai

I. Szimpóziumra vonatkozó adatok

- Év
- Cím
- Helyszín
- Felépítés (előadások és kiegészítő programok)

II. Előadásra vonatkozó adatok

- Cím
- Szerző(k) neve
- Szerző(k) származási és működési országa
- Szerzők(k) neme
- Szerzők száma
- Típusa (előadás, műhely, poszter, plenáris, kerekasztal)

- Absztrakt elérhető (igen/ nem/video⁵⁸⁰)
- Bulletinben megjelent (igen/nem)
- Nyelv

III. Tematikus kategóriák

- Kodály tevékenysége szerinti besorolás
- Zenepedagógia jellege
- Alkalmazott koncepció/módszer
- Szolmizáció (abszolút/relatív)
- Célkorosztály
- Zenetörténet
- Népzene
- Zeneelmélet
- Kodály-adaptáció – deklaráltan
- Repertoár
- Egyéb, a szövegtörzs előzetes elemzésekor felmerült kategóriák

Az adatbázison az SPSS 26 szoftverben végeztem leíró statisztikai vizsgálatokat.

12. 3. 3. Eredmények

1. Hogyan épült fel a szimpóziumok programja?

A program felépítése közel azonos volt az elmúlt 50 év folyamán: plenáris és szekció-előadásokból, műhelyekből, kerekasztal-beszélgetésekből, közös éneklésből, kiegészítő (mester)kurzusokból, bemutatótanításokból álló szakmai program mellett hangversenyek, kirándulások színesítették a kínálatot.

Az 5. táblázat mutatja, hogy az első 15 év elmaradhatatlan programja, a bemutatótanítás az 1987 után már csak alkalmanként fordult elő és – az 1997-es 13. és a 2011-es 20. Kodály szimpóziumok kivételével – olyan szimpóziumokon, amelyeket más rendezvényekkel, nyári Kodály-kurzusokkal együtt rendeztek. A leggyakoribb kiegészítő programelemek – a közös éneklés és hangversenyek – más, kisebb létszámmal megvalósuló zenepedagógiai konferenciák gyakori összetevői, ebben az IKS szimpózium

⁵⁸⁰ A 2021-es online szimpóziumhoz nem készült absztraktkötet, viszont az előadásokat rögzítették és utólag visszanezhetők voltak.

követi a nemzetközi gyakorlatot (pl. ISME Bizottságainak szemináriumai vagy az European Association for Music in School konferenciái).

5. táblázat: Szimpóziumok felépítése

Szimpózium	Bemutató- tanítás	Közös éneklés/ kórus	Egyéb kurzus	Napközbeni hgv.	Esti hgv.	Kirándulás
1	nem	igen	nem	nem	igen	igen
2	igen	igen	nem	igen	igen	igen
3	igen	igen	nem	igen	igen	igen
4	igen	nem	nem	igen	igen	nem
5	igen	nem	igen	igen	igen	nem
6	igen	nem	nem	nem	igen	igen
7	igen	igen	nem	igen	igen	nem
8	igen	igen	nem	igen	igen	nem
9	nem	nem	igen	nem	igen	igen
10	nem	igen	nem	igen	igen	igen
11	nem	igen	nem	igen	igen	igen
12	nem	nem	igen	nem	igen	igen
13	igen	igen	nem	igen	igen	igen
14	igen	igen	nem	igen	igen	igen
15	igen	igen	nem	igen	igen	igen
16	nem	nem	nem	igen	igen	nem
17	nem	igen	nem	igen	igen	nem
18	nem	igen	nem	igen	igen	igen
19	nem	igen	nem	igen	igen	igen
20	igen	igen	igen	nem	igen	nem
21	igen	igen	nem	nem	igen	nem
22	igen	igen	igen	igen	igen	nem
23	nem	igen	nem	igen	igen	nem
24	nem	igen	nem	igen	igen	igen
25	nem	igen	nem	igen	igen	nem

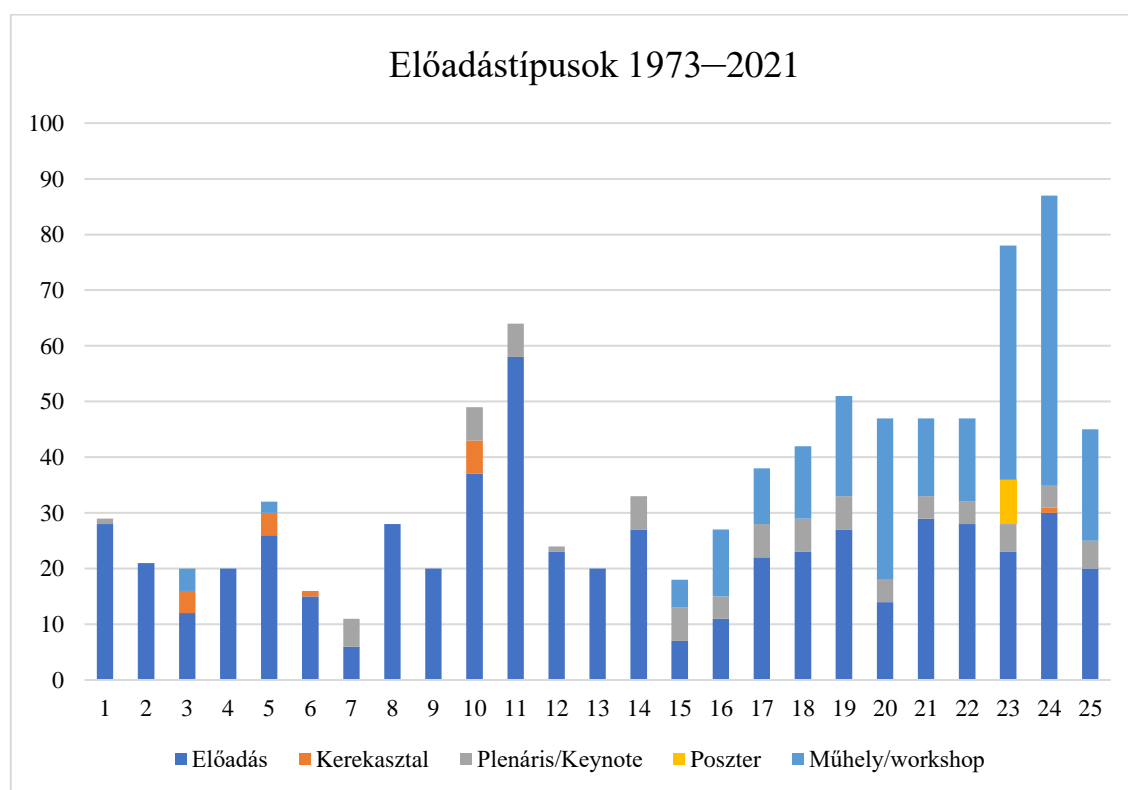
6. táblázat: Előadások száma típusonként

Szim- pózi- um	Összes típus	Elő- adás	Kerek- asztal	Plenáris	Poszter	Workshop/műhely
1	29	28	0	1	0	0
2	21	21	0	0	0	0
3	20	12	4	0	0	4
4	20	20	0	0	0	0
5	32	26	4	0	0	2
6	16	15	1	0	0	0
7	11	6	0	5	0	0
8	28	28	0	0	0	0
9	20	20	0	0	0	0
10	49	37	6	6	0	0
11	64	58	0	6	0	0
12	24	23	0	1	0	0
13	20	20	0	0	0	0
14	33	27	0	6	0	0
15	18	7	0	6	0	5
16	27	11	0	4	0	12
17	38	22	0	6	0	10
18	42	23	0	6	0	13
19	51	27	0	6	0	18
20	47	14	0	4	0	29
21	47	29	0	4	0	14
22	47	28	0	4	0	15
23	78	23	0	5	8	42
24	87	30	1	4	0	52
25	45	20	0	5	0	20
Összes	914	574	16	78	8	237

A huszonöt szimpóziumon összesen 914 előadás hangzott el, ezek közel kétharmada (n=574) szekció-előadás, negyede (n= 237) műhely volt (ld 6. táblázat). A maradékot plenáris előadások, kerekasztal-beszélgetések és poszterek tették ki. Arányuk sokat

változott a 2000-es évektől, amikortól a műhelyek általánossá váltak és bizonyos években számuk meghaladta az előadásokét (ld. 6. ábra), ami a gyakorlati irányultság előtérbe kerülését mutatja, míg a kerekasztal-beszélgetések az 1990-es évekre kikerültek a programból. Poszterprezentációk egy alkalommal fordultak elő. A poszterek előnyeinek a hasonló érdeklődésű kutatók informális jellegét és a kapcsolatépítés esélyét tartják (Silverman, Waldon & Kimura, 2014), de a kisszámú előadót felvonultató és gyakran egymást ismerő Kodály-közösség szimpóziumán ez az előny nem érvényesül, amely magyarázata lehet annak, hogy a 2017-es évet leszámítva poszterszekció nem szerepel a programokban.

7. ábra: Előadástípusok megoszlása

Az előadások száma általában 50 alatti, ennél nagyobb számot csak két észak-amerikai kontinensen, illetve Dél-Kelet-Ázsiában tartott szimpózium ért el. Az Egyesült Államok és Kanada – már az országok méretéből adódóan is – nagyszámú Kodály-követővel rendelkezik, így nem meglepő az eredmény (1993-ben 64 előadásból 44-nek volt amerikai szerzője, 2017-ben 78 előadásból 25 kanadai és 19 amerikai). A 2019-es malajziai szimpózium a környező országokból gyűjtötte össze a mindenkori legmagasabb előadásszámot (köztük ausztrál: 27, maláj: 18), bár esetében az egzotikus helyszín is közrejátszhatott.

2. Kik voltak a leggyakoribb előadók?

Az előadások számát szerzőnként is rögzítettem az adatbázisban, azaz a társszerzős előadások is megjelennek az egyes szerzők neve mellett. A huszonöt szimpóziumon összesen 602 fő adott elő, de túlnyomó többségük (422 fő) csak egyszer. Legalább három előadást mindössze 94 szerző adott.

A legtöbb szereplés (n=19) Jerry L. Jaccard jelenlegi IKS elnökhöz kötődik, aki – bár nem volt az IKS alapítótagja – az 1970-es évek végétől aktív tagja a nemzetközi Kodály-közösségnek, összesen 12 szimpóziumon vett rész előadóként, ráadásul négy alkalommal volt felkért keynote speaker, amelyek szintén a legmagasabb számok. Szimpóziumrészvételben⁵⁸¹ és előadások számában Michalis Patseas (13 előadás – 11 szimpózium) a második. Az őket követő legalább hétszer előadók: 11: Ittész Mihály; 10-10: James Cuskelly, Forrai Katalin, Judith Johnson, David Vinden; 9-9 Gilbert De Greeve, Szőnyi Erzsébet, Kocsárné Herboly Ildikó, Vikár László; 8-8: Denise Bacon, Lois Choksy, Miriam B. Factora; 7-7: Eősze László, Katherine Hickey, Deanna Hoermann, Szabó Helga. A felsorolt 19 előadó nevéhez összesen 180, az összes előadás közel ötöde (19,7%) fűződik. Szőnyi és Szabó kivételével mindannyian szerepet vállaltak az Társaság vezetőségében is. A szimpóziumi előadások közül összesen 214 (23,4%) származik olyan szerzőktől, akik az IKS Elnökségének tagja is voltak.

3. Az előadók mely országok képviselői?

Az előadók nemzetisége és működési országa szerint három ország dominál az előadások számában: USA (n=230), Magyarország (n=148 + külföldön élő magyarok n=25) és Ausztrália (n=134). Őket jelentős különbséggel követi Kanada (n=73), az Egyesült Királyság (n=32) és Japán (n=29). Az első négy ország annyiban előnyt élvez a többihez képest, hogy azokban legalább három Kodály szimpóziumot rendeztek, amelyek az adott ország előadóinak kedvez.

⁵⁸¹Az adat az előadóként való részvételre vonatkozik. A legtöbb esetben a szimpóziumok résztvevőinek listái nem voltak hozzáférhetők, így a passzív részvételről nincs adatom, csak kivételes esetekben (pl. az ülések jegyzőkönyvei alapján Gilbert De Greeve elnökségi tagsága idején minden szimpóziumon jelen volt, de csak 9 alkalommal adott elő).

7. táblázat: Szimpózium helyszíne és előadók nemzetisége

Szimp. országa	Ausztrália	Belgium	UK	Finnország	Fülöp-sz.	Görögország	Japán	Kanada	Lengyelország	Magyarország	Malajzia	Olaszország	USA	Összesen
Amerikai	13	1	26	3	3	3	3	38	26	29	8	3	74	230
Ausztrál	51	1	11	1	2	0	4	10	11	7	27	1	8	134
Magyar	10	5	15	3	2	5	8	17	17	41	6	6	13	148
Kanadai	4	0	3	1	2	2	1	40	5	7	0	0	8	73
Brit	4	1	16	0	0	0	0	1	3	4	2	0	1	32
Japán	1	1	3	0	1	0	9	1	2	4	3	1	3	29

Annak fényében, hogy Tajvan nem rendezett Kodály szimpóziumot, kirívó, hogy a 9. legmagasabb előfordulás (n=17) fűződik a szigetországhoz. Kis létszámú, de elkötelezett előadói 2005-től kezdve rendszeresen jelen vannak a szimpóziumokon.⁵⁸²

Az előadások nyelv szerinti megoszlása: 886 (96,9%) angol, 17 (1,9%) francia, 7 (0,8%) mandarin, 2 (0,2%) francia, 2 (0,2%) német. A szimpóziumok elsődleges nyelve angol, de a francia is megengedett, rendszeresen voltak számukra fenntartott „francophone” szekciók. A 2019-es malajziai szimpóziumon szervezetek először nyelvek szerint csoportosított szekciókat, amelyekben az angol, maláj és mandarin (kínai) nyelveket használhatták. A 2023-as szimpózium kiírásában szintén megengedett az anyanyelv használata, de kéri angol nyelvű fordítás készítését is.⁵⁸³

4. Hogyan alakult a férfi és női szerzők; egy- és többszerzős előadások aránya?

Az előadók neme szerinti csoportosítás során három kategóriát használtam: férfiak, nők és – többszerzős vagy kerekasztal esetén – vegyes. Az előadók között a nők vannak többségben: 530 előadás szerzője nő, szemben 336 férfival; a vegyes kategóriába 46 előadás esett. A felkért plenáris előadók nem szerint kiegyenlítettebbek: a 79 keynote-ból férfi egyéni előadó 40, nő 36 esetben szerepelt, 3-ban pedig vegyesen (4 férfi és 3 nő).

⁵⁸² A lista első 16 helyén – Tajvant leszámítva – csak olyan országok képviselői szerepelnek, ahol rendeztek szimpóziumot.

⁵⁸³ *IKS Symposium 2023: Golden Anniversary: Connecting Humanity Through Music.* (2023). IKS Symposium 2023. Elérés: 2023. 01. 18., forrás: <https://www.ikssymposium2023.org/home>

Az egyszerűs előadások száma messze meghaladja a társszerzősöket: 818 egyszerűs, 81 társszerzős és 15 kerekasztal-beszélgetés hangzott el. A nemzetközi együttműködés során született előadások száma alacsony (n=21), és ezek közül 15 kerekasztal, azaz ad hoc esemény, nem közös kutatás/tevékenység eredménye.

5. *A szimpóziumi előadások milyen arányban jelentek meg a Bulletinben is?*

A Bulletinben 293 prezentáció jelent meg, 621 nem. Ebből 242 előadás, 41 plenáris és mindössze 7 műhely. Az előadások és a műhelyek aránya a várakozásoknak megfelelő, lévén, hogy ez utóbbiak legtöbbször nem is publikálási célból készülnek, illetve tudományos folyóiratokban ritkán kapnak helyet gyakorlati irányultságú foglalkozások összefoglalói. A szakmai elismertség alapján felkért plenáris előadók esetében inkább meglepő, hogy a 79 előadás fele jelent csak meg nyomtatásban. A szervezők – és bizonyos mértékben az Elnökség – által kiemelten fontosnak tartott személyek gondolatai emiatt nem jutnak el a tágabb közösséghez.

6. *Milyen mértékben vannak jelen Kodály-életmű különböző aspektusai: zenetudomány, etnomuzikológia, zeneszerzés, zenepedagógia?*

8. *táblázat: A szakterületek megoszlása és százalékos aránya*

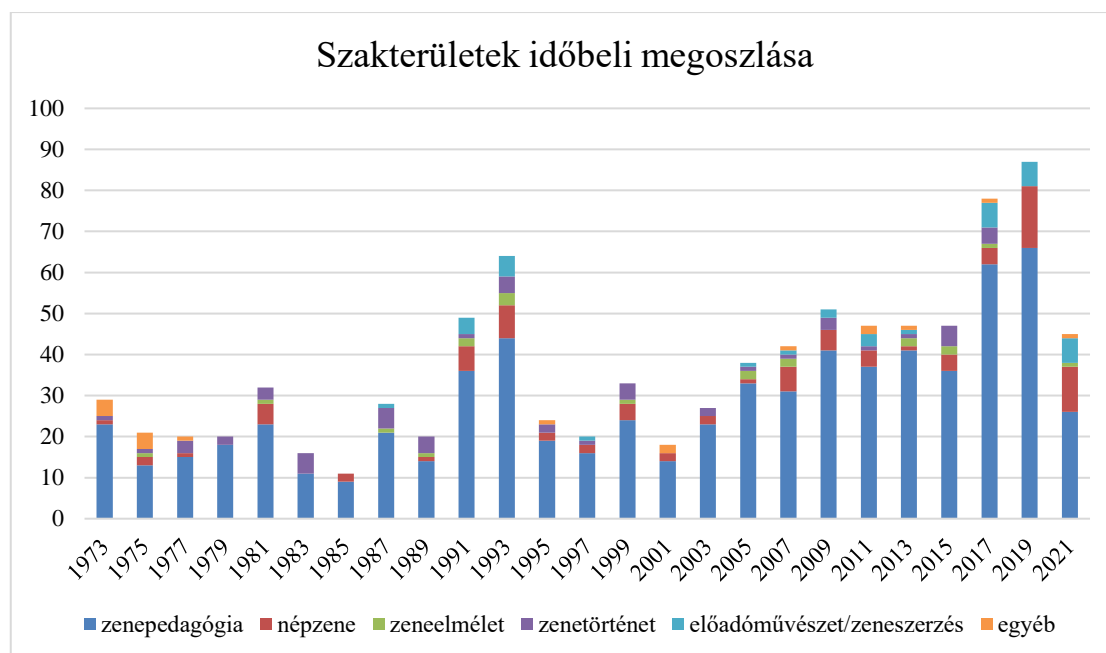
Szakterület	Előadások száma	Százalékos aránya
Zenepedagógia	696	76,15
Népzene	89	9,74
Zeneelmélet	20	2,19
Zenetörténet	54	5,91
Előadóművészet/zeneszerzés	37	4,05
Egyéb (vagy nem eldönthető)	18	1,97
Összesen	914	100

Az előadások háromnegyede zenepedagógiai irányú, a fennmaradó negyedet együttesen teszi ki a népzenetudomány, zenetudomány és előadóművészet (beleértve a zeneszerzést is).

A zenepedagógia aránya közel állandó az évek folyamán és folyamatosan jelen van, a többi terület azonban nemcsak kevesebb, de bizonyos években hiányzik is: népzene 3,

zeneelmélet 12, zenetörténet 4, előadóművészet 11 szimpóziumon egyáltalán nem szerepelt.

8. ábra: Szakterületek időbeli megoszlása

7. Melyek a főbb témák és azok aránya? Milyen a témák időbeli eloszlása?

9. táblázat: A zenepedagógiai témájú előadások altéma szerinti megoszlása

Zenepedagógia jellege	Előadások száma	Százalékos aránya
Általános kérdések	389	55,8
Filozófiai, eszmefuttatás	81	11,7
Zenetanár-képzés és továbbképzés	52	7,5
Hangszeres (zenekar is)	49	7,1
Zenepedagógia-történet	46	6,6
Kórus	39	5,6
Éneklés	27	3,9
Iskolán kívüli	10	1,4
Koncertpedagógia	3	0,4
Összesen	696	100

Az előadások legtöbbje általános kérdéseket vizsgált, mint zenei képességek együttes fejlesztése, arányuk közel állandó az évek folyamán. A második leggyakoribb elemszámmal a filozófiai vagy elméleti eszmefuttatások kategória rendelkezett, amely előadások Kodály valamely gondolatából indultak ki, vagy általános zenepedagógiai kérdéseket jártak körül. Az iskolán kívüli zenei nevelés, illetve a koncertpedagógia megjelenése viszont alacsony, bár ez utóbbi nem is tartozik a Kodály-koncepcióhoz (vö. Körmeny, 2015, különösen p. 143–147). Önálló változóértékként való felvételét többszöri előfordulása indokolta.

A célkorosztály csak 137 esetben volt releváns vagy kideríthető. Ezekben belül a túlnyomó többség a koragyermekkor és általános iskolai korosztály zenei neveléséről szólt. A középiskola és a felnőttoktatás alig fordult elő. A *felsőoktatás* változóérték alá soroltak közül 32 tanárképzést érintő előadás volt.

10. táblázat: Az előadások megoszlása a tárgyalt célkorosztály szerint

Célkorosztály	Előadások száma	Százalékos aránya
koragyerekkor	47	34,3
általános iskola	36	26,3
felsőoktatás	36	26,3
középiskola	11	8,0
felnőtt	7	5,1
Összesen	137	100

Kodály meghatározásában a magyar zenepedagógiai módszert három kifejezés foglalja össze: „*ének, népdal és mozgó dó*” (Kodály, 1966/2007c, p. 187).

Az éneklés a zenepedagógiai alkategóriák között kapott helyet, összes arányát az *éneklés* és a *kórus* (közös éneklés – a Kodály-koncepció szintén egyik alappillére) változóértékek összeadásából számoltam: 67 zenepedagógiai jellegű írás tárgyalta dedikáltan a témát.

A népzene és a szolmizációt önálló változóként is felvettem. A népzene alkategóriái (~kutatás, ~pedagógiai alkalmazás, ~zeneművekben) közül a pedagógiai célból végzett gyűjtés és elemzés még az etnomuzikológiai szakterület alá besorolt előadásoknál (n=89) is számottevő (n=36). Zenepedagógiai irányultságnál (n=696) 59 ilyen előadás hangzott el, így a népzene pedagógiai alkalmazása kategória együttes elemszáma 95, amely az összes előadás közel tizede.

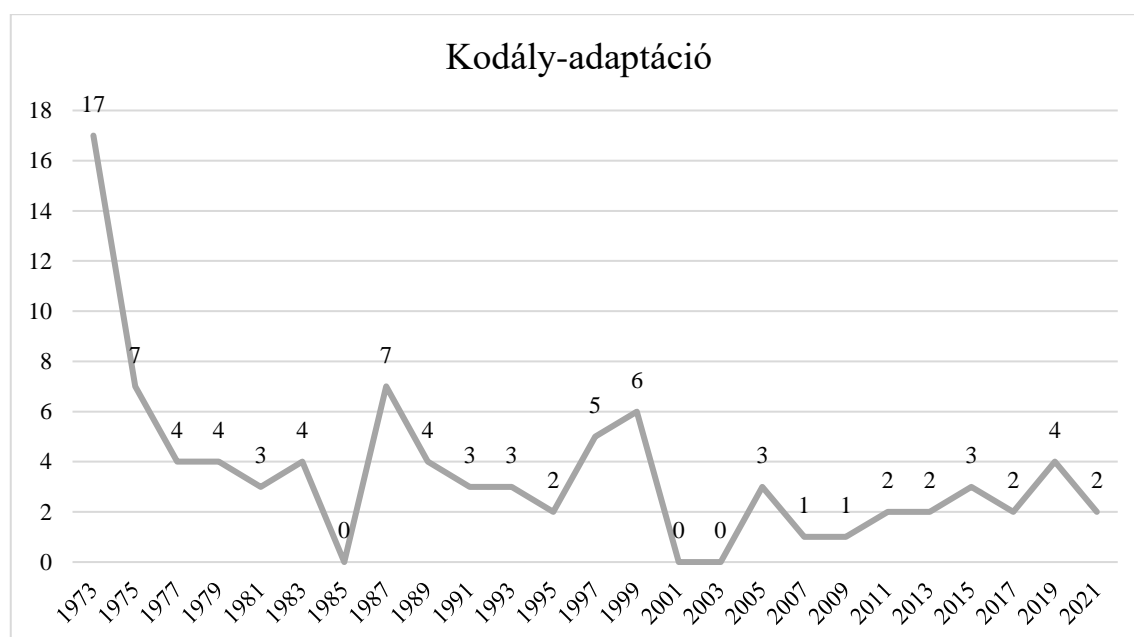
A szolmizációt csak az előadás fő témájakor használtam, bár vélhetően az általános zenepedagógiai előadások és workshopok között többször is előfordulhatott. Ebből adódóan a releváns előadások száma alacsony (n=22). Ezen belül a relatív szolmizáció használatát 13, az abszolútét 3, a kettő összevetését 6 előadás érintette.

A Kodály-i zenepedagógia egyik alapvető kérdését, a repertoár kiválasztását célzottan tárgyaló 105 előadásból 85 zenepedagógiai, 19 előadó-művészeti célú repertoár volt, 1 filozófiai/elméleti. Hangsúlyozottan „nem nyugati” zenét 13 előadás választott témájául.

A Kodály koncepciójának külföldi adaptációja eredményei-kihívásai bemutatásának szentelt előadások száma 89, de kategóriába csak az explicit módon megjelenő adaptáció került. A tényleges arány ennél jóval nagyobb lehet az „adaptáció” definiálásától függően: akár minden Kodály-koncepcióról szóló módszertani és filozófiai előadást ide lehetne sorolni, amikor földrajzi vagy időbeli, szociokulturális különbségekhez „adaptálódunk” (ld. a XIII. fejezetben). A fogalomértelmezési különbségek miatt szorítottam ezért csak azon előadásokra, ahol konkrétan megjelenik egy adott ország viszonyaihoz való adaptálás kérdése.

Az előadások időbeli eloszlása (10. ábra) jól mutatja, hogy kezdeti találkozókön az előadók többsége igyekezett a saját országában végzett Kodály-munka állapotát bemutatni, míg idővel és a témák bővülésével ezen általános összefoglalók fontossága visszaesett. Magasabb számot csak a két kecskeméti szimpóziumon (1987 és 1999) ért el, amelyek mottói inspirálhattak ilyen jellegű reflexiót, de ezt a rendelkezésre álló adatok alapján nem tudtam igazolni.

9. ábra: Kodály-adaptációt tárgyaló előadások száma

Az alkalmazott módszer esetében csak azon zenepedagógiai előadásokat jelöltem, amelyek deklaráltan nem Kodálllyal vagy a Kodály-koncepcióval foglalkoztak. Az IKS és szimpóziumai alapesetben Kodály munkásságához kapcsolódnak akkor is, ha az nincs külön megnevezve. Az előadások mindössze 6,7%-a (n=52) esett valamely alkategóriába: 21 előadás szólt Kodály kortárs és későbbi követőiről (pl. Forrai Katalin, Colourstrings), 19 Kodály és más irányzatok összehasonlításáról/kapcsolatáról és 12 deklaráltan nem Kodályról. Ez utóbbiak fele zenepedagógia-történeti kutatás, amelyek témája megelőzte Kodály korát, bár a gondolatok később megjelenhettek Kodály-koncepciójában (pl. John Curwen, Sarah Anna Glover).

Az összességében alacsony számú zenetörténeti (n=54) és a zenepedagógia-történeti (n=8) előadások többsége – a minta jellegéből adódóan várható módon – Kodály személyével és életművével foglalkozott (összesen 42 előadás) és 8 hasonlította össze Kodályt és más zeneszerzőkkel. A zenetörténet tanításának kérdése 3 alkalommal fordult elő, míg nem Kodályhoz kötődő témák 9-szer.

11. táblázat: Zenetörténeti előadások

Téma	Előadások száma	Százalékos aránya
Kodály	36	58,06
Nem Kodály	9	14,52
Kodály pedagógiai művei	6	9,68
Kodály & mások (deklaráltan)	8	12,90
Zenetörténet tanítása	3	4,84
Összesen	62	100

A népzene tudomány (n=89) nem pedagógiai irányú célból való űzése (népdal-gyűjtés és -elemzés, illetve népzene tudomány-történet) 50, a népzene előfordulása zeneművekben – mind Kodály zeneszerzői tevékenységének egyik fő aspektusa – mindössze 3 előadásban kapott szerepet.

A zeneelméleti előadások száma csekély (n=20), ezek közül 4 Kodály műveinek elemzése, 16 egyéb műelemzés vagy elméleti fejtegetés. A zeneelmélet tanításával 11 zenepedagógiai előadás foglalkozott célzottan.

Az egyéb kategória alkategóriái részben a Bulletinben megjelent írások vizsgálatokor, illetve az elemzés során merültek fel: SNI; társtudományok, multikulturalizmus, transzferhatás, könnyűzene, IKT, énekes játékok, tömegkommunikáció, improvizáció,

tesztek, Kodály szervezet. A társtudományok többsége a pszichológia (n=17), tanuláselméletek (n=7), orvostudomány és agykutatás (n=4) volt.

12. táblázat: „Egyéb” kategóriába sorolt előadások

Téma	Előadások száma	Százalékos arány (az összes előadás viszonyában)
SNI	8	0,9
Társtudományok (pszichológia stb.)	35	3,8
Multikulturalizmus	33	3,6
Transzferhatás	20	2,2
Könnyűzene	6	0,7
IKT	9	1,0
Énekes játékok	38	4,2
Tömegkommunikáció	4	0,4
Improvizáció	8	0,9
Kodály szervezet	14	1,5
Tesztek	6	0,7
Összesen	181	20

12. 4. Következtetések

12. 4. 1. A tartalomelemzés eredményei

Az IKS tudományos aspektusát bemutatni hivatott Bulletin (IKSB) és a szimpóziumok (KSZ) szerzőinek nemzetisége és működési területe szerinti megoszlás változatos képet mutat, a Bulletinben 33, az szimpóziumukon 56 ország képviseltette magát, amely a Kodály-koncepció nemzetközi elterjedésének és IKS jelenlétének mértékét is mutatja. Ugyanakkor a mindkét fórumon magyar és amerikai nemzetiségű szerzők erős dominanciája figyelhető meg, ez a két nemzet adja az összes tanulmány és előadás szerzőinek közel felét (IKSB: 49,1%, KSZ: 44,1%).

Bár az IKS Alapszabály számos nyelv használatát megengedi, a Bulletinben 2015 óta kizárólag angol nyelvű írások jelentek meg, és a szimpóziumok esetében is 96,9% az angol aránya. Ez megfelel a nemzetközi trendeknek,⁵⁸⁴ ugyanakkor az angolul nem tudó IKS tagok számára megnehezíti, hogy tájékozódjanak a Társaság tagságának tudományos eredményeiről és egyéb eseményeiről. Egyes nemzeti Kodály társaságok (pl. Japán

⁵⁸⁴A Scimago adatbázisban legmagasabban rangsorolt 40 zenei témájú folyóirat, valamint a fő zenepedagógiai folyóiratok mindegyike angol nyelvű.

Kodály Társaság) ezért időnként fordításban eljuttatják az általuk fontosnak tartott tanulmányokat tagjaiknak, esetleg az adott ország anyanyelvén megjelentetnek IKS Bulletin különszámokat (pl. La Voix de Kodály en France). A szimpóziumok esetében a francia nyelvű szekciók korábban gyakoriak voltak, illetve a 2019-ben a mandarin (kínai) és maláj nyelvek is használhatók voltak. A 2023-as tervezett találkozón megengedett az anyanyelv használata is.

A Bulletin szerzők körében közel azonos nők és férfiak aránya, kis különbséggel a nők javára. Más zenepedagógiai tudományos folyóiratokon végzett kutatásokkal összevetve, amelyekben a női szerzők száma emelkedő tendenciát mutat, de nem éri el a férfiakét (Humphreys, 1999; Humphreys és Stauffer, 2000), az IKS Bulletin kiegyenlített képet mutat a szerzők neme szerinti megoszlásban. Mindez igaz a kis létszámú szerkesztőbizottságra és peer-review-t végző csoportra is. A szimpóziumokon nagyobb a nemek közötti eltérés a nők javára, ugyanakkor a Bulletinben is közölt előadások száma hasonló: 136 férfi, 149 nő és 7 vegyes, amely alapján a férfiak nagyobb arányban publikálják előadásukat (férfiak 40%, míg a nők 28%).

Az interdiszciplináris kutatások egyre növekvő száma követi a nemzetközi tudományfejlődés útvonalát, bár arányuk egyelőre kevés (IKSB: 17,2%, KSZ: 3,8%). Az IKS Bulletinben mindössze 18 a többszerzős írások száma (KSZ: 81), amely viszont ellentétes a nemzetközi trendekkel, ahol a társszerzős publikációk aránya növekszik (Tóth, 2008; Nagy, 2016). Különösen ritkák a nemzetközi kollaboráció eredményeként született munkák mindkét fórumon, noha az IKS létét és működését az egymással való kapcsolattartás indokolja, amely jó lehetőséget teremtene nemzetközi együttműködésekre, összehasonlító kutatásokra.

A szimpóziumokon elhangzott előadások tanulmány formában való közzlése a tagok közötti szakmai kapcsolattartás az egyik formája, így azok is, akik nem tudnak részt venni a rendezvényen, értesülhetnek a közösség tudományos eredményeiről, mert a szimpózium után nem jelenik meg konferenciakötet. A vezetőségi ülések jegyzőkönyvei alapján azonban bizonyos időszakokban csak ezek az írások álltak a szerkesztőség rendelkezésére: 14 évfolyam csak ilyen írásokat közölt. Ebből a szempontból kedvezőnek tekinthető a szimpóziumtól függetlenül keletkezett tanulmányok növekvő aránya.

A tanulmányok közel harmadát írták olyan szerzők, akik egy időszakban az IKS vezetőségében is betöltöttek tisztséget, beleértve az ügyvezető titkárt és Kodály Zoltánné tiszteletbeli elnököt is. A hivatali idő alatt megjelentetett tanulmányok száma kevéssel alacsonyabb (72–59), mint az azon kívüli. Nyolc szerző egyáltalán nem publikált, mialatt

vezetőségi tag volt, míg szintén nyolc szerző csak akkor. Az egynél több írással rendelkezők (22 fő) közül mindössze 3 fő volt, aki hivatali ideje alatt több írást jelentetett meg, mint azon kívül. Így nem jelenthetjük ki, hogy a mindenkori IKS vezetőségi tagok irányítanak az IKS Bulletinben folyó tudományos diskurzust. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy Bulletinben a legtöbb közléssel rendelkező 15 szerző (az össze írás 27,3%-a) – Szőnyi Erzsébet és Denise Bacon kivételével –, vezetőségi tag is volt pályája egy szakaszában. A szimpóziumokon ez az arány 23,4%, amely jelezheti az IKS iránti elköteleződést: azok, akik tisztséget vállalnak az IKS-ben, igyekeznek szakmai tudásukkal is segíteni mind a tudományos diskurzust, mind a Bulletin megmaradását. A hatás visszafelé is érvényesülhet: a szakmai fórumokon aktív tagokat ismertségük révén könnyebben választhatja a tagság az Elnökségbe.

A szimpózium visszatérő előadójának (legalább három előadás) száma mindössze 94, amely a közel 50 éves múltra visszatekintő és szakmai szervezethez kötődő rendezvény esetében alacsonynak tekinthető, de más szervezetekkel való összevetés lehetősége nem áll rendelkezésemre. Az eredmények alapján a Társaságnak 100 fő körüli stabil magja van, akik rendszeresen aktívan részt vesznek/vettek a szimpóziumukon, míg a többiek többnyire alkalmi érdeklődők. Ez jelzi, hogy az IKS-nek nem sikerül tartósan megszólítania és bevonnia a közösség munkájába az egy-egy szimpóziumon előadókat, ahogyan azt – a résztvevőkre is kiterjesztve – a taglétszámok hullámszáma mutatja a szimpóziumok közötti években.⁵⁸⁵

A szerzők szakmai megoszlása alapján többségében a felsőoktatásban, egyetemeken, főiskolák zenei és zenepedagógiai tanszékein dolgozók által írt tanulmányok teszik ki a Bulletinben megjelent publikációkat (n=224). Az arány magasabb, ha hozzászámoljuk elsődleges foglalkozás szerint zenetudós (n=26), népzene-tudós (n=24) kategóriába került szerzőket, akik karrierjük valamely pontján taníthattak felsőoktatásban, illetve dolgozhattak azok kutatóintézeteiben.

Tudományos jellegű folyóiratban szokatlan módon magas a gyakorló óvodai/iskolai és hangszeres zenetanárok által írt tanulmányok száma (n=115; 27,7%). Arányuk közel állandó a Bulletin történetében, azaz nem csökkent 2001 után, a tudományosság deklarált előtérbe kerülésével. Mindez azonban nem jár együtt a módszertani fogásokat, praktikus útmutatásokat, jógyakorlatokat bemutató írások arányának hasonló alakulásával, amelyek csak kis mértékben vannak jelen (8,5%) a teljes mintában. Az óvodai/iskolai zenetanárok

⁵⁸⁵ A távolmaradásnak lehetséges gyakorlati magyarázata, hogy a legtöbb résztvevő nem engedheti meg magának, hogy az egymástól távoli országokban tartott szimpóziumokra rendszeresen elutazzon.

által írt tanulmányok többsége is zeneoktatás-filozófiával (főként Kodály-koncepcióval, n=30), elméleti (n=26) és oktatásszervezési (n=21) kérdésekkel kapcsolatos írás, és követik a tudományos cikket formai, tartalmi sajátosságait.

Hangsúlyozandó, hogy a szerzők foglalkozására vonatkozó megállapítások limitált érvényességűek, mert az adatbázisban személyenként legfeljebb két foglalkozás volt csak feltüntetve. A Kodály szimpóziumok esetében ilyen jellegű adatokat sok esetben nem tudtam rögzíteni, így végül mellőznöm kellett a kategóriát, de a rendelkezésre álló adatok alapján a foglalkozások szerinti arány hasonló lehet. Emellett érdemes lenne ismerni a Társaság mindenkori tagjainak szakmai összetételét, hogy az mennyire tükrözi a szerzőkét, azonban a taglisták csak bizonyos évekből voltak meg, és legtöbbször nem tartalmazták a foglalkozást (a *Who is who* kötetek kivételével, amelyek csak a 2000, 2003 és 2007-es évekre vonatkoznak), így ilyen kimutatást nem tudtam készíteni.

Alacsony az igazoltan PhD hallgatók (9 fő), illetve egyetemi hallgatók (1 fő) által írt tanulmányok száma. Mivel ők adnák a jövőbeni kutatógeneráció tagjait, hiányuk megnehezítheti az utánpótlás kinevelését. Megszólításuk fontosságára a Bulletin főszerkesztője, Jerry L. Jaccard is felhívta a figyelmet, remélve, hogy a Kodály-életművel kapcsolatos kutatások témavezetői biztatják hallgatóikat a Bulletinben való közlésre. Ily módon a hasonló témák kutatói kapcsolatba kerülhetnek egymással, illetve a peer-review visszajelzései segíthetik a hallgatók saját kutatását (Jaccard, 2012b, p. 55). A mindenkori IKS tagság korosztályos összetételéről sincs rendelkezésre álló adat, így nem vizsgálható, mennyire van jelen a fiatal generáció. Az IKS Bulletin tudományos státuszának, láthatóságának növelése mindenképpen előnyt jelentene a fiatal kutatók megszólításában, és talán bevonásukkal az IKS mint szervezet tudományos tevékenységének folytonosságában is. Tekintve, hogy az IKS nem rendelkezik önálló képzésekkel, tanszékkal, intézményi bázissal, a feladat a felsőoktatásban dolgozó tagokra hárul. Itt azonban a Bulletinnek gyakran meg kell mérkőznie az egyetemek saját kiadású folyóirataival, illetve a magasan jegyzett, kisszámú tudományos zenepedagógiai folyóiratokkal is.⁵⁸⁶

A ProQuest adatbázisban keresés alapján a nemzetközi Kodály-kutatással kapcsolatos írások száma jelentős az elmúlt öt évben, még akkor is, ha kivesszük a magyarországi

⁵⁸⁶ A Scimago összesen 11 zenepedagógiai folyóiratot jegyez Q1–Q3 kategóriában. <https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=music+education>

Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae-t.⁵⁸⁷ A Kodály-életmű és zenepedagógiai koncepciója iránti nemzetközi tudományos érdeklődés továbbra is fennáll, amely lehetőség az IKS Bulletin számára, hogy megszólítsa ezeket a kutatókat.

A tanulmányok és előadások tematikus megoszlása tükrözi az IKS-nek és fórumainak létrehozásakor kitűzött célokat: szakmai fórum a Kodály Zoltán zeneszerzői, tudományos és pedagógiai elgondolásainak szellemében tevékenykedők számára. A publikált írások (71,5%) és az előadások (76,15%) túlnyomó többsége zenepedagógiai témában született, de emellett jelen vannak zenetudományi és népzene tudományi jellegű tanulmányok, amelyek némiképp ellensúlyozzák a Kodály Zoltánné által megfogalmazott aggályokat, mely szerint Kodály Zoltán életművének csak a zenepedagógiai aspektusa tartana igényt nemzetközi érdeklődésre (Kodályné Péczely, 1977).

12. 4. 2. Hiányok és lehetőségek

Az IKS tudományos tevékenységével kapcsolatos utolsó kutatási kérdés a hiányokra vonatkozott: *Vannak-e azonosítható hiányok, amelyek esetleg újabb kutatási irányokat jelentenek a Kodály-koncepció szellemében dolgozók számára?*

A tematikus elemzés során az alábbi fő hiányokat és lehetőségeket azonosítottam:

1) Az egyes oktatási szinteken zajló zeneoktatást tekintve az előadások és a Bulletinben megjelentetett írások nem kiegyenlítettek: a releváns – azaz meghatározott korosztályra vonatkozó információt tartalmazó – esetben a koragyermekkor (0–6) és az általános iskolai zenei nevelés alkotja a tanulmányok/előadások kétharmadát. Az arányuk még nagyobb, ha figyelembe vesszük a tanárképzéssel kapcsolatosakat is (IKSB: n=31; KSZ: n=32). A középiskola és a nem-tanárképző felsőoktatás jóval kisebb mértékben, míg a felnőttoktatás (beleértve a műkedvelő együtteseket) alig néhány példával képviselteti magát. Mindez azt a benyomást erősítheti, hogy a Kodály-koncepció csak gyerekeknek, illetve kezdőknek való (Wilson, 1993; Sárosi-Szabó, 2018). A haladó zenetanulók és hivatásos zenészek képzése, illetve az amatőr közösségi zenélés szintén a Kodály-koncepció részét képezik, és a szakmai fórumok – akár tematikus számok megjelentetésével vagy szimpóziumi témaválasztással – segíthetnék a kialakult kép megváltoztatását, illetve ilyen irányú elméleti és gyakorlati kutatások ösztönzését.

⁵⁸⁷ 2023. 01. 01-i adat alapján Kodály nevére keresés tudományos folyóiratokban 290 találatot eredményezett.

2) A zeneoktatási témák között kevés a hangszeres zenei neveléssel kapcsolatos írás (n=8), arányuk a szimpóziumokon a műhelyeknek, bemutatóknak köszönhetően magasabb (n=49). A Kodály-i elveken alapuló zenei nevelési koncepció és gyakorlat énekes alapú, annak azonban – a hangszalagok mindenki számára hozzáférhetőségén túl – egyik Kodály által gyakran hangoztatott érve, hogy az éneklés a hangszereknél jobban fejleszti a belső hallást, amely szerinte a zenei nevelés egyik végső célja mind hivatásos zenészek, mind amatőrök számára, beleértve a hangszeres zenészeket is (vö. Bacon, 1988).

Kodály maga is többször beszélt a hangszeres zeneoktatás általa ideálisnak tartott gyakorlatáról és írt hangszeres gyakorlatokat (Ittész, 1980). A Kodály-koncepció hangszeroktatásra való adaptálására szintén van több példa (Domby, 1988; Masin-Kelemen, 1989, Earl, 2006). A világhírű Colourstrings (Színes húrok) vonós hangszeroktatási módszer épít Kodály elveire és gyakran szerepelt a szimpóziumokon. A Kodály-koncepció hangszeresek számára való alkalmazásának-alkalmazhatóságának vizsgálata és bemutatása újabb kutatási és alkalmazási területet nyithatna olyan környezetben, ahol az iskolai zeneoktatás hangszeres alapú.

3) Szinte teljesen hiányoznak a digitális eszközök bevonásával kapcsolatos tanulmányok és előadások. Ennek magyarázata kereshető a Kodály-koncepció aktív zenélést preferáló jellegében, illetve abban, hogy a tudományos folyóiratban összességében kevés a gyakorlati módszertannal kapcsolatos írás; de ez utóbbi nem indokolja a szimpóziumok esetében a mindössze 9 előfordulást.

A digitális eszközök alkalmazása mára általános gyakorlat és iskolákkal, tanárokkal szembeni elvárás (vö. Polyák, 2018). Az utóbbi években több zenetanulást segítő applikáció készült, többek között a kecskeméti Kodály Intézet munkatársainak bevonásával is (*Move mi music/Megérint a zene*)⁵⁸⁸, így az ilyen tanulmányok száma várhatóan emelkedni fog, különösen a 2020–2021-es világjárvány és távoktatási kényszer során született tapasztalatok nyomán, bár ez még a 2021-ben online környezetben megtartott szimpózium esetében nem érvényesült.

4) Utóbbi két évtizedben kevésbé vizsgálták célzottan a Kodály-koncepció nemzetközi alkalmazásának kérdéseit, illetve annak adaptálhatóságát az egyes országok

⁵⁸⁸ *Move mi Music / Megérint a zene*. (é. n.). Move mi Music. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://movemimusic.com/>

sajátos, illetve (meg)változó zenei nevelési környezetében, amely pedig hasznos forrás lenne a nemzetközi Kodály-pedagógia helyzetének megismeréséhez. Az empirikus kutatások hiánya úgy is szembetűnő, hogy az országspecifikus kérdésekben az IKS Bulletin és szimpózium talán hátrányban van az adott ország Kodály társasága rendezvényeivel vagy folyóirataival (*Alla breve, Kodály envoy* stb.), vagy egyéb zenei nevelési szervezet által kiadott, esetleg gyakorlatorientált folyóiratokkal szemben (pl. *Music Educators' Journal, Teaching Music*).

5) Arányaiban kevés a sajátos nevelési igényű gyermekek zenei nevelésével kapcsolatos kutatás (IKSB n=3, KSZ n=8), noha – csak a magyar kutatásokat figyelembe véve – többek között Kokas Klára munkássága, vagy az utóbbi években Tiszai Luca (2016) révén vannak kapcsolódási pontjai a Kodály-i alapú zeneoktatással, valamint Kodály „embernevelő” koncepciójának gondolataival.

6) A nagyszámú Kodály-koncepcióról szóló tanulmány és előadás között elenyészően kevés azok száma, amelyek Kodály gondolatait más filozófiákkal, elméletekkel és ideológiákkal összevetve vizsgálják, különösen napjainkban. Ez alatt a célzott vizsgálatokat értem, lévén, hogy a mindenkor népszerű pedagógiai irányzatok, szemléletek (pl. konstruktivista pedagógia, multikulturális zeneoktatás, többszörös intelligencia elmélet, Gordon-módszer stb.), vagy a zene mint kulturális cselekvés elgondolás (ld. Elliott, 2005; Elliott & Silvermann, 2015), esetleg a kritikai társadalmi igazságosság elmélet [critical social justice theory] valamely irányzata megjelenik a tanulmányokban. Jellemzően a szerzők adott nézet/irányzat/trend felől közelítenek, abban próbálják elhelyezni Kodály gondolatait, és nem fordítva: kiegészíteni Kodály-koncepcióját az adott szemléletből hasznosítható elemekkel, bár ez utóbbira is van példa (Feierabend, 1992). Kodály elképzeléseinek vizsgálata és elhelyezése korunk népszerű filozófiai és ideológiai irányzatai között – vagy alternatívaként azokkal szemben – különösen fontossá vált az elmúlt évtizedekben, amikor a Társaság eszmei alapjait jelentő Kodály-koncepció létjogosultságát rendre megkérdőjelezik (Woodford, 2000, 2005⁵⁸⁹; deVries, 2001; Duerksen, 2003; Walker, 2007; Benedict, 2009).

⁵⁸⁹ Woodford 2005-ös *Democracy and Music Education* című könyvének fűlszövege a Kodály-szisztémát „lényegében antidemokratikus”-nak nevezi, bár a könyv fűszövegében egyszer sem szerepel Kodály neve!

7) A legszembetűnőbb hiány azonban a nemzetközi együttműködés révén megvalósított kutatások elenyésző száma, bár az IKS fórumai megadják a lehetőséget ilyen jellegű szakmai kapcsolatok kialakítására, sőt, ez lenne az elsődleges funkciójuk. A *László Vikár Forum for Folk Music Research* eredményes működése például szolgálhat. Nemzetközi kollaborációk, összehasonlító vizsgálatok eredményei értékes adatokkal és tapasztalatokkal szolgálnának a Kodály-közösség számára, és az IKS ezek kezdeményezésével, ötletadással és – limitált lehetőségei függvényében – anyagi támogatásával ösztönözhetne ilyen irányú projektek megvalósítását.

12. 5. Bibliometria helyett

További kutatási irány lehetne a Bulletinben megjelent hivatkozások tudományometriai jellegű vizsgálata annak megállapítására, hogy 1) kik a leginkább hivatkozott-idézett szerzők, és 2) melyeket tekinti a szakmai közösség alapműveknek, amelyek vélhetően a legnagyobb hatással vannak az IKS tagjainak tevékenységére, hitvallására. Fontos lenne továbbá 3) az IKS tagok és nem tagok írt által írt források arányának ismerete. Ezek képet adnának arról, hogy mennyire zárt a közösség, illetve mennyiben jelennek meg más zenetudományi, zenepedagógiai megközelítések a Kodály-koncepció megőrzésében, (újra)értelmezésében, a mindenkori viszonyokhoz való alkalmazásában.

Az IKS Bulletin esetében azonban az ilyen jellegű vizsgálat több akadályba ütközik: 1) az első három évtizedben nem volt egységes hivatkozási gyakorlat; részben emiatt 2) sokszor hiányozik a bibliográfia a tanulmányok, illetve a szimpózium-előadások átirata mellől. Így csak bizonyos időszakok bizonyos tanulmányai kerülhetnek a mintába, amely az arányok, és az azokból kikövetkeztethető tendenciák torzulásához vezet. Ennek következtében az alábbi megállapítások erősen limitált érvényességűek.

A megjelent 4168 bibliográfiai tétel közül mindössze 76 hivatkozott IKS Bulletinben megjelent írásra, így a közösség nem tekinthető zártnak, de a mindenkori IKS-tagokról csak részleges listák állnak rendelkezésemre, így nem volt módom összevetni, mekkora az IKS tagok aránya a hivatkozott szerzők között.

A leggyakrabban hivatkozott írások Kodály Zoltántól (282), Lois Choksytól (48), Bartók Bélától (47), Dobszay Lászlótól (44), Eöszé Lászlótól (43) és Szőnyi Erzsébettől (38) származnak, tehát a magyar szerzők dominálnak.⁵⁹⁰ Az egyetlen külföldi alapműnek

⁵⁹⁰ Ilmari Krohn és Sipos János népzene kutatók műveire is harmincon felüli hivatkozás volt, de ezek többsége egy-egy tanulmányból származó, munkásságot felsoroló hivatkozások, nem különböző szerzőktől származnak.

Lois Choksy: *The Kodály method* című könyve tekinthető. Az arány összefügghet a szerzők származási országával, amelyben magyarok és amerikaiak adják a szerzők közel felét (ld. 12. 2 .4. 3./2. kérdés.).

Nem Kodály-koncepciót követő szerzők közül a legtöbb hivatkozást Edwin E. Gordon (36), Howard Gardner (29),⁵⁹¹ Bennett Reimer (16), John A. Sloboda (13), Maria Spychiger (11), David J. Elliott (11), Keith Swanwick (10), Patricia Shehan Campbell (9) Christopher Small (8) és Thomas A. Regelski (6) kapták. A felsoroltak közül csak Campbell és Gordon publikált az IKS Bulletinben (Gordon, 1994; Campbell, 1994, 2005), de a többiek jelenléte a hivatkozások között mutatja, hogy a Bulletin szerzői nyitottak a Kodály-koncepciótól eltérő filozófiai irányok felé, legalábbis reflektálnak azokra.

12. 6. Limitáció

A kutatási módszerek és a rendelkezésre álló források okozta limitációkat – különösképpen a kategóriaállítás és kategóriába sorolás kutatói szubjektivitását – a módszertani kérdéseknél már említettem.

Az alkalmazott kutatási módszerek nem teszik lehetővé továbbá, hogy a Bulletinben megjelent egyes írások tudományos színvonalát értékeljem, ezáltal képet kapjak a tudományos folyóirattal szemben támasztott kritériumoknak való megfelelés (vö. Scopus – Journal selection criteria⁵⁹²), vagy a szakmán belüli elismertség mértékéről (Hamann & Lucas, 1998). Az IKS Bulletinben megjelent cikkekre való hivatkozások sem ismertek, mert a Bulletin egyedül indexelő RILM nem tartalmaz hivatkozási jelentéseket. A szerkesztőbizottság és a peer-review csoport létrehozása azonban mindenképpen a tudományos színvonal emelkedését szolgálja.

Az IKS Bulletin és szimpózium témájában limitált (Kodály Zoltán életművéhez vagy az annak szellemében végzett munka), viszont szakterületeket tekintve tágabb, mint a szigorúan valamely diszciplínához (népzene-tudomány, zenetudomány, zenepedagógia) köthető tudományos fórumok. Emiatt összehasonlítást a tendenciák, kutatási témák és eredmények között csak több forrás bevonásával lehetne megvalósítani, amely túlfeszíti a dolgozat céljait és kereteit.

⁵⁹¹ A többszörös intelligencia elmélet zenei képességekre vonatkozó komponense miatt ide soroltam.

⁵⁹² *Content Policy and Selection [Scopus]*. (é. n.). Elsevier. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/how-scopus-works/content/content-policy-and-selection>

XIII. AZ IKS ESZMEI ALAPJAI: KODÁLY ZENEPEDAGÓGIAI KONCEPCIÓJA

13. 1. Az IKS eszmei alapjai: Kodály zenepedagógiai koncepciója

Az IKS küldetésnyilatkozata a Társasághoz való tartozás alapjául a Kodály szellemében való tevékenységet nevezi meg, kiemelt figyelmet fordítva az ifjúság nevelésének előmozdítására (Nemzetközi Kodály Társaság, 2019). A dolgozat harmadik részében ezért a Kodály-koncepció IKS által közvetített értelmezését vizsgálom a Bulletinben megjelent írások alapján.

Kodály nem írt koherens útmutatást, összefoglalást kulturális – „nemzetnevelő”² – programjáról, azt munkatársai Kodály személyes útmutatásai, az utókor írásai (Kodály, 2007a, b, c), levelei és egyéb töredékek, valamint munkatársainak összefoglalásai (pl. Szőnyi, 1986) alapján szervezte egységes koncepcióvá. Ez egyúttal utal a koncepció konstruált jellegére, amelyet vizsgálat tárgyává tehetünk. Bár az alapvetések közel azonosak, lévén ugyanabból a szövegtörzsből – Kodály írásaiból – erednek, a nemzetközi adaptációban jelentős szerepet játszó magyar szerzők összefoglalásai sem egységesek (Kokas, 1970; Szőnyi, 1970, 1986; Ittész, 2004; Dobszay, 1991/2009; Gábor, 2021⁵⁹³).

Gönczy (2009) részletesen kitér a koncepcióval kapcsolatos fogalmak tisztázatlanságára, illetve az ebből adódó problémákra. Kodály kulturális és nevelési programjával kapcsolatban számos, gyakran nem pontosan tisztázott tartalmú fogalom van közhasználatban mind Magyarországon, mind a külföldön: Kodály-pedagógia, Kodály-koncepció, Kodály-filozófia, Kodály-módszer, újabban Kodály-i elveken alapuló zenepedagógia, amelyek az IKS szempontjából is lényeges kérdések és a dolgozat jelen fejezetének egyik témáját adják (13. 3).

A kutatásnak nem célja, hogy objektívnek tekintett Kodály-koncepció definícióhoz vagy saját konstrukcióhoz viszonyítsa a vizsgált szövegekben szereplő értelmezéseket, hanem a különböző értelmezések bemutatására törekszem.

⁵⁹³ Gábor, L. (2021). *Kodály Zoltán zenepedagógiai koncepciója a XXI. század perspektívájában*. KodályHUB. Elérés: 2023. január 19., forrás: <https://kodalyhub.hu/kodaly-zenepedagogiai-koncepcioja-a-xxi-szazad-perspektivajaban>

13. 1. 1. A kutatás kérdései, mintája és módszerei

A kutatás során az előző fejezetben bemutatott tartalomelemzési eljárásmodot követtem, de a minta és a kérdések jellege alapján deskriptív helyett exploratív kutatási stratégiát alkalmaztam, induktív kategóriaállítással. Az exploratív [feltáró] stratégia lényege a szövegtartalom minél részletesebb megragadása át a kutatási kérdések megfogalmazásával és előzetes hipotézisek felállítása nélkül, nyílt/induktív elemzéseken keresztül (Mayring, 2022, p. 119–120). Induktív kategóriállítás során a tartalmat összefoglaló kategóriákat nem előre és adott elmélet alapján határozzuk meg, mint a II. részben alkalmazott kutatási módszernél, hanem azok a kutatási kérdések alapján releváns tartalmak megjelölésével és összegző kategórianév hozzárendelésével magából a szövegből származnak (Mayring, 2014, p. 79–83).

Az elemzéshez az *Atlas.ti* (9, 22, 23 verziófrissítések) kvalitatív szövegelemző szoftvert használtam, a kérdések jellegéhez igazodó kódolási stratégiát (gépi/automatikus vagy manuális) követve, amelyeket az egyes kérdésköröknél részletezek.

A kutatás kérdései:

1. Írásaik alapján adott korban milyen Kodály-koncepció értelmezések jellemzik az IKS tagságát? Mikor milyen elemeit hangsúlyozzák?
 - a. Kodály Zoltán jelenléte az IKS Bulletinben: mely írásai jelentek meg; mely írásait idézik a szerzők és az idézetek milyen témákat ölelnek fel?
 - b. Hogyan definiálják a Kodály-koncepciót? Mely elemeit hangsúlyozzák?
2. Hogyan próbálják a Kodály-koncepciót aktualizálni-újraértelmezni a mindenkori társadalmi és szakmai elvárásoknak megfelelően?
 - a. Mi tette a szerzők számára vonzóvá a Kodály-koncepciót, milyen probléma megoldására találták alkalmasnak?
 - b. Milyen kihívásokat, nehézségeket azonosítanak és ezekre milyen válaszokat adnak?
 - c. Milyen feladatokat határoznak meg a Kodály szellemében dolgozó nemzetközi közösség számára?
3. Tapasztalhatók-e időbeli változások az egyes témák között?

A kutatás mintáját az IKS Bulletinben 1976 és 2020 között megjelent írások összessége adta (n=977), azzal a megkötéssel, hogy Kodály esszéinek újraközléseit

(n=26) csak az „1. a. Kodály jelenléte az IKS Bulletinben” kérdés vizsgálatakor vettem figyelembe.

A kellő nyelvismeret hiányában a tartalmi elemzésből kimaradtak a francia (n=48), olasz (n=3) és német (n=5) nyelvű írások is, amelyek az összes írás 5,9%-át adják. A Kodály-szövegekkel és -koncepcióval diskurzusba lépő szerzők véleményének, álláspontjának elemzésekor az 1. b–2. c kérdéseknél Kodály írásait kihagytam, míg a 3. kérdést külön-külön feltettem minden altémánál.

Az eredmények érvényességének limitációja a kvalitatív módszertanból ered, amelyben a kutatói szubjektivitás jelen van a szövegrészek kódolása és az azok alapján induktív megközelítéssel létrehozott kategóriarendszer, illetve az eredmények értelmezése során. A kutatás folyamatában nem volt lehetőségem külső kódolók bevonására, sem az összesen 4861 oldalnyi szöveg kétszeri kódolására és összevetésére, így a kódolók közötti egyezés [inter-coder agreement] és a kódolás következetességének [intra-coder agreement] – azonos kódoló különböző időben végzett kódolásainak egyezése – mérésére sem, amely az eredmények objektivitását erősítenék (Mayring, 2014, p. 109–114).

13. 2. Kodály Zoltán jelenléte az IKS Bulletinben

Kodály Zoltán jelenlétét a Bulletinben három megközelítésből vizsgáltam: 1) a közreadott írásai, 2) a címlapon szereplő idézetek, illetve 3) a szerzők által idézett Kodály-szövegek nyomán. Az első két esetben a szerkesztőség döntéseiről kaphatunk képet, míg a harmadikban arról, hogy a Bulletinben publikáló szerzők Kodály mely gondolatait tartják fontosnak, melyek a leggyakrabban hivatkozott írások, illetve az idézett szövegek milyen üzeneteket közvetítenek. A hivatkozott Kodály-kötetéről az előző fejezetben röviden már esett szó (12. 5.), a jelen esetben azonban figyelembe vettem a hivatkozás nélküli szövegrészeket is, amennyiben azok szó szerinti idézetek Kodálytól.

13. 2. 1. Kodály Zoltán írásainak közreadása

A Bulletinben angol fordításban megjelent Kodály-írások a Kodály-életmű elsődleges forrásból való megismertetését segítik elő. Jelentőségük felértékelődött az utóbbi évtizedekben, mert az újabb szakmai diskurzusok a Kodály eredeti gondolataihoz való visszatérést szorgalmazzák, a megmerevedett vagy annak minősített pedagógiai gyakorlat és frázisok hangoztatásával szemben (ld. 13. 5. 2. 4).

Az 1960-as években kezdődő adaptációs kezdeményezésekkel ellentétben, amikor fordítások híján sokan csak másodlagos források nyomán ismerkedtek a Kodály-i alapelvekkel, az IKS megalapításakor már világszerte hozzáférhető volt a *The Selected Writings of Zoltán Kodály* (Kodály, 1974) című kötet, amelyet a szocialista országokban a Corvina, a világ többi részén a Boosey & Hawkes kiadó forgalmazott. A válogatás négy témakörben tartalmazza a fontosabbnak tartott Kodály-esszéket: 1. Népzene (n=10), 2. Elődökről és kortársakról (n=15), 3. Zeneoktatásról (n=10), 4. Önmagáról és műveiről (n=9). A 44 esszé azonban csak töredéke Kodály több, mint 400 írásának, ráadásul a kötet évtizedek óta nem kapható, így a koncepció megértése szempontjából fontos Kodály-esszék (pl. *Gyermekkarok, Zene az ovodában* [!], *Százéves terv, Ki a jó zenész?*) nehezen férhetők hozzá napjainkban.

Az angol nyelven elérhető forrásokat bővítette a Kodály Society of Canada *Zoltán Kodály in North America* (Johnston, 1986) című kötete, amely közreadta Kodály 1965-ös és 1966-ös észak-amerikai körútjain elhangzott előadásait és a vele készült interjúkat.

A két válogatás után több, mint három évtizeddel, 2019-ben jelent meg Kodály zenepedagógiai írásainak angol nyelvű gyűjteménye, *Writings on Music Education* a Zeneakadémia kiadásában (Kodály, 2019). A kötet tartalmazza a *Zoltán Kodály in North America*-ban megjelent írásokat, Kodály olvasógyakorlatainak elő- és utószavait, korábban angol nyelven nem publikált 20 írását, és újraközölték Kodály előszavát Ádám Jenő: *Módszeres énektanítás* (1944) című útmutatójához a *Growing in Music with Moveable Do* (1971) címmel megjelent fordításából, kiegészítve az abból hiányzó, magyar zenei nevelésre vonatkozó zárómondatokkal. Ugyanakkor kimaradtak a kötetből olyan zenepedagógiai írások, amelyek korábban megjelentek a *The Selected Writings of Zoltán Kodály* kötetben vagy az IKS Bulletinben (a *Zoltán Kodály in North America*-ban is közölt három szöveg kivételével), így ezek esetében továbbra is a Bulletin az egyetlen forrás.

Az első Kodály-szöveg, *A magyar hangszertanítás* és a hozzá kapcsolódó kérdés-felelet a Bulletin második számában, 1977-ben jelent meg. Az 1982-es *Kodály-émlékszám* (1982/2) kizárólag Kodály-írásokat közölt, Berlász Melinda Kodály Magyar Művészeti Tanács elnökeként végzett tevékenységéről szóló tanulmányát leszámítva (Berlász, 1982). A tíz esszé korábban nem jelent meg angol nyelven, így értékes új forrásdokumentumokat jelentettek a nemzetközi Kodály-kutatóknak és a Kodály-i elvek követőinek. A borítón szereplő szerkesztői megjegyzés külön hangsúlyozta ezt a szempontot: „A Nemzetközi Kodály Társaság Kodály Zoltán születésének századik

évfordulóján ezzel a számmal tiszteleg a zeneszerző, tudós és pedagógus emléke előtt. Reméljük, hogy a korábban nem publikált vagy kevésbé ismert írásaiból, beszélgetéseiből és leveleiből összeállított válogatás nemcsak elgondolásainak erejét sugározza, hanem elősegíti majd a szellemében végzett munkát is.”

Az 1985/1 szám szintén külön rovatot szánt Kodály angolul korábban el nem érhető négy zenepedagógiai írásának, *Writings, lectures* rovatcímmel. Ezek: *Inauguration of the New Building of the Kecskemét Music Primary School, Speech* (1964); *Music in the Nursery School. Radio Speech* (1941); *On the Successful Study of Music. Statement* (1957); *The Role of the Authentic Folksong in Music Education. Lecture* (Interlochen, 1966) = *Die Rolle des Volksliedes in der Musikerziehung*.

A Bulletin huszonhat Kodály-írást közölt 1976 és 2020 között, ezek közül nyolc újrakiadás, de a megjelenés idején nemzetközileg nehezen hozzáférhető kiadványokból: a *Zoltán Kodály in North America* című válogatásból (Johnston, 1986), a *Journal of the International Folk Music Council* 1964-es számából (Kodály, 1964), illetve a *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*-ből (Kodály, 1961). Az Ernest Ansermettel készült beszélgetés háromszor kapott helyet, 1982-ben francia eredetiben, majd annak reprintje 2013-ban, valamint 2017-ben angolul. A Bulletin összesen 18 Kodály-írást adott közre először angol nyelven. Németül újraközölték a *Musikunterricht und Erziehung* (1966) című írását, amely eredetileg az *Österreichische Musikzeitschrift* XXI/11 számában jelent meg. Az idegen nyelveken (német, angol, francia) írt levelek válogatásához nem készültek angol fordítások (Kodály, 1982).

Az írások többsége zenepedagógiai jellegű, de a szerkesztők igyekeztek Kodály sokoldalú tevékenységének – zeneszerzés, zenetudomány, népzene tudomány, zenepedagógia – különböző példáit adni (5. melléklet).

13. 2. 2. Kodály-idézetek a címlapon

Az egyes számok borítóján szereplő Kodály-idézetek is Kodály gondolatainak terjesztését szolgálták. A választott idézetekben megjelennek a Kodály-koncepció alapjai: a népzene alapú zenei kultúra, az éneklésre és zenei-írás olvasására épülő zeneoktatás fontossága, a zenével való találkozás önmagán túlmutató jelentősége az ember és a társadalom életében. A morális üzenetek példát adnak a Kodály szellemében tevékenykedők számára: „*Jobb zenészekre van szükség. Azzá lehet, aki naponta dolgozik rajta. Mennél jobb zenész valaki, annál jobban tud másokat is bevonni a zene boldogító*

*fénykörébe, annál jobban tudja szolgálni a nagy célt, hogy a zene az egész népé legyen”*⁵⁹⁴ (Kodály, 1954/2007a, p. 297).

Az 1980-as évektől kezdődően az idézetek rendszertelenebbé váltak, az 1990-es években a szimpózium éveiben következetesen hiányoztak, majd a 2000-es évektől – a 2000/1 és a 2007/1 számok kivételével – eltűntek a címlapokról.

A 26 különböző Kodály-szövegből származó 33 idézet többsége (n=22) a *The Selected Writings of Zoltán Kodály* kötetből származik, három a *Zoltán Kodály in North America* válogatásból, azaz nem első közlések angol nyelven, így esetükben kevésbé érvényesül az új elsődleges források megismertetésének célja. Az idézetek többségénél feltüntetik annak forrását, öt esetben nem, illetve három esetben az esszé címét nem, csak a *The Selected Writings...* oldalszámot.

Az idézetek nem kapcsolódnak témajelölő mottóként az egyes számok tartalmához, így inkább lelkesítő „bölcsesek” funkciót szánhattak nekik a szerkesztők.⁵⁹⁵ Ezt a feltételezést erősíti a kiválasztott szövegek többségének morális üzenete: 1976/1: *„nem is lehet igaz művész, aki nem igaz ember”* (Kodály, 1960/2007n, p. 411), vagy 1986/1: *„Végtelen idő szükséges ahhoz, hogy teljességgel megismerjük egymás kincseit, s a nemzeti forma és kifejezés százféle arculatából kivonjuk a közös emberi vonásokat”* (Kodály, 1961/2007b, p. 216). Emellett gyakoriak zenei nevelés fontosságát hangoztató, valamint a nemzeti, és az azon keresztül elérendő nemzetközi zenei kultúrára vonatkozó útmutatások: *„Küzdeni kell tehát a jó zenéért, s ezt a küzdelmet egy ország sem folytathatja eredményesen egyedül, határain belül”* (Kodály, 1956/2007b, p. 471).

13. 2. 3. Az IKS Bulletinben idézett Kodály-szövegek

13. 2. 3. 1. Az idézetek forrásai

A kutatás következő kérdése a Bulletinben publikáló szerzők által idézett Kodály-gondolatokhoz kapcsolódott: mely műveit idézik leginkább, és az idézett szövegek milyen üzeneteket közvetítenek.

A szövegben fellelt Kodály-idézeteket az Atlas.ti-ben manuális kódolás során jelöltem, majd azonosítottam eredeti forrásukat. Az idézetek tartalmának vizsgálata szintén az Atlas.ti-ben zajlott, immáron a kijelölt részeket tekintve szövegtörzshalmaznak.

⁵⁹⁴ Az idézeteket a továbbiakban a *Visszatekintés*-ben megjelent hivatalos magyar változatban közlöm, és az alapján hivatkozom rájuk.

⁵⁹⁵ Az akkori szerkesztők közül már senki sem él, és a fellelt iratokban nincs erre vonatkozó utalás.

A vizsgálatból kimaradtak az önmagukban nem értelmezhető rövid szóösszetételek, illetve olyan Kodálynak tulajdonított kijelentések – például személyes visszaemlékezésekből, anekdotákból –, amelyek hitelességét nem lehetett más forrásból igazolni. A folyóirat egységes hivatkozási rendszerének kialakítása előtt gyakran előfordult, hogy az idézetek mellől hiányzott a pontos hivatkozás, és több esetben akkor sem a hivatalos angol fordítást használták, ha az a tanulmány írásakor már rendelkezésre állt. Ilyen jellegű problémák miatt 35 idézetenél nem sikerült azonosítanom annak forrását, illetve azt sem, hogy az valóban Kodálytól származik-e, és nem valamely megnyilvánulásának – esetleg többszöri fordításon átesett –, parafrázis változata, ahogyan az azonosított idézetekben is előfordultak pontatlanságok. Mivel egyértelműen nem zárható ki, hogy eredeti Kodály-idézetek, nem vettem ki őket az elemzésből.

Az IKS Bulletin 88 számában megjelent, nem Kodálytól származó írások (n=951) összesen 1018 alkalommal idézték Kodályt. Az azonosított idézetek 160 különböző publikált esszéből származtak, Kodály hátrahagyott írásaiból (Kodály, 1989, 1993) huszonnégyezer, leveleiből tizenkilencszer idézték a szerzők, valamint Szőnyi Erzsébet 1983-ban megosztotta Kodály első felesége, Emma halálakor írt gyászjelentésének szövegét német nyelven (Szőnyi, 1983).

A szerzők által legtöbbször idézett esszé a Kodály zenei nevelési programját először összefoglaló *Gyermekkarok* volt, 155 előfordulással. Ezt követte a *Zene az ovodában* 100, majd a *Ki a jó zenész?* (1954/55) 68 idézéssel. A legtöbbször hivatkozott írások túlnyomó többsége a zenepedagógiához kapcsolódik (6. melléklet).

Az idézetek közül a legnagyobb számú a kodályi zenepedagógiai koncepció mindegy jelszavaként is használt „*A zene mindenkié!*” kijelentés (27) volt. A kifejezés Kodály számos írásában, nyilatkozatában előfordul, illetve írásai első gyűjteményes kiadásának címe (Kodály, 1954) és a *Visszatekintés* köteteinek mottója volt, így önálló kategóriaként kezeltem.

Az egyenként legtöbbször idézett Kodály-gondolatok a *Gyermekkarok*kból származnak:

- 15 alkalommal: „*Az iskolában úgy tanítani az éneket és zenét, hogy ne gyötrelmem, hanem gyönyörűség legyen a tanulónak, s egész életére beleoltsa a nemesebb zene szomját.*” (Kodály, 1929/2007a, p. 39)
- 14 alkalommal: “*Sokszor egyetlen élmény egész életre megnyitja a fiatal lelket a zenének. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni: ezt megszerezni az iskola kötelessége.*” (Kodály, 1929/2007a, p. 39)

- 13 alkalommal: “[a zenét] *Nem fogalmi, racionális oldaláról kell megközelíteni. Nem algebrai jelek rendszerét, titkos írását egy, a gyermekre közömbös nyelvnek kell benne láttatni. A közvetlen megérzése útját kell egyengetni.*” (Kodály, 1929/2007a, p. 39)
- 9 alkalommal: “*De éppen ami a legértékesebb: azt nem lehet pénzen venni. Nem az erszény, a lélek üressége a nagyobb baj.*” (Kodály, 1929/2007a, p. 45)

Ezt követi számban a *Zene az ovodában*, illetve a *Ki a jó zenész?* egy-egy ikonikussá vált mondata:

- 11 alkalommal: “*a gyermeknek a legjobb éppen elég jó*” (Kodály, 1941/2007a, p. 111)
- 9 alkalommal: „*a jó zenész kellékeit négy pontban foglalhatjuk össze: 1. kiművelt hallás, 2. kiművelt értelem, 3. kiművelt szív, 4. kiművelt kéz*” (Kodály, 1954/2007a, p. 283)

Kodály zenei kultúrát építő programjának összefoglalása a *Százéves terv* első bekezdéseiből szintén 9 alkalommal fordult elő:

„*CÉL: MAGYAR ZENEKULTÚRA.*

Eszközök: a zenei írás-olvasás általánossá tétele az iskolán keresztül. Egyben a magyar zenei szemlélet öntudatra ébresztése a művészi nevelésben csakúgy, mint a közönségnevelésben. A magyar zenei közízlés felemelése, folyamatos haladás a jobb és magyarabb felé.

A világirodalom remekeinek közkinccsé tétele, eljuttatása minden rendű és rangú emberhez.” (Kodály, 1947/2007a, p. 207)

Az IKS nemzetközi voltából adódóan a *Bicinia hungarica I.* ajánlásának záró mondata hét alkalommal ismétlődik az írásokban: „*nem sokat ér, ha magunknak dalolunk, szebb, ha ketten összedalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy Harmónia, amiben mind egyek [sic!] lehetünk*” (Kodály, 1937/2007a, p. 6). Megemlítendő, hogy a *The Selected Writings of Zoltán Kodály* (1974, p. 215) kötetben megjelent angol fordítás nem követi híven Kodály eredeti megfogalmazását. Az angol változat szó szerinti magyar fordítása: „*bár az éneklés önmagában jó, az igazi jutalom azoké, akik együtt énekelnek, együtt éreznek és együtt gondolkodnak másokkal. Ezt jelenti a harmónia. Várjuk, hogy eljőjön az idő, amikor az éneklés minden ország minden*

emberét összehozza, és akkor egyetemes harmónia lesz.”⁵⁹⁶ A nemzetközi környezetben sokat idézett zárómondat tehát valójában nem Kodálytól, hanem a fordítótól származik.

13. 2. 3. 2. Az idézetek téma szerinti megoszlása

Az Atlas.ti szoftverben induktív megközelítéssel összesen 22+1 (=egyéb) tematikus kódot rendeltem az idézetekhez, figyelembe véve azok eredeti szövegekörnyezetét Kodály írásaiban.

A kapott kódok:

életrajz	módszertan	saját művekről
éneklés	műzene	tudós és művész
jó zenészség	nemzeti identitás	zene fontossága, hatása
kultúra megszerzése	nemzeti zene	zene mindenkié
külföldi zenetörténet	néphagyomány	zeneértésre nevelés
lélek üressége	átörökítése	zenei hallás
magyar zenetörténet	népzene	zenepedagógia
más népek zenéje	nyelvészet	egyéb

Az összetartozó kódok összevonásából további két kódcsoporthoz alakítottam ki: *zenepedagógia*, illetve *kulturális identitás*.

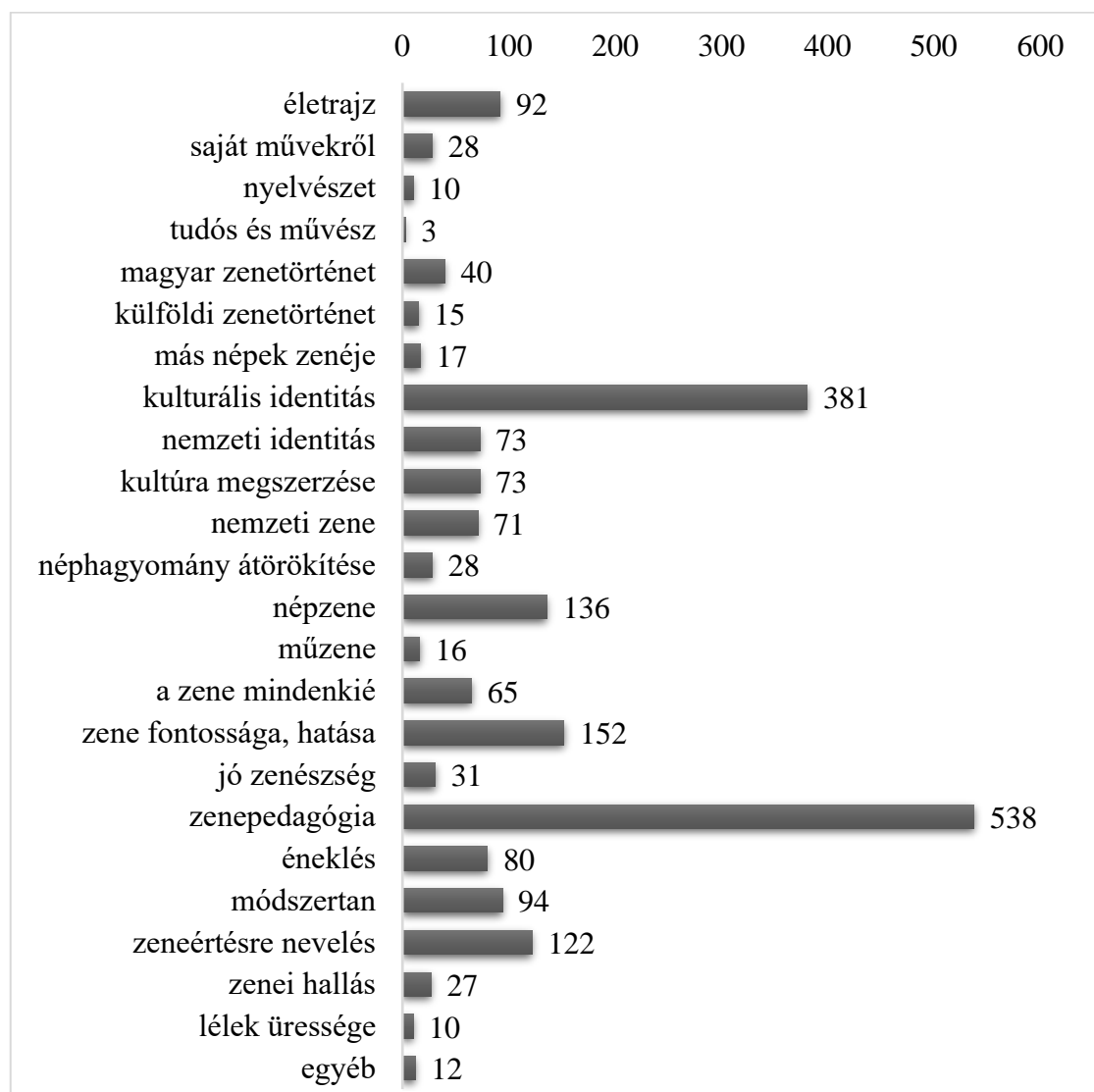
Az ismétlődő idézeteket előfordulásonként számoltam és egy-egy szövegrész több kód alá is kerülhetett, amennyiben több témát érintett: pl. nemzeti identitás és zenepedagógia: „*Mutassuk meg a városi gyermeknek a zengő Magyarországot! Hiszen alig tudja, hogy itt él. Hadd érezze meg: a „haza” nem az a néhány, neki semmitmondó frázis, amit vele daloltatnak, szavalatnak, hanem pezsgő élet, gyógyító melegség, színpompás őserdő, amibe ezer csáppal kapaszkodhatik. Akkor lesz majd csak igazán itthon*” (Kodály, 1929/2007a, p. 45).

Tizenkét idézet (~1%) került az *egyéb* kategóriába, amelyeket nem lehetett a fenti 22 tematikus kód alá sorolni, viszont önálló kategóriaként nem volt indokolt felvételük, lévén egyedül képviselték volna azt. Akadtak köztük levélrészletek, rosszalló kijelentések: „*Miért, hogy mindig a nem arravalók tolakszanak a cselekvés terére, és rontják el a dolgokat úgy, hogy kétannyi munka kell a helyrehozásukra, mint kellett volna*

⁵⁹⁶ „while singing in itself is good, the real reward comes to those who sing, and feel, and think, with others. This is what harmony means. We must look forward to the time when all people in all lands are brought together through singing, and when there is a universal harmony” (Kodály, 1937/1974, p. 215).

egyszeri jól megcsinálásukra?!” (Kodály, 1947/2007a, p. 207); személyes vélemények: „[- Helyesli ön az elektronikus zenét vagy az avantgarde-ot?] Nem helyeslem és nem ellenzem. Nekem nem mond semmit. Belátom azonban, hogy sokan vannak, akiknek ez érdekes lehet, akiknek igenis mond valamit. Mindig felbukkan valami új, amit az idősebbek már nem érthetnek meg. Ettől azonban még nem mondom, hogy az ilyesmi értéktelen, hogy el kellene fojtani” (Kodály, 1965/2007c, p. 139).

10. ábra: Az egyes kódok megoszlása

A kutatás fókuszában Kodály zenepedagógia koncepciója állt, így az ahhoz kapcsolódó témákhoz további kategóriákat rendeltem, míg az *életrajzi*, *külföldi* és *magyar zenetörténeti* vonatkozású szövegeket nem osztottam alkategóriákra. A *zenepedagógia* általános kérdései önálló kódként is szerepelt (n=178), továbbá kódcsoporthként alá kerültek az annak konkrét megvalósításával kapcsolatos feladatok: *éneklés*, *zeneértésre nevelés*, *zenei hallás* (amikor annak fejlesztéséről van szó), illetve a *módszertan* (direkt

módszertani javaslatok, úgymint repertoár kiválasztása, szolmizáció, az egyes elemek sorrendje, az ún. „Kodály-szekvencia” stb.). Így alakult ki a végleges elemszám (n=538). A „Kodály-módszer” elnevezés gyakoriságának dacára Kodály módszertani javaslatainak aránya nem kiemelkedő (vö. 13. 3. 1).

A *lélek üressége* kategória felvételét annak relatív gyakorisága indokolta: az „elanyagiasodott világ” mint veszély – amelyre részint visszavezethető a zenekultúra és a zeneoktatás alulfinanszírozottsága – elleni felszólalás egyik gyakori érveként jelentik meg a szövegekben.

Elemzésben a zenepedagógiát – részint átfedésekkel – a kulturális identitás követi, kódcsoport kategóriának összevonva a *néphagyomány átörökítése*, a *népzene*, a *nemzeti identitás* és *nemzeti zene*, a *kultúra megszerzése* kódok összes előfordulását (n=381). Önálló kategóriaként jelentős még a *zene fontosságának és transzferhatásainak* (n=152) említése, amely nemcsak hitvallás, hanem az érdekképviselő egyik megnyilvánulási formája is. A *népzene* (n=136) előfordulásának számát a zenepedagógiai mellett a népzene tudományi témát feldolgozó írások is növelik.

Meglepően elenyésző a *zenei (belső) hallás* fejlesztésére vonatkozó utalások száma (n=27), és ezek jó része a *Ki a jó zenész?* négy kritériumából a „kiművelt hallás” szófordulatának tizenkétszeri ismétlése. Kodály maga sokszor kiemelte a zenei hallás fontosságát, és minden zeneoktatás céljának tekinti,⁵⁹⁷ amely különösen fontos „szakzenészek” számára,⁵⁹⁸ de fejlesztését már az óvodában⁵⁹⁹ is el lehet kezdeni.

13. táblázat: Az egyes Bulletin-számokra vetített Kodály-idézetek átlaga évtizedenként

Évtized	Kodály-idézet átlaga/szám
1970-es	6,3
1980-as	8,1
1990-es	11,4
2000-es	15,9
2010-es (+2020)	11,3

⁵⁹⁷ „Amint az iskolai rajz célja látás-nevelés, úgy a zene célja hallás-nevelés” (Kodály, 1961/2007a, p. 330).

⁵⁹⁸ „A belső hallás kiterjesztése tehát a végcélja mindenféle zenei szaktanulásnak.” (Kodály, 1954/2007a, p. 291).

⁵⁹⁹ „Az óvodában nem énekelnek szöveg nélkül. (Ugyan nem értem, miért, mikor a kisgyermek szeret dúdolni, szavak nélkül is, zenei hallása is gyorsabban fejlődik, ha nem szövegről, hanem dallamról ismeri meg a dalokat.)” (Kodály, 1960/2007a, p. 323).

13. 2. 3. 3. Következtetések

Az idézetek témáiból jól látható az IKS főként zenepedagógiai irányultsága. Azonban nem a direkt módszertani, hanem az elvi-erkölcsi üzenetek dominálnak, ahogyan a fenti, leggyakoribb idézetek példáján is látszik. A mérleg nyelve még inkább ebbe az irányba billen, ha a szűken vett zenepedagógiához hozzávesszük azokat a kulturális identitás megteremtésére és megerősítésére irányuló kijelentéseket, amely célt Kodály 1929-től kezdve az óvodai és iskolai zenei nevelés egyik kiemelt feladatának és morális kötelességének tekintett.

A Kodály-idézetek előfordulási gyakorisága folyamatosan növekvő tendenciát mutat az 1980-es évektől, majd a 2010-es években kissé visszaesik. Mindez egybeesik a Kodály írásainak olvasására buzdító tanácsok nagyobb számban való elfordulásával a 1990-es évek végétől, annak kontextusba helyezésére, esetleg napjainkban releváns aspektusaira felhívva a figyelmet.^{600 601}

Az IKS 2002-ben közreadott kétnyelvű Kodály-idézetgyűjteménye, a *Music should belong to everyone – Legyen a zene mindenkié* címmel (Kodály, 2002b), szintén elősegíthette (volna) a Kodály-szövegek idézését a 2000-es évektől kezdődően. A műre azonban 10 alkalommal volt csak hivatkozás a 2002–2020 közötti időszakból, szemben a 67 hivatkozással a *The Selected Writings*-ra és a 38-cal a *Visszatekintés*-re. Eltekintve annak lehetőségétől, hogy a szerzők a *Legyen a zene mindenkié* helyett az idézet eredeti helyét tüntették fel az irodalomjegyzékben, a kiadvány nem jelentett akkora eltérést, amely önmagában indokolná a Kodály-idézetek számának emelkedését.

13. 3. Konceptió, módszer, filozófia?

A következő kérdés (1. b) a Kodály-konceptió definiálására és hangsúlyozott elemeire vonatkozott. A kérdést két irányból vizsgáltam: 1) a névvel fémjelezett zenepedagógia elnevezéseinek változatait és a 2) a szövegben előforduló definíciókat, jellemzéseket.

⁶⁰⁰ „Határozottan hiszem, hogy Kodály pedagógiai filozófiájának alapos megértéséhez rendszeresen el kell olvasnunk írásait, beszédeit, tudományos cikkeit és egyéb esszéit” (Nemes, 2015a, p. 3).

⁶⁰¹ „Végezetül szeretnék még egy nagyon fontos kérdést megemlíteni. Amikor Kodály Zoltán nevét használjuk a nézeteinek filozófiai alapjaival kapcsolatban, például számos írásából idézve, ügyeljünk arra, hogy az idézet ne csak helyes legyen, hanem érthető is, és az eredeti kontextusban maradjon. Ezzel tartozunk Kodálynak, nemcsak azért, hogy hűek legyünk az ő nézeteihez, hanem azért is, hogy hűek legyünk önmagunkhoz” (De Greeve, 2008, p. 52).

13. 3. 1. Szóhasználat

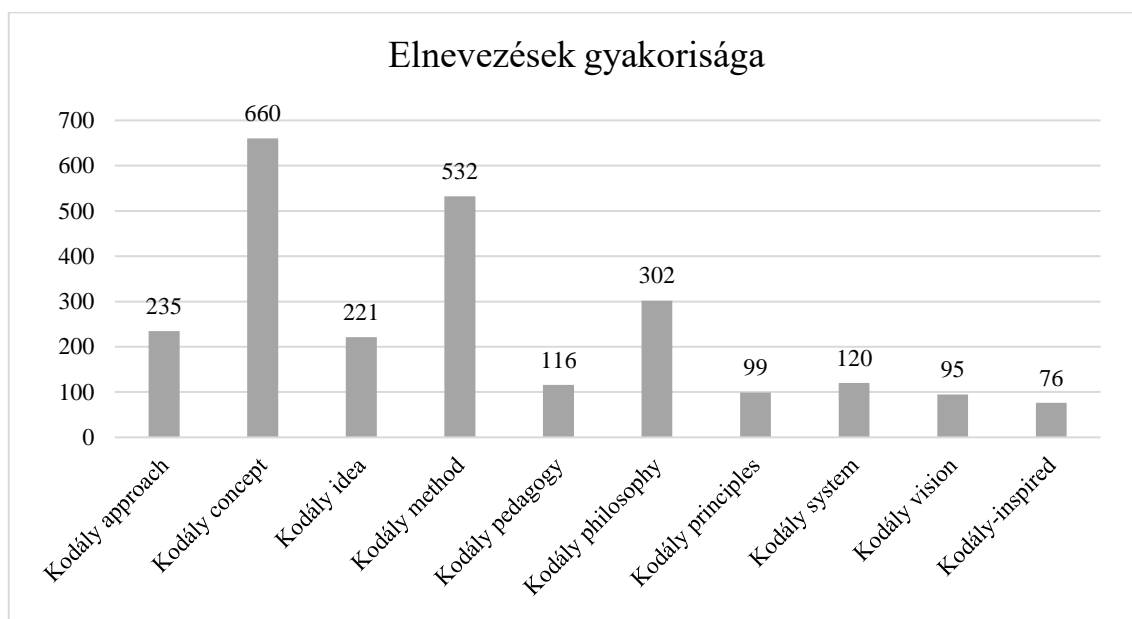
A Kodály-pedagógiával kapcsolatban számos elnevezés és ebből adódó fogalmi bizonytalanság él: Kodály-módszer, Kodály-pedagógia, Kodály(i)-megközelítés Kodály (zenei nevelési) elvei, Kodály-koncepció, Kodály-filozófia stb. A különböző elnevezések a szerzők szóhasználatában gyakran felcserélhetők és ugyanabban a mondatban is előfordultak: „Az 1979-es előadások sokakat összehoztak ezek közül az emberek [izraeli érdeklődők] közül néhányan már sikeres eredményeket értek el a Kodály megközelítéssel [Kodály-approach], mások pedig először tapasztalták meg a koncepciót [concept]” (Kaplan, 1981, p. 44). Vagy: „Nehéz volt felismernem, hogy a Kodály-koncepcióval [Kodály concept] kapcsolatos tudatlanságom szó szerint zenei analfabéták százait küldte ki a világba. 1972 volt a kezdete a Kodály-megközelítés [Kodály approach] iránti elkötelezettségemnek és hét évnyi izgalmas kutatásnak, valamint leendő zenepedagógusok Kodály által inspirált [Kodály-inspired teaching] tanításnak.” (Haley, 1980, p. 53)

Az írások között ritkák azok (pl. Choksy, 2007), amelyek Erőshöz (2008), Gönzy-hez (2009) vagy Virághoz (2015) hasonló módon próbálnák értelmezni a szóhasználat mögötti jelentésbeli különbségeket, de a „módszer” elnevezés kritikája visszatérő téma: „Ezeket a gondolatokat «Kodály-módszerként» emlegetni világszerte elfogadott, de ez csak filozófiájának egy kis részét fejezi ki” (Bónis, 1997, p. 58); vagy „amit egyesek «Kodály-módszernek» próbálnak nevezni, az valójában valami sokkal jobb, mint a puszta módszer” (Jaccard, 2007, p. 39).

Az Atlas.ti segítségével a teljes szövegtörzs kulcsszavas keresésével és automatikus kódolásával jelöltem a leggyakoribb elnevezéseket: *Kodály approach / concept / idea(s) / inspired / method / pedagogy / philosophy / principles / system / vision.*

Az automatikus kódolás során csak az angol nyelvű szövegeket vettem figyelembe, a 951 írásból álló minta együttesen mindössze 5,9%-át kitevő francia (n=48), olasz (n=3) és német (n=5) nyelvű írásokat nem. Az eredményeket befolyásolja, hogy az automatikus kódolás a szövegkörnyezetet nem veszi figyelembe, az adott elnevezés hozzáadódik az elemszámhoz akkor is, ha annak használatát helyteleníti a szerző (ld. fent a Kodály-módszer esetében).

11. ábra: Elnevezések gyakorisága

A leggyakoribb három elnevezés, a várakozásoknak megfelelően, a *Kodály-koncepció* (n=660), a *Kodály-módszer* (n=532) és a *Kodály-filozófia* (n=302) volt. Ez utóbbi meglehetősen ritka a magyarországi terminológiában,⁶⁰² noha a „hitvallás” értelemben vett filozófia a magyar nyelvben is használatos.

Felmerült a kérdés, hogy a szerkesztők esetleg befolyásolták vagy korrigálták a szerzők szóhasználatát. A főszerkesztők (Eősze László, Ittész Mihály, Gilbert De Greeve, Judith Johnson, Jerry Jaccard) írásainak célzott vizsgálata, valamint az elnevezések időbeli megoszlása ezt nem igazolta. Egy időszakban számos elnevezés volt jelen együttesen, és bár a szerkesztőknél megállapítható a kedvelt szókapcsolat (Eősze, Ittész, Jaccard esetében a „Kodály-koncepció”, míg De Greeve-nél és Johnsonnál emellett gyakori a „Kodály-filozófia” és a „Kodály-vízió” is), kimutatható módon nem törekedtek arra, hogy egységesítsék a Bulletinben a szóhasználatot, és ezáltal egységes Kodály-koncepció értelmezést írjanak elő.

A Kodály-módszer elnevezés a 2000-es évektől kezdve látványosan visszaesett, még úgy is, hogy kritizálták használatát, amely emelte az elemszámot (ld. 17. ábra, p. 383). A Kodály-koncepció stabil a többi elnevezéshez képest, míg a Kodály-filozófia emelkedésnek indult, éppen akkor, amikor – mint a definícióknál látjuk majd – a Kodály-

⁶⁰² Az *Énektanítás és Az ének-zene tanítása* (1958–1989) folyóiratok teljes szövegén végzett kulcsszavas keresés során 68 alkalommal fordult elő a Kodály-módszer (sokszor idézőjelben, vagy éppen a téves használatra felhívva a figyelmet), 34-szer a Kodály-koncepció, a Kodály-filozófia egyszer sem.

koncepció módszerre való leszűkítése, és akként való elnevezése ellen egyre többen szólaltak fel a Bulletinben.

A Kodály-i zenepedagógiai gyakorlat egyik gyakori kritikája külföldön és Magyarországon, hogy módszereiben és zeneválasztásában merev, ezért elfojtja a diákok és a tanárok kreativitását, egyéniségét, esetleg ez utóbbit túl nagy hatalommal ruházza fel az előbbi rovására (ld. részletesebben: 13. 5. 2. 4.). A vádak – de magának a gyakorlatnak a megmerevedése – elleni védekezés egyik útja lehet a Kodály-koncepció alapelveinek és az azok összefüggéseiből kialakuló szemlélet, a „filozófia” hangsúlyozása, különösen azok korszerűségének vagy örökérvényűségének kiemelésével, és ezáltal a köztudatban kialakult fogalomértelmezés átalakítása.

13. 3. 2. Definíciók

Az *I. b* kutatási kérdés arra vonatkozott, hogy az IKS szerzői hogyan konstruálják a Kodály-koncepciót, milyen elemeit hangsúlyozzák, neveznek-e meg olyan aspektusait, amelyek ritkábban jelennek meg a kodályi zenepedagógiával kapcsolatban, különösen Magyarországon.

Az IKS Bulletin teljes szövegén manuális kódolással jelöltem a releváns szövegrészeket. A mintába olyan, akár több bekezdésnyi szövegek kerültek, amelyek kifejezett célja a Kodály-koncepció meghatározása vagy magyarázata volt, „*az írásokban található zenei nevelési irányelveket a következőképpen foglalhatjuk össze*”;⁶⁰³ „*a Kodály-filozófia fő jellemzői*”;⁶⁰⁴ „*foglaljuk össze Kodály Zoltán zenepedagógiai tanácsainak elemeit*”;⁶⁰⁵ jellegű szövegekkel bevezetve.

Az így kapott 187 szövegrészt önálló szövegkorpuszként kezelve az adattelítettség eléréséig induktív megközelítéssel azonosítottam a Kodály-koncepcióval összefüggésbe hozott jellemzőket:

adaptálható (n=13)	énekközpontúság (n=20)
aktív zenélés (n=8)	erkölcsi nevelés (n=5)
belső hallás (n=15)	értékes zene (n=12)
élményalapú, örömteli tanulás (n=16)	néphagyomány (n=5)
ének és hangszer (n=4)	gyermekközpontúság (n=10)

⁶⁰³ „We can summarise the guidelines of music education found in these works in the following way” (Szabó, 1979, p. 26).

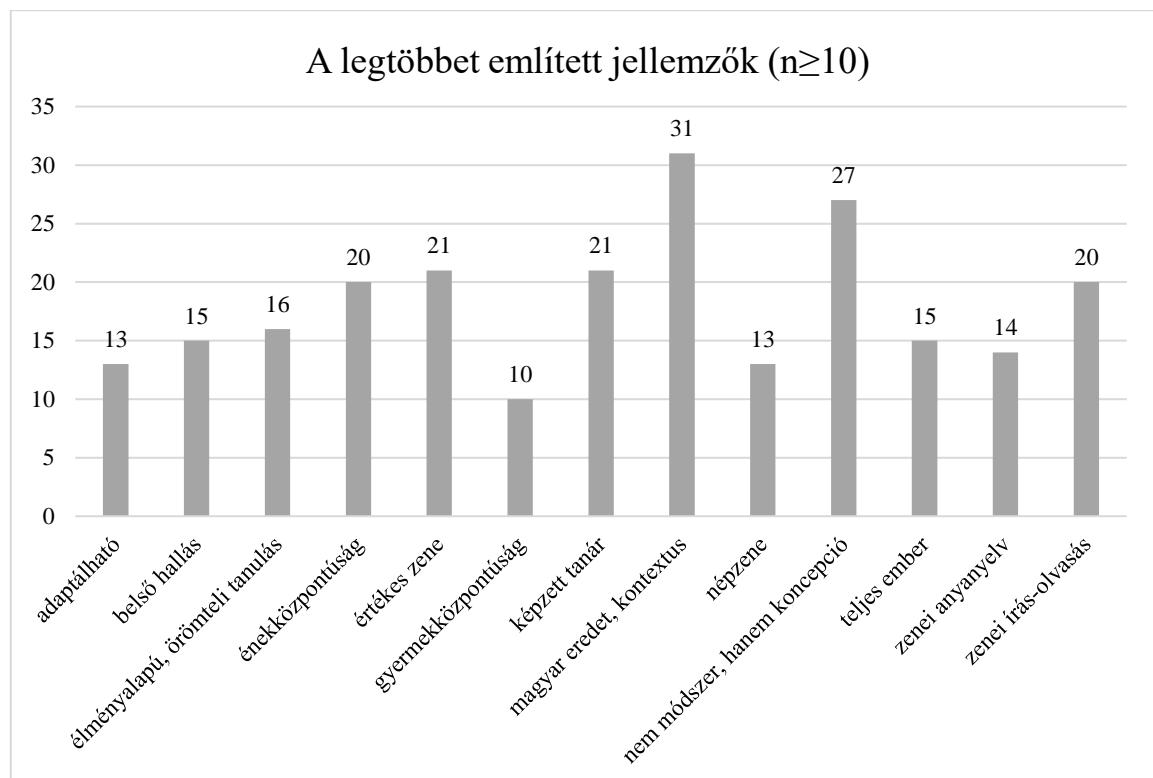
⁶⁰⁴ „the main features of Kodály’s philosophy...” (Burtenshaw, 1980, p. 38).

⁶⁰⁵ „let us sum up the elements of Zoltán Kodály’s music teaching advice” (Forrai, 1983, p. 18).

humanisztikus (n=4)	népzene (n=13)
ízlés fejlesztése (n=8)	nem módszer, hanem koncepció (n=27)
képzett tanár (n=21)	pedagógiai művek (n=3)
kézjelek (n=2)	relatív szolmizáció (n=6)
korai kezdet (n=8)	rendszeresség (n=3)
logikus előrehaladás (n=4)	szolfézs (n=2)
magyar eredet, kontextus (n=31)	társas tanulás, közösség, interakció, kórus (n=6)
megváltoztatja az életét (n=3)	teljes ember (n=15)
nem eredeti ötletek (n=2)	transzferhatás (n=4)
nemcsak kezdők, általános iskolások (n=2)	univerzális kultúra (n=7)
nemcsak tehetségesek, hanem mindenki (n=2)	zene belsővé tétele, megélése (n=5)
nemcsak tömegnevelés, de tehetségesek is (n=3)	zenei anyanyelv (n=14)
	zenei írás-olvasás (n=20)
	zeneirodalom klasszikusai (n=9)

A továbbiakban leggyakoribb (10 vagy annál magasabb) említésszámmal előforduló jellemzőket tárgyalom.

12. ábra: A Kodály-koncepcióval kapcsolatban legtöbbet említett jellemzők

13. 3. 3. Következtetések

A szerzők által használt definíciók központi eleme a „zene mindenké” gondolata, gyakran egyetemes emberi állandóra kiterjesztve annak fogalmát: a zene minden emberi kultúrának, és benne az egyének többsége életének is fontos része.⁶⁰⁶ Erre utal, hogy a mintát alkotó szövegrészekben az *egyetemes/univerzális* [universal] kifejezés 17 alkalommal fordul elő, „egyetemes érték”, „egyetemes zenei kultúra”, a nemzeteken belüli kapcsolatokon túli „egyetemes kötődések” létrehozása szófordulatokban”.^{607 608 609}

„Egyetemesek” továbbá a zene szocializáló, nevelő hatásai,⁶¹⁰ valamint az erről megfogalmazott „egyetemes igazságok”: „1) a zene kifejezi az Életben az életet; 2) a fiatalok fogékonyak a zene hatására; 3) van egy optimális időszak a zenei nevelésre; 4) az igazi zenei nevelés zenei élmények nyújtása; 5) az iskoláknak kötelességük jelentős és tartalmas zenei élményeket nyújtaniuk; és 6) az iskolai oktatás alapvető szerkezetének és tartalmának meg kell változnia, hogy képes legyen megfelelően befogadni a zenét” (Jaccard, 2007, p. 34).

Ez az „egyetemesség” teszi lehetővé a koncepció *adaptálhatóságát* (n=13), de az adott kultúrára való részletes kidolgozás az adaptálók feladata. A téma itt kapcsolódik a módszer és a koncepció elnevezés körüli vitához: „a módszer az, ami csak a jelenben lehet érvényes, de a koncepció mindig magában foglalja a távoli jövőre is érvényes üzeneteket. Éppen ezért nem lehet csak a módszert szóról-szóra, lépésről-lépésre követve átvenni – még kevésbé átszállítani –, hanem azt mindig és mindenütt az «itt és most» adott helyi körülményekhez kell igazítani” (L. Nagy, 1999, p. 26).

Más – és a fentivel vitázó – megközelítést javasolt Danielle Chiel (1998), aki a Kodály-módszernek általa meghatározott két értelmezését vette górcső alá: a) Kodály elképzelését tükröző magyar zeneoktatási rendszer, amelyre javasolja a Kodály-módszer elnevezést (elhagyván annak „egyetemes” vonatkozásait), illetve b) szekvenciálisan megvalósított szolmizációs rendszer. Chiel ez utóbbi „felszabadítását” javasolta a Kodály jelző alól, így annak nemzetközi története Guidótól Sarah Gloveren, John Curwenen, Fritz Jödén és másokon át Kodály követőig újra a köztudatba kerülne. Ez a nemzeteken

⁶⁰⁶ Az ép hallású emberek kis számát érintő atipikus állapotokat, mint amúziát, zenei agnóziát nem tárgyalom.

⁶⁰⁷ „koncepció lényege, hogy a zenei kultúra az egyetemes kultúra fontos része” (Erdei, 1978, p. 22).

⁶⁰⁸ „Alapvető feltételezés, hogy a zene és az éneklés a gyermeki és felnőtt lét normális része” (Hein, 1980b, p. 44).

⁶⁰⁹ „Kodály ösztönösen tudta, hogy a zene egyetemes emberi képesség, nem pedig tehetségtől függő adottság” (Jaccard, 2007, p. 35).

⁶¹⁰ „Ez a filozófia a zene nevelő erején alapul. Ez a filozófiai tézis természetesen egyetemes, és minden kultúrához igazítható” (Hartyányi, 2001, p. 16).

és évszázadokon átívelő történet lehetővé tenné a relatív szolmizáció szélesebb körű nemzetközi alkalmazását és további fejlesztését, lévén – érvelése alapján – Kodály nemzetépítő koncepciójára az adaptáló országoknak nincs szüksége a relatív szolmizációra épülő módszer bevezetésékor.

Chiel javaslata nem nyert teret a Kodály-közösségben, és nyilvános diskurzust sem nyitott az IKS Bulletinben, bár ez utóbbi nem is jellemző a folyóirat gyakorlatára. A szerzők többsége a Kodály-módszer elnevezés revíziója helyett a kifejezés használata és a mögöttes jelentéstartalom ellen szólalt fel, amint azt láttuk az elnevezések vizsgálata során, különösen a 2000-es évektől, amikor a Kodály-módszer szóhasználat visszaesett. Ezidőtájt, 1999–2007 között, a „nem módszer, hanem koncepció” kód alá került állítások száma (n=27) is emelkedésnek indult (ld. 18. ábra, p. 383).

A szerzők a módszertan technikai elemeit jobbra másodlagosnak tekintve, az alapelvek fontosságát hangsúlyozták, időnként éppen az abszolút szolmizációt használó, de a Kodály-koncepciót sikeresen adaptáló országok tapasztalataiból kiindulva: „Végezetül legyen teljesen világos, hogy az úgynevezett «Kodály-koncepció» nem az abszolút vagy relatív szolmizáción áll vagy bukik. Ez a 20. század egyik legnagyobb zenészének elgondolása, aki azt vallotta, hogy «a zenének az egyetemes kultúra szerves részének, mindenkiévé kell lennie»⁶¹¹ [...]. Több módon is elérhető ez a cél, amely messze túlmutat a [Kodály-i] megközelítés technikai szempontjain” (De Greeve, 2006, p. 49).

A fenti szemléletkülönbség visszavisz a definíció kérdéséhez. A jellemzők megoszlása alapján a legtöbbet hangsúlyozott elem a *magyar eredet, kontextus* (n=31) volt. A szerzők többsége nem tulajdonított neki különösebb jelentőséget pusztán ténymegállapításon felül, de többen hangsúlyozták annak Magyarországon túlmutató fontosságát, ismételten az „egyetemes” érvényűség nyomán:

„Bár Kodály elképzelései erősen nemzeti jellegűek és fókuszúak voltak, egyértelmű, hogy a zenetanítás és -tanulás ezen megközelítése mögött álló filozófia nem korlátozódik Magyarországra vagy akár Európára. Filozófiájának hatékonyságát és egyetemességét bizonyítja, hogy elképzeléseit világszerte számos más kontextusban is széles körben továbbadták és adaptálták” (Cuskelly, 2013, p. 25).

Mások a sikeres adaptáció modelljének tekintették a Kodály-koncepció és a ráépülő zenetanítási módszer magyarországi kialakítását: a magyar népdalok és kultúra sajátosságait alapul véve felépíteni a zeneoktatás módszertanát, kidolgozni a saját

⁶¹¹ Kodály, 1966/2007c, p. 162.

kultúrájukban érvényes szekvenciát. Ennek fontos eleme, hogy kiemeljék, amit Kodály is: ő csak a magyar helyzeten akart javítani (Kodály, 1966/2007, p. 193), és „*minden nemzetnek a saját hagyományának népzenejére kell alapoznia a zeneoktatást*” (van der Schoot, 1997, p. 88).

Magas a „*képzett tanár*” szükségességének említése: „*A gyermekek zenei nevelése a tanárok kezében van. Ezért a lehető legjobb zenész-pedagógusoknak kell lenniük*” (Shehan Campbell, 1994, p. 50). Kodály maga is a jó tanárok kellő számától teszi függővé a magyar zenepedagógia megújulását.⁶¹²

A jó zenetanárok mibenléte és azok képzése sokszor szerepelt a tudományos jellegű tanulmányok témájaként, és a Kodály-koncepció megvalósításának-megvalósíthatóságának egyik fő kérdését adja Magyarországon és külföldön is.⁶¹³

A dilemma jól példázza a koncepció és az arra épülő módszertan értelmezése körüli bizonytalanságokat. A „belső” vélemények mellett a „kívülről jövő” – azaz másfajta ideológiai és módszertani szemlélet mellett érvelő – kritikusok is hol azért tartják kivitelezhetetlennek a Kodály-koncepciót, mert túl magas elvárásokat támaszt a tanárokkal szemben (Turmezeyné Heller, 1996), míg mások éppen a tanárok számára készen adott, így szakmai erőfeszítést kevésbé igénylő aspektusait említik (Benedict, 2009), vagy a tanár egyéniségének kibontakozását gátló „merevségét” (Rainbow, 1979).

A *képzett tanár*-ral egyenlő említést kapott *értékes zene* (n=21) kiválasztásának és tanításának fontossága. Az elemszám az *értékes zene* és a *zeneirodalom klasszikusai* – mint az értékes zene reprezentánsai – kódok összeadásával jött létre. Szintén ide tartozik a *népzene* (n=13), amelynek a Kodály-koncepcióban betöltött különleges státusza indokolja önálló kategóriaként való kezelését. Amennyiben azonban hozzáadjuk a

⁶¹² „Majd ha megszaporodnak a jó tanítók, akkor jut zeneéletünk eddig nem sejtett virágzásra” (Kodály, 1954/2007a, p. 295).

⁶¹³ Magyarországon az 1970-es évektől rendszeresen voltak nyilvános viták a magyar zeneoktatás állapotáról, kihívásairól: 1972-ben felkért szakemberek és zeneszerető laikusok írták meg véleményüket, amely megjelent *Vita a zenepedagógiáról* (Kroó & Feuer, 1972) címmel. Szabó Helga 1980-as vitaindító cikkéhez: *Torzulások a kodályi zenei nevelés általános iskolai alkalmazásában* (Szabó, 1980) az év folyamán összesen 27 fő szolt hozzá. 1996-ban Tóth Anna zenetudósnak a „Kodály-módszer csődjéről” szóló interjúja (Nagy, 1996) váltott ki heves indulatokat a hazai zenepedagógus szakma körében, amelyre még 1997 elején is érkeztek válaszok, amelyek többsége nem Kodály koncepcióját, hanem a gyakorlati kivitelezést – és ezen belül a tanárképzést – teszik felelőssé az elmaradt eredményekért. Pappné Vencsellői (1997, p. 105) megfogalmazásában: „*Ilyen kevés óraszám nem elegendő arra, hogy zenei analfabéta hallgatókból a zenei olvasást, írást szakszerűen tanítani képes pedagógusokat neveljünk. [...] Tehát nálunk fél-analfabéta tanítók tanítják a zenei olvasást, írást. [...] A külföld képzett tanárookra bízta a Kodály-módszer érvényesítését. Nem az egész országban, csak egy-egy óvodában, iskolában tanítanak ezen elvek alapján, de ott a feltételeket is megteremtik hozzá.*” (– kiemelés: P. Zs.)

népzenét az értékes zene kód elemszámához, a 34 előfordulás ezt teszi a Kodály-koncepció legtöbbször említett elemévé a mintán belül.

Az *értékes zené-t az énekközpontúság* (n=20) és a *zenei írás-olvasás* (n=20) előfordulási gyakorisága követi. Mindkettő az *aktív részvételt* (önálló kódként n=13) és zeneértést segíti elő mindenki számára, egyéni és közösségi (kórus) formában, legyen szó hivatásos vagy műkedvelő zenészekről. Emellett a *belső hallás* (n=15) és muzikalitás fejlesztésének hathatós eszközei, így a hangszereken játszóknak számára is alapvető fontosságú (Stark, 2015, p. 18).

Az *ének és hangszerjáték* kapcsolata megjelent önálló kategóriaként (n=4), de alacsony említésszámmal, lévén a hangszerpedagógiával kapcsolatos írások aránya elenyésző. A szerzők hangoztatták, hogy az énekes alapú zeneoktatás nem összeegyeztethetetlen a hangszeres képzéssel, hanem a zenei érzék fejlesztése révén annak értékes kiegészítője: „Kodály – maga is éneklő hangszeres zenészként – megértette, hogy a zenének először az emberben kell meglennie ahhoz, hogy azt hangszereken keresztül ki tudja fejezni. Ezért nevezzük őket «hangszereknek»: kiegészítő eszközök, amelyekkel kifejezhetjük és kibővíthetjük a már létezőt. És igen, sajnos igaz, hogy valaki úgy is megtanulhat hangszertechnikát, hogy előtte nincs meg benne zene – ez gyakran megtörténik” (Jaccard, 2007, p. 38).

Az összes módszertani elemhez hasonlóan, a *zenei írás-olvasással* (n=20) kapcsolatban is többen kiemelték annak eszközjellegét: a zeneoktatásnak nem az a célja, hogy öncélú kottaolvasást és -írást tanítson a diákoknak, hanem hogy általa a zenei életben való minél teljesebb önálló részvétel lehetőségét biztosítsa számukra (Stark, 2018, p. 21)

Az aktív részvétel kapcsolódik a következő leggyakrabban említett jellemzőhöz, az élményszerű és *élményalapú* (n=16) zenetanításhoz is. Bár az örömteli zenélés is megjelent, a szerzők által megfogalmazottakban mégis a Pestalozzi javaslataira és a reformpedagógiai irányzatokra visszavezethető gondolat a domináns: a tapasztalati úton való tanulás fontossága, a konkrét élményektől az elvont koncepciókig haladás, amelyek Kodály maga is hangoztatott: „A gyermek ne fogalmakat, definíciókat gyűjtsön, hanem zenekincset” (Kodály, 1937/2007a, p. 67).

Szintén a Kodályra is hatást gyakorló életreform és reformpedagógia tételei köszöntek vissza a *gyermekközpontú* (n=10), kiegyensúlyozott, *teljes emberré* (n=15) nevelés eszméjében, amelynek nélkülözhetetlen összetevője a zene.

A *zenei anyanyelv*-ként (n=14) azonosított *népzene* (n=13), illetve a *néphagyomány* (n=5) megőrzésének és tanításának központba helyezésért, illetve az abban elért eredményekért az UNESCO 2016-ban a Kodály-koncepciót a világörökség részének nyilvánította. A kulturális identitást erősíteni hivatott népzenealapú zeneoktatás alapvető a Kodály-koncepció definiálásában, amely nem jelenti azt, hogy nem éri kritika más ideológiai irányzatok képviselőitől (Walker, 2007; Woodford, 2001), vagy éppen a gyakorlati kivitelezés kontraproduktív hatásaira rávilágítóktól (Bácskai et al., 1972; Kroó & Feuer, 1972).

A további, ritkábban említett jellemzők (említésszám <10) sokasága illusztrálja a Kodály-koncepcióval kapcsolatos asszociációk számosságát, de egyúttal a koncepció a komplexitását is. A nemzetközi közösség tagjai alkalmasnak találták minden célcsoport – kezdők és haladók, köz- és tehetségnevelés – zenei nevelésére. Ahogyan a hivatkozott Kodály-idézeteknél, itt is alacsonyabb a módszertani elemek előfordulása: az énekes alap és a zenei írás-olvasás kivételével, a relatív szolmizáció, a kézjelek, de még maga az ún. Kodály-szekvencia („logikus előrehaladás”) sem került a legtöbbet említett jellemzők közé a meghatározásokat összegyűjtő mintában.

A minta alapján megalkotható definíció:

Olyan magyar eredetű, ének- és zenei írás-olvasás alapú zenei nevelési koncepció (és nem csupán módszer), amely képzett szaktanár által vezetett gyermekközpontú és élményszerű foglalkozások során jut el az adott kultúra népzenején át a zeneirodalom remekműveinek megismeréséhez, valamint a belső hallás és zenei érzék relatív szolmizációval támogatott fejlesztéséhez, amely lehetővé teszi a közösség zenei életében való aktív részvételt. A koncepció a zene nevelés különböző fokain és színterein egyaránt alkalmazható; egyetemes érvényű megállapításai révén számos kultúrára adaptálható.

A fenti összefoglalás kevés újdonságot hoz a Kodály-koncepcióról szakirodalomban megfogalmazottakhoz képest. A koncepcióval kapcsolatban felmerült elemek időbeli alakulását és az *1.b) Mikor milyen elemeit hangsúlyozzák?* kérdés megválaszolását a kihívások és feladatok elemzésekor, valamint a *3. Tapasztalhatók-e időbeli változások az egyes témák között?*, azok kontextusába helyezve tárgyalom az 13. 5. 3. fejezetben.

13. 4. A Kodály-koncepció alkalmazásának kérdései a mindenkori társadalmi és szakmai keretek között

A téma vizsgálatához a definícióknál alkalmazott módszert követtem: a teljes szöveg manuális kódolása során logikailag összetartozó egységeket (mondatok, bekezdések) jelöltem, majd az így létrejött szövegtörzset alapul véve, induktív megközelítéssel azonosítottam a releváns altémákat az adattelítettség eléréséig. Egy-egy szövegrész több kód alá is kerülhetett, amennyiben több témát érintett.

13. 4. 1. Mi tette a szerzők számára vonzóvá a Kodály-koncepciót, milyen probléma megoldására találták alkalmasnak?

Az IKS Bulletin tudományos folyóirat jellegéből adódóan a kérdéshez a többi témához képest kevesebb releváns részletet találtam (n=82). A szövegek kódolása az alábbi 16 kódot eredményezte, azonban az egyes kódok alacsony elemszámmal rendelkeztek, így számszerűsített eredmények nélkül foglalom össze az eredményeket.

esztétikai érzék (3)	Magyarországon nemzeti ügy a zene (7)
gyakorlati útmutató, nem dogma (2)	Magyarország (11)
hiányzó közönség (1)	mozgás fontossága (1)
hosszútávú hatás (2)	pozitív hatás az iskolában (11)
Kodály hatása (3)	repertoár (2)
Kodály továbbélése (1)	zeneértés (7)
kóruszene (1)	zenei anyanyelv (1)
kreatív tanítás (1)	zenész-tanár (1)

A szerzők – többnyire visszaemlékezések részeként – kiemelték a Magyarországon, vagy külföldön tanító magyar zenetanárok foglalkozásain szerzett jó tapasztalataikat a magyar zenepedagógiai gyakorlatról, amelyet „megvilágosító”,⁶¹⁴ az „egész világ

⁶¹⁴ „A magyar óvodák és iskolai zeneórák meglátogatása reveláció volt egy magamfajta fiatal zenepedagógus számára” (Pohjola, 1993, p. 41).

számára példaértékű”⁶¹⁵ jelzőkkel illettek, amely képes arra, hogy „megváltoztassa emberek életét”.⁶¹⁶

Hangsúlyozták a magyar zenetanárok felkészültségét, elkötelezettségét,⁶¹⁷ valamint a diákok kiemelkedő zenei ismereteit és képességeit az oktatás különböző fokain, az általános iskolától a Zeneakadémiáig,⁶¹⁸ valamint a gyerekek pozitív hozzáállását a zenetanuláshoz.⁶¹⁹

A megoldandó konkrét problémákról kevés említés esett (pl. alacsony a hangversenyre járók száma⁶²⁰), így a saját zeneoktatási gyakorlatukból a *hiányokra* a magyarországi zenepedagógiai rendszer vagy a Kodály-konceptióval kapcsolatos pozitív megjegyzéseik alapján következtethetünk:

„A pedagógusok talán először voltak tanúi egy olyan programnak, amely valóban komolyan vette a minden gyermek számára elérhető zenei műveltség célját. A tanárok látták, hogy a zene mennyire fontos tantárgy az iskolai tantervben, amit a zenére szánt napi idő mennyisége és a tanítás során használt zenei anyagok kiváló minősége is bizonyított. Észrevették, hogy a tanárképzésben mind zenei, mind pedagógiai szempontból ragaszkodtak az alapossághoz és a kiválósághoz, és hogy a zene mély jelentőséggel bírhat a nemzeti zenekultúra kialakításában, amely a gyermekeket a világ zenei kultúrája felé is

⁶¹⁵ „Ez bizonyítja, hogy magyar kollégáink egy elnyomó rendszer kollektív orra előtt mennyire jól megértették és megvalósították Kodály jövőképét: a nagy zenét lehet és kell úgy tanítani, hogy az megérintse, formálja és finomítsa a fiatal zenészek lelkét. Ez is példaértékű a világ számára” (Jaccard, 2001, p. 7).

⁶¹⁶ „Túl hamar véget ért az év, és én visszatértem haza, férjemhez és kutyámhoz. De más emberként tértem vissza. Meggyőződéssel tértem vissza, hogy valami fenomenálisat láttam, hogy ennek a megközelítésnek messze túlmutató következményei vannak a zene tanításán és tanulásán. Megvan benne a lehetőség, hogy életet változtasson meg” (Choksy, 2017, p. 6).

⁶¹⁷ „A külföldiek gyakran csodálkoznak a magyar tanárok tudatosságán, progresszivitásán és tanári felkészültségén. Ez a pedagógiai attitűd előfeltétele és alapja a jó oktatásnak” (Forrai, 1993, p. 5).

⁶¹⁸ „Körülbelül harminc évvel ezelőtt, amikor a budapesti Zeneakadémián tanultam, csatlakoztam egy magyar diákokból álló szolfézs osztályhoz. Nagyon magas színvonalú osztály volt, tizennégy-tizenöt kóruszszakos hallgatóból állt. Japánként nagyon jólképzettnek tartottam magam, de azt az osztályt kezdetben nehezen tudtam követni.” (Nakamura, 2003, p. 39). Később említi, hogy a (nép)zenei anyag ismerete mekkora előnyt jelent új művek lapról olvasása esetén: a magyar diákok könnyen megbirkóztak a Kodály-olvasógyakorlatokkal, míg küzdöttek a japán népdal alapján írottal, amelyet Nakamura magabiztosan olvasott.

⁶¹⁹ „[...] láthatjuk, hogy a magyar gyerekek gyorsabban és tisztábban tudnak kottát olvasni, mint a máshol élő átlagos gyerekek, hogy kórusokban vesznek részt és sokat énekelnek, hogy nemcsak hallás, hanem éneklés útján is megismerhetik a népdalokat, Palestrinát, Mozartot, Beethovent, Stravinskyt és másokat. E képzés révén aktívabb koncertlátogatók lesznek, néhányan jobb zenei amatőrökké válnak, és végül néhányan jobb hivatásos zenészek lesznek” (Patseas, 1995, p. 38).

⁶²⁰ „Néhány zenei esemény Sydney-ben, amelynek az elmúlt néhány évben a közönség tagjaként szemtanúja voltam, meggyőzött arról, hogy zenei nevelésünk hiányos volt, ami saját zenénket és zenészeinket illeti. Meggyőződésem az is, hogy a Kodály-elvek valódi szellemében történő tanítás segítene orvosolni hiányosságainkat” (Ban, 1978, p. 24).

nyitottá teheti” (Mary Alice Hein az 1964-es budapesti ISME konferenciáról, Hein, 1983, p. 35 – kiemelés: P. Zs.).

Magyarországon a zeneoktatás „nemzeti ügy”,⁶²¹ amely – elsősorban Kodály hatására – a tanár által helyi igények szerint módosítható központi zenei tantervet;⁶²² népzeneitől a remekművekig terjedő, énekalapú zenei kultúrát, mindenki számára elérhető zenepedagógiai rendszert és sikeres zenetanárképzést, nemzeti kórusmozgalmat hozott létre (Jaccard, 2006a, p. 15). A zenetanárképzést Lois Choksy (1983, p. 37) egyenesen az „ideált leginkább megközelítőnek”⁶²³ nevezte. Az itt szerzett tapasztalataik alapján alakították ki a saját nevelési ideáljukat: éneklő iskolákat, ahol a zenei írás-olvasás olyan magától értetődő része a tananyagnak, mint az anyanyelvi, ahol a gyerekek kultúrájának népzeneje és a nagy zeneszerzők művei a gyermekek életének fontos részei (vö. Choksy, 2007, p. 4).

A saját tanítás során elért pozitív tapasztalatok is előkerültek: a tanulók zenei képességeinek gyors fejlődése és az így születő sikerélmény,⁶²⁴ a tanórák jó hangulata, illetve a zeneoktatás transzferhatásai.⁶²⁵ A legfontosabb aspektus azonban a Kodály-koncepció okozta szemléletváltás, a zenei nevelés általános embernevelő és közösségfejlesztő hatásának nyomatékosítása: „*A bemutató órák nemcsak a zenéről szóltak, hanem az emberségről is: felváltva, meghallgatva másokat, megosztva, szavakon túl kommunikálva, barátkozva és együtt énekelve!*” (Mills, 2013, p. 33).

13. 4. 2. A szerzők Kodály-képe

A Bulletinben a szerzők Kodály Zoltán személyével kapcsolatos képéről számos megjegyzést és teljes tanulmányt olvashatunk, amelyek nyomán jobban megérthető,

⁶²¹ „A világ nagyon kevés országában nemzeti cél a minőségi zenei program” (Caylor, 1981, p. 14).

⁶²² A megállapítás igaz az 1950 előtti tantervekre, és a szerzők nem érintik, vagy nincsnek tudatában az 1950-1963 közötti „tantervi fegyvelemről” (Vö: „Itt van tehát az ideje annak, hogy a nevelők tudomásul vegyék: a Tantervállami törvény, melynek megtartása mindenkire kötelező. Mindenki tartozik hozzá alkalmazkodni, és mindennemű eltérés tőle káros és következményekkel jár.” Strohnér, 1958, p. 7).

⁶²³ „Zenetanárképzés: mi az ideális és mi a valóság? Ebben a világban bizonyára Magyarország került a legközelebb az ideálshoz, ahol zenészekből tanárok és zenészekből tanárok tanítják a gyerekeket, akik maguk is zenészekké válnak elképesztően fiatalon” (Choksy, 1983, p. 37).

⁶²⁴ „A Kodály-módszertan nagyon gyorsan elégedettséget ad a tanulóknak. Ez a rendkívül fegyelmezett kórusmuzsika-oktatás hamarosan a zenei önbizalom érzését nyújtja a tanulóknak, és ezáltal az esztétikai igények alapjait fejleszti. A tanulók életükben először érzik úgy, hogy valami különlegeset valósítottak meg, és ez jó érzéssel tölti el őket” (Alevizos, 2000, p. 31).

⁶²⁵ „Megállapították a zenei sikert, különösen a kottaolvasás, az éneklés és a spontán osztálytermi előadás javulását a zenei órákon kívül. Leírták, hogy a program miként segítette a gyerekeket az olvasásban, írásban és szövegértésben, valamint a halláskészség, a memorizálás, az önfegyelem, az önmegjelenítés, az önbecsülés és a személyközi kommunikáció javulásában” (Hein, 1980b, p. 42).

milyen diszpozícióval rendelkeznek azok, akik Kodály nyomdokaiba lépve, tanításai nyomán igyekeznek alakítani – esetleg legitimálni – saját szakmai hitvallásukat és tevékenységüket.

Az *Így láttuk Kodályt* (Bónis, 2017) kötetből angolra fordított szövegek mellett a Bulletinben több eredeti, Kodály személyiségét bemutató írás is megjelent (pl. Szőnyi, 1983; Eősze, 1995, 1999; Szabó, 1996; Gardos, 2009; Ringer, 2009; Szőnyi és Eősze, 2017).

Ennél gyakoribbak azon esszék vagy szövegrészek (manuális kódolás során n=78), amelyek Kodály életét, személyiségét példának állítják: „vir justus” (Ringer, 2009), „úttörő” (Eősze, 1995, p. 40), a „megújuló magyar kultúra szimbóluma” (Kabalevszkij, 1976), „zseni” (Arany, 1977), aki jövőkép mellett „kitartással, tehetséggel” is rendelkezett (More, 1977, p. 94) és „kész volt kiállni elveiért” (Sinor, 1995, p. 9), felvértelve a „hit, tudás, elhivatottság kincseivel” (Szabó, 1996, p. 22). Eősze 2008-ban írt, a Bulletinben angol fordításban 2020 decemberében megjelent írásának záróbekezdése jól illusztrálja a Kodályt szinte prófétai szerepben feltüntető attitűdöt:

„Aki közelebbről ismerte őt, vagy behatóan tanulmányozta munkásságát, nem tagadhatja meg tőle csodálatát. Fel kell ismernie, mennyire időszerű ma is felfogása. [...] Tudomásul kell vennünk, hogy kisebbségben vagyunk. Ahogy az Írás mondja: „Az aratnivaló sok, de a munkás kevés.” Mégsem adhatjuk fel, hogy az igazat, az értékeset hirdessük, hiszen jövőnk a tét. Ifjúságunk sorsa a tanárok és a művészek kezében van. A feladat nem könnyű, de erőt hozzá Kodály tanításából, hitet pedig az ő magatartásából meríthetünk”⁶²⁶ (Eősze, 2008 – kiemelés: P. Zs.).

A következőkben ezeket a kihívásokat, nehézségeket és feladatokat veszem számba az IKS Bulletin alapján.

13. 5. Kihívások, nehézségek – válaszok és feladatok

A (2. b) *Milyen kihívásokat, nehézségeket azonosítanak, és ezekre milyen válaszokat adnak?* kérdést a korábban ismertetett módszerrel vizsgáltam. A teljes Bulletin manuális kódolása során a kihívásokkal, nehézségekkel kapcsolatban 978, azaz a többi témával összevetve kiemelkedően magas számú releváns szövegrészt azonosítottam, amelyek induktív kódolása 37 kódot eredményezett. A kódokból négy nagyobb tematikus

⁶²⁶ Az idézet az eredeti magyar változatból. Angolul megjelent az IKS Bulletin 2020/2 számában.

csoporthoz alakítottam ki. Az alkalmazott kódkészlet és a hozzájuk rendelt szövegrészek száma csoportonként:

1. Társadalmi környezeti tényezők

- globalizáció (n=25)
- kor „betegsége” / értékvesztés-értékválság (n=110)
- más filozófiai irányzatok (n=53)
- multikulturalizmus, kulturális különbség (n=60)
- társadalmi-gazdasági-politikai környezet (n=92)
- technológiai fejlődés (n=48)
- tömegmédiák, könnyűzene (n=59)

2. Oktatási környezet

- gyermek igényei (n=47)
- intellektus túlhangsúlyozása (n=11)
- iskola és „való élet” (n=7)
- képesség tudás helyett szemléletváltás (n=2)
- kreativitás fejlesztésének igénye (n=8)
- oktatásszervezés (n=70)
- tanuláselméletek (n=12)

3. Zenepedagógiai környezet

- klasszikus zene válsága (n=11)
- kortárs zene (n=2)
- más zenepedagógiai irányzatok (n=25)
- téves elképzelések, nem Kodályról (n=2)
- zene tantárgy nem fontos (n=2)
- zenei írás-olvasás nem fontos (n=5)
- zenei nevelés „világmegváltó” feladata (n=18)

4. A Kodály-koncepció megvalósításával kapcsolatos kihívások

- abszolút-relatív szolmizáció (n=11)
- adaptáció (n=77)
- elévülés (n=43)
- éneklés (n=8)
- felszínes tudás a Kodály-koncepcióról (n=32)

- Kodály-koncepció bezárkózása/megmerevedése (n=10)
- Kodály-koncepció válsága (n=32)
- kutatás hiánya (n=10)
- más tudományterületekkel kapcsolat (n=17)
- módszertani elemek túlhangsúlyozása (n=3)
- népdalfókusz (n=12)
- nincs elég mű adott országban (n=25)
- repertoár kiválasztása (n=32)
- tanárok tudása (n=72)
- transzferhatás túlhangsúlyozása (n=11)
- változásokhoz adaptálódás (n=18)

A (2. c) *Milyen feladatokat határoznak meg a Kodály szellemében dolgozó nemzetközi közösség számára?* kérdés esetében a feladatok kódolásakor csak azokat a szövegrészeket vettem külön figyelembe, amelyekben kifejezetten megjelenik a feladat definiálása, gyakran *task*, *duty*, *role* szavakkal vagy szinonímáikkal bevezetve, lévén, hogy a kihívásokra, nehézségekre, veszélyekre adott megoldási javaslatok implicit vagy explicit módon gyakran kijelölik a lehetséges feladatokat a Kodály-követők számára. Összesen 113 releváns szövegrészt azonosítottam, amelyek induktív elemzése az alábbi kódokat eredményezte:

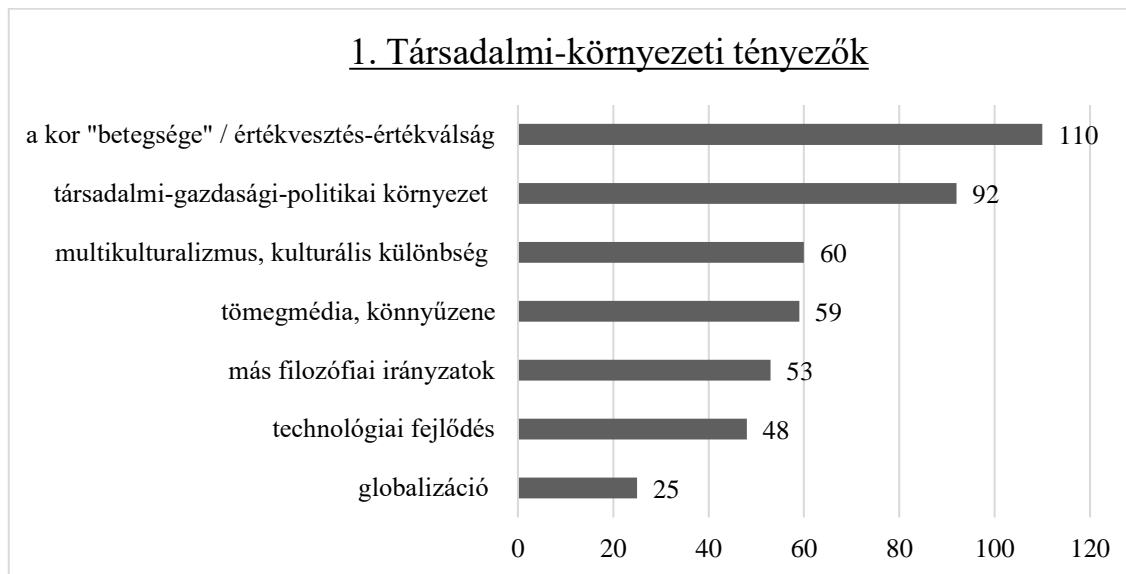
- adaptáció (n=5)
- gyerek igényei (n=6)
- gyerek kultúrájának megismerése (n=6)
- hangszeres nevelés (n=1)
- koncepció megőrzése (n=29)
- módszertan (n=6)
- népdalok (n=6)
- politikai aktivitás (n=8)
- repertoár kiválasztása (n=34)
- tanár önművelése (n=20)
- tanárképzés – intézményesülés (n=8)
- zenére nevelés (n=7)
- zeneszerzők művek írása (n=2)

A továbbiakban a fenti két kérdés (2. b, c) által kijelölt témákat együttesen, a Kodály-koncepció megvalósításával kapcsolatos kihívások és feladatok szempontjából ismertetem részletesebben.

13. 5. 1. Eredmények és következtetések

13. 5. 1. 1. Társadalmi-környezeti tényezők

13. ábra: Társadalmi-környezeti tényezők

A mindenkori társadalmi környezet szerepelt a legmagasabb említésszámmal a kihívások között. Ezen belül is a fejlett ipari országok profitorientált, értékvesztett, morális válsággal küzdő, „*beteg*” *társadalmát* azonosították a legnagyobb problémának (n=110), összekapcsolva azt a *globalizációval* (n=25), a *technológiai fejlődéssel* (n=48), amely az iskolai zenei és egyéb művészeti nevelés számára kedvezőtlen *gazdasági, politikai és ideológiai klímát* (n=92) teremt, vagy azt is gazdasági érdekeknek rendeli alá: „*A piaci alapú gondolkodás hatása az oktatásban is megmutatkozik – a tanuló mint ügyfél és a szülő mint részvényes, valamint az eredmények iránti megszállottság –, ami egy olyan zenei tantervet alakít ki, amelyet egyre inkább a szakképzésszerű, haszonelvű és ipari igények jellemeznek*” (Cuskelly, 2019a, p. 5).

Érvelésük sok hasonlóságot mutat Kodály, illetve a rá is hatást gyakorló életreform és reformpedagógiai ideológiák alapvetéseivel (vö. Pukánszky, 2005; Pethő, 2011), azok továbbélésének is tekinthetők. A maradandó, „*egyetemes*” értékkel bíró művek keltette esztétikai és közösségi élmények hozzájárulnak a gyermekek egészséges fejlődéséhez, ellensúlyozzák az elidegenítő, pénzközpontú, megbetegítő környezet káros hatásait: „*A*

világ gyermekei és fiataljai túlságosan is értékesek ahhoz, hogy feláldozzuk őket a féktelen materializmus pénzközpontú, egocentrikus önpusztításának. Az élet többről szól, és ez a zenével kezdődik!” (Jaccard, 2001, p. 4).

A társadalmi környezet keltette problémákra adott megoldási javaslatok elsősorban morális jellegűek, elkötelezett munkára szólítanak fel, de arányaiban kevés tényleges cselekvést javasoltak. A megnevezett feladatok között kisszámban ugyan, de szerepelt a tágran értelmezett *politikai aktivitás* (n=8), beleértve például hatásgyakorlást a lokális irányelvekre [policy] (Haley, 1980, p. 54), lobbizást a tantervek és/vagy tankönyvek készítőinél és kiadóknál, vagy oktatáspolitikai szereplővé válást (Sinor, 1998, p. 10, 12). Hangsúlyozták továbbá az esztétikai értéket hordozó zene fontosságát is egy jobb jövő eléréséhez (Jaccard, 2018, p. 41)

Kivételt képeztek a *multikulturalizmus* (mint társadalmi jelenség és mint ideológia) okozta kihívások (n=60), amelyek részben kapcsolódnak a *más filozófiai irányzatok* (n=53) kérdéskörhöz is, és ahol a zenepedagógusoknak több konkrét és közvetlen lehetőségük van az általuk kívánt eredmény elérésére, pl. a tananyag megválasztásával.

A Kodály korában is létező, de napjaikban méginkább soknemzetiségű társadalmainak zeneoktatása látszólag nehezen egyeztethető össze az egységes nemzeti zenei kultúrát megteremteni szándékozó Kodály útmutatásaival. Kodály vallotta a különböző népek egyenlőségét (Kodály, 1966/2007c, p. 163), és hogy az egyes népek népzeneje egyformán szép és értékes (Kodály, 1962/2007c, p. 110), de társadalmilag konstruált kultúrán alapuló nemzetállamokban gondolkodott. Hitt abban, hogy a megszerzett és megszerzendő kultúra kialakítja adott nép egyedi karakterét (Kodály, 1929/20047a, p. 33), ezt a nemzeti identitást azonban létre kell hozni: ebből adódik a nemzetnevelés – *nemzetté* nevelés – feladata, amelynek alapvetései a nyelv és a (nép)zene.

A „zenei anyanyelvre” építeni szándékozó adaptálók számára kulcskérdés annak mibenléte, mind a nemzeti identitás elvi, mind a tananyag kiválasztásának praktikus problémája kapcsán. Az IKS-t régóta foglalkoztatja a kérdés, már az 1985-ös 7. Nemzetközi Kodály Szimpózium központi témája is a multikulturalizmus volt (*Music in a Multi-cultural Society*).

A *repertoár kiválasztása* (n=34) a feladatok között a legmagasabb említésszámmal szerepelt, és bár többségében a diákok életkorának és zenei képességeinek megfelelő tananyag összegyűjtése, elemzése, esetleg célzott bővítése (pl. *zeneszerzők műveik írására való felkérése*, n=2) volt a fő kérdés, a jelölt szövegrészek harmadában megjelent a

kulturális különbségekre való reflektálás: „*A társadalmunkban létező különböző kultúrák valódi tiszteletének a tudáson, tapasztalaton és megértésen, valamint a kritikai elfogadáson kell alapulnia. Ez a kiindulópont, amely felé jelenleg haladunk. A zenében sokkal mélyebben meg kell vizsgálnunk a zenében rejlő értéket, azon auralis hagyományokat, amelyekből sok emberünk származik. Zenei kultúránk nem alsóbbrendű vagy felsőbbrendű, hanem más*” (O’Shea et al., 1983).

A kihívás kontextusba helyezéséhez érdemes kitekinteni a multikulturalizmus és a sokszínűség [diversity] fogalmára a zenei nevelés terén.

A művészetek megítélésére jelentős hatással voltak a 20. századi kulturális antropológiai – ezen belül a népzenei – kutatások, illetve a hozzájuk kapcsolódó elméletek, amelyek a művészetek társadalmi-kulturális beágyazottságára irányították a figyelmet (vö.: „a művészet mint kulturális rendszer”, Geertz, 1976), és azok társadalmi funkcióit, valamint az adott kultúrán belüli jelentését vizsgálták. A kulturális relativizmus szemléletének előretörése,⁶²⁷ illetve a kultúra fogalmának „életforma” jelentésben való használata a multikulturalizmus értelmezését is megváltoztatta, illetve érvényességét kiterjesztette etnikai kultúráktól az adott kultúrán belüli szubkultúrák sokaságára is. Miralis (2006) azonban felhívta a figyelmet a fogalomhasználatban mutatkozó „sokszínűségre”, éppen az adott kultúrán belüli kisebb kultúrák sokaságával kapcsolatban utal arra, hogy a zeneoktatásban a multikulturális alatt sokszor valójában multietnikus oktatást és repertoárválasztást értenek, és nem vesznek figyelembe egyéb társadalmi-kulturális aspektusokat.

A szemléletmódot elfogadók számára az 1950-es évek végére emiatt tarthatatlanná vált a „zene mint univerzális nyelv” metafora, helyette az a „zene mint univerzális emberi jelenség” [„human universal”] értelmezés vált meghatározóvá a nemzetközi diskurzusokban (Elliott, 1989).

A zeneoktatásban a folyamat nyomon követhető az 1954-ben alapított International Society for Music Education (ISME), a zenepedagógusokat összefogó legnagyobb

⁶²⁷ A fogalom értelmezésében szintén vannak szélsőséges nézőpontok, amint arra Bowman (2010, p. 5) rávilágít, a relativizmus pragmatikus értelmezése mellett érvelve: „*A relativizmusnak nem kell azt állítania, hogy a helyesség és helytelenség minden kritériuma, a zenei érték kijelentésének minden egyformán védhető: hogy minden zene szép a maga módján. Fontos különbség van e buta állítás és a teljesen ésszerű felvetés között, hogy a kritériumokat és normákat «nem lehet abszolút módon megfogalmazni, hanem csak az adott helyzet perspektívája szerint» [Mannheim]. Az, hogy a tudás és az érték minden esete az adott helyzetben gyökerezik, és ezért «diskurzusuniverzumokhoz» viszonyítva «relatív», nem semmisíti meg «érvényességüket»: ez csak azt követeli meg, hogy megtanuljunk, hogy az «érvényességről» másképp gondolkodjunk.*”

nemzetközi szervezet nyilatkozatai és alapszabály-módosításai alapján. Marie McCarthy (1997) történeti áttekintése szerint az 1950-es és 1960-as években az autentikus népzene gyűjtése – együttműködve az Nemzetközi Népzenei Tanáccsal [International Folk Music Council] –, illetve a Kelet-Nyugat zenei világának összehasonlítása voltak a szakmai diskurzusok központi kérdései, az etnikai-földrajzi kultúrák tradicionális zenéjének sokféleségét tiszteletben tartva, a népzene mint kulturális örökség megőrzésének fontosságát hangoztatva.

Az 1970-es évektől kezdve a hangsúlyos témák a nyugati hegemonia [Westernization] és ezzel összefüggésben a tömegmédiá uniformizáló hatásának ellensúlyozása voltak, továbbra is az autentikus népzene és hagyomány megőrzésének érdekében. A zeneoktatás társadalmi szerepe és szerepvállalása, valamint a többnemzetiségű [multiethnic] közösségek is megjelentek az ISME világkonferenciák témájaként.

Az 1980-as évekre a nemzetek közötti béke és kölcsönös megértés⁶²⁸ után az egyes nemzetekről – a „globális falu” jelenségre reagálva – a világméretű megértés felé tolódott a hangsúly, a kulturális sokféleség megőrzésének szándékával: *„a helyi, regionális és nemzeti különbségek tiszteletben tartásával a zenei kultúra valóban globális megértésével gazdagíthatjuk az életünket a 21. századra”* (McCarthy, 1997, p. 87). A „helyi, regionális különbségek” magukban foglalták a bevándorlók saját, de más, az adott társadalmon belüli szubkultúrák zenéjét is. Az ISME 1994-es nyilatkozatában kijelentette, hogy nincs egyetemes kritériumsor a zene értékelésére és minden zenei rendszer értékes és méltó a megismerésre és megtanulásra (McCarthy, 1997, p. 88). Ennek megfelelően az 1997-es alapszabályból kikerült a „tradicionális zene” kifejezés, helyette az „emberi társadalom zenei kultúrái” szerepelt. Az ISME 2018-ban elfogadott, jelenleg érvényben lévő alapszabályában a „különböző kultúrák sokféle zenei gyakorlata” [diverse musical practices of various cultures] áll (ISME, 2018).

Az ISME tudományos folyóiratában, az International Journal of Music Education-ben 2000–2019 között megjelent releváns tanulmányok tartalomelemzése eredményeként (Polyák, 2019a) a „különböző kultúrák sokféle zenei gyakorlatának”, és ezen belül a „sokféleségnek” [diversity] két nagyobb, de egymással összefüggő értelmezése volt elkülöníthető: 1) a sokféleség mint csoportok, és ezen belül elsősorban kisebbségek – etnikai, vallási, szexuális irányultság stb. – különbsége, amely a domináns álláspont, mint az identitáspolitikai eszköze; illetve 2) a sokféleség mint egyének mássága, amely kevésbé

⁶²⁸ A világháborúk után időszak és a hidegháború első évtizedeinek központi célkitűzései.

volt gyakori a mintában. A zeneoktatás szerepe ezen értelmezésekben bizonyos társadalmi szükségletek és elvárások kielégítésére irányul. Mindez egy szerzőnél kiegészült még 3) a sokféleség mint kompetencia értelmezéssel, amely egy magát a sokféleség mint kompetencia elérését tekintette célnak.

Az 1960-es években kezdődött, és a fenti folyamattal összefügg a zene „művek összessége” helyett „cselekvésként” való értelmezésére való átmenet, amelynek napjainkban egyik fő szószólója a zeneoktatás-filozófus, David J. Elliott, akinek műveire az IKS Bulletinben is találunk 11 hivatkozást, illetve egy dedikált tanulmányt Kodály és Elliott gondolatai összevetésének (Bradshaw, 2015). Az angol nyelvben ezt a váltást a „music” (=zene) főnév igeiként való használata érzékelteti „to music” or „musicing”⁶²⁹ (=zenélés) formában. E szemlélet és képviselői zeneoktatási paradigmaváltást szorgalmaznak: a „zenei nevelés mint esztétikai nevelés” értelmezés elutasítását, azaz a zene valamilyen egyetemes esztétikai (= a szépség filozófiája) értékrendszer szerinti értékelésének lehetetlenségét, sőt – annak ideológiai aspektusa miatt – káros voltát hangsúlyozzák (Elliott, 1995). Ennek megfelelően Elliott és társai a zenét nem absztrakt jelenségnek, hanem adott kultúra által meghatározott és arra jellemző gyakorlatnak (cselekvésnek) tekintik, így az a csoport és az egyén identitásának fontos része: *„az emberek zenéje nem csak valami, amit művelnek; az emberek zenéje valami, ami ők maguk”* (Elliot & Silverman, 2015, p. 265).

A fenti folyamatok eredményeképpen a fiatalok popzenei (réteg)kultúrájának az ún. magaskultúrával azonos értékre helyezése, majd az utóbbi évtizedekben – főként angolszász országokban (USA, Kanada, Ausztrália, Egyesült Királyság) – a nyugati klasszikus zenére épülő zeneoktatást „elitistának” (Cuskelly, 2006), vagy egyenesen károsnak, elnyomónak minősítő ideológiai váltás (Stark, 2015) a korábbinál jóval nagyobb kihívást jelent a Kodály-pedagógiai hívei számára, amelyre a szerzők változatos megoldási javaslatokkal álltak elő. Ezen stratégiák közül a leggyakoribb a gyermekek kulturális környezetének megismerése (feladatok között: *gyermek kultúrája*, n=6) és diákok etnikai összetételét figyelembe vevő népzenei repertoár kiválasztása (pl. Nickson, 1980; Blacking, 1985; Sorensen, 1991).

Mások felhívták a figyelmet az ebből eredő lehetséges problémákra, mint az autentikusság kérdése (Miller, 1997), vagy a minőség romlását okozó

⁶²⁹ Christopher Small archaikus formát felújító szóalkotásában: „musicking” (Small, 1998).

mennyiségnövelés⁶³⁰ (Bradshaw, 2015). Gyakori javaslat a népzene és a klasszikus zenei kánon innovatív módszerekkel való tanítása (pl. Nemes, 2015), ritkább a repertoár sokműfajú bővítése ún. „multimuzikális tudat” kialakítása (Campbell, 2015), illetve akadtak szélsőséges ideológiák, például a kritikai társadalmi igazságosság elméletek tanainak bevonása mellett érvelők is (Dwyer, 2009, 2010). A szerzők szinte kivétel nélkül egyetértettek az adott tanulócsoport népzenejének fontosságában – amely egybevág Kodály gondolataival a zenei anyanyelvről és az esztétikailag is értékes népzeneről –, és jelentős részük elutasította a „fogyasztásra szánt” könnyűzenei slágerek tananyagba emelését, hiszen azt a diákok az őket körülvevő világban folyton hallják és hallgatják, így felesleges a zeneóra értékes 45 percét már ismert anyag ismétlésével tölteni (Patseas, 2005; Choksy, 2007).

Az IKS szempontjából kihívást jelentenek továbbá *a más (oktatás)filozófiai* (n=53), *zenepedagógiai* (n=25) és *ideológiai irányzatok*, lévén ezek egésze, vagy valamely aspektusa szemben áll(hat) a Kodály-i alapelvekkel, amelyek a Kodály-koncepció elsődleges vonzerejét adják. A Bulletinben megjelent tudományos írások elemzésekor már említettem, hogy kevés a Kodály gondolatait más filozófiákkal, elméletekkel és ideológiákkal célzottan összevető tanulmány, bár hivatkozások szintjén megjelentek. A szerzők megoldási stratégiái itt sem egységesek, azonban – a kapitalizmus és a tömegkultúra nyílt kritizálását leszámítva – ritkán konfrontálódtak a tárgyalt irányzattal. Jellemzőbb, hogy a fennálló különbségeket elismerve, igyekeztek összhangba hozni azokat a Kodály-pedagógiával, vagy legalábbis annak valamely elemével.⁶³¹

Ellenállás a merev dogmatizmussal és negatív szemlélettel szemben jelent meg: a „revizionisták és a dekonstruálók keserű pesszimizmusa” (Jaccard, 2007, p. 35), vagy Kodály-korát megtartani vagy a mindent lerombolni és újraépíteni vágyók „egyformán téves” törekvése ellen (De Greeve, 2009, p. 40). A dogmatizmus vádja irányulhat befelé is, azok felé, akik azt hiszik, hogy „Kodály útja az egyetlen út” (Bacon, 1999, p. 21).

⁶³⁰ Vö.: „A napjaink nemzetközi divatját jelentő, L. Nagy által is előtérbe állított elgondolás az etnomuzikológia és az akadálytalan terjesztés pedagógiai hasznosulása révén a világ különféle zenei rendszereiben rejlő multikulturális lehetőségekre kíván építeni [...]. Ez más kultúrák megértéséhez, az adott nyelv elemeiben való jártassághoz nem vezethet el, csupán a „tájékozottság” jellegzetes fogyasztótársadalmi illúzióját kelti” (Gönczy, 2009, p. 178).

⁶³¹ „Kodály pedagógiai elképzelései sok szempontból a posztmodern érzékenység megtestesítőinek tekinthetők” (Stark, 2015, p. 18).

„Ezért mondhatnák, nem vagyunk abban a helyzetben, hogy mások, például a diákok helyett mi döntsük el, hogy milyen zene jó minőségű, és milyen zenét kell előnyben részesíteni az osztályteremben más zenével szemben. Kodály nyilvánvalóan másként gondolta, és Elliott filozófiája is alternatívát kínál az ilyen relativista nézetekkel szemben” (Bradshaw, 2015, p. 29).

Az összhang keresése jól illusztrálja a Kodály-koncepció konstruált jellegét, amely az alapvetéseket megtartva (ld. definícióknál) újra és újra alkotható az aktuális környezeti kihívásoknak megfelelően.

13. 5. 1. 2. Oktatási környezet

14. ábra: Oktatási környezet

A legmagasabb említésszámot a tágan értelmezett *oktatásszervezési* problémák eredményezték (n=70). Ide soroltam a zeneoktatást érintő oktatáspolitikai kérdéseket és – annak részben következményeképpen – az iskolák zeneoktatással kapcsolatos irányelveit, gyakorlatait: zeneoktatásra fordított anyagi források, zene a tantervben, szaktanár alkalmazása. Az oktatásszervezési problémák összefüggnek a társadalmi problémákkal: az anyagi haszonszerzést előnyben részesítő társadalomban, az intellektus túlhangsúlyozása,⁶³² a zene és a többi művészeti ág fontosságának csökkenése a közoktatásban. A kormányzati támogatás hiánya⁶³³ az iskolai zeneórák csökkentését eredményezi,⁶³⁴ amely a Kodály-pedagógia egyik alapvetését – a zenével való rendszeres aktív foglalkozást – veszélyezteti. A magyarországi helyzet érzékelt romlása kiemelt

⁶³² „Húsz évvel ezelőtt a szülők nagy gondot fordítottak gyermekeik érzelmi jólétére, ma már CSAK az intellektuális teljesítményükkel foglalkoznak” (Caylor, 1979, p. 16).

⁶³³ „[a kormányok] elsősorban vagy kizárólag az olyan oktatási formákban érdekeltek, amelyek elősegíthetik a bruttó nemzeti termék növekedését. A zenei oktatást általában nem tekinthetik ilyen jellegűnek” (van der Schoot, 1987, p. 48).

⁶³⁴ „Milyen problémákat jelez a zeneórák számának csökkenése? A zeneoktatás hatékonysága és a lefedett anyag automatikusan csökken. Kevés lehetőség lesz a divatos zenei szemét hatása ellen hatni. Hogyan tud egy tanár intenzíven dolgozni?” (Ittész, 2001, p. 24).

fontosságú nemcsak magyar, hanem a nemzetközi közösség számára⁶³⁵ is, mégha a heti énekórák száma Magyarországon még így is több, mint sok országban.

Megoldási javaslatként a zenei nevelés előnyeinek és az egészséges személyiség (a „teljes ember”) fejlődéséhez elengedhetetlen voltának minél több fórumon való hangsúlyozása merül fel (Woods, 1991, p. 55; De Greeve, 1996, p. 29–30; De Greeve, 2001, p. 32). Ugyanakkor felhívják a figyelmet, hogy az anyagi feltételek nem az egyedüli okozói az észlelt problémáknak.⁶³⁶ Nem véletlen a *Gyermekkarok*-ban szereplő „*De éppen ami a legértékesebb: azt nem lehet pénzen venni. Nem az erszény, a lélek üressége a nagyobb baj*” (Kodály, 1929/2007a, p. 45) relatív magas idézési száma az IKS Bulletinben.

A Kodály-koncepció gyermekközpontú jellegéből adódóan a *gyermek igényeinek* felismerése, annak való megfelelés mint kihívás (n=47) és mint feladat (n=6) szintén gyakran megjelent, lévén elengedhetetlen a sikeres Kodály-program megvalósításához. A szerzők álláspontja ugyanakkor nem egységes a „gyermek igényei” mibenlétével kapcsolatban. Az IKS Bulletinben megjelent írások alapján megalkotható gyermekkép(ek) vizsgálata túlfeszítené a jelen kutatás kereteit, azonban a fő stratégia az előzőkben tárgyalt, „káros” társadalmi-ideológiai környezettel szembehelyezkedő álláspont volt. A többség azonban a gyermekkor biológiai igényeit állandónak tekintette, amelyről többet tudhatunk a tudomány fejlődésének függvényében. Előszeretettel hivatkoztak az éppen uralkodó tudományos elméletekre (pl. B. F. Skinner, Jerome Brunner, Howard Gardner, kognitív tanuláselmélet) és az azok eredményeire, amelyek kijelölik a további fejlesztési irányokat. Különbséget tettek viszont az adott országban, gazdasági-társadalmi környezetben élők szükségletei között.⁶³⁷

Jellemzők továbbá a divatos nézetekkel szemben megfogalmazott kritikák, amelyek többségében visszavezethetők a fogyasztói társadalom keltette problémákra:

„*A számítógépek és az oktatási szoftverek jelenlegi trendjei a «szórakoztatóvá teszi a tanulást» mágikus mantrával vannak becsomagolva. A tanulás és a szórakozás közé egyenlőségjelet tesznek, ami azt jelenti, hogy ha nem élvezed a tanulást, akkor nem*

⁶³⁵ „Az IKS továbbra is nagyon aggódik és éberrel figyeli a zene és általában a zeneoktatás helyzetét a legtöbb országban és különösen Magyarországon.” („About the past working year”, 2003, p. 55).

⁶³⁶ „És ismétlem, az egyetlen kiút az oktatással kezdődhet; a minőségi oktatással, amelyre – ahogyan azt manapság a kormányok oly gyakran hangoztatják – nincs több pénz. Bizonyos esetekben ez igaz lehet, más esetekben egyáltalán nem. De minden esetben bizonyára nem a pénzihiány az egyetlen probléma” (De Greeve, 2005, p. 8).

⁶³⁷ „Minden társadalomnak meg kell értenie saját életének fejlődési mintáit, és fel kell készülnie gyermekei szükségleteire. Egy elmaradott társadalomban élő gyermekek növekedési szükségletei bizonyosan mások, mint egy «túlfejlett» társadalomban élő gyermekek szükségletei” (Caylor, 1979, p. 22).

tanulsz. Nem értek egyet. Néhány tanulás nem szórakoztató. Munkából, fegyelemből és felelősségből áll – és a jutalom nem azonnali adrenalinlöket, hanem hetekkel, hónapokkal vagy évekkel később érkező mély elégedettség” (Edwards, 2003, p. 34).

A korunk gyermeke áldozata a társadalmi folyamatoknak, kiszolgáltatott a tömegmédiá és technológia káros befolyásának, még azelőtt, hogy a tudatos választási képessége kialakulhatott volna (Forrai, 1990, p. 15). Emiatt a szerzők egy része elutasította a csak a diákok zenei ízlésére építő zenepedagógiai gyakorlatot⁶³⁸ (Miró Cortez, 2001; Forrai, 1998).

Ez a nézet összeütközésbe kerül az értékrelativista szemlélet IKS-en kívüli és belüli képviselőivel, akik felhívták a figyelmet arra, hogy a népzene és magaskultúrára korlátozódó zenepedagógia könnyen jelentőségét veszti egy olyan társadalom gyermekei-fiatalságai számára, akiknek a technológiai fejlődés következményében sokkal több lehetőségük van értékrendjük megválasztására, illetve a formális oktatáson kívüli zenei tevékenységre, így változnak igényeik: *„A posztmodern kultúrában sok diák úgy érzi, hogy nem kell tudnia kottát olvasni ahhoz, hogy részt vegyen az általa értékesnek tartott zenei gyakorlatokban*” (Stark, 2015, p. 19).

Részben ehhez kapcsolódik az *iskola és a „való élet”* (n=7) közötti növekvő távolság okozta kihívás és az etikai kérdés, hogy *„milyen joggal kényszeríti rá a zenepedagógusok kis csoportja a zene megértésére vonatkozó normáit mindenkire, aki egészen más célokkal lép be az iskolába? Nem túrhetetlen beavatkozás ez a többség szabadságába, hogy megválassza a saját kedvenc zenéjét, vagy hogy egyáltalán ne foglalkozzon zenével?”* (van der Schoot, 1987, p. 50)

Általános megoldási javaslatuk, hogy a gyermekek adottnak tekintett érzelmi és kognitív igényeit kell kielégíteni ahhoz, hogy a zenepedagógia – és ezen belül a Kodály-pedagógia – releváns maradjon napjainkban. Ennek egyik módja a tömegmédiá káros befolyásával szemben alternatívát mutatni a diákok számára megragadó módszerekkel;⁶³⁹ a másik – ezzel esetenként szembehelyezkedő – a koncepció alapelveinek és a

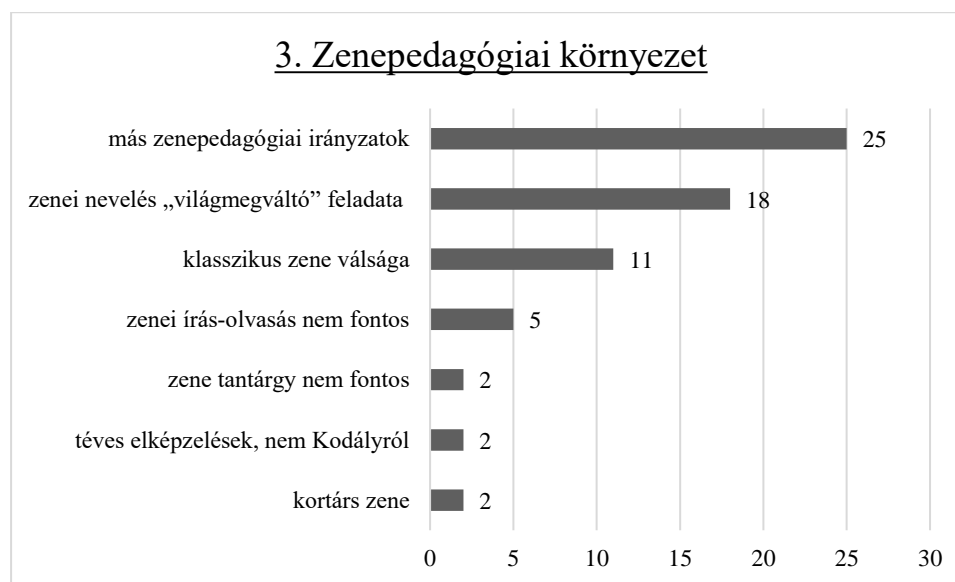
⁶³⁸ „Ennek a tanulási programnak fel kell ismernie minden gyermek lehetőségeit, és egyszerre kell hozzáférhetőnek és kihívást jelentőnek lennie. Mindannyian azt szeretnénk, ha a gyerekek élveznék a zenét, de ügyelnünk kell arra, hogy elkerüljük a csapdát, hogy egyszerűen azt adjuk nekik, amiről feltételezzük, hogy tetszene nekik. Honnan tudhatják a gyerekek, hogy mi a legjobb a tanulásukhoz? Ez a tanár feladata. Különbség van a «szórakozásból» származó öröm és a személyes és közösségi teljesítményből származó öröm között. Ezért magas, reális elvárásokat kell támasztanunk” (Stocks, 2004, p. 35).

⁶³⁹ „A művészi zene különleges örömforrás. A zene megbecsüléséhez vezető utak azonban folyamatosan változnak. [...] Az iskolai művészeti oktatás sokszor kénytelen egyfajta harcba bocsátkozni a könnyű- és szórakoztató zeneipartól kölcsönzött eszközökkel, amelyek a zene befogadóival szemben a zene fogyasztóit hozzák létre” (Nemes, 2015b, p. 11).

repertoárnak⁶⁴⁰ a felülvizsgálata a környezeti és ideológiai változások figyelembevételével.⁶⁴¹

13. 5. 1. 3. Zenepedagógiai környezet

15. ábra: Zenepedagógiai környezet

Az oktatási környezetben belül a speciális zenepedagógiai tényezők közül a *más zenepedagógia irányzatok* sokasága (n=25) jelent meg a legmagasabb említésszámmal. A korábban tárgyalt kultúraértelmezési, zeneoktatás-filozófiai és ideológiai váltások mellett itt módszertani kérdések is előkerültek. A szerzők hozzáállása más zenepedagógiákhoz (Orff, Suzuki, Dalcroze, Gordon stb.) általában pozitív, igyekeztek gazdagítani a Kodály-koncepció módszertani eszköztárát olyan elemekkel, amelyeket azok sikeresen alkalmaznak.⁶⁴² Ugyanakkor elutasították az egységes koncepciót nélkülöző, „innen-onnan” összeszedett elemekből kialakított gyakorlatot, vagy az előregyártott, „tanárbiztos” oktatócsomagokat.⁶⁴³ Ez utóbbit érdekes összevetni Benedict (1999) *British*

⁶⁴⁰ „Reméljük, hogy ez a vita arra ösztönzi a tanárokat, hogy elgondolkodjanak a zenével és a zeneoktatással kapcsolatos meggyőződésükön és értékeiken, és hogy mérlegeljék, hogy ezen meggyőzések és értékek hogyan szolgálják vagy nem szolgálják a tanulók igényeit” (Dwyer, 2009, p. 21).

⁶⁴¹ „A praxiális zenepedagógia ma már elfogadott és uralkodó diskurzus a zenepedagógia területén, és Kodály zenepedagógusként fontos, hogy gyakorlatunkat ennek a szellemi újításnak megfelelően alakítsuk át” (Stark, 2018, p. 19).

⁶⁴² „az Orff-gyakorlatok, amelyek a gyermekek alapvető pszichomotoros, valamint érzelmi, kognitív stb. szükségletein alapulnak, komolyan megfontolandók, mint értékek a KODÁLY-oktatás számára, különösen a nagyon korai gyermekkori zenei tapasztalatokban” (Caylor, 1979, p. 19).

„Meglepő lehet, hogy Gordon tanulási szekvencia tevékenységei milyen könnyen beilleszthetők a Kodály tantervbe.” (Feierabend, 1992, p. 42).

⁶⁴³ „«Egy kis Orff» – és hangszereket használnak – «egy kicsit Dalcroze» – az érzelmek mozgással való kifejezésével –, «egy kis Suzuki» - amiből csak a hegedűjátékot választják ki csoportos hallgatás után –

Journal of Music Education-ben megjelent marxista szemléletű kritikájával (*Processes of alienation: Marx, Orff and Kodaly* [sic!]), amelyben saját tapasztalatából kiindulva a Kodály- és Orff-pedagógiát is ilyen merev „oktatócsomagnak” minősíti. Mint látni fogjuk, az IKS Bulletin szerzői maguk is igyekeztek lépéseket tenni a Kodály-konceptió és a rá épülő gyakorlat megmerevedése ellen.

A *kreativitás fejlesztésének igénye*, amely az oktatási szemléletben bekövetkezett változások között is szerepelt alacsony említésszámmal (n=8), a zenepedagógiában is megjelent, mint elvárás és lehetőség, amely a zeneoktatás funkciójának és a nevelő céloknak újrafogalmazásához vezet:

„*A jelenlegi zenei nevelés általában a zenei emlékezetet, az ének- és hangszeres készségeket fejleszti az észlelő és reprodukáló tevékenységek révén, míg a fő, célzott, értékítéletet tartalmazó alkotótevékenységet elhanyagolja. Az intonációval és rögzítéssel megerősített tudatos kreativitás a zenei gondolkodás eredménye. A zenei alkotótevékenység nemcsak az egyén érzelmi, akarati és erkölcsi oldalait fejleszti, hanem – és nagymértékben – az intellektusát is*” (Petrás, 1985, p. 54).

A Kodály-konceptió lényegi elemeit érinti a *klasszikus zene csökkenő népszerűsége*⁶⁴⁴ (n=11), bizonyos esetekben ideológiai okokból eredő elutasítása (pl. a korábban tárgyalt értékrelativista szemlélet), illetve a *zenei írás-olvasás fontosságának megkérdőjelezése*⁶⁴⁵ (n=5).

Az általam (Zemke, 2002) nyomán⁶⁴⁶ *zenei nevelés „világmegváltó” feladataként* kódolt szövegrészek (n=18) nem kihívást jelenítenek meg (legfeljebb az annak való megfelelés kihívását), hanem azokra adható válaszokat, az érdekérvényesítés egyik érvét, összhangban Kodály (1966/2007c, p. 152) hitvallásával: „emberiség boldogabb lesz, ha megtanul a zenével méltóképpen élni”. Ide kapcsolódik a feladatok között említett *zenére nevelés* (n=7), amely a diákok zeneszeretének, zenében való önkifejezési képességének fejlesztését célozza, amelynek önmagán túlmutató jelentősége van: „*A zene hidat képez*

«egy kicsit Kodály» – nos, ez utóbbiból kölcsönzik a kézjeleket, a szolfézs szótagokat és egy kicsit az éneklést.... Tessék! «naprakész» zeneoktatás” (Szőnyi, 1981b, p. 4).

⁶⁴⁴ „Még a született optimisták sem tagadhatják, hogy a klasszikus zene manapság súlyosan szenved” (Spychiger, 2001, p. 40).

⁶⁴⁵ „Hazánkban [Japán] azonban az emberek általában úgy gondolják, hogy a zenet olvasni nem olyan fontos, mint a szavakat. Továbbá vannak olyanok, akik a kottairást teljesen feleslegesnek tartják.” (Nakamura, 2003, p. 39).

⁶⁴⁶ „A zenének nincs szüksége védelemre. Büszke és nemes, mégis alázatos és alázatos; őszinte és leleplező, mégis szelíd és békés, gyönyörű és csodálatos, mégis együttérző és nyitott a legfiatalabbak, a leggyengébbek, a legsebezhetőbbek felé. A zene a mi fegyverünk a terrorizmus elleni háborúban, a mi téglánk és habarcsunk a szilárd otthonok és tartós barátságok építésében, a mi hozzájárulásunk egy békés világ kialakításához” (Zemke, 2002, p. 11).

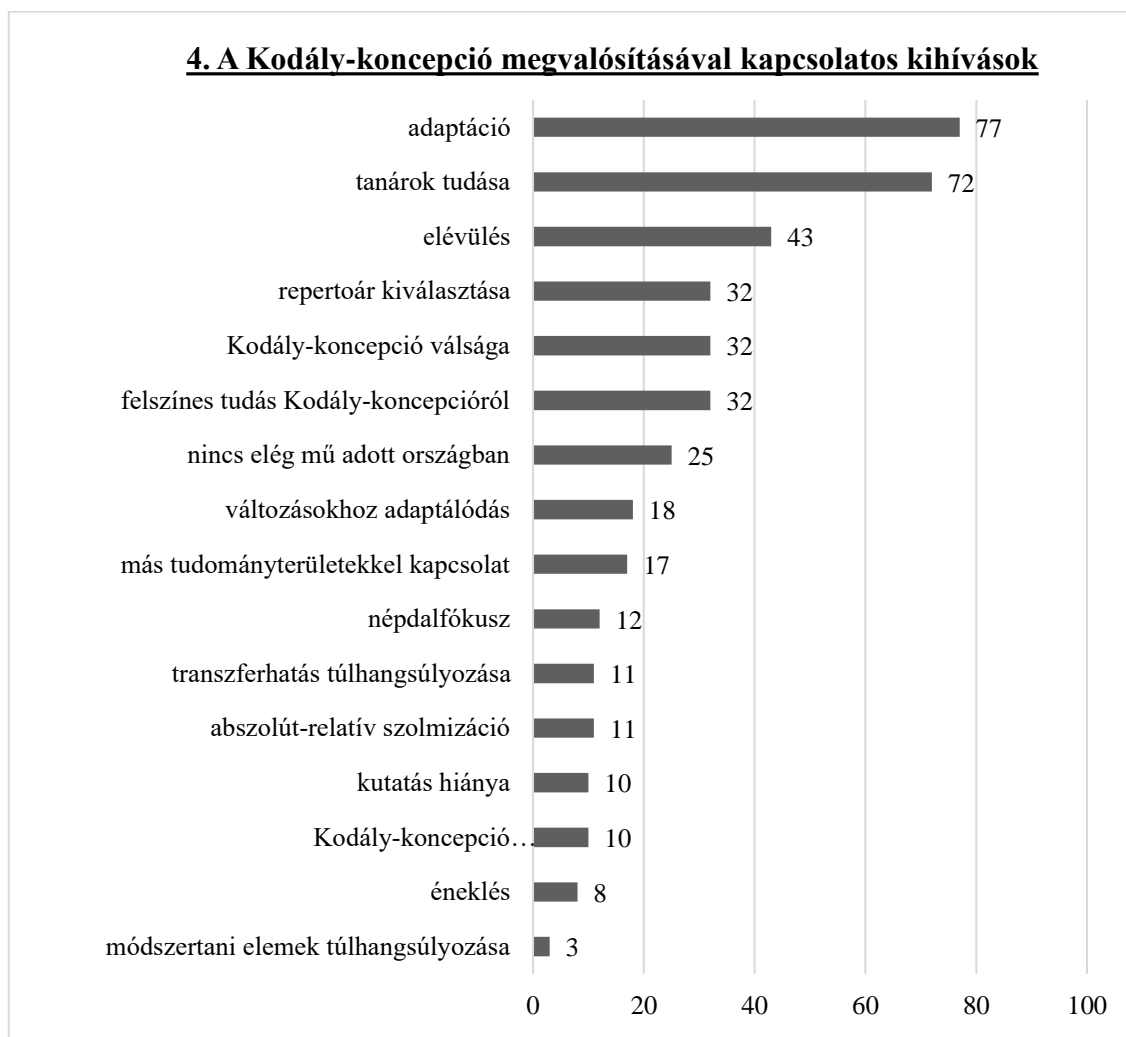
a múlt és a jelen, a világ különböző kultúrái és az emberek között. A mi feladatunk tehát az, hogy hidakat építsünk, elsősorban a fiatalabb generációk számára – hidakat az egyének között, hogy széttöredezett, individualizált társadalmunkban újjáépítsük a közösségeket. Mindezt a zenén keresztül, személyes élményeken keresztül, és olyan emberek nevelésével tehetjük meg, akik értik, fogékonyak a zenére, képesek felismerni az értékeket, és képesek kifejezni magukat zenén keresztül” (Körmendy, 2019, p. 16).

A zenepedagógiai környezetből adódó kihívások között a szerzők érvelésének két jellemző irányát azonosítottam: az egyik 1) a zene mint tantárgy helyének biztosítása a tantervben⁶⁴⁷, illetve – gyakrabban – 2) a zene (értékes zene) mint mentsvár és eszköz a társadalom „mérgei” ellen: *„Ebben a lelketlenítő atmoszférában hogyan is találkozhatnánk, hogy a zeneoktatás jövőjéről tárgyaljunk? Feladatunk látszólagos hiábavalósága szinte megbénít. Mi köze a zenének bármihez is a mai mérgező légkörben? Mindenhez. A zenének minden köze van az élethez. A világnak ma a zenére van szüksége, mint a minket körülvevő mérgek ellenszerére” (Choksy 2017, p. 9–10).*

⁶⁴⁷„Ébernek kell lennünk, hogy harcoljunk az olyan iskolák ellen, amelyek «képzetlen szakembereket» termelnek. Az új technológiák bevezetését az oktatásban egyensúlyba kell hozni a zenével és a művészettel, valamint a nyelvvel és a történelemmel, különben az eredmények sterilek lesznek. Vissza kell helyeznünk a zeneórákat az általános oktatás magjába” (Patseas, 2002, p. 8).

13. 5. 1. 4. A Kodály-koncepció megvalósításával kapcsolatos kihívások

16. ábra: A Kodály-koncepció megvalósításával kapcsolatos kihívások

A kutatási kérdések szempontjából a legfontosabb téma a Kodály-koncepció gyakorlati kivitelezésével kapcsolatos kihívások összegzése. A 17 kódot soroltam ehhez a kérdéskörhöz. A nemzetközi közösség a számára a legnagyobb kihívást Kodály elveinek az adott ország zenepedagógiai hagyományaihoz, irányelveihez és gyakorlatához igazítása, *adaptálása*⁶⁴⁸ jelentette (n=77), ahogyan az várható volt. A tanárok hiányos tudása (n=72), a repertoár összeállításának nehézsége (n=32) – például nincs elég népdal vagy gyermekeknek komponált zenemű az adott országban (n=25) –, a felszínes tudás a Kodály-koncepcióról (n=32), az abszolút vagy relatív szolmizáció kérdése (n=11), és az

⁶⁴⁸ „Ebben a szakmai körben felesleges megemlíteni a módszer és a koncepció közötti különbséget. Mindannyian tudjuk, hogy a módszer az, ami csak a jelenben lehet érvényes, de a koncepció mindig magában foglalja a távoli jövőre is érvényes üzeneteket. Éppen ezért nem lehet csak átvenni – még kevésbé szállítani –, csak a módszert szóról szóra, lépésről lépésre követve, hanem mindig és mindenütt az «akkor és ott» adott helyi körülményekhez kell igazítani” (L. Nagy, 1999, p. 26).

éneklés központba állítása (n=8) kódokhoz rendelt szövegrészek jól leképezik ezen nehézségeket.

A *tanárok tudása*-val (n=72) kapcsolatos elvárások egyaránt vonatkoznak a Kodály-pedagógiával még ismerkedőkre, illetve az azt alkalmazókra is, lévén jó tanár nélkül a legjobb módszer és taneszköz is haszontalan.⁶⁴⁹ Ebből kifolyólag a *tanárok önművelése* (n=20) a feladatok között a második leggyakrabban előforduló kód volt, de a képzett tanár már a definíciók között is a második leggyakoribb elem, az értékes zenével egyenlő említésszámmal.

Az IKS Bulletinben szereplő szövegrészek visszhangozzák Kodály jó zenetanárookra vonatkozó összefoglalását:⁶⁵⁰ a tanároknak tudniuk kell az élményszerű zenéléshez megfelelő osztálytermi hangulatot biztosítani;⁶⁵¹ ismerniük kell a gyermek fizikai és pszichológiai fejlődésének folyamatát, különösen a zenei képességekét; zeneileg magasan képzettnak kell lenniük,⁶⁵² hogy a gyerekek megfelelő, értékes repertoárt ki tudják választani.⁶⁵³ Továbbá a tanároknak szükségük van ismeretekre egyéb zenetanítási módszerekről, a társadalmi-kulturális közeg sajátosságairól, valamint a munkájukat segítő kutatások módszereiről, eredményeiről⁶⁵⁴ és azok gyakorlatba átültetéséről. Emellett inspiráló személyiségnek is kell lenniük.⁶⁵⁵

⁶⁴⁹ „Mindannyian tudjuk, hogy a legjobb tanítási módszer, a legjobban átgondolt tanterv és a legjobb tankönyvek haszontalanok jó tanár hiányában” (Kodályné Herboly, 2007, p. 8).

⁶⁵⁰ „Jó zenészeknek kell lenniük, ismerniük kell a klasszikus és modern zenét, emellett tudniuk kell bánni a gyerekekkel és érteni a gyermek-lélektanhoz. Ez döntő kérdése a tanárképzésnek, világszerte. (Kodály, 1966/2007c, p. 195).

⁶⁵¹ „Azt mondják, hogy a boldog osztályterem az, amelyben a diákok tanulnak, fejlődnek és alkotnak. Ha ez igaz, akkor az a KODÁLY-tanár, aki nagy zenei lelkesedést tud kiváltani és fenntartani egy önfegyelmű, nyugodt és csendes – a zene gyönyörű hangjaitól eltekintve – osztályteremben, hozzájárul a tanulók boldog és egészséges érzelmi, szociális és szellemi fejlődéséhez” (Caylor, 1979, p. 17).

⁶⁵² „Tökéletes megvalósításukhoz azonban többre van szükség, mint módszertanilag jól képzett tanárra, aki a pontosan megtervezett pontokat szigorúan betartva mindent megtesz, hogy a módszertani lépéseket és szakaszokat betartsa, teljesen megelégedve arról a két dologról, ami számít: a gyerekekről és a zenéről. Kodály négy pontban felsorolt elképzelései a jó zenésről közismertek. Ugyanennek a négy követelménynek kell megfelelnie egy jó zenetanárnak is” (Kocsárné Herboly, 1988, p. 42).

⁶⁵³ „Igen, a «jó zene» személyes választás kérdése, de tudás nélkül nincs igazi választás. Ezt már említettem az előadás elején; most megismétlem. Ami az oktatást illeti, a választás a tanaré. A tanárnak törvényes joga van a választáshoz, hiszen erre az állam, az igazgató vagy a szülő nevezi ki. A tanárnak erkölcsi joga és felelőssége van a választáshoz, mert erre képezték ki” (Patseas, 2005, p. 22).

⁶⁵⁴ „Először is, a zenepedagógusoknak igazi szakemberként kell megközelíteniük a kihívást, azaz meg kell ismernünk a kutatás mögött álló tudományt és módszereket. Másodsor, a zenepedagógusoknak el kell ismerniük, hogy személyes szakértelmük és tapasztalataik ugyanolyan érvényes kutatási adatforrások, mint a laboratóriumi eredmények. Harmadszor, kutatáson és személyes megfigyelésen alapuló elméletet kell kidolgozni. Negyedszer, legyen hajlandó és kész arra, hogy az új kutatások és személyes tapasztalatok alapján kiigazítsa elméletét” (Breen, 2005, p. 4–5).

⁶⁵⁵ „Igaz, Kodály magasra tette a mércét. Háromszoros követelményt támasztott velük [tanárokkal] szemben: 1. Alapos szakmai tudás; 2. Széleskörű általános ismeretek; 3. Inspiráló személyiség” (Eöszé, 1984, p. 18).

Mindez átvezet a tanárképzés kérdéséhez,⁶⁵⁶ amely a szerzők többsége szerint hiányos, nem készíti fel kellőképpen a leendő tanárokat,⁶⁵⁷ amelynek az eredménye, hogy nincs elég jó zenetanár nemcsak a Kodály-pedagógiát gyakorlók között,⁶⁵⁸ hanem általában sem.⁶⁵⁹ A külföldi egyetemek és intézmények által kínált „Kodály-programok” formalizálása és a tanárképző szakok megreformálása (*tanárképzés-intézményesülés* feladat, n=8) a tanárképzés hiányosságait hivatott orvosolni, különösen a Kodály-koncepciót újonnan adaptáló országokban.

A pedagógusokkal szemben megfogalmazott további kritikák, hogy hajlamosak lehetnek könnyű, gyors eredményeket ígérő technikákat alkalmazni,⁶⁶⁰ emiatt elutasítják a Kodály-pedagógiát,⁶⁶¹ rosszabb esetben azt is ilyennek tekintik,⁶⁶² esetleg maradiak a pedagógiai gyakorlatukban,⁶⁶³ vagy nem ismerik fel a koncepció teljességét, és csak bizonyos elemekre (népdal, kézjelek, relatív szolmizáció) helyezik a fókuszot,⁶⁶⁴ míg más fontos részeket (pl. karéneklés) elhagynak. Tetézi a problémákat, hogy egyesek ezeket a szűken értelmezett alapelemeket változtathatatlanak, „abszolútnak” tekintik, amely a *koncepció megmerevedését* eredményezi (n=10).⁶⁶⁵ A Kodály-pedagógiában a koncepció/filozófia az elsődleges, a módszerek rugalmasan változtathatók a mindenkori

⁶⁵⁶ „Életbevágóan fontos, hogy a Kodály-gyakorlat az oktatási intézmény részévé váljon; ha ez nem történik meg, nem maradhat fenn. Az általunk végzett munka nagyrésze javító jellegű volt: olyan problémák megoldására irányult, amelyek csak azért merültek fel, mert az alapképzés nem megfelelő. Észak-Amerikában általában véve követelmény, hogy az egyetemi szintű tanításhoz doktori címet kell szerezni” (Chosky, 1983, p. 41).

⁶⁵⁷ „A probléma – amint azt valószínűleg önök is tudják – a tanárképzésből ered, amely sajnos nem ruházta fel a leendő tanárokat a zenetanításhoz szükséges eszközökkel, még egy bizonyos megközelítés alkalmazásához sem” (De Greeve, 1988, p. 27).

⁶⁵⁸ „Egy másik probléma, amelyet néhány éven belül meg kell oldani, a Kodály-módszerre szakosodott, megfelelő számú képzett pedagógus képzése” (Ávila, 2000, p. 40).

⁶⁵⁹ „A zenei alapképzés évek óta hiányos és nem megfelelő. Szánalmasan elbukik az iskolák igényeinek kielégítésében (Stocks, 2008, p. 17).

⁶⁶⁰ „Ugyanakkor van egy másik veszély is, hogy a napjainkban megkövetelt gyors siker érdekében vannak olyan pedagógusok, akik a látványos és egyszerű megoldást választják” (Szőnyi, 1981b, p. 4).

⁶⁶¹ „Ez az oktatás nem alkalmaz egyszerű trükköket, és nem ígér gyors eredményeket. Talán ezért félnek egyes lengyel tanárok Kodály módszerétől” (Dadak-Kozicka, 2001 p. 14–15).

⁶⁶² „Nagy-Britanniában és a világ más részein is létezik az az elképzelés, hogy a Kodály-munka könnyű feladat a tanár számára, mert elég megtanulni néhány kézjelet, és ezzel a problémával foglalkoznom kell, mert azt tapasztalom, hogy világszerte megfigyelhető a Kodály-elvek «felhígításának» tendenciája” (Vajda, 1983, p. 30).

⁶⁶³ „bár a legtöbb műszerpedagógus látta a tézisünk mögött rejlő logikát, nem voltak hajlandók azonnal feladni a «biztonságos» tanítási módszereiket és a sok éven át alkalmazott módszereiket (De Greeve, 1988, p. 26).

⁶⁶⁴ „Tanáraink túl könnyen megelégednek a gyengébb zenei anyagokkal. Sok úgynevezett Kodály-program soha nem jut tovább a népdaloknál” (Chosky, 2007, p. 9).

⁶⁶⁵ Az egész mindig nagyobb és fontosabb, mint a részek összessége. Hiba lenne tehát a fogalmat feldarabolni, és az összefüggésből kiragadott egyes részeket abszolútnak tekinteni. Kodálynak nem voltak diktatórikus törekvései, és nem is voltak expanzív céljai. Éppen a demokrácia iránti érzéke tette őt követésre méltó emberré. Ő maga sem tekintette dogmának ezt a tantételt. Mi hajlamosak vagyunk időnként dogmatikussá válni. (Eősze, 1984, p. 18).

igények függvényében. Azonban az alapelvek és átfogó céljok ismerete nélkül végzett tanítás öncélú módszertani trükkökre redukálhatja a legjobb szándék alkotta zenei nevelési programot is.

A sok esetben a képzés hiányosságából eredő *felszínes és/vagy téves elgondolások* (n=32) szintén gyakran megjelentek kihívásként, amely egyaránt érinti az adaptációt, illetve a koncepció fennmaradását. A már többször említett „módszer vagy koncepció” kérdés mellett félreértések adódhatnak a Kodály-korabeli magyar viszonyok, vagy a magyar népzene sajátosságai ismeretének hiányából, amelyek magukra vonják a „sovinizmus” vádját,⁶⁶⁶ vagy a pentatónia erőltetését olyan kultúrákban, ahol az nem jellemző a népzeneire⁶⁶⁷. Máshol maga a *népdalfókus* (n=12) és nemzeti örökség minősülhet „sovinizmusnak”,⁶⁶⁸ további problémák elé állítva a Kodály szellemében tevékenykedő népdalgyűjtőt vagy pedagógust (vö. még Woodford, 2000). A népdalok alkalmazása egyéb nehézségekbe is ütközik olyan országokban, ahol a multiethnikus lakosság miatt nehéz egy zenei anyanyelvet meghatározni, esetleg a népdalgyűjtő munka elmaradott, vagy ahol a népdalok annyira eltűntek a mindennapokból, hogy diákok és szüleik számára idegenül hatnak.⁶⁶⁹

A népdalok mellett a zenepedagógiai célra használt bővebb *repertoár* – népdalok, műzene, jazz és egyéb populáris műfajok – *kiválasztásának* kihívása (n=32) és feladata (n=34), illetve a rendelkezésre álló *művek* – népdalok, gyermekdalok⁶⁷⁰ – *hiánya* (n=25)

⁶⁶⁶ „Úgy tűnik számomra, hogy a mai brit oktatás kontextusában Kodály néhány kijelentésének szó szerinti értelmezése problémákat okozhat. Például a nacionalizmusról és a nemzeti karakterről szóló néhány megjegyzése félreértelmezhető egy szűk sovinizmus jeleként, ha elfelejtjük, hogy írása idején szenvedélyesen aggódott a magyar nép szabadságáért és szellemi függetlenségéért az idegen hegemoniától” (Blacking, 1985, p. 7).

⁶⁶⁷ „Több külföldi zenetanár szerint a magyar módszer vagy rendszer azért nem vagy nem könnyen adaptálható, mert a saját zenei örökségükből hiányzik a pentaton réteg. De ne felejtjük el, Kodály nem kizárólag a pentatóniát akarta erőltetni kiindulópontként a kezdők számára választott anyagban” (Ittész, 1998a, p. 29).

⁶⁶⁸ „Ígaz, a kulturális örökségre való jogos büszkeség könnyen átcsap etnikai sovinizmusba, és kevés hely marad annak a magasztos «általános harmónia- és szépségérzésnek», amely Pestalozzi magabiztos véleménye szerint a fiatalok zenei hangokkal való szisztematikus találkozásából eredhetett. És egy ilyen agresszív hozzáállással párosulva a népdal mindig azzal a veszéllyel jár, hogy fegyverré vagy legalábbis az erőszak metaforájává válik [...] már maga a gondolat is, hogy a Kodály által inspirált osztálytermi tanítás középpontjában egy nemzeti népdalrepertoár álljon, komoly kérdéseket vet fel. Életképes-e még a magyar modell a maga megkérdőjelezhetetlen zenei előnyeivel? (Ringer, 1992, p. 6).

⁶⁶⁹ „Sok fiatal felnőtt nem ismeri saját hagyományos népdalát. Ez olyan helyzetet teremt, amelyben az őshonos népzenevel való első találkozás után a fiatal felnőttek meglepődnek, és annak jeleit mutatják, hogy nincsenek meg a megértéshez szükséges eszközeik” (Waluga, 2018, p. 49).

⁶⁷⁰ „És volt még egy probléma: a gyerekek saját zenei anyanyelve, a finn népzene alapuló zenei anyag – legalábbis pedagógiai szempontból – nem volt összegyűjtve, nem volt elemezve és nem volt rendszerezve” (Pohjola, 1993, p. 42).

is nehézséget jelentett, különösképpen a „jó” vagy „rossz” zene megítélésben, amint azt az értékrelativista szemlélet esetében láttuk.⁶⁷¹

A repertoárnak meg kell felelnie esztétikai, tudományos és a pedagógiai kritériumoknak. A javaslatok alapján szerepeljen benne az adott népcsoport népzeneje, más népek népzeneje és műzeneje, a klasszikus zene remekművei. Amennyiben nincs elég zenemű, akkor bátorították a tanárokat, hogy kérjenek fel zeneszerzőket pedagógiai célokra használható vagy gyermekek számára komponált zeneművek írására.⁶⁷² A könnyűzene kerülését – ahol megjelenik – azzal indokolták, hogy „*Ez a zene foglalkoztatja a világ többi részét. Tartsuk szabadon a mi kis osztálytermünket. Nem kell «szentesítenünk» ezt a fajta zenét azzal, hogy behozzuk az osztályterembe*” (Patseas, 2005, p. 22–23).

Az abszolút rendszert használó országokban (mediterrán országok, Finnország, Belgium, Franciaország, Latin-Amerika, Japán stb.) a *relatív szolmizáció* bevezetését mint nehézséget (n=11) a definícióknál már részben érintettem. A szerzők megoldási javaslatai között a szolmizációs nevek helyett számok használata (a megoldást kritizálja: Miró Cortez, 2001), az abszolút szolmizáció nagybetűs (DÓ, RÉ...) vagy más színnel írása, az ábécés nevek (CDEFGAH) bevezetése (Szőnyi, 1981a, p. 46), vagy az adott országban korábban meglévő rendszer felélesztése szerepelt. Patseas (1995, p. 38) egyúttal azt is hangoztatta, hogy „*A fix DO tény. Mindenki, aki harcol ellene az adott országokban, és megpróbálja A B C betűkkel helyettesíteni, nagyon magányos marad, és ami a legrosszabb: emiatt a Kodály-módszer egészét lejáratja!*”

A *transzferhatások* – empirikus igazolás nélküli – *túlhangsúlyozása* (n=11), és a *kutatások hiánya* (n=10) kihívásként, a *más tudományterületekkel* (pl. szociológia, pszichológia, neveléstudományok, agykutatás) *való kapcsolat* egyúttal lehetőségként (n=17) is megjelent. A szerzők felhívták a figyelmet, hogy a zenei nevelés transzferhatásainak hangsúlyozása – mint önigazolás és érdekérvényesítés – több oldalról is veszélyes lehet. Egyrészt az empirikusan nem igazolt vagy félreértelmezett „tudományos” eredményekre való hivatkozás – különösen a kutatási módszerek ismeretének hiányában – aláássa az érvelők szakmai tekintélyét (Breen, 2019). Másrészt

⁶⁷¹ „Kodály zenei ízlés nevelésére, valamint a jó és rossz zene megkülönböztetésére vonatkozó biztatása szembeszáll a mai horgonytalan erkölcsi relativizmussal. Ez nem népszerű álláspont. A történelem során a népszerűségnek ritkán volt köze a helyességhez” (Jaccard, 2006, p. 12).

⁶⁷² „Az értékes, nagyszerű műveket író zeneszerzők általában nem kisgyermeknek komponálnak. A Kodály-koncepció alapján tanító pedagógusoknak mindent meg kell tenniük, hogy meggyőzzék országaik legjobb zeneszerzőit, hogy komponáljanak gyerekeknek” (Szőnyi, 1981b, p. 6).

a zene tantárgy helyzetét a transzferhatásokkal megszilárdítani kívánó törekvés a zenei nevelés önmagában való értékét devalvál(hat)ja. A más tantárgyakat (matematika, írás-olvasás stb.) segítő hatások helyett a zenei nevelés sajátos és csak rá jellemző előnyei kiemelésének meghatározó irányná kellene válnia a kutatásokban és diskurzusokban (Ruksenas, 2012).

A fenti kihívásokra adott válaszok elmaradása esetén a Kodály-koncepció vélt vagy tényleges *válság*-ba kerülhet (n=32). Az egyik ilyen válság, az *elévülés* (n=43) veszélye szerepelt a harmadik legmagasabb említésszámmal a kihívások között. Az elévülés adódhat a 1) társadalmi-gazdasági-technológiai környezetben, 2) a zenében, illetve 3) ideológiai vagy szemléletbeli irányzatokban bekövetkezett változásokból. Az első irány felismeri, hogy az évtizedekkel korábbi pedagógiai gyakorlatok változatlan alkalmazása a mindenkori jelenben gyakran nem vezetnek eredményre,⁶⁷³ amely egyaránt igaz volt Kodály korára⁶⁷⁴ és saját korunkra. Ahhoz, hogy a koncepció továbbra is releváns maradjon, nemcsak földrajzi és kulturális, hanem időbeli adaptációra, valamint a nyilvánosság megszólítására is szükség van,⁶⁷⁵ és ebből munkából az IKS sem vonhatja ki magát.⁶⁷⁶ A kor technológiai vívmányai azonban nem csak negatív jelenségek, hanem lehetőségek is, amelyet nemcsak érdemes, hanem szükséges kihasználni.⁶⁷⁷

A szerzők többsége osztozott a véleményben, hogy a Kodály-koncepció és a zeneoktatás nemhogy nem avult el a 21. század elején, hanem még relevánsabbá vált.⁶⁷⁸ Ugyanakkor felhívták a figyelmet az elavultság vádja és a téves információk, félreértések

⁶⁷³ „Azok az oktatási módszerek, formák és eszközök, amelyekben a művészet 40-50 éve ugyanúgy működik, ma már elavultak. Kodály Zoltán a zenei nevelés megreformálására vállalkozott, a pedagógiai örökségből kiválasztotta mindazt, ami megőrzi értékét, a többit elvetette. Az esztétikai nevelést általában és a más művészetek segítségével történő nevelést is hasonló elbírálás alá kell vetni” (Složil, 1977, p. 40)

⁶⁷⁴ Vö.: „Minden gondolkodó zenetanár tele van panasszal a régi módszerek hibáiról, de csak halad a régi rossz úton. Keressünk új utakat, ha azt akarjuk, hogy a zene közkinccs legyen, ne csak egyes kiváltságosaké. (Kodály, 1945/2007a, p. 163).

⁶⁷⁵ „Nemrégiben a világ egyik híres zenei intézményében a Kodály-koncepciót történelmi koncepcióként, más szavakkal a múlt időhöz tartozó dologként emlegették. Semmi sem kevésbé igaz, és egy ilyen kijelentés teljes tudatlanságon alapul. Ugyanakkor mutatja, hogy a jó közönségkapcsolatok mennyire fontossá váltak, ha a jövőben el akarjuk kerülni az ilyen jellegű félreértelmezéseket” (De Greeve, 2007, p. 40).

⁶⁷⁶ „Ez az író nehezen hiszi el, hogy EZ A NEMZETKÖZI SZERVEZET vezetősége elnéz a másik irányba, miközben gyermekeink igényei változnak, a zeneoktatás pedig változatlan marad. Nemzetközi testületként csak két évente találkozunk, és a figyelmünket igénylő témák sokfélék és számtalanok, de NEM olyan fontos, mint az egész KODÁLY program jövőjének témája” (Caylor, 1979, p. 23, kiemelés az eredetiben).

⁶⁷⁷ „A 21. században, a technológia, az internet és a web korában is releváns-e Kodály? A technológia exponenciális fejlődésével a világ az információs szolgáltatás, valamint a tudás megszerzésének és átadásának módjait érintő átalakulás küszöbén áll. Ostobaság lenne nem kihasználni a modern technológia adományait” (Choksy, 2000, p. 43–44).

⁶⁷⁸ „Nem a Kodály-koncepció fáradt el; nem a Kodály-módszer merült ki. Éppen ellenkezőleg! Éppen ez az, ami gyógyír lehet ennek a haldokló társadalomnak, amelynek lelke kihalófélben van” (Kocsárné Herbolj, 2007, p. 6).

elleni fellépés fontosságára, valamint a potenciálisan jószándékú, de a koncepció lényegét („jó anyagok, jó tanárképzés és rendszeresség. És talán leginkább az, hogy «jó és nagyszerű emberekre» van szükségünk az elvek alkalmazásához”) figyelmen kívül hagyó, vagy azokat tönkretévő „egyéni interpretációk” és „javítások” kerülésére (De Greeve, 2011a, p. 44).

A zenében és a zenéről való gondolkodásban bekövetkezett változások közül megjelent az atonális zene,⁶⁷⁹ illetve a fentebb már tárgyalt „zene mint univerzális nyelv”, illetve „a zene mint művek összessége” nézetek megkérdőjelezése okozta kihívások.⁶⁸⁰

Az önálló kategóriaként felvett *elévülés* mellett a „válság” egyéb tünetei között a negatívnak értelmezett magyarországi helyzet („*Megmentheti-e Magyarország Kodály Zoltán egyedülálló örökségét?*”, De Greeve, 2011b, p. 50) szerepelt a legmagasabb számban: Kodály öröksége iránti érdektelenség, amely megnyilvánult például abban, hogy az akkori magyar kormányzat nem támogatta a Kodály-koncepció UNESCO világörökséggé nyilvánítására vonatkozó kezdeményezést 2007-2008 táján (amely végül 2016-ban megtörtént), a zeneoktatásra és zenekultúrára fordítható költségkeret csökkentésében és a zeneoktatás gyorsuló presztízsvesztesében az ezredfordulótól. De nemcsak a Kodály által is sokat kritizált „hivatalnokok” a hibásak, hanem maguk a pedagógusok is, mert „*ahelyett, hogy a teljes koncepció megvalósításáért küzdöttünk volna, megelégedtünk a legközvetlenebb és leglátványosabb elemek, a hasznos tanítási minták alkalmazásával; kevés olyan hely van, ahol a teljes folyamatot az óvodától a középiskoláig vagy a felsőoktatásig bevezették volna*” (Ittész, 2001, p. 26).

A Kodály-pedagógia fennmaradását veszélyeztető körülmények sokasága miatt a *koncepció megőrzése* (n=29) volt a második leggyakrabban említett feladat a *repertoár kiválasztása* (n=34) után.

A „Hogyan?” kérdésre konkrét feladatként jelent meg a módszertannal kapcsolatos kutatás, kísérletezés és a legjobb, de nem öncélúan alkalmazott módszertan és értékes repertoár kiválasztása; népdalok gyűjtése és közreadása; a tanárképzés fejlesztése és az önképzés fontossága. A szerzők többsége azonban itt is a koncepcióhoz kapcsolt éthosz

⁶⁷⁹ „Gyakran hangzik el az a vélemény, hogy az ún. Kodály-módszer csak a tonális zenére alkalmazható; így jelen korunk – legtöbbször atonálisnak tekinthető – zenéje a Kodály-módszeres zenei nevelés eszközeivel elérhetetlen” (Kocsárné Herboly, 1981, p. 17).

⁶⁸⁰ „Az esztétikai nevelésként felfogaott zenei nevelésnek számos jelentős hiányossága van, amelyeket egyértelműen meg kell fogalmazni. Először is az a feltételezés, hogy a zenét az összegyűjtött művek – a zene esztétikai tulajdonságaik alapján kiválasztott kézzelfogható termékei – határozzák meg” (Cuskelly, 2004, p. 43).

egységének megőrzését és továbbadását szorgalmazta.⁶⁸¹ Ennek fontos eleme Kodály írásainak és azok kontextusának ismerete: *Kodály filozófiája leginkább saját szavaiban fejeződik ki (lásd Válogatott írások vagy Visszatekintés), de nem szabad túl mereven értelmeznünk, vagy a kortárs társadalom változásait nem ismerve vakon élnünk szerintük. Meg kell vizsgálnunk hitvallásait, fel kell fedeznünk valódi lényegüket, meg kell határoznunk, hogy melyek azok, amelyek túllépnek a mai zaklatott és erőszakos társadalom eseményein, és keresnünk kell a módját annak, hogyan adaptálhatjuk azokat az eszméket, amelyek maradandó értékkel bírnak* (Bacon, 2007, p. 47).

A megoldási módok gyakori eleme a Kodály és munkatársai által követett út példaként állítása: „*Kodály felvételen állítja,⁶⁸² hogy minden országnak magának kell megtalálnia a választ. A 20. század első évtizedeiben Kodály maga is ellátogatott más európai országokba, hogy a jó gyakorlatok példáit tanulmányozza, majd hazatért, hogy szintetizálja és fejlessze a tanultakat, saját céljaira adaptálva. Véleményem szerint kötelességünk, hogy ezt a folyamatot a következő nemzedékeken keresztül folytassuk*” (Stocks, 2004, p. 33).

De Greeve megfogalmazásában (1987, p. 17):

„*Mint mondtam, Kodály Zoltán rendkívüli személyiség volt, s pedagógiai örökségének továbbadásakor ezt szem előtt kell tartanunk. El kell mélyülnünk az élet aktuális problémáiban, ahogyan ő tette; tisztában kell lennünk környezetünk sajátos problémáival, és küzdenünk kell ellenük, ahogyan ő tette; tanulnunk, dolgoznunk és keresnünk kell, ahogyan ő tette egész életében. És mindezt azért kell tennünk, hogy a legjobbat adjuk magunkból a diákoknak, hiszen egy pedagógus csak azt tudja átadni, amihez hozzájutott.*

Ebben a szellemben kell megalakítani iskoláink tanárait. Akkor hűek leszünk Kodály elképzeléseihez, és teljes mértékben meg fogjuk érteni, hogy a személyiség kialakulásában az érzelmek fejlesztése éppoly fontos, mint a szellemi és testi evolúció, mert ez határozza meg a következő generációk viselkedését. És ez a viselkedés különbséget tehet a «túlélés» vagy a «pusztulás» között.”

⁶⁸¹ „Azokban, akik Kodály eszméit hitvallásukként fogadták el, de nem volt szerencsésük megismerni őt, él a vágy, hogy lehetőségük legyen megismerni első kézből tanúi lehessenek azoknak az erőknak, hatásoknak és környezetnek, amelyek megteremtették Kodály Zoltánt. Kodály Zoltánt - a hatalmas látásmódú, kreatív zseniális, nemes, befolyásos és kitartó embert.

Sürgető a vágy, hogy beszélhessünk vele, hogy közvetlenül tőle tanulhassunk, vagy, hogy tanácsot kérjünk tőle. Miközben értékeljük pedagógiai és zenei gyakorlatunkat a gyorsan változó a 21. század homokjában, gyakran a „Mit javasolna Kodály?” kérdés járhat a fejünkben. (Ries, 2012, p. 40).

⁶⁸² Utalás a Dániel Ernővel készített interjúra: *A zenei nevelők Santa Barbara-i konferenciája előtt* (Kodály, 1966/2007c, p. 192–196).

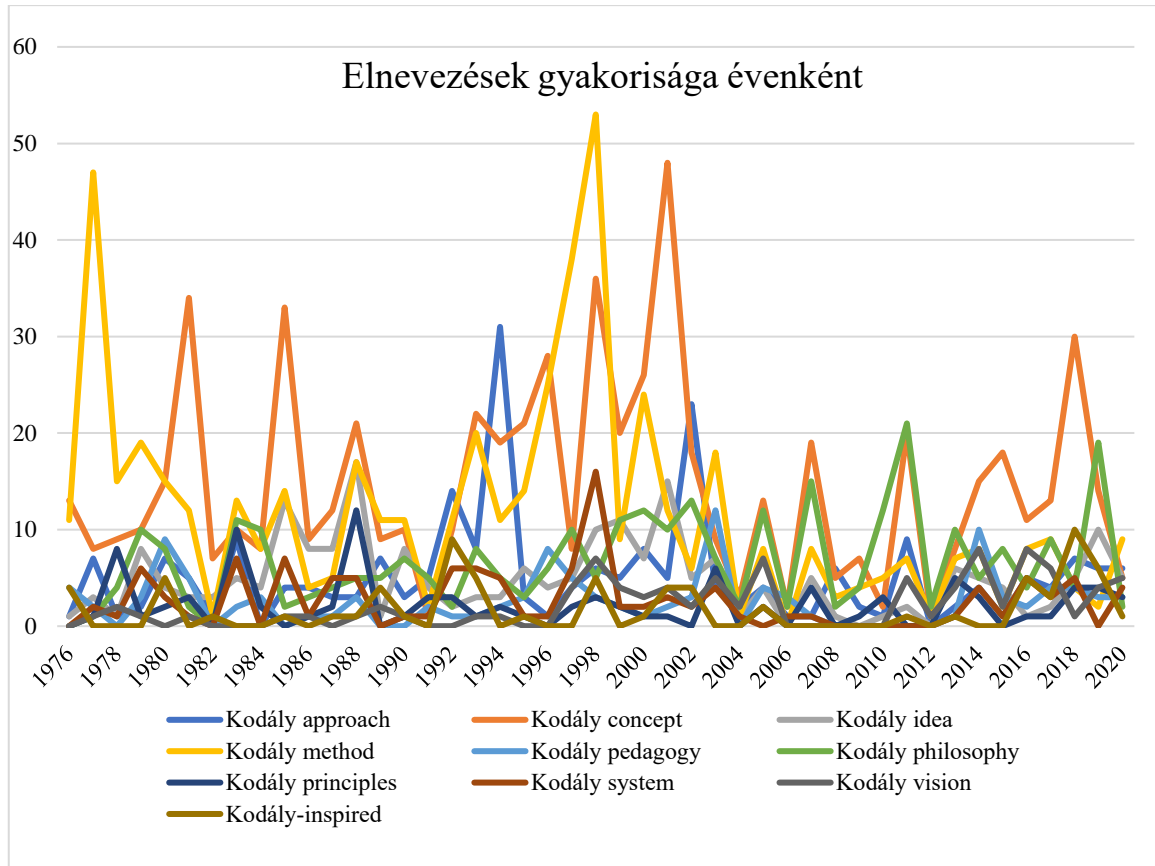
13. 5. 2. Az „ezredforduló fordulata”

13. 5. 2. 1. Trendek

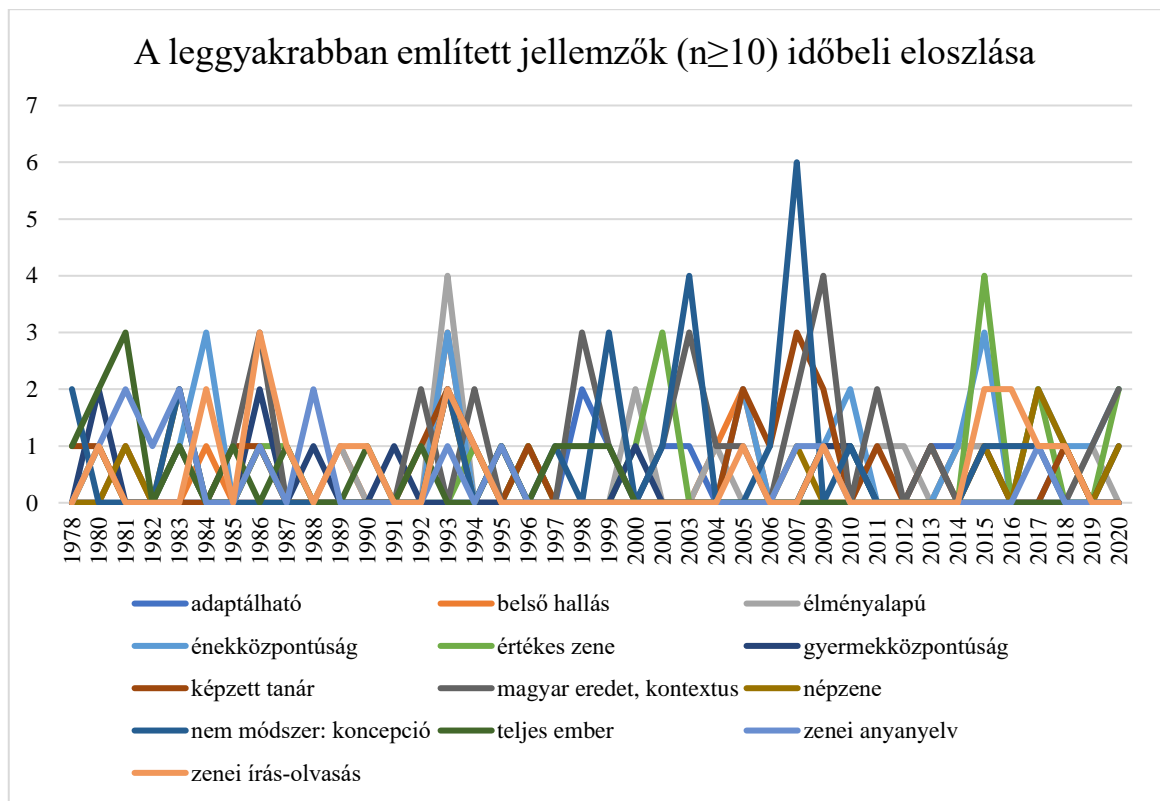
A 3. *Tapasztalhatók-e időbeli változások az egyes témák között?* kérdés vizsgálatakor érdekes trend rajzolódott ki a grafikonokon az ezredforduló táján:

1. A 2000-es években közel másfélszeresére nőtt a szövegekben a direkt Kodály-idézetek Bulletin-számonkénti aránya az előző évtizedhez képest (1990-s évek: 11,4 idézet/szám; 2000-es évek: 15,9 idézet/szám). A 2010-es években újra visszaesett a 1990-es évek szintjére.
2. A Kodály-pedagógiára használt elnevezések számában 1998 és 2001 között látunk kiugrást a *Kodály method* (1998 n=53) és a *Kodály concept* (2001 n=48) elnevezések között, amely után a *Kodály method* használata jelentősen visszaesett (17. ábra).
3. A definícióknál (18. ábra) a leggyakrabban említett jellemzők között emelkedő számban jelent meg a *nem módszer: koncepció* kód előfordulása a szövegekben (1999 n=3, 2003 n=4, 2007 n=6 években).
4. A kihívások között (19. ábra): az *adaptáció* (1998 n=13), illetve a *kor betegsége/értékvesztés* (2001 n=13, 2003 n=14) emelkedett ki. Itt 2015-ben megfigyelhető a *más filozófia irányzatok* kiemelkedő száma 2015-ben (n=21), illetve a társadalmi-gazdasági környezet, 1999 (n=10), 2011 (n=11) és 2015 (n=13) években.
5. A feladatoknál (20. ábra) a *Kodály-koncepció megőrzése* arányaiban magas számban jelent meg 1987 (n=3) 1999-ben és 2003-ban (n=5-5).

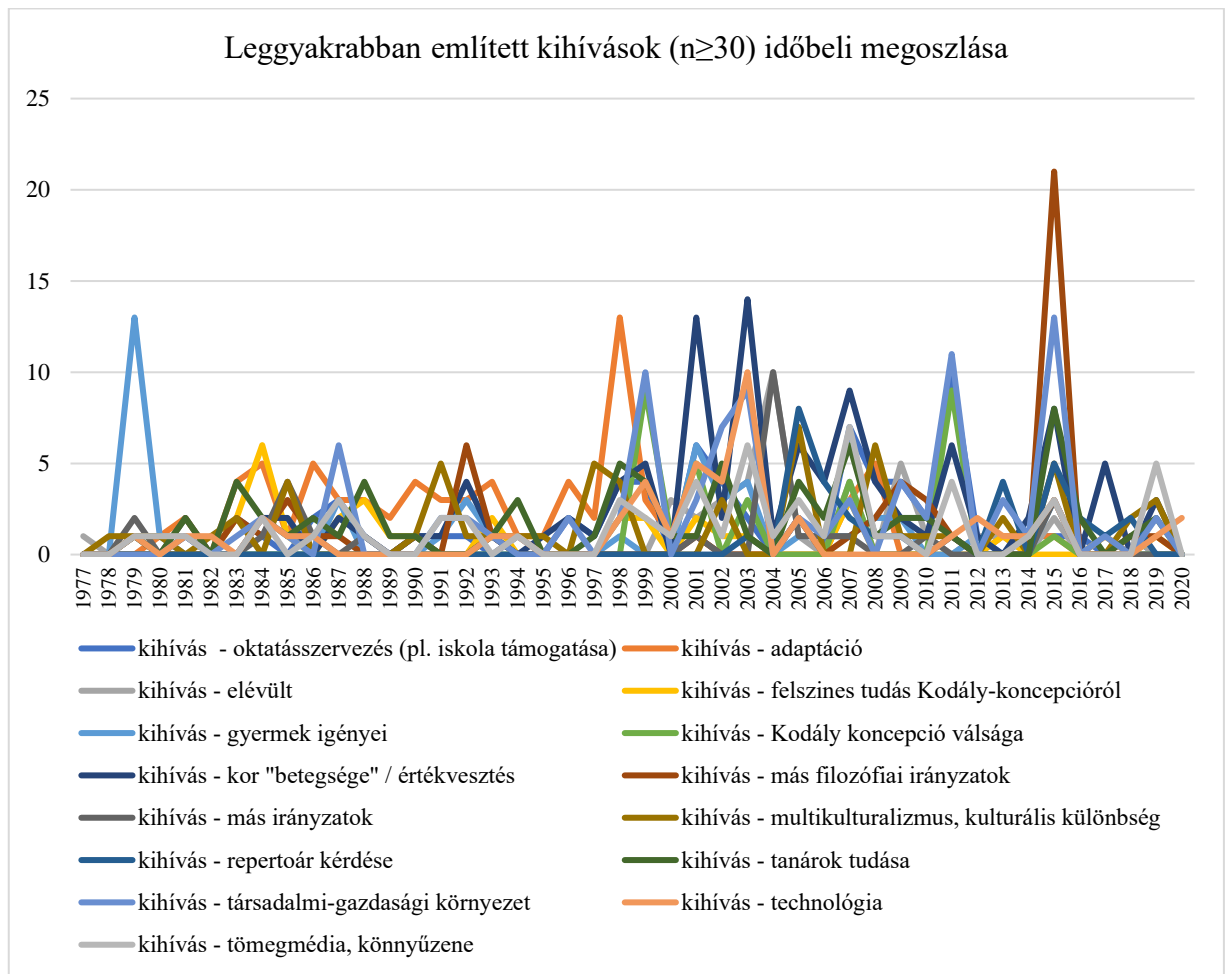
17. ábra: Elnevezések gyakorisága

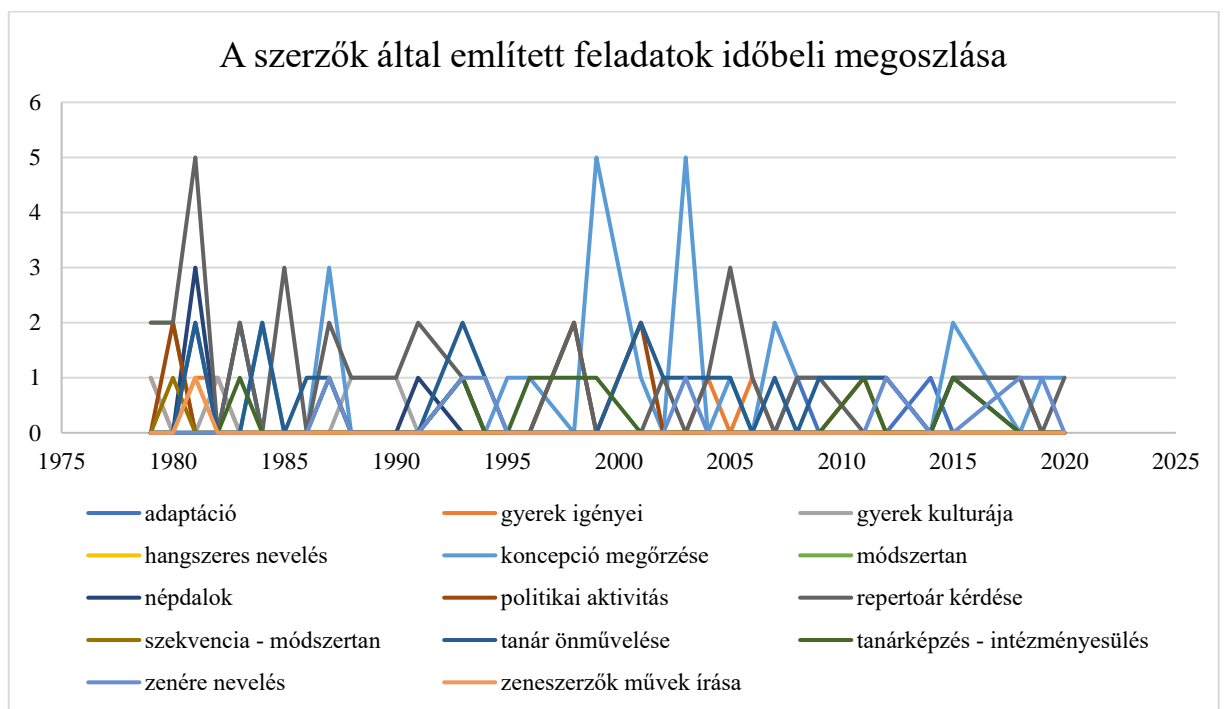
18. ábra: Kodály-pedagógiával kapcsolatos jellemzők

19. ábra: A Kodály-pedagógiával kapcsolatos leggyakrabban említett kihívások

20. ábra: A Kodály-koncepcióval kapcsolatos feladatok

A trend megértéséhez áttekinttem a kódok forrásait, kivéve az automatikus kódolással jelölt elnevezéseket. Mivel az elemzési egység a tanulmányokon belül egy vagy több bekezdés volt, néhány előfordulás azonos írásból származott. Az érintett tanulmányok:

Megőrzés

- Bacon, D.: Survival and Revival of Kodály's Heritage: Back to the Sources, 1999 (IKS szimpózium 1999)
- Johnson, J.: From the Office, 2003 (önálló írás)
- Choksy, L.: Making (which?) Music Together?, 2003 (IKS szimpózium 2003)

Nem módszer, hanem koncepció

- Bacon, D.: Survival and Revival of Kodály's Heritage: Back to the Sources, 1999 (IKS szimp. 1999)
- Choksy, L.: Making (which?) Music Together?, 2003 (IKS szimpózium 2003)

A kor „betegsége”/értékvesztés

- Dadak-Kozicka, K.: Music-Making as an Expression of the Truth About Man and his Community, 2001 (IKS szimpózium 1999)
- Ittész M.: Message from the Vice-President, 2001 (önálló írás)
- Ittész M.: Kodály, the Example and the Inspiration, 2001 (IKS szimpózium 1999)
- Jaccard, J. L.: „Hardware and Software: Music of the Brain, Mind, and Heart”, 2001 (önálló írás)
- Jaccard, J. L.: Moral and Spiritual Education Through Music in a Secular World: Kodály's Ultimate Vision, 2001 (IKS szimpózium 2001)
- Hartyányi J.: Listening to the Children: The Inner Dimension of Kodály's Philosophy, 2001 (IKS szimp. 2001)
- Hartyányi J.: Making Music Together, 2003 (IKS szimpózium 2003)
- Choksy, L.: Making (which?) Music Together?, 2003 (IKS szimpózium 2003)
- Edwards, M.: The Choral Rehearsal and the Singing Experience as a Conserving Activity, 2003 (önálló írás)
- De Greeve: From the Office, 2003 (önálló írás)
- [s. n.]: About the Past Working Year, 2003 (önálló írás)

13. 5. 2. 2. A forrástanulmányokról

Az érintett tanulmányok szerzői több évtizedes múlttal rendelkeznek a nemzetközi Kodály-mozgalomban, a Kodály-koncepcióval később kapcsolatba kerül és/vagy fiatalabb szerzők írásásaiban nem kerültek elő a témák.

A *megőrzés* és a *nem módszer* kódokhoz kapcsolódó írások négy szerzőtől származnak: Bacon és Jaccard munkásságának országa az USA, Choksy (amerikai) 1980-ban költözött Kanadába, Johnson ausztrál. A *kor* „*betegsége*”/értékvesztés kérdésében több nemzet nézőpontja megjelenik: amerikai, kanadai, magyar, lengyel és belga (Edwards angol, de 1967-től Kanadában él).

Az írások többsége az 1999-es, 2001-es, 2003-as Kodály szimpóziumhoz kapcsolódott, azok nyomtatásban megjelent változatai, illetve azokra reflektálás a *From the Office...* rovatban. Choksy 2007-es előadása a Magyar Kodály Társaság Kodály- emlékévé tiszteletére rendezett konferencián hangzott el. Önálló írás volt Jaccard: *Hardware and Software...* és Edwards: *The Choral Rehearsal* tanulmánya, illetve Ittész alelnöki búcsúüzenete.

Az 1999-es kecskeméti szimpózium témája – *Kodály örökségének túlélése és újjáéledése: Vissza a forrásokhoz* – direkt érintette a Kodály-koncepció megőrzésének kérdését. A 2001-es szimpózium központi témája a hangszeres és énekes zeneoktatás, a 2003-asé az *Együttzenélés* volt. Az ezekhez kapcsolódó előadások általános, morális kérdéseket érintettek.

13. 5. 2. 3. Következtetések

A tanulmányok szövegeiből három fő lehetséges ok adódik, amely magyarázatul szolgálhat a fent vázolt trendekre. Az első ok maga az ezredforduló, a jelképes lezárás és új kezdet, amely lehetőség a korábbi évtizedek eseményeinek, eredményeinek felidézésére, értékelésére, a lehetséges jövőképek felvázolására:

„Az új évszázad arra hív minket, hogy felülvizsgáljuk a múltat és átgondoljuk az új feladatokat. El kell gondolkodnunk azon, hogy mit valósítottunk meg Kodály elveiből, és mit kell átvinnünk az új évszázadba, valamint meghatározni, hogyan tudjuk mindezt megtenni” (Hartyányi, 2001, p. 16).

Ez a kihívás az IKS esetében később, a 2005-ös szimpóziumon került középpontba, amelynek címe: „*Kodály, az egész ember és inspiráló ajándéka a 21. századnak*” volt.

A másik ok a magyar zeneoktatás helyzete, amelyet az azt etalonnak tartó nemzetközi közösség kitüntetett figyelemmel kísért:

„Az IKS továbbra is nagyon aggódik és éberén figyeli a zene és általában a zeneoktatás helyzetét a legtöbb országban és különösen Magyarországon. Intézkedéseket teszünk e negatív tendencia ellensúlyozására” („About the past working year”, 2003).

Az 1999-es Kodály-szimpozium témája emiatt különösen jelentős. Nincs dokumentálva, hogy miért választották a címet, amelyről 1998-ban értesítették az IKS Igazgatótanácsát.⁶⁸³ Kéri (2008, p. 149) szerint a mottó a szervező Kodály Intézet „törekvéseit” tükrözte, amelyet megerősít, hogy az 1987-es kecskeméti szimpózium hasonló szellemiséget közvetített: *Kodály zenéjének és pedagógiájának forrásai és időszerűsége*.

Ezen felül talán az is hatással lehetett a címválasztásra, hogy alig másfél évvel korábban zajlott a hazai zenepedagógus közbeszédet felbuzdító sajtóvita, amelyet 1996 júliusában a Tóth Anna zenetudóssal közölt interjú – *A Kodály-módszer csődje a közoktatásban* (Nagy, 1996) – váltott ki. A vita a Kodály-koncepció megítéléséről és a magyar zeneoktatás helyzetéről a Népszabadságból más fórumokra is áttért és az év végéig tartott. A következő évben, 1997. szeptember 22–24. között a Magyar Kodály Társaság *Kodály Zoltán nevelési eszméi a harmadik évezred küszöbén* címmel nemzetközi tanácskozást hívott össze Kodály születésének 115. évfordulója tisztelettel. Az előadásokat közreadó kötetéről írt recenziójában Trencsényi László (2000) név szerint számonkérte Tóth Anna és más kritikusok elmaradását a konferenciáról.

Ittész (2001, p. 26) leköszönő alelnökként írt üzenete ezekre a vitákra is reagált:⁶⁸⁴ „Egyesek szeretnek a Kodály-koncepció válságáról beszélni, és nem értenek egyet gondolatainak időszerűségével. Biztos vagyok benne, hogy a válság nem a koncepcióban és a módszerben magában, hanem csak a gyakorlati alkalmazásában, és a társadalmi és anyagi körülmények között is. Természetesen nemcsak a hivatalnokok, hanem zenepedagógusok is felelősek.”

Tanácsként a változó érában, szociokulturális közegben is a Kodály-filozófiához való ragaszkodást szorgalmazta az IKS tagjai számára.

Magyarország mellett a külföldi Kodály-közösségekben is megjelent a diskurzus a Kodály-koncepció aktualitásáról, kihívásokról, amely a Bulletinben érzékelhető

⁶⁸³ International Kodály Society. (1998, március 5–6). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. IKSArch.

⁶⁸⁴ Érvelésében sok hasonlóság van Trencsényi recenziójára írt válaszában (Ittész, 2000).

tendenciák harmadik oka. Choksy 2000-es (*The Kodály Movement: Past, Present & Future*) és Zemke 2002-es (*Kodály music education: Reminiscences and challenges*) OAKE (USA) konferencián elmondott plenáris előadásait a társaság folyóirata, a *Kodály envoy* mellett az IKS Bulletin is közölte (Choksy, 2000; Zemke, 2002). Jelent meg írás a magyar helyzetről is – *The Kodály Method in Post-Communist Hungary* (Pierce Sennyei, 2001). A Kanadai Kodály Társaság éves konferenciájának egyik előadója, Paul Woodford a Kodály-koncepció kapcsán elemezte az „elavultság” vádját (*Is Kodály Obsolete?*) és az előadás átirata megjelent az *Alla Breve* folyóiratban (Woodford, 2000). Ezen írások azt sejtetik, hogy külföldön is számvetési és átértelmezési folyamat zajlott, de ezt csak a Kodály társaságok folyóiratainak teljes elemzésével és/vagy interjúk készítésével tudnám igazolni, amely meghaladja a jelen kutatás céljait és kereteit.⁶⁸⁵

A 2000-es évek közepére a témák közötti arány alapján a folyamat nyugvópontja jutott. A leginkább látványos eredmény, hogy a Bulletinben a Kodály-módszer kifejezés használata visszaesett, helyette a koncepció és filozófia vált gyakoribbá, amely a szemléletbeli változás irányát mutatja.

2003-ban Judith Johnson (2003, p. 53) az 1999-es konferencia egyik kérdését idézte fel (*Miért gondoljuk, hogy Kodály Zoltán a 21. században is aktuális – és jól gondoljuk-e, hogy az?*), és adott rá kései választ:

„Igaz, hogy Kodály már sok éve halott. Igaz, hogy amikor Kodály született, még a 19. század vége volt, és hogy szakmai életének nagy részét a 20. században élte le. De öröksége a 21. század számára az, hogy példája, hogy mindig a kiválóságra törekedett, lelkesedése, hogy a jó zenét az emberi lélek számára népszerűsítse, és fáradhatatlan erőfeszítései mindezek megvalósítása érdekében még mindig példaként állnak előttünk. [...] Kodály Zoltán életére és munkásságára mindaddig emlékezni fogunk, amíg lesznek olyanok, akik látva az értéket abban, amit a magyar nép számára próbált elérni, felvállalják a kihívást, hogy ezeket az eredményeket a nagyvilág elé tárják.”

A fenti idézet megerősíti, hogy – mint a Kodály-koncepció definíciója és a Kodály-kép kapcsán láthattuk –, elkötelezett követői számára a Kodály-pedagógia elsődleges vonzerejét a hozzá kapcsolt *étosz* adja. Az IKS – mint a Kodály szellemében

⁶⁸⁵ Jerry Jaccard egyik beszélgetésünkön említette, hogy emlékei szerint az USA-ban a Kodály-követők akkoriban kezdtek a technikai/módszertani elemektől a filozófiai aspektus felé fordulni, amely magyarázata lehet annak, hogy a grafikonon látható „kiugró” eredmények forrásai elsősorban amerikai és a hazai problémákkal küzdő magyar szerzők írásai (Jaccard, 2022, május 4. [Személyes kommunikáció]).

tevékenykedő közösség szervezete – előtt álló legnagyobb kihívások és feladatok egyike ennek az éthosznak a megőrzése és továbbadása egy értékrelativista korban felnövő generáció számára, amely már nem áll Kodály és közvetlen tanítványai személyes hatása alatt. Ez az IKS számára lehetőség is egy mítoszépítés nélküli Kodály-kép megalkotására, illetve a Kodály-hatás minél kevésbé elfogult tanulmányozására, megértésére, a koncepcióban rejlő lehetőségek és potenciális hátrányok felmérésére, építő jellegű kritikájára és további fejlesztésére.

XIV. ÖSSZEFOGLALÁS

14. 1. További lehetséges kutatási irányok

A dolgozat készítése során számos olyan kérdés felmerült, amely új kutatási kérdéseket és témákat vetett fel. Ezek részben a kutatási idő-, tér- és forrásbeli limitációkból adódnak, mások a választott kutatási paradigmából, a szervezettörténeti narratívából és kutatási kérdésekből adódtak.

Nem volt módom részleteiben vizsgálni az IKS és nemzeti szervezeti tagjainak kapcsolatát, illetve azok önálló tevékenységét, amely azonosíthatna olyan területeket, amelyeket az IKS eredményesen támogatna. Érdeemes lenne feltárni továbbá a nemzetközi Kodály-adaptáció és az IKS magyarországi recepcióját.

Az IKS tagság és a nemzeti tagok körében tervezett online kérdőíves felmérés az alacsony válaszadás miatt eredménytelen volt: az IKS akkori tagságának alig 10%-a töltötte ki a kérdőívet (n=51), míg a nemzeti szervezetek olyan tagjai közül, akik nem IKS-tagok, a válaszok a célcsoport kb. 2–5%-át tették ki (n=43), de a taglétszámokról csak hozzávetőleges adataim vannak. Az alacsony válaszadási hajlandóság okainak feltárása szintén új kutatási irányt jelentene.

A történeti kutatásban és az írott forrásokra támaszkodó tartalomelemzésekben nem kaptak hangsúlyos helyet a résztvevők személyes emlékei, az általuk megalkotott narratívák. Egy későbbre tervezett kutatási projektem célja ezért, hogy összegyűjtssem ezeket a történeteket és oral history [elbeszélte történelem] irányú kutatás eredményeként az érintettek elbeszélései alapján is bemutassam az IKS történetét.

14. 2. Összegzés

A kutatás kiinduló kérdése ez volt: **Milyen módon és milyen feltételek-korlátok között képes a szervezet a küldetésnyilatkozatában és alapszabályában meghatározott feladatokat – „Kodály Zoltán nevéhez kapcsolódó zenei, pedagógiai és kulturális eszmék terjesztése az egész világon” – elvégezni?**

Az IKS történetének áttekintése alapján a Társaság alapításakor kitűzött célok elérési módjainak több lehetséges útja merült fel az IKS működése során: 1) zárt, válogatott társaság, amely rendelkezik a Kodály-pedagógia névvel illetett tevékenységek minősítésére, esetleg koordinálására; vagy 2) bárki számára nyitott közösség, amely támogat minden érdeklődőt, aki elkötelezett a Kodály-koncepció iránt, nemzetközi háttérrel biztosítva a lokális képviselőknek.

Az első út alig néhány éven belül járhatatlannak bizonyult, és bár az 1990-es években a Svájci Kodály Intézet felvetette az IKS szerepének ilyenként való újraértelmezését, akkoriban az Elnökség már nem támogatta azt.

Az alapítás idején, a magyar politikai szereplők által hasznosítani kívánt kultúrpolitikai és kulturális diplomáciai funkcióról a kormányzervek már az 1980-as évekre lemondtak, lévén nem sikerült a szocialista blokk képviselőit olyan mértékben bevonni, hogy az IKS ilyen célokra alkalmas legyen. Michalis Patseas elmondása alapján az IKS léte inkább ellensúlyozta a Kodály-pedagógiát a szocialista rendszer sikerének bemutatni igyekvő narratívát: a nemzetközi adaptációk és követők sokasága igazolta, hogy a Kodály-koncepció nemcsak szocialista/kommunista „termék”, hanem általánosan érvényes filozófia és rendszer.⁶⁸⁶

A Társaság igyekezett Kodály-szellemiségét és munkásságát minél szélesebb körben bemutatni: könyveket, zeneműveket adott ki, kortárs zeneszerzőket ösztönzött új karművek írására, hangversenyeket és kórusversenyeket szervezett. A mindenkor szűkös anyagi lehetőségek miatt a projektek többségét nem sikerült tartóssá tenni és számos kezdeményezés eleve meg sem valósult. Máig működő tevékenysége az ösztöndíj, amellyel a Kodály-koncepció iránt érdeklődők tanulmányait támogatják, illetve a félévente megjelentett Bulletin. Egyéb programjaiban számít lokális tagszervezeteire, mint a két évente megrendezett Kodály-szimpozium, amelynek 50. évfordulóját 2023 nyarán ünnepli a Társaság.

A Társaság taglétszáma 500 fő körül stabilizálódott, ennél magasabbra tartósan nem sikerült emelni, bár a Kodály-koncepció iránti érdeklődés magas napjainkban is, amelyet alátámaszt a nemzeti tagszervezetek saját tagságának száma. Megszólításuk, az IKS-be bevonásuk a mindenkori vezetőség feladata, amelyhez az infokommunikációs eszközök új lehetőséget teremtenek és az elmúlt években történtek ilyen kísérletek.

A Bulletinben kommunikált üzenetek nyomán az IKS akkor lehet releváns és működőképes, ha a folyamatosan változó gazdasági-társadalmi-ideológiai környezetben sikeresen továbbítja a Kodály-i alapelvek éthoszáét, de nem ragaszkodik a Kodály-koncepció – és főként a gyakorlati alkalmazás – dogmatikus értelmezéséhez, hanem teret ad különböző nézőpontoknak, elősegítve a Kodály-i elvek mindenkori földrajzi, társadalmi, gazdasági és kulturális viszonyokhoz való adaptálását, az állandónak és egyetemesnek tekintett alapelvekre épülő gyakorlat folyamatos megújulását.

⁶⁸⁶ Patseas, M. (2022, május 6). [Személyes kommunikáció].

IRODALOMJEGYZÉK

1. Monográfiák, periodikában megjelent írások

- 30 years of the International Kodály Society: A celebration concert in Budapest. (2006).
Bulletin of the International Kodály Society, 31(1), 50–51.
- A magyar módszer követői. (1969). *Muzsika*, 12(11), 44–46.
- A Times a magyar zenekultúra eredményeiről. (1959, január 9). *Magyar Nemzet*, 4.
- Ádám, J. (1944). *Módszeres énektanítás*. Országos Közoktatási Tanács.
- Ádám, J. (1958a). Magyar népdal külföldi tankönyvekben. *Muzsika*, 1(12), 575–576.
- Ádám, J. (1958b). Some Aspects of Music Education in Hungary. In *Third International Conference on the Role and Place of Music in the Education of Youth and Adults* (p. 77–82). International Society for Music Education.
- Ádám, J. (1971). *Growing in music with movable do*. Pannonius Central Service.
- Amended statutes of the International Kodály Society. (1981). *Bulletin of the International Kodály Society*, 6(2), 36–38.
- Assmann, J. (2004). *A kulturális emlékezet: Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban* (2. kiad.). Atlantisz Könyvkiadó.
- Ávila, M. B. (2000). The Kodály method and „Brazilian reality”. *Bulletin of the International Kodály Society*, 25(1), 38–41.
- Az Országgyűlés 34/1998. (III. 18.) OGY határozata a társadalmi szervezetek költségvetési támogatásának elosztásáról. (1998). *Magyar Közlöny*, 21, 1684–1699.
- Az Országgyűlés 40/1999. (V. 7.) OGY határozata a társadalmi szervezetek költségvetési támogatásának elosztásáról. (1999). *Magyar Közlöny*, 40, 2749–2764.
- Az Országgyűlés 62/1997. (VI. 13.) OGY határozata a társadalmi szervezetek költségvetési támogatásának elosztásáról. (1997). *Magyar Közlöny*, 51, 3905–3919.
- Bacon, D. (1971). Beszámoló az amerikai Kodály Zenei Nevelési Intézetéről. *Parlando*, 13(7–8), 26–33.
- Bacon, D. (1988). The importance of Kodály training for performers. *Bulletin of the International Kodály Society*, 13(2), 14–19.
- Bacon, D. (1993). *Hold fast to dreams: Writings inspired by Zoltán Kodály*. Kodály Center of America.
- Bacon, D. (1999). Survival and revival of Kodály’s heritage: Back to the sources. *Bulletin of the International Kodály Society*, 24(2), 17–23.

- Bacon, D. (2002). *A tribute to many Hungarian master teachers, scholars, authors, researchers and artists* (2nd ed.). KCA.
- Bacon, D. (2007). Archives: Their role in expanding your horizons. *Bulletin of the International Kodály Society*, 32(2), 42–48.
- Bácskai, E., Vitányi, I., Manchin, R., & Sági, M. (1972). *Ének-zenei iskolába jártak...* Zeneműkiadó.
- Bárdos, L. (1978). *On Kodály's children's choruses*. Kodály Institute.
- Befejeződött az ISME konferenciája. (1964, július 4). *Magyar nemzet*, 5.
- Benedict, C. (2009). Processes of alienation: Marx, Orff and Kodaly. *British Journal of Music Education; Cambridge*, 26(2), 213–224.
<http://dx.doi.org/10.1017/S0265051709008444>
- Berlász, M. (1982). Zoltán Kodály as President of the Arts Council in Hungary (1945–1950). *Bulletin of the International Kodály Society*, 7(2), 38–41.
- Bíró, Z. H. (2009a). A magyar neveléstudományi kommunikáció jellemzői (1997–2006): Összehasonlító tudományszociológiai elemzés, avagy kísérlet egy nemzetközi kutatás adaptációjára. *Magyar Pedagógia*, 109(1), 47–76.
- Bíró, Z. H. (2009b). A magyar neveléstudományi kommunikáció szereplői: Tudományszociológiai elemzés a központi pedagógiai folyóiratok szerzőiről (1997–2006). *Iskolakultúra*, 19(3–4), 74–100.
- Blacking, J. (1985). World musics in schools: A British contribution to Kodály music education. *Bulletin of the International Kodály Society*, 10(2), 6–15.
- Bollobás, B. (1986). Beszámoló a VII. Nemzetközi Kodály Szimpóziumról. *Az ének-zene tanítása*, 29(2), 84–87.
- Bónis, F. (szerk.). (2017). *Így láttuk Kodályt* (4., bőv. kiad.). Balassi Kiadó.
- Bónis, F., Szőnyi, E., & Vikár, L. (szerk.). (1986). *International Kodály Conference Budapest, 1982*. Editio Musica Budapest.
- Bonnin, J. (2008). *Katinka Dániel: Her life and her contributions to Kodály pedagogy in the Unites States*. VDM Verlag Dr. Müller.
- Boon, A. (2021). „A Dear and Hoped-For Guest”: Eisenhower’s cancelled trip to the Soviet Union and the final year of his presidency. *Diplomacy & Statecraft*, 32(3), 509–530. <https://doi.org/10.1080/09592296.2021.1961488>
- Bowman, W. (2010). Universals, relativism, and music education. *Visions of Research in Music Education*, 15(1), Article 6.

- Bradshaw, M. (2015). Quality music and the development of musicianship: Comparing the educational philosophies of Elliott and Kodály. *Bulletin of the International Kodály Society*, 40(1), 23–32.
- Breen, S. P. (2019). Music, education, and the brain: How cognitive neuroscience fits (or doesn't fit) In the 21st century Kodály classroom. *Bulletin of the International Kodály Society*, 44(2), 17–25.
- Burtenshaw, L. (1980). The nature and function of the Music Achievement Film Test. *Bulletin of the International Kodály Society*, 5(2), 34–43.
- Campbell, P. S. (1994). Beyond cultural boundaries: Listening as learning style. *Bulletin of the International Kodály Society*, 19(1), 49–60.
- Campbell, P. S. (2005). For the world's children: Teaching music with a capital „M". *Bulletin of the International Kodály Society*, 30(1), 35–40.
- Campbell, P. S. (2018). *Music, education, and diversity: Building cultures and communities*. Teachers College Press.
- Carroll, A. (2011). New honorary members: Deanna Hoermann. *Bulletin of the International Kodály Society*, 36(2), 46–47.
- Caylor, F. B. (1978). Brief list of selected (mostly contemporary) materials as background for reference or research. *Bulletin of the International Kodály Society*, 3(1), 14–21.
- Caylor, F. B. (1979). Music for our children's children. *Bulletin of the International Kodály Society*, 3(2), 10–26.
- Celebration Year for the 30th anniversary of the International Kodály Society (August 2005 till August 2006). (2005). *Bulletin of the International Kodály Society*, 30(2), 49–50.
- Choksy, L. (1981). *The Kodály context: Creating an environment for musical learning*. Prentice-Hall.
- Choksy, L. (1983). Teacher training and re-training via Kodály principles: A study in effective university-community cooperation. *Bulletin of the International Kodály Society*, 8(2), 37–41.
- Choksy, L. (1988). *The Kodály method: Comprehensive music education from infant to adult* (2nd ed.). Prentice-Hall.
- Choksy, L. (1999). *The Kodály method II: Folksong to masterwork*. Prentice Hall.
- Choksy, L. (2000). The Kodály movement: Past, present & future. *Bulletin of the International Kodály Society*, 25(2), 40–44.

- Choksy, L. (2007). Towards a musical culture. *Bulletin of the International Kodály Society*, 32(2), 4–10.
- Choksy, L. (2014). New honorary members: Jerry L. Jaccard. *Bulletin of the International Kodály Society*, 39(2), 52–53.
- Choksy, L. (2017). Ever widening circles; Music as a core value. *Bulletin of the International Kodály Society*, 42(2), 3–10.
- Creation de l'Association „Kodály-France”. (1985). *Bulletin of the International Kodály Society*, 10(1), 38–39.
- Creation d'une „Antenne Pedagogique Kodály” en France. (1984). *Bulletin of the International Kodály Society*, 9(1), 35.
- Creutlein, T. von. (1985). *Säveltapailun ja musiikin teorian peruskurssit 1-3 työkirja* (8.-9. uudistettu painos.). Otava.
- Creutlein, T. von. (1986). *Kenraalibasso*. Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Creutlein, T. von. (1988). *The Kodály method or the Kodály concept? A doctorate dissertation about Hungarian music education and Zoltán Kodály*. s.n.
- Creutlein, T. von. (1990). Views to the Finnish adaptation of the Kodály method. *Bulletin of the International Kodály Society*, 15(2), 37–41.
- Cuskelly, J. (2004). Meaning in the music classroom. *Bulletin of the International Kodály Society*, 29(1), 41–49.
- Cuskelly, J. (2006). Music as culture: The importance of relationships. *Bulletin of the International Kodály Society*, 31(1), 23–30.
- Cuskelly, J. (2011). The importance of folk materials: The „little story” and the „big story”. *Bulletin of the International Kodály Society*, 36(2), 3–7.
- Cuskelly, J. (2013). Kodály music education in Malaysia: Professional development and training. *Bulletin of the International Kodály Society*, 38(1), 25–27.
- Cuskelly, J. (2018). News. *Bulletin of the International Kodály Society*, 43(2).
- Cuskelly, J. (2019a). Music education and cultural enhancement: Embedded duality in the Kodály philosophy. *Bulletin of the International Kodály Society*, 44(2), 4–11.
- Cuskelly, J. (2019b). Zene mint kultúra: A kapcsolatok jelentősége (T. Tóth, Ford.). *Parlando*, 61(3). <http://www.parlando.hu/2019/2019-3/Cuskelly-Hu.pdf>
- Dadak-Kozicka, K. (2001). Music-making as an expression of the truth about man and his community. *Bulletin of the International Kodály Society*, 26(1), 13–17.
- Daly, M. (2013). *The divine “ah-ha”*. Kodály Institute of Canada.

- Danish Kodály Society. (1989). *Bulletin of the International Kodály Society*, 14(1), 27–30.
- De Greeve, G. (1987). The worth of Kodály's philosophy in one's personality development. *Bulletin of the International Kodály Society*, 12(1), 16–18.
- De Greeve, G. (1988). Instrumental adaptation of the Kodály method based on Flemish folksongs. *Bulletin of the International Kodály Society*, 13(2), 24–27.
- De Greeve, G. (1999). From the Office in Budapest... *Bulletin of the International Kodály Society*, 24(2), 46–47.
- De Greeve, G. (2002). A Nemzetközi Kodály Társaság koncertje 2002. december 14-én a Zeneakadémián. *A Magyar Kodály Társaság Hírei*, 24(3), 53–54.
- De Greeve, G. (2004). From the Office in Budapest. *Bulletin of the International Kodály Society*, 29(1), 52.
- De Greeve, G. (2005). Zoltán Kodály's inspiration and the challenges of the 21st century. *Bulletin of the International Kodály Society*, 30(2), 5–9.
- De Greeve, G. (2007). Quo vadis? (Where next?). *Bulletin of the International Kodály Society*, 32(1), 39–43.
- De Greeve, G. (2008). [From the Office in Budapest]. *Bulletin of the International Kodály Society*, 33(1), 52.
- De Greeve, G. (2010). New honorary members: Prof. Miklós Szabó, Dr. Klára Kokas. *Bulletin of the International Kodály Society*, 35(2), 51.
- De Greeve, G. (2011a). From the Office in Budapest. *Bulletin of the International Kodály Society*, 36(1), 41–44.
- De Greeve, G. (2011b). Let us follow the guidance of Zoltán Kodály! (II). *Bulletin of the International Kodály Society*, 36(1), 49–51.
- De Greeve, G. (2013). Dr Eősze László szerepe a Nemzetközi Kodály Társaságban. In *Élet és mű: Zenetudományi tanulmányok: Emlékkönyv Eősze László tiszteletére* (o. 173–177). Editio Musica Budapest.
- De Greeve, G. (2020). Gilbert De Greeve nyílt levele (T. Tóth, Ford.). *Parlando*, 62(5). <http://www.parlando.hu/2020/2020-5/Nyilt-level.htm>
- De Greeve, G., & Kodályné Péczely, S. (2000). Preface. *Bulletin of the International Kodály Society, Jubilee edition*, 5.
- deVries, P. (2001). Reevaluating common Kodály practices. *Music Educators Journal*, 88(3), 24–27. <https://doi.org/10.2307/3399754>

- Dobszay, L. (2009). *After Kodály: Reflections on music education* (2., enlarged ed.). Kodály Intézet.
- Domby, P. (1988). All strings attached: The utilisation of theoretical and practical aspects of the Kodály concept in the teaching of string instrument classes. *Bulletin of the International Kodály Society*, 13(2), 19–24.
- Duerksen, C. (2003). Avoiding the „F” word in the music classroom: Fundamentalism and music education. *Canadian Music Educator; Etobicoke, Ont.*, 44(3), 18–22.
- Dwyer, R. (2009). Music for all? Exclusionary practices in Western music and what this means for Kodály educators. *Bulletin of the International Kodály Society*, 34(1), 20–28.
- Dwyer, R. (2010). Critical music literacy: Music education in the 21st century building upon the Kodály philosophy. *Bulletin of the International Kodály Society*, 35(1), 48–52.
- Earl, G. (2006). Kodály’s gift of enlightenment for piano teachers. *Bulletin of the International Kodály Society*, 31(1), 40–43.
- Edwards, M. (2003). The choral rehearsal and the singing experience as a conserving activity. *Bulletin of the International Kodály Society*, 28(2), 31–37.
- Ehmann, B. (2013). Az egyén a történelem sodrában: A pszichikus időélmény egy típusa mint a kollektív élményuniverzum megteremtője. *Magyar Tudomány*, 1. <http://www.matud.iif.hu/03jan/ehmann.html>
- Election by-law of the International Kodály Society. (1981). *Bulletin of the International Kodály Society*, 6(2), 39–40.
- Elliott, D. J. (1989). Key concepts in multicultural music education. *International Journal of Music Education*, 13(1), 11–18. <https://doi.org/10.1177/025576148901300102>
- Elliott, D. J. (1995). *Music matters: A new philosophy of music education*. Oxford University Press.
- Elliott, D. J., & Silverman, M. (2015). *Music matters: A philosophy of music education* (2. kiad.). Oxford University Press.
- Eősze, L. (1975). Nemzetközi Kodály Szimpózium – Nemzetközi Kodály Társaság. *Muzsika*, 18(10), 7–9.
- Eősze, L. (1978). Kodály and the piano. *Bulletin of the International Kodály Society*, 3(2), 3–9.
- Eősze, L. (1983). A VI. Nemzetközi Kodály Szimpózium után (Antwerpen – Tournai, 1983. augusztus 7-14.). *Muzsika*, 26(11), 38–39.

- Eősze, L. (2008). Kodály Zoltán életműve a 21. században. *Debreceni Szemle*, 16(3), 361–367.
- Eősze, L. (2015). *Intermezzo: Élet- és korrajzféle*. MMA.
- Erdei, P. (1978). Sixth International Kodály Seminar [invitation]. *Bulletin of the International Kodály Society*, 3(2), 21–22.
- Erős, I. (2008). *Kodály-módszer, Kodály-konceptió, Kodály-filozófia*. 50(5), 4–5.
- Factora, M. B. (2016). A music educator's venture into fieldwork research: Zoltán Kodály's scholarly influence. *Bulletin of the International Kodály Society*, 2(41), 3–14.
- Favreau, S. G. (1989). Une analyse pour fin pédagogique de chansons canadienne-françaises telles que collectionnées par Marius Barbeau. *Bulletin of the International Kodály Society*, 14(2), 17–19.
- Feierabend, J. M. (1992). Kodály and Gordon: same and different. *Bulletin of the International Kodály Society*, 17(1), 41–50.
- Fleischaker, R. L. (2017). Accumulating capital in music education: A content analysis of the Music Educators Journal from 2011-2016. *Excellence in Performing Arts Research*, 4(1), 1–13. <https://doi.org/10.21038/epar.2017.0401>
- Fodor, A. (1981). Sapporói beszámoló. *A Magyar Kodály Társaság Hírei*, 4(2), 3–7.
- Fodor, A. (1982). Kodály-szimpozium Japánban. *Forrás*, 14(12), 68–69.
- Forrai, K. (1983). The cultural impact of the Kodály presentation in early childhood education. *Bulletin of the International Kodály Society*, 8(2), 18–20.
- Forrai, K. (1988). *Music in preschool* (J. Sinor, Ford.). Corvina.
- Forrai, K. (1990). Zoltán Kodály's music education concepts in the preschool age. *Bulletin of the International Kodály Society*, 15(1), 14–19.
- Forrai, K. (1998). Preschool music education in the spirit of Zoltán Kodály. *Bulletin of the International Kodály Society*, 23(2), 25–30.
- Forth coming event: Kodály method. (2018). *Association Femmes d'Europe Newsletter*, 1(1), 16–17.
- Foster Griffin, K. (2019). Lauren Anne Abernethy in memoriam. *Kodály envoy*, 45(4), 9–10.
- Fredborg, K. (1955). *Kom og syng, I: Børnesange og sanglege til brug i børnehaver og skolens første klasser*. Musikhøjskolens Forlag.
- Friss, G., & Svitzer, A. (1972). *Mi re do lærerens bog: Metodiske anvisninger: supplerende pædagogiske hjælpemidler*. Hansen.

- Funkhauser, M. (2015). 1975-2015 The International Kodály Society celebrates its 40th anniversary. *Bulletin of the International Kodály Society*, 40(2), 44–46.
- Funkhauser, M. (2021). *The Kodály concept of music education and its reception in the United States – A comparative empirical study of selected music didactic content of Hungarian and American teaching materials for Kodály-Based elementary school music instruction*. [PhD értekezés]. University of Pécs Doctoral School of Education. <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/34268/matthias-funkhauser-phd-2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- G., B. (1968, június 23). Viva la Musical!: Befejeződött a zenei nevelési konferencia. *Kisalföld*, 1–2.
- Garo, É. (2017). New honorary members – Chantal Bigot-Testaz. *Bulletin of the International Kodály Society*, 42(2), 49–52.
- Geertz, C. (1976). Art as a cultural system. *MLN*, 91(6), 1473–1499. JSTOR. <https://doi.org/10.2307/2907147>
- General Assembly. (2019). *Bulletin of the International Kodály Society*, 44(2), 36–39.
- General assembly and election results 2007. (2007). *Bulletin of the International Kodály Society*, 32(2), 52–53.
- General Assembly and Election results 2015. (2015). *Bulletin of the International Kodály Society*, 40(2), 40–41.
- Gordon, E. E. (1994). Audiation: A theoretical and practical explanation. *Bulletin of the International Kodály Society*, 19(1), 30–34.
- Gordon, E. E. (2012). *Learning sequences in music: Skill, content, and patterns*. GIA Publications.
- Goulter, J. (2019). Cultural connections. *Bulletin of the International Kodály Society*, 44(2), 26–32.
- Gönczy, L. (2009). Kodály-koncepció: A megértés és alkalmazás nehézségei Magyarországon. *Magyar Pedagógia*, 109(2), 169–185.
- Greek Kodály Society. (1989). *Bulletin of the International Kodály Society*, 14(1), 24–25.
- Gurgel, R. (2019). The Tanglewood Symposium: Popular Music Pedagogy from 1967 to Today. *Music Educators Journal*, 105(3), 60–65. <https://doi.org/10.1177/0027432119831752>
- Gyáni G. (2010). *Az elveszített múlt: A tapasztalat mint emlékezet és történelem*. Nyitott Könyvműhely.

- Hadas, M. (1993). *A nemzet prófétája: Kísérlet Kodály Zoltán pályájának szociológiai értelmezésére* [Kandidátusi értekezés].
- Haley, J. (1980). The perpetuation of American culture – Through Kodály inspired music education. *Bulletin of the International Kodály Society*, 5(2), 53–55.
- Hamann, D. L., & Lucas, K. V. (1998). Establishing journal eminence in music education research. *Journal of Research in Music Education*, 46(3), 405–413. <https://doi.org/10.2307/3345552>
- Hartyányi, J. (2001). Listening to the children: The inner dimension of Kodály's philosophy. *Bulletin of the International Kodály Society*, 26(2), 15–19.
- Hartyányi, J. (2002). *An ode for music: 11 analyses of choral compositions of Zoltán Kodály*. International Kodály Society.
- Hartyányi, J. (2003). Making music together. *Bulletin of the International Kodály Society*, 28(2), 22–24.
- Hartyányi, J. (2013). New honorary members: Éva Rozgonyi. *Bulletin of the International Kodály Society*, 38(2), 48.
- Hartyányi, J. (szerk.). (2018). *Tizenhárom tanulmány Kodály Zoltán kórusműveiről*. Magyar Kodály Társaság.
- Hartyányi, J., & Mindszenty, Zs. (szerk.). (2020). *Álmok szárnyán a jövőbe – Hold fast to dreams while embracing the future: In memoriam Szőnyi Erzsébet: Nemzetközi Zenei Nevelési Konferencia*. KÓTA.
- Hein, M. A. (1980a). IKS News around the world. *International Kodály Society Newsletter*, 3–4, 3–5.
- Hein, M. A. (1980b). Zoltán Kodály as educator: The effects of the Kodály pedagogy on teacher and student. *Bulletin of the International Kodály Society*, 5(1), 40–47.
- Hein, M. A. (1992). *The legacy of Zoltán Kodály: An oral history perspective*. International Kodály Society.
- Heller, G. N. (1998). Historical research in music education: Definitions and defenses. *Philosophy of Music Education Review*, 6(2), 77–89.
- Hidasi, J., & Vihar, J. (2018). *Egy magyar lelkű japán, Hani Kjóko*. Balassi Kiadó.
- Hoermann, D. (2005). Birth of the IKS - 30 years ago. *Bulletin of the International Kodály Society*, 30(2), 48–49.
- Hoermann, D. B. (1973). *The teacher's manual for Marta Nemesszeghy's Children's song book*. Owen Martin.

- Hoermann, D., & Herbert, G. F. (1979). *Report and evaluation: A developmental programme of music education for primary school (Kodaly-based)*. Educational Supplies.
- Hollós, M. (1986). „Játékok” Sonoko iskolájában. *Parlando*, 28(3), 9–10.
- Humphreys, J. T. (1999). The Bulletin of Historical Research in Music Education: Its authors, reviewers, and editorial committee members for the first twenty years. *The Bulletin of Historical Research in Music Education*, 20(3), 171–180. <https://doi.org/10.1177/153660069902000302>
- Humphreys, J. T., & Stauffer, S. L. (2000). An analysis of the editorial committee of the „Journal of Research in Music Education”, 1953-1992. *Journal of Research in Music Education*, 48(1), 65–77. <https://doi.org/10.2307/3345457>
- IKS meetings in London. (1985). *Bulletin of the International Kodály Society*, 10(2), 49–50.
- In Memoriam Zoltán Kodály Third International Composers’ Competition, Budapest, 2012. (2012). *Bulletin of the International Kodály Society*, 37(1), 53–54.
- Infomations on the Society. (1985). *Bulletin of the International Kodály Society*, 10(2), 57–61.
- International Composers’ Competition on the occasion of the 115th anniversary of the birth and 30th anniversary of the death of Zoltán Kodály. (1997). *Bulletin of the International Kodály Society*, 22(2), 48.
- International Kodály Society. (2006). *Music, a universal language: 31 folksongs from 21 different countries, with an arrangement of each song for 2- or 3-part children’s or youth choir*. International Kodály Society.
- International Society for Music Education. (2018, július 19). *International Society for Music Education Constitution*. https://www.isme.org/sites/default/files/documents/Constitution%20-%202019%20July%202018_0_4.pdf
- Itô, N. (2022). Zenei és képzőművészeti nevelés az 1960-as évek közepéig Japánban. In N. Itô, A. Szekács, & O. Csoma, *Gyermekek, zene, művészet: Magyarország és Japán: Forrai Katalin, Székácsné Vida Mária és Hani Kjóko kapcsolatán keresztül* (p. 13–21). Liszt Intézet Magyar Kulturális Központ Tokió.
- Ittész, M. (1977). Music pedagogical works of Kodály and their relation with European art music. *Bulletin of the International Kodály Society*, 2(1–2), 5–12.

- Ittzés, M. (1980). The musical world of Kodály's instrumental pieces for children. *Bulletin of the International Kodály Society*, 5(2), 13–23.
- Ittzés, M. (1995). Essay competition: Zoltán Kodály's music. *Bulletin of the International Kodály Society*, 20(2), 51.
- Ittzés, M. (1998a). East meets West in Kodály's oeuvre: Multicultural ideas in his writings and musical works. *Bulletin of the International Kodály Society*, 23(1), 27–33.
- Ittzés, M. (1998b). International Kodály Conference, Budapest 1997. *Bulletin of the International Kodály Society*, 23(1), 48–50.
- Ittzés, M. (2001). Message from the Vice-President. *Bulletin of the International Kodály Society*, 26(1), 24–26.
- Ittzés, M. (2004). Zoltán Kodály: 1882-1967 [Profile]. *International Journal of Music Education; London, Eng.*, 22(2), 132–147.
- Ittzés, M. (2013). Nemzetközi Kodály Szimpózium. *A Magyar Kodály Társaság Hírei*, 34(3), 4–8.
- Ittzés, M. (2017). An IKS „Kodály Year” opening concert: Performed by József Balog on March 3, 2017 at the Kodály Institute in Kecskemét, Hungary. *Bulletin of the International Kodály Society*, 42(1), 47–50.
- Ittzés, M. (2000). Nyílt levél Trencsényi Lászlóhoz. *Iskolakultúra*, 8., 115–119.
- Jaccard, J. L. (2006a). Kodály's legacy: The power of one—the power of a few—the power of many. *Bulletin of the International Kodály Society*, 31(2), 9–18.
- Jaccard, J. L. (2006b). Review of The International Kodály Society's songbook: Music, a universal language. *Bulletin of the International Kodály Society*, 31(2), 50–51.
- Jaccard, J. L. (2007). The Kodály un-method of musical education. *Bulletin of the International Kodály Society*, 32(2), 32–41.
- Jaccard, J. L. (2012a). A call to celebrate the 130th anniversary of Zoltán Kodály's birth on December 16, 1882. *Bulletin of the International Kodály Society*, 37(1), 54–55.
- Jaccard, J. L. (2012b). General call for articles. *Bulletin of the International Kodály Society*, 37(1), 55.
- Jaccard, J. L. (2016). *Dallamok és disszonanciák: A zene nagykövete Szőnyi Erzsébet*. Nap Kiadó.
- Jaccard, J. L. (2021, augusztus 11). *IKS László Vikár International Folk Music Research Forum: Introduction* [Conference presentation]. 25th IKS Symposium - Village voices in global harmony, Katowice, Poland.

- Jaccard, J. L. (2022). Bevezető Alexander Ringer és Gilbert De Greeve Vir Justus in Musica – Tisztelgés Kodály Zoltán előtt c. Írásaihoz (T. Tóth, Ford.). *Parlando*, 64(6). http://www.parlando.hu/2022/2022-6/Jerry_Jaccard-Toth_Terez.pdf
- Jaccard, J. L., & Morán Quiroz, H. M. (szerk.). (2010). *Intersections: Music, Tradition and Education*. Universidad de Guadalajara, Centro Universitario de Ciencias Sociales y Humanidades.
- Jankowska, M. (1998). Fifteen years of the Polish Kodály Circle. *Bulletin of the International Kodály Society*, 23(1).
- Janurik, M., & Józsa, K. (2016). Zene és tanulás. *Tanító*, 54(1), 21–24.
- Johnston, R. (szerk.). (1986). *Zoltán Kodály in North America*. Avondale Press.
- Joslyn, J. (1975, december 10.). Even music succumbs to politics in Hungary. *Milwaukee Sentinel*, 62.
- Jubilee celebration; Jubilee CD. (2000). *Bulletin of the International Kodály Society*, 25(2), 26.
- Kabalevsky, D. (1976). In memoriam Zoltán Kodály. *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1), 11–14.
- Kálmán, Gy. (2002, december 16). Átmeneti vereséget szenvedtünk: Gilbert de Greeve borulató gondolatai a Kodály Zoltán megálmodta zenei nevelés jövőjét illetően. *Magyar Nemzet*, 14.
- Kaplan, B. (1981). Kodály concept in Israel, a report. *Bulletin of the International Kodály Society*, 6(2), 44–45.
- Kéri, L. Z. (2008). *A Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet megalakulása és története (1973-2005)* [Doktori disszertáció]. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar.
- Kertész, A. (2019). Köszöntő: A 40 éves Magyar Kodály Társaság évadzáró ünnepe 2018. december 16-án. *A Magyar Kodály Társaság hírei*, 40(1), 4–6.
- Kiss, H. (2007). Két írás Darázs Árpádról. *Jászsági évkönyv*, 195–209.
- Kite, T. S. (1985). *The Organization of American Kodály Educators: Its history and impact on American music education* [PhD értekezés]. University of Houston.
- Kocsárné Herboly, I. (1981). The Kodály concept and 20th century music. *Bulletin of the International Kodály Society*, 6(1), 17–27.
- Kocsárné Herboly, I. (1988). Do we need a method in music education? *Bulletin of the International Kodály Society*, 13(1), 41–43.

- Kocsárné Herboly, I. (2007). Is the „Hundred Year Plan” still timely in the 21st century? *Bulletin of thmusice International Kodály Society*, 32(1), 3–8.
- Kodály, Z. (1961). The tasks of musicology in Hungary. *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 1(1/2), 5–8. <https://doi.org/10.2307/901493>
- Kodály, Z. (1964). Address by Zoltán Kodály at the Opening Ceremony. *Journal of the International Folk Music Council*, 16, 4–5. <https://doi.org/10.2307/835056>
- Kodály, Z. (1967). Folk song in pedagogy. *Music Educators Journal*, 53(7), 59–61. <https://doi.org/10.2307/3391025>
- Kodály, Z. (1969). *Utam a zenéhez öt beszélgetés Lutz Besch-sel*. Zeneműkiadó.
- Kodály, Z. (1974). *The selected writings of Zoltán Kodály* (F. Bónis, Szerk.). Corvina.
- Kodály, Z. (1980). *Kodái Zorutân no kyôiku sisô to zissen: Ikita ongaku no kyôyû wo mezasite*. Zen-On.
- Kodály, Z. (1982). Some letters by Kodály. *Bulletin of the International Kodály Society*, 7(2), 10–25.
- Kodály, Z. (1983). *Wege zur Musik: Ausgewählte Schriften und Reden* (F. Bónis, Szerk.). Corvina.
- Kodály, Z. (1989). *Közélet, vallomások, zeneélet*. Szépirodalmi Könyvkiadó.
- Kodály, Z. (1993). *Magyar zene, magyar nyelv, magyar vers*. Szépirodalmi Könyvkiadó.
- Kodály, Z. (2002a). *Letters in English, French, German, Italian, Latin*. Argumentum Kodály Archívum.
- Kodály, Z. (2002b). *Music should belong to everyone: 120 quotations from his writings and speeches* (Kocsárné Herboly, szerk.). International Kodály Society.
- Kodály, Z. (2007a). *Visszatekintés* (Bónis F., szerk.; 3. bőv., Köt. 1). Argumentum.
- Kodály, Z. (2007b). *Visszatekintés* (Bónis F., szerk.; 3. bőv., Köt. 2). Argumentum.
- Kodály, Z. (2007c). *Visszatekintés* (Bónis F., szerk.; 3. bőv., Köt. 3). Argumentum.
- Kodály, Z. (2019). *Writings on music education* (Ittész M., szerk.). Liszt Academy.
- Kodály Zoltán tiszteletére. (2002, november 21). *Pedagógusok Lapja*, 13.
- Kodályné Péczely, S. (1976). [Preface]. *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1), 1.
- Kodályné Péczely, S. (1977). Keynote address. *Bulletin of the International Kodály Society*, 2(1–2), 3–4.
- Kodály-ülésszak. (1977, december 14). *Magyar Hírlap*, 6.
- Kokas, K. (1970). Zenei nevelésünkről egy amerikai nyári tanfolyam kapcsán. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 27(3), 472–474.

- Koszorúzások Kodály Zoltán emlékére. (1976, december 17). *Magyar Hírlap*, 7.
- Kovács, A. (2019). *A Kádár-rendszer és a zsidók*. Corvina.
- Körber, T. (1999). Kodály Fesztivál '99. *Muzsika*, 42(10), 10–11.
- Körmendy, Zs. (2015). *Koncertpedagógia: A befogadóvá nevelés alternatív útja* [PhD értekezés]. ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola. https://ppk.elte.hu/file/kormendy_zsolt_dissz.pdf
- Köteles, Gy. (2020). A Kodály-szemléletű tanárképzés története Kaliforniában 1969-2019. *Parlando*, 62(6). https://www.parlando.hu/2020/2020-6/Koteles_Gyorgy.pdf
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An introduction to its methodology* (2. kiad.). SAGE Publications, Inc.
- Krishnan, A. (2009). *What are academic disciplines?: Some observations on the disciplinarity vs. interdisciplinarity debate*. ESRC National Centre for Research Methods, NCRM Working Paper Series, 03/09. http://eprints.ncrm.ac.uk/783/1/what_are_academic_disciplines.pdf
- Króó, Gy., & Feuer, M. (szerk.). (1972). *Vita a zenepedagógiáról*. Zeneműkiadó.
- L., D. (1964). Review of Choral Method: Bicinia Hungarica [Review of *Review of Choral Method: Bicinia Hungarica*, by Z. Kodály & P. M. Young]. *Music & Letters*, 45(2), 198–198.
- L. Nagy, K. (1999). Kodály's music educational concept in the Hungarian public school music education in the changing school system. *Bulletin of the International Kodály Society*, 24(1), 26–41.
- Bárdos, L. (1978). *On Kodály's children's choruses*. Kodály Intézet.
- László, J. (2003). Történelem, elbeszélés, identitás. *Magyar Tudomány*, 1. <http://www.matud.iif.hu/03jan/laszlo2.html>
- László, Sz. (2019). Promoting the Kodály Method during the Cold War: Hungarian cultural diplomacy and the transnational network of music educators in the 1960s and 1970s. *Múltunk, Különszám*, 107–140.
- László, Sz. (2022). „Az új kalandozások kora”: A Kulturális Kapcsolatok Intézetének működése az 1960–70-es években. In I. Lengvári (szerk.), *Felsőoktatási intézményeink külkapcsolatai a 20. Században: A 2020. november 12-én tartott konferencia előadásai* (o. 63–85). PTE Egyetemi Levéltár. https://leveltar.pte.hu/sites/leveltar.pte.hu/files/files/kiadvanyok/kulkapcsolatok.pdf?j=1246092&sfmc_sub=17645159&l=79205_HTML&u=28999092&mid=7329939&jb=1

- Lawler, V. (1958). Glimpses from Copenhagen: A report of the Third General Assembly of the International Society for Music Education. *Music Educators Journal*, 45(2), 15–20. <https://doi.org/10.2307/3388913>
- Liani, D. (1976). L'educazione musicale in Italia e il metodo Kodály. *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1), 34–35.
- Liu, Y.-S. (2008). *The Kodály method in Taiwan: Its introduction and adaptation to elementary music education, 1987–2000* [PhD értekezés]. Arizona State University.
- Lugossy, J. (1968). „A kodályi életmű a szocialista Magyarország kultúrkinccse” – Lugossy Jenő miniszterhelyettes ünnepi beszéde. *Az ének-zene tanítása*, 11(1), 1–3.
- Lugossy, M. (1966). Tapasztalatok az észtt ének-zenei nevelésről. *Az ének-zene tanítása*, 9(4), 187–191.
- Lukin, L. (1971). A IX. ISME-konferencia (Moszkva, 1970. VII. 8-14.). *Az ének-zene tanítása*, 1, 41–43.
- Lukin, L. (1973). Nemzetközi Kodály-symposium: Oakland, aug. 1-15. *Muzsika*, 16(2), 20–21.
- M. Dietrich, H. (2013). Nemzetközi Forrai Katalin Díj átadás. *A Magyar Kodály Társaság Hírei*, 34(3), 9.
- M. Dietrich, H. (2015). Forrai Katalin díj-átadás: Nemzetközi Kodály Társaság 22. Szimpóziuma—2015. Edinburgh. *A Magyar Kodály Társaság hírei*, 36(3), 10–14.
- M. Dietrich, H. (2017). IKS Symposium 2017 Canada. *A Magyar Kodály Társaság Hírei*, 38(4), 36–38.
- Mackinlay, E. (2011). Social justice and music education: Engaging our thinking hearts. *Bulletin of the International Kodály Society*, 36(2), 8–15.
- Magyar Kodály Társaság: Nemzetközi zenetudományi konferencia Kodály Zoltán születésének 100. Évfordulója alkalmából. (1984). *A Magyar Kodály Társaság Hírei*, 5–6, 22–27.
- Magyar könyvek, magyar zene Japánban: Dr. Timár István nyilatkozik tokiói tárgyalásairól. (1969, május 7). *Magyar Nemzet*, 4.
- Magyar Zeneművészek Szövetsége. (1965). *Az ISME (Zenei Nevelés Nemzetközi Társasága) Budapesten rendezett 6. Konferenciájának nemzetközi sajtóvisszhangja*. Magyar Zeneművészek Szövetsége.
- Mangione, G. (1978). Società Italiana Kodály—Italian Kodály Society. *Bulletin of the International Kodály Society*, 3(1), 32.

- Mangione, G. (1981). *La riscoperta della musica attraverso il metodo Kodály*. Acqvafresca.
- Mangione, G. (2007). *La pedagogia della music secondo Zoltán Kodály* (Nouva ed. / Giusi Barbieri.). Uni Service.
- Mark, M. L. (1985). Unique aspects of historical research in music education. *The Bulletin of Historical Research in Music Education*, 6(1), 29–33.
- Márkusné Natter-Nád, K. (2001). A Nemzetközi Kodály Társaság fennállásának 25. Évfordulója. *Zeneszó*, 11(2), 8.
- Márkusné Natter-Nád, K. (2005). A Kodály Zenepedagógiai Intézet alapításának 30 éves jubileuma. *Zeneszó*, 15(10), 11–12.
- Márkusné Natter-Nád, K. (2007). Nemzetközi Kodály Konferencia 2007. március 19-21. *Zeneszó*, 17(4), 3–6.
- Márkusné Natter-Nád, K. (szerk.). (2018). *Negyven éves a Magyar Kodály Társaság*. Magyar Kodály Társaság.
- Márkusné Natter-Nád, K. (2020). *Szőnyi Erzsébet emlékére*. Magyar Kodály Társaság, KÓTA.
- Masin-Kelemen, M. (1989). Instrumental teaching of the pre-kindergarten child based on the Kodály approach. *Bulletin of the International Kodály Society*, 14(1), 6–9.
- Mason, R. O., McKenney, J. L., & Copeland, D. G. (1997). An historical method for MIS research: steps and assumptions. *MIS Quarterly*, 21(3), 307–320. <https://doi.org/10.2307/249499>
- Matthews, J. P. C. (2007). *Explosion: The Hungarian Revolution of 1956*. Hippocrene Books.
- Mattingly, B. (2016). *Katalin Forrai and the development of the Kodály concept in early childhood music education* [Doctoral dissertation]. University of Oklahoma.
- Mayer, C. W. (2007). *Mein Weg zu Kodály und mit Kodály* [Kézirat]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Mayring, P. (2000). Qualitative content analysis. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 1(2). <https://doi.org/10.17169/fqs-1.2.1089>
- Mayring, P. (2014). *Qualitative content analysis: Theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Philipp Mayring. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-395173>

- Mayring, P. (2019). Qualitative content analysis: Demarcation, varieties, developments. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 20(3). <https://doi.org/10.17169/fqs-20.3.3343>
- Mayring, P. (2022). *Qualitative Content Analysis: A Step-by-Step Guide*. SAGE Publications.
- McCarthy, M. (1997). The role of ISME in the promotion of multicultural music education, 1953–96. *International Journal of Music Education; London, Eng.*, 29(1), 81–93.
- McCarthy, M. (1999). The Bulletin of Historical Research in Music Education: A content analysis of articles in the first twenty volumes. *The Bulletin of Historical Research in Music Education*, 20(3), 181–202. <https://doi.org/10.1177/153660069902000303>
- McCarthy, M. (2004). *Toward a global community: The International Society for Music Education 1953-2003*. ISME. <https://www.isme.org/sites/default/files/documents/ISME%2BHistory%2BBook.pdf>
- McCarthy, M. (2012). Developments and trends in historical research as reflected in the Journal of Historical Research in Music Education, Volumes 21–30 (1999–2009). *Journal of Historical Research in Music Education*, 33(2), 152–171.
- Membership. (2003). *Bulletin of the International Kodály Society*, 28(1), 52.
- Mey, G. (2008). Die neue Übersichtlichkeit. Lexika, Glossare und Wörterbücher zu qualitativer Forschung. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 9(2). <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs080258>
- Miralis, Y. (2006). Clarifying the terms „multicultural,” „multiethnic,” and „world music education” through a review of literature. *Update - Applications of Research in Music Education; Columbia, S. C.*, 24(2), 54–67.
- Miró Cortez, C. (2001). Levels of integration of the Kodály concept in the music education in Spain. *Bulletin of the International Kodály Society*, 26(1), 3–12.
- Moharos, J. (1984). *A Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetem (Academia Istropolitana Nova) húsz éve Sajtótükör*. TIT.
- Munroe, T. (1956). Art and international understanding. In *Art education: Its philosophy and psychology: Selected essays* (p. 151–168). Liberal Arts Press.
- Műsorok. (1976, december 18). *Népszava*, 10.
- Nagy, G. (2016). Tudománymetria és neveléstudomány. *Iskolakultúra*, 26(2), 50–62. <https://doi.org/10.17543/ISKKULT.2016.2.50>

- Nagy, G., & Molnár, G. (2017). A magyar pedagógia folyóirat tudománymetriai elemzése: Tendenciák, szerzők, társszerzőségi együttműködés. *Magyar Pedagógia*, 117(1), 5–27. <https://doi.org/10.17670/MPed.2017.1.5>
- Nagy, M. (1996, július 18). A Kodály-módszer csődje a közoktatásban: Tóth Anna: Saját ballagásukon sem énekelnek a diákok. *Népszabadság*, 9.
- Nakamura, T. (2003). Children who cannot read music and university students who cannot solve arithmetic questions. *Bulletin of the International Kodály Society*, 28(2), 38–41.
- Nelson, J. (2000). Reflections on a doctoral program with emphasis in the Kodály concept. *Bulletin of the International Kodály Society*, 25(2), 34–39.
- Nemes, L. N. (2015a). [Introduction to] Speech delivered at the opening ceremony of the 1946–47 academic year at the Liszt Academy of Music. *Bulletin of the International Kodály Society*, 40(2), 3–5.
- Nemes, L. N. (2015b). Musical art and teaching music. *Bulletin of the International Kodály Society*, 40(2), 6–12.
- Nemzetközi Kodály Társaság alakult. (1975, augusztus 14). *Fejér Megyei Hírlap*, 5.
- Nemzetközi Kodály-szimpozium. (1975, július 12). *Népszava*, 12.
- Nemzetközi Kodály-társaság alakult – Székhelye Budapest. (1975, augusztus 13). *Veszprémi Napló*, 2.
- Neuendorf, K. A. (2002). *The content analysis guidebook*. Sage Publications.
- New „evergreen membership”. (2004). *Bulletin of the International Kodály Society*, 29(1), 51.
- New honorary member: Pierre Perron. (2009). *Bulletin of the International Kodály Society*, 34(2), 49–50.
- New secure on-line system for IKS membership application and renewal. (2012). *Bulletin of the International Kodály Society*, 37(2), 47.
- News and details of various Kodály organizations. (2000). *Bulletin of the International Kodály Society*, 25(1), 49–55.
- Nickson, N. (1980). Non-Western music and Kodály education. *Bulletin of the International Kodály Society*, 5(1), 3–12.
- Nihon Hôsô Kyôkai. (1972). *Ainu dentô ongaku* (2. kiad.). NHK.
- Orman, E. K., & Price, H. E. (2007). Content analysis of four National Music Organizations’ Conferences. *Journal of Research in Music Education*, 55(2), 148–161.

- Országgyűlési támogatás egyesületeknek (1996). (1996, szeptember 24). *Magyar Nemzet*, 5.
- O'Shea, M., Hussey, M., & Gilroy, B. (1983). Music as a universal language within the British culture. *Bulletin of the International Kodály Society*, 8(2), 27–33.
- Pályázati index. (1996, január 18). *Magyar Hírlap*, 15.
- Pappné Vencsellői, K. (1997). A Kodály-módszer jutott csődbe Magyarországon? *Confessio*, 21(3), 104–107.
- Párkayné Szabó, H. (1966). A Nemzetközi Zenei Nevelési Társaság VII. konferenciája. *Parlando*, 8(11), 20–25.
- Patseas, M. (2002). The Kodály concept in the century of globalization. *Bulletin of the International Kodály Society*, 27(2), 42–48.
- Patseas, M. (2005). „Only art of intrinsic value is suitable for children”: The choice of music literature appropriate for education according to Kodály’s principles. *Bulletin of the International Kodály Society*, 30(2), 19–23.
- Patseas, M. (2011). From the Office in Budapest. *Bulletin of the International Kodály Society*, 36(2), 40–41.
- Patseas, M. (2012). Children’s voices: A call for compositions. *Bulletin of the International Kodály Society*, 37(2), 43–45.
- Patseas, M. (2014). From the Office in Budapest. *Bulletin of the International Kodály Society*, 39(2), 47.
- Pedersen, H. (1997). Zoltán Kodály: Denmark and a European Center of Music. *Bulletin of the International Kodály Society*, 22(2), 34–36.
- Péter, M. (1968). Beszámoló az ISME VIII. Nemzetközi Kongresszusáról—Dijon, 1968. júl. 2–7. *Az ének-zene tanítása*, 11(6), 241–246.
- Péter, M. (1979). Kodályról Ausztráliában. *Ifjú zenebarát*, 18(5), 2–3.
- Péteri, L. (2007). Kodály az államszocializmusban (1949–1967): Kultúrpolitika- és társadalomtörténeti tanulmány. In M. Berlász (szerk.), *Kodály Zoltán és tanítványai: A hagyomány és a hagyományozódás vizsgálata két nemzedék életművében* (p. 97–174). Rózsavölgyi és Társa.
- Pethő, V. (2011). *Kodály Zoltán és követői zenepedagógiájának életreform elemei* [PhD értekezés]. Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Doktori Iskola.
- Petrás, M. (1985). The melodic creativity of prepubescents [summary]. *Bulletin of the International Kodály Society*, 10(2), 54–55.

- Phillips, D. C., & Burbules, N. C. (2000). *Postpositivism and educational research*. Rowman & Littlefield.
- Pierce Sennyei, C. (2001). The Kodály method in post-communist Hungary: A decade of change. *Kodály envoy*, 27(2), 15–16.
- Pineau, C. (1983). *Éducation musicale à l'école maternelle adaptation française des idées pédagogiques de Zoltán Kodály: Expériences deux-sévriennes*. Centre Régional de Documentation Pédagogique.
- Pohjola, E. (1993). The Tapiola sound and Kodály. *Bulletin of the International Kodály Society*, 18(2), 41–50.
- Polyák, Zs. (2015). A 22. Nemzetközi Kodály Szimpóziumról. *A Magyar Kodály Társaság hírei*, 36(4), 10–12.
- Polyák, Zs. (2018). Az iPad zenepedagógiai alkalmazási lehetőségei a Teaching Music és a Music Educators Journal szakfolyóiratok alapján: Tartalomelemzés. *Parlando*, 60(2). http://www.parlando.hu/2018/2018-2/Polyak_Zsuzsanna.htm
- Polyák, Zs. (2019a). A sokféleség sokféle értelmezése a zeneoktatásban – az International Journal of Music Education folyóiratban 2000-2019 között megjelent tanulmányok alapján. In Varga A., Andl H., & Molnár-Kovács Zs. (szerk.), *Neveléstudomány – Horizontok és dialógusok. Absztraktkötet: XIX. Országos Neveléstudományi Konferencia* (p. 511). MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Neveléstudományi Intézet.
- Polyák, Zs. (2019b). Nemzetközi Kodály Szeminárium, Fesztivál és Szimpózium. *A Magyar Kodály Társaság hírei*, 40(3), 51–57.
- Polyák, Zs., & Bodnár, G. (2021). International dissemination of Zoltán Kodály's concept of musical education. *Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació*, 37, 165–194. <https://doi.org/10.2436/20.3009.01.259>
- Presentation of the 2021 International Katalin Forrai Award. (2021). *Bulletin of the International Kodály Society*, 46(2), 55.
- Price, H. E., & Orman, E. K. (1999). MENC National Conferences 1984–1998: A content analysis. *Update: Applications of Research in Music Education*, 18(1), 26–32. <https://doi.org/10.1177/875512339901800105>
- Price, H. E., & Orman, E. K. (2001). MENC 2000 National Biennial In-Service Conference: A content analysis. *Journal of Research in Music Education*, 49(3), 227–233.

- Pukánszky, B. (2005). Kodály Zoltán zenepedagógiai munkásságának életreformotívumai. In Németh A., Mikonya G., & Skiera E. (szerk.), *Életreform és reformpedagógia—Nemzetközi törekvések magyar pedagógiai recepciója* (o. 192–213). Gondolat Kiadó.
- Rainbow, B. (1979). Curwen, Kodály and the future. *Music Teacher*, 58(12), 11–12.
- Relations between IKS and various Kodály organizations. (1981). *Bulletin of the International Kodály Society*, 6(2), 41.
- Report on the General Assembly of the IKS held in Ourimba on 10th July 2003; Election results (mandates for the period July 2003-2007). (2003). *Bulletin of the International Kodály Society*, 28(2), 46–47.
- Ribière-Raverlat, J. (1967). *L'éducation musicale en Hongrie*. Leduc.
- Ribière-Raverlat, J. (1976). Nouvelles de France. *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1).
- Ribière-Raverlat, J. (2000). Progression pédagogique en passant par les chansons populaires françaises et les auditions d'oeuvres. *Bulletin of the International Kodály Society, Jubilee Edition*, 109–112.
- Richards, M. H. (1963). The legacy from Kodaly. *Music Educators Journal*, 49(6), 27–30. <https://doi.org/10.2307/3389906>
- Richards, M. H. (1964). *Threshold to music*. Fearon Publishers.
- Richards, T. L., Richards-Quinteros, R., Richards Schrift, S., & Richards, J. (2007). *Wake up singing!: Our life with Mary Helen Richards and education through music ; the memoirs of professor C. W. „Ricky” Richards*. Xlibris Corporation.
- Richmond, Y. (2003). *Cultural exchange and the Cold War: Easing the Iron Curtain*. Pennsylvania State University Press.
- Ries, A. (2012). From the office in Budapest. *Bulletin of the International Kodály Society*, 37(2), 40–41.
- Ringer, A. L. (1971). Kodaly and education: A musicological note. *College Music Symposium*, 11, 60–65.
- Ringer, A. L. (1976). The Kodály Fellowship Program. *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1), 28–29.
- Ringer, A. L. (1992). Folk song in education – Problems and promises. *Bulletin of the International Kodály Society*, 17(1), 3–11.
- Robson, C., & McCartan, K. (2016). *Real World Research* (4th ed.). Wiley.

- Ruksenas, J. (2012). The benefits of music classes for preschoolers: The ABC of do re mi. *Bulletin of the International Kodály Society*, 37(1), 19–26.
- Sándor, F. (1975). *Music education in Hungary* (3. enlarged ed.). Corvina.
- Sántha, K. (2020). A kvalitatív összehasonlító elemzés történeti háttére. *Polymatheia*, 17(1–2), 137–148. <https://doi.org/10.51455/Polymatheia.2020.1-2.08>
- Sáringer, L. (2018). A magyar Külügyminisztérium működése 1950 és 1956 között. In G. Andreides, A. M. Madarász, & V. A. Soós (szerk.), *Diplomácia-hírszerzés-állambiztonság* (p. 441–460). Nemzeti Emlékezet Bizottsága. <https://neb.hu/asset/phpCkKpH6.pdf>
- Sárosi-Szabó, M. (2018). The role of Kodály's concept of musical education in the teaching of music theory and music teacher training in Hungary. *Bulletin of the International Kodály Society*, 43(2), 3–9.
- Seidman, I. (2002). *Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer*. Műszaki Könyvkiadó.
- Selke, T. (2008). History and practice of Kodály's method (relative solmization) in Estonia. In *Kodály Zoltán és a magyar nyelvi műveltség; Kodály Zoltán életművének időszerűsége* (p. 77–83). Bárczi Géza Kiejtési Alapítvány. <http://vala.hu/eszt/tiina-selke-history-and-practice-of-kodalys-method>
- Shafer, R. J. (1980). *A guide to historical method* (3rd ed.). The Dorsey Press.
- Shenton, K. (2020). *Vajda Cecília: A life dedicated to music*. Boosey & Hawkes.
- Silverman, M. J., Waldon, E. G., & Kimura, E. (2014). Analysis of poster and publication trends in the American Music Therapy Association. *Music Therapy Perspectives*, 32(1), 94–98. <https://doi.org/10.1093/mtp/miu008>
- Singing Youth International Zoltán Kodály Choral Competition 1982. (1983). *International Kodály Society Newsletter*, 9, 2.
- Singing Youth International Zoltán Kodály Choral Competition 1982: Competition announcement. (1981). *Bulletin of the International Kodály Society*, 6(2), 42.
- Singing Youth International, Zoltán Kodály Choral Competition 1986. (1986). *Bulletin of the International Kodály Society*, 11(1), 45.
- Singing Youth International Zoltán Kodály Choral Competition, 1989. (1989). *Bulletin of the International Kodály Society*, 14(1), 31.
- Sinor, J. (1988). Introduction. *International Kodály Society Newsletter*.
- Sinor, J. (1998). Kodály's Hundred-Year Plan. *Bulletin of the International Kodály Society*, 23(2), 3–12.

- Sinor, J. (1999). [Kodály koncepciója, illetve Kodály eszméi, beültetés Amerikába]. In Szőnyi E. (szerk.), *Kodály Zoltán nevelési eszméi a harmadik évezred küszöbén: A Nemzetközi Kodály Konferencia, 1997. IX. 22-24, Zenepedagógiai Szekciójának anyaga* (p. 120–126). Kodály Intézet.
- Složil, A. (1976). Bericht über die Kodály-Konzeption in CSSR. *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1), 37.
- Složil, A. (1977). *Maďarska hudební výchova*. Suprahon.
- Small, C. (1998). *Musicking: The meanings of performing and listening*. Wesleyan University Press.
- Society news. (1977). *Bulletin of the International Kodály Society*, 2(1–2), 69–73.
- Society news. (1996). *Bulletin of the International Kodály Society*, 21(2), 31–32.
- Solis, M. K. (1973). *The history and development of the Kodály method of music education in North America* (Szőnyi Erzsébet hagyatéka) [Szakdolgozat, Lone Mountain College]. LFZE Kodály Intézete, Archivum.
- Solymosi Tari, E. (2005). 17. Nemzetközi Kodály Szimpozion a Leicesterei Egyetemen. *A Magyar Kodály Társaság hírei*, 27(3), 54–56.
- Spiegel, M. (2015). Koncert és konferencia a Kodály Intézet és a Nemzetközi Kodály Társaság jubileuma alkalmából, 2015. október 1-3. *A Magyar Kodály Társaság hírei*, 36(4), 9–10.
- Stabler, D. G. (1986). *A content analysis of the „Bulletin of the Council for Research in Music Education,” 1963-1985* [Doktori disszertáció]. University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Stark, J. (2015). Wrestling with postmodernism: Challenges to Kodály practice in the contemporary moment. *Bulletin of the International Kodály Society*, 40(1), 9–22.
- Stark, J. (2018). Kodály music education as praxis for the 21st century. *Bulletin of the International Kodály Society*, 43(2), 19–25.
- Statutes of the International Kodály Society. (1976). *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1), 3–8.
- Statutes of the International Kodály Society. (2002). *Bulletin of the International Kodály Society*, 27(1), 13–48.
- Stichweh, R. (1992). The sociology of scientific disciplines: On the genesis and stability of the disciplinary structure of modern science. *Science in Context*, 5(1), 3–15. <https://doi.org/10.1017/S0269889700001071>

- Stipkovits, F. (2017). *Az esztergomi zeneoktatás elmúlt másfélszáz éve fejezetek a királyváros zenei életéből*. Esztergomi Zeneiskola Alapítvány.
- Stockmann, E. (1985). Zoltán Kodály and the International Folk Music Council. *Yearbook for Traditional Music*, 17, 1–7. <https://doi.org/10.2307/768433>
- Stockmann, E. (1988). The International Folk Music Council/International Council for Traditional Music: Forty Years. *Yearbook for Traditional Music*, 20, 1–10.
- Stocks, M. (2004). Transactional singing and the legacy of Zoltán Kodály. *Bulletin of the International Kodály Society*, 29(2), 32–40.
- Stocks, M. (2008). Practical challenges when implementing music education as a fully-fledged subject in the general education classroom. *Bulletin of the International Kodály Society*, 33(1), 16–23.
- Stone, M. (1971). *Kodály and Orff music teaching techniques: History and present practice*, [PhD értekezés]. Kent State University.
- Strohner, J. (1958). A tantervi fegyelem az énekoktatásban. *Énektanítás*, 1(6), 6–8.
- Survey form for members of the IKS, 1983, January. (1983). *International Kodály Society Newsletter*, 9.
- Szabó, H. (1979). Medieval monody – Its relevance for classroom teaching. *Bulletin of the International Kodály Society*, 3(2), 26–36.
- Szabó, H. (1980). Torzulások a kodályi zenei nevelés általános iskolai alkalmazásában. *Muzsika*, 23(2).
- Szabó, H. (2001). Japán közléről: A Kodály módszer eredményei Japánban. Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma.
- Szabó, M. (1994). The 4th Singing Youth International Choral Competition, Japan 1994. *Bulletin of the International Kodály Society*, 19(1), 66–67.
- Szabolcs, É. (2011). *Gyermekből tanuló: Az iskolás gyermek, 1868-1906*. Gondolat.
- Székely, M. (2008). *Ádám és Kodály*. Székely Balázs - Magánkiadás.
- Szesztay, Z. (1970). Kodály-szeminárium Kecskeméten. *Parlando*, 12(11), 12–14.
- Szőnyi, E. (1968). A magyar zeneoktatás a montreáli világkiállításon. *Parlando*, 10(3), 14–21.
- Szőnyi, E. (1970). *A summary of the Kodály method*. Kodály Intézet.
- Szőnyi, E. (1976). In memoriam Márta Nemesszeghy. *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1), 10.
- Szőnyi, E. (1977). Tájékoztató a III. Nemzetközi Kodály-szimpoziumról. *Nyelvünk és kultúránk*, [7](29), 78–79.

- Szőnyi, E. (1979). *Öt kontinensen a zene szolgálatában*. Gondolat.
- Szőnyi, E. (1980). Összefoglaló. *Parlando*, 22(12), 6–9.
- Szőnyi, E. (1981a). Review of *La riscoperta della musica attraverso il metodo Kodály*, by G. Mangione. *Bulletin of the International Kodály Society*, 6(2), 46.
- Szőnyi, E. (1981b). Music for humanistic life and its education. *Bulletin of the International Kodály Society*, 6(2), 3–8.
- Szőnyi, E. (1982). Note from the Membership Committee Chairman. *International Kodály Society Newsletter*, 7, 1.
- Szőnyi, E. (1983). Kodály, der Mensch. *Bulletin of the International Kodály Society*, 8(2), 3–8.
- Szőnyi, E. (1986). *Kodály Zoltán nevelési eszméi* (2. kiad.). Tankönyvkiadó.
- Szőnyi, E. (1992). London-Esztergom-Kecskemét-Calgary-Jeruzsálem. *A Magyar Kodály Társaság Hírei*, 14(2).
- Szőnyi, E. (1999). *Kodály Zoltán nevelési eszméi a harmadik évezred küszöbén: A Nemzetközi Kodály Konferencia, 1997. IX. 22-24, Zenepedagógiai Szekciójának anyaga*. Kodály Intézet.
- Tacka, P. (1982). *Denise Bacon, musician and educator: Contributions to the adaptation of the Kodály concept in the United States* [Doctoral dissertation]. The Catholic University of America.
- Tájékoztató a Zenei Szakmai Kollégium pályázatának elbírálásáról. (1995). *Művelődési Közlöny*, 39(6), 94–97.
- Tájékoztató a Zenei Szakmai Kollégium pályázatának elbírálásáról. (1996). *Művelődési Közlöny*, 40(9), 98–113.
- Tanimoto, K. (1987). Kodály and Ainu melodies. *Bulletin of the International Kodály Society*, 12(1), 10–12.
- The 12th General Assembly of the IKS held in Manila on 19th August 1997. (1997). *Bulletin of the International Kodály Society*, 22(2), 43–44.
- The Glory of Contemporary Choruses for Children. (1984). *Bulletin of the International Kodály Society*, 9(2), 38–39.
- The IKS is 20 years old. (1995). *Bulletin of the International Kodály Society*, 20(1), 44.
- The new Election by-law of the IKS. (1989). *Bulletin of the International Kodály Society*, 14(2), 32.
- The third edition of the International Kodály Society's Who's who. (2007). *Kodály envoy*, 33(2), 31.

- Thész Salgado, I. (2020). Miklós Szabó (15 April, 1931 – 11 June, 2020). *Bulletin of the International Kodály Society*, 45(2), 54–55.
- Tiszai, L. (2016). The spirit of Zoltán Kodály in special education: Best Practices in Hungary. *Musica Est Donum*.
http://musicaestdonum.weebly.com/uploads/4/9/9/9/4999835/the_spirit_of_kodaly_final_sept._14a_2016.pdf
- Tomatis, A. A. (1978). The role of music in the field of audio-psycho-phonology. *Bulletin of the International Kodály Society*, 3(1), 3–10.
- Tóth, I. J. (2008). *A magyar neveléstudomány tudományos aktivitásának felmérése empirikus eszközökkel: Kutatási zárótanulmány*. Wargo Közgazdasági Elemző- és Piackutató Intézet Kft.
http://www.oktatasikerekasztal.hu/hattertanulmanyok/07/toth_nevelestudomany.pdf
- Tóth, T. (2018). Interjú James Cuskelly-vel. *Parlando*, 60(5).
http://www.parlando.hu/2018/2018-5/Toth_Terez.htm
- Tóth, T., & De Greeve, G. (2018). Kitekintés. *Parlando*, 63(5).
http://www.parlando.hu/2021/2021-5/Toth_Terez-Gilbert_de_Greeve-HUN.pdf
- Trencsényi, L. (2000). Lengyel László esete Lengyel Lászlóval. *Iskolakultúra*, 3, 110–112.
- Turmezeyné Heller, E. (1996, július 26). A szabad választás lehetősége. *Népszabadság*, 14.
- Turner, H. M. (1976). A brief history of the Kodály Musical Training Institute, Wellesley, Mass. USA. *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1), 24–27.
- Turrentine, E. M. (1973). Historical Research in Music Education. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 33, 1–7.
- Vajda, C. (1983). Kodály and British Education. *Bulletin of the International Kodály Society*, 8(1), 29–32.
- Vajda, C. (1974). *The Kodály way to music*.
- Vajda, C. (1986). *The Kodály way to music, II*.
- [Vámos László Kodály Zoltánról készített felvételeit...]. (1977, február 18). *Magyar Nemzet*, 6.
- van der Schoot, A. (1982). Anthropological presuppositions of Kodály conception of music education. *Bulletin of the International Kodály Society*, 7(1), 3–10.

- van der Schoot, A. (1983). Cultural specific factors in the realization of Kodály's philosophy outside Hungary. *Bulletin of the International Kodály Society*, 8(2), 20–23.
- van der Schoot, A. (1986). Cerebral lateralisation and musical consciousness. *Bulletin of the International Kodály Society*, 11(1), 3–9.
- van der Schoot, A. (1987). Who wants yesterday's papers? *Bulletin of the International Kodály Society*, 12(2), 48–51.
- van der Schoot, A. (1990). The meaning of music. *Bulletin of the International Kodály Society*, 15(1), 37–43.
- van der Schoot, A. (1992). The unbearable lightness of music. *Bulletin of the International Kodály Society*, 17(1), 88–89.
- Vandulek, L. (szerk.). (2000). *Bulletin of the International Kodály Society: Jubilee Edition, 1975–2000*. International Kodály Society.
- Vandulek, M. (szerk.). (2000). *Who's who 2000 [International Kodály Society]*. International Kodály Society.
- Vandulek, M. (szerk.). (2003). *Who's who 2003 [International Kodály Society]*. International Kodály Society.
- Vandulek, M. (szerk.). (2007). *Who's who 2007 [International Kodály Society]*. International Kodály Society.
- Várszeginé Gáncs, E. (2010). Zenei nevelési konferencia négy évtized távlatából: Interjú dr. Nagy Miklós nyugalmazott főiskolai tanárral. *Parlando*, 52(4). <http://www.parlando.hu/2010-4-03-Zenei.htm>
- Vértési, L. (2004). Oral history: A szemtanúként elbeszélte történelem lehetőségei. *Aetas - Történettudományi folyóirat*, 19(1), 158–172.
- Vikár, L. (szerk.). (1985). *Reflections on Kodály*. International Kodály Society.
- Vinden, D. (szerk.). (2017). *IKS canon book collection*. KCL.
- Virág, B. (2015). A félreértések elkerülése végett: Kodály-koncepció. *Parlando*, 55(3). <https://www.parlando.hu/2015/2015-3/ViragBarnabas-Kodaly-koncepcio.htm>
- Walker, R. (2007). *Music education: Cultural values, social change and innovation*. Charles C Thomas Publisher.
- Waluga, A. (2018). Socio-geographical perspectives of music as a determinant of music education content. *Bulletin of the International Kodály Society*, 43(1), 48–50.
- Wáng, S.-Z. (1989). *Kodály yīnyuè jiàoxuéfǎ [Kodály zenepedagógiai módszer]*. Kodály Yīnyuè Jiàoyù Zhōngxīn.

- Weiss, P. (1971). Relatív szolmizáció a szovjet zenepedagógiában. *Parlando*, 13(9–10), 20–28.
- Weiss, P. (1976). Before and after Second International Kodály Symposium. *Bulletin of the International Kodály Society*, 1(1), 35–37.
- Who's who [registration form]. (2000). *Bulletin of the International Kodály Society*, 25(1), 49.
- Wilson, G. B. (1993). Singers deserve to be musicians too! *Bulletin of the International Kodály Society*, 18(1), 4–11.
- Woodford, P. (2000). Is Kodály obsolete? *Alla Breve*, 24(1), 10–18.
- Woodford, P. (2005). *Democracy and music education: Liberalism, ethics, and the politics of practice*. Indiana University Press.
- Yáng, L. (1994). *Kodály yīnyuè jiàoyù sīxiǎng yǔ shíjiàn: Yīnyuè jīchǔ jiàoyù de yuánzé yǔ fāngfǎ [Kodály zenepedagógiai gondolatai és gyakorlata: A zenei oktatás alapelvei és módszerei]*. Zhōngguó Rénmín Dàxué Chūbǎnshè.
- York, F. A. (2003). Making music together at a distance. *Bulletin of the International Kodály Society*, 28(2), 10–20.
- Zemke, L. (1973). *The Kodály method and a comparison of the effects of a Kodály-based music instruction sequence and a more typical sequence on auditory musical achievement in fourth-grade students* [Doctoral dissertation]. University of Southern California, Faculty of the School of Music.
- Zemke, S. L. (1977). *The Kodály concept its history, philosophy, and development* (2nd ed.). MFoster Music Co.
- Zsiray-Rummer, Z. (2012, december 15). Százharminc éve született Kodály. *Magyar Hírlap*, 17.

2. Online források

- 23rd International Kodály Symposium & Music Festival Performers*. (2017). International Kodály Symposium 2017. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2017, augusztus 21):
<https://web.archive.org/web/20170821205726/http://www.kodalysymposium2017.com/music-festival-1>
- Asociación Kodály del Perú*. (é. n.). Asociación Kodály del Perú. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://kodalyperu.com/>

- British Kodály Academy.* (é. n.). British Kodály Academy. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.kodaly.org.uk/>
- Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices.* (é. n.). UNESCO. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://ich.unesco.org/en/lists?text=music&multinational=3#tabs>
- Call for papers.* (2003). 16th International Kodály Symposium. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2004, február 2): <https://web.archive.org/web/20040202031123/http://members.ozemail.com.au/~gmcrcr/page8.html>
- Content Policy and Selection [Scopus].* (é. n.). Elsevier. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/how-scopus-works/content/content-policy-and-selection>
- Davide Liani. (2022). In *Wikipedia*. Elérés: 2023. január 18., forrás: https://it.wikipedia.org/wiki/Davide_Liani
- Funkhauser, Matthias (2015). *The New German Kodály Society*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2015, október 6): <https://web.archive.org/web/20151006053222/http://www.iks.hu/index.php/newsletter1/146-german-kodaly-society>
- Gábor, L. (2021). *Kodály Zoltán zenepedagógiai koncepciója a XXI. század perspektívájában*. KodályHUB. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://kodalyhub.hu/kodaly-zenepedagogiai-koncepcioja-a-xxi-szazad-perspektivajaban>
- IKS Canon Book Collection.* (é. n.). British Kodály Academy. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.kodaly.org.uk/shop/iks-canon-book-collection>
- IKS Foundation.* (é. n.). International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.iks.hu/home1/iks-foundation.html>
- IKS Symposium 2023: Golden Anniversary: Connecting Humanity Through Music.* (2023). IKS Symposium 2023. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.ikssymposium2023.org/home>
- Information om Dansk Kodály Selskab.* (é. n.). Dansk Kodály Selskab. Elérés: 2023. január 17., forrás: <http://www.kodaly.one/>
- International Katalin Forrai Award Committee. (2022, március). *IKFA 6th Call for Nominations*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.iks.hu/newsletter1/267-ikfa-6th-call-for-nominations.html>

- International Kodály Society (é.n.-a). *About the International Kodály Society*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2002, október 16): <https://web.archive.org/web/20021016161941/http://www.iks.hu/details.htm>
- International Kodály Society. (é. n.-b). *Election by-law of the International Kodály Society*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://iks.hu/22-about-us/general/211-election-by-law.html>
- International Kodály Society. (é. n.-c). [*Benefits of Membership*]. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2003, december 29): <https://web.archive.org/web/20031228143148/http://www.iks.hu/promotion.htm>
- International Kodály Society. (é. n.-d). [Facebook oldal]. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.facebook.com/International-Kod%C3%A1ly-Society-133693390036430>
- International Kodály Society (2010). 1975–2010: *35 years International Kodály Society*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2012, március 11): <https://web.archive.org/web/20120311080337/http://www.iks.hu/Articles/35-years-of-the-iks.html>
- International Kodály Society (2010). *IKS: Summary of the 2010 Board Meeting*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2010, október 28): <https://web.archive.org/web/20101028151947/http://www.iks.hu/Society-News/board-meeting-2009.html>
- International Kodály Society. (2020). *IKS Bulletin Archives Download*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://iks.hu/shop/publications/iks-bulletin-archives-download-detail.html>
- International Kodály Society. (2022, augusztus 26). *General Assembly 2022 Minutes*. International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://iks.hu/general-assembly-2022-minutes.html>
- International Society for Music Education. (2018, július 19). *International Society for Music Education Constitution*. Elérés: 2023. január 18., forrás: https://www.isme.org/sites/default/files/documents/Constitution%20-%202019%20July%202018_0_4.pdf
- Katherine Hickey. (é. n.). University of Redlands. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.redlands.edu/study/schools-and-centers/music/about/faculty-and-administration/katherine-hickey/>

- Keynote speakers* (2003). 16th International Kodály Symposium. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2003, október 10):
<https://web.archive.org/web/20031029100039/http://members.ozemail.com.au/~gmcrcr/page3.html>
- Ki Adams.* (é. n.). Music Education for Newfoundland and Labrador. Elérés: 2023. január 18., forrás: <http://munmusiced.ca/page-4/styled-6/>
- Kodály México Estatutos.* (2016). Kodály México: Artes, tradiciones y visiones, A.C. Elérés: 2023. január 18., forrás:
<https://kodalmexicoac.blogspot.com/p/estatutos.html>
- Kodály Music Education Institute of Australia.* (2023). Kodály Music Education Institute of Australia. Elérés: 2018, január 18., forrás: <https://kodaly.org.au/>
- Kodály Society of Canada.* (é. n.). Kodály Society of Canada. Elérés: 2018, január 18., forrás: <https://www.kodalsocietyofcanada.ca/>
- Kodály Society of Ireland.* (é. n.). Kodály Society of Ireland. Elérés: 2023. január 17., forrás: <https://www.kodaly.ie/>
- Kodály Society of the Philippines.* (é. n.). Kodály Society of the Philippines. Elérés: 2023. január 17., forrás:
<https://sites.google.com/site/kodalsocietyofthephilippines/home/affiliated-national-institutional-member-of-the-international-kodaly-society>
- Korean Kodály Society.* (é. n.). Korean Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.kodaly.or.kr/>
- Kosztricz, A. (2015). *A Kulturális Kapcsolatok Intézete*. ArchívNet. Elérés: 2023. január 18., forrás:
https://www.archivnet.hu/politika/a_kulturalis_kapcsolatok_intezete.html
- La Voix de Kodály en France. (2022, január 8). *Statuts de l'association*. La Voix de Kodály en France. Elérés: 2023. január 18., forrás: https://kodaly.fr/wp-content/uploads/2022/02/VKF_Statuts_20220108.pdf
- Lucinda Geoghegan.* (é. n.). National Youth Choir of Scotland. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.nycos.co.uk/about-us/nycos-staff/lucinda-geoghegan/>
- Marli Batista Ávila.* (2022, október 6). *Escavador*. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.escavador.com/sobre/2931375/marli-batista-avila>
- „*Move mi Music / Megérint a zene*”. (é. n.). Move mi Music. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://movemimusic.com/>

- Nihon Kodály Kyôkai.* (é. n.). Nihon Kodály Kyôkai. Elérés: 2023. január 18., forrás: <http://kodaly.jp/>
- OSZK Tezaurus/Köztezaurus.* (é. n.). Magyar Elektronikus Könyvtár. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://mek.oszk.hu/adatbazis/thes.htm>
- Our history.* (é. n.). IREX. Elérés: 2023. január 10., forrás: <https://www.irex.org/our-history>
- Pegg, C. (2001). Folk music. In *Grove Music Online*. <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009933>
- Registration and travel.* (2003). 16th International Kodály Symposium. Elérés: 2023. január 14., archiválva (2003, október 10): <https://web.archive.org/web/20031029101525/http://members.ozemail.com.au/~gmcr/page9.html>
- Safeguarding of the folk music heritage by the Kodály concept.* (2016, december 1). UNESCO. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://ich.unesco.org/en/BSP/safeguarding-of-the-folk-music-heritage-by-the-kodaly-concept-01177> Elérés
- Sociedad Liszt-Kodály de España.* (é. n.). *Sociedad Liszt-Kodály de España*. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.slke.org/>
- Sound Thinking Australia.* (é. n.). Sound Thinking Australia. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://soundthinkingaustralia.com/>
- Statues of the International Kodály Society.* (2016). International Kodály Society. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://iks.hu/about-us1/statutes.html>
- Storia della associazione. (é. n.). *AIKEM - Associazione Kodály Italiana per l'Educazione Musicale*. Elérés: 2023. január 12., forrás: <https://www.aikem.it/storia.html>
- Studio Kodály Geneve.* (é. n.). Studio Kodály Geneve. Elérés: 2023. január 18., forrás: <http://www.studio-kodaly.ch/>
- Suomen Kodály-seuran.* (é. n.). Suomen Kodály-seuran. Elérés: 2023. január 18., forrás: <https://www.suomenkodalyseura.fi/>
- Taiwan Kodály Society.* (é. n.). Elérés: 2023. január 17., forrás: <http://www.kodaly.org.tw/>
- Takács, G. (1974, március 12). *Jegyzőkönyv a Politikai Bizottság 1974. Március 12-i üléséről.* https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/pdfview2?file=static/documents/mszmp_mdp/HU_MNL_OL_M-KS_288_05_06320.pdf

UNESCO. (1984). *Directives concerning UNESCO's relations with international non-governmental organizations* (119 EX/INF. 5).
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000059524>

3. Konferenciaprogramok

- International Society for Music Education. (1964). *6. Nemzetközi Zenei Nevelési Konferencia—"A 20. Század zenéje és a zenei nevelés", 1964. július 26 – július 3, Budapest* (Szőnyi Erzsébet hagyatéka) [Programfüzet]. LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Society for Music Education. (1966). *Seventh International Conference on the Role and Place of Music in the Education of the Youth and Adults, August 18 to 16, 1966, Interlochen, MI.* (Szőnyi Erzsébet hagyatéka) [Programfüzet]. LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- II. *Országos Zenei Nevelési Konferencia, Győr, 1971.* (1971). [Programfüzet]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- IV. *Országos Zenei Nevelési Konferencia, Győr, 1977.* (1977). [Programfüzet]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Kodály International Symposium, August 1–15: Open Conference week, August 4–10, Holy Names College, Oakland, CA.* (1973). [Programfüzet]. Holy Names College.
- II. *Nemzetközi Kodály Szimpózium programja, 1975. augusztus 5–12.* (1975). [Programfüzet]. Kodály Intézet.
- III. *International Kodály Symposium, August 7–14, 1977.* (1977). [Programfüzet]. Acadia University.
- IV *International Kodály Symposium, Sydney, Australia, 5–11 August 1979: Official Programme.* (1979). [Programfüzet]. Kodály Education Institute of Australia.
- V *International Kodály Symposium: Concert, Sapporo, Japan, 2–7 August, 1981.* (1981). [Koncertprogram]. Kodály Society of Japan.
- V *International Kodály Symposium, Sapporo, Japan, 2–7 August, 1981.* (1981). [Programfüzet]. Kodály Society of Japan.
- VIth International Kodály Symposium, Antwerpen 7–14 – VIII –1983: Programme.* (1983). [Programfüzet]. State Music Academy of Antwerp.
- VII International Kodály Symposium, Avery Hill College, London, 17th–22nd July 1985.* (1985). [Programfüzet]. Avery Hill College.

- 8th International Kodály Symposium, August 2–7, 1987, Kecskemét, Hungary.* (1987). [Programfüzet]. Kodály Intézet.
- 9th International Kodály Symposium, Ethniki Estia Agion Anargyron, Athens, Greece, 14–20, 1989.* (1989). [Programfüzet]. Greek Kodály Society.
- 10th International Kodály Symposium, The University of Calgary, Calgary, Alberta, Canada, August 11–17, 1991.* (1991). [Programfüzet]. Kodály Society of Canada.
- 11th International Kodály Symposium, IKS/OAKE Conference 1993 – „Partners in Artistry”, The Hartt School, University of Hartford, West.* (1993). [Programfüzet]. Organization of American Kodály Educators.
- XIIth International Kodály Symposium, Assisi, 16–22 Agosto, 1995.* (1995). [Programfüzet].
- XIIIth International Kodály Symposium, 17–23 August 1997, Cultural Center of the Philippines, Manila, Philippines.* (1997). [Programfüzet]. Kodály Society of the Philippines.
- 14th International Kodály Symposium, August 2–6, 1999, Kecskemét, Hungary.* (1999). [Programfüzet]. Kodály Intézet.
- ESTA & Kodály Congress.* (2001). [Programfüzet]. Sibelius Academy.
- XVI International Kodály Symposium, University of Newcastle, Ourimbah Campus, July 7–11, 2003.* (2003). [Programfüzet]. Kodály Music Education Institute of Australia.
- 17th International Kodály Symposium, 13th–20th August 2005, University of Leicester.* (2005). [Programfüzet]. British Kodály Academy.
- 18th International Kodály Symposium, August 3rd through August 10th, 2007 Capital University Conservatory of Music Columbus, Ohio, USA.* (2007). [Programfüzet]. Organization of American Kodály Educators.
- 19th International Kodály Symposium, Katowice, August 10–17, 2009, Karol Szymanowski Academy of Music.* (2009). [Programfüzet]. Karol Szymanowski Academy of Music.
- 20th International Kodály Symposium, July 5–9, 2011, Brisbane, Australia.* (2011). [Programfüzet]. KMEIA Queensland; Cuskelly College of Music.
- 21st International Kodály Symposium, 29 July – 2 August, 2013, Kecskemét, Hungary.* (2013). [Programfüzet]. Kodály Intézet.
- 22nd International Kodály Symposium, 2015, Edinburgh, Scotland, August 3–7.* (2015). [Programfüzet]. National Youth Choir of Scotland.

- [23rd] *International Kodály Symposium 2017, Augustana Campus, University of Alberta, Camrose, Alberta Canada, August 8–13, 2017.* (2017). [Programfüzet]. Kodály Society of Canada - Alberta Kodály Association.
- 24th International Kodály Symposium 2019: Embracing A New Era 'Nurturing the Kodály Philosophy Around The World', Kuching, Sarawak, Malaysia, 5–9 August 2019.* (2019). [Programfüzet]. Young Choral Academy.
- 25th International Kodály Symposium, Katowice, August 9–13, 2021, Karol Szymanowski Academy of Music.* (2021). [Programfüzet]. Karol Szymanowski Academy of Music.
- Magyar Fórum. (1987). *Magyarok a világ zenei életében: Programfüzet: Budapest-Kecskemét 1987. július 30 – augusztus 3.* (Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1987 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét). Magyar Fórum.
- Magyar Kodály Társaság. (1997). *Nemzetközi Kodály Konferencia, Budapest, 1997. december 22–24.* [Programfüzet]. Magyar Kodály Társaság; Jean Sinor hagyatéka (1. doboz, Kodály anniversary conference mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Music pedagogy in the 21st century in the footsteps of Kodály, Liszt Academy of Music, 15/16 December 2018.* (2018). [Programfüzet]. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem.
- Zoltán Kodály Centenary Celebrations, International Conference and Concerts London, December 1982.* (1982). [Program]. British Kodály Academy; Vajda Cecília hagyatéka (27. doboz, BKS leaflets, concerts mappa 82. irat), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

4. Audiovizuális dokumentumok

- Apró, A. (rendező). (1982). *Legyen a zene mindenkié!* [Ismeretterjesztő sorozat]. Duna Televízió. Megtekinthető: <https://www.youtube.com/watch?v=JTixW5SgeP8>
- Gresiczki, P. (rendező). (2008). *Music belongs to everyone: A survey of Zoltán Kodály's Pedagogical Legacy.* Gresiczki Péter.
- Kékesi, A., & Papp, G. Z. (rendező). (2018). *Kodály mindenkié!* Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. Megtekinthető: <https://www.youtube.com/watch?v=9VuZl8hW0I8>
- Kodály Institute Kecskemét. (2017, március 3). *Kodály Memorial Concert – Kodály Institute Kecskemét, Hungary.* Youtube. Forrás:

https://www.youtube.com/watch?v=BtKW1g_4n_A&ab_channel=Kod%C3%A1lyInstituteKecskem%C3%A9t

Smalley, D. (rendező). (1974). *The Singing Hands: A Kodály Legacy*. South Carolina ETV Commission. Megtekinthető: <https://www.youtube.com/watch?v=2V-f03aF0wc>

Takács, G. (rendező). (1970). *Let's Sing Together* [Film]. MAFILM. Megtekinthető: <https://www.youtube.com/watch?v=-kiJub0GstI>

5. Jogsabályok

1959. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről.

1970. évi 35. Törvényerejű rendelet az egyesületekről.

51/1974. (XII. 30.) MT rendelet a magyar állampolgárok külföldi munkáltatók alkalmazásába lépésének szabályairól.

1989. évi II. törvény az egyesülési jogról.

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásáról és a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény.

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

6. Jegyzőkönyvek

6. 1. Elnökségi ülések jegyzőkönyvei

International Kodály Society. (1975, augusztus 12). *The first Board meeting of the International Kodály Society*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (1976, január 5–7). *Official minutes: taken down at the Executive Committee Meeting of the International Kodály Society*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (1977, január 4–6). *Official minutes of the Third Board Meeting of I.K.S.* International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (1977, augusztus 6–13). *Minutes of the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (1979, január 3–5). *Official minutes of the 5th Board Meeting of the International Kodály Society, January 3-5, 1979. Budapest*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

- International Kodály Society. (1979, augusztus 1–11). *First Board Meeting of IKS, elected for the term 1979-1983*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1980, január 3–5). *Official minutes of the IKS Board on 3,4,5 January 1980. Budapest*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1981, január 5–8). *Official minutes of the of the I.K.S. Board Meeting 5-8 January, 1981, Budapest*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1981, augusztus 1, 6). *Official minutes of the of the I.K.S. Board Meeting, Sapporo, Japan*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1982, március 23–27). *Official minutes of the of the I.K.S. Board, Meeting held from 23 to 27 March, 1982, in Budapest*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1982, december 11–19). *Minutes of The I.K.S. Board Meetings, December 1982, Budapest*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1983, augusztus 6–7, 9, 12). *Minutes of The I.K.S. Board Meeting, Antwerp, Belgium*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1984, március 14–16). *Minutes of The I.K.S. Board Meeting, 14–16 March, 1984*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1985, július 17, 21–22). *Official minutes of the Board Meeting held in London, U.K*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1986, április 3–5). *Official minutes of the Board Meeting, held in Budapest, Hungary on 3rd, 4th, 5th April 1986 in the Executive Office of I.K.S.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1987, február 2–4). *Official minutes of the Executive Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1982, február 2–3). *Official Minutes of the Executive Board Meeting and Program Committee of the VIII. Symposium held in IKS Office on 2nd February 1987*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board meetings - agendas & minutes mappa) LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1987, augusztus 2–3, 9). *Official Minutes of the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

- International Kodály Society. (1988, február 26–27). *Official Minutes of the Board Meeting, held in Budapest, 26,27 February 1988*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1989, március 28–3). *Official Minutes of the Board Meeting, held in Budapest, 28–3 March, 1989*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1989, augusztus 14, 17). *[Minutes of the] Board Meeting held in Athens*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1990, március 29–3). *Minutes of The I.K.S. Board Meeting, held in Budapest*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1991, március 28). *Official Minutes of the IKS Board Meeting held on 28th March, 1991*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1991, augusztus 11, 16). *Minutes taken at the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1992, március 12–14). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting held on 12–14 March 1992, in the I.K.S. Office in Budapest*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1993, március 11–12). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1993, augusztus 8, 13). *Official Minutes of the Board Meeting held in Hartford*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1994, március 10–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1995, március 9–11). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1995, augusztus 16–19, 21). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting, held in Assisi*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1996, március 7–8). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1997, március 6–7). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1997, augusztus 17, 21). *Official Minutes of the I.K.S. Board Meeting held in Manila*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (1998, március 5–6). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (1999, március 18–19). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (1999, augusztus 1, 5). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Kecskemét*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2000, március 2–3). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Kecskemét*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2001, március 1–3). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2001, augusztus 6, 11). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Helsinki*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2002, február 21–22). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2003, február 2–21). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2003, július 6). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting held in Terrigal, Australia*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2004, március 19–2). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2005, március 17–18). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2005, augusztus 13). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting [held in Leicester]*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2006, február 2–3). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2007, március 8–9). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2007, augusztus 3–18). *Minutes of the Board Meeting in Columbus OH*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

International Kodály Society. (2007, augusztus 6). *Extra-ordinary Board Meeting in Columbus Monday August 6, 27Minutes*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

- International Kodály Society. (2008, szeptember 11–12). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2009, augusztus 9–1). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting [held in Katowice, Poland]* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2010, október 6–7). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2011, július 4–5). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting in Brisbane – Australia.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2012, október 4–5). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2013, július 27–28). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting in Kecskemét- Hungary.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2014, október 25). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2015, augusztus 2). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting in Edinburgh, Scotland, UK.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2016, június 23–24). *Official Minutes of the IKS Board Meeting 2016 in Budapest, Kodály Zoltán Emlékmúzeum.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2017, október 6–7). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2018, július 21). *Official Minutes of I.K.S. the Board Meeting* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2019, augusztus 4–5). *Official Minutes of the IKS Board Meeting 2019 at the Waterfront Hotel in Kuching, Sarawak, Malaysia.* International Kodály Society Archívum, Budapest.

6. 2. Közgyűlések jegyzőkönyvei

- International Kodály Society. (1975, augusztus 1–11). *Official Minutes [General Assembly]*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1977). *Summarized minutes from tape, recorded at the 2nd General Assembly of the IKS, 11 August 1977, Wolfville, N. S. Canada*. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1983, augusztus 9). *Minutes of the meeting of the General Assembly of the I.K.S. held at Antwerp, Belgium*. Jean Sinor hagyatéka (13 doboz, Board meetings – agendas & minutes mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1987, augusztus 4, 7). *Minutes of the meeting of the General Assembly of the I.K.S. held in Kecskemét*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1989, augusztus 18). *Minutes of the meeting of the General Assembly of the I.K.S. held in Athens*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1991, augusztus 16). *Minutes taken at the General Assembly of the IKS on August 16, 1991 Craigie Hall, University of Calgary, Calgary*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1993, augusztus 12). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Hartford, 3.30–5 p.m. 12nd Aug. 1993*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1995, augusztus 19). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Assisi on 19th August 1995 at 1.5 a.m.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1997, augusztus 19). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Manila on 19th August 1997 at 9.3 a.m.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (1999, augusztus 5). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Kecskemét on 5th August 1999 at 3 p.m.* International Kodály Society Archívum, Budapest.

- International Kodály Society. (2001, augusztus 11). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Helsinki on 11th August 2001 at 1.15 a.m.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2003, július 1). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Ourimba on 1th July 2003 at 2 p.m.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2004, március 2). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Budapest on March 2th 2004 at 3 p.m.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2005, augusztus 19). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Leicester (UK) on 19th August 2005 at 2.30 p.m.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2006, február 3). *Minutes of the General Assembly of the IKS held in Budapest on February 3rd 2006 at 2.15 p.m.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2007, augusztus 9). *General Assembly Columbus Ohio Thursday August 9th 2007 Minutes.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2008, szeptember 12). *General Assembly Budapest Friday September 12th 2008 Minutes.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2009, augusztus, 16, 29). *General Assembly Katowice, Poland, Karol Szymanowski Academy of Music Sunday August 16, 2009, 7 p.m.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2010, október 7). *General Assembly Budapest, Hungary, Thursday October 7th 2010, 2 pm Kodály Museum Minutes.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2011, január 18). *General Assembly Budapest, Tuesday January 18th 2011, 4 pm Kodály Museum Minutes.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2011, július 8). *General Assembly Brisbane, Australia, Friday July 8th 2011, 2:15 pm Brisbane Conservatory of Music Minutes.* International Kodály Society Archívum, Budapest.

- International Kodály Society. (2012, október 5). *General Assembly Budapest, Friday October 5th 2012, 4: pm Kodály Museum Minutes*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2013, július 3). *General Assembly Kecskemét, Tuesday July 3th 2013, 5:15 pm Kecskemét Cultural Center Minutes*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2014, október 26). *General Assembly Budapest, Sunday October 26th 2104, 2:00 pm Kodály Museum Minutes*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2015, augusztus 5). *General Assembly Wednesday, 5 August 2015, 3 pm Memorial Hall, Merchiston Castle School, Edinburgh Minutes*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2017, augusztus 12). *International Kodály Society General Assembly Saturday, 12 August 2017, 13:45 pm Augustana Campus of the University of Alberta, Camrose, AB, Canada*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2018, július 22). *General Assembly Sunday, 22 July, 2018, 11 am Kodály Museum, Budapest Minutes*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2019, augusztus 9). *General Assembly Friday, 9 August, 2019, 14 pm Grand Hall of the Waterfront Hotel Kuching, Sarawak, Malaysia Minutes*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

7. Levéltári források

- 8th International Kodály Symposium [list of participants]*. (1987). LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- 1968/69 Kodály Fellowship Program iratok*. (1968). Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Abernethy, L. A. (1983, augusztus 10). *Minutes of the IKS Research Committee Meeting, August 10, 1983*. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1986 Board mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Aczél, G. (1975, augusztus 8). *A Minisztertanács 3340/1975.sz. Határozata A Nemzetközi Kodály Társaság megszervezéséről és támogatásáról*. XIX-A. Központi (nem

- miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1196 doboz, 15273 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Agreement [signed by the International Kodály Society and by the Ministry of Culture of the Hungarian People's Republic].* (1983, január 20). Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, IKS 1983 board meeting mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Bacon, D. (1977). *Statement of Facts Concerning the KMTI Crisis March 23-April 21* [kézirat]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Board Meeting March 14-16 1984: Summary of decisions.* (1984, március 16). Jean Sinor hagyatéka (13. doboz Board meetings - agendas & minutes mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Borha, Z. (1980, március 19). *Feljegyzés NMEF-nek.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1263 doboz, 15092 akta, 3646-2/80), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Caylor, F. B. (1977, november 14). *Committee report [IKS Research Committee].* Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Cho, H. (1996, február 13). [Levél Vandulek Mártának]. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Cho, H. (1996, február 13). [Levél Vandulek Mártának]. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Choksy, L. (1973). *Report of the First Kodály International Symposium (Oakland, California, August 1-15, 1973).* Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Choksy, L. (1994, cca). *Annual Report of the Secretary/Treasurer, 1992/93.* Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Darázs, Á. (1974, július 5). [Levél a Kulturális Kapcsolatok Intézete Zenei Főosztályának]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- De Greeve, G. (1986, december). [Report on meetings with Dr Eősze]. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- De Greeve, G. (1995). *The new structure of technical consultation.* Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

- De Greeve, G. (2003, február 13). [Levél Magyar Bálintnak]. Ittzés Mihály hagyatéka (Levelezés, IKS), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- De Greeve, G. (2006, december 7). [Levél Erdei Péternek]. LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Delegates' program July 31—August 5.* (1973). Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Drexler, G. (1975, október 28). *Emlékeztető*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Emlékeztető a Nemzetközi Kodály Társaság tevékenységéről folytatott megbeszélésről.* (1978). XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1233 doboz, 15355 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Eősze, L. (1976, november 30). [Levél Ujfalussy Józsefnek]. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Eősze, L. (1976, november 30). [Levél Ujfalussy Józsefnek]. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Eősze, L. (1977, március 24). [Levél Vikár Lászlónak]. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Eősze, L. (1977). *Tájékoztató a Nemzetközi Kodály Társaság helyzetéről*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Eősze, L. (1978, január 4). [Levél Orosz Lászlónak]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1233 doboz, 15355 akta, 588/KM/1978), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Eősze, L. (1978, július 26). [Levél Vikár Lászlónak]. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Eősze, L. (1979). *Ügyvezető titkári jelentés*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1244 doboz, 15082 akta, 15082-20), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Eősze, L. (1983, március 10). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Eősze, L. (1986, január 9). [Levél Georges Lacroix-nak]. Jean Sinor hagyatéka (15. doboz France mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

- Eősze, L. (1986, február 11). [Levél Christiane Pineau-nak]. Jean Sinor hagyatéka (15. doboz France mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Eősze, L. (1988, július 14). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Eősze, L. (1990, augusztus 7). [Levél Esther Erkelnek]. Jean Sinor hagyatéka (15. doboz, Swiss Kodály Society mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Eősze, L. (1991, július 3). [Levél Promonti Erzsébetnek]. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Eősze, L. (1992, július 16). [Levél Jean Sinornak]. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Eősze, L. (1992, október 8). [Levél Mary Skone-Roberts-nek]. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Eősze, L. (1994, szeptember 20). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (15. doboz, Swiss Kodály Society mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Eősze, L. (1994, december 1). [Levél Jean Sinornak]. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Eősze, L. (1995, március). *Comments on various items of the draft agenda*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Erdei, P. (1976, május 11). *Vázlatok a Nemzetközi Kodály Társaság III. Nemzetközi Szimpóziumának programjához*. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Erdei, P. (1978, február 10). *Report on the activities of the Performing Committee*. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Erdei, P. (1986). *8th International Kodály Symposium [preliminary program]*. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1986 Board mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Erdei, P. (1996, szeptember 20). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (34. doboz IKS 95-96 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Feljegyzés a Nemzetközi Kodály Társaság megalakulása utáni teendőkről*. (1975, szeptember 19). XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.

- Feljegyzés: A Nemzetközi Kodály Társaság ügyében 1974. március 5. Napján Simó Jenő elvtársnál tartott értekezletről.* (1974). Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- First Kodály International Symposium, Summer 1973.* (1973). [Brosúra]. Holy Names College; Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1973 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Forrai, K. (1969, február 25). [Levél Péter Györgynek]. Forrai Katalin hagyatéka (International papers 1. doboz, 1968 other mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Forrai, K. (1973). [Jegyzetfüzet—1973, 1974, 1975 Wellesley, Bp]. Forrai Katalin hagyatéka (Naplók doboz), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Forrai, K. (1975). [Jegyzetfüzet—IKS II, III., IV. Kodály Szimpózium]. Forrai Katalin hagyatéka (Naplók doboz), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Forrai, K. (1979a, augusztus 21). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Forrai, K. (1979, október 30). *Jelentés az ausztráliai utamról, 1979. július 19. – október 5-ig.* Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1979 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Forrai, K. (1983). [Jegyzetfüzet—1983. V-]. Forrai Katalin hagyatéka (Naplók doboz), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Fortsetzungsbbericht Schweizerische Kodály Musikschule Zürich* [újságkivágat]. (é. n.). International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Gallardo, C. (1997). *SLKE annual activities.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Gergely, M. (1976, február 12). *Mélykúti [!] Attila elvtársnak, a Kulturális Kapcsolatok Intézete Elnöki Főosztálya h[elyettes] vezetőjének.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12. doboz, 45/E/75 akta, 1976/adm.1976), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Hein, M. A. (1971, október 14). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Hein, M. A. (1972a, július 3). [Levél Forrai Katalinnak]. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, IKS I. 1973 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Hein, M. A. (1972b, augusztus 30). [Levél Forrai Katalinnak]. LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

- Hein, M. A. (1973a, január 25). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Hein, M. A. (1973b, május 29). [Levél a Kodály Nemzetközi Szimpózium résztvevőinek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Hein, M. A. (1974, október 16). *Péter Györgynek, a Kulturális Kapcsolatok Intézete fõelõadójának*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Hivatal, E. (1978, augusztus 1). [Levél Borha Zoltánnak]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1238 doboz, 15505 akta, 12384/74), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Hoermann, D. B. (1975, június 13). [Levél Rosta Endrének]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Holy Name College. (1973). *First Kodály International Symposium: August 1-15, 1973* [brosúra]. Holy Name College; LFZE Kodály Intézete, Archívum.
- II. *Országos Zenei Nevelési Konferencia*. (1970, október 8). (HU-MNL-OL-XIX-I-4-ss Mûvelõdésügyi Minisztérium Mûvészetoktatási Fõosztály, 1964–1973, 30. doboz, ügyiratszám: 44.689), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- International Kodály Society. (1976). *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya*. Kodály Szimpóziumok (22. doboz), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1977a). *International Kodály Society [brosúra]*. LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1977b). *Summarized minutes from tape, recorded at the 2nd General Assembly of the IKS, 11 August 1977, Wolfville, N. S. Canada*. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1978, december 14). *Tájékoztató a Nemzetközi Kodály Társaságról*. Forrai Katalin hagyatéka (Vikár László dokumentumai), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1983). *Membership list of the International Kodály Society*. International Kodály Society Archívum, Budapest.

- International Kodály Society. (1986). *Singing Youth International, 1986* [Brosúra]. Jean Sinor hagyatéka (15. doboz, Singing Youth International mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1987, május 1). *Circular to membership*. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1987 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1995). *The why, when where and how of conducting an International Kodály Symposium*. Jean Sinor hagyatéka (14. doboz, Kodály listserver mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1996). *Statutes of the International Kodály Society*. Ittész Mihály hagyatéka (IKS), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (1998). *Membership Registry of the International Kodály Society, 1998*. LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (2000). *Zoltán Kodály*. International Kodály Society; Ittész Mihály hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- International Kodály Society. (2005). *Statutes of the International Kodály Society*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2006). *By-law – Editorial Council*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2016, július 23). *A Nemzetközi Kodály Társaság alapszabálya*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Society. (2019). *A Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- International Kodály Symposium 29 July – 2 August, 2013, Kecskemét, Hungary: „Music and music education in the 21st century – global challenges”: Call for papers*. (2012). LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ittész, M. (1993, december 21). *Kodály Szimpoziium Amerikában*. Bartók Rádió; Forrai Katalin hagyatéka (ISME4 doboz, Magyar cikkek 1990-2000), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ittész, M. (1994, május 1). *Essay competition*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Essay competition mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ittész, M. (1998). [Video project plan]. Ittész Mihály hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Japanese Kodály Society. (1992, február 23). *The proposal about Singing Youth International Zoltán Kodály Choral Competition from Japan Kodály Society to*

- International Kodály Society*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting 1992 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Jay, S. (1977, február 15). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Johnston, R. (1974, március 5). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Kabalevsky, D. (1975, július 18). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Kalmár, G. (1974, június 21). *Feljegyzés Rosta elvtárs részére—Tárgy: Polgár Endre és Ringer megbeszélése*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Klein, M. (1980, január 24). [Levél Dr. Meruk Vilmosnak, KKI első elnökhelyettesnek]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1263 doboz, 15092 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Kodály, Z. (1966, szeptember 21). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete, Archívuma, Kecskemét.
- Kodályné Péczely, S. (1993, március 27). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (14. doboz, Miscellaneous mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Kodályné Péczely, S. (1995a, március 31). [Levél Vajda Cecéliának]. Vajda Cecília hagyatéka (27. doboz, BKA troubles' mappa, vc_27/272 irat), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Kodályné Péczely, S. (1995b, augusztus 14). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (14. doboz, Miscellaneous mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Kokas, K. (1973, május 27). [Levél Nemesszeghyné Szentkirályi Mártának]. Nemesszeghyné Szentkirályi Márta hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Körner, T. (1975, július 30). *Emlékeztető*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-19/75), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Külön megegyezés a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola (Magyarország) és a „Kodály” Zenei Továbbképző Intézet Wellesley (Mass.) között az 1970-71. Évre.*

- (1970). Nemesszeghyné Szentkirályi Márta hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Lacroix, G. (1995, december 23). [Levél Vandulek Mártának]. Jean Sinor hagyatéka (34. doboz IKS 95-96 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Lacroix, G. (1996, május 28). [Levél Vandulek Mártának]. Jean Sinor hagyatéka (34. doboz IKS 95-96 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Legány, D. (1979, augusztus 25). *Beszámoló az ausztráliai kiküldetéséről*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1244 doboz, 15082 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Legány, D. (1996, január 4). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (14. doboz, Kodály listserver mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Liani, D. (1972, július 27). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- [List of national Kodály societies]. (1995). Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Lovas, G. (1974). *Feljegyzés Simó [Jenő] elvtárs részére, Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Osztály*. Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Osztály; XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Lőrinc, T. (1974, november 12). *Orbán László elvtársnak, kulturális miniszter*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-32/74), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Lőrinc, T. (1979, július 20). [Levél Demeter Sándornak]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1244 doboz, 15082 akta, 15082-20), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Lukin, C. (1986, február 25). *Report on the Singing Youth International Zoltán Kodály Choral Competition*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz IKS Board meeting 1992 mappa, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Mackinolty, J. (1975, október 1). *International Kodály Society: Duties and functions of the secretary-treasurer and the executive secretary*. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

- Magyar Fórum. (1987). *Magyarok a világ zenei életében: Programfüzet: Budapest-Kecskemét 1987. július 30-augusztus 3.* Magyar Fórum; Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1987 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Matthews, J. P. C. (1972, november 2). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Mayer, C. W. (2007). *Mein Weg zu Kodály und mit Kodály* [kézirat]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Mélykúti, A. (1975a, június 12). *Feljegyzés: A Nemzetközi Kodály Társaság ügyében.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-11/1975), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Mélykúti, A. (1975b, augusztus 5). *Feljegyzés Rosta elvtársnak Nemzetközi Kodály Társaság megszervezésére és támogatására, vonatkozó minisztertanácsi előterjesztés folyó hó 6-i egyeztető ülésére.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Mélykúti, A. (1975c, október 13). *Feljegyzés a II. területi főosztálynak a Nemzetközi Kodály Társaság ügyében.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Mélykúti, A. (1976, október 11). *Észrevételek Miss Mary Alice Hein dr. Eősze Lászlóhoz írt 1976. szeptember 7-i levelére.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 44 doboz), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Moharos, J. (1967). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Molnár, F. (1974, augusztus 9). *Rosta Endre elvtársnak, a Kulturális Kapcsolatok Intézete elnökének.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 120.859/1974), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Nagy, M. (1975, november 19). *Lakatos Ernő elvtársnak, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala elnökhelyettesének.* XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12 doboz, 45/E/1975 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.

- Nemzetközi Kodály Társaság Alapszabálya* [tervezet]. (1975). Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1975 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Nominating Committee of the International Kodaly Society. (1993). *International Kodaly Society Election of the Board of Directors 1993: Ballot*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting 1993 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Olcsváry, L. (1995, február 7). *To the Committee of Auditors of the IKS*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Participants of the 2nd International Kodály Symposium*. (1975). Kodály Szimpóziumok (22. doboz), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Patseas, M. (1993, március 27). *To the President and the Members of the Board of I.K.S.* Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting August 1993 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Patseas, M. (2017). *IKS Elections Bylaws – 2017 amendment proposal*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Pedersen, H., & De Greeve, G. (1995, augusztus). *Discussionpaper for IKS meeting in Assisi: Role and working of affiliated national bodies*. Jean Sinor hagyatéka (14. doboz, IKS Board meetings 1995 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Péter, G. (1974a, július 26). *Feljegyzés az Elnöki Főosztálynak*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-19/74), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Péter, G. (1974b, október 15). *Feljegyzés—Tárgy: R. Johnston látogatása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-25/74), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Péter, G. (1974c, október 29). *Emlékeztető [Mary Alice Hein látogatása]*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Péter, G. (1974d, október 29). *Feljegyzés [Kulturális Kapcsolatok Intézete, II. Területi Főosztály] – Tárgy: Mary Alice Hein látogatása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-29/74), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Péter, G. (1974e, november 5). *Feljegyzés az Elnökségnek [Kulturális Kapcsolatok Intézete, II. Területi Főosztály] – Tárgy: A II. Nemzetközi Kodály Szimpózium és a Nemzetközi*

- Kodály Társaság*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Péter, G. (1974f, november 20). *Emlékeztető—Tárgy: Értekezlet a Nemzetközi Kodály Társaság megalakítása és a II Nemzetközi Kodály Szimpózium megrendezése ügyében*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-29/74).
- Péter, M. (1979, szeptember 26). *Utijelentés [!] az 1979. augusztus 1.-16. Közti ausztráliai kiküldetéséről*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1244 doboz, 15082 akta, 16110/79), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Pikler, K. (1974, március 11). [Levél Decsényi Józsefnek a Nemzetközi Kodály Társaság alapszabályáról]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Place, M. (2011, október 30). *To Mr. Michalis Patseas and the Members of the Board of the International Kodaly Society*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Polgár, E. (1974). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-7/74), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Polgár, E. (1974, augusztus 28). *Feljegyzés –Tárgy: Témák az Orbán elvtársal folytatandó megbeszéléshez*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Polgár, E. (1974, november 16). *Forrai Katalin elvtársnőnek*. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1975 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Polgár, E. (1974, december 18). *Emlékeztető [Kodály-szimpóziumra meghívandó külföldiek]*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Polgár, E. (1975, január 6). *Feljegyzés*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Polgár, E. (1975, február 20). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

- Polgár, E. (1975, június 30). *Emlékeztető*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Polgár, E. (1975, július 11). *Feljegyzés – Tárgy: Kodály Szimpózium és Társaság*. Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Polgár, E. (1975, július 22). *Tervezet: Emlékeztető a Nemzetközi Kodály Társaság megalakulásával kapcsolatban*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Polgár, E. (1975, augusztus 14). *Jelentés – Tárgy: A Nemzetközi Kodály Társaság megalakulása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Polgár, E. (1975, augusztus 15). *Feljegyzés – Tárgy: A Nemzetközi Kodály Társaság működésének megindítása*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8455-19/75), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Polgár, E. (1975, szeptember 15). *Feljegyzés – Tárgy: Nemzetközi Kodály Társaság*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta, 8452-14/75), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Pozsgay, I. (1979, január 3). *Meruk Vilmos elvtársnak, a Kulturális Kapcsolatok Intézete, elnökhelyettese*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok. (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1236 doboz, 15086 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Promonti, E. (1983, július 7). [Levél Eősze Lászlónak]. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, IKS 1983 board meeting mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ribièrè-Raverlat, J. (1983, március 27). [Levél Eősze Lászlónak]. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, IKS 1983 board meeting mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ringer, A. L. (1969). [Fellowship program proposal]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

- Ringer, A. L. (1974). *Nemzetközi Kodály Társaság Előzetes szabályzattervezet [magyar fordítás]*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Ringer, A. L. (1974). *Preliminary Draft of Statutes*. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ringer, A. L. (1974, február 5). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ringer, A. L. (1974, február 5). *Levél Szőnyi Erzsébetnek*. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ringer, A. L. (1975, február 25). [Levél Polgár Endrének]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Ringer, A. L. (1975, március 25). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ringer, A. L. (1975, június 11). [Levél Polgár Endrének]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ringer, A. L. (1975, június 11). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ringer, A. L. (1975, július 8). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ringer, A. L. (1976, március 31). [Levél Eősze Lászlónak]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Ringer, A. L. (1978, december 27). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Rónai, R. (1977, június 20). *Dr. Pozsgay Imre elvtársnak*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1233 doboz, 15355 akta, 7029/7/1977), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1973, december 28). [Levél Simó Jenőnek]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1974, február 21). [Levél Simó Jenőnek]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.

- Rosta, E. (1974, március 5). *Kornidesz Mihálynak, az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztály vezetőjének*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1974, április 30). *Művelődési Minisztérium Dr. Simó Jenő miniszterhelyettes elvtársnak*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-12/74), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1974, július 25). *Dr. Molnár Ferenc elvtársnak, kulturális minisztériumi államtitkár*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta, 8464-13/74), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1975, május 14). *Dr. Orbán László elvtársnak, kulturális miniszter*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1975, május 22). *Feljegyzés az augusztus 5-13 tartandó nemzetközi Kodály Társaság alakuló közgyűlésének és II. szimpozionjának előkészítésére tartott megbeszélésről*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1975, július). *Előterjesztés a Minisztertanácsnak a Nemzetközi Kodály Társaság megszervezésére és támogatására*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8455 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1975, augusztus 1). *Orbán László elvtársnak, kulturális miniszter*. Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1975, augusztus 13). *Feljegyzés*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda Osztály, 1128 doboz, 8452 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1976, február 11). [Levél Gábor Viktornak, a Kiadói Főigazgatóság vezetőjének]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12 doboz, 45/E/1975 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.

- Rosta, E. (1976, november 9). *Szarka Károly elvtársnak*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12. doboz, 45. akta, 45/E/1976), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Rosta, E. (1976, november 10). *Dr. Polinszky Károly elvtársnak*. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 12. doboz, 45. akta, 45/E/1976), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Sauser, M. (1996). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (14. doboz, Kodály listserver mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Sauser, M. (1996, április 28). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (34. doboz IKS 95-96 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Sauser, M. (2003, február 25). [Levél Vandulek Mártának és Gilbert De Greeve-nek]. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Schoot, A. van der. (1989). *The future of the IKS working committees—Draft proposal*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Schoot, A. van der. (1992, február 9). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Sinor, J. (1994, november 25). [Levél az IKS Igazgatótanácsának]. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Sinor, J. (199a, március 10). *Statement*. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Sinor, J. (1995, március 14). *To the presidents of national affiliated organizations*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Sinor, J. (1995). [Levél az IKS magyar tagjainak]. Ittész Mihály hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Sinor, J. (1995, szeptember 1). *To the presidents of affiliated and non-affiliated national Kodály organizations*. Jean Sinor hagyatéka (15. doboz, National bodies mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Sinor, J. (1997, március 11). [Levél Carlos Gallardo-nak]. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Sinor, J. (1997, május 5). [Levél Ittész Mihálynak]. Ittész Mihály hagyatéka (Levelezés, IKS), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

- Skone-Roberts, M. (1992, október 5). [Levél Eősze Lászlónak]. Vajda Cecília hagyatéka (27. doboz, BKA documents, correspondence mappa, vc_27/154 irat), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Statues of the International Kodály Society, Draft No. 4, April '75.* (1975, április 4). Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- Svitzer, A. (1985, szeptember 15). [Levél Eősze Lászlónak]. Jean Sinor hagyatéka (15. doboz Danish Kodály Society mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Swiss Kodály Institute. (1993, március 7). *14 thesis for a more effective importance of the International Kodály Society.* Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting 1993 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Swiss Kodály Institute. (1995, február). *Suggestion for a new structure of organisation and membership of the International Kodály Society.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Swiss Kodály Institute. (1995, február). *Suggestion for a new structure of technical consultation and measures against the misuse of the name „Kodály”.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Swiss Kodály Institute. (1995, február 7). *Chronicles of the dispute between the Swiss Kodály Institute and the Kodály Music School Zurich.* International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Swiss Kodály Institute. (1995, február 14). *Requests about miscellaneous topics to the Board Meeting of the International Kodály Society, Budapest, March 9-11, 1995.* Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Swiss Kodály Institute. (1995, március 4). *Annual Report on the Swiss Kodaly Institute—Swiss Kodaly Society.* Jean Sinor hagyatéka (15. doboz, Swiss Kodály Society mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Symposium agreement [draft].* (1992). Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting 1992 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Symposium participants* [1985, London]. (1985). LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szilvay, G. (1980, december 30). *IKS semi-annual report with financial appendix.* Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, IKS 1980 board mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

- Szönyi, E. (1968). *Welcome speech*. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1970, november 29). [Levél Szirmay (!) Györgynének, Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Osztály]. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1971). *Zenei nevelés a technika évszázadában, II. Országos Zenei Nevelési Konferencia, Győr, 1971. június 13-19. (Tervezet)*. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1973). *First Kodály International Symposium, Final Sessions* [Szönyi Erzsébet jegyzetei]. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1973, január 1). [Levél Vajna Mártának, Művelődésügyi Minisztérium Nemzetközi Kapcsolatok Főosztály]. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1973, január 17). [Levél Sr. Mary Alice Heinnak]. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1973, március 30). [Levél Dmitry Kabalevskynek]. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1973, november 28). [Levél Rosta Endrének, Kulturális Kapcsolatok Intézete]. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1974). *A konferencia tapasztalatainak összefoglalása*. LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1974). *Alapszabályok* [Nemzetközi Kodály Társaság]. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1974). *Összefoglaló* [kézirat]. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1974). *Jelentés az amerikai zenetanárok anaheimi országos konferenciájáról*. Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Osztály; Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1974, április 10). [Levél Rosta Endrének, Kulturális Kapcsolatok Intézete]. Szönyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szönyi, E. (1974, szeptember 11). [Levél Rosta Endrének, Kulturális Kapcsolatok Intézete]. XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Elnöki Osztály, 11 doboz, 16/E/74. Elnöki akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.

- Szőnyi, E. (1974, december 28). *Tanácskozás A. Ringerrel* [kéziratos jegyzetek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szőnyi, E. (1980). *Összefoglaló* [Kézirat]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szőnyi, E. (1982, december). *Report of the Chairman of the Membership Committee*. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szőnyi, E. (1984, február 28). *Report of the membership committee chairman*. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Szőnyi, E., Hamvas, A., Eősze, L., Lukin, L., Szabó, H., Forrai, K., Vikár, L., & Gabos, G. (1973). *Jelentés az I. Nemzetközi Kodály Szimpóziumról (1973 augusztus 1—15., Oakland, Kalifornia)*. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Tanimoto, K. (1980). *A Draft Proposal for a National Body of IKS*. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, IKS 1980 board mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Tanimoto, K. (1981, június 28). [Levél Forrai Katalinnak]. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, IKS V. 1981, Sapporo mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Tanimoto, K. (1984, február 15). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Tanimoto, K. (1988, szeptember 28). [Levél az IKS Igazgatótanácsának]. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Tanimoto, K. (1990, március 1). [Levél az IKS Igazgatótanácsának]. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Tennivalók a Nemzetközi Kodály Társaság ügyében /Pro domo/*. (1974, március 13). XIX-A. Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Általános iratok (XIX-A-33-a Propaganda osztály, 1128 doboz, 8464 akta), Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest.
- The 25th International Kodály Symposium 2021 ON-LINE: Village Voices in Global Harmony, 9-13 August 2021*. (2020). [Call for papers]. Stowarzyszenie im. Zoltána Kodálya w Polsce.
- The pedagogical legacy of Zoltán Kodály* [brosúra]. (1985). Pannónia Filmstúdió; Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1985 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

- Vajda, C. (1983, május 1). [Levél Eősze Lászlónak]. Vajda Cecília hagyatéka (62. doboz, Official/personal correspondence mappa, vc62/43 irat), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Vajda, C. (1994, február 27). [Levél Eősze Lászlónak]. Vajda Cecília hagyatéka (27. doboz, BKA documents, correspondence mappa, vc_27/171 irat), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- van der Schoot, A. (1991, június 8). [Levél Eősze Lászlónak]. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, Board of directors mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Vandulek, L. (1996, január 16). [Levél Jeanette Panagapkának]. Jean Sinor hagyatéka (34. doboz IKS 95-96 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Vandulek, L. (1996b, május 28). [Levél Jeanette Panagapkának]. Jean Sinor hagyatéka (34. doboz IKS 95-96 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Vandulek, L. (1996c, augusztus 8). [Levél Jeanette Panagapkának]. Jean Sinor hagyatéka (34. doboz IKS 95-96 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Vandulek, L. (1997, január 23). [Levél Jeanette Panagapkának]. Jean Sinor hagyatéka (34. doboz IKS 96-97 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Vandulek, L. (1998, január 19). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (34. doboz IKS 96-97 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Vandulek, L. (1999, január 19). [Levél Jeanette Panagapkának]. International Kodály Society Archívum, Budapest.
- Vandulek, M. (1995, szeptember 29). [Levél Jean Sinornak]. Jean Sinor hagyatéka (13. doboz, IKS Board meeting March 1995 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Vikár, L. (1980). [Folk music committee report]. Forrai Katalin hagyatéka (IKS doboz, 1979 mappa), LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.
- Weiss, P. (1973, március 29). [Levél Szőnyi Erzsébetnek]. Szőnyi Erzsébet hagyatéka, LFZE Kodály Intézete Archívuma, Kecskemét.

FÜGGELÉK

1. Az IKS tiszteletbeli (címzetes) tagjai és megválasztásuk éve

1975

Kabalevszkij, Dmitrij

Nemesszeghy Márta

1977

Ádám Jenő

Andor Ilona

Bárdos Lajos

Bonaventure, Mario di

Doráti Antal

Ferencsik János

Fischer Annie

Földes Andor

Fríd Géza

Horusitzky Zoltán

Kadosa Pál

Kerényi György

Keresztury Dezső

Menuhin Yehudi

Molnár Antal

Nádasdy Kálmán

Ormandy Eugene (Jenő)

Palló Imre

Rajeczky Benjamin

Richter, Svyatoslav

Schlee, Alfred

Serly Tibor

Telmányi Emil

Vargyas Lajos

Veress Sándor

Stokowsky, Leopold

1979

Bartók Béla, ifj.

Bartókné Pásztory Ditta

1982

Helenius, Brita (posth.)

Kentner, Louis

1983

Martinov, Ivan Ivanovich

Solti György

Vásáry Tamás

1988

Bartók Péter

Bors Irma

Fasang Árpád

Gulyás György

Johnston, Richard

Szöllősy András

Young, Percy M.

Szőnyi Erzsébet

1992

Ringer, Alexander

Farkas Ferenc

1993

Bacon, Denise

Takács Jenő

Legány Dénes

Jagamas János

Sulyok Imre

1997

Kistétényi Melinda

1998

Hani Kyoko
Rivière-Raverlat, Jacqueline
Forrai Katalin
Vikár László

2001

Hein, Mary Alice
Choksy, Lois
Zemke, Lorna

2003

Jankowski, Wojciech

2005

Erdélyi Rauhala Lenke
Dániel Ernőné Scípiades Katinka

2006

Szokolay Sándor
Pineau, Christiane

2007

Johnson, Judith

2008

Hegy Erzsébet

2009

Perron, Pierre

2010

Kokas Klára (posth.)
Szabó Miklós

2011

Hoermann, Deanna
Ittész Mihály

2012

Szilvay Géza
Takács Miklós

2013

Kocsárné Herboly Ildikó
Earl, Gillian
Rozgonyi Éva

2014

Erdei Péter
Perényi Miklós
Jaccard, Jerry L.

2015

Hartyányi Judit

2016

Bigot-Testaz, Chantal

2017

De Greeve, Gilbert

2019

Párkai István

2. Ösztöndíjasok évenkénti és országonkénti megoszlása

Ösztöndíjasok száma évenként:

1984	4
1985	4
1986	5
1987	5
1988	4
1989	4
1990	5
1991	3
1992	5
1993	4
1994	4
1995	2
1996	2
1997	2
1998	2
1999	3
2000	2
2001	2
2002	2
2003	1
2004	2
2005	2
2006	2
2007	2
2008	0
2009	2
2010	1
2011	2
2012	2
2013	3
2014	2
2015	5
2016	6
2017	5
2018	3
2019	9
2020	6
2021	6

Összesen 125

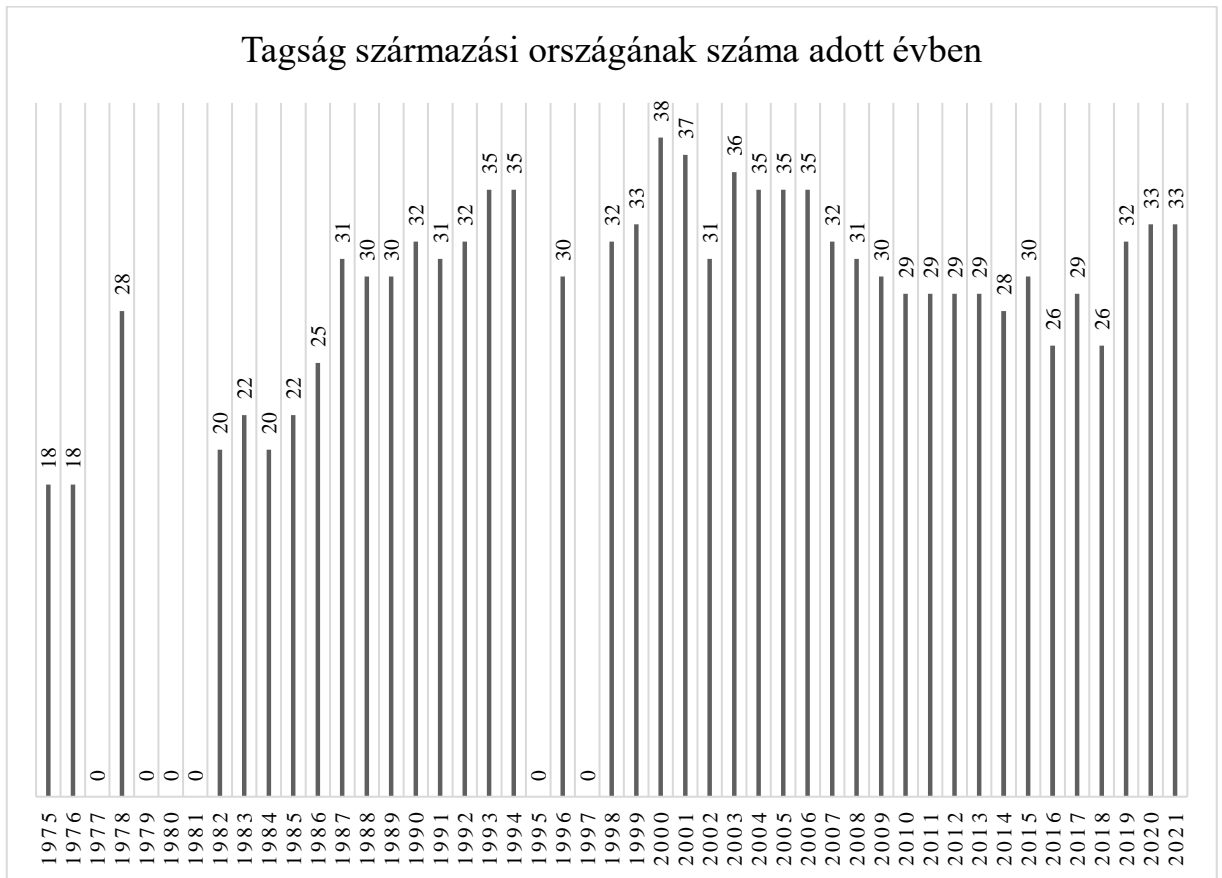
Ösztöndíjasok száma országonként:

Ausztrália	10
Brazília	1
Chile	1
Egyesült Királyság	11
Finnország	3
Franciaország	2
Fülöp-szigetek	5
Görögország	9
Hong Kong	3
Irán	1
Írország	13
Japán	4
Kanada	11
Kenya	1
Kína	5
Korea	2
Lengyelország	2
Malajzia	3
Olaszország	14
Spanyolország	1
Svájc	2
Szingapúr	4
Thaiföld	3
Trinidad	1
USA	13

3. IKS tagok származási országai 1975–2021

Argentína	Kenya
Ausztrália	Kína
Ausztria	Kolumbia
Belgium	Korea
Brazília	Kuba
Brunei	Lengyelország
Bulgária	Lettország
Chile	Libanon
Ciprus	Magyarország
Csehország/Szlovákia	Malajzia
Dánia	Mexikó
Dél-Afrika	Norvégia
Egyesült Arab Emírségek	NSZK/Németország
Egyesült Királyság (UK)	Olaszország
Egyiptom	Örményország
Észtország	Papua - Új-Guinea
Finnország	Paraguay
Franciaország	Portugália
Fülöp-szigetek	Románia
Ghána	Spanyolország
Görögország	Svájc
Grönland	Svédország
Guam	Szingapúr
Hollandia	Szíria
Hong Kong	Szovjetunió/Oroszország
India	Tajvan
Indonézia	Thaiföld
Írország	Törökország
Izland	Trinidad
Izrael	Új-Zéland
Japán	USA
Jugoszlávia	Vietnam
Kanada	Zimbabwe
Katar	

Tagság származási országának száma adott évben (a 0-val jelzett évekből nem állt rendelkezésre országokénti bontás)

4. A statisztikai elemzéshez (12. fejezet) használt kódkészlet

4. 1. Bulletinben megjelent cikkek besorolása tematikus kategóriákba

1. Tudományterület

- 1 zenepedagógia
- 2 zenetudomány - zenetörténet
- 3 zenetudomány - zeneelmélet
- 4 népzene-tudomány
- 5 egyéb (pl. keynote - ha máshová nem sorolható be, összefoglaló, levél stb.)

2. Empirikus kutatás (tudományos módszertannal)

- 1 kvantitatív
- 2 kvalitatív
- 3 kevert
- 4 bibliográfia
- 5 review (szakirodalom összefoglalása)
- 6 nem egyértelmű
- 7 zenemű-elemzés
- 8 műelemzés - pedagógiai célú (deklaráltan)
- 0 nem releváns

3. Zenepedagógia (zenepedagógiai jellegű írásoknál)

- 1 elmélet
- 2 módszertan (gyakorlati jellegű írásoknál, útmutató, jógyakorlat)
- 3 oktatásfilozófia/eszme
- 4 ~ történet
- 5 oktatásszervezés (tanterv/tanmenet, irányelv/policy, program)
- 0 nem releváns

4. Zenepedagógia módszertan (csak a 3/2 kategóriába sorolt módszertani írásoknál)

- 1 zenei írás-olvasás tanítása
- 2 zenehallgatás
- 3 zenei hallásfejlesztés (intonáció is)
- 4 általános zenei képességfejlesztés
- 5 reprodukciós készség fejlesztése
- 6 kreativitás, improvizációs készség fejlesztése
- 7 zenetörténet tanítása

0 Nem releváns

5. Szolmizáció

1 abszolút

2 relatív

3 relatív-abszolút összevetés

4 történet

0 nem releváns

6. Népzene - pedagógiai alkalmazás (deklaráltan) (releváns: igen/nem)

7. Repertoár kiválasztása/bővítése (célzottan, pl. műelemzés önmagában nem)

1 osztálytermi

2 énekkari

3 egyéb

0 nem releváns

8. Zenepedagógiai irányzat/filozófia

1 Kodály-koncepció

2 nem Kodály

3 Kodály és mások

4 Kodály és mások, történet

5 Colourstrings

0 nem releváns

9. Oktatási szint

1 kora gyermekkori/iskola előtti

2 általános iskola

3 középiskola

4 felsőoktatás (nem tanárképzés)

5 tanárképzés/továbbképzés (gyakorló tanárok is)

0 Nem releváns (nem korspecifikus, általánosan érvényes)

10. Zeneoktatás típusa (csak releváns esetekben, pl. oktatásszervezési, módszertani kérdések)

1 iskola előtti (bölcsőde, óvoda) foglalkozás

2 iskolai ének-zene óra

3 hangszeres (zenekar is)

4 karének, karvezetés

5 iskolán kívüli

0 nem releváns

11. Kodály-adaptáció külföldön (releváns: igen/nem; a Kodály-koncepció külföldi adaptálásával – lehetőségek, nehézségek stb. – foglalkozó írás, a már adaptált külföldi alkalmazás nem.)

12. Kodály-életmű

1 Kodály-filozófia

2 Kodály élete, személyisége stb.

3 Kodály pedagógiai művek

4 Kodály zeneművek (nem pedagógiai)

5 Kodály a cappella kórusművek (ha csak az van)

0 nem releváns

13. Tárgyalt zene jellege

1 műzene

2 nem-nyugati zene (népzene és/vagy műzene: csak akkor, ha speciális hangsúly van a „nem-nyugatiságán”, egyébként műzene vagy népzene)

3 népzene

4 könnyűzene

5 jazz

6 műzene és népzene

7 műzene és könnyűzene

8 nyugati és nem nyugati zene

9 műzene és jazz

0 nem releváns

14. Más tudományterületek bevonása

1 antropológia

2 esztétika (zeneesztétika is)

3 filozófia

4 matematika

5 neurobiológia/agykutatás

6 nyelvészet

7 orvostudomány

8 pszichológia (zenepszichológia, zeneterápia is)

9 Szociológia (zeneszociológia is)

10 kritikai társadalmi igazságosság elmélet valamely irányzata

0 nem releváns

15. Kulturális identitás (releváns: igen/nem; multikulturalizmus (17) említésekor mindig igen, a többinél, ha explicit hangsúly kerül rá)

16. SNI (releváns: igen/nem)

17. Globalizáció/multikulturalizmus (releváns: igen/nem)

18. Előnyök/transzferhatás, érdekképviselő (releváns: igen/nem)

19. Mérés/értékelés (releváns: igen/nem; zenei képességmérő tesztek, illetve iskolai teljesítménymérés)

20. Intézmény (alacsony elemszám miatt a revízió után kihagyott kategória)

1 felsőoktatás - továbbképzés

2 nemzeti Kodály társaság/intézet

3 IKS

4 egyéb zenei szervezet

0 nem releváns

4. 2. Szimpóziumi előadások besorolása tematikus kategóriákba

1. Kodály tevékenysége alapján besorolás

- 1 zenepedagógia
- 2 népzene
- 3 zeneelmélet
- 4 zenetörténet
- 5 előadóművészet/zeneszerzés
- 6 egyéb

2. Zenepedagógia

- 1 általános
- 2 hangszeres (zenekar is)
- 3 éneklés
- 4 kórus
- 5 iskolán kívüli
- 6 zenetanárképzés és -továbbképzés
- 7 filozófiai, eszmefuttatás
- 8 zenepedagógiatörténet
- 9 koncertpedagógia
- 0 nem releváns

3. Alkalmazott koncepció/módszer

- 1 nem Kodály (deklaráltan)
- 2 Kodály és követők (kortárs és későbbi)
- 3 Kodály és más irányzatok összevetése
- 0 nem releváns

4. Szolmizáció

- 1 relatív
- 2 relatív/abszolút
- 3 általános
- 0 nem releváns

5. Korosztály (ha ismert)

- 1 kora gyerekkor
- 2 általános iskola
- 3 középiskola

- 4 felsőoktatás
- 5 felnőtt
- 0 nem releváns

6. Zenetörténet

- 1 nem Kodály
- 2 Kodály
- 3 Kodály pedagógiai művei
- 4 Kodály és mások (deklaráltan)
- 5 tanítása
- 0 nem releváns

7. Népzene

- 1 népzene kutatás (gyűjtés, analízis)
- 2 pedagógiai alkalmazás
- 3 zeneművekben
- 0 nem releváns

8. Zeneelmélet

- 1 elemzések
- 2 tanítása
- 0 nem releváns

9. Kodály-adaptáció (deklaráltan) (releváns: igen/nem)

10. Repertoár (ha releváns, pl. műismertető, gyűjtemények, repertoárbővítést szolgáló elemzések)

- 1 zenepedagógia
- 2 előadóművészet
- 3 nem-nyugati zene, ha hangsúlyos a nem-nyugatisága
- 0 nem releváns

11. Egyéb

1 SNI	6 IKT
2 társtudományok (pszichológia, neurobiológia)	7 énekes játékok
3 multikulturalizmus	8 tömegkommunikáció
4 transzferhatás	9 improvizáció
5 könnyűzene	10 Kodály szervezet
	11 tesztelés, mérés-értékelés

5. Bulletinben megjelent Kodály-írások

Megjelenés éve	Cím a Bulletinben	Magyar cím a <i>Visszatekintés</i> -ben	Első közlés idegen nyelven?
1977	Hungarian Instrumental Teaching	Magyar hangszertanítás	Igen
1982	An Unsent Message to the First International Verdi Congress	El nem küldött üzenet az I. Nemzetközi Verdi Kongresszusnak	Igen
1982	Introduction to the Hungarian Edition of Joseph Szigeti's Book	Szigeti József könyve elé	Igen
1982	Musikunterricht und Erziehung	Zenetanítás és nevelés	Nem
1982	Address Delivered at the Banquet of OMIKE	Beszéd az OMIKE társasbédjén	Igen
1982	Opening address	Bartók halálának huszadik évfordulóján	Igen
1982	Preconditions of Comparative Folk Tune Research	Az összehasonlító népdalkutatás előfeltétele	Igen
1982	Reminiscences	Születtem Kecskeméten	Igen
1982	Some letters by Kodály	[Kodály levelei]	Igen (részben)
1982 2013 2017	Ernest Ansermet s'entretient avec Zoltán Kodály, avril 1947	Bartókról és a magyar zenéről	Igen
1982	The Composer of Psalmus Hungaricus on Music Teaching in the Kindergarten: Statement (1941)	A Psalmus Hungaricus szerzője - az ovodai zenetanításról	Igen
1982	The Development of Musical Folklore (1923)	A zenei folklóre fejlődése	Igen
1982	Conversation with Zoltán Kodály for KMAX Radio Station, USA, on 4, August, 1966	A zeneoktatás társadalmi jelentőségéről	Nem
1985	Inauguration of the New Building of the Kecskemét	A kecskeméti ének-zenei általános iskola új épületének felavatásán	Igen

	Music Primary School, Speech (1964)		
1985	Music in the Nursery School. Radio Speech (1941)	Zene az óvodában. Rádióelőadás Budapesten	Igen
1985	On the Successful Study of Music. Statement (1957)	Az eredményes zenetanulásról	Igen
1985	The Role of the Authentic Folksong in Music Education. Lecture (Interlochen, 1966)	A hiteles népdal szerepe a zenei nevelésben	Nem
1997	East and West in Music: Address (1963)	A Nemzetközi Népzenei Tanács jeruzsálemi kongresszusán	Nem
1997	The Tasks of Musicology in Hungary (1961)	A zenetudomány feladatai Magyarországon	Nem
2010	Des mots de Kodály = Words of Kodály	Magyar költészet – magyar dalköltészet	Igen
2012	Zoltán Kodály's postscript to the first, second and third editions of <i>Bicinia hungarica</i>	[Utószó a <i>Bicinia hungarica</i> első, második és harmadik kiadásához]	Igen
2015	Speech delivered at the opening ceremony of the 1946–47 academic year at the Liszt Academy of Music	Beszéd a Zeneművészeti Főiskola 1946/47. évi tanévnyitó ünnepségén	Igen
2015	At the Dedication Ceremony of the Cultural Centre of Dunapataj	A dunapataji művelődési ház avatásán	Igen
2015	Popularizing serious music: Speech presented at the meeting of the League of Composers in New York City, December 1946	A komolyzene népszerűsítése	Nem
2020	Zoltán Kodály in North America – A Question and Answer Session	Kérdések keresztüztében	Nem
2020	Music in Public Education – Richard Johnston's interview with Zoltán Kodály	Iskolai énekoktatással az egyetemes zenekultúráért	Nem

6. Leggyakrabban idézett Kodály-esszék és eredeti angol nyelvű megjelenése

Cím	Idézés száma	Angolul megjelent ⁶⁸⁷
Gyermekkarok	155	SW
Zene az ovodában	100	SW
Ki a jó zenész?	68	SW
Utam a zenéhez	29	-
„A zene mindenkié” szófordulat	27	SW
Százéves terv	24	SW
A népdal a pedagógiában	18	KNA
Zenei nevelés Magyarországon: Előszó	17	SW
Bicinia Hungarica, I	15	SW
A komoly zene népszerűsítése	14	SW
Megjegyzések az új tantervhez	14	-
A zenei írás-olvasás módszertana. Előszó	13	SW
Gyermeknap beszéd	11	WME
Mi a magyar a zenében?	11	SW
A zenei nevelők Santa Barbara-i konferenciája előtt	10	KNA
Az I. szolfézs-verseny után	10	SW
Magyar hangszer-tanítás	10	IKSB
Magyar népzene	10	SW
Tanügyi Bácsik! Engedjétek énekelni a gyermekeket!	10	WME
Vallomás: Előadás a Nyugat-Barátok Körében	10	-
Vidéki város zeneélete	10	-
Zenei nevelésünk reformjáról	10	-

⁶⁸⁷ SW: The selected writings of Kodály; KNA: Zoltán Kodály in North America; WME: Writings on Music Education; IKS: IKS Bulletin